آگهي، کيم تاپقه‌ی اہردی ساز نظمينگدين نوا،
بهره گر يۆقتور نوايي‌نينگ نواسيدين سنگه.

تعويذ‌العاشقين

محمدرضا آگهي شعرلری دېوانی

نشرگه تيّارلاوچی:
جلال‌الدّين قيامي

تعويذ‌العاشقين

محمدرضا آگهي شعرلری دېوانی

الفبا اوگيرووچی:
عبدالمجيد اوزگون

TA'VIZUL-OSHIQIN

Muhammad Rizo Ogahiy She'rlari Devoni

Tasvir: Ogahiy uy muziyami

ISBN 978-9936-1-0828-8

آگهي، كيم تاپقه‌ى اپردى ساز نظمينگدين نوا،
بهـره گر يۆقتور نوايي‌نينگ نواسيدين سنـگه.

تعويذالعاشقين

محمدرضا آگهي شعرلرى دېوانى

الفبا اۆگيرووچى:
عبدالمجيد اوزگون

تقّاسلب، توزه‌تيب، نشرگه تيّارله‌گن:
جلال‌الدّين قيامي

ساوغه

اؤن تؤقیزینچی عصر خوارزم ادبي نهضتی‌نینگ ییریک نماینده‌سی و آنه تیلیمیز، چغتای تورکچه‌سی (اؤزبیکچه)ده، حضرت امیر علیشیر نوایی‌دن کیین، «اینگ کؤپ و خؤب» اثرلر یره‌تیب، اؤزیدن بیزگه ییریک میراث قالدیرگن اولوغ شاعر، ایشانرلی مؤرخ و زبردست ترجمان، حضرت محمدرضا آگهي شعرلری دیوانی (تعویذالعاشقین)نینگ قؤلینگیزده‌گی نسخه‌سینی آمو دریانینگ سؤل تامانیده یشاوچی تورکي تیللی خلقلرگه مهر و حرمت بیلن ساوغه قیله‌میز.

بسم الله الرحمن الرحيم

مل کارت (فیپا)

- آگهي، محمدرضا، ۱۸۰۹ - ۱۸۷۴ م.
- تعویذالعاشقین/محمدرضا آگهي.
- مزار شریف: مطبعهٔ صورتگر، ۱۴۰۳ هـ. ش.
- ۸۴۷ صفحه
- ISBN: ۸-۰۸۲۸-۱-۹۹۳۶-۹۷۸
- فهرستنویسی بر اساس مل کارت
- موضوع: ۱. اشعار غنایی. ۲. اشعار اخلاقی. ۳. اشعار اجتماعی. به زبان‌های ازبیکی و دری.
- طبقه‌بندی دیویی: ۸۹۱/۱۱۹
- شمارهٔ مسلسل ریاست کتابخانه‌های عامه: ۱۶

کتاب بېلگیلری:

کتاب آتی: **تعویذالعاشقین** (آگهي شعرلری دېوانی)
شاعر: **محمّدرضا آگهي**
الفبا اۏگیرووچی: **عبدالمجید اوزگون**
تقّاسلب، توزه‌تیب، نشرگه تیّارلاوچی و کیریش مؤلفی: **جلال‌الدّین قیامي**
(پوهنوال دکتور سیّدمحمدعالم لبیب نظری آستیده)
مهتمم: **استاد صالح‌محمد خلیق**
بېت بېزاوچی و ایضاح یازیب، سۏزلیک توزووچی: **جلال‌الدّین قیامي**
مقوّا طرّاحی: **صبغت‌الله اینان**
نشر قیلووچی: **اوزگون عایله‌سی**
باسیم یېری: **صورتگر باسمه‌خانه‌سی**، مزار شریف
باسیم ییلی: **شمسي ۱۴۰۳/میلادي ۲۰۲۴ -ییل**
نسخه‌لر سانی (تیراژ): **۵۰۰ جلد**
باسیلیش نوبتی: **بیرینچی**
شابک (ISBN): **۸-۰۸۲۸-۱-۹۹۳۶-۹۷۸**

چاپ و نشر حقی نشرگه تیّارلاوچیگه عاییددیر.

کتاب مندرجاتی رؤیخطی

عنوانلر **بؤلتلر**

- کیریش (نشرگه تیّارلاوچی قلمیده) ..... أ - ض
- دؤباچه (شاعرنینگ اؤز قلمیده) ..... ظ – م م

اؤزبؤکچه شعرلر

- غزللر ..... ۱ - ۴۰۱
- مستزادلر ..... ۴۰۳ - ۴۰۹
- مربعلر ..... ۴۱۱ - ۴۱۶
- مخمّسلر ..... ۴۱۷ - ۵۶۳
- مسدّسلر ..... ۵۶۵ - ۵۷۵
- مثمّنلر ..... ۵۷۷ - ۵۸۶
- ترجیع‌بند ..... ۵۸۷ - ۶۱۱
- قطعه‌لر ..... ۶۱۳ - ۶۲۰
- رباعیلر ..... ۶۲۱ - ۶۳۶
- تویوقلر ..... ۶۳۷ - ۶۴۰
- مثنویلر ..... ۶۴۱ - ۷۵۰

شعرهای فارسی

- غزل‌ها ..... ۷۵۱ - ۷۵۸
- مخمّس ..... ۷۵۹ - ۷۶۱

- سؤزلیک (لغت‌نامه) ..... ۷۶۲ - ۸۰۱
- الفبا اؤگیرووچی‌نینگ قیسقه تانیتمه‌سی ..... ۸۰۳ - ۸۰۵

کیریش

آلدینگی جنوبي تورکستان یا بوگونگی افغانستان‌نینگ کتّه قسمیده یشاوچی تورک خلقلری‌نینگ تیل و ادبیّاتی جوده نااویغون و اچینرلی وضعیتگه توشیب قالگن. اؤن تؤقّیزینچی و ییگیرمنچی عصرلر مابینیده، استعمارچیلر آرقه‌لی منطقه‌ده یوز بېرگن انچه حربي یوریشلر و قانلی اوروشلر نتیجه‌سیده اؤرته‌گه کېلگن سیاسي چېگره‌لر طفیلی، آمودریانینگ ایکّی تامانیده یشب کېله‌یاتگن بیر خلق، اَینیقسه تورک خلقی، نېچه بؤلککه بؤلینیب، اؤرته‌لریگه اَیریلیق کېلتیریلدی. بیزنینگ بابالریمیز ایسه، آمودریانینگ سؤل تامانی، بوگونگی افغانستان حدودیده یشرکنلر، دریانینگ او یاق و بو یاقیده‌گی اېلداش، تیلداش و قانداش قوم-قریندashلری بیلن اؤز علاقه‌لرینی کېسیب، اولردن اَیری یششگه مجبور قیلیندیلر.

آمودریانینگ سؤل تامانی و هندوکش تاغلری‌نینگ ایکّی یاقیده، تورک خلقلری‌نینگ اؤز یاردمی بیلن قوریلگن ییریک دولت هم بیر آز زمان اؤتیب-اؤتمه‌ی اولرنی نه یالغیز اؤزیدن بیلمه‌ی قؤیدی، بلکه اولرنینگ تیلی، فرهنگی، تاریخی و عموماً کیملیگی و حتّا بار و یؤقلیگی تؤغریسیده، تبعیض و تنفر بیلن، بوزغونچی آدیملر کؤتره باشله‌دی. تورک خلقلری نه فقط اؤز تیللریده تعلیم و تعلّم اېته آلمه‌دیلر، بلکه وضعیت شونگه یېتیب باردی که کؤپ موردلرده اولر حتّا اؤز کیملیکلرینی یشیریب یوریشگه مجبور بؤلدیلر. تورکلرگه تېگیشلی تاریخي آبده‌لر، تورلی بهانه‌لر بیلن، بوزدیریلیب، کؤپ یېرلرنینگ آتی تورکیدن باشقه تیللرگه اؤزگرتیریلیب و بو تیلده‌گی جوده کمیاب و نایاب قؤلیازمه کتابلر و پېبها اثرلر اېل‌نینگ آلدیدن ییغیلیب یؤق اېتیلدی و بالآخره بو تیلده اؤقیش و اؤرگنیش فقط گینه سنّتي ملاخانه (مکتب‌خانه)لر و مسجد ملالری قاشیده بیر نېچه گینه کتابلرنی اؤقیب چیقیشگه چېکلنیب قالدی. ملالر قاشیده اؤقیله‌دیگن کتابلر، نوایي‌نینگ دېوانلریدن بیری، فضولي دېوانی، صوفي الله‌یارنینگ ثبات‌العاجزین اثری، مشرب دېوانی و باشقه بیر نېچه منظوم و منثور کتابلردن عبارت اېدی و بیر اؤقووچی بولرنینگ برچه‌سینی هم اؤقیمس اېدی؛ دېمک، بیرارته نوایي‌نینگ دېوانی، بیرارته فضولي‌نینگ دیوانی و ینه بیرارته مذکور کتابلرنینگ بیتّه یا ایکیته‌سینی، فقط سواد اؤرگنیش اوچون، اؤقیب اؤتردی و خلاص. تورکي تیلده یازیش، خاص موردلردن تشقری، غیر معمول بیر ایشگه اَیلنیب، اول-بولگه یؤللنه‌دیگن بیتیکلر و دعا و سلاملر هم فارس تیلیده یازیلردی. ذکر اېتیش کېره‌ک که مذکور ملاخانه‌لرده هم، آتی توتیلگن تورکي کتابلردن ایلگری و اولردن کؤره کؤپراق، فارسي تیلده‌گی چهارکتاب، حافظ شیرازي دېوانی، بېدل دېوانی، سعدي گلستانی کبی کتابلر اؤقیلردی.

شو ترتیبده، اؤکینچ بیلن آیته‌میز که کؤپلب خلقیمیز سوادسیز، آینیقسه اؤز ادبي تیل و تاریخلریدن اوزاقلشتیریلیب قؤییلدیلر. اپلیمیز بوگون - خواص‌نینگ جوده کیچیک دایره‌سینی حسابگه آلمه‌گنیمیزده - اؤزی بیلن تیلداش و اپلداش بؤلگن ییریک بیلیمدانلر، اولوغ شاعرلر و یازووچیلرنینگ اثرلری نری تورسین، اولرنینگ کؤپلری‌نینگ آتلری بیلن هم تنیش اپمسلر. بوگونگی جامعه‌میزده فقط نوایي، فضولي، مختومقلی، بابر، مشرب و صوفی الله‌یارلرنینگ آتلری بیر آز آشنا قالگن؛ او هم آیریم علتلر و قید اپتیب اؤتگنیمیزدپک، خانگي ملا و مکتب‌خانه‌لر بارلیگی فیضیدن بؤلسه کپره‌ک. بولردن بؤلک، اؤنلرچه باشقه کپنگ بیلیم و کوچلی قلم اپگه‌لری، یوقاریده مذکور عامللر طفیلی، اپلیمیزگه ناتنیش قالگنلر که اولردن بیری قؤلینگیزده‌گی دپوان‌نینگ اپگه‌سی، خوارزملیک اپرنیاز بپک اؤغلی محمدرضا آگهي‌دیر.

محمدرضا آگهي، اؤن تؤقیزینچی عصر، خوارزمده‌گی ادبي نهضت‌نینگ کؤزگه کؤرینگن اپنگ یارقین سیماسیدیر. او ایکّی تیلده قلم تپره‌تگن زبردست شاعر، تنیقلی مؤرخ و اپپچیل ترجمان صفتیده پي‌بها اثرلر یره‌تگن. اونینگ بیزگه قؤییب کپتگن ادبي و تاریخي میراثینی کؤزده توتگنده، او نه یالغیز اؤزی توغیلیب، یشه‌گن زمان و مکان، دپمک، اؤن تؤقیزینچی عصر خوارزم دیاریده، بلکه عموماً چغتای تورکچه‌سی (اؤزبپک تیلی) ادبیّاتی حوزه‌سی و تاریخیده، هم حجم و شکل لحاظدن و هم حسن و نضج نقطهٔ نظریدن، نوایي‌دن کپین، بیرینچی اؤرینده توره‌دیگن اولوغ ذاتدور. میلادي ۱۹۷۱ -ییل، فیلالوژی فنلر دکتوری، پروفیسور غلام کریموف آرقه‌لی نشرگه تیّارلنیب و اؤزبپکستان س. س. ر.ده خذمت کؤرستگن فن اربابی سبوتای دالیموف مسؤول محرّرلیگی آستیده، غفور غلام نامیده‌گی ادبیّات و صنعت نشریاتی تامانیدن باسیب چیقریلگن آگهي شعرلری ایکّی جلدلی دپوانی باشیده شاعرنینگ حیاتی و اثرلری حقیده بپریلگن معلومات بونده‌ی باشلنه‌دی:

«ظهیرالدین محمد بابر، اؤزیگچه بؤلگن ادبیّاتیمیزگه نظر تشلب، اؤزبپک شاعرلری ایچیده اپنگ «کؤپ و خؤب» شعر آیتگن شاعر دپب، علیشپر نوایینی کؤرستگن اپدی. شو ایخچم ادبي فورموله نقطهٔ نظریدن، بابردن کپینگی ادبیّاتیمیزنی کؤزدن کپچیریب، بو هر ایکّی مهم بپلگینی اؤزیده برابر مجسّم اپتگن، یعنی هم کؤپ و هم خؤب یازگن شاعرنی اوندن تنلش ضرورتی توغیلیب قالسه، شبهه‌سیز، بیرینچی نوبتده آگهي‌گه تؤختش کپره‌ک بؤله‌دی؛ چونکه قالدیرگن ایجادي میراثی‌نینگ حجمی جهتیدن هم، ادبیّاتیمیز و مدنیّتیمیز آلدیده قیلگن خذمتلری جهتیدن هم و نهایت شخصي اقتداری، بدیعي استعدادی و قدرتی جهتیدن هم، علیشپر نوایي‌دن کپین، ادبیّاتیمیز تاریخیده، آگهي‌نینگ آلدیگه توشه‌دیگن صنعتکار بؤلمسه کپره‌ک.»

اؤزبېک تیلی و ادبیّاتی تاریخیده آگهي‌نینگ اؤرنینی جوده قیسقه و عمومي شکلده بېلگیلش لازم بؤلگن تقدیرده، یوقاریده‌گی منه شو ایکّی-اوچ جمله (بیر پاراگراف) یېترلی بؤلسه کېره‌ک؛ بیراق بیز اونی بو یېرده، کوچیمیز یېتگونچه، بیر آز کېنگراق تنیتیشگه اورینه‌میز.

محمّدرضا آگهي، اؤن تؤقیز ژانرده[1]، یېگیرمه مینگ مصرعگه یاووق شعر، کؤپلب اؤز آنه تیلی اؤزبېکچه‌ده و همده فارس تیلیده یازگن اولکن شاعر، خوارزم اؤتمیشیگه عاید بېشته ارزشلی تاریخي اثرنی تصنیف اېتگن اتاقلی تاریخچی عالم، اؤن تؤقّیزته ادبي و تاریخي اثرنی باشقه تیللردن اؤزبېکچه‌گه اؤگیرگن جوده مهارتلی و پرکار ترجمان و اؤشه زمان خوارزم خانلیگیده یوقاری دولتي و اجتماعي لوازملرده ایشلر بجرگن بیلرمان کیشی و خانلیک سراییده کېنگ نفوذ و یوقاری اعتبارگه اېگه بؤلگن شخصیّتلر جمله‌سیدندور.

آگهي‌نینگ حیاتی

محمدرضا آگهي خېوه شهری‌نینگ قیات قیشلاغیده، یوز اوروغیدن، خېوه خانلیگی درباریگه یاووغلیگی اوچون نفوذلی سنه‌لمیش میرابلر عایله‌سیده دنیاگه کېلگن؛ آته‌سی اېرنیاز بېک[2] اؤز قیشلاغیده اېکینچیلک و باغدارلیک بیلن حیات کېچیرردی[3]؛ بیراق اونینگ عمکیسی، اؤز زمانه‌سی‌نینگ یېتوک شاعری و تنیقلی مؤرخی، شیرمحمد مونس خوارزمي (۱۷۷۸ - ۱۸۲۹)، خېوه خانلریگه یاووق کیشیلر جمله‌سیدن و خانلیک سراییده باش‌میرابلیک[4] وظیفه‌سیگه منصوب اېدی. آگهي‌نینگ توغیلگن تاریخینی او اؤز «فردوس‌الاقبال» اثریده قید اېتگن. اونینگ یازیشیگه کؤره، آگهي شنبه کونی ذوالقعده آیی‌نینگ اؤنیده توغیله‌دی، بیراق او بو رویدادنینگ ییلینی مشخص قید اېتیش اؤرنیگه، «محمدرحیم خان[5]نینگ حکومتی‌نینگ تؤرتلنچی ییلی» دېب اؤته‌دی: «محمدرحیم خان‌نینگ حکومتی‌نینگ تؤرتلنچی ییلی ذوالقعده اؤنیده شنبه کونی، اېرنیاز بېککه کیم فقیرنینگ اینیسیدور، حضرت واهب‌العطایا بیر فرزند ارجمند و ولد سعادت‌پیوند عطا قیلدی و اول نور حدقهٔ جلال و کمال، «محمدرضا بېک»که موسوم بؤلدی». اېندی،

---

[1] یېگیرمه ایکّی ژانرده هم دېیلگن

[2] اېرنیاز بېک‌نینگ آته‌سی عوض بېک اېدی

[3] ایریم منبعلرده، اېرنیاز بېک‌هم میراب اېدی دېیلگن.

[4] اؤشه زمانگی خوارزم خانلیگی سطحیده باش‌میرابلیک مقامینی بوکونگی دولتي وظیفه‌لر بیلن مقایسه‌لش لازم بؤلگنده، باش‌میرابلیک، یعنی «سوو وزیرلیگی »دېیشیمیز کېره‌ک بؤله‌دی.

[5] محمدرحیم خان بیرینچی (۱۷۷۵ – ۱۸۲۵)، خوارزم خانلریدن بیری

مذكور خان هجري ۱۲۲۰ -ییل تختگه چیققنی کۆزده توتیلیب قیلینگن محاسبه و اوندن قۆلگه کېلگن تاریخ میلادي تقویمیگه اۆگیریلگنی نتیجه‌سیگه کۆره، آگهي‌نینگ توغیلگن تاریخی میلادي ۱۸۰۹ -ییل دسامبر آیی اۆن یېتی‌سیگه ماس کېله‌دی.

میلادي ۱۸۱۲ -ییل، آگهي اوچ یاشده‌لیگیده، آته‌سی اېرنیاز بېک وفات اېتیب، اونی اۆلغه‌یتیریب تربیه‌لش وظیفه‌سی، عمکیسی مونس خوارزمي‌نینگ یېلکه‌سیگه یوکلنه‌دی. آته‌دن اېرته یتیم قالگن یاش باله، محمدرضا، باشلنغیچ تعلیمنی اۆز عمکیسیدن آلیب و کېین خېوه مدرسه‌لریدن بیریگه اۆقیشگه کیره‌دی. آگهي مدرسه‌ده اۆشه زمان عالملری قاشیده و عایله‌ده هم اۆز عمکیسی، زبردست شاعر، ادیب، مؤرخ و دولت و جماعت اربابی، مونس خوارزمي‌نینگ خاص توجه‌سی و تاثیری آستیده یخشی تربیه‌لنیب، عایله‌ده‌گی ادبي محیط و او درگاهده مونس باشچیلیگیده توزیله‌یاتگن ادبي و صنعتي مجلسلر و محفللر، اونینگ شخصیّتی شکللنیشیگه کتّه ایجابي تأثیر قۆیه‌دی. او شو آقیمده، اۆز آنه تیلی و ادبیّاتی و باشقه متداول دیني و دنیوي بیلیملر یانیده، فارس و عرب تیللری و ادبیّاتینی هم چوقور اۆرگنیب، امیر علیشېر نوایي، ملا محمد فضولي، حافظ شیرازي، عبدالرّحمان جامي، میرزا عبدالقادر بېدل و باشقه تورکي و فارسي شعر و ادبیاتی ایلغارلری‌نینگ اثرلرینی دقت بیلن اۆقیب و اۆرگنیب چیقه‌دی. اۆتکیر استعداد اېگه‌سی بۆلمیش بیگیت آگهي، یالغیز مدرسه‌نینگ درسلیک دستوریگه قانیقیب تورمه‌ی، اۆرگنیش و بیلیم کسب اېتیش یۆلیده تینمسدن تلاش قیله‌دی. او اۆزی بو حقده بونده‌ی یازگن: «شباب ایّامی‌نینگ اوایلیده کیم عمروم باغی‌نینگ نوبهاری و حیاتیم نوبهاری‌نینگ نوشگفته لاله‌زاری اېردی، فضل و کمال اکتسابیغه میل و رغبت کۆرگوزوب، مدرسه‌نشینلیک رسمین اختیار قیلدیم و هر یېرده کیم فضلا و شعرا خیلی‌نینگ مجمع و مجلسی بۆلسه، الرنینگ خذمتیغه بارماقنی اۆزومغه واجب و لازم بیلدیم.

مثنوي

قدم اَیله‌بان علم یۆلیده باش،
هنر کسبیده اَیلر اېردیم تلاش.

نې تونلر منگه خواب راحت اېدی،
نې کونلر زمانې فراغت اېدی.»

آگهي ییگیرمه یاشده‌لیگیده، ایچکویر عمکیسی، حامي و استادی مونس خوارزمینی هم قۆلدن بېره‌دی. میلادي ۱۸۲۹ -ییل، الله‌قلی خان حکومتی دوریده خراسانگه اویوشتیریلگن

یوریشده، مونس هم خان درباری تاریخچی عالمی صفتیده قتنشه‌دی و اوروش آقیمیده ترقلگن وبا کسلیگه یۆلیقیب، اہلّیک بیر یاشیده عالمدن کۆز یومه‌دی. اۆن تۆقیزینچی عصر فیودالیزم حاکملیک دوری و او اجتماعي نظام‌نینگ رسوم و قواعدیگه کۆره، برچه مهم دولتي و اجتماعي لوازملر میراثی شکلده آته‌دن اۆغیلگه اۆتیب دوام اہتردی. مونس‌نینگ اہسه اۆزیدن وارثی بۆلمه‌گنی سببلی، الله‌قلی خان اونینگ اۆرنیگه جییني، حلی ییگیرمه یشر، امّا یہترلی بیلیم و درایت اہگه‌سی، نوقیران ییگیت، محمدرضا آگهینی باش‌میراب قیلیب تعیینله‌یدی. او اۆزی بو حقده بونده‌ی یازگن: «...مونس میراب اۆرنیغه فقیر کیم آنینگ برادرزاده و دست‌پرورده-سیدورمن، عنایت پادشاهانه‌دن میرابلیغ منصب کرامیسی بیلن اۆز اشبه و اقرانیم آره‌سیده ممتاز و سرافراز قیلدی.»

خوارزم محیطیده میرابلیک وظیفه‌سی جوده مهم و آغیر ایشلردن بۆلیب، معلوماتلرگه کۆره، اۆن یہتّینچی عصر آخرلریدن بویان، بو وظیفه‌نی آگهي‌نینگ عایله‌سی و اجدادی اہگللب کہلگن اہدی. منبع افاده‌سیگه کۆره، آگهي‌نینگ اوزاق اجدادیدن بۆلمیش جیین بہک، میلادي ۱۶۹۴ -ییل، خوارزم میرابلیگیگه منصوب بۆله‌دی و بو مهم وظیفه شوندن باشلب، آگهي‌گچه کہله‌دی. بو مهم وظیفه‌نی، خواه اۆز میلی بیلن، خواه فیودالي عنعنه‌لر یوزه‌سیدن مجبور بۆلیب قبول قیلگن آگهي، هم اہل و دولت تۆغریسیده و هم اۆز سلاله‌سی‌نینگ دوامچیسی صفتیده، یہلکه‌سیگه یوکلنگن آغیر مسؤولیتنی یخشی سہزیب، کہچه و کوندوز تینیمسیز جد و جهد اہته‌دی و بو وظیفه‌نی یخشی صورته اہپله‌یدی. چنانکه اونینگ دوریده، خوارزم ساحه‌سیده ینگی سوو کاناللری قوریله‌دی و حتا قیسی بیر دریاگه تۆغان قوریلگنی هم آیتیلگن. او وظیفه‌سی جریانیده تورلی خیل اولوس بیلن دوچ کہلیب، اہل و یورتی‌نینگ آغیر و اچینرلی احوالینی یخشی توشونوب آله‌دی. او اۆزی بو حقده یازگن:

اہتک سنچیب بہلیمگه چُست و چالاک،
قدم هر یۆل ساری اوردوم طربناک.

قۆلومدین شوق آلیب اختیاریم،
تمام کۆی ارا توشتی گذاریم.

یہتوردوم هر جماعتغه اۆزومنی،
آچیب عبرت بیله هر یان کۆزومنی.

باری‌نینگ حالیدین بۆلدوم خبردار،
عیان کۆنگلومگه بۆلدی برچه اسرار.

آگهي‌نینگ باش‌میراب صفتیده دولتي وظیفه‌سی ییگیرمه یاشیدن باشلنیب، قیرق سکّیز یاشیگچه دوام ایته‌دی. او، مونس خوارزمي‌نینگ یالغیزگینه باش‌میرابلیک وظیفه‌سینی یېلکه‌سیگه چېکیش بیلن چېکلنمه‌ی، خېوه‌ده اونینگ باشچیلیگیده یۆلگه توشگن ادبي نهضتنی هم یۆللاوچیلیک قیلیب، بو ساحه‌ده اولوغ و درایتلی انسان صفتیده ظاهر بۆله‌دی. اونینگ زمانداشی تنیقلی شاعر، پهلوان نیازمحمّد کامل خوارزمی (۱۸۲۵ - ۱۸۹۹)، اونگه بغیشلب یازگن شعری‌نینگ بیر بیتیده کېلتیرگن:

«سۆزی آرتیق دورور گهردین هم،
فضل و دانشده عالَم ایچره عَلَم»

بوندن تشقری، آگهي اۆز فکر و میلیگه قرشی بۆلگنیگه قره‌مسدن، خان‌نینگ قۆشینیده سپاهیگرلیک و سپاهدارلیک ایتگنینی هم تعویذ-العاشقین دېوانیگه اۆزی یازگن دېباچه‌سیده معلوم قیله‌دی: «... و رۆزگار اندوهی شدّتی‌نینگ آغیر یوکی تاغ ینگلیغ باشیم اوستیغه توشتی و سپاهیگرلیغ یراغین توزمک تشویشیغه دچار و سپاهدارلیغ منصبی‌نینگ شغلی زنجیریغه گرفتار بۆلدوم.» منبع افاده‌سیگه کۆره، آگهي، خان‌نینگ حربي حرکتلریده توغدارلیک وظیفه‌سینی بجروووچی اعتمادلی شخصلریدن سنه‌لگن.

محمدرضا میراب آگهي، میلادي ۱۸۴۵ -ییل، میرابلیک وظیفه‌سی جریانیده آتدن ییقیلیب، آیاغی سینه‌دی و آقساق بۆلیب قاله‌دی. او بو جسماني کسللیگی بیلن هم، ینه اۆن ایکّی ییل باش‌میرابلیگ لوازمیده قاله‌دی؛ امّا اونینگ کسللیگی اوزاققه تارته‌دی و بالاخره، میلادي ۱۸۵۷ -ییل، اۆز ایستک و استعفاسیگه بناءً، میرابلیک ایشیدن بۆشه‌یدی. بونینگ اوستیگه شو کسللیک پیتلریده، او اۆز عمر یۆلداشینی هم قۆلدن بېریب، حیاتینی کسللیک، یالغیزلیک و قشاقلیک بیلن دوام بېریشگه مجبور بۆلیب قاله‌دی. اوندن کېین، اۆزی یالغیز و آیاغی معیوب، بیراق اۆی و کۆز و قۆلی ساپّه-ساغ، کېنگ بیلیم و کوچلی قلم اېگه‌سی بۆلمیش بو فرزانه انسان، دولتي ایش و مسۆولیتلریدن فراغت تاپیب، قشاقلیک یوکی آستیده قالمه‌ی، کوچ و فرصتی باریني ادبي و ایجادي ایشلری یۆلیده صرفلشگه قرار قیله‌دی. آگهي میراثی‌نینگ کۆپینچه‌سی حقیقتاً انه شو دورنینگ حاصلی بۆلگن.

آگهي اولكن بيليمدان، كوچلى شاعر، ايشانرلى مؤرخ، چيره‌دست ترجمان، نفوذلى خاندان نماينده‌سى و نهايتده اولوغ انسان صفتيده، ميرابليك لوازميدن بۇشه‌گندن كېين هم، خان‌نينگ اۇزى و اونينگ سرايى و خاندانى بيلن علاقه‌سى اوزيلمه‌يدى؛ دېمك، خېوه‌نينگ كېله‌سى بۇله‌جك خانى محمدرحيم خان ايكينچى اونگه شاگردليك قيليب، قاشيده تعليم آله‌دى و وايه‌گه يېته‌دى. شو ترتيبده، آگهي‌نينگ شخصِ خان بيلن و اونينگ سرايى بيلن هم علاقه‌سى و باريش-كېليشى، ضعيفراق بۇلسه هم، دوام اېته‌دى؛ بيراق هر حالده، اونينگ يالغيزليك و قشاقليك قيينچيليكلرى بيلن اۇته قيينه‌لگنى اثرلريده يقّال نمايان بۇليب تورگن:

بو قيش نې حالى كېچگه‌ى آگهي‌نينگ
كه نې چكمن انگه باردور، نې پوستين.

اۇتون بيرله كۇمور، هم غلّه فكرى
قيليبتور كۇنگليني محزون و غمگين.

آگهي‌نينگ اۇزيده فرزندى بۇلمه‌گن؛ اما اونينگ معنوي فرزندلرى سانى جوده كۇپ و اولر جمله‌سيگه يوقاريده مذكور، خېوه‌نينگ بيليمسېور شاعر و اديب خانى، محمدرحيم خان ايكينچى فيروز هم شامل اېدى. اولردن ينه اَينيقسه بيرى محمّدابراهيم خۇجه اۇغلى محمديعقوب خۇجه خېوقي[٦] اېدى كه آگهي اونى اۇزيگه جوده ياووق و اۇز فرزنديدېك بيلردى؛ اوشنده‌ى كه موصوف تۇستدن وفات اېتگنده، يازگن مرثيه‌سيده آگهي، «بيلينتيرمس اېدى اۇغولسيزليگيم» دېب كېلتيرگن.

آگهي ميلادي ١٨٠٩ -ييل، محمدرحيم خان بيرينچى حكومتى دوريده حياتگه كۇز آچيب، مذكور خاندن كېين، الله‌قولى خان، رحيم‌قولى خان، محمدامين خان، سيّد عبدالله خان، قوتلوغ مراد خان و سيّدمحمد خان حكومتى دورلرينى بوتون كۇريب و اۇز شاگردى محمدرحيم خان ايكينچى فيروز حكومتى دوريده، ميلادى ١٨٧٤ -ييل و بېريلگن معلوماتگه كۇره، دسامبر آيى اۇن تۇرتيده، آلتميش بېش ياشيده، حياتدن كۇز يومه‌دى و اۇز وصيّتيگه مطابق، توغيلگن قيشلاغيده، خېوه‌دن سكّيز كيلومترليك فاصله‌ده‌گى «شيخ مولان بابا» آتلى قبرستانگه، اۇز عمكى و مربّيسى شيرمحمد مونس خوارزمي آرامگاهى بيلن يانمه-يان توپراققه تاپشيريله‌دى. اونينگ وفاتى حقيده، مؤرخ محمديوسف بياني خوارزمي اۇز

[٦] يعقوب خۇجه، ماهر خطاط اېدى؛ خان‌نينگ دېوان‌خانه‌سى خذمتچيلريدن اېدى دېب هم تخمين بيلن ايتيلگن.

«شجرهٔ خوارزمشاهي» آتلی اثریده بونده‌ی کېلتیرگن: «...موندن سل زمان اۏتگندن سۏنگ، سنه بیرمینگ ایکّی یوز و تۏقسانده، تاووق ییلی و جوزانینگ آخری اېردی، گوپامن آتلیغ گوبورنتور روس لشکری بیلن کېلیب، خورازمنی صلح بیله آلدی... بو واقعاتدین بیر ییل مقداری اۏتگندین سۏنگ، آگهي هم راحل[۷] عالم بقا بۏلدی». روس لشکری خوارزمنی میلادي ۱۸۷۳ -ییل آلگنینی کۏزده توتگنده، آگهي‌نینگ اۏلیم ییلی میلادي ۱۸۷۴ -ییللیگی تۏغری کېله‌دی.

آگهي قریب یریم عمرینی کسللیک و قشاقلیک مشقتلری بیلن کوره‌شیب اۏتکزسه هم، اۏزیدن ییریک بدیعي و تاریخي میراث قالدیریب، ممتاز ادبیّاتیمیزنینگ خزانه‌سیگه کتّه بایلیک قۏشگنلیگی اوچون، اونینگ آت و آوازه‌سی منگو قاله‌دی. روحی تینچ بۏلسین!

آگهي – مۏرخ

آگهي خوارزم خانلیگیگه عاید بېشته تاریخي اثرنینگ مۏلفیدیر؛ امّا او اثرلردن آت توتیشدن ایلگری بونی ذکر اېتیش کېره‌ک که آگهي‌نینگ تاریخنویسلیگی «فردوس‌الاقبال»[۸] عنوانلی تاریخي اثر بیلن باشلنه‌دی. بو اثر اصلیده، مونس خوارزمي‌نینگ قلمیگه منسوب، بیراق او میلادي ۱۸۲۹ -ییل، ۵۱ یشرلیگیده، وبا کسلیگه یۏلیقیب، وقتسیز وفات اېتگنی سببلی، بو اثر توگل بۏلمه‌ی قالگن. کېین آگهي اۏز عمکیسی و استادی‌نینگ بو ایشینی، الله‌قولی خان بویروغیگه کۏره، تۏخته‌گن ییریدن دوام بېریب، میلادي ۱۸۱۳ -ییلدن محمدرحیم خان بیرینچی‌نینگ خانلیگی آخری، میلادي ۱۸۲۵ -ییلگچه یوز بېرگن واقعه‌لر بیانی بیلن اداغیگه یېتیره‌دی. آگهي بو ایشنی الله‌قولی خان دوری، میلادي ۱۸۳۹ -ییلده بجره‌دی. بېریلگن معلوماتگه کۏره، فردوس‌الاقبال‌نینگ آلتی قسمیدن آخرگی بیر قسمی آگهي قلمی بیلن یازیلگن[۹]. آگهي انه شوندن کېین و شو اثرنینگ ایزینی ایزلب، اۏز تاریخي اثرلرینی یازه‌دی. اونینگ تاریخي اثرلری قویېده‌گیلردن عبارتدور:

---

[۷] بو سۏز ک .نشریده «رحملی »یازیلگن؛ کاتبلر خطاسی بۏلسه کېره‌ک دېب، بیز اونی معناگه تۏغری کېلردېک، «راحل »یازدیک.

[۸] مونس خوارزمي بو تاریخي اثرنی، خوارزم قۏنغیراتلر سلاله‌سی بیرینچی خانی، اېلتوزر خان‌نینگ تکلیفیگه بناءً باشله‌گن.

[۹] فردوس‌الاقبال‌نینگ تۏلیق متنی، میلادي ۱۹۹۹ -ییل، انگلیس تیلیده هم نشر اېتیلگن.

- **«رياض‌الدّولة»**
بو اثر الله‌قولی خان حاکمیّتی دوری (۱۸۲۵ - ۱۸۴۲) واقعه‌لری‌نینگ بیانیدیر. بونی آگهي میلادي ۱۸۴۴ -ییل مابینیده تصنیف اېتگن.

- **«زبدةالتّواریخ»**
بو اثر رحیم‌قلی خان دوری (۱۸۴۲ - ۱۸۴۶) واقعه‌لری‌نینگ بیانیدیر. آگهي بو اثرنی میلادي ۱۸۴۵ و ۱۸۴۶ -ییللری یازگن.

- **«جامع‌الواقعات سلطاني»**
بو اثر محمدامین خان دوری (۱۸۴۶ - ۱۸۵۵) واقعه‌لری‌نینگ بیانیدیر. بو اثرنی آگهي میلادي ۵۷-۱۸۵۶ -ییللری یازیب توگته‌دی. او بو اثرگه یازگن مقدمه‌سیده، بونگه آت قۇیگنی حقیده بونده‌ی کېلتیرگن:
چونکه بو نسخه‌غه ایلیک اوردوم،
ابتدا قیلغه‌لی قلم سوردوم.

آت قۇیر وقتده دېدیم آنی:
«جامع‌الواقعات سلطاني».

- **«گلشن دولت»**
بو اثر سیّدمحمد خان دوری (۱۸۵۶ - ۱۸۶۴) واقعه‌لری بیانیدیر.

- **«اقبال فیروزي»** یا **«شاهد اقبال»**
بو اثر محمدرحیم خان ایکّینچی‌نینگ تختگه اۇتیرگنی، میلادي ۱۸۶۴ -ییلدن باشلب، میلادي ۱۸۷۳ -ییل، روسلر قۇشینی خوارزمگه باستیریب کېرگنیگه قدر یوز بېرگن واقعه‌لرنی اۇز ایچیگه آله‌دی.

بو اثرلر کۇپ و ایشانرلی قیناقلرگه تیه‌نیلیب یازیلگنلیگی سببلی، بوگونگی اۇرته آسیا، اینیقسه خوارزم‌نینگ آلتمیش ییللیک (۱۸۱۳ - ۱۸۷۳) تاریخینی اۇرگنیشده اۇته معتبر و اهمیتلی منبعلر سنه‌له‌دی.

آگهي - ترجمان

آگهي، ماهر و اۇته فعّال ترجمان صفتیده، اۇن تۇقیزته جوده مهم و ارزشلی اثرنی باشقه تیللردن اۇزبېکچه‌گه اۇگیرگن. اثرلرنی بیرمه-بیر آت توتیب تنیتیشدن آلدین، بونی آیتیب

اؤتيش كيرەك كه آگهي‌نينگ ترجمانليگى هم، خودّى تاريخنويسليگيدېك، مؤنس خوارزمي‌نينگ ترجمانليک ايزيني ايزلش بيلن باشلنەدى. چنانكه مونس خوارزمي، ميرخواندنينگ نيچه جلدلى «روضةالصّفا» ناملى بيريک تاريخي اثرينى فارس تيليدن چغتاى توركچەسيگه اؤگيريشنى باشلب، بيرينچى جلدينى تاملب و ايكينچى جلدينى هم چهاريار عظام واقعەسيگه يېتيرگنده، تؤستدن وفات اېتەدى. اوشندەى كه آگهي اونينگ توگل بؤلمەى قالگن «فردوس‌الاقبال» تاريخي اثرينى توگتيشگه همت كؤرستگن، اونينگ اوشبو «روضةالصّفا» ترجمەسى ايشينى هم، خېوه خانى محمدامين خان بويروغى بيلن، كېليب تؤختەگن يېريدن دوام بېريب، ايكينچى دفترينى توگتيب و اوچينچى دفترينى هم تؤليق ترجمه قيلەدى. آگهي‌نينگ ترجمانليگى انه شوندن باشلنەدى و اؤن تؤقيزته كتّه ارزشلى تاريخي و ادبي اثرلرنى اؤز آنه تيليگه ترجمه قيلەدى كه او اثرلرنينگ اؤن سكّيزتەسى فارس تيليدن و بيتّەسى اېسه، عثمانلى توركچەسيدن، اوچتەسى منظوم شكليده و اؤن آلتيتەسى منثور شكليده ترجمه قيلينگن. ترجمه قيلينگن اثرلر قوبيده‌گيلردن عبارت:

- **«روضةالصّفا»نينگ ايكينچى دفتريدين چهاريار عظام واقعەسى و اوچينچى دفترى**

بو كتّه حجملى تاريخي اثر، يوقاريده ذكر بؤلگنيدېک، «ميرخواند» آتى بيلن تنيلميش، محمد بن خاوندشاه قلميگه منسوب و اونينگ تؤليق آتى «روضةالصّفا فى سيرة الانبياء و الملوک و الخلفاء» بؤلگن. سلطان حسين بايقرا زمانيده و امير عليشېر نوايي تكليفى يا تاپشيريغيگه كؤره يازيلگن بو اثر، يېتّى جلددن تشكيل تاپيب، اونينگ آلتى جلدينى ميرخواند و يېتّينچى جلدينى اېسه، اونينگ اؤليميدن كېين، اؤز نېوره‌سى (قيزى‌نينگ اؤغلى) غياث‌الدين خواندمير يازيب توگلله‌گن. بو اثر دنيا تاريخيده، يره‌تيليش‌نينگ باشيدن توتيب، سلطان حسين بايقرانينگ زمانيگچه يوز بېرگن حالتلر و حادثەلرنى بيان اېتەدى.

- **«نادرنامه»**

بو اثر، «تاريخ جهانگشاى نادري»، «تاريخ نادري» و «نادرنامه» عنوانلرى بيلن تنيلەدى و ميرزا محمدمهدي استرآبادي قلميده يازيلگن. بو اثرنينگ محتواسى، ميلادي ۱۷۳۶ و ۱۷۴۷ -يىللر مابينى، نادرشاه افشار حاكميّتى دوره‌سيده يوز بېرگن حالات، وقايع و حوادث‌نينگ بيانيدير. اثر مؤلفى نادرشاه افشار دربارى منشيسى، مؤرخى و اونگه ياووق كيشيلردن بؤليب، اونينگ حربي حركتلريده اونگه يؤلداشليک قيلردى. شونينگ اوچون بو اثر، او مهم دوره‌نينگ تاريخينى اؤرگنيشده ايشانرلى منبع سنەلەدى.

- **«ظفرنامه»**
شرف‌الدّين علی يزدي قلميده يازيلگن بو مشهور تاريخي اثر، صاحبقران امير تيمورنينگ حياتی، اونينگ شخصيّتی قنده‌يليگی، حربي فعاليتلری و بالاخره شخصي مهارت و اقتداريني به‌تفصيل بيان اېته‌دی. بونی مؤلف، شاهرخ ميرزانينگ بيليمسېور و هنرپرور اؤغلی، شيراز حاکمی، ابراهيم ميرزانينگ بويروغيگه بناءً، شيرازده تاليف اېتگن. کؤرينيشيچه يزدي‌نينگ فکريده، صاحبقران تيموردن کېين، شاهرخ ميرزا بيلن اؤغلی ابراهيم ميرزانينگ حياتی تاريخينی هم بو اثرگه سيغديريب يازيش نيّتی بار اېدی، بيراق گمان بيلن اَيتيليشيچه، ابراهيم ميرزانينگ وقتسيز اؤليمی باعث، بو ايشدن واز کېچگن.

- **«زبدةالحکايه»**
منبع يازيشيچه، اخلاقي و تعليمي حکايه‌لر تؤپلمی بؤلميش بو اثرنينگ مؤلفينی آگهي اؤزی محمدوارث دېب تنيتگن اېميش. بونينگ حقيده بوندن آرتيق کېره‌کلی معلومات قؤلگه کېلمه‌دی.

- **«مفتاح‌الطّالبين»**
محمود بن شيخ علی بن امام‌الدّين غجدواني قلميگه منسوب «مفتاح‌الطّالبين» ناملی بو کتاب، خوارزملیک شيخ کمال‌الدين حسين منقبتيده يازيلگن ارزشلی اثردور. آگهي بو اثرنی ميلادي ۱۸۵۸-۵۹ -ييللر مابينيده فارسچه‌دن اؤزبېکچه‌گه ترجمه قيلگن.

- **«اخلاق محسنی»**
کمال‌الدين حسين بن علی واعظ کاشفي سبزواري قلمی بيلن، قيرق بابده، اخلاق حقيده يازيلگن مشهور و اؤته ارزشلی بو اثر، سلطان حسين بايقرا و اونينگ اؤغلی محسن ميرزاگه بغيشلنگن. آگهي بونی ميلادي ۱۸۷۳-۷۴ -ييللر عمری‌نينگ آخر چاغلريده ترجمه قيلگن.

- **«بدايع‌الوقايع»**
زين‌الدّين واصفي‌نينگ قلميده يازيلگن بو سلماغلی اثر، هرات شهری و خلقی‌نينگ فرهنگي و اجتماعي وضعيتی و او شهرنينگ تيموريلر دوری سؤنگگی چاغلری و صفويلر دوری باشی‌نينگ تاريخي وضعيّتی بيانيدير.

- **«نصیحت‌نامهٔ کیکاووس»**
زیاریلر سلاله‌سیدن عنصرالمعالي کیکاووس بن اسکندر قلمیگه منسوب بۆلمیش بو نادر و جوده ارزشلی اثر، «قابوسنامه»، «موعظت‌نامهٔ کیکاووس» و «پندنامه» آتلری بیلن هم تنیلیب، «شهنامه»، «کلیله و دمنه» و «هزارویک شب» کبی مشهور کتابلر قطاریدن اۆرین اېگلله‌گن. بونی کیکاووس اۆز اۆغلی گیلانشاه اوچون یازگن. بو نفیس اثر دنیانینگ کۆپ تیللریگه ترجمه هم قیلینگن. بونی آگهي قیسی ییللرده ترجمه قیلگنی بېلّی اېمسلیگی آیتیلگن.

- **«سلامان و ابسال»**
مثنوي شکلیده یازیلگن بو غنایي اثر، نورالدّین عبدالرّحمان جامي‌نینگ قلمیگه منسوب و اونینگ «هفت اورنگ» اثری، دېمک، اۆشه یېتّی اورنگ یا یېتّی داستانی‌نینگ بیریدیر.

- **«گلستان»**
سعدي شیرازي‌نینگ «گلستان» نامی مشهور اثری مسجّع نثرده، نظم قۆشیلیب یازیلگن اۆگیتلی قیسقه داستانلر و حکایه‌لر تۆپلمیدیر. بو اثر، فارس ادبیّاتیده اېنگ تاثیرلی نثري اثر حسابلنگن. آگهي بو بیر دېباچه و سکّیز بابدن تشکیل تاپگن سلماقلی اثرنی، میلادي ۱۸۶۲-۶۳ -ییللرده اوز آنه تیلی چغتای توركچه‌سی (اۆزبېکچه)گه اۆگیرگن. آیتیش کیره‌ک که بو نادر و جوده نفیس اثر، آگهي‌دن ایلگری و اوندن کېین هم بیر نېچه ترجمانلر تامانیدن تیلیمیزگه ترجمه قیلینگن.

- **«بهارستان»**
نورالدّین عبدالرّحمان جامي‌نینگ قلمیده یازیلگن بو مشهور اثر، سعدي شیرازي‌نینگ «گلستان» اثریگه اۆخشه‌تیلیب، ساده مسجّع نثر بیلن نظم قۆشیلیب یازیلگن تعلیمي و اخلاقي موضوعلر تۆپلمیدیر. بو اثرنی آگهي قیسی ییللر مابینیده اۆز تیلیگه اۆگیرگنی معلوم بۆلمه‌دی.

- **«روضة‌الصّفای ناصري»نینگ بیر دفتری**
رضاقلی خان هدایت قلمیگه منسوب، میرخواندگه ایزداشلیک قیلینیب یازیلگن بو اثر، صفویلر، افشاریلر، زندیلر و قاجاریلر عهدی واقعه‌لری بیانیدیر. آگهي بونی قچان ترجمه قیلگنی معلوم بۆلمه‌دی.

- **«دلایل‌الخیرات شرحی»**

بو اثر، محمّد جزولی آتلی صوفی و فقیه قلمیگه منسوب، ادعیّه و صلوات و ...لر توپلمیدیر و بونینگ توليق آتی «دلایل الخیرات و شوارق الانوار فی ذکر الصّلاة علی النّبی المختار» دیبلگن. بو اثرنی آگهي میلادي ۱۸۷۰-۷۱ -ییللرده، عثمانلی توركچه‌سیدن چغتای توركچه‌سی (اوزبیكچه)گه اوگیرگن.

- **«تذكرهٔ مقیم‌خاني»**

بو اثر، اشترخانیلر سلاله‌سیگه منسوب بولمیش، بلخ حاکمی، محمدمقیم خان بویروغی بیلن، محمدیوسف منشی قلمیده یازیلگن شیبانیلر و اشترخانیلر عهدی‌نینگ تاریخي، فرهنگي و اجتماعي وضعیتی‌نینگ بیانیدیر. آگهي بو اثرنی قیسی-ییل ترجمه قیلگنلیگی نابلّی دیبلگن.

- **«طبقات اكبرشاهي»**

بو اثر، هندوستان تاریخیگه عاید و او سرزمین‌نینگ مسلمان سلطانلری احوال و افعالی بیانیدیر كه نظام‌الدین هروي تامانیدن، اكبرشاه سلطنتی دوریده یازیلیب و اونینگ آتیگه بغیشلنگن. اثر بیر مقدمه، توقیز طبقه و خاتمه‌دن تشكیل تاپیب، سبكتگین‌نینگ هندگه قیلگن یوریشیدن باشلنیب، اكبرشاه‌نینگ زمانیگچه یوز بیرگن واقعه‌لرنی اوز ایچیگه آله‌دی. آگهي بو اثرنی میلادي ۱۸۶۴-۶۵ ییللرده ترجمه قیلگن.

- **«هفت پیكر»**

بو اثر، فارس تیلی ادبیّاتیده داستان‌یازرلیک یېتكچیسی، حكیم نظامي گنجوي‌نینگ شاهكار اثرلریدن بیریدور كه حمّاسي و غنایي موضوعلرنی اوز ایچیگه آلگن. آگهي بو اثرنی نثر شكلده ترجمه قیلگن.

- **«هشت بهشت»**

هشت بهشت، امیر خسرو دهلوي «خمسه»سی‌نینگ آخرگی قسمی‌دیر كه موصوف اونی نظامي گنجوي‌نینگ «هفت پیكر» اثریدن تأثیرلنیب یازگن.

- **«یوسف و زلیخا»**

«یوسف و زلیخا» داستانی، عبدالرحمان جامي‌نینگ «هفت اورنگ» اثری داستانلری‌نینگ بیریدیر. جامي بو اثرینی نظامیدن تأثیرلنیب یازگن. آگهي بونی میلادي ۱۸۶۸-۶۹ ییللرده ترجمه قیلگن.

- **«شاه و گدا»**
  بدرالدين هلالي چغتايي استرآبادي (وفاتی: ميلادي ۱۵۲۳ -ييل)-نينگ بو اثری «شاه و گدا» و «شاه و درويش» آتلری بيلن تنيله‌دی. هلالي امير عليشېر نوايي‌نينگ دست‌پرورده‌لری و سلطان حسين بايقرانينگ همنشينلريدن بۇلگن. آگهي بو اثرنی ميلادي ۱۸۶۶۸-۶۹ -ييللری ترجمه قيلگن.

آگهي منه شو کۆلمده، اۆنلرچه کيشی بيرليگيده بجريليشی ممکن بۇلگن ييريک حجملی ترجمه ايشينی يالغيزگينه اۆزی بجره‌دی و بو بيلن اۆز آنه تيلی‌نينگ سۆز بايليگی، لطافت و نفاستينی يخشی کۆرستيب بېره‌دی. او بو ايشلرنی بعضاً شخصٍ خان‌نينگ بويروغی يا اونينگ دربارىده‌گی يوقاری مقام و مرتبه‌لی آدملر تاپشيريغی و بعضاً هم اۆز ذوق و علاقه‌سيگه بناءً بجره‌دی و تاريخ، تيل و ادبيّات عرصه‌سيده اېلی اوچون اۆزيدن کتّه ميراث قۇييب کېته‌دی. شو سببدن، اۆن آلتينچی عصرده باشلنيب، ييگيرمنچی عصرنينگ باشلريگچه دوام اېتگن خېوه ترجمه مکتبيدن تشقری، خاص آگهي ترجمه مکتبی دېب هم، اَيريم عالملر تامانيدن تيلگه آلينگن. اَيتيب بيله‌ميز که يوقاريده فهرست اېتيلگن پې‌بها اثرلر بيزنينگ اوچون، بير تاماندن - باشقه خلقلر قطاريده - اۆز مضمون و محتواسی يوزه‌سيدن مهم سنه‌لسه، ينه بير تاماندن اېسه، آگهي آرقه‌لی ترجمه قيلينيب، آنه تيليميزنينگ بايليگينی آرتتيرگنليگی اوچون کۆپراق و کتّه‌راق ارزش و اهميت کسب اېته‌دی.

ذکر اېتيش کيره‌ک که منبع افاده‌سيگه کۆره، آگهي‌نينگ ييگيرمه ايکّی اثری‌نينگ قۇليازمه نسخه‌لری، حاضرچه، دنيانينگ تورلی يېرلری؛ جمله‌دن: اۆزبېکستان و اوندن تشقری، روسيه (سن پترزبورگ)، تاجيکستان (دوشنبه؟)، توركيه (استامبول)، آلمان (برلين) و فنلند (هلسينکی)ده[۱۰] موجود و سقلنيب کېلماقده، بيراق بو يېرلر اره‌سيده، برچه‌سيدن کۆپراق اثرلر سقلنه‌ديگن يېر، روسيه‌نينگ فرهنگي باشکېنتی سنه‌لميش، سن پترزبورگ شهريدير. او يېرده، مذکور ييگيرمه ايکّی اثردن اۆن ايکيته‌سی موجوددور که اولر قطاريگه آگهي‌نينگ اۆز قۇلی بيلن يازيلگن نسخه‌لر هم شامل بۇله‌دی. بو اثرلر، ميلادي ۱۸۷۳ -ييل، روس قۇشينی خېوه‌نی باسيب آلگنيده، خانليگ‌نينگ خزانه‌سيدن اۆلجه آلينگن اوچ يوزگه ياووق ناياب قۇليازمه اثرلر جمعيده سن پترزبورگگه آليب کېتيلگن. اوندن کېينراق، ييگيرمنچی عصر دواميده اېسه، بو اثرلرنينگ انچه‌سی سن پترزبورگدن اروپايي اۆلکه‌لرگه انتقال بېريلگن.

[۱۰] هلسنکی‌ده موجود و سقلنه‌ديگن اثر، فردوس‌الاقبال‌نينگ قۇليازمه نسخه‌سی دېيلگن

آگهي - شاعر

اوشنده‌ی که یوقاریده ذکر اېتیلیب اؤتدی، آگهي ممتاز ادبیّاتیمیزنینگ بایلیگیگه اولکن حصّه قوشگن، نوایي‌دن کېین اېنگ «کؤپ و خؤب» شعر یازگن ممتاز و پیشقدم شاعردیر. او ایکّی تیلده شعر یازگن، امّا اونینگ اؤز آنه تیلیده یازگن شعرلرینی حجم و نضج یوزه‌سیدن کؤزده توتگنده، حقیقتا که نوایي‌دن کېینگی شاعرلر اره‌سیده آگهیدن ایلگری توشه‌دیگن و یا او بیلن تېنگلشه‌دیگن شاعر کؤرینمه‌یدی. او شعرده کېنگ کؤلمده حضرت علیشېر نوایي‌دن تأثیرلنیب، اؤزینی اونینگ ایزداشی دېب بیلگن...

آگهي، کیم تاپقه‌ی اېردی ساز نظمینگدین نوا،
بهره گر یؤقتور نوایي‌نینگ نواسیدین سنگه.

آگهي مدرسه‌ده‌لیگی کېزلریدن باشلب، تورکي و فارسي شعر و ادبیّاتی پیشتازلری‌نینگ شعرلرینی مراق بیلن اؤقیب و اؤزی هم شعر یازیشگه باشله‌یدی. بیر آز کېین، میرزا عبدالقادر بېدل، حافظ شیرازي، علیشېر نوایي، عبدالرّحمان جامي، محمد فضولي و ...لرنینگ بیر قنچه غزللری بیلن، «بیاض متفرقه»[11] عنوانیده بیر بیاض توزه‌دی و اونگه اولردن ایزداشلیک قیلیب یازگن اؤزی‌نینگ ۱۵ غزلی و ایکّی مخمّسینی هم شامل قیلیب قؤیه‌دی.

شاعرنینگ تؤلیق دېوانی اېسه، اونینگ عمری‌نینگ سؤنگگی چاغلری، میلادي ۱۸۷۲ - ییل، محمدرحیم خان ایکینچی‌نینگ تکلیفی و بویروغی بیلن توزیله‌دی و «تعویذالعاشقین» دېب نامله‌دی. بو حقده آگهي اؤزی یازگن دېباچه‌سیده بونده‌ی دېگن: «...برچه‌سی درد عشق اؤتی‌نینگ حرارتی بیله آغشته و شوق و محبّت اثری‌نینگ سرایتی بیله سرشته و عاشقلر غمی‌نینگ تسکینیغه سبب و دردمندلر المی‌نینگ تخفیفیغه موجب اېردی، لاجرم اگر عشق و درد اهلی‌نینگ قؤلیغه توشسه، تعویذ ینگلیغ اخلاص ایله بؤیونلریغه آسیب، عزّت بیله اسرر اېردیلر و مطالعه قیلیب شوق‌انگیز مضمونلری داروسیدین عشق بېمارلیغی و مرضیغه نوعي شفا تاپر اېردیلر. اوشبو مناسبت بیله، بو سعادت‌نشان دېوانی «تعویذالعاشقین» اسمی بیله موسوم قیلدیم و هر نوع بؤلسه، شهزادهٔ زمان‌نینگ مبارک امری‌نینگ قبولین کیم حقیقتده ایکّی عالم‌نینگ عالي درجه‌لریغه یېتیشمککه سببدور، همتیم ذمّه‌سیغه لازم و متحتّم بیلدیم.» شاعر بیر بیتیده هم بونده‌ی دېیدی:

---

[11] بو اثر کؤپینچه «بیاض متفرقهٔ فارسي »دېب یادلنه‌دی، بیراق بو بیاض یالغیز فارسي اېمس، بلکه فارسي و تورکي شعرلرنی اؤز ایچیلگه آلگن.

آگهي دلسۆز نظمينگنى اېشيتسه اهل عشق،
بۆينيغه تعويذدېک آيلرلر اشعارينگنى بند.

تعويذالعاشقين دېوانى، منبع معلوماتيگه کۆره، ۴۷۰ غزل، ۱۹ قصيده، ۳ مستزاد، ۲ مربع، ۸۹ مخمّس، ۵ مسدّس، ۴ مثمّن، ۴ ترجيع‌بند، ۷ قطعه، ۸۰ رباعي، ۱۰ تويوق، ۱ ملمّع، ۴ چيستان، ۲ معمّا، ۴ مثنوى[۱۲]، ۱ بحر طويل، ۱ مناجات، ۱ سوال-جواب، ۲۰ تاريخ و ۱۳۰۰ مصرعدن[۱۳] آرتيق فارسچه شعر و جمعاً، بير قولگه کۆره اۆن تۆقيز ژانرده يازيلگن اۆن سکّيز مينگ مصرعگه ياووق شعرنى و ينه بير قولگه کۆره ييگيرمه ايکّى ژانرده[۱۴] يازيلگن ييگيرمه مينگ مصرعگه ياووق شعرنى اۆز ايچيگه آلگن نفيس و ارزشلى اثردور.

آگهي‌نينگ دېوانيگه مضمون و معنى يوزه‌سيدن نظر تشله‌گيدېک بۆلسک، اونينگ شعرلرى تورلى خيل موضوع و مضمونلرنى قمره‌ب آلگن حالده، شاعرنينگ اۆز حيات يۆلى، اونينگ کيملىگى و دنيا قره‌شلرى و نهايتده اونينگ يشه‌گن زمان و مکانيده قنده‌ى وضعيت حاکملىگى حقيده هم جوده مهم و ارزشلى معلوماتنى اختياريميزگه قۆيه‌دى. بيز بو يېرده فقط گينه بير نېچه موردنى اۆرنک صفتيده کېلتيريب اۆته‌ميز.

آگهي، خانليگ دربارىگه ياووق و خوارزم بۆيلب نفوذلى بۆلميش ميرابلر عايله‌سيده دنياگه کېلىب، اولغه‌يگنيگه قرشى اۆله‌راق، اونينگ حياتى، اوچ يشرليگده آته‌دن يتيم قاليب و انه شوندن باشلب، غم و محنت بيلن کېچگن. بو حقيقت اونينگ شعرلريدن بيلينه‌دى:

کيچيکليکدين توشوب باشيمغه کلفت،
زمانې بۆلمه‌ديم پې‌رنج و محنت.

ايشيم بېکسليک ايچره بۆلدى مشکل،
مراديم بۆلمه‌دى هېچ ايشده حاصل.

---

[۱۲] ايريم منبعلرده مثنوي‌لرنينگ سانى ۴ ته کۆرسه‌تيلگن، بيراق بيزنينگ منبع‌ميز و قۆليميزده‌گى نشرده اېسه مثنوي‌لرنينگ سانى ۴۰ ته‌دن هم آشه‌دى؛ مثنوي‌لرنينگ ايريميگه بېريلگن ايضاحلردن معلوم بۆله‌دى که اولر آگهي‌نينگ باشقه اثرلريدن کېينچه‌ليک کۆچيريليب، اونينگ دېوانى شعرلرى قطاريگه کيرگيزيلگن.

[۱۳] ينه بير منبعده ۱۰۹۰ مصرع قيد اېتيلگن.

[۱۴] بيزنينگ محاسبه‌ميزگه، ژانرلر سانى ۱۹ ته‌ليگى تۆغرى‌راق کېله‌دى

کؤنگولده یېر توتوب یوز نوع قیغو،
بؤلوب کؤزگه یاروغ عالم قرانغو.

تومن مینگ غمغه تاپتیم مبتلالیق،
فراغ و عیش و راحتدین جدالیق.

بؤلوب خلّص غمیم اندین فزونراق،
که شرحیدور نهایتدین اوزونراق.[۱۵]

آگهي ییگیرمه یاشیدن (۱۸۲۹) قیرق سکّیز یاشیگچه (۱۸۵۷) خوارزم دیاری‌نینگ باش‌میرابلیک منصبی اېگه‌سی بؤلسه هم و اؤزی آیتگندېک، «اباً عن جد، خوارزم مملکتی سلطانلری‌نینگ دولتخواه اُمراسی زبده‌لریدین» بؤلسه هم، اونده آته‌دن قالگن فقیرانه بیر اویدن بؤلک، نه بیر کولچه یېر و نه بیر بؤلک باغی بار اېدی. بو موضوع اونینگ شعرلریده انعکاس تاپگن:

یېر یوزیده، آگهي، چون یؤق سنگه بیر کولچه یېر،
برچه عمرونگده نه حاصل آیله‌سنگ میرابلیغ.

*

گرچه یارماقسیز کیشی اېرمس کیشیلیک سانیده،
باغسیز اؤلغندین امّا یخشیدور یارماغسیز.

کلبهٔ ویرانده، تانگ یؤق، آگهي بؤلسه ملول
کیم اېمستور داغسیز کؤنگلی زمانې باغسیز.

شاعر آگهي، باغ حسرتیده ینه بیر یېرده بوندەی دېیدی:

لېک عمروم ارا مېنِ محزون،
بیلمه‌دیم نې اېکننی اصلا باغ.

بیت‌الاحزانیم ایچره صبح و مسا،
اؤتتی عمروم قیلیب تمنّا باغ.

---

[۱۵] شاعرنینگ اؤزی دېوانیگه یازگن دېباچه‌سیدن

نېچوک آچيلسون آگهي طبعی
که دمې قيلمه‌ميش تماشا باغ.

آگهي، فيودالیسم ايديولوژيسی و خان-خانليک تفکری حاکم بۇلگن زمان و مکانده، اَينيقسه خانليک دربارىگه ياووق و اجتماعي جهتدن يوقاری سطحده‌گی بير عايله‌ده توغيليب اولغه‌يگنی و قريندا‌شلری و شخصاً اۇزی خانلرگه ياووق کيشيلردن بۇلگنيگه قره‌مه‌ی، هردايم رعيّتگه يان باسيب، عادي خلققه غمخۇرليک قيليب کېلگن. او اۇز عالي و انساني تويغوسی بيلن، بار بيليم، کوچ و فرصتينی خلق اوچون و جمعيت منفعتلری اوچون ايشلتگن. اونينگ وجوديده بو عالي تفکر و بو اېزگو تويغو پيدا بۇليب، اونيب اۇسيشيگه، عايلوي محيط و اَينيقسه مونس خوارزمي‌نينگ اونگه بۇلگن خاص توجه‌سی و سالم تربيّه‌سی باعث بۇلسه کېره‌ک.

اې غنی، حلوانی تعريف اېتمه کيم فقر اهليغه
تارتيبان محنت، تاپيب اېرمس يېگن ناندين لذيذ.

آگهي، چه خانليک سراييده رسمي مقامده بۇلسين، چه بۇلمه‌سين، هر بير زمان فقير و بېنوالر بيلن همنوا بۇليب، ثروت و جاه اهلينی فقيرپرورليگ و خير و احسان تامانيگه چارلب کېلگن.

نې بيلورسن کېچه‌لر فقر اهليدين نې اۇتکنين،
بستر زرّين اوزه، اې کيم قيلورسن خواب قيش.

اول گدا حاليغه رحم اېت کيم ساووقدين هر کېچه
تا سحر افغان چېکيب، اشکين تۇکر ييغلاب قيش.

اې غنی، باقيل يلنگلر حاليغه بو شُکر اوچون
کيم کييرسن توبتو قاقوم بيله سنجاب قيش.

اونينگ، محمدرحيم خان ايکينچی فيروزگه بغيشلنيب يازيلگن، «قصيدۀ نصيحت»[۱۶] دېب مشهور بۇلگن مثنوي گونه شعری هم بو سۇزنی يخشی اثباتله‌يدی. بوندن باشقه هم، آگهي انچه-مونچه موردلرده خېوه خانلرينی رعيت‌پرورليککه اونده‌ب شعرلر يازگن. چنانکه بير روايتگه کۇره، سيد محمّد خان اۇز دوريده آتيگه ينگی قصر قوردېريب، قوريش

[۱۶] بو مثنوي قۇليميزده‌گی نشرده، مثنوي‌لر بۇليمی ۴۰ -سانيده يېرلشگن.

ایشی توگه‌گندن کېین، آگهي‌گه مراجعه قیلیب، اؤزیدن یادگار قؤییش مقصدیده، اونگه قصر حقیده بیر شعر یازیشنی بویروغ بېره‌دی. آگهي یازگن مثنویسی‌نینگ بیر بَیتیده کېلگن:

پس اېمدی رعیّتگه قیل امداد،[۱۷]
تاپه‌ی دېسنگ ایکّی جهانده مراد.

آگهي میلادي ۱۸۵۷ -ییل، میرابلیغ ایشیدن بؤشه‌گندن کېین، اقتصادي نقطهٔ نظریدن انچه قیینه‌لیب یشه‌گن. بو موضوع اونینگ دېوانی و شعرلری-نینگ انچه-مونچه یېرلریده اؤز عکسینی تاپگن:

آدم اولدور بو جهان اهلی ارا
قیسی حیوان‌نینگ اېسه سیم و زری.

کیرمه‌گه‌ی زرسیز کیشیلیک سانیغه،
سعدي اؤلسون فضل ارا یا انوري.

آگهي ییگیرمه سکّیز ییل، باش میراب حیثیده، خېوه خانلیگی سراییده خذمتده بؤلگن. هر نېچه که میرابلیک ایشی یالغیز خان خدمتی اېمس، بلکه خلق خدمتی سنه‌لگن و منبعلر قید اېتیشیچه، آگهي بو دورده کؤپ یخشی و اونوملی ایشلر بجرگن، بیراق شونده‌ی هم بؤلسه او بیر بیتیده اؤزیگه اؤزی بونده‌ی دېیدی:

نېچه عمرلر قیلدینگ اهل جاهغه خذمت،
ترک اېتیب آنی اېمدی فقر اېلیگه خذمت قیل.

شاعر و عالم آگهي، کېنگ بیلیم و مطالعه بیلن، فلسفي قره‌شلر اېگه‌سی هم بؤلگن:

بو گلشن سَیرین اېتسنگ باسمه گستاخانه توفراقین
که هر گام آستیده بیر پیکر آزاده مدفوندور.
*
بې‌ادب گام اورمه بو دشت اوزره کیم آسوده‌دور
هر قدم آستیده بې‌پایان کؤنگول، بسیار کؤز.

[۱۷] بو مصرع‌نینگ وزنیده خطا بار؛ بو موضوع اؤزی بیر ویدیوپی منبعدن قؤلگه کېلگن و بو مصرع اؤشه ویدیوده شونده‌ی خطا بیلن اؤقیلگن؛ مصرع‌نینگ اصلي و توزوک شکلی تاپیلمه‌دی.

یوقاریده‌گی بَیتلرگه نظر تشله‌گنده، آگهي، حکیم عمر خیامدن تاثیرلنگن کؤرینه‌دی و قوییده‌گی بیتگه قره‌گنده ایسه، مولانا جلال‌الدین محمد بلخي‌نینگ تاثیری اونده سېزیله‌دی:

اې شه، کرم اَیلر چاغی تېنگ توت یمان و یخشینی
کیم مهر نوری تېنگ توشر ویران و آباد اوستینه.[۱۸]

بو نی هم قید اېتیب اؤتیش کېره‌ک که شاعرنینگ دېوانیده، عشق موضوعسی و غنایي شعر و عزللر مرکزي اؤرینئی اېگلله‌یدی و آگهي کؤپراق لیریک شاعر صفتیده تنیلگن.

آگهي حالینی گر عشق ایچره بیلماق ایسته‌سنگ،
چشم عبرت بیرله دردانگیز دېوانیمغه باق.
*
عشق خرّم مرغزاری‌نینگ غزال شؤخیدور،
هر غزل کیم، آگهي، ثبت اؤلدی دېوانیم ارا.

شو ترتیبده، یوقاریده هم اشارت قیلینگنیدېک، آگهي‌نینگ شعرلریده تورلی خیل موضوع، معنی و مضمونلر اؤز افاده‌سینی تاپیب، باشقه اثرلری قطاریده، اونینگ شعرلری دېوانی سؤز و شعریّتیمیز خزانه‌سیده کتّه ارزشلی اؤرین آلگن.

آگهي شعرین اؤق گر خوشدل اؤلماق ایسته‌سنگ
کیم طرب مضمونیدور جانپرور اشعاریمغه خاص.
*
قیل روانراق نظم ایله معنی ریاضین تازه کیم،
آگهي، نظم رواندور گلشن مضمونده سوو.
*
آگهي، نظمینگ ارا دلسؤز معنی بؤلمسه،
ساده اشعارینگ بیله دېوان و دفتردین نه حظ.

---

[۱۸] مولانا: باران که شدی مپرس این خانهٔ کیسیت،
سقف حرم و مسجد و میخانه یکیسیت.

اؤزبېکستانده آگهي ميراثی‌نينگ اؤرگنيليشی

قؤشنی اؤلکه‌ميز اؤزبېکستانده ايسه، بيزنينگ اؤلکه‌ميزدن کؤره وضعيت باشقچه. گرچند او يېرده هم يېگيرمنچی عصر آخرلريگچه وضعيت اونچه‌ليک يخشی بؤلمه‌گن، امّا او اؤلکه‌ده مستقلليکدن کېين، آينيقسه شو حاضرگی دوورده، آگهي‌نينگ ميراثی چوقور اؤرگنيليب، شاعر و اونينگ اثرلری اؤز قدرينی تاپگن و تاپيب بارماقده. چنانکه حاضرگه قدر اونينگ حياتی و اثرلری حقيده يوزلرچه مقاله‌لر يازيليب، نشر اېتيليگن. مکتبلر و بيليم يورتلری‌نينگ تعليمي و تحصيلي نصابلری و درسليک کتابلريده آگهي‌شناسليک توشونچه‌سی اؤرين تاپيب، اونينگ اثرلريگه کېنگ کؤلمده مراجعه قيلينيب، عالملر تامانيدن تحقيق آستيگه آلينيب کېلماقده. تيل، ادبيّات و تاريخ عرصه‌سيده، اېليگه اؤزيدن يېريک ميراث قؤيېيب کېتگن بو بويوک سيمانينگ مقامينی اولوغلش اوچون، خېوه شهری قيات قيشلاغيده، اونينگ اوی موزيمگه آيلنتيريليب و موزيم يانيده اونينگ هيکلی اؤرنه‌تيليب و حويليسيگه «آگهي باغی» دېب آت قؤيېلگن. شو کبی، خېوه شهريده اونينگ آتيگه مکتب اته‌ليب و تاشکېنت شهری ادېبلر خيابانيده هم، اونينگ شکوهلی هيکلی بؤی کؤرسه‌تيب تورگن که او ذات‌نينگ مخلصلری هيکل تگيگه باريب حرمت ادا قيله‌ديلر. شاعرنينگ اؤنلرچه ليريک غزللريگه موسيقه‌چيلر تامانيدن کويلر باغلنيب، تؤی و تماشالرده اؤقيليب و اونينگ اؤگيت شعرلری مرمر تاشلرگه اؤيديريليب يازيلگن؛ اونينگ توغيلگن کونی هر يېل طنطنه‌لی شکلده نشانلنيب کېلماقده. قيسقه‌لب آيتگنده، تيل و ادبياتيميز يؤليده، نوايي‌دن کېين، اؤزيدن اېنگ کتّه خذمت کؤرستگن بويوک ذات صفتيده اونگه حرمتلر قؤيېلماقده.

تعويذالعاشقين‌نينگ قؤلينگيزده‌گی نشری حقيده

تعويذالعاشقين دېوانی‌نينگ قؤلينگيزده‌گی نشری ايسه اساساً، فيلالوژی فنلر دکتوری پروفيسور غلام کريموف آرقه‌لی، ميلادي ۱۹۷۱ -يېل، کريل يازووېده تيّارلنيب و اؤزبېکستان س. س. ر.ده خذمت کؤرستگن فن اربابی سبوتای دالېموف مسؤول محرّرليگی آستيده، غفور غلام نامېده‌گی ادبيّات و صنعت نشرياتی تامانيدن نشر اېتيلگن آگهي شعرلری ايکّی جلدلی دېوانی يوزيدن، حرمتلی استاد عبدالمجيد اوزگون آرقه‌لی اؤلکه‌ميزده مروّج عرب-اؤزبېک يازووېگه اؤگيريليب، کمينه تامانيدن نشرگه تيّارلندی. بو نشرده، آگهي‌نينگ اؤز قلمی بيلن يازيلگن دېباچه‌دن کېين، ۳۸۸ غزل، ۳ مستزاد، ۲ مربّع، ۷۳

مخمّس، ۵ مسدّس، ۳ مثمّن، ۴ ترجیع‌بند، ۲۲ قطعه[۱۹]، ۷۴ رباعي، ۱۰ تویوق و ۴۶ پرچه بوتون مثنوي و ۱۳ پرچه هم باشقه ظاهراً ناقص مثنویلر اؤرین آلگن که بولر جمله‌سیدن، قطعه‌لرنینگ بیری چیستان، رباعیلرنینگ بیری مساوی‌الطرفین[۲۰] و غزللرنینگ ۷ ته‌سی و مخمّسلرنینگ هم بیتّه‌سی فارس تیلیده.

آچیقلش کېره‌ک که دیوان‌نینگ بیزنینگ قؤلیمیزده‌گی نشری بیلن منبعلرده تنیشتیریلگن احتمالا اصلي و تؤلیق نسخه‌سی اره‌سیده، ژانرلر و شعرلر سانی نقطهٔ نظریدن تېنگسیزلیک کؤرینه‌دی. تېنگسیزلیکنی قوییده‌گی بېتلرده بیر جدول آرقه‌لی کؤرسه‌تیب اؤته‌میز:

سان	شعر تورلری	قؤلیمیزده‌گی نشرده	منبعلرگه کؤره	تفاوت	قؤشیمچه
۱	غزل	۳۸۸	۴۷۰	۸۲ ته آز	۷ ته‌سی فارس تیلیده
۲	مستزاد	۳	۳	تېنگ	
۳	مربع	۲	۲	تېنگ	
۴	مخمّس	۷۳	۸۹	۱۷ ته آز	۷۳ ته‌نینگ بیتّه‌سی فارس تیلیده
۵	مسدّس	۵	۵	تېنگ	
۶	مثمّن	۳	۴	۱ ته آز	
۷	ترجیع بند	۴	۴	تېنگ	
۸	قطعه	۲۲	۷	۱۵ ته کؤپ	

[۱۹] بو جمله‌دن، بیته قطعه‌گونه چیستان ایسه، بیر ویدیویي منبعدن قؤلگه کېلدی و قطعه‌لر قطاریگه سیغدیریلدی.

[۲۰] مساوی‌الطرفین شکلیده یازیلگن بو رباعینی ۶۳۱ -بېتده اؤقیسیز.

۹	رباعي	۷۴	۸۰	۶ ته آز	۷ ته‌سی اېلداش نشريدن آلينډی
۱۰	تويوق	۱۰	۱۰	تېنگ	تويوقلر اېلداش نشريدن آلينډی
۱۱	ملمّع	۰	۱	يۏق	
۱۲	چيستان (قطعه‌گونه)	۱	۴	۳ ته آز	بو چيستان هم باشقه منبعدن آلينډی
۱۳	معمّا	۰	۲	يۏق	
۱۴	مثنوي	۴۶	۴	۴۲ ته کۏپ	۶ ته‌سی قطعه‌لر ايچيدن چيقريلدی
۱۵	بحر طويل	۰	۱	يۏق	
۱۶	قصيده	۰	۱۹	يۏق	فقط بيتّه مثنوي قصيده دېب آلينگن
۱۷	تاريخ	۰	۲۰	يۏق	باشقه بير منبعده ۲۹ تاريخ دېيلگن
۱۸	سوال-جواب	۰	۱	يۏق	؟
۱۹	مناجات	۰	۱	يۏق	؟
۲۰	فارسچه شعرلر	۱۵۲ مصرع	۱۳۰۰ مصرعدن آرتيق	کۏپ آز	بير منبعگه کۏره، ۱۰۹۰ مصرع

کۏريب تورگنينگيزدېک، يوقاريده‌گی جدول، بيزگه منبع و اساس بۏلگن «ضيا اوز دات اوز (Ziyouz.uz)» ناملی انترنت سايتيده موجود کريل يازووييده‌گی نشر (ک. نشری)،

منبعلرده تنیشتیریلگن نسخه یا نسخه‌لر بیلن تېنگ بۆلمه‌گنینی کۆرسته‌دی. بو معلوماتگه قره‌گنده، ۸۲ غزل، ۱۷ مخمّس، ۱ مثمّن، ۱۴ رباعي، ۱ ملمّع، ۴ چیستان، ۲ معمّا، ۱ بحر طویل، ۱۹ قصیده، ۲۰ تاریخ، ۱ سوال-جواب، ۱ مناجات و ۱۱۵۰ مصرعگه یاووق فارسچه شعر بیزنینگ منبع‌میزگه کیریتیلمه‌ی قالگن؛ بیراق عکسینچه، ۱۴ ته قطعه و ۴۲ ته مثنوي باشقه‌لردن کۆره بو نشرگه آرتیق یېرلشتیریلگن.

اصلا دېوانده ۱۹ ته قصیده بار دېیلگن و آگهي‌نینگ اۆزی هم اۆز یازگن دېباچه‌سیده، قصیده‌لری بارلیگینی بیلدیرگن: «...شوق‌انگیز غزللر و موعظه‌آمیز قصیده‌لر و محبّت‌اثر رباعیلر و دقّت‌پرور مثنویلر و بزم‌آرا مخمّسلر و روح‌افزا مسدّسلر نظم سلکیگه چېکیب، بیر نېچه قاغذپاره‌لرغه مسوّده قیلور اېردیم.» امّا بیزگه اساسي منبع بۆلگن ک. نشریده اېسه، بیتّه هم قصیده یۆق. قیزیغی بو یېرده که «قصیده‌لر» دېب عنوان بېریلگن بۆلیم بار، بیراق اونده فقط‌گینه خېوه خانلریدن محمدرحیم خان ایکینچی فیروزگه بغیشلنیب یازیلگن اوزون بۆیلی مثنوي یېرلشتیریلگن و خلاص. منبعلرده هم مذکور مثنوي «قصیدهٔ نصیحت» عنوانی بیلن و حتا «مثنوي ژانرده یازیلگن قصیده» دېب قید اېتیلگن.

آگهي اۆز دوری‌نینگ مسلّم شعر و سخن استادی حیثیده، ینگی توزه‌لگن مسجد و مدرسه‌لر بنالری، خانلرنینگ تختگه چیقیشی و مشهور شخصلرنینگ وفاتی کېبی رویدادلر اوچون تاریخلر هم استخراج اېتگن. منبعلرنینگ بیری گواهلیک بېریشیچه، تعویذالعاشقین دېوانیده ۲۰ ته تاریخ و ینه بیری افاده‌سیگه کۆره، ۲۹ ته تاریخ موجود بۆلیب، اولردن ۲ ته‌سی اۆزبېکچه‌ده و ۲۷ ته‌سی فارسچه‌ده بۆلگن، اما بیزنینگ منبع‌میز (ک. نشری) و قۆلیمیزده‌گی نشرده اولر موجود اېمس. امکانیمیزگه قدر قیدیرگنیمیز بیلن هم قۆلگه کېلمه‌دی، متاسفانه.

قطعه‌لر و مثنویلرگه کېلگنده اېسه، ک. نشری انچه فاضل توره‌دی. اونده، یوقاریده هم ذکر اېتیب اۆتگنیمیزدېک، ۲۱ ته قطعه، ۴۶ ته بوتون مثنوي و ۱۳ ته هم ناقص مثنویلر بار، حال بو که، بیز اوچره‌تگن باشقه منبعلرده فقط ۷ ته قطعه و ۴ ته مثنوي دېیلگن. ک. نشری‌نینگ آخریده، مثنویلرگه بېریلگن ایضاحلردن معلوم بۆله‌دی که بیر نېچه مثنویلر آگهي‌نینگ باشقه اثرلریدن کۆچیریلیب، اونگه یېرلشتیریلگن. مذکور نشرده مثنویلر و قطعه‌لر سانی آرتیقلیگی اېسه انه شو سببدن بۆلسه کېره‌ک. بونی هم آیتیش کېره‌ک که بیزنینگ منبع‌میزده، انچه‌گینه ترتیبسیزلیکلر موجود؛ چنانکه مثنویلرنینگ ۳۹ ته‌سی مثنویلر بۆلیمیده، بیتّه‌سی «قصیده‌لر» دېب عنوان بېریلگن بۆلیمده و قالگن ۶ ته بوتون

و ۱۳ ته ناقص مثنویلر ایسه، قطعه‌لر بیلن اره‌لش یپرلشتیریلگن. بیز اؤز نشریمیزده اولرنی بؤلگونگه قدر ترتیب بیلن یپرلشتیردیک.

بیز باشقه کمچیلیکلرنی هم اؤز نشریمیزده تؤلدیریش مقصدیده، تعویذالعاشقین‌نینگ باشقه نشرلرینی سؤراقلب، آینیقسه عرب یازوویده‌گی ایسکی نسخه‌سینی اختریب، «اؤزبیک شاعرلری» و «اؤزبیکچه کتابلر» ناملی وتساپ تؤگره‌گلری آرقه‌لی افغانستان-نینگ ایچکری و تشقریسیده‌گی استادلر و شاعرلر و ضیالی‌لریمیزگه مراجعت قیلیب کؤردیک، بیراق «محمدرضا آگهي دبوانی» عنوانی بیلن، شمسي ۱۳۹۸ -ییل، سرپللیک استاد محمدیاسین ایلداش جنابلری اهتمامی بیلن باسیلیب چیققن نشردن بؤلک هیچ بیر درَک تاپیلمه‌دی. مذکور نشردن ایسه، اندخویده حرمتلی داکتر صاحب عبدالله براتی جنابلریده بارلیگینی ایلگریدن بیلردیم، اما او نشر هم عین ک. نشری یوزیدن الفباسی اؤگیریلیب، نشر قیلینگن. معهذا، بیز توصیف ایتیلگن نشردن هم فایده‌لنیب، قؤلیمیزده‌گی نشرنی، هم ایلداش نشری و هم ک. نشری بیلن تقاسلب، تیکشیریب، توزه‌تیب چیقدیک. بیزگه بیرینچی منبع بؤلگن ک. نشریده، یوقاریده ذکر ایتیلگن کمچیلیکلر و ترتیبسیزلیکلردن تشقری، انچه-مونچه طباعتی خطالر هم بار. عرب یازوویدن کریل یازوویگه اؤگیرگن کیشی یا کیشیلر آلدیدن حددن آشیق درجه‌ده املایي و معنایي خطالر یوز بیرگن. هر صورتده، بیز اوندن «در بیابان کفش کهنه نعمت است» دیگن فارسي مَثَلنی ایسده توتیب، استفاده قیلیشدن باشقه یؤلیمیز یؤق ایدی.

ایلداش نشریگه کیلگنده ایسه، او بیر آز توزه‌تیلگن و نسبتا یخشی. او نشردن دؤستیمیز داکتر صاحب عبدالله براتی باشدن اداغگچه، بیتمه-بیت صورتلر آلیب وتساپ (Whatsapp) یؤلیدن بیزگه یوباردی. تقاسلش نتیجه‌سیده معلوم بؤلدی که ایلداش نشری، منبع‌میزده موجود بؤلمه‌گن ۷ ته رباعي و ۱۰ ته تویوقنی هم اؤز ایچیگه آلگن ایکن. بیز استاد ایلداش جنابلری بیلن تیلفون آرقه‌لی باغلنیب، او کیشیدن بولرنینگ منبعسینی سؤره‌دیک. او کیشی بولرنی حرمتلی کاندید اکادمیسین دکتور واحدي جوزجاني جنابلری یاردمی بیلن او کیشی‌نینگ کتابخانه‌سیده‌گی آیریم منبعلردن قؤلگه کیلتیرگنینی معلوم قیلدی. بوندن تشقری، بیز مذکور کمچیلیکلرنی اؤز نشریمیزده تؤلدیریش و یا هم امکانگه قدر آزه‌یتیریش مقصدیده، اؤزبیکستان آیریم انترنت سایتلرینی هم قیدیریب کؤردیک؛ نتیجه‌ده، بیتّه چیستان، بیتّه مساوی‌الطرفین و باشقه بیر نیچه بَیتدن بؤلک نرسه قؤلگه کیلمه‌دی. حضرت مولانا آیتگنیدیک:

«من طریق سعی می‌آرم بجا،
لَیسَ لِلاِنسانَ اِلّا ما سعی»

شو ترتیبده، محمدرضا آگهي‌نینگ «تعویذالعاشقین» دیوانی قۆلینگیزده‌گی نسخه‌سینی ارداقلی استاد پوهنوال دکتور سیّد محمدعالم لبیب جنابلری-نینگ آسیغلی کۆرستمه‌لری و ایاوسیز یاردملری بیلن، ایکّی جلدنی بیر جلدگه ییغیب، توزه‌تیب و یازیش یۆریغینی هم اۆلکه‌میزده رواجلنگن اۆزبېک تیلی ینگی املاسیگه تۆغریلیب، نشرگه تیّارله‌دیک که جناب عالي‌لریگه اوشبو اۆرینده، کمینه‌گه بېرگن عالمانه مصلحتلری و هر تامانلمه یاردملری اوچون چین کۆنگیلدن منتدارلیک بیلدیره‌من. شو کبی، حرمتلی استاد عبدالمجید اوزگون جنابلریگه که اوشبو ایکّی جلدلی دیوانی کریل یازوویدن اۆگیریب حقیرنینگ اختیاریگه قۆیدیلر، حرمتلی داکتر صاحب عبدالله براتي جنابلریگه که اپلداش نشریدن بېتمه-بېت صورتلر جۆنه‌تیب یاردملشدیلر، همده حرمتلی مفتی صاحب محمدحنیف لطفي جنابلریگه که کتاب‌نینگ ایشی تاملنیش عرفه‌سیده، الکترونیک نسخه‌سینی کۆریب چیقیب، بېت بېزه‌ش نقطهٔ نظریدن کېره‌کلی نکته‌لرنی کمینه‌گه تذکر بېردیلر، صمیمانه تشکرلر دېیمن.

حرمت بیلن
جلال‌الدین قیامی
کناروېک/ناروی
میلادي ۲۰۲۴ -ییل ۱۲ جولای

کیریش مأخذلری:

۱. عبدالله‌ییف، واحد، تاریخ ادبیات ترکي اۆزبېکي، برهان‌الدین نامق ترجمه‌سی
۲. کریموف، فیلالوژی فنلر دکتوری پروفیسور غلام، محمّدرضا آگهي دیوانیگه مقدمه
۳. https://www.youtube.com/watch?v=VUD۹xwECk۹E
٤. https://www.youtube.com/watch?v=۸VPuMlVDzw٤&t=۲۲s
٥. https://www.youtube.com/watch?v=cWyRSnurUoQ&t=۱٦۳s
٦. https://www.youtube.com/watch?v=-cEQ-V٦SVTU
۷. https://www.youtube.com/watch?v=mTsA۱TGVhzU
۸. https://www.youtube.com/watch?v=ELwmNIQqfNQ
۹. https://www.youtube.com/watch?v=۸We۹EzsViXQ&t=۱٤s
۱۰. https://www.youtube.com/watch?v=yY۱FXPdbw-U

... و انترنته موجود ایریم منبعلر...

دیباچه[۲۱]

بو ناکاملیغ میدانی‌نینگ سرگشته‌سی و ناتاملیغ بیابانی‌نینگ لب‌تشنه‌سی و ملامت میخانه‌سی باده‌خوری و ملالت ویرانه‌سی‌نینگ خاکساری و عشق کؤچه‌سی‌نینگ دیوانه‌سی و درد خیلی‌نینگ همدم و همخانه‌سی...

مثنوي

تون و کون عشق اؤتی‌نینگ مبتلاسی،
بلا و درد اہلی‌نینگ آشناسی،

محبّت ایچره دم اورغن وفادین،
ولې آیریلمه‌غن بیر دم بلادین.

...اعنی فقیر حقیر کثیرالتّقصیر، اَعجَز عباد المَلِک الوهّاب[۲۲]، محمدرضا میراب، الملقّب بالآگهي بن اہرنیازبیک، برادرزاده و دست‌پروردهٔ مونس میراب - غفّر اللّٰهُ سیّئات اعمالهم و زِید حسنات افعالهم[۲۳] - اؤز سرگذشتین بو نوع افسانه بیله عرضغه یېتکورور و اؤز احوالین بو ینگلیغ ترانه بیله معاني اهلیغه بیلگورور کیم فقیر، اباً عن جد[۲۴]، خوارزم مملکتی سلطانلری‌نینگ دولتخواه اُمراسی زبده‌لریدین و اؤزبېکیه طوایفی‌نینگ یوز دودمانی عمده‌لریدین، میرابلیغ منصب عالي‌سیغه منصوب و صدرنشینلیک مرتبهٔ متعالي‌سیغه منسوبتورمن. شباب ایّامی‌نینگ اوایلیده کیم عمروم باغی‌نینگ نوبهاری و حیاتیم نوبهاری-نینگ نوشگفته لاله‌زاری اہردی، فضل و کمال اکتسابیغه میل و رغبت کؤرگوزوب، مدرسه‌نشینلیک رسمین اختیار قیلدیم و هر یېرده کیم فضلا و شعرا خیلی‌نینگ مجمع و مجلسی بؤلسه، الرنینگ خذمتیغه بارماقنی اؤزومغه واجب و لازم بیلدیم.

---

[۲۱] آگهي‌نینگ اؤز قلمی بیلن یازیلگن دیباچه
[۲۲] معناسی: «تنگری بنده‌لری‌نینگ اہنگ عاجزی»
[۲۳] ترجمه‌سی: «الله یامانلیک (یازیق)لرینی کېچیریب، یخشیلیک (ثواب)لرینی کؤپه‌یتیریسین»
[۲۴] معناسی: «آته-بابادن» یا «آته-بابالردن توتیب»

مثنوي

قدم آیله‌بان علم یؤلیده باش،
هنر کسبیده آیلر ایردیم تلاش.

نې تونلر منگه خواب راحت ایدی،
نې کونلر زمانې فراغت ایدی.

امّا هنوز علم قواعدی چاشنی‌سیدین کام و فضل قوانینی لذّتیدین بهرهٔ تمام حاصل قیلمسدین بورون، جهان غدّارنینگ گوناگون جفاسی و چرخ کج‌رفتارنینگ رنگارنگ بلاسی سروقتیمغه یېتوشتی و رؤزگار اندوهی شدّتی‌نینگ آغیر یوکی تاغ ینگلیغ باشیم اوستیغه توشتی و سپاهیگرلیغ یراغین توزمک تشویشیغه دچار و سپاهدارلیغ منصبی‌نینگ شغلی زنجیریغه گرفتار بؤلدوم. گاها ماتمدارلیغ تحسّریدین افسرده و گاها سوگوارلیغ تفکّریدین پژمرده و گاها اوقاتگذارلیغ اسبابی سرانجامی‌نینگ فکری بیله باشیمده قرا قیغو و گاها سپاهدارلیغ آلاتی‌نینگ تهیّه‌سی قیغوسی بیله کؤزومغه جهان قرانغو و گاها پادشاه خذمتی‌نینگ ترددی بیله کؤنگلومده مینگ غم و گاها وزیر ملازمتی-نینگ تجسّسی بیلن جانیمده یوز الم...

مثنوی

کیچیکلیکدین توشوب باشیمغه کلفت،
زمانې بؤلمه‌دیم بې‌رنج و محنت.

قالیب یالغوز تومن اندوه ایچیده،
محندین لشکر انبوه ایچیده.

ایشیم بېکسلیک ایچره بؤلدی مشکل،
مرادیم بؤلمه‌دی هېچ ایشده حاصل.

نه ایش کیم بؤلسه مهلک غمغه باعث،
فلک قیلدی مېنینگ شأنیمده حادث.

کؤنگولده یپر توتوب یوز نوع قیغو،
بؤلوب کؤزگه یاروغ عالم قرانغو.

تومن مینگ غمغه تاپتیم مبتلالیق،
فراغ و عیش و راحتدین جدالیق.

گهي کؤنگلومگه توشتی عشق سؤزی،
بلا و درد بؤلدی جانغه روزی.

گهي هجران غمی باشیمدین آشتی،
فغانیمدین فلککه اؤت توتاشتی.

بؤلوب خلّص غمیم اندین فزونراق،
که شرحیدور نهایتدین اوزونراق.

قلم اورماقده آخر کیلدی عاجز،
که یئتمک یؤقتور اتمامیغه هرگز.

...امّا رؤزگار تشویشاتیدین و تعلّق تصدُّعاتیدین اندک فارغ بؤلغن و فرصت تاپغن وقتلرده کمالِ شوق و اخلاص بیله گاها علمای عظام خذمتلریغه رغبت بیله باریب، نکته‌دانلیغلری شریتی لذّتیدین شیرین‌کام بؤلوب بهرهٔ تمام آلور اپردیم و گاها شعرای دانش‌التزام صحبتلرین سرعت بیله آختریب، کتابخوانلیغلری وقتیدین حظّ وافر آلیب، روح‌افزا عبارتلریغه قولاق سالور اپردیم و گاها حقّاني عابدلر صومعه‌سی زیارتیغه اخلاص بیله یوز اوروب، مبارک صحبتلری جنّتی‌نینگ گللریدین فیض و فتوح رایحه‌سین تاپر اپردیم و گاها ریایي زاهدلر خانقاهی بازاریغه کرهاً اؤزومنی یئتکوروب، مجلسلری کدورتی‌نینگ غباریدین اخلاص و اعتقادیم چهره‌سیغه شک و ریب پرده‌سین یاپر اپردیم و گاها مجنون‌وار عاشقلر مجمعیغه کیم فنا میخانه‌سی اندین عبارتدور، میل و رغبت بیله داخل بؤلوب، زیبامشربلری نشئه‌سیدین عشق جامی‌نینگ باده‌سی کیفیّتین حاصل قیلور اپردیم و گاها پری‌رخسار معشوقلر بزمِ وصالیغه کیم جنّت‌المأوا اندین اشارتدور، شوق و محبّت بیله واصل بؤلوب، دلکُشا صحبتلری گلشنیدین کام و عشرت گللرین تپریب، کؤنگول کامیچه محظوظ و مسرور بؤلور اپردیم.

مثنوی

ایتک سنچیب بیلیمگه چُست و چالاک،
قدم هر یؤل ساری اوردوم طربناک.

قؤلومدین شوق آلیب اختیاریم،
تمام کؤی ارا توشتی گذاریم.

یئتوردوم هر جماعتغه اؤزومنی،
آچیب عبرت بیله هر یان کؤزومنی.

باری‌نینگ حالیدین بؤلدوم خبردار،
عیان کؤنگلومگه بؤلدی برچه اسرار.

اوشبو سَیر اثناسیده، هر طایفه‌نینگ حالیغه لایق و هر جماعه‌نینگ افعالیغه موافق بیر مضمون شاهدی‌نینگ خیالی خاطریم کؤزگوسیغه خطور قیلسه ایردی، گوناگون عبارتلر بیله رنگین نظملر لباسین کییدوروب، دلکش صورتلر بیله خلایق نظریده نمایش بیرور ایردیم و هر بیری‌نینگ رنگین رخساری و مشکین گیسوسی تماشاسیدین شوق و درد اهلی‌نینگ شیدا کؤنگوللرین واله‌لیغ و اسیرلیغ مقامیغه یئتکورور ایردیم؛ انداق کیم شوق‌انگیز غزللر و موعظه‌آمیز قصیده‌لر و محبّت‌اثر رباعیلر و دقّت‌پرور مثنویلر و بزم‌آرا مخمّسلر و روح‌افزا مسدّسلر نظم سلکیگه چیکیب، بیر نیچه قاغذپاره‌لرغه مسوّده قیلور ایردیم. الرنینگ کؤپراغی خلایق‌نینگ تیللری اذکاریده مذکور، کؤنگوللری اوراقیده مسطور بؤلوب، عالم اطرافی و فلک اقطاریده قویاش ینگلیغ شهرت توتوب، اکابر مجالسیده رطب‌اللّسان و اصاغر محافلیده ورد زبان بؤلور ایردی تا کیم الردین بعضی‌نینگ مسوّده‌سی جزدانده پنهان قالیب، بعضی‌نینگ مسوده‌سی بی‌پروالیغیم سببیدین هر طرفغه ساچیلیب، نابود و پریشان بؤلور ایردی تا کیم ایّام تصارفی و اعوام تبادلی بیله بیر نیچه زمان اؤتتی. جهان خلایقیغه مسرّت و بهجت هنگامی یئتتی. مَلِکِ منّان عنایتی بیله خوارزم دیاری‌نینگ فردوس‌بزم مملکتی حضرت خلافت‌پناه، سلطنت‌دستگاه، سپهررفعت، خورشیدمرتبت، اسکندرنشان، سلیمان‌مکان...

مثنوي

شهي کیم تیل ایمس وصفیغه قادر،
نه بیر تیل، مینگ تیل اؤلغه‌ی لال و قاصر.

کیشی بیر یپرده عمری بؤلسه ساکن،
دیبان وصفین تمام ایتمک نه ممکن.

... باعث السّخاوة و العداله، وارث المملکة و السّلطنه... ابوالمظفر و المنصور سیّدمحمد بهادرخان... قؤلیغه کیردی و اول مملکتغه پادشاهانه سیاست و مُلوکانه عدالت بیله اؤزگه ینگلیغ زینت و نظام بیردی و هر طایفه‌نی اؤز حالیغه کؤره، مرحمت و نوازشلر بیله خوشدل و بهرمند و هر جماعه‌نی اؤز مرتبه‌سیغه یره‌شه مکرمت و بخششلر بیله خوشحال و خورسند قیلدی؛ خصوصا علما و فضلاغه اؤزگچه تربیت قیلیب، قدر و منزلتلریغه بلندلیک یپتکوردی و شعرا و ظرفاغه باشقه تورلوک تقویّت یپتکوروب، رفعت و فخامتلری باشین فلک گنبذی اوجیدین آشوردی و هر شعر صله‌سیغه گوناگون گنجلر انعام ایتتی تا کیم مبارک عصری‌نینگ شعراسی دولت و ثروتده قارونلیغ درجه‌سیغه یپتتی. بو جهتدین اکثر فضلا شعر آیتور ایشیغه اشتغال کؤرگوزور ایردیلر و غرّا قصیده‌لر و دقّت‌نما غزللر کیچه و کوندوز فکر و خیال ایتیب، نظم سلکیگه کیرگوزور ایردیلر تا بو وسیله بیله اول حضرت‌نینگ کیمیااثر نظریغه منظور و پادشاهانه عنایت و التفاتلری بیله محظوظ و مسرور بؤلور ایردیلر و بو فقیر حقیر هم کیم بو اولوغ خاندان‌نینگ قدیمي بنده‌سی و بو بلند آستانه‌نینگ صمیمي سرافکنده‌سیدورمن، اول حضرت‌نینگ خسروانه التفاتیغه اختصاص تاپیب، فرمان واجب‌العظام موجبی بیله گاها شوق‌انگیز قصیده‌لر و گاها شهدآمیز غزللر و گاها شکرریز مخمّسلر خیال ایتیب، اوراق سطوریغه بیتر ایردیم و خدیوانه مراحم و عطایاسیدین، اولچه کیم خاطریم مرادی ایردی، یپتر ایردیم. بو احوال اثناسیده، اول حضرت‌نینگ کرامِ قرّة العینی، دولت و شوکت آیوانی‌نینگ زیب و زینتی، سلطنت آسمانی‌نینگ درخشان آفتابی و مکرمت عمانی‌نینگ گوهر نایابی، شجاعت میدانی‌نینگ بلند کمانی و عدالت آیوانی‌نینگ عالي مکانی، مروّت گلستانی‌نینگ گلِ تازه‌سی و سخاوت بؤستانی‌نینگ سرو آزاده‌سی، فضل و فطانت آب حیاتی‌نینگ منبعی و فهم و فضیلت اهلی‌نینگ مقصد و مرجعی...

مثنوی

شرف اوجی‌نینگ مهری ذاتی آنینگ،
قویاشدین یاروقراق صفاتی آنینگ.

شهِ دین‌پناه کؤنگلی‌نینگ قوّتی،
ابرور تختی و ملکی‌نینگ زینتی.

یوزیده عیان تاب انوار حق،
سؤزیده بیان جمله آثار حق.

وجودی عدالتغه مظهر کیلیب،
نمودی سخاوتغه مصدر کیلیب.

شجاعت بؤلوب ذاتی‌نینگ لازمی،
سعادت کیلیب درگهی خادمی.

اگر ایلسه عدل رسمین عیان،
بؤلور بنده‌سی یوز انوشیروان.

و گر خود سخاوتغه آچسه ایلیک،
قیلور حاتم و مَعن[۲۵] انگه بنده‌لیک.

شجاعتده گر آلسه قؤلغه قیلیچ،
تؤله قان بؤلور شیر گردونغه ایچ.

غضب بیرله گر آلسه قؤلغه تبر،
نیچه پاره بؤلغوسی عدوغه جگر.

---

[۲۵] ابن زائدة بن عبدالله شیبانی، کنیه‌سی «ابوالولید» (وفاتی: قمري ۱۵۱ -یيل)، عربلردن حاتم طايي کبی قؤلی آچیقلیکله مشهور بؤلگن شخص

یئتیب قهریدین بیم بهرامغه،
بؤلوب مدّعا قوللوغی سامغه.

اِیرور هیبتیدین فلک مضطرب،
بؤلوب قوللوغین قیلغه‌لی مرتکب.

جنابیده چاووشلیققه کئلیب،
اؤزین خذمتیغه مهیّا قیلیب.

قؤشب بئلیگه کهکشاندین کمر،
آلیب ایلکیگه ماهِ نودین تبر.

خم اَیلب قدین عز و تعظیم ایله،
خرام اَیله‌بان عرض تسلیم ایله.

قیلیب خذمتینی دل و جانیدین،
دمِ چیقمه‌یین تحت فرمانیدین.

تؤلوب عدلی بیرله زمین و زمان،
بؤلوب بهره‌مندی مکین و مکان.

جنابی جهان اهلی‌نینگ مرجعی،
رکابی ظفر مهری‌نینگ مطلعی.

چو بؤلدی کفیدین جواهر فشان،
بؤلوب شرمساری همه بحر و کان.

یوزی بیلگوروب سلطنتدین اثر،
سؤزی یئتکوروب مکرمتدین خبر.

سعادت بؤلوب طلعتیدین عیان،
جلالت بیریب هیئتیدین نشان.

قویاشدیک معلّا کیلیب ذات ایله،
باری ایلدین اعلا کمالات ایله.

بؤلوب وقف کؤنگلیغه برچه علوم،
قیلیب علم ایلی تیگره‌سیغه هجوم.

اگرچه ایرور بحر فضل و هنر،
ولی کؤپ بؤلوب شعردین بهره‌ور.

تاپیب شعر آنینگ شغلی بیرله رواج،
باریب برچه شعر اهلیدین احتیاج.

بؤلوب فضل ایله لطفیدین ارجمند،
باری اهل آفاق ارا سربلند.

کؤروب جمله انعام و احسانینی،
کؤنگول خواهشیچه تاپیب کامینی.

آچرلر تون و کون دعاسیغه تیل،
ادب بیرله مدح و ثناسیغه تیل.

نه یالغیز بؤلوب فضل ایلی شادمان،
ایرور لطفیدین شاد اهل جهان.

پیمبرنسب سرور کاینات،
سکندرحسب ذات عالي‌صفات.

اؤتوب رفعتی اوج خورشیددین،
فزون شوکتی سام و جمشیددین.

زهی ذات عالي و والاتبار
که دهر ایچره شهزادهٔ کامکار.

بؤلوب مسند دولت اوزره مقیم،
شریف اسمی سلطان محمّدرحیم.

همیشه تاپیب کامین اول آتدین،
مدام اؤلسون ایمن بلیّاتدین.

قویاشدیک بییک ذاتی تاپسون کمال،
ولي کؤرمه‌سون انقلاب و زوال.

فزونراق بؤلوب دمبدم دولتی،
بلند اؤلسون آوازه و صولتی.

الهی، بیریب برچه کامین انینگ،
بلند آیله جاه و مقامین انینگ.

توتوب شاد انی جام دولت بیله،
مرادینی بیر عیش و عشرت بیله.

اؤتور چرخدین رفعتی پایه‌سین،
یئتور دهرغه عدلی‌نینگ سایه‌سین.

جهان باریچه عمرین ایت پایدار،
زمان باریچه جاهین ایت برقرار.

نه ایرسه مرادی انی حاصل ایت،
نیگه ایرسه میلی انی واصل ایت.

قچان آگهي آیلر ایرسه دعا،
یئتورگیل ملایکدین آمین انگا.

...همیشه اول جناب‌نینگ شرافتلیغ عادتی علما و فضلا زمره‌سیغه نوازش و مرحمت کؤرگوزمگ، خصوصاً شعرا و ظرفا جماعه‌سی شأنیده بخشش و تربیت رسومین توزمکدور؛ لهذا اکثر علما و فضلا و شعرا اول جناب‌نینگ بهشت‌آیین مجلسیغه فضل و دانش وسیله‌سی بیله یؤل تاپیب، التفات و احساناتی نعماتیدین محظوظ و بهرمند بؤلوب، صبح و شام، بلکه علی‌الدّوام دعای دولتیغه مشغول و مشعوفدورلر. فقیر دغی گاها صدق و اخلاص باشیدین قدم قیلیب، عجز و انکسار طریقه‌سی بیله گردون‌مدار آستانی‌نینگ خذمتیغه اؤزومنی یئتکوروب، دعای دولت قیلور ایردیم. مخصوصانه ملاقات و محبّانه التفاتلرین اؤز حقیمده شامل‌راق، بلکه کامل‌راق تاپیب، اؤزگه فضلادین کؤپراق خوشحال و خرّم بؤلور ایردیم تا بیر کون مسوّده‌لریم آراسیدین بیر نیچه غزل و مخمّس و قصیده انتخاب ایتیب و بیر نیچه اوراقده ترتیب بیرله بیتیب، اول جناب‌نینگ شرافت‌مآب خذمتیغه تحفه یؤسونلوغ یئتکوردوم.

نظم

اؤیله که چیکه‌ی کیشی قطره‌نی عمّان ساری،
یؤق ایسه بیر سبزه‌نی تازه گلستان ساری.

یؤق که غلط آیله‌دیم، اؤیله که بیر خسته مؤر،
چیککوسی پای ملخ تحفه سلیمان ساری.

اول جناب هم اول اوراقنی مبارک ایلکیگه آلیب، تماشا قیلغچ، دیوانه‌لر حشو و لغویدین عاقللر فرح تاپیب کولگندیک، پریشان مضمونلر مطالعه-سیدین لطف‌آرا لبیغه تبسّم، بلکه خندانلیغ و مصفّا کؤنگلیغه مسرّت و شادمانلیغ یئتیشیب، مرحمت و شفقت غایتیدین فقیرغه کیم قریلیغ محنتی سببیدین و حادثات شدّتی باعثیدین، شعر فکر ایترغه طبیعت و حوصله قالمه‌میش ایردی، شوق‌انگیز غزللر آیتورغه کؤپ ترغیب و تحریص قیلدی.

مثنوی

مېنینگدېک عاجز و آشفته‌احوال،
قریلیغ دردی آستیده قدی دال.

یېگیتدېک قالمه‌غن طبعیده قوت،
چیگیتدېک بۏلمه‌غن فکریده دقت.

نه ینگلیغ اېمدی فکرت اَیله‌ی آلغه‌ی،
غزل اَیتورغه جرأت اَیله‌ی آلغه‌ی.

کېره‌ک بو ایشده خوش طبع و قوي دل،
منگه لېکن بو ایشدور اسرو مشکل.

امّا اول جناب‌نینگ التفاتی مددی بیله کۏنگلومگه قوّت و طبعیمغه جرأت حاصل بۏلوب، ینه فکر و خیال گلستانیغه میل و رغبت بیله کیریب، اندا‌غی قالغن و قاچقن گل و ریحانلرنی طبیعت اېتگیغه تېریب، گاها موعظه‌انگیز و نصیحت‌آمیز و گاها معشوقانه و گاها عاشقانه غزللر و مخمّسلر و قصیده‌لر ترتیببیغه اشتغال کۏرگوزدیم و جنون صهباسیدین مست بۏلغن دېوانه‌لردېک بېربط و بې‌ضبط سۏزلرنی خیال اېتیب، نظمغه کیرگوزمک رسمین توزدوم.

قطعه

سۏزوم بېربط اېسه، اې هوش اهلی، قیلمنگیزلر عیب
که مېندورمن بسې هم عاجز و دېوانه هم فرتوت.

نېچوک معنی تیلرسیز اۏیله مجنون‌نینگ کلامیدین
که اول عجز و کهولت باده‌سیدین مست و هم مبهوت.

و گاها اوشبو بېربط مضحکاتدین بیر نېچه ابیاتنی یازیب، اول جناب‌نینگ جنّت‌انتسات مجلسیغه باریب، کیمیااثر نظریغه یېتکورور اېردیم و آنینگ ملاحت‌پرور تیلیدین نېچه نوع تحسین و آفرینلرنی اېشیتیب، نهایتسیز شاد و خرّم بۏلور اېردیم و بیر نېچه مدتدین سۏنگ، بیر کون فقیرغه عنایت نظری بیله باقیب، دلنوازلیق یوزیدین خطاب قیلیب،

دېدی کیم: «برچه مسوّده‌لرده‌گی و بیاضلرده‌گی و اؤزگه یېرلرده‌گی پریشان بؤلگن شعرلرینگنی جمع اېتیب، دېوان صورتیده ترتیب بېرگیل و انگه دېباچه هم یسب، سؤنگره اَیتیلغن اشعارینگنی دغی همول دېوانده اؤز محلیده رقم سلکیگه گوهر ینگلیغ تېرگیل؛ نېدین کیم کیشیدین تا قیامتغچه باقي قاله‌تورغن یادگار و فرزند سعادت‌آثار یخشی سؤزدور کیم انگه زمان حوادثی‌نینگ آفاتی ضرری اصلا یېتوشمس و دوران انقلابی‌نینگ غباری اثری هرگز احوالی باشیغه توشمس و وجودی عدم کسوتیدین معرّا و بقاسی فنا تهمتیدین مبرّادور. القصه، سؤز مرتبه‌سی نهایتسیز بلند و سؤز اهلی همیشه عزیز و ارجمنددورلر.

مثنوی

بؤلوبتور شعر یخشی‌لر شعاری،
جهانده تا قیامت یادگاری.

کیشیگه شعردین یؤق یخشی فرزند
که دایم باقي اول فرزند دلبند.

سؤزونگدور اؤزگه سؤزلردین زیاده،
سنگه فرزند، بیزگه خانه‌زاده.

الرغه قیلمه‌غیل بېمهرلیکلر،
عیان اېتکیل کشاده‌چهره‌لیکلر.

روا کؤرمه الرغه دربدرلیک،
یتیم‌آسا همیشه نوحه‌گرلیک.

بو ینگلیغ قؤیمه احوالین پریشان،
یوروتمه هر طرفده زار و گریان.

الر حقّیده مهر آیینینی توز،
باریسین یېغنه‌بان دېوانغه کېرگوز.

یېتورگیل اۏز یېریغه هر بیرینی،
شبه بیرین دېمه گوهر بیرینی.

یمان دېب سالمه‌غیل بیرنی نظردین
که فرزند اۏلغوسی پاره جگردین.

نېچه یخشی ارا بۏلغه‌ی یمان هم،
تومن بوغدای ارا بۏلغه‌ی سمان هم.

اگرچه آچیلور یوز گل چمندین،
ولېکن چاره‌سی یۏقتور تیکندین.

نې کیم شعرینگ اېسه بارینی جمع اېت،
کرم اَیلب، باری فریادیغه یېت.

اول جناب‌نینگ موندﺍغ سعادت‌مآب و دولت‌انتساب خطابین اېشیتکچ، فقیرده اصلا ابا و امتناع اېتکودېک جرأت و هېچ نوع عذر اَیتورغه قوّت قالمه‌دی.

قطعه

نه طاقت قالغه‌ی انداق ذرّه‌غه کیم
انگه نوریني سالمیش مهر رخشان.

نه قالغه‌ی اختیار اول قطره‌غه کیم
انی دربر قیلیبتور موج عمّان.

القصّه، بو امر شریفنی، «المأمورُ معذورٌ»[۲۶] حدیثی مقتضاسی بیله، قبول اېتتیم و دعا قیلیب اول جناب‌نینگ حضور کامل‌السّروریدین توروب، غایتسیز خوشحاللیق بیله اۏز کلبم گۏشه‌سیغه یېتتیم. مسوّده تردّدی و تازه شعر تفکّری باده‌سین ایچیب، گاها اۏزومگه کېلدیم، گاها اۏزومدین کېتتیم و هر حال بیله، نېچه مدتلر کۏپ محنت و مشقتلر

[۲۶] معناسی «مامور معذوردور» دېگنی. یوقاری مرتبه‌لی بیرار کیشی‌نینگ بویروغیگه بناءً بیرار ایشنی بجریب، اعتراض آستیده قالگن کیشی تامانیدن ایتیله‌دیگن سۏز

چېکیب، اکثر اشعاریمنی جمع اېتیب، دیوان صورتیده بیر نېچه اوراق سطوریغه بیتتیم. چون برچه‌سی درد عشق اؤتی‌نینگ حرارتی بیله آغشته و شوق و محبّت اثری‌نینگ سرایتی بیله سرشته و عاشقلر غمی‌نینگ تسکینیغه سبب و دردمندلر المی‌نینگ تخفیفیغه موجب اېردی، لاجرم اگر عشق و درد اهلی‌نینگ قؤلیغه توشسه، تعویذ ینگلیغ اخلاص ایله بؤیونلریغه آسیب، عزّت بیله اسرر اېردیلر و مطالعه قیلیب شوق‌انگیز مضمونلری داروسیدین عشق بېمارلیغی و مرضیغه نوعې شفا تاپر اېردیلر. اوشبو مناسبت بیله، بو سعادت‌نشان دیوانی «تعویذالعاشقین»[۲۷] اسمی بیله موسوم قیلدیم و هر نوع بؤلسه، شهزادهٔ زمان‌نینگ مبارک امری‌نینگ قبولین کیم حقیقتده ایکّی عالم‌نینگ عالي درجه‌لریغه یېتیشمککه سببدور، همتیم ذمّه‌سیغه لازم و متحتّم بیلدیم. اېمدی دانشمند فضلا و دقت‌پیوند شعرانینگ لطف و مروّتلریدین ترصّد و توقع اول کیم فقیرنینگ عذریغه قولاق سالیب و حالیغه ترحّم قیلیب، عیب‌پوشلیغ کؤرگوزگه‌یلر و بو نسخه‌نینگ هر سطریده بوزوق عبارت کؤرسه‌لر، اصلاح بېریب، قاعده‌غه موافق توزگه‌یلر و فقیرنی دعای خیر بیله یاد و روحومنی هم اول دعا تکراریدین مسرور و شاد قیلغه‌یلر.

رباعي

هر کیم اؤقوسه، دعا بیله یاد اېتکه‌ی،
روحومنی بو یاد اېتمک ایله شاد اېتکه‌ی.

تا تنگری انینگ بو کرمی باره‌سیده،
جاییني ایکّی جهانده آباد اېتکه‌ی.

...پس شعر بیر نعمت عظمادور کیم تنگری تعالی آنی هر کیشیگه عطا قیلمه‌میشدور و آنی اَیتماق هنری هر کیم‌نینگ قؤلیدن کېلمه‌میشدور و شعر شاعرنینگ عزّت و دولت نعمتین حاصل قیلماقیغه سبب، بلکه ایکّی دنیا منزلتی سعادتیغه واصل بؤلماغیغه باعثدور.

فقیرنینگ تورکي تیلی بیرله ترجمه قیلغن کتابلری

«روضة‌الصّفا»نینگ ایکینچی دفتریدین چهاریار عظام واقعه‌سی و اوچینچی دفتری و «نادرنامه» و «ظفرنامه» و «زبدة‌الحکایه» و «مفتاح-الطّالبین» و «اخلاق محسنی» و

[۲۷] معناسی: «عاشقلر طوماری»

«[بدايع‌الوقايع] واصفي» و «نصيحت‌نامۀ كيكاووس»[۲۸] و «سلامان و ابسال جامي» و «گلستان سعدي» و «بهارستان جامي» و «روضة‌الصّفای ناصري»نينگ بير دفترى و «دلايل‌الخيرات شرحى» كيم روم توركي‌سيدين چغتای تيليغه اؤگيريلدى و «تذكرۀ مقيم خاني» «طبقات اكبرشاهي» و «هفت پيكر نظامي» و «هشت بهشت خسروي»[۲۹] و «يوسف و زليخای جامي» و «شاه و گدای هلالي» كيم نظم بؤلدى.[۳۰]

فقيرنينگ اؤز مصنّفاتيدين

«رياض‌الدّوله» كيم الله‌قلى خان واقعاتيغه مشتملدور و «زبدة‌التوايخ» كيم رحيم‌قلى خان واقعاتيغه مشتملدور و «جامع‌الواقعات» كيم محمدامين خان واقعاتيغه مشتملدور و «گلشن دولت» كيم سيدمحمد خان مرحومي‌نينگ واقعاتيغه مشتملدور و «اقبال فيروزي» كيم محمدرحيم خان دامَ اقباله‌نينگ مبارک واقعاتيغه مشتملدور و دېوان توركي كيم «تعويذ-العاشقين»غه موسومدور.[۳۱]

---

[۲۸] «قابوسنامه» هم دېيله‌دى.
[۲۹] «هشت بهشت امير خسرو دهلوي»
[۳۰] آگهي‌نينگ ترجمه اثرلرى‌نينگ بَربسى كيمنه يازگن يوقاريده‌گى كيريشده تنيشتيريلگن.
[۳۱] آگهي‌نينگ تاريخي اثرلرى يوقاريده‌گى كمينه يازگن كيريشده بيرمه-بير تنيشتيريلگن.

اؤزبيکچه شعرلر

غزللر

«الف» ردیفی

۱

زهی جانلرغه وصلینگ شوقیدین عیش و طرب پیدا،
گهي درد فراقینگ خوفیدین رنج و تعب پیدا.

ایدی عشقینگگه جانلر مبتلا اول چاغده کیم ایردی
نی تن، نی تنده باش، نی باشده یوز، نی یوزده لب پیدا.

چو مظهر آیله‌دینگ عالمنی حسن بیمثالینگگه،
بو کؤزگو ایچره بؤلدی نیچه نقش بوالعجب پیدا.

بیراو حسن ایچره تاپتی سرودیک آرایش قامت،
بیراو عشق ایچره قیلدی قمری‌آسا لرز و تب پیدا.

بیراوغه گل مَثَللیک عارض گلگون بؤلوب حاصل،
بیروادە بلبل‌آسا بؤلدی یوز شور و شعب پیدا.

خلایق خلقتی بیر-بیریگه یکسر ضروري‌دور،
ایمستور قدرتینگدین جمله اشیا بی‌سبب پیدا.

شب و رؤز اهل عالمغه ایرور بیر-بیریدین نافع،
ایمس بیهوده بؤلماق حکمتینگدین رؤز و شب پیدا.

مرادی منزلیغه واصل ایتگه‌ی هادی لطفونگ،
کیشی گر صدق بیرله آیلسه سعی طلب پیدا.

نی تانگ، آگاه بؤلسه آگهي عشقینگ سِریدین کیم
انگه بیهوده ایرمس آسماندین بو لقب پیدا.

۲

اي برچه اولوس خاطری اسراریغه دانا!
سیندورسن الر مشکلی حلّیغه توانا.

کیفیّت ذاتینگگه تفکّر نیچوک آیله‌ی،
کیم عاجز انینگ درکیده یوز عاقل و دانا.

هیچ کیم خط اوراق کمالینگ اؤقویالمس،
هر نیچه ایسه لوح فلک سطریغه خوانا.

عالم که ایرور دایرهٔ علمینگه مرکز،
بیر قطره دورور غرقه محیط ایچره همانا.

عشّاق تنی جانی ایرور بادهٔ وصلینگ،
لطف آیله و جان بیتکور اؤلوک جسمیمه، جانا.

چون آگهي کول بؤلدی یانه عشقینگ اؤتیغه،
یاندورمه تموغ اؤتیغه، یا رب، انی یانا.

٣

کؤزونگ هر غمزه‌سی یوز شورش محشر قیلور پیدا،
لبینگ هر خنده‌سی مینگ جؤشش کوثر قیلور پیدا.

شکر دیمک غلط‌دور لعلینگه جانبخشلیق ایچره،
قچان عیسی و مریم معجزین شکّر قیلور پیدا.

تیریک قالماق نه ممکن چشم جلّادینگ جفاسیدین
که هر مژگانیدین قتلیمغه بیر خنجر قیلور پیدا.

اگر اؤلتورگه‌لی میل اَیلسه جولانگهینگ گردی،
چمنده غنچه و گل بالش و بستر قیلور پیدا.

نِی تانگ، کؤنگلوم قوشی گر یِتسه مقصد آشیانیغه
که سعی و شوقدین اوچماققه بال و پر قیلور پیدا.

نچه کامل ایسه هم زاهد اؤزلوکدین قوتولمس کیم
اگر تاپسه هیولا جمعیت پیکر قیلور پیدا.

جهان اوضاعی سرّین بیلمه‌سنگ، آل قؤلغه ساغر کیم
بو مبهم سرنی مضمونِ خطِ ساغر قیلور پیدا.

فنا بحریغه کیرگیل، ایسته‌سنگ ایکّی جهان سودین
که غوّاص اؤلغن اوشبو بحر ارا گوهر قیلور پیدا.

کؤنگولنی، آگهي، صاف ایسته‌سنگ کول قیل وجودینگ کیم
صفا اول کؤزگو ایچره اوشبو خاکستر قیلور پیدا.

۴

اول آی باشیده تابان گوهرمو ایکن آیا؟
خورشید اوزه یا رخشان اخترمو ایکن آیا؟

گیسولری‌مو اول یوز اوستیده مکان ایتکن،
گنج اوزره و یا ایکّی اژدرمو ایکن آیا؟

سرو اوزره کبلیب خورشید ایرکن‌مو قرار ایتمیش،
یا باشی اوزه آلتون افسرمو ایکن آیا؟

سؤزدورمو لبی ایچره جانبخش و یا رنگین،
ساغر ارا جان‌پرور شکّرمو ایکن آیا؟

اول لعلی خیالی‌مو توشکن دل سؤزانغه،
یا شعله ارا اخگر مضمرمو ایکن آیا؟

یوز اوزره تبسّم‌لیغ لبلرمو ایکن یا خود
جنّت ارا موج اورغن کوثرمو ایکن آیا؟

غمزه‌مو ایکن اول کؤز ظاهر قیله‌دور یا اول
قاتل قؤلیده برّان خنجرمو ایکن آیا؟

داغ اوزره الفدورمو کؤکسوم اوزه چیکمیش هجر،
یا درد سپهریده محورمو ایکن آیا؟

کؤنگلوم ییقیلیب اول آی کؤییده توره آلمس،
اول زار دغی مینديک لاغرمو ایکن آیا؟

مستانه چیقیب بیر شؤخ، دین اهلینی قیرمیشدور،
ای دل، خبر آل بیزنینگ کافرمو ایکن آیا؟

آدم قاشیده ابلیس ایرکن‌مو و یا یاریم
آلّیده رقیب آتلیغ بدترمو ایکن آیا؟

کؤنگلوم‌مو ایکن انده یوز فکر قیلور جلوه،
یا عارضی معنیغه مظهرمو ایکن آیا؟

بؤلمیش‌مو جهان ملکی، آگاهي، سنگه تسلیم،
یا شاه جهان لطفی یاورمو ایکن آیا؟

۵

کؤزومگه جلوه‌گر اول یارمو ایکن آیا؟
و یا پری منگه دوچارمو ایکن آیا؟

قویاش‌مودور کیچه کلبم ارا طلوع ایتمیش،
و یا خود اول مهِ رخسارمو ایکن آیا؟

مسیح نطقی‌مو اؤلگن تنیمغه جان بیرگن،
و یا لبی ارا گفتارمو ایکن آیا؟

بغیشله‌غن سؤز ایله خسته جانگه یوز لذّت،
اول آیغه لعل شکربارمو ایکن آیا؟

یوزیده قطرهٔ خؤیمو ایکن تامر یا خود
نجوم مهر اوزه سیّارمو ایکن آیا؟

کؤزوم یاروتغن اؤشول شهسوار چابُک‌نینگ
باشیده تاج گهردارمو ایکن آیا؟

کؤنگول قوشی‌مو ایکن شوق ایله اوچوب بارمیش،
یؤق ایرسه ایلگیده شونقارمو ایکن آیا؟

مینی کرم بیله مستِ مدام قیلماق اوچون،
قؤلیده ساغرِ سرشارمو ایکن آیا؟

وفای یار ایله مینده‌ک مرادیغه ییتکن،
بو عالم ایچره کیشی بارمو ایکن آیا؟

زبونِ زال جهان‌سن کؤنگول که باشینگده
لَچَک‌مو، یؤق ایسه دستارمو ایکن آیا؟

تاپیبتور آگهي‌نینگ طبعی نظم ارا قوّت،
مُعینی شاه جهاندارمو ایکن آیا؟

۶

اي ادا و غمزه‌نگ اوڤی توتتی یر جانیم ارا،
بؤلسه قان اشکیم یریدور چشم گریانیم ارا.

کؤرمه‌گن ایرسنگ بلا نخلی آچیلغن گللرین،
قیل تماشا تازه داغین جسم عریانیم ارا.

برقدیک کویدورگوسی یپّی فلک‌نینگ خرمنین،
هر شراري کیم چیقر کؤک ساری افغانیم ارا.

سبزهٔ محنت ارادور شبنم درد و الم،
قطرهٔ اشک انگلمه هر ساری مژگانیم ارا.

حالیمه رحم اَیلر ایردینگ بیگمان بیلسنگ ایدی،
نی الم بارین دلِ محزون و ویرانیم ارا.

اوْلگه‌من آستیده آخر بؤیله کیم گردونِ دون،
یاغدورور اندوه تاشین بیت‌الاحزانیم ارا.

مانع عشق اوْلمه، اي ناصح، منگه کیم درد عشق
مُمتزَج‌دور جان کیبی تنده ایسیغ قانیم ارا.

یار کؤیی فکریدور جنّت گلستانی منگه،
قدی یادی نخل طوبی بو گلستانیم ارا.

عشق خرّم مرغزاری‌نینگ غزال شوْخیدور،
هر غزل کیم، آگهي، ثبت اوْلدی دیوانیم ارا.

۷

حالیمغه قیل ترحّم، ای ساقی دلارا
کیم ایمدی مینده یؤقتور محنت چیکرگه یارا.

هر تون کیلیب قاشیمغه، آچیب یوزونگ گلینی،
جنّت کیبی یئتورگیل بزمیمگه زیب و آرا.

لعلینگ نباتین آیلب گلگون مَی ایچره ممزوج،
رنگین قدح ایچیده توت شریت گوارا.

ساغر توترده آیلب اظهار لطف و احسان،
شیرین تبسّم ایتگیل لعلینگدین آشکارا.

تا مین قدحنی آلیب تعظیم ایله قؤلونگدین،
لاجرعه نؤش آیله‌ی آلّینگده بی‌مدارا.

سرخوش بؤلوب، تون و کون اول شه دعاسین آیله‌ی،
کیم درگهیده قولدور جمشید بیرله دارا.

بؤلغن دعاسی مقبول ارباب فقر حقّی،
قیل آگهي دعاسین مقبول کِردگارا.

۸

خؤبلردیندور اول آی قیلماقده مستثنا وفا
کیم مېنینگ شأنیمده قیلمس هېچ ایش الّا وفا.

اول پری جسمین وفا بیرله مجسّم اَیله‌میش،
گرچه تنگری بېرمه‌میش حُسن اهلیغه اصلا وفا.

کام سورمک پیشه‌دور بزم وصال ایچره منگه،
مهربان یاریمغه بؤلدی رسم و عادت تا وفا.

کېچه و کوندوز وفادین اَیرو تاپمسمن آنی،
توأمان توغمیش‌دورور اول آی ایله گؤیا وفا.

دلربالر گرچه اَیلرلر جفا عشّاقیغه،
دلبریم هردم قیلور مېن خسته‌غه امّا وفا.

شکرینی نَیلب قیلورمن کیم منگه هر دم ایشی،
یا کرمدور یا مروّت یا عنایت یا وفا.

وصلیدین هر وعده کیم قیلدی زمانی اؤتمه‌یین،
اَیله‌دی اول وعده‌غه اول دلبرِ دانا وفا.

حق تعالی اؤز کلامیده دېدی: اُوفُوا بِعَهد[۳۲]،
برچه‌غه لازمدور اېتمک عهدیغه عمدا وفا.

آگهي، کېچ دهر دوندین، بؤل وفالیغ یار ایله
کیم زمانې اَیله‌مس هېچ کیمگه بو دنیا وفا.

---

[۳۲] معناسی: «عهدینگیزگه وفا قیلینگ.»

۹

تا که بؤلدوم اول لبی جانبخش دلبردین جدا،
بؤلدیلر جان و کؤنگول مبن زار و مضطردین جدا.

توشکه‌لی اول یوزدین آیرو بؤلمیشم محو و عدم،
ذرّه اول ینگلیغ که بؤلغه‌ی مهر انوردین جدا.

گنگ و لال اؤلسم، نِی تانگ، شیرین کلامین تاپمه‌یین،
سؤز دیگه‌یمو طؤطی اؤلگن چاغی شکّردین جدا.

نِی عجب، سرو و سمنغه باقمه‌سم، ای باغبان،
کیم ایرورمن بو کون اول سرو سمنبردین جدا.

بزم وصلیدین نه حاصل نؤشِ لعلی یئتمسه،
جنّت اهلیغه نه حظ گر بؤلسه کوثردین جدا.

تلپینیب کؤنگلوم یئته آلمس مرادی باغیغه،
گؤیی بو قوش بؤلدی غم چنگیده شهپردین جدا.

یئتتی جانیم آغزیمه دوران غمیدین، ساقیا،
رحم ایتیب بیر دم لبیمنی قیلمه ساغردین جدا.

کیلدی شه‌لر خذمتی اکسیرِ دولت کیم کیشی
بؤلمسون گر خضر هم بؤلسه سکندردین جدا.

آگهی‌نینگ اشکیدور رحمت سحابی یامغوری،
یا رب، آنی قیلمه بیر دم دیدهٔ تردین جدا.

۱۰

لبینگ تا قیلدی بو حیران تماشا،
بۆلوب جسمیغه کیردی جان تماشا.

اِیمس نرگس که هر یان کۆز آچیبتور،
قیلورغه گل یوزونگ بۆستان تماشا.

قرامس سرو ساری تا که قیلدی
قدینگنی قُمری نالان تماشا.

قاپونگگه یوز قۆیر هر تون، قیله‌ی دیب
یوزونگ مهرین مهِ تابان تماشا.

جمالینگدین کۆتر بُرقعنی تا کیم
مینِ زارینگ قیله‌ی آسان تماشا.

یوز آچمه مدّعیغه کیم اِیمس خۆب،
ملکنی اَیله‌مک شیطان تماشا.

لبینگ بیر کولسه، مِن یوز جان تاپرمن،
مِنی قیلغین بۆلوب خندان تماشا.

نظر حالیمغه سال کیم قیلسه خوشتور،
قولی‌نینگ حالینی سلطان تماشا.

معاني باغینی دانا قیلور سَیر،
قچان قیلغه‌ی انی نادان تماشا.

تجرّد عالمیغه کیر کیم انده
گدا و شه‌گه‌دور یکسان تماشا.

غمینگده آگهي حالیغه باققیل،
گر ایسترسن نیچه الوان تماشا.

۱۱

گرچه یۏقتور اول پری‌دیک دلبرې آفاق ارا،
لیک بو مجنون کیبی هم بیدلې عشّاق ارا.

خال و رخساری غمیده اۏیله اۏزدین بارمیشم
کیم تفاوت فهم ایته آلمان قرا و آق ارا.

لعلی‌نینگ اچّیغ سۏزی زهر هلاکیم قیلدی دفع،
گۏییا جان شهدیدور ممزوج بو تریاق ارا.

زار کۏنگلوم گاه محنت، گاه غم اَیلر هلاک،
اۏیله کیم توشکوسی بیر قانلیغ ایکی اۏرتاق ارا.

قطره قانلر داغلر ایچره تنیمده اۏیله کیم
نخل اوزه پیشکچ کۏرونگه‌ی میوه کۏک یَفراق ارا.

دُرّ و گوهر آلّیده توفراق مَثَللیک خواردور،
کیم که فرق ادراک ایته آلمس دُر و توفراق ارا.

پالچیق اۏلمیش زاهد اطرافی ریا اشکی بیله،
بیر ایشکدور کیم باتیب یۏل تاپمه‌غه‌ی بوتراق ارا.

چون محن تیغی ایشی کۏکسونگنی یارماقدور مدام،
نې آسیغ اَیلر اۏتورماق خرمن یارماق ارا.

کهنه کلبه‌نگده غم و محنتغه خۏی ایت، آگهي،
سین کیم و عیش اَیله‌مک عالمده قصر و طاق ارا.

١٢

اي صباحتلیغ یوزونگگه مهرِ رخشاندور فدا،
بو حلاوتلیغ لبینگگه آب حیواندور فدا.

فتنه‌پرور کؤزلرینگگه شورِ محشر صدقه‌دور،
گوهرافشان سؤزلرینگگه جوهر جاندور فدا.

کاکلینگ هر تاریغه یوز سنبل تردور اسیر،
قامتینگ رفتاریغه مینگ سرو بؤستاندور فدا.

قاشلرینگ‌نینگ یاسیغه قربان اېرور قوس قزح،
کیرپیگینگ‌نینگ اؤقلریغه برقِ پرّاندور فدا.

نعمت دیدارینگه محتاج اېرور غلمان و حور،
جنّت درگاهینگه فردوس رضواندور فدا.

یوزلرینگ ایمانیغه ایثار نقد گنج کفر،
کؤزلرینگ کفریغه گنج نقد ایماندور فدا.

آگهي گر بؤلسه یؤق عشّاق ارا، عیب اېتمه کیم
هم ببل و هم آغزینگه اول زار و حیراندور فدا.

۱۳

بهار ایّامی بؤلمیش اؤیله کیم باغ اِرم صحرا،
یاریدور سَیر اوچون، ای گلجبین، قؤیسنگ قدم صحرا.

ایسیب هر ساریدین بؤستانلر ایچره روحپرور یبل،
مسیحا معجزیدین هر نفس اورغوسی دم صحرا.

ریاحین اوزره سوولر آقیبان کوثر کیبی هر یان،
ایمس فردوسدین فیض و طراوت ایچره کم صحرا.

بوتوب بؤستانلر ایچره گل، نوالر ساز ایتیب بلبل،
کؤنگولدین قیلغوسی هر وجه بیرله دفع غم صحرا.

بو فصل ایچره تنعّم اهلیغه اوسرو مناسبدور،
مُلوکانه توزوب مجلس ایچرگه جام جم[۳۳] صحرا.

شکوفه برگیدین یرماق ساچر شاخ شجر هر یان
که انسبدور درم بذل ایتکه‌لی اهل کرم صحرا.

بیرور جانلرغه راحتلر، سالور تنلرغه قوّتلر،
محلدور عیش و عیشرتلر قیلورغه، ای صنم، صحرا.

تون و کون باغ و بؤستان ایچره توز احباب ایله صحبت
که عشرت اهلیغه بیر نیچه کوندور مغتنم صحرا.

فراق ایچره دیمه سؤز آگهي‌غه شهر و صحرادین
که اندوه و غمین دفع اَیله‌مس هم شهر، هم صحرا.

---

[۳۳] جمشید پادشاه‌نینگ افسانوي پیاله‌سی؛ بو یرده ایسه، چاغیر ایچیله‌دیگن پیاله‌دن مراد

١۴

اول گل یوزی صهبادین گلگل‌مو ایکن آیا؟
کؤنگلوم انگه زار اؤلغن بلبل‌مو ایکن آیا؟

خالی‌مو زیاد ایتکن شیرین لبیغه لذّت،
یا خوان ملاحتده فلفل‌مو ایکن آیا؟

کؤنگلومگه هجوم ایتکن فکرِ لبی ایرکن‌مو،
ساغر ارا یا رنگین مل-مل‌مو ایکن آیا؟

رخشی‌مو قیلور جولان چابک‌وشیم آستیده،
یؤق ایرسه علی مینگن دلدل‌مو ایکن آیا؟

فریادمو کؤنگلومدین کؤیی ارا فاش اؤلغن،
یا باغ ارا بلبلدین غلغل‌مو ایکن آیا؟

مجلسده مسیحامو تکرار کلام اَیلر،
یا شیشه عیان ایتکن قلقل‌مو ایکن آیا؟

ای آگهي، آلّینگده بلبل‌مو نوا تارتر،
بلبل قاشیده یا خود چلچل‌مو ایکن آیا؟

۱۵

حالیمه نظر اول آی قیلدی‌مو ایکن آیا؟
جانده داغ هجرانیم بیلدی‌مو ایکن آیا؟

ایشیتیب فغانیمنی هجر شامیده ناگاه،
حالیمه ترحّملر قیلدی‌مو ایکن آیا؟

تاپتی بو کیچه کلبم صبحدیک منوّرلیغ،
آچیبان یوزی مهرین کیلدی‌مو ایکن آیا؟

هر طرفغه آقماقدین تیندی کؤز یاشیم سیلی،
مرحمت قؤلی بیرله سیلدی‌مو ایکن آیا؟

وصلیغه یئتوشکن چاغ بغریم اؤلدی یوز پاره،
آنی تیغ مژگانی تیلدی‌مو ایکن آیا؟

کامیمه یئتوبتورمن عشق ارا، مینی کؤزگه
حسن کشوری شاهی ایلدی‌مو ایکن آیا؟

یئتتی آگهي اول گل گلشن وصالیغه،
یئل کیبی طلب ایلب یئلدی‌مو ایکن آیا؟

۱۶

آلور هر لحظه یوز جان چشم فتّانیگگه سلّمنا،
تؤکر هر دمده مینگ قان تیغ مژگانینگگه سلّمنا.

جهان بازاریده سیندوردی یاقوت و گهر قدرین،
دُرافشان نقطه بیرله لعل خندانینگگه سلّمنا.

اسیر اَیلب کمندیغه پریشان کؤنگلوم اېتتی جمع،
مسلسل حلقهٔ زلف پریشانینگگه سلّمنا.

یوزونگدین ذرّه‌چه پرتو یېتیشکچ تیره کلبمغه،
یاروتتی هجر شامین مهر رخشانینگگه سلّمنا.

سهی‌قدلرنی قمری ینگلیغ اېتتی عشقیده نالان،
نزاکت باغیده سرو خرامانینگگه سلّمنا.

اگر کؤرسه اېدی یوسف ملاحتلیغ جمالینگنی،
دېر اېردی صدق ایله: «رخسار تابانینگگه سلّمنا».

لبینگ شیرین تکلّمدین اؤلوکنی تیرگیزیب، اَیلر
سخنور طؤطی‌آسا، شکّرستانینگگه سلّمنا.

چو احسان نقدینی ساچدینگ جهانغه گنج لطفونگدین،
باری خلق اؤلدی بنده‌نگ، نقد احسانینگگه سلّمنا.

ریا و عُجب بیرله بیر سوروک جاهلنی، اې زاهد،
مطیع و مخلص اېتتینگ، مکر و دستانینگگه سلّمنا.

اوروب دم غیب سرّیدین هم اېتکونگ دعویِ ایمان،
بو ینگلیغ کفر بیرله تورغن ایمانینگگه سلّمنا.

چېکرسن، آگهي، تون-کون اول آی جور و جفاسینی،
بو قتّیغ محنت ایچره چیقمه‌غن جانینگگه سلّمنا.

۱۷

ای شوخ، کؤز و قاشینگه عالم گدا، مین هم گدا،
لعل لب دُرپاشینگه عالم گدا، مین هم گدا.

گاهي قباغینگ جان آلور، گاهي قاشینگ یغما سالور،
بؤیله قباغ و قاشینگه عالم گدا، مین هم گدا.

قد و لبینگ فاش و نهان ایلدین آلور تاب و توان،
اوشبو نهان و فاشینگه عالم گدا، مین هم گدا.

باشدین ایاغینگ جان ایرور، جانلر سنگه قربان ایرور،
جانا، آیاق و باشینگه عالم گدا، مین هم گدا.

هر نیچه آتسنگ اوق و تاش، آیلب غضب عالمغه فاش،
بؤلغوسی اوق و تاشینگه عالم گدا، مین هم گدا.

جانلرده فکر صورتینگ، کؤزلرده نقش قامتینگ،
صورتگر و نقّاشینگه عالم گدا، مین هم گدا.

اؤن تؤرتدین یاشینگ اؤتوب، حسنونگ جهانني یاروتوب،
بو حسنونگ و بو یاشینگه عالم گدا، مین هم گدا.

دولت سنگه یؤلداش ایرور، لطف خدا قؤلداش ایرور،
یؤلداشینگ و قؤلداشینگه عالم گدا، مین هم گدا.

آه و یاشینگگه، آگهي، رحم ایتتی اول خؤبلر شهی،
تاثیر آه و یاشینگه عالم گدا، مین هم گدا.

«ب» ردیفی

۱۸

عشق ذوقینی یېتکور جانغه هر نفس، یا رب،
نفس کامینی بیر دم قیلمه دسترس، یا رب.

چېک رهِ حقیقتغه ناقهٔ مجازیمنی،
بېر غمینگده کؤنگلومگه نالهٔ جرس، یا رب.

جان قوشین پرافشان قیل، تننی اَیله‌بان فانی،
کیم قیلیبتور افسرده آنی بول قفس، یا رب.

اَیله‌بان فنا اهلی زمره‌سی ارا داخل،
دهر خلقیدین بالکل الفتیمنی کېس، یا رب.

کؤزلریم یاشین عشقینگ ایچره آقیزیب هر یان،
بیرنی اَیله‌بان جیحون، بیرنی قیل اَرَس[۳٤]، یا رب.

آستان قربونگگه سودره باغله‌بان محکم،
رشتهٔ عنایتدین بؤینومه مَرَس، یا رب.

قانع اَیله‌بان گنج و فقر ارا عزیز اېتکیل
کیم مېنی ذلیل اوسرو اَیله‌میش هوس، یا رب.

یېتکوروب پشیمانلیغ لشکرین، خلاص اېت کیم
جرم خیلی تېگره‌منی توتتی پیش و پس، یا رب.

شفقتینگ منگه یاور قیل که بؤلمیشم اسرو،
انقلاب دوراندین زار و هېچکس، یا رب.

---

[۳٤] «اَرَس»، آذربایجانده بیر دریانینگ آتی

هر نه کیم منگه حاجت اېرسه بار سنگه معلوم،
قیلماغیم نه حاجتدور آنی مُلتمَس، یا رب.

آگهي سۏزین شیرین اۏیله قیل که سۏز اهلی،
دَوریده هجوم اېتسون، اۏیله کیم مگس، یا رب.

۱۹

تحسین زمان که رحم اېتیبان بېرمس آب اب،
گر یالغوز اۏغلی‌نینگ تنیدین آلسه تاب تب.

کام ایسته‌سنگ تۏک اشک کۏزوم کیم کۏکرمه‌گه‌ی،
تا قیلمه‌غونچه قطره‌فشانلیغ سحاب هب.

عالمنی توتتی آه ایله افغانیم، اۏیله کیم
نې شیخ رۏز تابتی فراغت، نې شاب شب.

طوفان اشکیم اۏلغوسی هر دم نېدین زیاد،
گر قیلماق ایسته‌مس بو جهاننی خراب رب.

فریاد کیم یېتورسم اۏزوم یار کۏییغه،
قاولر مېنی رقیب قیلیب بېحساب سب.

طبعیم حسودلر سۏزیدین تیره بۏلمه‌غه‌ی،
مردار اۏلورمو بحر یېتورسه کِلاب لب.

گر بۏلمه‌سنگ حسیب، نې باک، آگهي، سنگه[۳۵]
بۏلسه نسبده شاهِ رسالت‌مآب اَب.

[۳۵] ک. نشریده یازیلگنی: «گر بولمسه حسیب نې آسیغ، آگهي، سنگه»

۲۰

بزم ارا چون آچتی سؤز آیتورغه جانان ایکّی لب،
بیردیلر بیر دمده اؤلگن جسمیمه جان ایکّی لب.

روضهٔ رضوان کیبی مجلسنی گلشن آیله‌دی،
آیله‌بان اول گل نیچوک کیم غنچه خندان ایکّی لب.

آب حیوان و مسیح اؤلدی نهان تا یارغه،
جانفزالیغ شیوه‌سین قیلدی نمایان ایکّی لب.

عشق تیغیدین اگریوز قتله اؤلسم، غم ایمس
کیم انگه باردور مسیح و آب حیوان ایکّی لب.

جان بؤلور کؤزدین نهان، ایرمس عجب، اول شؤخغه
گر لطافتدین کؤزومگه بؤلسه پنهان ایکّی لب.

وعده آیلب ایکّی لب بیر بؤسه، امّا بیرمه‌دی،
گؤییا اول وعده‌دین بؤلدی پشیمان ایکّی لب.

تا کؤزی اؤلتورمه‌گونچه لبلری تیرگوزمه‌دی،
وه که کامیمنی ایمستور بیرمک آسان ایکّی لب.

لبلرین گر بؤسه قیلغچ تازه جان تاپسم، نی تانگ
کیم ایرورلر خسته جان دردیغه درمان ایکّی لب.

آگهي، عمرِ ابد تاپسنگ تانگ ایرمس کیم سنگه
اول مسیح ایکّی لبیدین دم بیرور جان ایکّی لب.

۲۱

اگر باغ ایچره اول گل ناز بیرله قیلسه خندان لب،
کولرگه غنچه آچماقدین بؤلور اوسرو پشیمان لب.

نزاکت مخزنیده آغزیدور دُرج عدم، لیکن،
ساچرده سؤز دُرینی قیلغوسی آنی نمایان لب.

حیاتِ تازه تاپغوم هر قچان لعلینی ذکر ایتسم،
مسیحاوَش نگاریمغه مگر ایرمیش‌دورور جان لب.

ایمس چرخ آفتابی، اول قویاشغه اؤخشه‌ماق ممکن،
مگر بؤلسه انگه سرو سهی قد، آب حیوان لب.

خرام اَیلرده و سؤزلرده چون قد و لبین کؤردوم،
قراریم آلدی قد و اَیله‌دی عقلیمنی حیران لب.

کیره‌کدور آب حیواندین آغیز هم قیلسه جاندین تیل،
ایمستور کیمسه‌گه آچماق لبی وصفیده آسان لب.

جهالت بیر دواسیز درد ایرور جاهلغه بیلگیل کیم
قولاق سالمس علاج دردیغه گر آچسه لقمان لب.

کیره‌کدور خذمت اهلیغه زمانه قیلمسه تأخیر،
نه خذمت امریغه تیبره‌تسه گر هر گاه سلطان لب.

بؤلوب گرمِ تفکّر، آگهي، قیل پخته سؤزنی کیم
سؤزونگگه سؤز تاپرغه آچمه‌سون هیچ بیر سخندان لب.

٢٢

نې جفا که ییغله‌سم آلّیده مېنِ خسته عرض نیاز اېتیب،
ستم اوستیگه قیله‌دور ستم نېچه قتله ناز اوزه ناز اېتیب.

نه اوزاق یۏل اېکن، اې پری، غم فرقتینگ مېن زارغه
که وصالینگه یېته آلمه‌دیم نېچه عمرلر تک و تاز اېتیب.

کرمینگ اېرور منگه اوسرو آز، ستمینگ منگه اېرور اوسرو کۏپ،
کېل و مقصدیمغه یېتور مېنی بو آز و کۏپینگ کۏپ و آز اېتیب.

بو نه ظلم اېدی که رقیب بزمیده میل عیش اېته‌سن مدام،
غم فرقتینگ اۏتی ایچره بیزگه نصیب سوز و گداز اېتیب.

غم دهردین دل زاریم اوسرو حزین و تنگ و ملول اېرور،
یېتور انبساط انگه، مطربا، آلیب اېلگه تنبوره ساز اېتیب.

نېگه، زاهدا، طربیمنی منع اېته‌سن وَرَع سۏزینی دېبان،
قنی حاصلینگنی دېگیل منگه نېچه عمر میل نماز اېتیب.

نه مراد اېسه تاپیلور سنگه، تیله‌سنگ کۏنگول حرمی ارا،
نېگه چېکه‌سن الم و عَنا تک و پوی راهِ حجاز اېتیب.

دېسنگ اۏلمسون یاشورون سۏزوم اگر اوشبو عالم ایچیده فاش،
دېمه هرگز آلّیده سرّینگ اهل بشرنی محرم راز اېتیب.

یېتر، آگهي، طلبیغه کیم که رهِ حقیقت ارا کیرر،
کېل و سعی ایله قدم اور بو یۏل ارا ترکِ عزمِ مجاز اېتیب.

۲۳

یوز آچیب کېلگیل، اې مهوش، قویاش ینگلیغ خرام اَیلب،
باشیمغه سالدی سودا فرقتینگ صبحیمنی شام اَیلب.

چو سېنسن حسن ملکی شاهی کیم خاکِ جنابینگگه
قۇیر هر لحظه باشین خۇبلر اۇزنی غلام ایلب.

بو رعنا قد بیله گر باغه کیرسنگ، سرو ایله شمشاد،
بۇلوب بنده توررلر بیر آیاقده احترام اَیلب.

وصالینگ ایسته‌ی-ایسته‌ی جانغه یېتتیم، رحم اېتیب کېلگیل،
مېنی، جانا، مرادیمغه یېتورمک التزام اَیلب.

نې قهر اېردی که بیر باقمسسن و بیر دم هم اورمسسن،
باش آلّینگده قۇیرمن کونده یوز یۇلی سلام اَیلب.

جمالینگ پرتویدین عید صبحیدېک منوّر قیل،
قررغن کلبم ایچره مهر انوردېک مقام اَیلب.

باشیمنی صدقه اَیلب، نقدِ جانیمنی قیله‌ی ایثار،
اگر بزمیمده اۇلتورسنگ زمانې نۇش جام اَیلب.

نې جرمیم بار که تشلرسن مېنی زندان هجرانغه،
وصالینگ بزمی ایچره مدّعینی شادکام اَیلب.

اۇقوغیل بو غزلنی آگهي اَیتیبتور، اې دلبر،
اۇزین ذکر لبینگ شهدی بیله شیرین‌کلام اَیلب.

٢۴

گرچه باردور حسن ارا هر شوخ شهرآشوب خوب،
لبک افزونراق الر ایچره بیزینگ محبوب خوب.

جور و لطفی خاطریمغه بیر-بیریدین خوب ایرور،
نې اوچون کیم کوْرونور هر ایشنی قیلسه خوب خوب.

بوْلسه مرغوبیم، نې تانگ، اول خوبلرنینگ سروری،
کیم بوْلور، البتّه، گر خوبراق ایسه مرغوب خوب.

اوْزگه کام اندین تمنّا آیله‌مسمن کیم منگه،
ایتلری‌نینگ سلکیگه بوْلسم اگر منسوب خوب.

ناله قیلسم ییغله‌بان تون-کون نې تانگ کیم عشق ارا،
کیلدی آه آتشین و دیدهٔ مرطوب خوب.

خیره‌دور سینسیز کوْزوم، کوْرگوز یوزونگنی کیم ایرور
کوْرسه یوسف‌نینگ جمالین دیدهٔ یعقوب خوب.

هیچ کیم مینده‌ک توزه آلمس جفا و جورینگه
کیم بلا انواعیغه صبر ایتگه‌لی ایّوب خوب.

خوبراقدور خوب سعی ایتسم طلب وادیسیده
کیم مینِ سرگشته‌گه اوسرو ایرور مطلوب خوب.

عیبدین آیلب حذر، قیل، آگهي، کسب هنر،
کیم ایسه جنسِ بشر بوْلماق ایمس معیوب خوب.

۲۵

گل ایمس رخسار تابانینگچه خوب،
غنچه هم یوق لعل خندانینگچه خوب.

خضر سویی گرچه روح‌افزا دورور،
لیکن ایرمس آب حیوانینگچه خوب.

بؤلمه‌غه‌ی کوثر قیراغی سبزه‌سی،
لعلینگ اوزره خطّ ریحانینگچه خوب.

باغ ارا نرگس کؤزی بؤلغه‌ی قچان،
عارض اوزره چشم فتّانینگچه خوب.

آلمه شکلی نیچه کیم دلکش دورور،
بؤلمه‌دی سیب زنخدانینگچه خوب.

سنبل آلمس نِی اوچون ایل کؤنگلینی،
بؤلسه گر زلف پریشانینگچه خوب.

سرو آلمس‌مو ایدی ایلدین قرار،
گر ایسه قد خرامانینگچه خوب.

خوبلر لطفی میی گر خوب ایرور،
لیک ایمس صهبای احسانینگچه خوب.

عاشقینگ کؤیتور، ولِی ایرمس بیری
آگهیِ زار و حیرانینگچه خوب.

۲۶

جانیم اؤرتندی سینینگ اؤتلوغ جمالینگنی کؤروب،
کؤنگلوم ایچره توشتی اؤت رخسار آلینگنی کؤروب.

عیسی و مریم، نې تانگ، سینندین خجالت چیکسه کیم
جان تاپر بیمارلر شیرین زلالینگنی کؤروب.

جلوه قیلسنگ بؤستان ایچره قؤیر آلّینگده باش،
عجز ایله سرو سهی نورس نهالینگینی کؤروب.

کیرگوسی حور و پری دیوانه‌لیغ صحراسیغه،
عشوه و نازینگنی و غنج و دلالینگنی کؤروب.

شکّرستان ساری طؤطی باقمس ایرسه، نې عجب،
شهددیک لعلینگ اوزه جانبخش بالینگنی کؤروب.

بؤلدی کؤنگلومده عیان عشقینگ اؤتیدین داغلر،
لاله ینگلیغ یوزده عنبربؤی خالینگنی کؤروب.

تازه جان تاپغوم‌دورور بیمارلیغ هنگامیده،
ایچسم ایلگینگدین قدح بزم وصالینگنی کؤروب.

جملیک ایتسم دَیر کؤییده، نې تانگ، ای پیر دَیر،
ساغینورمن جام جم سینغن سفالینگنی کؤروب.

آگهي جان و جهان نقدین نثار اَیلر سنگه،
روح‌افزا لعلینگ و زیبا جمالینگنی کؤروب.

۲۷

لطف اېتیب بیر کېچه کېل بزمیم ارا، اې مطرب،
دلکُشا اون بیله بۏل نغمه سرا، اې مطرب.

خذمت اهل دعا کېلدی کمالینگ سببی،
آل دعا بیر کېچه خذمتغه یَرا، اې مطرب.

حسب حال آیت، غزل ساز اېتیب، آهنگ نشاط،
غم ارا حال خرابیمغه قرا، اې مطرب.

مرهم دلکش اونینگ بیرله یېتور کیم باردور،
هجر تیغی بیله کۏنگلومده یَرا، اې مطرب.

ساز اېترده یوزونگ اوزره سالیبان زلفونگنی،
تراغ آیلب دلِ ریشیمنی ترا، اې مطرب.

یوز و زلفونگ غمیدین یېتمیشم اول حالغه کیم
کۏزومه مرئی اېمس آق و قرا، اې مطرب.

خواه جان ناز ایله آل، خواه روان ساز ایله بېر،
هر نې قیلسنگ سنگه یۏق چون و چرا، اې مطرب.

امرا و فقرا کۏنگلینی آل بزم ارا کیم
بېدلینگدور امرا و فقرا، اې مطرب.

آگهي شعرینی هر زیر و بم ایچره اۏق کیم
بنده‌نگ اۏلسون همه شاه و وزرا، اې مطرب.

۲۸

اول آی مهر و وفا رسمین بو آقشام التزام اَیلب،
آلیب رخساریدین برقع قویاش ینگلیغ خرام اَیلب.

کېلیبب سرعت بیله لطف اَیله‌بان بیزمیم ارا کیردی،
تبسّم کؤرکوزوب رسم ادب بیرله سلام اَیلب.

انی کؤرگچ ییقیلدیم یېر اوزه اؤزدین کېتیب، انداق
که هوشوم قالمه‌دی یېردین توررغه احترام اَیلب.

مېنی بو حال ایله کؤرگچ ترحم اَیله‌بان ظاهر،
کېلیب اؤلتوردی آلّیمده مسیحادېک مقام اَیلب.

دېدی عینِ کرمدین چهرهٔ زردیم ساری باقیب،
شکردېک نکته بیرله لبلرین شیرین کلام اَیلب.

«که اې محزون، اؤزونگنی شاد توتغیل کیم کېلیبتورمن،
سېنینگ بیرله سوررغه عیش بو تون نؤش جام اَیلب».

بو سؤزنی دېب تؤله ساغر ایچیب، توتتی منگه داغی،
اچیغ مَینی نېچوک کیم شربت یحیی‌العظام[۳۶] اَیلب.

مېن آلیب سیپقریب آنی، ییقیلدیم مست اول ینگلیغ
که بؤلمه‌ی تا قیامت تورماغیم میل قیام اَیلب.

مونونگدېک بیر کېچه، اې آگهي، هر کیمگه بېرسه دست،
نېتر تا رؤز محشر اؤزگه بیر آقشامنی کام اَیلب.

---

[۳۶] قرآن‌نینگ «وَ ضَرَبَ لَنَا مَثَلاً و نَسِیَ خَلقَهُ قَال مَن یُحیِی العِظَامَ وَ هِیَ رَمِیم» آیه‌سیگه اشارت قیلینگن. بو آیت، انسان‌نینگ قنده‌ی یره‌تیلگنی و چیریک سویکلر قیامتده تنگری بویروغی بیلن قنده‌ی تیریلیشی حقیده نازل بولگن.

۲۹

کلبم سری، نگارا، کېلگیل شتاب اَیلب،
گلدېک عذارینگ اوزره خوٴیدین گلاب اَیلب.

هجرینگده تیره بوٴلغن شامیمنی اَیله روشن،
خورشیددېک یوزونگدین رفع نقاب اَیلب.

حسن ایچره سېن قویاشسن، تېگره‌نگده دلربالر،
سرگشته ذرّه‌دورلر یوز اضطراب اَیلب.

عشق اهلی ایچره باردینگ یوز ناز و عشوه بیرله،
کېلسنگ نه بوٴلدی بیزنی اندین حساب اَیلب.

هجر اوٴتیغه یاقرسن جانیمنی کېچه-کوندوز،
جرمیم نېدور که بیلمان مونچه عذاب اَیلب.

فریاد کیم باشیمغه سالدی بلا و محنت،
مېن خسته‌نی اولوسدین چرخ انتخاب اَیلب.

رحم اېتمس، آگهي، اول ظالم اگر یوٴلیده،
قیلسنگ نثار جانینگ، جسمینگ تراب اَیلب.

۳۰

چونکه بزم ارا کیردی غمزه بیرله یار اؤینب،
یوز قیامت آشوبین قیلدی آشکار، اؤینب.

یوز آچیب پری ینگلیغ برقدیک بؤلوب رقّاص،
مهنده قؤیمه‌یین آلدی صبر ایله قرار، اؤینب.

بادهٔ ملاحتدین یوزلرین آچیب گُلگل،
خسته کؤنگلومه سالدی نیچه خارخار، اؤینب.

یوز کرشمه و عشوه کؤرگوزوب کؤز و قاشی،
مینگ بلاغه جانیمنی قیلدیلر دچار، اؤینب.

ییغلنگ، ای مسلمانلر، حالیمه که اول کافر
نقدِ دین و اسلامیم آلدی هر نه بار، اؤینب.

قرچیغه‌یدیک اؤینرده چُستلیک قیلیب ظاهر،
آیله‌دی کؤنگوللرنینگ قوشلرین شکار، اؤینب.

تا اؤیون ارا یاریم کؤرگوزور ید بیضا[۳۷]،
ذرّه‌دیک باری خؤبلر تاپمس اعتبار، اؤینب.

یارلیغ امید آیلب تاپتی جان تنِ زاریم،
چونکه دلکش اون بیرله دیدی یار، یار اؤینب.

کاکلی توشوب هر یان لاله‌زار عذاریغه،
گل یوزیده سنبلنی قیلدی شرمسار، اؤینب.

شؤخلر ارا یاشی گر کیچیک دورور، لیکن
برچه‌سیدین اعلادور خؤب و پُخته‌کار اؤینب.

---

[۳۷] «ید بیضا» حضرت موسی علیه‌السلام‌نینگ تؤقیز معجزه‌سیدن بیری

یا فرشته یا غلمان یا پریدور اول، یؤقسه،
قیسی دلبر ایتمیشدور ایلنی مونچه زار، اؤینب.

اختیارسیز قوچسم بیلینی تانگ ایرمس کیم
اول پری‌لقا آلدی میندین اختیار، اؤینب.

ایمدی، آگهي، تانگله هر نه کیلسه غم یؤق کیم
بو کیچه منگه بیردی مونچه حظ نگار، اؤینب.

۳۱

تون و کون کرمینگ اؤقینی آته‌سن همه عالم ایلینی نشانه قیلیب،
ولي نوبت اگر منگه یيتسه، خطا قیله‌سن، نیچه نوع بهانه قیلیب.

نه توشر مینِ خسته ساری گذرینگ، نه غمیمدین اؤلور نفسي خبرینگ،
چو ایرور المیمگه دوا نظرینگ، یيته آلغه‌من آخر انگا نه قیلیب.

نیته‌یین که شبِ غمِ هجرینگ ارا کؤزومه قیلیب اوشبو جهانني قرا،
ینه جان و دلیمگه یيتوردی یَرا، منگه ظلم و ستمني زمانه قیلیب.

گلِ فکرینگ ایله کؤزوم اؤلدی چمن، آني جلوه قوشیغه قیل ایمدی وطن
که دمي یوزونگ الفتی صیدینی مین توته آلمه‌دیم اشکیمی دانه قیلیب.

مین آچیب همه غم کتبیغه ورق، سین اؤقوب همه غمز فنّیده سبق،
مینی عشق ایلی زبده‌سی آیله‌دی حق، سینی حسن ایلی ایچره یگانه قیلیب.

تون و کون زر و سیم طلب ایته‌سن، نی که تاپسنگ آني قؤیوبان کیته‌سن،
چو بو ینگلیغ ایسه غنا نیته‌سن، نیچه سعی ایله جمعِ خزانه قیلیب.

چیکیب آگهي چرخِ فلک ستمین، کیشی تاپمه‌غوسی دیگه‌لی المین،
کیل و مطرب انینگ عدم آیله غمین، لب و خوش‌نفَس ایله ترانه قیلیب.

٣٢

تا نمایان آیله‌دی جانان قد و رخسار و لب،
قیلدی عالم اهلینی حیران قد و رخسار و لب.

قد و رخسار و لبیچه یؤق نیچه عرض ایتسه‌لر،
طوبی و هم حور ایله غلمان قد و رخسار و لب.

آلیده هم سرو و گل، هم غنچه بؤلمیشدور خجل،
اول پریدین اؤزگه‌گه بهتان قد و رخسار و لب.

اؤخشه‌ماق ممکن ایمس اول آیغه تا یوز ناز ایله،
قیلمسه پیدا مهِ تابان قد و رخسار و لب.

دلبریم هجرانیده کؤز سالمه‌غومدور، نیچه کیم
خؤبلر کؤرگوزسه‌لر هر یان قد و رخسار و لب.

بیریسی اول آی قد و لعل و یوزیگه اؤخشه‌مس،
جلوه کؤپ آیلب نیچه الوان قدو رخسار و لب.

نی خرام و نی جمال و نی تکلّم ایردی کیم
هر بیری بیرله آلور یوز جان قد و رخسار و لب.

شیوه و حسن و ملاحت دلربالیغ شرطی‌دور
کیم ایمس آلماق کؤنگول آسان قد و رخسار و لب.

خؤبلر قد و یوز و لعلین غنیمت آنگله‌سون
کیم ایکی-اوچ کون ایرور مهمان قد و رخسار و لب.

آدمي‌دور علم و دانش بیرله آدم، یؤق ایسه،
جملهٔ حیوانغه‌دور یکسان قد و رخسار و لب.

آگهي‌غه، آه کیم بؤلمیش قریلیغ رنجیدین،
ناتوان و زرد و ناچسبان قد و رخسار و لب.

۳۳

مانع بزم وصال اؤلدی منگه شوم رقیب،
بؤلسون آشفته و آواره و معدوم رقیب.

گر مېنی یار وصالیغه یېتورمک تیله‌سه،
منع اېتر آنی اگر اَیلسه معلوم رقیب.

آشکار اَیلب اول آی آلّیده یؤق عیبیمنی،
قیلغوسیدور هنریم باریني مکتوم رقیب.

نه خصومت اېدی کیم هر دم آچیب شکوه تیلین،
دؤستیم آلّیده اَیلر مېنی مذموم رقیب.

یار اگر بېرسه منگه جرعهٔ جام کرمین،
غصّه‌دین ایچغوسی یوز ساغرِ زقّوم رقیب.

قصدی مقصودومه یېتکورمه‌یین اېتمک محروم،
بؤلسون اؤز مقصدیدین قاصر و محروم رقیب.

آگهي راز نهانیغه اول آی واقف اېرور،
شکر کیم اَیلمه‌میشدور انی مفهوم رقیب.

۳۴

اَیلب اظهار تجمّل خسرو گردون‌جناب،
سَیر صحرا و شکار امرینی قیلدی ارتکاب.

گاهي شهباز و گهي چرغینی بال‌افشان قیلیب،
صید اصنافین شکار ایتمکدین اؤلدی بهره‌یاب.

گه شکار اَیلرغه قوشلرنی هواده هر ساری،
شاهبازی سرعت اظهار اَیلب انداق کیم شهاب.

گاه صید اَیلرغه آهولرنی هر یان دشت ارا،
چرغی پرواز ایچره برق‌آسا عیان اَیلب شتاب.

گاه سیکره‌ب هر طرفغه صرصرآسا ایتلری،
بیشه ایچره قیلدیلر درّنده‌لر حالین خراب.

وحش و طیر اصنافیغه سالدی قیران اول نوع کیم
پالچیق اؤلدی قانیدین صحرا و دشت اوزره تراب.

توتتی صحرانینگ یوزین آو گوشتی، بلکیم شهرنی،
اهل تؤیوب، آنی یمکدین قیلدی آخر اجتناب.

ایت و قوش آو گوشتینی یمب ناز و استغنا بیله،
لبک تاپمه‌ی بیر سؤنگک بؤلدی مینینگ بغریم کباب.

بو سفرده کاش مین هم بؤلسم اهردی شاهغه
قوش کیی مأنوس بَهله، ایت کیی بند رکاب.

تا که یمب آو گوشتینی طبعیم بؤلوب چُست و قوي،
صیدِ معنی قیلغه‌ی اهردیم بیشمار و بیحساب.

آگهي، گر تؤیماق ایتدیک ایسته‌سنگ شه آلّیده،
تلپینیب آچ قوش مثللیک قیلمه‌غیل کؤپ اضطراب.

۳۵

دیدیم: لبینگ شیرینلیگین، ای شوخ، بیلدور اوزگاتیب،
دیدی: بیله آلمس کیشی تا کوزمسه آنی تاتیب.

دیدیم: کوزونگ‌نینگ زهریدین منی خسته یئتتیم اولگه‌لی،
دیدی: زلالِ لعلیمه جان شربتین بیرگوم قاتیب.

دیدیم: مسیحاغه لبینگ بوزلغه‌یمو تشبیه اَیله‌مک،
دیدی: مسیحانی قچان بوزلغه‌ی اولوککه اوخشه‌تیب.

دیدیم: متاع حسنونگه، جانا، خریدار اولمیشم،
دیدی: بیریب جان نقدینی آلورمیسن آنی ساتیب.

دیدیم: بوزلورمن غم بیله دایم بوزوق کلبم ارا،
دیدی: یئتوشکیل بزمیمه، اولتورمه کلفتغه باتیب.

دیدیم منی منع ائتگوسی بزمینگگه کیرمکدین رقیب،
دیدی: چیقرگوم تشقری آنی اوروب هم سودراتیب.

دیدیم: بیلینگ شوقیده ییغلردین بیر آقشام تینمه‌دیم،
دیدی کولوب: کوپ ییغلمه، بو تون بیلیم قوچغیل یاتیب.

دیدیم: بیلینگ قوچماق بیله صبر ائتمسه کوزنگلوم نیته‌ی،
دیدی: تیلیم شهدینی سوز، کوکسونگده جسمیم آغناتیب.

دیدیم: سینی گر ناگهان اویقوده کوزرسم نه قیله‌ی،
دیدی: یوزوم آهسته اوپ، تصدیع بیرمه اویغاتیب.

دیدیم: نِی اَیله‌ی گر یوزونگ یاپسه معنبر کاکیلینگ،
دیدی: کوزوم آچ کاکلیم قوزل بیرله هر یان ترقاتیب.

دیدیم: بو سوزلر آگهي حقّیده چیندورمو ائکن،
دیدی: قیلورمن شاد انی یالغان سوز ایله الداتیب.

۳۶

شکر لله کیم بوکون یوز لطف ایله جانان کېلیب،
بېردی وصلیدین تن بېماریم ایچره جان، کېلیب.

یېتمیش اېردیم اۏلگه‌لی هجران بلا و دردیدین،
وصلیدین یېتکوردی مهلک دردیمه درمان، کېلیب.

تیره‌شام و غم ارا قالمیش اېدیم، اول شامنی
اَیله‌دی روشن، آنینگدېک کیم مهِ تابان کېلیب.

غم خزانیدین خراب اۏلغن نشاطیم باغینی،
سبز و خرّم قیلدی انداق کیم بهارستان کېلیب.

تیره بۏلغن کۏزلریم ایچره یېتوردی تۏتیا،
بادپایی توبناغی بیرله غبارافشان کېلیب.

غنچه ینگلیغ تنگدلیکلر چېکیب گریان اېدیم،
کۏرگوزوب رخسارین اېتتی گل کبی خندان کېلیب.

مشکل اېردی وصلیغه یېتمک منگه یوز سعی ایله،
شکر کیم بو مشکلیمنی اَیله‌دی آسان، کېلیب.

گر کېلیب احسان شرابینی ایچورمس، ایچمه‌گوم،
توتسه کوثر شربتینی حور ایله غلمان کېلیب.

آگهي‌دېک تاپسم اېمدی، تانگ اېمس، عمرِ ابد
کیم تنیمغه بېردی جان وصلی بیله جانان کېلیب.

«پ» ردیفی

۳۷

اي کؤنگول، بؤلسه میسّر، یارنینگ رخسارین اؤپ،
هم سالیب بؤینیغه قؤل، لعلِ شکرگفتارین اؤپ.

گه قوچوب نازک بیلین، گاهي شیمیب شیرین تیلین،
گه قباغین بؤسه قیل، گه نرگس خمّارین اؤپ.

گه یوزیگه یوز قؤیوب، گاهي قباغینی سؤروب،
گه لبیغه یئتکوروب لب، خطِ عنبربارین اؤپ.

گاه مشکین ساچینی سنبل مثللیک ایسله‌بان،
گاه پرچین زلفی‌نینگ هر بیر معنبر تارین اؤپ.

ذوق ایله گاهي یئتور آغزینگ زنخدان سیبیغه،
شوق ایله گه بلبل‌آسا جبهه‌سی گلزارین اؤپ.

گه آیاغیغه توشوب، توفراقدیک اؤپگیل ایزین،
گه باشیغه ایورولوب پروانه‌دیک، دستارین اؤپ.

گاه پیر دَیرنینگ اؤپگیل مبارک ایلگینی،
گاه ساقی‌نینگ قؤلیده ساغر سرشارین اؤپ.

قیلمه هرگز بس بؤلرنینگ بیرینی اؤپمک بیله،
گر سنگه بؤلسه میسّر قیته-قیته بارین اؤپ.

آگهي، گردون اگر اوشبو مرادینگ بیرمسه،
زار ییغلب شاه‌نینگ درگاه لطف‌آثارین اؤپ.

«ت» ردیفی

٣٨

اي کؤنگول، افتاده‌لیغ یؤلین توتوب، عالمدین اؤت.
بو بییک معراج ایله بو نیلگون طارمدین اؤت.

دام رهي بو خاکدان ایچره تعلّقدور سنگه،
قیل تجرّدنی شعار و عیسی و مریمدین اؤت.

سالدی اندوه و غم ایچره بیش و کم فکری سینی،
عیش و راحت ایستر ایرسنگ، فکرِ بیش و کمدین اؤت.

عشرت دنیا ایرور اندوه عقبا موجبی،
آرزؤی جانِ شاد و خاطرِ خرّمدین اؤت.

عرصهٔ عالم ایرور یوز فتنه خیلیدین تؤله،
اَیلمه‌ی اهمال بو آشوبگاه غمدین اؤت.

همدم و همراه سالکّه آیاق‌بندي ایرور،
فردلیغ گامین اوروب، همره بیله همدمدین اؤت.

خاطرینگ روشن قیلیب صدق آفتابی نوریدین،
اعتبار و رفعت ایچره نَیّرِ اعظمدین[٣٨] اؤت.

عاقبت ایچکونگ فنا زهرین اجل زندانیده،
پس هوای عشرت دارا و جام جمدین اؤت.

آگهي‌دیک عزّت اوجیده مقام ایستر ایسنگ،
اي کؤنگول، افتاده‌لیغ یؤلین توتوب، عالمدین اؤت.

---

[٣٨] نَیّرِ اعظم: قویاش، آفتاب (مجاز)

٣٩

اي معلّا بارگاهینگ عرش اعظم بؤلدی توت،
خلوت خاصینگ ارا جبریل محرم بؤلدی توت.

جاه ایله حشمت ارا تاپغیل آنینگدیک رتبه کیم
هر قولونگ اسکندر و هر چاکرینگ جم بؤلدی توت.

خاتم زرّین بؤلوب ایلگینگده رخشان آفتاب،
اسم اعظم انده یکسر نقش خاتم بؤلدی توت.

آفرینشغه سلیماندیک تاپیب حکمینگ نفوذ،
تابع فرمان و امرینگ جمله عالم بؤلدی توت.

تاجینگ احقر گوهری بؤلدی دیگیل مهر منیر،
تختینگ ادنا پایه‌سی چرخِ معظّم بؤلدی توت.

عرصهٔ عالمغه سیغمه‌ی لشکرینگ کثرت ارا،
هر بیری آنینگ شجاعت ایچره رستم بؤلدی توت.

یوز تردّد بیرله قدرینگ پایه‌سیغه یبتمه‌یین،
چرخ یوز مینگ عجز ایله تعظیمینگه خم بؤلدی توت.

حشمتینگ آوازەسی خیل ملَک ایچره توشوب،
بیر ثناخوانینگ سېنینگ عیسی و مریم بۏلدی توت.

علم و حکمتده اۏتوب حددین کمالِ دانشینگ،
یوز فلاطون عجز ایله آلّینگده ملزم بۏلدی توت.

یېر یوزی‌نینگ نقدی و آستیده قارون مالی هم،
جمع اۏلوب سر تا قدم گنجینگگه مُنضم بۏلدی توت.

مدّت عمرونگ زیاده خضر عمریدین بۏلوب،
هر کونی بو عمرنینگ نورۏز و بیرم بۏلدی توت.

مجلسینگ فردوسِ رضوان و مَیینگ کوثر بۏلوب،
اۏزنی انده تا ابد مسرور و خرّم بۏلدی توت.

خلّص اول کیم حق ینه یوز مینگ جهان خلق اَیله‌بان،
برچه‌نینگ حکمی سنگه یالغوز مسلّم بۏلدی توت.

عاقبت تشلب بارین کېتگونگ تومن ارمان بیله،
گر بو مذکوراتنی هم بۏلمه‌دی، هم بۏلدی توت.

اېمدی کیم بیلدینگ مونی توز آخرت اسبابینی،
تانگله، یۏق اېرسه، ایشینگ حالینگگه ماتم بۏلدی توت.

ساقیا، بیر جام توتغوم دېب اېدینگ وقتی بیله،
خاطریم طولِ اَمل بیرله تۏله غم بۏلدی توت.

یا رب، اۏلغن چاغده لطفونگ عجز اېلیغه دستگیر،
آگهي بېچاره‌نی توفراقدین کم بۏلدی توت.

۴۰

الهی شاه عادل مدّت عمرین فراوان ایت،
بهار عدلی فیضیدین جهان ملکین گلستان ایت.

سحاب لطف و احسانی و عدلی یامغوری بیرله،
اِرم گلزاری ینگلیغ یپر یوزین سرسبزِ ریحان ایت.

نسیم شفقتی‌نینگ بهجت‌افزا اهتزازیدین،
همه عالم اہلی‌نینگ غنچه‌دیک کؤنگلینی خندان ایت.

قؤلیغه تاپشوروب اقبال و دولت خاتمین تا حشر،
باری آفاق اہلیغه حکم سورمکده سلیمان ایت.

ظفر سویی بیله قهری قیلیچین آبدار اَیلب،
هم اول سہل آفتیدین کفر اہلی ملکینی ویران ایت.

بهارِ عمریغه آب بقانی اَیله‌بان جاری،
جهان ملکینی اندین دین اہلیغه باغ و بؤستان ایت.

مصفّا خاطری کیم پاکدور جان کؤزگوسی ینگلیغ،
مدام انده جمالینگ نوری نقشینی نمایان ایت.

قیلیب اولادی‌نینگ عمر و کمالین حددین افزونراق،
اولوغ دولت بہریب، هر بیرینی عالمغه سلطان ایت.

اگرچه آگهي‌غه لطفی غایتسیز فراواندور،
ولیکن لحظه-لحظه آنی اندین هم فراوان ایت.

۴۱

لطف اَیلب، ای پیک صبا، حالیمنی سلطانیمغه اَیت،
یعنی که جانیم دردینی عشقیده جانانیمغه اَیت.

هجران تونیده ذرّه‌دیک بی‌صبر و آرام اوْلغنیم،
اوج لطافتده یوزی خورشید تابانیمغه اَیت.

شوق اوْتیغه پروانه‌دیک کویگن کوْنگول‌نینگ حالینی،
هر تون باشیغه ایورولوب، شمعِ شبستانیمغه اَیت.

آه و فغانیم بلبل و قمرینی خاموش ایتکنین،
اول قامتی سرو و یوزی گلبرگ خندانیمغه اَیت.

مین لال اوْلوب کوْرگن چاغی، بیر سوْز خود اَیتالمه‌غوم،
باری سین احوالیمنی اول آشوب دورانیمغه اَیت.

احسانی اوْزگه قول کیبی نیچون منگه وافر ایمس،
ییغلب بو قول‌نینگ عرضینی شاه قدردانیمغه اَیت.

زندان غمدین آگهي تاپغه‌ی قچان آزادلیغ،
لطف اَیلب، ای پیک صبا، حالیمنی سلطانیمغه اَیت.

۴۲

منگه یؤل صحبتیغه بیرمه‌دی دلدار بیر ساعت،
وصالی باده‌سیدین قیلمه‌دی سرشار بیر ساعت.

تون و کون مین چیکیب غمخانهٔ هجران بلاسینی،
ایمسلر بزم وصلیدین جدا اغیار بیر ساعت.

قویاشدیک یوز آچیب هر تون یاروتتی اؤزگه‌لر بزمین،
مینینگ کلبمده لیکن آچمه‌دی رخسار بیر ساعت.

تؤکر قانیمنی تیغِ عشقی هر دم، وه که اول ظالم،
بو حالیمغه ترحّم قیلمه‌دی اظهار بیر ساعت.

نیچوک بؤلغه‌ی میسّر عشرتِ وصلی که هجریده،
چیکردین غصّه هرگز بؤلمه‌غوم بیکار بیر ساعت.

توگندی عمر دورانی ولی آیلنمه‌دی هرگز،
مینینگ کامیم بیله بو گنبذ دوّار بیر ساعت.

کؤنگول کؤزگوسیغه بیردیم اگرچه یوز کرت صیقل،
بؤله آلمس ولیکن قابلِ دیدار بیر ساعت.

اگر بؤلماق تیلرسن حادثات دهردین فارغ،
بو کهنه دَیر ایچیده بؤلمه‌غیل هوشیار بیر ساعت.

قیلیب جهد، آگهي، شه خذمتیده ارجمند اؤل کیم
یمان یوز مرگدین عالمده چیکمک عار بیر ساعت.

۴۳

گر منگه ایکّی کؤزونگدیندور ممات اوزره ممات،
لبک تاپغوم ایکّی لعلینگدین حیات اوزره حیات.

اوچسه کؤیونگ آشیانیغه، نِی تانگ، کؤنگلوم قوشی
کیم انگه شوق و طلب بؤلمیش قنات اوزره قنات.

تانگ ایمس، عشق ایچره شیرین کام ایسم کیم باردور
لبلرینگ‌نینگ ذکری آغزیمده نبات اوزره نبات.

قسمتیم گر صبح وصلینگ نعمتی بؤلسه، نِی تانگ
کیم ایکی زلفونگ منگه بؤلمیش برات اوزره برات.

شام هجرینگ ظلمتیده قالدیم، اندین بیر منگه،
کؤرگوزوب ایکی یوزونگ مهرین، نجات اوزره نجات.

اؤلمه‌دی چون فرقتینگده درد و غمدین، وه مِنی
باققه‌لی رخسارینگه قؤیمس اویات اوزره اویات.

کیم که سیمرغ مراد وصلینی ایستر، انگه،
بیل، کِیره‌کدور قافدین آرتیق ثبات اوزره ثبات.

مستحقدور بو گداییینگ اوسرو، ای سلطان حسن،
گنج وصلینگدین انگه بیرگیل زکات اوزره زکات.

کام اوزه کام آلماق ایتسنگ آرزؤ شه لطفیدین،
آگهي، نظم آیله‌گیل شیرین نکات اوزره نکات.

۴۴

تا که توشتی عشق برقیدین دلِ محزونغه اوٓت،
هر نفس آهیم شراریدین توشر گردونغه اوٓت.

کوٓنگلوم اوٓتیغه سوو اورماق بیرله تسکین ایسته‌منگ
کیم آنینگ هر اوچقونی سالغوسی یوز جیحونغه اوٓت.

اول پری هجریده اوٓرتندی فغانیمدین فلک،
آهیدین توشسه، تانگ ایرمس، کلبهٔ مجنونغه اوٓت.

تیلبره‌ب هر یان یوگوردوم، تارتیب اوٓتلوغ ناله‌لر،
لاله‌لر ایرمس که توشتی تاغ ایله هامونغه اوٓت.

شوق اوٓتی بزم اهلی جان و کوٓنگلینی قیلدی خراب،
باده تابی اوردی تا اول عارضِ گلگونغه اوٓت.

سوٓز لبیدین اول ادا بیرله چیقر کیم رشکیدین
توشگوسیدور لعل سیراب و دُر مکنونغه اوٓت.

هجر ارا قان ییغله‌ماق آزمو ایدی کیم هر نفس
چاقیلور غم کاجیدین هم دیدهٔ پرخونغه اوٓت.

چرخ دون یاقتی حوادث اوٓتیغه جان و تنیم،
سال مکافاتی اوچون، یا رب، بو چرخِ دونغه اوٓت.

شعرینگ اوٓلغه‌ی، آگهي، عشق اهلیغه موزدین ساووق،
درد اوٓتیدین بوٓلمسه مخلوط اگر مضمونغه اوٓت.

۴۵

عشقینگ غمیده دیدهٔ گریانیمه رحم ایت،
هجرینگ تونیده ناله و افغانیمه رحم ایت.

جورینگ چیکیبان جانِ حزین چیققه‌لی یبتی،
ای جان و جهان، جانینگ اوچون جانیمه رحم ایت.

تاراجِ فراقینگ یلنگ ایتتی تنِ زاریم،
بیر جامهٔ وصلینگ، تن عریانیمه رحم ایت.

دردینگ چیکرم گوشهٔ ویرانه‌ده عمری،
تشریف کیتور کلبهٔ احزانیمه، رحم ایت.

حالیمنی پریشان یوز اوزه آیله‌دی زلفونگ،
جمع ایت انی و حال پریشانیمه رحم ایت.

ای گل، غم هجرینگده کوئنگول بلبلی ناله
تا کی قیله‌دور، بلبل نالانیمه رحم ایت.

دوران ستمی، عشق غمی، هجر بلاسی،
قصد ایتتی حزین خاطرِ ویرانیمه رحم ایت.

بیجرم منی یازغوروبان، تیغِ جفانی
جانیمغه سوروب، قالمه منینگ قانیمه، رحم ایت.

حیرتده دورور آگهي تا کوردی جمالینگ،
ای حورلقا، دیدهٔ حیرانیمه رحم ایت.

۴۶

سالیب مَی تابیدین رخسار ارا اوٚت،
توشر سَیر آیلسه گلزار ارا اوٚت.

فدا جانیم قیلورمن، اول پریوش
اگر کیلسه سالیب اغیار ارا اوٚت.

جمالین جلوه‌سین دَیر ایچره کوٚرسه،
کیلور زاهد سالیب دستار ارا اوٚت.

ایشیتکنلر سوٚزوم کویسه نِي تانگ کیم
کوٚنگولدین توشتی بو گفتار ارا اوٚت.

فغانیمدین دم اورسه بلبل، ایِ گل،
توشر تأثیریدین منقار ارا اوٚت.

یانیب کول بوٚلسه تانگ ایرمس که باردور
فغاندین بو تنِ افگار ارا اوٚت.

حذر قیل، آگهي، دیوانغه یازمه
که مخلوط اوٚلدی بو اشعار ارا اوٚت.

۴۷

خدنگ‌آسا چو توزلوک ایچره یکتادور سنگا قامت،
دوتادور بارِ عشقینگدین کمان‌آسا منگا قامت.

قیامت شورشی عشّاق بیدل باشیغه توشکه‌ی،
قچان کیم جلوه‌گر بؤلسه سنگه، ای دلربا، قامت.

قدینگ هجرانیده جانیم خراب اؤلسه تانگ ایرمس کیم
لطافتده سنگه زیبا الفدور جان ارا قامت.

کؤرینمس کؤزومه قدّینگ قاشیده، مهوشا، خسچه،
منگه کیم کؤرگوزورلر هر نفس یوز مهلقا قامت.

نهالِ سرو توتمس نازپرور قدّینگ اؤرنین کیم
غرض لطف و ادا کؤنگلومگه‌دور، یؤق مدّعا قامت.

قیامینگدین قیامت قؤپغوسی، آفت خرامینگدین
که سیندیک هیچ بیر دلبرغه بیرمبتور خدا قامت.

تواضعغه خم اؤلماق سربلند اؤلماقده موجب‌دور،
فلکده خم دورور اوشبو جهتدین بارها قامت.

خزان پامالیدین هرگز ایمس ایمن بو باغ ایچره
سرافراز اؤلسه تارتیب هر نهال خوشنما قامت.

عبادت گؤشه‌سیگه، آگهي، کیر کیم سنگه ایمدی،
آقردی باش و سرغردی یوز و بؤلدی دوتا قامت.

۴۸

دوراندین اگر، ای دل، یئتسه سنگه بیر راحت،
چکمککه مهیّا بؤل یوز کلفت و مینگ محنت.

گر دهر ایلیدین آلسنگ اؤلمککه یئتیب بیر نان،
بیر لحظه قوتولمسسن اؤلگونچه چکیب منّت.

یوز وعده بیله خذمت هر کونده بویورغه‌یلر،
بیر توتمس اگر قیلسنگ هر وعده‌گه یوز خذمت.

بو طرفه که یوز خذمت بیتکرگه‌لی جان چکسنگ،
بیر خذمت اوچون کؤرگونگ هر لحظه ده مینگ تهمت.

هر دمده اگر سؤزدین یوز دُرّ و گهر ساچسنگ،
بیر کهنه خذف چاغلیغ تاپمس ایل ارا قیمت.

گر کیرپیک ایله قازسنگ یوز تازه قودوق، اندین
سیراب مراد اؤلماق کؤرگوزمه‌گوسی صورت.

گؤیا که سنی تنگری محنت اوچون ایتمیش خلق،
یؤقسه سنگه هم ایلدیک بیرمسمو ایدی دولت.

گر خلق جفاسیدین آسوده‌لیغ ایسترسن،
توت دَیر فنا ایچره بیر گؤشه ارا خلوت.

یا آگهي ینگلیغ توت شه درگهیده مسکن،
دهر اهلی جفاسیدین تا کؤرمه‌گه‌سن آفت.

۴۹

ایچمک مناسب اوسرو فصلِ بهار شریت،
گر گلشن ایچره توتسه بیر گلعذار شریت.

تاپغوم حیاتِ تازه یار ایلکیدین یېتوشسه،
گلرنگ کاسه ایچره گر خوشگوار شریت.

درحال خسته جسمیم صحّت تاپر لبی‌نینگ
گلقندیدین ایچورسه بیر قطره‌وار شریت.

جانیمغه‌دور مفرّح، جسمیمغه‌دور مقوّي،
یار آغزیدین یېتوشگن لذّت‌مدار شریت.

شریت که برچه اېل‌نینگ طبعیغه بۏلدی مطبوع،
یېتگچ لبیغه تاپتی بو اعتبار شریت.

کسب آیله‌دی حلاوت شریت انینگ لبیدین،
ایچمک اېرور شکردېک لعلیغه عار شریت.

سونمه رقیبلرغه ساغرنی کیم اېرور حیف،
گلدېک قۏلونگدین ایچمک هر نابکار شریت.

خوشحال اول کیشیدور عالمده کیم نگاری
توتغه‌ی انگه دمادم بۏلمه‌ی خمار شریت.

کېل، آگهي، اۏزونگنی بیر جرعه بیرله خوش توت،
بېرمک سنگه نه ممکن قانغونچه یار شریت.

۵۰

اي سرو خرامان گلستان لطافت،
شیرین دهنینگ چشمهٔ حیوان لطافت.

زلف سیهینگ باغ نزاکت ارا سنبل،
زیبنده لبینگ غنچهٔ خندان لطافت.

لعلینگ سوییدور کوثر و اطرافیده آنینگ
خوشبؤی خطینگ سبزهٔ ریحان لطافت.

خالینگ یوز اوزه نور کتابی اوزه طغرا،
پیوسته قاشینگ مصرعِ دیوان لطافت.

گلزارِ رُعونته قدینگ سرو سرافراز،
فرخنده عذارینگ گلِ بؤستان لطافت.

عشق اهلیغه بزم ایچره لبینگ شربتی بیرله
سیب ذقنینگ اطعمهٔ خوان ملاحت.

آگاهي، نې تانگ، چهچه اورر بلبل طبعیم،
کیم مسکن انگه دور چمنستان لطافت.

«ث» ردیفی

٥١

گر دیسه لطف اَیله‌بان اول نازنین دلبر حدیث،
یوز اؤلوکنی تیرگوزور چیققچ لبیدین هر حدیث.

جنّت و طوبی و هم کوثرغه باقمان، نیگه کیم
یارغه جنّت رخ و قد طوبی و کوثر حدیث.

لبلریدین سؤز ایشیتگچ، تانگ ایمس حیران‌لیغیم
کیم قیلور ظاهر ایکی یاقوتدین گوهر حدیث.

گر تیلیم سؤزدین قالیب، یبتسم اؤلرگه یؤق غمیم
کیم مسیحایِ لبیغه کیلدی جان‌پرور حدیث.

کام تاپغچ لعلیدین قیلغوم سخنورلیک عیان،
اؤیله کیم طؤطی قیلور ظاهر یبان شکّر حدیث.

گر مبنی گؤیا تیلرسیز کؤرگوزینگ اول یوزنی کیم
لال بلبل قیلغوسی، کؤرسه گل احمر، حدیث.

مهردیک روشن عبارت کیلدی سؤزنینگ زینتی،
یخشیدور مبهم لغتغه بؤلمسه منجر حدیث.

صاف‌طبع ایل‌نینگ سؤزی کؤپراق کؤنگوللرنی آلور
کیم مؤثر بؤلغوسی گر پاک ایسه مصدر حدیث.

آگهي سؤزین مسلّم توتمسه حاسد، نی تانگ،
یاقمه‌غه‌ی بوجهلغه گر دیسه پیغمبر حدیث.

۵۲

شۇخلر حسنین کۆروب عشقیده زار اۇلماق عبث،
بِیوفالر وصلین ایستب، ببقرار اۇلماق عبث.

دهر ارا هر ظالم ببمهر عشقی ایلکیگه،
اختیار ایلگین ببریب، بِیاختیار اۇلماق عبث.

سۇزلریدور زهرِ قاتل، آنی شهد اَیلب گمان،
سادەلیغدین زهر قاتلغه دچار اۇلماق عبث.

یۇق الرنینگ لطفیدین چون شادلیغلر مرهمی،
یۇقنی ایستب تیغِ غمدین دلفگار اۇلماق عبث.

قیلسەلر هر وعده آنینگ اعتباری یۇقتورور،
الدەنیب اول وعدەغه بِیاعتبار اۇلماق عبث.

ممکن اېرمس چون الرنینگ وصلی بزمی عزّتی،
پس انی ایستب الر کۆییده خوار اۇلماق عبث.

کېلمەگەیلر رحم اېتیب هجرانده عاشق اۇلسه هم،
رۇز و شب کېلمکلریگه انتظار اۇلماق عبث.

یارسیزلیغ دردیغه صبر اَیلەمکلیک یخشی کیم
یارلیغ ایستب، وفاسیزلرغه یار اۇلماق عبث.

آگهي، رحم و وفا حسن اهلیِنینگ کۆنگلیده یۇق،
پس الر آلّیده کۆزدین اشکبار اۇلماق عبث.

٥٣

نه غم کیم خاطریمده بؤلسه حادث،
انگه اول دلربانینگ عشقی باعث.

یَرادور سربسر جسم نزاریم
که کؤپ یئتمیش انگه سنگ حوادث.

ضمیریم درد تخمی مزرعیدور،
انگه کیلدی سپهر و دهر حادث.

سپهر و دهر ایکی ظالم دورورلر،
غم هجران الرغه کیلدی ثالث.

باریب مجنون انینگ قالغچ جنونی،
انگه دېوانه کؤنگلوم بؤلدی وارث.

چو عهد اېتتینگ وفا، البتّه، قیلغیل،
ولېکن بؤلمه اول عهدینگده ناکث.

جهان بیر خوفلیغ منزلدور اوسرو،
خردمند اېرسنگ انده بؤلمه ماکث.

که کؤپ رهرونی ناکام اؤتکریېتور،
نه تاپتی نوح مقصودین نه یافث.

اېر اېرسنگ رز قیزین عقد اېت که صوفی
دېمیش بیلمه‌ی انی اُمّ الخبائث.

حلال اول عشق اهلیغه که بؤلمان
قسم ایچسم بو دعوا اوزره حانث.

اېشیتگیل آگهي دېر عشق درسین،
قبول اَیلب خموش اؤل، بؤلمه باحث.

۵۴

فریادیمه بؤلمیشدور یوز درد و بلا باعث،
یوز درد و بلاغه، بیل، اول قاشی قرا باعث.

کؤنگلوم فرحیغه آت سورمکلیگی باعثدور،
آچیلماقیغه غنچه انداق که صبا باعث.

باققچ انگه، یاشوردی گلگون یوزینی مېندین،
بیلمان که غضبدینمو، یؤق اېرسه حیا باعث.

هم لطفی سبب جسمیم جان تاپماقیغه تازه،
هم قهری بدندین جان بؤلماققه جدا باعث.

گر ییغلر اېسم تونلر، عیب اېتمه‌نگیز، اې احباب،
نَیله‌ی که انگه باردور بیر ماه‌لقا باعث.

کؤییده رقیب اَیلر کؤرگچ مېنی یوز دشنام،
اول نوع که بؤلغه‌ی ایت اورمککه گدا باعث.

لطف ایله دعا آلغیل، اې شاه، گدالردین،
نېچون که کمالینگگه بؤلغوسی دعا باعث.

فضل اهلیغه همصحبت بؤلماققه ابا قیلمه
کیم بؤلغوسیدور جهلینگ آرترغه ابا باعث.

روشن تیله‌سنگ خاطر ترک هوس اېت کیم اول
آگاهي، اېرور کؤنگلونگ بؤلماققه قرا باعث.

«ج» ردیفی

۵۵

گر ایستر ایرسنگ، ای کؤنگول، قیلماق سینی مسرور گنج،
توتغیل قناعت کنجینی کیم اول ایرور موفور گنج.

گر عاقل ایرسنگ سیم و زر جمعیغه غرّه بؤلمه کیم
غفلت بیله کؤپ کیمسه‌نی قیلمیش‌دورور مغرور گنج.

قیلمه هوس یوز حرص ایله گنج اسره‌ماق افعی کبی
کامینگ تؤله زهر اَیله‌غن جسمینگ قیلور رنجور گنج.

کؤر شآمَت خسّتنی و خاصیّت همّتنی کیم
قارونغه‌دور تحتَ الثّری[۳۹]، موساغه فوق طور گنج.

---

[۳۹] تحت الثّری: یئرنینگ آستی (معنی)

بو شکر اوچون بؤل، اي غنی، افتاده‌لرغه دستگیر
کیم دولتینگ بازوسینی قیلمیش قوي و زؤر گنج.

ویران کؤنگوللرنی کرم گنجی بیله آباد قیل،
گر ایسته‌سنگ حق لطفیدین بؤلغه‌ی سنگه مأمور گنج.

کؤنگلونگ توت آگه‌لیغ بیله فاسد خواطردین امان
کیم بؤلغوسی ضایع اگر غافل ایسنگ گنجور گنج.

گر فیض معنی ایسته‌سنگ درویشلردین ایسته گیل
کیم بؤلغوسی، البتّه، ویرانلر ارا محصور گنج.

فاش ایتمه کؤنگلونگ سرّینی امن ایسته‌سنگ عالمده کیم
کؤپ فتنه‌گه باعث بؤلور گر بؤلمسه مستور گنج.

اول یوز تماشاسی بیله کؤزونگنی روشن آیله کیم
آیلر نظر قیلغن کیشی کؤزیگه افزون نور گنج.

بي‌گنج عزّت ایستمه عالمده محضِ فضل ایله
کیم بو زمانه اهلیغه بؤلمیش‌دورور منظور گنج.

گر هوشینگ اؤلسه، سیم و زر جمع آیله‌مکدین قیل حذر
کیم تانگله بؤلغه‌ی سریسر گؤرینگده مار و مور گنج.

امن ایستر ایرسنگ، آگهي، فقر و قناعت پیشه قیل
کیم نقدِ راحتدین قیلور جاه اهلینی مهجور گنج.

۵۶

اپ یوزونگ نوریغه قمر محتاج،
وی لبینگ شهدیغه شکر محتاج.

قدینگه بند سروِ آزاده،
زلفونگه کېلدی مشک تر محتاج.

لعل و یاقوت اېرور لبینگگه گدا،
سۆزونگه دُر بیله گهر محتاج.

نېگه هر کون قۆیار جنابینگه یوز،
یوزونگه کون اېمس اگر محتاج.

تانگ اېمس سربسر شکنج اۆلسه
کیم بېلینگ قوچقه‌لی کمر محتاج.

بۆلدی محتاجِ عارضینگ کۆنگلوم،
اۆیله کیم مهرغه سحر محتاج.

سنگه محتاجمن سریغ یوز ایله،
بۆلور اېرکن هم اهل زر محتاج.

احتیاجیم تانگ اېرمس عشق ایچره
که بۆلور صاحب هنر محتاج.

برچه لطفونگدین اۆلدی کامروا،
مېن قالیبمن بۆلوب مگر محتاج.

هر اېشیککه یوز اورسم، اېرمس عیب،
بۆلور، البتّه، دربدر محتاج.

آگهي، شکر قیل بو حالینگگه،
یۆقسه بۆلغونگدورور بتر محتاج.

٥٧

یؤق مېنده فقر کؤییده گردونغه احتیاج،
بؤلمس قناعت اهلیده هر دونغه احتیاج.

هر آدمي که دولت و همّتغه تاپتی دست،
یؤقتور انگه خزینهٔ قارونغه احتیاج.

ایچکنگه فقر قلزمیدین سوو جهان ارا،
بؤلغه‌ی قچان فرات ایله جیحونغه احتیاج.

مجنون اگرچه لیلی‌غه محتاجدور، ولې
لیلی‌ده هم تاپیلغوسی مجنونغه احتیاج.

وصل ایستر ایسنگ ایت جگرینگ قان که بؤلغوسی
عشرت قیلورده بادهٔ گلگونغه احتیاج.

مویِ سفیددور سبب توبهٔ گناه
کیم یووسه چیرک بؤلغوسی صابونغه احتیاج.

ظاهرنی توزمک ایسته‌سنگ، ایت باطنینگنی توز،
بؤلغه‌ی عبارت اهلیده مضمونغه احتیاج.

مالی فزون اگرچه ایرور اهل حرص‌نینگ،
افزونراق انده‌دور ینه افزونغه احتیاج.

قانع گداغه اوشبو جهان ایچره یؤقتورور
ملک قباد و جاهِ فریدونغه احتیاج.

بېشک مرادی حاصل اؤلور صدق دل بیله،
کیم عرض قیلسه قادر بېچونغه احتیاج.

نظمینگ دُرینی، آگهي، بذل آیله‌گیل انگه،
هر کیمده بؤلسه نکتهٔ موزونغه احتیاج.

۵۸

زهی افلاک اوزه چون عزم اېتیب چیقتینگ شب معراج،
براقینگ‌نینگ ایزین قیلدی ملایک باشی اوزره تاج.

مبارک مقدمینگ خاصیّتیدین عید صبحیدېک،
یاروتنی تیره تونئی مشعلِ انجم بۏلوب وهّاج.

همول تونده بۏلوب وحدت کلاهی باشینگه افسر،
همایون پیکرینگگه کېلدی مقصد حلّه‌سی دېباج.

بۏلوب غوّاص، مفلس امّتینگ قیلدینگ غنی دُردین،
همول ساعت که حق لطفی بحاریغه توشوب امواج.

باری ادیانئی، تانگ یۏق، شرع غرّانگ اَیلسه منسوخ
که طاقت اَیله‌مک ممکن اېمس باز آلّیده دُرّاج.

گدالر شاهغه محتاج بۏلغندېک، گداییینگ‌نینگ
گداییغه ایکی عالم ارادور شاه‌لر محتاج.

سنگه کیم بۏلسه تابع کیردی ایمان کشوری ایچره،
کیشی کیم اېرسه سرکش بۏلدی اول دین ملکیدین اخراج.

نظر حالیمغه قیل اول وقت کیم کۏیونگ حریمیغه،
ییغیلغه‌ی خلق انداق کیم طواف کعبه‌غه حجّاج.

متاع شفقتینگ قیل آگهیغه رونق بازار
که اجناس ثوابین خیلِ جرمی اَیله‌میش تاراج.

«چ» ردیفی

٥٩

تا آلیب چیقتی بوکون اول شوخ بی‌پروا قیلیچ،
قتل عام عشق اهلین ایتمه‌ی قوئیمه‌دی اصلا قیلیچ.

کیرپیک و قاشین خیال ایتتیم، اوزینگ مبندین امید
کیم مبنی اؤلتورگوسی، البتّه، یا اؤق یا قیلیچ.

قوچغنین کؤرگچ قیلیچ باغی انینگ نازک بیلین،
رشکدین جانیم ارا قیلدی الفدیک جا قیلیچ.

ایلگین اؤپکنگه چیده‌ی آلمه‌ی قیلیچ‌نینگ قبضه‌سی،
کؤنگلومه هر دم یبتر غمدین اجل‌آسا قیلیچ.

دهر ایلین قتل آیله‌دی بیر دمده تیغِ غمزه‌سی،
مونچه هم تیز اؤلغوسی عالم ارا آیا قیلیچ؟

رخشینی میدان ارا سورگچ بؤلور عالم قتیل،
تارتماق حاجت ایمس ایل قتلیغه امّا قیلیچ.

توت فنا سررشته‌سین، غم تیغیدین تاپ امن کیم
آیله‌ی آلمس قطع بو زنجیرنی قطعا قیلیچ.

یا رب، انداق شه قیلیچی بیرله آچ عالمنی کیم
تشله‌سونلر ایلگیدین اسکندر و دارا قیلیچ.

آگهي، تیل تیغی تارتیب آل معانی ملکینی،
اؤیله کیم آلغه‌ی جهان تارتیب شهِ دانا قیلیچ.

۶۰

مېن لطف کؤز توترمن، اول دلربانی کؤرگچ،
اول کؤرگوزوب جفالر، مېن مبتلانی کؤرگچ.

کؤرگچ کؤنگول قیلور میل گیسوی تابدارین،
گرچه بؤلور گریزان اېل اژدهانی کؤرگچ.

تارتیب فغان و ناله، بارگومدورور اؤزومدین،
هر وقت اول کؤزی شؤخ، قاشی قرانی کؤرگچ.

هر کېچه ییغلریمنی هر کیم که عیب قیلدی،
بؤلدی خجل اول ایشدین، اول مهلقانی کؤرگچ.

اول بت جمالیدین گر زاهد قاچر، تانگ اېرمس
کیم تورمه‌غوسی شب‌پر نور و ضیانی کؤرگچ.

کؤپی ایتینی کؤرگچ، یوز اَیله‌نیب یالینغوم،
اول نوع کیم یالینغه‌ی ایت آشنانی کؤرگچ.

مسرور اؤلورمن، اندین کؤرسم جفا و بېداد،
آیا نې حالت اؤلغه‌ی، مهر و وفانی کؤرگچ؟

ناصح که منعیم اَیلر، مَیدین بؤلوب مکدّر،
نادم بؤلور، می ایچره موج صفانی کؤرگچ.

عیب اېتمنگ آگهینی، هم تاغ بارغه‌ی اؤزدین،
اول حوروَش پریدین ناز و ادانی کؤرگچ.

٦١

باردی صبریم، اول پری بزم ایچره آرام اَیله‌گچ،
عقل و هوشوم کیتی، میل باده و جام اَیله‌گچ.

جان و کؤنگلوم شوق اؤتیغه اؤرتنیب، بؤلدی کباب،
آچیب اؤتلوغ یوز، اؤزینی باده‌آشام اَیله‌گچ.

زار کؤنگلوم بلبلین قیلدی اسیر و مبتلا،
یوزی گلزاریده زلفی سنبلین دام اَیله‌گچ.

آلدی جانیم صیدیدین بسملدیک آرامِ شکست،[٤٠]
لعلی اوزره دانهٔ خالی بیله رام اَیله‌گچ.

کؤنگلومه آرتیب فرح، جانیم دغی قوّت تاپر،
چون عتاب اَیلب، باقیب یوزومگه دشنام اَیله‌گچ.

وه، نِی حال اؤلغه‌ی ایکن منِ خسته‌غه کیم ناگهان،
لطف اَیلب، لعلیدین بیر بؤسه انعام اَیله‌گچ.

خوانِ وصلی نعمتین قیلمه، کؤنگول، کؤپ التماس
کیم صدا مردود اؤلور، البتّه، ابرام اَیله‌گچ.

یوز ییل ایتسه سعی، یئتمس کعبهٔ مقصودیغه،
یئتمه‌دی هر کیم که انده قصد احرام اَیله‌گچ.

قرّیدیم دئب بؤلمه مأیوس، آگهي، اَیلر بري،
بیر نظر حالینگگه اول شؤخ گل‌اندام اَیله‌گچ.

---

[٤٠] «آرام شکست»دن منظور نیمه‌لیگی بیلینمه‌دی. کاتب یا تایپیست آلدیدن خطا یوز بیرگن بؤلسه کیره‌ک.

«ح» ردیفی

۶۲

گر تانگ ایچره ایسته‌سنگ، ای دل، صفای روح،
تن چیرکینی ریاضت ایله قیل جدای روح.

بیگانه قیل گر آدم ایسنگ اؤزنی نفسدین،
اخلاص ایله مدام اؤلوبان آشنای روح.

ذلّت سنگه همیشه ییتورمک مرادِ نفس،
قیلماق سینی عزیز مدام اقتضای روح.

اوندر حقیقت عالمی‌نینگ سَیریغه، ولی
غفلت بیله ایشیتمه‌گونگ اصلا ندای روح.

تون-کون خیالِ یارنی جان ایچره اسره‌غیل
کیم خوشتورور همیشه بدن بؤلسه جای روح.

تاپ، ایسته‌سنگ حیات ابد، یار وصلینی
کیم وصل یاردور بو که دیرلر بقای روح.

سازینگ ییتوردی جانیمه قوّت، مُغنّیا،
گؤیا که ایردی نغمهٔ سازینگ غذای روح.

ساقی، کرم قیلیب منگه توت ساغرِ فنا
کیم خاطریم بو دَیر ارا ایستر جلای روح.

تن راحتینی، آگهي، تون-کون طلب قیلیب،
کؤرگونگ روا قچانغچه رنج و عنای روح.

٦٣

ساقیا، قیش موسمیدور، توت تۆله رنگین قدح
کیم ساووقله آتشین مَیدین بیرور تسکین قدح.

یېتتی طبعیمغه برودتدین بسې افسرده‌لیغ،
لعلگون مى لب-به‌لب اَیلب، کېتور زرّین قدح.

قرّیلیغ بیرله ساووق زهریدین اۆلدوم تلخکام،
یېتکوروب شهدِ لبینگگه توت منگه شیرین قدح.

تا قۆلونگدین آلیبان، نۆش اَیله‌بان بېخود بۆلوب،
یاز و قیش نې اېرکنین بیلمه‌ی مېنِ مسکین، قدح.

کاه برگیدېک اوچورغه‌ی پیکریم دی صرصری،
گر انگه یېتکورمه‌سنگ تمکین توتوب سنگین قدح.

سردرولوغ چرخدین اول خیل کۆرمس کیم ایچر
جمع اۆلوب اۆت باشیغه اول نوع کیم پروین قدح.

ایسته‌سنگ کۆنگلونگنی روشن قیل تۆله حق یادیدین،
کیم شراب ناب ایله تۆلسه تاپر تزئین قدح.

عُجب و نخوت اهلی کوثردین اېرورلر بې‌نصیب،
عیب اېمستور ایچمسه گر زاهد خودبین قدح.

آگهي بېچاره‌نی قیلغه‌یمو یاد ایچکن چاغی،
بادهٔ عشرت تۆله سلطانِ جم‌آیین قدح.

۶۴

نِ بلا خوشتور کیشیگه لطف اَیلب یار صبح،
کیرسه همراه باغ ارا سَیر اِیتگه‌لی گلزار صبح.

گه قیلیب گلشننی سَیر و گه چمنده اؤلتوروب،
گه لبیدین بؤسه انعام اَیلسه دلدار صبح.

گاه جام عشرت‌افزا قؤلغه آلیب، قؤل سالیب،
بیر-بیری‌نینگ بؤینیغه مَی ایچسه‌لر بسیار صبح.

لحظه-لحظه مست اؤلوب چیرمشسه‌لریر-بیریگه،
گلشن ایچره سرو بیرله عشقِ پیچان‌وار صبح.

گاه انداق مستلیکدین آییلیب، سؤنگره ینه،
قیلغوچی مَی ایچسه‌لر خورشیدینی اظهار صبح.

اِي که راحت ایسته‌سنگ یارینگ بیله گل وقتیده،
چیقمه‌غیل بیر لحظه صحن باغدین زنهار صبح.

آگهینی، وه که کلفت شامیده قان ییغله‌تیب،
قیلمه‌دی ظاهر انگه بو گنبذ دوّار صبح.

۶۵

اول آی‌نینگ عشقی جرمیدین مېنی یازغورمه، اې ناصح،
ملامت تیغینی جانیمغه بیر دم اورمه، اې ناصح.

منگه عشق ایچره رسوالیغ ازلده قسمت اؤلمیشدور،
انی منع اېتگه‌لی بېهوده نکته سورمه، اې ناصح.

باشینگ حقّی ترحم اَیله، یعنی سرزنش تاشین،
اوروب هر لحظه کؤنگلوم شیشه‌سین سیندورمه، اې ناصح.

باشیمدین عشق کؤیی ایچره رسوالیغ سویی آشمیش،
حدیدین طعن و تشنیع‌نینگ اؤتین آشورمه، اې ناصح.

پَرافشاندور کؤنگول شهبازی سرخوشلوق هواسیده،
انگه بېهوده پند و وعظ دامین قورمه، اې ناصح.

ینگی جان تاپمیشم ساقی نؤشین‌لب وصالیدین،
مېنی پرهیز زهریدین ینه اؤلتورمه، اې ناصح.

ییگیتلیک وقتی و فصل بهار و عیش چاغیدور،
بو موسمده کدورت بزمیمه یېتکورمه، اې ناصح.

آله‌ی بیر نېچه کون کامیمنی فارغ شاهد و مَیدین
نصیحت تیربارانین منگه یاغدورمه، اې ناصح.

اؤتوب عمری اؤلر حالتده یېتمیش وصلی بزمیغه،
کرم قیل آگهي‌گه مست اېسه یازغورمه، اې ناصح.

«خ» ردیفی

۶۶

ینه کؤنگولگه سالیب عشقینگ اؤتی یوز سوراخ،
ینه غمینگ قیلیچی رخنه‌لرنی قیلدی فراخ.

اؤزومنی کؤیونگه تا جان باریچه سودررمن،
یؤلومده بؤلسه اگر نیچه وادی و سنگلاخ.

مینی نه ایردی اوروب قاوله‌ماق جنابینگدین،
رقیب بزمینگ ارا دایما کیرر گستاخ.

ایمس شجاعت اگر هر نیچه که قان تؤکسنگ،
قچان بهادر اؤلور تؤکمک ایله قان سلّاخ.

قرا یر آستی سینینگ جایینگ اؤلغوسی، نیچه کیم
نشیمن ایتسنگ اگر چرخدین بییکراک کاخ.

فقیرلیق بیله دَیر فنا ارا کیرسون،
هر آدمی که انینگ کؤنگلی ایستر ایرسه رَخاخ.

کیر اهل حق ارا نفسینگ ییغیب، نیدور بؤلماق،
مدام مطبخ ارا همنشین سنگه طباخ.

بو گلشن ایچره خزان آفتیدین اَیلب وهم،
یقه‌نی چاک قیلور گل، باش ایرغه‌تیب هر شاخ.

خیال یاردین ایتمه دمي آنی خالی،
نیچه که کؤنگلونگ اویی، آگهي، بار ایرسه فراخ.

۶۷

طریق عشق ارا هر کیم قدم قۇیسه اگر گستاخ،
کۇرر، البتّه، اول یۇل سَیریده تورلوک خطر گستاخ.

انینگدیک هولناک و پُرخطردور عشق وادیسی
که انده کیرسه بۇلمس، بۇلمه‌غونچه شیر نر گستاخ.

ادبگاه مقام قُرب انداق کیلدی عالي کیم
همول یانغه آچه آلمس ملایک بال و پر گستاخ.

تانگ ایرمس، کۇرمسه مقصد یوزینی زاهد خودبین
که اول یوزگه آچه آلمس نظر هر پی‌بصر گستاخ.

مقام امن یۇقتور کلبهٔ فقر و فنا ینگلیغ
که دَورین اَیلنه آلمس سپهر کینه‌ور گستاخ.

اگر آدم ایسنگ، سَیر ایت بو گلشنده ادب بیرله،
قدم هر ساری قۇیمه اول صفت کیم گاو و خر گستاخ.

کۇنگول آیینهٔ مطلب‌نمادور، بیر نفس آنی،
مکدّر قیلمه هر صورتنی اَیلب جلوه‌گر گستاخ.

همول عنقانشان شه آستانیغه یوز اور کیم قاف
انگه اَیلرگه خذمت باغله‌ی آلمه‌یدور کمر گستاخ.

ادیب اۇلماق زمانه اهلیگه کیم، آگهي، سین کیم،
که ایرمس عالم ایچره هیچ کیم سیندین بتر گستاخ.

۶۸

ناگهان گر دیسه سؤز، تانگ یؤق، لب جانانه تلخ
کیم چوچوکراق میوه‌گه بؤلغوسی گاهي دانه تلخ.

کؤنگلومه اول یوز اؤتی تابی گوارادور بسي،
چونکه هرگز کؤرمه‌دی کویمک ایشین پروانه تلخ.

مدّعیغه بیرمه یؤل عشق اهلی بزمی ایچره کیم
کیرسه اَیلر آشنالر عیشینی بیگانه تلخ.

چاک بؤلدی ترشرولوغلر بیله باشدین آیاق،
زلفی عقدیده کؤنگول عیشین چو قیلدی شانه تلخ.

دهر نؤشی ذوقیغه قؤیمه کؤنگول کیم عاقبت،
مرگ زهریدین قیلور کامینگنی بو خمخانه تلخ.

گر ایسنگ عاقل، طلب رنجینی راحت آنگله کیم
کؤرمه‌گه‌ی یؤل محنتینی سالک فرزانه تلخ.

شهد عزّت لذّتین ایستر ایسنگ، ترک ایت طمع
کیم بو زهر ایتگوسی اول شربتنی جاویدانه تلخ.

فقر زهری ظاهراً گر بس اچیغدور، ای کؤنگول،
لیک انی بیلگیل حقیقتده چوچوک، امّا نه تلخ.

مونچه کیم، ای چرخ، بیردینگ آگهیغه زهر غم،
قالدیمو اول ایچمه‌گن عالمده آغو یانه تلخ.

٦٩

قیلیب بیر جلوه عقلیم آلدینگ، اي شوخ،
دل و جانیمغه یغما سالدینگ، اي شوخ.

نې تانگ، سلطانلیغ ایتسنگ خوبلرغه
که یکسر حسن ملکین آلدینگ، اي شوخ.

باریب یوسف جهاندین، اوزنیغه سین
بو کون کوس خلافت چالدینگ، اي شوخ.

ایتیک قیلدینگ چو ناز و غمزه تیغین،
خلایق قانلریغه قالدینگ، اي شوخ.

نه اوخشالدی سنگه حُسن ایچره بیر یار،
نه سین بیر یارغه اوخشالدینگ، اي شوخ.

یوزونگده لطف آثاری عیاندور،
مگر جور اَیله‌مکدین تالدینگ، اي شوخ.

عیان بیر جلوه اَیلب آگهي‌نینگ،
باشیغه نې بلالر سالدینگ، اي شوخ.

«د» ردیفی

۷۰

کؤییدین اَیرو کؤنگولغه باغِ رضواندین نې سود،
بؤلمسه وصلی میسّر، حور و غلماندین نې سود.

تاپمسه لعلی شرابیدین اگر سیرابلیغ،
تشنه جانیمغه زلال آب حیواندین نې سود.

گر قویاش‌آسا یوز آچیب کېلمسه هجران ارا،
تیره بؤلغن شامیمه خورشید تاباندین نې سود.

نطقی شهدیدین جدا طؤطی طبعیم لال اېرور،
تا انگه اول شهد یېتمه‌ی شکّرستاندین نې سود.

لعلیدین تاپمه‌ی تبسّم انبساطین غنچه‌دېک،
تنگ بؤلغن کؤنگلومه گلبرگ خنداندین نې سود.

گر تماشا قیلمه‌سم کؤییده زېبا قامتین،
گلشن جنّت ارا سرو خراماندین نې سود.

یار وصلی گلشنی‌نینگ عیشیدین کام آلمه‌غن،
عاشق بېچاره‌غه سَیر گلستاندین نې سود.

تیره گور ایچره بؤلور چون منزل آخر تیره خاک،
قصر بهرامي ارا تخت سلیماندین نې سود.

چون اؤقوبان اول پری قیلمس عمل مضمونیغه،
پس سنگه، اې آگهي، ترتیب دېواندین نې سود.

۷۱

چو قیلدی جلوه‌گر بۇستان ارا اول شۇخ گلرۇ قد،
تابوق اَیلرگه آلّیده خم ایتتی سرو و ناجو قد.

اگر سرو سهی رعنا قدی آلّیده قد چیکسه،
انگه اۇخشر که سرو اۇتروسیده چیککه‌ی ترانغو قد.

قدی سودا یوکی آستیده خم بۇلمه‌ی کیشی قالمس،
چو رعنالیغ ارا اول سیمبرغه گر ایسه بو قد.

اگر بو نازپرور قد بیله یبلدیک خرام ایتسه،
تماشا اهلی بغرین شوق اۇتیدین قیلغوسی سو قد.

قدی بیر جلوه‌سین کۇرگچ بۇلور دیوانه یوز عاشق،
همول رشک پریغه مونچه هم زیبا بۇلورمو قد.

جهان اندوهی آستیده قدیم خم بۇلسه، تانگ یۇق کیم
بۇلور، البتّه، خم زندانده کۇپ چیککنگه قیغو قد.

بلند، ای نخل، چیکمه قدنی کیم آخر بو گلشنده،
خزان آسیبی اۇقیغه سنگه بۇلغوسی قابو قد.

تواضعدور سبب عالي‌مقام اۇلماققه عالمده،
خم ایتمیش دایما اوشبو جهتدین چرخِ مینو قد.

ایگیلگن قد بیله نَیلب یاشورگونگ، آگهي، حالینگ
که قرّیلر تنی عاجزلیغیغه کیلدی بیلگو قد.

۷۲

عادت ایتمیشدور یمماق اول لعل شکّرخند قند،
الله-الله کؤردی کیم قیلماق تناول قند قند؟

تاپتی‌مو ایرکن حلاوت قنددین شیرین لبی،
یؤقسه، شیرین لعلیدین بؤلدی هلاکتمند قند؟

تیشله‌یین اول نوع قتّیغ تا که بؤلسون ریز ریز،
جانفزا لعلیغه گر اؤزنی دیسه مانند قند.

گؤیی ایتمیش لعلیغه گستاخلیق کیم تیغ ایله
پیکری عریان بؤلوب، بؤلغوسی یوز پرکند قند.

نطقیدین کامینی آلغن آلمه‌غه‌ی بیر پولغه،
دهر بازاریده گر اؤزنی ساتر هرچند قند.

لعلِ رنگینی ارا الفاظ شیرینینی کؤر،
کؤرمه‌سنگ گر بؤلغنین گل برگیگه پیوند قند.

تلخکام اؤلمه‌ی دیسنگ زهر ندمدین، ای ییگیت،
توت، قریلر گر سنگه هر نوع بیرسه پند، قند.

آگهي‌نینگ کلکی یازغن سؤز اگر شیرین ایسه،
تانگ ایمس کیم نیشکرگه بؤلغوسی فرزند قند.

۷۳

کؤییدین اَیرو منگه یؤق روضهٔ رضوان پسند،
لعلی هجرانیده هم اِبرمس گل خندان پسند.

یِتمس اِبرسه خسته جانیمغه لبی‌نینگ شربتی،
یؤق انگه بؤلماق زلالِ چشمهٔ حیوان پسند.

جمله عالم ملکی‌نینگ سلطانلیغیدین یخشیدور،
کؤیی ایچره قوللوغیم گر اَیلسه جانان پسند.

مهرِ رخساریدین اول آی گر یاروتمس، اَیله‌مان،
شام هجریمده طلوع اِیتسه مهِ تابان، پسند.

تاپمه‌سم شیرین کلامی شکّریدین چاشنی،
بؤلماغی ممکن اِیمس کامیمغه نؤش جان پسند.

اول ملک‌سیما پری بزم وصالین تاپمه‌سم،
توشمه‌گه‌ی گر همدم اؤلسه حور ایله غلمان پسند.

اِي کؤز، اشکینگ قطره‌سین تؤککیل ندامت بیرله کیم
حشر بازاریده توشکه‌ی بو دُرِ غلطان پسند.

حاسد و خودبینغه، تانگ یؤق، ناپسند اؤلسه سؤزوم
کیم قچان آدم سؤزینی اَیله‌گه‌ی شیطان پسند.

آگهي سؤزین، نِي تانگ، قیلسه باری عالم قبول
کیم انی قیلغوسی تحسین کؤرگوزوب سلطان پسند.

۷۴

مېنی کؤیونگدین اېتتینگ بو کېچه ظلم آیله‌بان مردود،
نې تانگ، آهیم اؤتیدین چیقسه کؤک اوزره شرار و دود.

توزوبسن اېل بیله صحبت، ایچرسن بادهٔ عشرت،
مېن اېشیکده فغان تارتیب، تؤکرمن اشک خون‌آلود.

نېچه شام فراقینگده مېنی ییغلتگونگ، ای مهوش،
وصالینگ صبحیدین بیر لحظه نېتتی آیله‌سنگ خوشنود.

کېتورگیل لعلگون جام ایچره گلگون می سالیب، ساقی
که سالدی دردِ گوناگون باشیمغه چرخ قیراندود.

دیمه، زاهد، منگه خلد برین گلزاری اوصافین،
نېته‌ی آنی، منگه بیر گلجبین‌نینگ کؤییدیر مقصود.

مېنِ مجنونغه، ای ناصح، نصیحت بېرمه‌گیل هر دم
که قیلمه‌یدور جنون اهلیغه هرگز پند بېرمک سود.

هدایت آگهي‌غه کؤرگوزوب، یا رب، خلاص اېتکیل
که قالمیشدور ضلالت دشتیده یؤلی بؤلوب مسدود.

۷۵

نرده بیرله قیلمه‌غیل خورشید رخسارینگنی بند،
گر دېسنگ کیم اَیله‌یین بو ذرّهٔ زارینگنی بند.

ایسته‌بان کؤرمک جمالینگ تون-کون اؤلمیش بېقرار،
اې پری، مجنون کؤنگولگه قیلمه دیدارینگنی بند.

سؤز اېشیتیب لبلرینگدین تازه-تازه جان تاپه‌ی،
قیلمه، جانا، نکته‌دین لعلِ شکربارینگنی بند.

کؤزلرینگ کیم رحم قیلمه‌ی دمبدم قانیم ایچر،
اَیله بیر تدبیر ایله بو ایکّی خونخوارینگنی بند.

عشق کؤییگه چو کیردینگ اېمدی قیلمه، اې کؤنگول،
اؤزونگه بو کؤی ارا ناموس ایله عارینگنی بند.

یؤق وفا بو باغ ارا بیر گلده، قیلغیل ناله‌دین،
بلبلِ شیدا، انینگ شوقیده منقارینگنی بند.

آگهي، دلسؤز نظمینگنی اېشیتسه اهل عشق،
بؤینیغه تعویذدېک اَیلرلر اشعارینگنی بند.

۷۶

شکر که عیش بزمیدین یېتکوروبان نوید عید،
اهل جهاننی آیله‌دی مست می امید عید.

گوهر عیش ایسته‌سنگ یار یوزین نظاره قیل،
چونکه طرب خزاینی قفلیغه‌دور کلید عید.

عشق غمی نشاطیدین یخشی سعادت اهلیغه
کیم شب درد عشقنی بیلگوسیدور سعید عید.

اطلس و خَز اېشک جولی بۆلغنیغه شبیه اېرور،
اېگنیگه کییسه جامۀ فاخره هر پلید عید.

خازن گنج حسن‌سن، قیل کرمینگ زیاده کیم
خیری تمول اهلی‌نینگ بۆلسه کېره‌ک مزید عید.

آچ یوزونگ اوشبو کون کۆروب شاد اۆله‌یین که هر گدا
اهل غنا عطاسیدین بۆلغوسی مستفد عید.

تازه لباسِ لطف ایله قیل مېنی شاد عید کیم
خواجه کېره‌کدور اېتسه قول جامه‌سینی جدید عید.

عشرت اېلیغه، زاهدا، دېمه بوکون تاموغ سۆزین،
هر نه دېسنگ، دې وعده‌دین، لایق اېمس وعید عید.

جام وصال امید اېتیب کېلدی قاپونگگه آگهي،
یېتکور انی مرادیغه، آیلمه ناامید عید.

۷۷

زلفیدین تا تاندی اول اۏتلوغ رخ زېبانی دود،
قیلدی آهیمدین نهان مهر جهان‌آرانی دود.

خط اېمستور کیم چیقیب رخساری آتشگاهیدین،
پرده‌پوش اېتمیش‌دورور اول لعل روح‌افزانی دود.

دېمه گلگون چهره‌سی اوستیده خال مشکبۏ،
اۏتغه سالیب آیله‌میشلر عنبر سارانی دود.

کۏنگلوم اۏتیدین کۏرونگ کیم اول قویاش هجرانیده،
قیرگون اېتمیش بو یېتّی طارم اعلانی دود.

تون خیال اېتمنگ که جانیم عشق اۏتیغه اۏرتنیب،
قیروان تا قیروان توتمیش‌دورور دنیانی دود.

تیره‌رۏز اۏلسم، عجب اېرمس که هجران شامیده،
آهیم اۏتیدین توتوبتور شهر ایله صحرانی دود.

آگهي‌نینگ جسمی تون-کون عشق اۏتیده اۏرتنور،
بۏلسه، تانگ اېرمس، سراسر کلبهٔ احزانی دود.

۷۸

کېلگیل، اې گلچهره ساقی کیم بو توندور شام عید،
بزم ارا مېن زارغه توتغیل لبالب جام عید.

وقت اېرور اوسرو مناسب ایچگه‌لی صهبای عیش
کیم بهار ایّامی کېلمیشدور دغی هنگام عید.

لاله‌لر صحراده گلگون جامین اېتمیش جلوه‌گر،
ایچگه‌لی اېلگه اشارتدور مَی گلفام عید.

غنچه‌لر گلشنده هر ساری تبسّم آیله‌میش،
خلققه ایمادور اؤلماقه فرح‌فرجام عید.

یوز قؤیوبتور برچه اېل نؤش اېتگه‌لی جام نشاط،
هېچ مانع یؤقتور اؤلماقه قدح‌آشام عید.

کام تاپمه‌ی عید وصلینگ جامیدین ناکاممن،
ببر مېنِ ناکامغه، آیلب ترحّم، کام عید.

بلکه لعلینگ شربتین لطف اېت مېنِ مسکینگه کیم
قیلسه لازمدور گداغه شاه‌لر انعام عید.

عید دیدارینگنی کؤرگوز تا که قربانینگ بؤله‌ی،
تیغ غمدین بؤلمیشم مذبوح بې‌آرام عید.

شه دعاسی جامیدین بؤل، آگهي، سرخوش مدام
کیم آنینگ ایّامیدور عالم ارا ایّام عید.

«ذ» ردیفی

٧٩

اې چوچوک لعلینگ زلالی آب حیواندین لذیذ،
بلکه لذّت بخشلیقده شربتِ جاندین لذیذ.

بیلمه‌یین سؤرغچ لبینگدین، شربتی کیفیّتین
آنگله‌دیم اېرکن فزون اعداد و امکاندین لذیذ.

گرچه عیسی نطقیدین تاپغه‌ی اؤلوک جان لذّتین،
لېک جانپرور سؤزونگ یوز قتله‌دور آندین لذیذ.

کؤیونگ ایچره یېتسه ایتلر طعمه‌سیدین لقمه‌یې،
اول منگه‌دور نعمت فردوس رضواندین لذیذ.

چیقمسه کؤنگلوم قوشی کؤیونگدین اصلا، قیلمه عیب
کیم نیمه بلبلغه یؤق سَیر گلستاندین لذیذ.

درد عشقینگ مدّعیغه گرچه اچّیقتور بسې،
خسته جانیمغه ولېکن کېلدی درماندین لذیذ.

اې غنی، حلوانی تعریف اېتمه کیم فقر اهلیغه
تارتیبان محنت تاپیب اېرمس یېگن ناندین لذیذ.

گر کریم اېرسنگ، دمې احسان اېتردین چېکمه قؤل
کیم کرم اهلیغه یؤق هېچ نعمت احساندین لذیذ.

آگهي یازدی لبینگ وصفینی تا دېوانیغه،
تاپمه‌غه‌ی سؤز هېچ کیم جز اوشبو دېواندین لذیذ.

۸۰

یازرده یارغه خط ایلکیمه آلسم اگر کاغذ،
فغان کیم کؤز یاشیم تورمه‌ی آقیب بؤلغوسی تر کاغذ.

بیترگه شرح حالیمنی بو کاغذلر وفا قیلمس،
یېتی افلاک اوراقی انگه بؤلسه مگر کاغذ.

یازیب راز دلیم جان پرده‌سیغه، آیلره‌م ارسال
که اېرمستور مناسب دلبریم آلدیغه هر کاغذ.

کبوتر بالیغه نامنی بند اېتکوم که عالمده
منگه اېلترگه یؤق بیر محرم صاحب‌خبر کاغذ.

اگر ناگه کبوتر اېلتیبان کاغذنی عرض اېتسه،
آلورمو قؤلغه آیا اول نگار سیمبر کاغذ؟

اگر ایلکیگه آلسه کاغذیمنی التفات آیلب،
آچیب قؤل بیرله سالغه‌یمو سوادیغه نظر کاغذ؟

نظر آیلب اؤقوب معلوم قیلغچ برچه مضمونین،
جوابیده یوبارگه‌یمو منگه بهجت‌اثر کاغذ؟

اگر کاغذ یوبارسه ناگهان اول شؤخ لطف آیلب،
تاپیب عشّاق ارا شه‌لیق قیلورمن تاج سر کاغذ.

بو دولت شکرین اېتکیل، آگهي، کیم نظم دُرّیدین،
سنگه بؤلمیش مزیّن آیله‌مک دایم هنر کاغذ.

۸۱

وه که سیندین منگه جز جور و جفا نادر و شاذ،
اؤزگه‌گه غیرِ کرم بیرله وفا نادر و شاذ.

یوز و خالینگ غمی سالدی مینی اول حالغه کیم
کؤزومه مرئی اؤلور آق و قرا نادر و شاذ.

دؤستلر، تیلبره‌سم عشق ارا، عیب ایتمنگ کیم
قیلدی هوش و خردیم درد و بلا نادر و شاذ.

ایسته‌سنگ فیض و صفا، شیخ، خرابات ارا کیر،
خانقاه ایچره ایرور فیض و صفا نادر و شاذ.

وقتنی مغتنم انگلب قیلینگیز عیش و نشاط
که بو محفلده ایرور عمر و بقا نادر و شاذ.

یؤق بؤل، ای چرخ که آخر ستم و ظلمینگدین،
بؤلدی اوسرو شعرا و فضلا نادر و شاذ.

نَیله‌سون آگهي چیکمه‌ی ستم و جور و جفا،
وه که سیندین منگه جز جور و جفا نادر و شاذ.

«ر» ردیفی

۸۲

کیشی کیم طالعی فرخنده و بختی همایوندور،
نه ایش کیم قیلسه مقبول و نه سؤز کیم دیسه موزوندور.

مُسلّمدور انگه زهد و فنا و فقر اطواری
که آلدیغه نه کیلسه راضی و مسرور و ممنوندور.

حقیقتده گدا انداق معزز پادشاه‌دور کیم
مکسّر فرشی یپر سطحی، محقّر قصری گردوندور.

حذر قیل، ای غنی، بؤلمه حریص اموال جمعیغه
که بؤلغن ذلّت قارونغه باعث حرص قاروندور.

تکبّر باده‌سین ایچمکدین اعراض آیله کیم شیطان
بو مَی کیفیّتیدین تا ابد مردود و ملعوندور.

چو گردون آفرینش ایچره اظهار اپتتی سرکشلیک،
بو فعلیدین تون و کون زار و سرگردان و واژوندور.

بو گلشن سَیرین اپتسنگ باسمه گستاخانه توفراقین
که هر گام آستیده بیر پیکر آزاده مدفوندور.

نیچه دانا اپسنگ هم اورمه غیب اسراریدین دم کیم
آنینگ فکریده عاجز یوز ارسطو، مینگ فلاطوندور.

اگر محتاج اپسنگ حاجت‌روالیغ ایسته اول شه‌دین
که شه‌لر آلّیده آنینگ گدایی زار و محزوندور.

تانگ اپرمس، بؤلمسم بیر لحظه حاسد مکریدین ایمن
که شیطاندین عداوت تا ابد آدمغه مقروندور.

باری خلق اؤلسه دشمن آگهي‌غه ذرّه‌چه غم یؤق
که آنینگ حامی و غمخواره‌سی خلّاق بیچوندور.

۸۳

بۇلسه هر آدم قناعت نوریدین روشن‌ضمیر،
اول دورور عزّت سپهری اوجیده مهر منیر.

چین طمع بیرله اگر آلدینگ بیراودین بیر درم،
تا قیامت بېگمان بیلگیل انگه بۇلدونگ اسیر.

بیر درم هر کیمگه گر انعام قیلدینگ، تا ابد
اول سېنینگ مأمورینگ اۇلدی، سېن انگه بۇلدونگ امیر.

جاه اوچون عالمده هر ناکسگه تعظیم آیلمه،
ایسته‌مس اېرسنگ اگر جُهّال ارا بۇلماق حقیر.

آبرۇبینگ تۇکمه هر دم هر اېشیک توفراقیغه،
تاپمه‌سنگ، بغرینگگه تاش بېرکیت قوروغ، نان فتیر.

حاجتینگنی ایسته اول صاحب‌کرم درگاهیدین
کیم آنینگ محتاجیدورلر هم غنی و هم فقیر.

کۇرمه‌یین دېسنگ ایکی عالم ارا افتاده‌لیغ،
بۇل قۇلونگدین کېلغوچه افتاده‌لرغه دستگیر.

ایسته‌سنگ راحت، اولوسدین گۇشه توت کیم هر گدا
بار دورور اۇز کلبه‌سیده بیر شهِ صاحب‌سریر.

باغله‌غیل طاعتغه بیل، مَیل اېتمه اېل تعظیمیغه،
آگهي، گر حققه اېرسنگ بندهٔ فرمان‌پذیر.

۸۴

کیشی کیم فقر کؤییده طلبکار قناعتدور،
ضمیریغه آنینگ مکشوف اسرار قناعتدور.

کدورات طمعدین نقطه ینگلیغ تیره‌لیک کؤرمس،
بیراو کیم دلنشینی خط پرگار قناعتدور.

مذلّت اؤقلریدین اول دلاور بؤلغوسی ایمن
که عالم رزمگاهی ایچره سردار قناعتدور.

قویاشدیک اوج عزّتده قیلور اول پاکدل مسکن
که آنینگ طینتی مرآت انوار قناعتدور.

بو محفل ایچره راحت نشئه‌سیدین کام آلور دایم
کیشی کیم جرعه‌نؤش جام سرشار قناعتدور.

یئتوشکه‌ی تیزراق مقصود سرحدیغه اول سالک
که منزلگاهی آنینگ اوج کهسار قناعتدور.

کؤنگول، هر کیمسه‌نی کیم خاکسار و دربدر کؤرسنگ،
یقین بیلگیل کیم اول، البتّه، بیزار قناعتدور.

عزیز اؤلماق اگر ایستر اهسنگ اهل جهان ایچره،
قناعت آیله کیم اول رتبه آثار قناعتدور.

بحمد الله عزیز و کامیاب و کامگار اؤلمیش،
هم‌آغوش آگهیغه تا که دلدار قناعتدور.

۸۵

دهر قصری کیم حقیقتده کهن ویرانه‌دور،
آنی هر کیم مسکن اېتمک ایسته‌دی دېوانه‌دور.

سقفیده یېر سربسر اندین یاغر گرد خطر،
امنیتدین یۏق اثر، وه، نه عجب کاشانه‌دور.

فتنه افواجی آنینگ ساکنلری قصدی اوچون،
تارتیبان انده جفا تیغین مدام اَیلانه‌دور.

انده هر شمعِ که روشن بۏلغوسیدور کېچه‌لر،
قاوریلیب اۏز یاغیغه باشدین آیاغی یانه‌دور.

شعلهٔ حرمان ارا چورکنگوسیدور عاقبت،
انده راحت شمعیغه هر جان قوشی پروانه‌دور.

آنی غفلتدین قیو قوش کیم نشیمن اَیله‌دی،
حسرت اشکیدین انگه بیلگیل که آب و دانه‌دور.

کیم آنینگ اهلیغه بۏلدی آشنا، ایستب وفا،
تارتیبان تورلوک جفالر جانیدین بېگانه‌دور.

ترکینی آنینگ کیشی کیم بیلدی راحت موجبی،
عالم اهلی ایچره آنی آنگله کیم فرزانه‌دور.

کامیگه یېتکن کیشی، تانگ یۏق، جهاندین تاپمه‌سنگ
کیم بو عالم، آگهي، بیر کهنه حسرت‌خانه‌دور.

۸۶

تا بۆلمیشم بو عالم ارا آشنای عمر،
چېکمک دورور ایشیم کېچه-کوندوز جفای عمر.

اې دلربا، دېگونگ: تیله‌سنگ وصلیم، اَیله صبر،
صبر اَیله‌ماقله بۆلمسه نَیله‌ی وفای عمر.

بیر لطف بیرله اَیله‌گیل آباد کیم منگه
غم سېلی بیرله منهدم اۆلدی بنای عمر.

تا کېلمیشم جهانغه عدم خوابگاهیدین،
مهجورِ راحت اېتتی مېنی ابتلای عمر.

هر لحظه نېچه مونگگه بۆلور مبتلا باشیم،
یۆقتور جهانده مېن کیبی چېککن بلای عمر.

نې راحت جهان، نې غم آخرت منگه،
بېهوده اۆتتی فرصت محنت‌فزای عمر.

هم قریلیغ کدورتی، هم دهر کلفتی،
وه نَیله‌یین که قۆیمه‌دی مېنده صفای عمر.

دلکش دورور اگرچه جهان گلشنی بسې،
لېکن دریـغ و درد که یۆقتور بقای عمر.

اۆزنی جدا قیل، آگهي، تشویش دهردین،
اندین بورون که دهر ارا بۆلغونگ جدای عمر.

۸۷

حیاتیم باعثی شیرین تیلیدین بیر تکلّم‌دور،
نشاطیم موجبی رنگین لبیدین بیر تبسّم‌دور.

اؤلومدین مېن گدانی عشق دردی ایچره قوتقرغن،
همول حسن اهلی شاهی ظاهر اېتکن بیر ترحّم‌دور.

کؤزوم یاشین کؤروب هجرانده، تانگ یؤق، کېلسه کلبمغه
که رهرونینگ دلیلی کېچه منزل ساری انجم‌دور.

اؤلر حالتده تاپتیم تازه جان مطرب نواسیدین،
تیلیمده بو جهتدین شکر حق دایم ترنّم‌دور.

خط و خالینگ خیالی کیرمسه کؤز کؤر بؤلور بېشک
که کؤزنینگ اعتباری موجبی مژگان و مردم‌دور.

دېسه سؤز مدّعی هر بابدین سالمه قولاق هرگز،
که عمریده انینگ بیلگن ایشی مکر و تشاؤم‌دور.

نه سؤرغونگ زاهد احوالین که آنینگ فکری و ذکری،
تکبّردور، تفرّعدور، تحشّم‌دور، تعظّم‌دور.

تنعم اهلی بؤلماق ایسته‌سنگ، قیل صدق ایله خذمت،
الر کیم قیلدی خذمت صدق ایله اهل تنعّم‌دور.

اولوسغه عالم ایچره حاصل اېتماق نان اېمس آسان،
که باعث چیققه‌لی فردوسدین آدمغه گندم‌دور.

اېر اېرسنگ توت برابر چرخ‌نینگ لطف و جفاسینی،
یؤق اېرسه، دایما اېلگه ایشینگ عرض تظلّم‌دور.

اگرچه خوشدل اؤلمیش آگهي انواعِ لطفونگدین،
ولې کؤنگلیده آنینگ مکر حاسددین توهّم‌دور.

۸۸

بیلمان بو آقشام اول مهِ خودکام قیده‌دور،
بیگانه‌لر بیله قدح‌آشام قیده‌دور.

اغیار شامینی چو یاروتمیشدور اول قویاش،
مین ذرّهٔ حزینیغه آرام قیده‌دور.

بیر قوش اپدی که توتتی هوا، ایمدی بؤلماغی،
کؤز یاشیم آب و دانه‌سیغه رام قیده‌دور.

حالیمغه یبتمک اوسرو یبراقدور نگاهی کیم
مین خسته قیده، اول کؤزی بادام قیده‌دور.

توتمیش وصال باده‌سینی اهل جاه‌غه،
مېن بېنواغه ایمدی تۆله جام قیده‌دور.

اهل غناغه خاص دورور وصلی نعمتی،
بېچاره و فقیرغه انعام قیده‌دور.

وصلی میسّر اۆلغوسی زر بیرله، وه، انی
قیلماق مېنِ گداغه سرانجام قیده‌دور.

عالم کۆزومگه تیره‌دور اول آی فراقیده،
بیلمان که صبح قیده‌دور و شام قیده‌دور.

هجریم غمی فسانه‌سینی اَیله‌سم رقم،
یوز ییل همول فسانه‌غه اتمام قیده‌دور.

اۆتتی وصال کونلری و عیشی، ای کۆنگول،
وه ایمدی اۆیله عیشلیغ ایّام قیده‌دور.

آماده بۆل چېکرگه فراق ایچره خوارلیغ،
اوّلغیلرچه عزّت و اکرام قیده‌دور.

مېندین امید اَیله‌منگیز نام و ننگ کیم
دیوانه‌لرغه ننگ بیله نام قیده‌دور.

تا یار غیر مایلی‌دور، آگهي، سنگه،
آلماق وصال صحبتیدین کام قیده‌دور.

۸۹

دهر بیر میخانه‌دور کیم کلفت آنینگ جامیدور،
کؤز یاشی بیرله کؤنگول قانی مِی گلفامیدور.

هر کیشی کیم انده کیردی ایچمک ایستب جام عیش،
نیچه تورلوک غصّه زهری‌نینگ قدح‌آشامیدور.

کیمسه نِی نوع ایچکه‌ی انده امنیّت صهباسینی،
کؤنگلیده دایم حوادث شحنه‌سی اوهامیدور.

کیم که راحت نؤشیدین بیر قطره ایچتی، تا ابد
جانیده یوز درد و محنت نیشی‌نینگ آلامیدور.

فرصت عیشیغه مغرور اؤلمه کیم انداق که برق،
طرفة العینی انینگ آغازی و انجامیدور.

عمرلر گر هر کیم انده کامرانلیغ آیلسه،
عاقبت مقصود وصلی کامی‌نینگ ناکامیدور.

بؤلمه‌غه‌ی ایمن زمانِ حادثاتِ دهردین،
گر جهان اسکندری گر خود فلک بهرامیدور.

چاره‌سی یؤقتور حوادث‌نینگ، مگر صبر آیله‌مک
کیم بو ایش اول درد داروی فرَح‌فرجامیدور.

آگهي، توتغیل فنا کُنجین که دهر اندوهیدین
فارغ اول آزاده کیم اول گؤشه‌ده آرامیدور.

۹۰

بو آقشام مهوشیم رخساری آی بیرله تلاشیبتور،
ایمس انجم، فلک اهلی آچیب کؤزلر قراشیبتور.

بیر اوچقوندور قویاش اول مهلقا رخساری اؤتیدین،
شفق ایرمس، فلک دامانیغه اول اؤت توتاشیبتور.

دیمه تون ظلمتی خورشید رخسارین نهان ایتمیش،
اول آی‌نینگ عشقی سوداسی انینگ باشیدین آشیبتور.

فلک مهری بولوتدین یوزگه چیکمیش پردهٔ مشکین،
مگر باقیب قویاشیم یوزیگه کؤزی قماشیبتور.

یوزیده چین‌مودور هر ساری توشکن ساووق آهیمدین،
بو صرصر بیرله، یؤق ایرسه، غضب دریاسی تاشیبتور؟

ساچی سوداسیده گر یئتمه‌سم لعلیغه، تانگ ایرمس
که بو ظلمت ایچیده نیچه اسکندر اداشیبتور.

یوزیگه سورتوبان غازه، چیکیبتور قاشیغه وسمه،
بو زینتلر انگه، وه نی بلا، اوسرو یراشیبتور.

کؤنگول، بؤل واقف اول پیوسته قاشلر هیئتیدین کیم
ایکاو بیر-بیرگه قتلینگده ایگیب باشین کینگاشیبتور.

نیچه کؤپ دیسه هذیان، آگهي، هر کیچه، تانگ یؤق کیم
اول آی سوداسی فکری بیرله آنینگ عقلی چاشیبتور.

۹۱

نِي عجب، شکسته کؤنگول ایشی تون و کون فغان ایله ناله‌دور
که نه غم تاشی که فلک آتر انگه لحظه-لحظه حواله‌دور.

دیمه اول پری یوزینی قیلبیبتور احاطه حلقهٔ زلفی کیم
فلکِ لطافت اوزه آنینگ بیریسی قمر، بیری هاله‌دور.

یوزوم اوزره خطِ سرشکدین غم عشقیم اہلگه عیان اؤلور،
نہگه کیم بو معنیِ مبهم اول معنی شرح اہترگه رساله‌دور.

غم عشق ایچره حقیر انگلمه دودِ آه ایله قان یاشیم،
بیری یبر یوزی اوزه غازه و بیری کؤک باشیغه کُلاله‌دور.

غم دهردین یہتیبان ایذا مہنی خسته اَیله‌دی، ساقیا،
کرم اَیله‌گیل که دوا انگه مِي ناب تؤله پیاله‌دور.

جهلاغه بؤلسه زبون، نِي تانگ، فضلاغه سُفرهٔ چرخدین،
انگه طعمه قند و ریشاله و مونگه لقمه توزسیز اتاله‌دور.

تیلَمه رواج ایله قدر فضل و فطانتینگگه جهان ارا
که بو چارسوده کساد اوشبو متاع بیرله بو کاله‌دور.

طمع اہلدین اہتمه‌یین، ای گدا، کہتور اول غنی ساری التجا
که قویاش فتیری سماط بذلیده بیر کمینه نواله‌دور.

تاپیب اؤیله رشوه رسومی محکمهٔ شریعت ارا شیوع
که نقودی مدّعی اهلی‌نینگ طرف قبول قباله‌دور.

بو نه صولت و بو نه دبدبه، بو نه شوکت و بو نه کوکبه
که رحیل کؤکسینی تانگله اوشبو زمانه آتینگه چاله‌دور.

نِي تانگ، آگهي نظر اَیله‌مس اہسه باغ سری، نگاری‌نینگ
ساچی سنبل و کؤزی نرگس و لبی غنچه و یوزی لاله‌دور.

۹۲

بؤل شاد و خرّم، ای کؤنگول کیم موسم نورؤز ایرور،
شاهِ کواکب عدلی‌نینگ عینی جهان‌افروز ایرور.

رؤی زمین سر تا قدم انداق طراوتلر تاپیب
کیم رشک اؤتی تابی بهشت اهلیغه طاقت‌سؤز ایرور.

عاشقلرین صید ایتکه‌لی یوز عشوه آیلب شؤخلر،
کیرپیکلری‌نینگ هر بیری بیر ناوک دلدؤز ایرور.

کلفت عقابی دهردین غم جغدی ینگلیغ رم قیلیب،
عشرت همای اؤیله کیم شهبازِ دستآموز ایرور.

گر غم سپاهی صف توزوب قیلسه سَواش اظهاریني،
بو فصل ارا تیغِ قدح چپککن کیشی فیروز ایرور.

یا رب، همول شه دولت و عمریني بی‌اندازه قیل
کیم بادهٔ احسانیدین عالم طرب‌اندوز ایرور.

غم کهنه شامی، آگهي، تانگ یؤق جهاندین بارسه کیم
سلطانِ عادل عصری‌نینگ هر بیر کونی نورؤز ایرور.

۹۳

دیمه اول چهرهٔ گلرنگ اوزره چشم جادودور،
ختن گلزاری ایچره جلوه‌گر سرمست آهودور.

ایمس مشکین قاشی کؤز اوزره کیم اَیلب هوای صید،
همول آهو اوزه پرواز کؤرگوزگن ایتالکودور.

مصفّا عارضیغه قطره خؤیلر کیم بیرور زینت،
طراوت‌بخش ارم گلزاریده هر یان سوزوک سودور.

ایمستور آب حیوان چشمه‌سیده روحپرور موج،
لب شیرینی اظهار اَیله‌گن جانبخش کولگودور.

لبیدین هر نفس کیم نکتهٔ دلکش بؤلور ظاهر،
ساچیلغن حقّهٔ یاقوتدین سیراب اینجودور.

لطافت سنبلیدور زیب بیرگن حسنی باغیگه،
عذاری اوزره بو کیم جلوه‌گر هر ساری گیسودور.

یئتر هر لحظه مژگانی خیالی جان ارا، وه کیم
الردور جانستان اؤقلر، بو اول اؤقلرغه قابودور.

نی تانگ، اول چهره فکری چیقمس ایرسه ساده کؤنگلومدین
که خؤبلر عارضی عکسی مقامی صاف کؤزگودور.

وصالی منزلیغه هجر شامیده نیچوک یئتکوم
که یؤلدور بس اوزاق و کیچه هم اوسرو قرانغودور.

کرم اَیلب اؤزونگ یئتکور حریم وصل ارا، یا رب،
که سیندین آگهي‌نینگ التماسی بارها بودور.

۹۴

اؤیله یئتکوردی جهانغه زینت و آرا بهار
کیم باری یئر یوزین ائتی جنّت‌المأوا بهار.

آب حیواندئک سوزوک سوو هر طرف آیلب روان،
قیلدی صحراغه طراوت اؤزگچه پیدا بهار.

تازه جان یئتکوردی سرتاسر ریاحین جسمیغه،
جانفزا یئل ائستوروب هر یان مسیح‌آسا بهار.

آچیبان یوز گلنی، خرّم آیله‌بان مینگ سرونی،
بلبل و قمرینی قیلدی واله و شیدا بهار.

تئبره‌تیب یئل بیرله هر ساری شجرلر باشینی،
ائلگه ایما قیلدی گلگشت ائتگه‌لی صحرا بهار.

لاله ساقیسی قؤلیغه بئردی رنگین جامینی،
عیش و عشرت اهلین ائتمککه قدح‌پیما بهار.

کئلگیل، ای گلچهره، بو فصل ایچره صحرا سَیریغه
کیم قیلیبتور دشت و صحرانی فرح‌افزا بهار.

گلشن ایچره بزم ائتیب جام طرب نؤش آیله‌لی
کیم غنیمتدور نئچه کون، ای قدی رعنا، بهار.

آگهیغه قیلمه همصحبت بؤلوردین عار کیم
گل ائمس بیر لحظه بلبلدین جدا اصلا بهار.

۹۵

منگه لعلینگ زلالی، بیرسنگ، ای دلبر، مناسبدور
که بیرمک عاجز اؤلغن خسته‌غه شکّر مناسبدور.

بیتور کامیمغه وصلینگ بزمیده لعلینگ زلالیدین
که جنّت اهلیغه ایچمک مِی کوثر مناسبدور.

یوزونگ نظّاره‌سیدین اہلگه بؤلمیش کاکلینگ مانع،
بو ینگلیغ گنج حفظیغه بو نوع اژدر مناسبدور.

عذارینگگه قولاغینگ گوهریدین آرته‌دور زینت،
قران اول مهرغه قیلماق بو سعداختر مناسبدور.

سؤزونگ شوقیده مین اؤلدوم چو سیندورسن مسیحِ وقت،
مینی تیرگوزسنگ اَیلب نطق جانپرور مناسبدور.

چو حسن اهلی شهی‌سن، بؤلسه بزم خاصینگه مینده‌ک
ندیم و شاعر و مخصوص دانشور مناسبدور.

کرم قیل کیم وصالینگ باغی ایچره عشق پیچاندیک
بیلینگ قوچماق مینِ زارینگگه سرتاسر مناسبدور.

نیچه وقت اؤلدی کیم جام طرب مخموریمن، ایمدی
مینِ محزونغه توتسنگ، ساقیا، ساغر مناسبدور.

کم ایتمه آگهیغه شفقتینگ کیم شاه لطفیدین
همیشه خرّم اؤلماق بندهٔ کمتر مناسبدور.

۹۶

مسکن اَیله‌میش اول یوز اوزره چشم ساحرلر،
وه، نیدین اپکن کیرمیش جنّت ایچره کافرلر؟

خاللری‌مودور آیا جبهه‌سیده اول آی‌نینگ،
یۏقسه هنددین کپلمیش چین ارا مسافرلر؟

لبلریغه گر شاگرد اۏلسه عیب اپمس عیسی،
کیم الردور اۏلگنگه جان بپرورده ماهرلر.

اپرنی و سۏزی شوقی ایچره کۏزلریم هر دم،
ساچغوسی آیاغیغه لعل ایله جواهرلر.

غایب اۏلدی عقل آچغچ عارضین، نِی تانگ، سۏرسم
کیم ایکی لبی اپردی اول محلده حاضرلر.

نیچه باقسه خودبینلر بهره تاپمس اول یوزدین
کیم کۏرر اۏزی عکسین کۏزگو ایچره ناظرلر.

ایسته‌سنگ وصالینی صبر قیل فراقیغه،
کیم یپتر مرادیغه صبر بیرله صابرلر.

دهر فکرینی بالکل محو قیل کۏنگولدین کیم
خاطر اۏلمس آسوده کپتمه‌یین خواطرلر.

آگهي، همول دانا شه دعاسینی قیل کیم
تاپتی لطفیدین آنینگ اعتبار شاعرلر.

۹۷

مژده کیم کېلدی بۇلوب حق لطفیغه مظهر بهار،
یېر یوزین قیلدی بهشت‌آسا صفاپرور بهار.

بۇستانلر ایچره آیلب هر طرف سووللر روان،
روضۀ جنّت ارا اول نوع کیم کوثر بهار.

سووللر اطرافیده زیبا منظر اېتتی خضردېک،
سرولر قدّی لباسین آیله‌دی اخضر بهار.

پردۀ زنگار کون آستیدین اېتتی جلوه‌گر،
رنگ و بۇدین گل عروسیغه تاقیب زیور بهار.

غنچه‌لر اطفالینی هر ساری خندان آیله‌دی،
تانگ نسیمینی قیلیب گلشنده بازیگر بهار.

سرو قدّی شوق و گل چهره‌سی عشقی ارا،
قمری و بلبلنی قیلدی ناله سرتاسر بهار.

شهر ایله صحرانی پرفیض آیله‌دی فردوسدېک،
قیلغه‌لی محزون کۇنگوللرنی فرح‌گستر بهار.

بادۀ عشرت ایچرگه اېلگه‌دور روشن دلیل،
لاله‌دین بو کیم کۇترمیش لعلگون ساغر بهار.

بۇیله خوش ایّامنی توتغیل غنیمت، ای گۇزل
کیم خزان آسیبیدین ایمن اېمستور هر بهار.

نۇش لعلینگ وصل ارا توتمه قریلردین دریغ
کیم ضعیف اېلگه مقوّیدور بسي شکّر بهار.

خوان لطفونگدین نواله یېتمسه تورماق محال
کیم چۇکوبتور آگهي کۇنگلی بۇلوب لاغر بهار.

۹۸

بشر خیلی وجودی باغیغه دیوار خلعتدور،
بنای آبرؤسی طرحیغه معمار خلعتدور.

باری ایشدین بورون فرض اؤلدی کییمک خلعت انسانغه
که تؤققن چاغده طفل اوّل انگه درکار خلعتدور.

اگر عریان ایسه شاه و گدا جسمی برابردور،
تفاوت بو ایکاوگه آیله‌گن اظهار خلعتدور.

نظر اهلی قیلور نفرت بیراونی کؤرسه بی‌خلعت
که قیلغن صورت آدمنی خوش‌دیدار خلعتدور.

تانگ ایرمس، ایلمه‌سم کؤزگه اگر زرّین‌کمرلرنی
که شه احسانیدین جسمیم اوزه زردار خلعتدور.

نی تانگ، بسیار اگر وصف آیله‌سم پاکیزه خلعتنی
که بو کون موجب عزّت منگه بسیار خلعتدور.

جهان اهلی ارا نادان اولوسغه عیب‌پوش اؤلغن،
تیکیلگن رشتهٔ سیم ایله زرّین‌تار خلعتدور.

ولی پشمینه کییگن صافدل دانالر آلّیده،
تنیغه زیب و زینت بیرله کییمک عار خلعتدور.

کؤپ اؤلمه ظاهرآرا، آگهي، کیل باطینینگنی توز
که باطن توزگن ایل‌نینگ آلّیده بیکار خلعتدور.

۹۹

تا اراده قیلدی سلطانِ کرم‌پرور شکار،
تاغ و صحرا وحش و طیری بؤلدی سرتاسر شکار.

قوشلری پرنده‌لر بارین هواده صید ایتیب،
ایتلری چرنده‌لرنی یِر اوزه یکسر شکار.

شادلیغ افراطیدین اوچماق تیلر، یؤق بیمدین،
صید ایتر چاغده، بو کیم اورغوسی بال و پر شکار.

چیقسه قوش سالماققه، یالغوز صید بؤلمس وحش و طیر،
آدم اهلی و پری خَیلی بؤلور اکثر شکار.

یِتگوسی بیشک انگه مقصود فتراکیغه باش،
گر شکار اثناسیده مقتول بؤلسه هر شکار.

جان بِیروردین دیمه، بلکیم تیغی شوقی جذبیدور،
ذبح چاغی بو که آلّیده بؤلور مُضطر شکار.

مرغِ دل دایم قیلور شهبازی آلّیده هوا،
تا که بؤلغه‌ی ناگهان طالع بؤلوب یاور شکار.

قیلدی شاهینی شکار اول نوع صحرا صیدینی
کیم قویاش چرغی سحر وقتی بؤلور اخترشکار.

صیدگهغه سورسه آت ایلکیگه آلیب قرچیغه‌ی،
رغبتی بیرله شکار اؤلمه‌ی قالور کمتر شکار.

گر شکار آیلر بو ینگلیغ آونی، لیکن یاونی هم
هرگز انداق قیلمه‌غه‌ی جمشید و اسکندر شکار.

آگهي کؤنگلی قوشینی صید قیلغه‌یمو که اول
هم شکسته‌بال و هم افسرده، هم لاغر شکار.

۱۰۰

کیلدیلر کرم اَیلب کلبم ایچره جانانلر،
هر بیریسی جانیمدین هم عزیز مهمانلر.

تیره شام هجرانیم روشن اِیتتیلر کوندیک،
یوزلرین آچیب هر یان نیچه ماه تابانلر.

گلشن اِیتتیلر بزمیم روضهٔ ارم ینگلیغ،
عارضی گلیدین اول رشکِ حور و غلمانلر.

اؤلتوروب قوروب حلقه ایچکه‌لی می عشرت،
بیردیلر قدحلرغه مجلس ایچره دورانلر.

نؤش اِیتیب نیچه ساغر هر بیری بؤلوب سرخوش،
باده تابیدین آچتی یوزلری گلستانلر.

مستلیک بیله اؤینب، بیر-بیریگه دخل اَیلب،
قیلدیلر تکلّمدین لبلرین دُرافشانلر.

کیلتوروب تؤله ساغر، مینگه هم دیدیلر: «ایچ!»،
مین دیدیم ابا اَیلب کیم: «مینی قؤیونگ جانلر».

دیدیلر: «ابا قیلمه‌ی، باده‌نی سومورگیل کیم
قولغه ایش قبول اِیتمک، نِی بویورسه سلطانلر».

لاجرم ایچیب باده مین الرنینگ ایلگیدین،
کیچه تانگغچه قیلدیم عشرت فراوانلر.

اولچه کیم اِیدی کامیم عیشدین بؤلوب حاصل،
قالمه‌دی ینه اندک کؤنگلوم ایچره ارمانلر.

آگهي، بو عجزینگ کیم بار سنگه، هنوز آزدور
قیلسه خؤبلر شاهی نیچه لطف و احسانلر.

۱۰۱

یوزونگ اوج صباحتده مهِ انورغه اؤخشه‌یدور،
سؤزونگ خوان ملاحتده توز و شکّرغه اؤخشه‌یدور.

مصفّا کؤیونگ ایچره جلوه قیلغچ چهرهٔ آلینگ،
اِرم باغیده آچیلغن گل احمرغه اؤخشه‌یدور.

جمالینگ باغ رضوان، انده لعلینگ ایچره شیرین سؤز
تؤله یاقوت ساغر شربتِ کوثرغه اؤخشه‌یدور.

لبینگدور جانفزالیغده نیچوک کیم چشمهٔ حیوان،
خطینگ اول چشمه اوزره خضر پیغمبرغه اؤخشه‌یدور.

یوزونگده پیچ و خملیغ کاکلینگ‌نینگ شکلی گنج اوزره،
سراسر حلقه اورغن تابلیغ اژدرغه اؤخشه‌یدور.

قاشینگ اوزره ایکّی خالینگ بِعَینِه کعبه طاقیده،
بلال‌آسا بیریدور، هم بیری قنبرغه اؤخشه‌یدور.

منوّر چهره‌نگ اوزره کؤزلرینگ اسلام ملکیده،
توطّن اَیله‌گن قاتل ایکی کافرغه اؤخشه‌یدور.

کؤز اطرافیده مژگانینگ اولوسنی قتل قیلماقده،
همول قاتللر ایلگیده ایتیک خنجرغه اؤخشه‌یدور.

تانگ اِرمس، آگهي، اهل جهان شعرینگگه مَیل اِیتسه،
نیدین کیم هر سؤزونگ نظم ایچره بیر گوهرغه اؤخشه‌یدور.

۱۰۲

اول آی رخساری کیم اندین همه عالم منوّردور،
لطافت آسمانی اوجیده خورشید انوردور.

اؤرولگن ایکّی زلفی جان و کؤنگلوم قصدین ایتمکده،
سراسر جسمی پیچ و تاب تاپگن ایکّی اژدردور.

مصفّا تیشلری کولگو چاغی لعلِ لبی ایچره
درخشان حقّهٔ یاقوت ارا پاکیزه گوهردور.

یوز و زلفیغه تا قیلدی نظر، دیوانه‌لیغ اَیلب،
گل احمر یقه‌چاک و پریشان سنبل تردور.

خرامان قامتیغه گلشن ایچره کؤرگوزور تعظیم،
دیمه یپل بیرله مایل هر طرف سرو و صنوبردور.

کؤزی کیم قصد جان ایتکوسی مژگان و قاشی بیرله،
قؤلیغه اوق و یا آلغن ستم قیلغووچی کافردور.

مینِ بیمار اؤلر حالتغه یپتکانده ایکی لعلین،
سؤروب بیلدیم الرنینگ بیری شکّر، بیری کوثردور.

اگرچه یوسف اهل حسن سلطان و عزیزیدور،
نگاریم آلّیده لیکن غلام خوار و کمتردور.

اول آی وصفیده هر کون آگهي شعری تاپر رفعت،
قویاشدیک باشی اندین چرخ اَوجیغه برابردور.

۱۰۳

آتشین رخسارینگ آچسنگ اهل عالم اؤرتنور،
اهل عالم یؤق که مینارنگ طارم اؤرتنور.

جلوه اَیلب، یوز آچیب، میدان ارا سورسنگ سمند،
هم پری و هم ملک، هم خیل آدم اؤرتنور.

اوشبو قدّ و یوز بیله باغ ایچره گر قیلسنگ خرام،
هم کویر رشک اؤتیغه شمشاد و گل هم اؤرتنور.

چیکسم اؤتلوغ آه هجرینگ بیرله گردون اؤت بؤلوب،
هم کویر خورشید، هم عیسی و مریم اؤرتنور.

گه-گهي لطف اَیله‌بان بزم وصالینگگه یبتور،
تابکَی فرقت اؤتیغه جان پرُغم اؤرتنور.

التفات و رحم اظهار اَیله‌بان حالینی سؤر،
خسته کؤنگلوم عشقینگ اؤتیدین دمادم اؤرتنور.

قیل تماشا آگهي‌نینگ حالینی هجران ارا،
آهی اؤتی اوچقونیدین جمله عالم اؤرتنور.

۱۰۴

اي جانِ غمگین مُژده کیم بو کیچه جانانینگ کیلور،
غنچه‌دهان و گلبدن سرو خرامانینگ کیلور.

مهر و وفا رسمین توزوب، جور و جفا طورین بوزوب،
شیرین تبسّم کؤرگوزوب، لعلی دُرافشانینگ کیلور.

خِنگ سعادت مرکبی، سیب لطافت غبغبی،
باغ ملاحتده لبی گلبرگ خندانینگ کیلور.

آنگلب غمیده ماتمینگ، بؤلماقده بو تون همدمینگ،
یاروتغه‌لی شام غمینگ شمع شبستانینگ کیلور.

درد دلینگنی سؤرغه‌لی، ساریغ یوزونگنی کؤرگه‌لی،
دمساز اؤلوب اؤلتورغه‌لی یار قدردانینگ کیلور.

گر دردیدین اؤلسنگ نِي غم کیم بو کیچه اَیلب کرم،
شیرین لب و جانبخش‌دم عیسای دورانینگ کیلور.

بار و یؤقونگنی شاد و خوش آلّیده قیلغیل پیشکش
کیم اول عزیزِ مصروَش عزّتلی سلطانینگ کیلور.

ییللر اؤتوب اول سیمبر آلمس ایدی سینندین خبر،
گؤیا بو تون اَیلب اثر کؤنگلیغه افغانینگ، کیلور.

جسمینگ قیلیب خاک رهی، جان ایچره یِر بِر، آگهي،
کیم بو کیچه خؤبلر شهی بؤلماقده مهمانینگ کیلور.

۱۰۵

لبینگ ذکری اگرچه قوّت جانِ حزینیم‌دور،
کؤزونگ کفری ولیکن آفت اسلام و دینیم‌دور.

یؤلونگ گردی و شوقینگ داغیدین فخریم عجب ایرمس
که مین عشق اهلی شاهیمن، بولر تاج و نگینیم‌دور.

نی تانگ، خاک جنابینگگه باشیم قؤیسم تون و کون کیم
مُعلّا آستانینگ سجده‌سی زیب جبینیم‌دور.

تؤکرمن کؤز یاشیم باشیمغه یئتکورسنگ آیاغینگنی
که آیلرگه ساچیغ هر قطره بیر دُرّ ثمینیم‌دور.

انیس اؤلسنگ اؤزونگ هم نئتئی بیر دم کیم غم و دردینگ
همیشه همدم و یار و رفیق و همنشینیم‌دور.

بؤله‌ی محو جمالینگ، لطف ایله رفع نقاب ایت کیم
یوزونگ کؤرمک کمالی رتبهٔ عینُ‌الیقینیم‌دور.

ترحّم کؤرگوزوب، مینه‌دین تکلّمنی دریغ ایتمه
که مین بیر خسته و شیرین کلامینگ انگبینیم‌دور.

ایرورمن مزرعِ عشق ایچره تخمِ درد دهقانی،
باری عشّاق خیلی عُشرخوار و خوشه‌چینیم‌دور.

کویر هجرینگ اؤتیده جان و کؤنگلوم آگهي ینگلیغ،
بو دعواده گواهیم هر تون آه آتشینیم‌دور.

۱۰۶

بو غمغه ییغله‌غیل، ای کؤز که اول نگار بارور،
فغان بو دردغه چبک، ای کؤنگول که یار بارور.

قرار و صبر اگر بارسه مبندین ابرمس عیب
که بو نفس سبب صبر ایله قرار بارور.

نی تانگ، ییتوشسه خزان ابمدی باغ عیشیمغه
که مهرینی ساووتوب اول یوزی بهار بارور.

فغانیم اورسه، نی تانگ، سرو و گلغه اؤت که منگه
ترحّم آیلمه‌ی اول سرو گلعذار بارور.

نبدین یقه‌منی جنون ایلکی بیرله قیلمه‌ی چاک،
بهانه آیله‌بان اول چابکیم شکار، بارور.

مگر که خسته کؤنگول‌نینگ فغانیغه چیده‌مه‌ی
چو اول پری بارور، ایلکیمدین اختیار بارور.

نی سود آیاغیغه قؤیسم نیاز ایله باشیم،
چو ناز مرکبی اوزره بؤلوب سوار بارور.

ایزیده زار تنیم ببقرار توفراغیدور،
دبمه توروب یؤلیدین کبینیدین غبار بارور.

ییقیلسه آگهي گر یؤلیده، عجب ابرمس،
چو اول بارور، تنیدین قوّت و مدار بارور.

۱۰۷

قاشلرینگ ایماسیدین یوز حور و غلمان ایورولور،
یوزلرینگ سیماسیدین مینگ باغِ رضوان ایورولور.

دمبدم آیلب شتاب آیلنماغی بیوجه ایمس،
صدقه باشینگگه بؤلوب خورشید تابان ایورولور.

مین نیچوک ایورولمه‌یین اؤت اوزره توشکن قیل کیبی،
آتشین چهره‌نگ اوزه زلفِ پریشان ایورولور.

چون ایرورسن حسن مصری‌نینگ عزیزی، یؤق عجب،
قوللوق آیلب تیگره‌نگه گر ماه کنعان[٤١] ایورولور.

جاننی نی نوع اسررم کیم هر نفس قتلیم اوچون
کیرپیکینگدین مین ساری یوز تیغِ برّان ایورولور.

آیله‌بان حالیمغه رحم، ای شؤخ، بیر لعلینگ مَیین
کیم انی ایستب کؤزومدین دمبدم قان ایورولور.

نیتتی بیر باقسنگ انگه کیم مینده بیر دم تورمه‌یین،
کؤیونگه باریب، قیلیب باشدین قدم جان ایورولور.

نی عجب، بیتاب ایسم بزم ایچره کیم مَی تابیدین،
گل یوزونگ سیماسی هر دم نیچه الوان ایورولور.

ناتوان اؤلمیش بسی جورینگنی تارتیب آگهي،
ایمدی باشینگدین نیچوک اول زار و حیران ایورولور.

---

[٤١] حضرت یوسف علیه‌السلام (کنایه)

۱۰۸

آه کیم کؤییگه بارسم جور اېتیب یار اؤلتورور،
بارمه‌سم هجران غمی اَیلب مېنی زار اؤلتورور.

یار اگر کؤییده جور اَیلب مېنی اؤلتورمسه،
طعن نیشینی اوروب جانیمغه اغیار اؤلتورور.

نیشِ طعن اغیار اوروب قصد اېتمسه گر جانیمه،
یېتکوروب هر دم رقیب، البتّه، آزار اؤلتورور.

گر رقیب آزار ایله اؤلتورمکین ترک اَیلسه،
مدّعی بؤلغچ منگه هر یېرده دوچار اؤلتورور.

مدّعی گر ناگهاني چېکسه قتلیمدین ایلیک،
حاسد بدخواه اَیتیب تلخ گفتار اؤلتورور.

قؤیسه اچّیق سؤز بیله اؤلتورمکین حاسد اگر،
دؤستلر کؤپ سرزنشلر اَیلب اظهار اؤلتورور.

دؤستلر گر سرزنش قیلماقدین اعراض اېتسه‌لر،
ناصحِ نااهل اَیتیب پند بسیار اؤلتورور.

پند ایله ناصح اگر اؤلتورمسه، اغیارنینگ
رشکی تیغی جان و کؤنگلوم اَیلب افگار اؤلتورور.

آگهي، نَیلب اؤلومدین عشق ارا بؤلغوم خلاص
کیم مېنی عالم ارا هر کیمسه کیم بار اؤلتورور.

۱۰۹

کمال اوجی اوزه فرّخ یوزونگ مهر سعادتدور،
لطافت باغیده زېبا قدینگ سرو نزاکتدور.

روانبخش و دل‌آسادور زلالِ لبلرینگ انداق
که اندین آب حیوان غرق امواج خجالتدور.

یمان کؤز آفتیدین حق امان توتسون جمالینگ کیم
قویاش عشقیده آنینگ ذرّه‌دېک بېصبر و طاقتدور.

مېنی یازغورمه‌غیل کؤیونگده تون-کون بېقرار اؤلسم
که عشقینگ اؤتیدین جانیم ارا محرق حرارتدور.

جفا تاشینگ اوروب سیندورمه جانیم جوهرین، اې شؤخ،
بو گوهردور سېنینگ ملکینگ، ولې مېنده امانتدور.

امید آیلب وصالینگ شریتین جان اسره‌میشدورمن،
یؤق اېرسه، زهر هجرینگدین منگه هر دم هلاکتدور.

نه بؤلغه‌ی آگهي حالیغه باقسنگ کؤز اوچی بیرله
که اول بېچاره‌نینگ امّیدی سېندین بو عنایتدور.

۱۱۰

ملک و ملّتغه امین اؤلسه اگر آگاه‌لر،
ایکّی عالم آبرؤیین حاصل ایتکه‌ی شاه‌لر.

وه، نیچوک محکم بؤلور اول شهغه دولت قصری کیم
بؤلمسه ارکانی آنینگ کهنه دولت‌خواه‌لر.

پست‌همّت جاهلِ نودولت اؤلمس دستیار،
شهغه لازمدور نیچه دانای عالیجاه‌لر.

ملک اموری‌نینگ نظامین بیلگوسی اهل سپاه،
نِي بیلور عصّارلر، عطّارلر، جولاه‌لر.

ایستمه آرذالدین اشراف‌نینگ افعالینی،
کیم قیله آلمس هُژَبر ایتکن ایشین روباه‌لر.

جاهل و خودبین کؤره آلمس اؤزیدین اؤزگه‌نی،
لایق دولت ایمستور هر نظرکوتاه‌لر.

صرف ایتیب اهل مالین، اؤز نفسی اوچون قیلغه‌ی مدام،
زینت طاق و طُرُنب و صفّه و بنگاه‌لر.

اؤیله دولتخانه‌ده تورغه‌ی نیچوک ناموس کیم
بؤلسه صاحب‌اختیار انده غلام و داه‌لر.

قالمه‌غه‌ی امنیّت آثاری اگر تاپسه رواج
شهر ارا اوباشلر، بِي‌باکلر، بیراه‌لر.

غافل اؤلسه شه اگر ملک و سپاه احوالیدین،
باشغه ایش توشکنده سود ایتمس فغان و آه‌لر.

آگهي، قیل شاه آگاهینگ دعای دولتین
کیم انگه ارکان دولتدور همه آگاه‌لر.

۱۱۱

جلوه‌گر منگه بوکون نیچه دلربادورلر،
بیر-بیریسیدین افزون ناز و حسن ارادورلر.

تؤش-تؤشومدین اطرافیم قورشه‌بان، پری ینگلیغ
کؤرگوزوب تبسملر، مین ساری باقادورلر.

بیلمه‌دیم تمسخرمو، یؤق ایسه، تلطّف‌مو
کیم منگه کولوب باقیب خاطریم آلادورلر.

کؤرگچ اول بلالرنی، قالمیشم بلالرگه،
بیلمه‌دیم الر، یا رب، نی صفت بلادورلر.

کؤز آچیب قیو جانب باقماغیمنی بیلمسمن
کیم باری جوانبده نیچه مهلقادورلر.

کؤز الر ساری توشکچ، حیرتیم عجب ایرمس
کیم ادا و حسن ایچره قدرت خدادورلر.

وه، نیچوک بؤلوب حیران، بارمه‌یین اؤزومدین کیم
هر طرفغه کیم باقسم رؤبرؤ منگادورلر.

ایمدی مین نیچوک اؤلمه‌ی کیم قیلیب هدف جانیم،
قاشی یاسیدین کیرپیک اؤقلرین آتادورلر.

منزل مرادیمغه قؤلده‌بان یئتورمککه،
هر بیری توتوب ایلکیم یخشی رهنمادورلر.

تا ابد حوادثدین رنج کؤرمه‌سونلر کیم
خسته و حزین جانیم دردیغه دوادورلر.

آگهي، همول خؤبلر وصلی شکرین ایت تون-کون
کیم الر سنگه حقدین لطف ایله عطادورلر.

۱۱۲

کلبمه کېلگن، کرم اَیلب، بوکون جانان اېرور،
یۏقسه، جسم ناتوانیم ایچره کیرگن جان اېرور.

یوسف مصري انگه گر قوللوق اېتسه، تانگ اېمس
کیم باری عالم ارا حسن اهلیغه سلطان اېرور.

بېنقاب اول مهلقانی تا که کۏردی، هر کېچه
انفعالیدین قویاش یېر آستیده پنهان اېرور.

آنی کۏرگنلر پری یا حور دېرلر یا ملک،
هېچ کیم دېٔ آلمه‌غه‌ی هرگز انگه انسان اېرور.

یېر توتوب گلگون عذاری اوزره مشکین خاللر،
اۏیله کیم گل صفحه‌سی اوزره عبیرافشان اېرور.

چون لطافتلیغ لبین باغ ایچره کۏردی غنچه‌لر،
هر طرفدین آغزینی آچیب انگه حیران اېرور.

لطف اېتیب بوکون کېلیب حالینگنی سۏردی دلبرینگ،
آگهي، اېمدی سنگه اۏلگونچه نې ارمان اېرور.

۱۱۳

دیدیم: اول شؤخغه: عشقینگده خسته جانِ زاریمدور،
دیدی: آنینگ دواسی نؤش لعل شهدباریمدور.

دیدیم: تینمه‌ی چیکر کؤنگلوم دمي آه و فغان، اي گل،
دیدی: اول عندلیبِ زار و بیصبر و قراریمدور.

دیدیم: نورِ تجلّینگ آیله‌دی کؤنگلوم اویین روشن،
دیدی: فکرینگ شعاعی پرتوِ مهرِ عذاریمدور.

دیدیم: جانیم اویین قیلدینگ خراب، اي خؤبلر شاهی،
دیدی: ملکیمدور، آنی هرنه قیلسم اختیاریمدور.

دیدیم: بو کیچه توشده قیلمیشم افلاک سَیرینی،
دیدی: تعبیری طوفِ درگهِ رفعت‌مداریمدور.

دیدیم: مین بینوانی بزم وصلینگدین دمي شاد ایت،
دیدی: همصحبت اؤلماق سین کیبی مسکینغه عاریمدور.

دیدیم: شهد لبینگدین لطف ایله بیر بؤسه قیل انعام،
دیدی: بو قسمتِ عشّاقِ صاحب‌اعتباریمدور.

دیدیم: هردم رقیبینگدین یئتر جانیمغه یوز آزار،
دیدی: مین گل ایرورمن، اول مینینگ تیگره‌مده خاریمدور.

دیدیم: هر دم نیدیندور آگهیغه لطف و احسانینگ،
دیدی: بارِ غمِ عشقیم چیکرده استواریمدور.

۱۱۴

اي یوزونگ شوق تنیمدین آلدی جان، بیر بؤسه بیر،
وی لبینگ ذوق ایچیمنی قیلدی قان، بیر بؤسه بیر.

تابکَی قهرینگ بیله ناکام اؤلهی کیم گه-گهي،
تیل اوچیدین، لطف اٸتیب، آچیب دهان، بیر بؤسه بیر.

خستهلرغه نؤش لعلینگدور روانبخش ابد،
تا تاپهی مین هم حیات جاودان، بیر بؤسه بیر.

گر تن بیماریمه بیرمک تیلرسن تازه جان،
جان کیپی کؤکسوم ارا آیلب مکان، بیر بؤسه بیر.

بؤسهٔ لعلینگ نباتیغه گر ایسترسن بها،
مینِدین آلیب حاصل جان و جهان، بیر بؤسه بیر.

یؤقسه اظهار آیلهبان مهر و مروّت رسمینی،
مین غریب بیدلینگگه رایگان بیر بؤسه بیر.

لحظه-لحظه طؤطی طبعیمنی گؤیا ایستهسنگ،
شکّرستان لبینگدین هر زمان بیر بؤسه بیر.

شوق ایله ذوقیمنی افزون گر تیلرسن هر نفس،
عشوه و ناز و ادا آیلب عیان، بیر بؤسه بیر.

جان تاپر اؤلگن تنیم بیر بؤسه بیرلن کیم اگر
باور اٸتمس اٸرسنگ آیلب امتحان، بیر بؤسه بیر.

آشکارا بؤسه بیرمکدین اگر شرم آیلهسنگ،
خلوتي ایچره کیلیب، اٸلدین نهان، بیر بؤسه بیر.

آگهي پیر و ضعیف اؤلمیش چیکیب عشقینگ یوکین،
ایستهسنگ آنی قوي و نوجوان، بیر بؤسه بیر.

۱۱۵

دلا، عالم ارا دلدار کم‌دور،
که اهل دل همه محو و عدم‌دور.

الم درکارِ اهل دلدور، امّا
همه دلدادهٔ عکس الم‌دور.

کرمدور گوهر والای عالم،
مکرّم دهر ارا اهل کرم‌دور.

مراد و کام اهل حرص هر دم،
حصول گوهر و مال و دِرم‌دور.

عطای ملک و مال و درهم و دُر،
کمال گوهر اهل همم‌دور.

کوْر، اهل مال محروم و مکدّر،
گدالر مالک ملک اِرم‌دور.

همه مسرورِ سوی وصل، امّا
آراده، آگهي، مسموم سم‌دور.

۱۱۶

کبتور، ساقی، قدح کیم بزمگاه عید قرباندور،
کؤنگوللر میلی عیش و عشرت اَیلرگه فراواندور.

حزینلرغه کرم قیل، جرعهٔ جامینگ دریغ اپتمه
که بو هنگام خوش‌فرجام وقت خیر و احساندور.

توزوب اصناف آدم برچه اؤز اهلی بیله مجلس،
بهشت‌آسا بزه‌لگن هر طرف یوز مینگ شبستاندور.

قیلیب هر مجلس ایچره حور ینگلیغ خؤبلر جلوه،
الر رخساریدین هر یان نهایتسیز چراغاندور.

مغنّی‌لر توزوب عشّاق آهنگی بیله سازین،
سراسر دلکشا آوازلر بیرله غزلخواندور.

صراحیلر قؤیوب باشین مطائبلر آیاغیغه،
تضرّع کؤرگوزوب قلقل صداسی بیرله نالاندور.

انینگدیک بؤلدی هر ساری طرب بزمی مهیّا کیم
انگه گردون نجومیدین تومن کؤز بیرله حیراندور.

یتیب برچه خلایق شاهد مقصد وصالیغه،
طربدین تاپتیلر کام و مرادین اولچه امکاندور.

تانگ اپرمس، برچه اپلدین آگهي عیشی زیاد اؤلسه
که اول منظور چشم التفات حضرت خاندور.

۱۱۷

کېلدی یوز فیض و طراوت بیرله ایّام بهار،
اَیله‌دی رؤی زمین جنّت صفاسین آشکار.

اېستی آفاق ایچره هر ساری هوای روحبخش،
جانفزالیغده دم عیسانی اَیلب شرمسار.

دهردین محو اَیله‌دی گرد کدورتنی، بۇلوب
ابرِ نیسان دیدهٔ عشّاق ینگلیغ قطره‌بار.

هر طرف سوولر روان اۇلدی عذوبتلر بیله،
دلربالرنینگ زلال لعلی ینگلیغ خوشگوار.

یوز طراوت بیرله تاپتی سبزه‌لر نشو و نما
چشمه‌لر اطرافیده انداق که خطِّ لعل یار.

بهردی گللر یوزیگه سنبل نمایش اؤزگچه،
خؤبلرغه اؤیله کیم گیسو بؤلور زیب عذار.

کؤز آچیب مستانه نرگسلر گلستان صحنیده،
شؤخلر آچغه‌ی نیچوک کیم ناز ایله چشم خمار.

جلوه بؤستانلر ارا هر ساری آیلب سرو و گل،
بلبل و قمری الر شوقیده بؤلدی بیقرار.

هر ساری باقسنگ تماشا آیله‌گونگ اسباب عیش،
هر طرف قؤیسنگ قدم عشرتغه بؤلگونگدور دچار.

بؤیله عشرت‌پرور و راحت‌فزا ایّام ارا،
عزم صحرا آیله‌لی، کبلگیل ایکاولان، ای نگار.

گؤشهٔ باغ ایچره بزم آیلب، ایچیب جام طرب،
اؤزنی سرخوش آیله‌لی، بیر نیچه کون لیل و نهار.

کیم غنیمتدور شباب و هم بهار ایّامی کیم
تورمه‌غه‌ی بیر حال ایله، البتّه، دَور رؤزگار.

آگهي‌دین اجتناب ایتمه قری دیب، ای گؤزل
کیم بؤلور افسرده گل هر وقت کیم آیریلسه خار.

۱۱۸

کېلگیل، اې آرام جان، آلدی قراریم انتظار،
اېتتی یۏلونگ اوزره توفراق جسم زاریم انتظار.

تون-کون افغانلر چېکیب اېل ایچره رسوا بۏلمیشم،
قۏیمه‌میش عشقینگ ارا ناموس و عاریم انتظار.

هر دم آغزینگ سرّی و قدّینگ خرامی فکریده،
اَیله‌دی نابود بالکل یۏق و باریم انتظار.

انتظارینگ تارته-تارته، بۏلمیشم زار و ضعیف،
آه کیم آخر مېنینگ کېتتی مداریم انتظار.

اَیله‌دینگ کۏپ وعده لطفونگدین مېنی شاد اېتگه‌لی،
رحم قیل کیم آلغوسی جان نزاریم انتظار.

عمرلردور کیم وفایِ وعده‌نگ امّیدی بیله،
کېچه و کوندوز بۏلوبتور کار و باریم انتظار.

سرغه‌ییب اېل ایچره مېنده یوز قیزیللیک قالمه‌دی،
قیلدی تبدیل اول خزانغه بو بهاریم انتظار.

نېچه الوان وعده بیرله تا منگه بېردینگ فریب،
تیره‌راق آهیمدین اېتتی رۏزگاریم انتظار.

آگهینی التفاتینگدین اگر شاد اېتمه‌سنگ،
بېگمان، اۏلتورگه‌ی آنی، اې نگاریم، انتظار.

۱۱۹

اَیتمان قهرینگ یمان، ای یار، لطفونگ خوْب ایرور،
هر نه کیم واقع بوْلور سینْدین منگه مطلوب ایرور.

سین نه جور ایتمک تیلرسن، ایسته‌گومدور آنی مین
کیم محبغه هر نه محبوب اَیلسه محبوب ایرور.

گر مینی قتل اَیله‌مکّه بوْلسه کوْنگلونگ رغبتی،
جانیمه یوزمینگ تیریکلیکدین اوْلوم مرغوب ایرور.

تانگ ایمس، آهیم جهانغه سالسه آشوب، ای پری
کیم جنوندین عشق ارا باشیمده یوز آشوب ایرور.

ایتلرینگدین ایسترم قیلماق حساب اوْزنی مدام
کیم الر مخصوصلر سلکی ارا محسوب ایرور.

صحبتی‌نینگ حالی تأثیر ایتگوسیدور بیگمان،
هر کیشی گر هر صفت آدم بیله مصحوب ایرور.

ای کوْنگول، وصل ایسته‌سنگ صبر ایت بلا و دردغه
کیم مقرّب تنگریغه بو شیوه‌دین ایوب ایرور.

ایستمه قسمتدین آرتیق کیم تاپر مردودلیغ،
هر گدا کیم ذلّت ابرامغه منسوب ایرور.

چونکه لطفونگ جرم اهلی‌نینگ عیب‌پوْشیدور، نی غم،
آگهي هر نیچه کیم عصیان ایله معیوب ایرور.

۱۲۰

طلب یؤلیده کیمنی صدق ایله اخلاصی کاملدور،
همیشه شاهد مطلوبی‌نینگ وصلیغه واصلدور.

بو یؤل‌نینگ سالکیغه شرطدور اؤزلوکنی سلب ایتمک،
ولیکن اوشبو سِردین بوالهوسلر کؤنگلی غافلدور.

طریقِ عشق ارا صبر ایتسه هر کیم رنج و محنتغه،
انینگ حالیغه دایم یارنینگ احسانی شاملدور.

سببدور عشق پاک و خاطرِ پاکی انگه، بیلگیل،
قیو عاشق که یاری وصلی‌نینگ بزمیغه داخلدور.

کؤنگولنی صاف توتغیل دایما گر ایسته‌سنگ مقصود
که عکسِ یار فیضی زنگسیز کؤزگوغه حاصلدور.

حسد لوثی بیله آلوده‌دامن بؤلمسه هر کیم،
خدادین آیت رحمت انینگ شأنیده نازلدور.

بو محفل عیشی و اسبابیغه بیرمس کؤنگول هرگز
کیشی کیم هوشمند و زیرک و دانا و عاقلدور.

ملول اؤلمه، کؤنگول، عجزینگگه روزی کسب ایتر چاغده
که حق لطفی باری مخلوق‌نینگ رزقیغه کاملدور.

ضمیری لوحیدین کیم یوومسه کبر و حسد خطّین،
سؤزی تأثیر قیلمس، آگهي، هر نیچه کاملدور.

۱۲۱

مژده، اې زار کؤنگول، بو کېچه یارینگ کېله‌دور،
گلرخ و سروقد و لاله‌عذارینگ کېله‌دور.

گل عیشینگ نېچه افسرده ایسه غم یېمه‌گیل،
خرّم اَیلرغه انی تازه‌بهارینگ کېله‌دور.

نقد جانینگ ساچیغ ایت یؤلیغه کیم کلبه‌نگ ارا،
کؤرگوزوب لطف و کرم شاهسوارینگ کېله‌دور.

شادکام اَیله‌گه‌لی بزم وصالی بیرله،
دلبر عشوه‌گر و غمزه‌شعارینگ کېله‌دور.

لبلرین سؤزگه آچیب، سؤزلریدین شهد ساچیب،
آلغه‌لی عقل و حس و صبر و قرارینگ کېله‌دور.

بیر قؤلیغه قدح و بیر قؤلیغه شیشه آلیب،
باده‌دین اَیله‌گه‌لی دفعِ خمارینگ کېله‌دور.

واقف اؤل آگهي‌دېک بېخبر اؤلمه، بو کېچه
میهمان اؤلماق اوچون شؤخ نگارینگ کېله‌دور.

۱۲۲

آیله‌دی تا سَیر اوچون شاهسواریم سفر،
قیلدی اینینگ کیبنیدین جان نزاریم سفر.

شکر که جانیم انگه همراه ایرور، نیچه کیم
عاجز ایرور قیلغه‌لی جسم فگاریم سفر.

بؤلدی رکابی کؤزوم تاپغه‌لی پابؤسینی،
آتیغه قیلغچ رکوب ایتگه‌لی یاریم سفر.

رخش صبا سَیری‌نینگ توینا‌غی گردی ایمس،
کیبنیده بارور قیلیب خَیل غباریم سفر.

بار و یؤقومدین اثر قالمسه، عیب ایتمه کیم
آیله‌دی یاریم ساری یؤقوم و باریم سفر.

چونکه اول آرام جان ایتتی سفر، یؤق عجب،
قیلسه کؤنگول اؤتیدین صبر و قراریم سفر.

حسرت اؤتی کؤنگلومه قؤیسه، نِی تانگ، داغلر،
نیگه که قیلمیش‌دورور لاله‌عذاریم سفر.

بلبل نطقیم، نِی تانگ، بؤلسه اگر گنگ و لال
کیم نیچه مدّت دورور قیلدی بهاریم سفر.

کیبلمگی بیرله ینه، آگهي، یوز شکر کیم
عیش گلی آچیلیب، آیله‌دی خاریم سفر.

۱۲۳

شکر کیم کیلدی سفردین بوکون اول چابکسوار،
دشت ارا کامیچه صید انواعینی آیلب شکار.

گاه صحرالرده صرصریال ایتالکولر سالیب،
شوخلر چشمیدیک آهولرنی آلیب بیشمار.

گاه سالیب بیشه‌لرده برق‌آسا قرچیغه‌ی،
خوب صورت قیرغاوللر صیدین ایتی اختیار.

یالغوز آلمه‌ی قیرغاول بیرله کییکنی بیحساب،
صید قیلدی هر شکار اصنافیدین هرنی که بار.

بسمل اولغن صیدلر صحرا یوزیگه سیغمه‌یین،
شهر هم آو گوشتی‌نینگ گنجایشیغه کیلدی تار.

ایت و قوش هر کوچه و کوی ایچره ییب آو گوشتینی،
وه، نه طالعدور منگه کیم بیر سونگک بولمس دچار.

بو سفرده هم کرم چرغی بیله اهل کونگلینی،
اویله صید ایتی که قالدی نی صغار و نی کبار.

شادلیغ بیرله چو کیلدی، مقدمی‌نینگ فیضیدین
شهر یکسر بولدی باغ جنّت‌آسا لاله‌زار.

تا فلکدور سایر و تا یپر دغی ساکن دورور،
دولتی بولسون بلند و عمری بولسون پایدار.

آگهي آیلب دعاسینی شیرالغه ایسته‌بان،
کیلدی دولتلیغ جنابیغه بولوب امّیدوار.

۱۲۴

کیلدیلر کلبم ارا بو کیچه جانانغینه‌لر،
چابک و ماهوش و شؤخ و سخندانغینه‌لر.

اي کؤز، البتّه، یاشینگ دُرغینه‌سین اَیله نثار
که کیلیبدور بو کیچه یاشغینه مهمانغینه‌لر.

شؤخلیقلرغینه‌لر کؤرگوزوبان آلدیلر،
عقل و هوشومنی قیلیب جلوه پری‌سانغینه‌لر.

قهر بیرله آتیبان اؤقغینه‌لر هر ساریدین،
سالدیلر تنغینمه یوز یره پیکانغینه‌لر.

دمبدم جانغینمه جور و جفا اَیله‌دیلر،
کؤزی قاتلغینه‌لر غمزه‌سی فتّانغینه‌لر.

وه، نِي ظالمغینه‌دورلر قیلیبان ظلمغینه،
دیدیلر: «چیکمه قتیغ اون بیله افغانغینه‌لر».

کؤزلری جانغینم آلسه بیره‌دور جان، یوز شکر،
شهددیک سؤزغینه‌دین اول لب خندانغینه‌لر.

کؤنگلومه اؤت سالیبان قیلغوسی آشفته‌غینه،
یوزلری اوزره توشوب زلف پریشانغینه‌لر.

باره کؤر، آگهي، کلبنگگه بو دم تیزغینه،
اؤینه‌بان ینگیغینه کیلدی فلان جانغینه‌لر.

«ز» ردیفی

۱۲۵

یاروتمس تیره شامیم آچسه یوز خورشید انور یوز.
نقابی ابریدین تا آچمسه اول ماه‌پیکر یوز.

مهنی کؤرگچ، فغان کیم پرده آستیغه یوزین تارتر،
رقیبی آلّیده لپکن آچر هر دم مکرر یوز.

یوزی هجرانیده گر اؤزگه یوزگه باقمه‌سم، تانگ یؤق
که تسکین اضطراب خاطریمغه بیرمه‌گه‌ی هر یوز.

گلِ رخساری عشقی‌نینگ غمی ایچره عجب اهرمس،
خزان برگی کبی بؤلسه مهنِ محزونغه اصفر یوز.

یوزی شام فراقیم یاروتور، خورشید یاروتمس،
انگه دهمک غلطدور مهر رخشانغه برابر یوز.

یوزین بیر کؤرمک اَیلب آرزؤ، اؤلمککه یهتمیشمن،
ترحّم اَیله‌بان، کؤرگوزمس اصلا اول ستمگر یوز.

سپاه عشق امدادی بیله بؤلغوم طرف یالغوز،
غم و اندوه هجران لشکری گر مینگ اهرور گر یوز.

فنا بحریغه کیرگیل گر تیلرسن گوهر مقصود
که غوّاص اؤلمه‌غن آدمغه آچمس اوشبو گوهر یوز.

یوزین کؤرگوزمک اول آی آگهي‌گه وعده اَیلبتور،
مگر کیم اختر طالع انگه آچمیش منوّر یوز.

۱۲۶

تا که اول قاتلغه‌دور سِندان کؤنگول، خونخوار کؤز،
جور و ظلمیدین منگه ویران کؤنگول، خونبار کؤز.

کؤز یوزین کؤرگچ، کؤنگول باردی انگه یوز شوق ایله،
عشق یؤلیده مگر سلطان کؤنگول، سردار کؤز.

کیلسه اول شه، قیلغوسی باش و آیاغیغه آنینگ
جانیم و اشکیم دُرین قربان کؤنگول، ایثار کؤز.

درد عشقیمنی نه ینگلیغ یاشوره‌ی کیم خلق ارا
توتسه آیلر نیچه کیم پنهان کؤنگول، اظهار کؤز.

وصل صبحین توتمه‌غیل کؤز تا که عشق ایچره سنگه،
بؤلمه‌غونچه هر کیچه نالان کؤنگول، بیدار کؤز.

بؤلمه کؤپ دلتنگ، اؤزونگ دلدار کؤییغه یبتور
کیم بؤلور، سالسه اگر، شادان کؤنگول، دلدار کؤز.

بی‌ادب گام اورمه بو دشت اوزره کیم آسوده‌دور
هر قدم آستیده بی‌پایان کؤنگول، بسیار کؤز.

عاقل ابرسنگ، قیل تأمل کیم جهان رعناسیغه
بیرمک و آلماق ابرور آسان کؤنگول، دشوار کؤز.

آچمه‌دی یوز شاهدِ کام آگهیغه، نیچه کیم
بؤلدی تارتیب انتظارین قان کؤنگول، ناکار کؤز.

۱۲۷

لعلینگ ایسته‌بان بۏلدی اول صفت دُرافشان کۏز
کیم بهایِ گوهرنی سوودین اېتتی ارزان کۏز.

تا سنگه رَمَد رنجی یېتتی، اې کۏزوم نوری،
تۏککوسی منگه غمدین تینمه‌یین دمې قان کۏز.

اَیله‌بان کۏزونگ دردی خسته کۏنگلومه تأثیر،
بۏلدی بو حزینینگگه دردمند و گریان کۏز.

گاه یاش، گهې قاندین قطره‌لر ساچیب هر یان،
دامنیمغه تۏلدوردی اینجو بیرله مرنجان کۏز.

خونفشان کۏزوم ایچره مردمک خیال اېتمه،
دردینگ اَیله‌دی گلگون قصری ایچره مهمان کۏز.

گل یوزونگ فراقیده ساچتی قانلر انداق کیم
قیلدی یېر یوزین رنگین اۏیله کیم گلستان کۏز.

اینجو تیشلرینگ ایستب قطرهٔ سرشکیدین،
اَیله‌دی بوزوق کلبم گنج دُرّ غلطان کۏز.

قۏیمه‌یین آلیب بالکل طاقت و قراریمنی،
هر کېچه ایشیم قیلدی ناله بیرله افغان کۏز.

بو نه درد اېردی کیم اوشبو یاغدو عالمنی
باشیمه مېنینگ، یا رب، قیلدی تیره زندان کۏز.

اوشبو دردیغه صحّت تاپماغی اېمس ممکن،
تا حکیم لطفونگدین تاپمه‌غونچه درمان کۏز.

کۏزی دردیغه، یا رب، تېزراق شفا یېتکور،
تا که لطف ایله سالسون آگهيغه جانان کۏز.

۱۲۸

بیزگه ترحّم اَیلنگ، ای دلبرِ سیم‌ساقیمیز،
حدّیدین آشتی اوسرو کؤپ شدّتِ اشتیاقیمیز.

غم تونی فکریده قالیب یؤق خور و خوابیمیز دمیِ،
تانگ ایمس، اوشبو وجه ایله بؤلسه بوزوق سیاقیمیز.

بیشک و بیگمان فلک فیلی بیلینی سیندورور،
حادثهٔ زمانه‌دین یئتسه یئگن تیاقیمیز.

بادهٔ التفاتینگیز نشئه‌سی‌نینگ خماریده،
باشیمیز آسیلیب آشاق، یئر سوپورر قباقیمیز.

طاقت و صبریمیز اگر قالمس ایسه، عجب ایمس،
حددین اؤتوبتورور محن اؤتیغه احتراقیمیز.

بیزگه رواموددور فلک مونچه ستملر ایتمَگی
کیم بو سرایِ کهنه‌ده بیر-ایکی کون قؤناقیمیز.

طالع و بخت کملیغی اَیله‌دی بیزنی غمغه جفت،
یؤقسه، فنون و فضل ارا عرصهٔ دهر طاقیمیز.

مَهریغه بیرگه‌لی دِرَم تاپمه‌یین، عمرومیز اؤتوب،
عیش و طرب عروسیدین خالی ایرور قوچاقیمیز.

آگهي، یالقیتیبتورور بیزنی فغان چیکیب کؤنگول،
کامیغه یئتمه‌گونچه اول تینمه‌غوسی قولاقیمیز.

۱۲۹

تا اول پری‌لقا منگه‌دور التفاتسیز،
بؤلدوم نیچوک که تبلبه قرار و ثباتسیز.

منظوریم اؤلمسه بو جهان خؤبلری، نې تانگ
کیم بؤلدوم اول پریِ ملایک‌صفاتسیز.

جانبخش لعلی شریتیدین بؤلغه‌لی جدا،
گؤیا که عالم ایچره یوروبمن حیاتسیز.

ایکّی قاشی فراق ارا مضطرب کؤنگول
بیر قوش دورور که تلپینور ایکّی قناتسیز.

شیرین سؤزیدین آیرو تیلیم لالدور مدام،
طؤطی کیبی که شهدسیز اؤلغه‌ی نکاتسیز.

حسنې که عاشق اندین اگر بهره آلمسه،
بیر گنجِ بیقیاس که تورغه‌ی زکاتسیز.

داد ایتگه‌ی ایردیم آلّیده هر لحظه مینگ کرت،
گر بؤلسم ایردی اهل زماندیک اویاتسیز.

قؤیغیل پیاده رخ رهِ خذمتغه، ای کؤنگول،
گر شاه‌دین ییراق توشوبان، بؤلسنگ آتسیز.

فرزین مثال یورمه ولې هر طرفغه کج،
تا فیل سورگه‌سن بو بساط ایچره ماتسیز.

اؤز حالیمه یاتوب تون و کون ییغله‌سم، نې تانگ
کیم قرّیلیغ باشیمغه بلادور نجاتسیز.

اول ایکّی لبسیز آگهي اؤلسه، عجب ایمس
کیم جان قالورمو قرّیده قند و نباتسیز.

۱۳۰

بیز که بوکون جهان ارا کشور فقر شاهیمیز،
باشیمیز اوزره آهیمیز شعله‌سیدور کلاهیمیز.

قصر رفیعیمیز بوزوق کلبهٔ کهنه‌میز بۆلوب،
گوشهٔ عجز و مسکنت توفراغی تخت و جاهیمیز.

مرکب غم سمندیمیز، دایم الم کمندیمیز،
نالهٔ زار توغیمیز، خیل بلا سپاهیمیز.

لشکر کبر و نخوت و نفس ایله توزگه‌لی مصاف،
غمکده‌میز فضاسیدور عرصهٔ رزمگاهیمیز.

کیم بۆله آلغوسی طرف بیزگه که اشک و آهدین
توتتی یپر و سپهرنی شوکت و دستگاهیمیز.

مرتبهٔ عروجیمیز عجز ایله اۆیله توتتی آوج
کیم بۆله آلمه‌غه‌ی یپتی چرخ غبار راهیمیز.

همّتیمیز بلند اپرور، اۆیله که هپچ توشمه‌گه‌ی،
دهرِ دني عروسی‌نینگ جلوه‌سیغه نگاهیمیز.

عالَم فقر بزمیده جام صبوح ایچکه‌لی،
صبح سفیدیمیز اپرور بیزگه شبِ سیاهیمیز.

شاهد معنی وفا عشقینی دعوی اپتکه‌لی،
چهرهٔ زرد و قدِّ خم کپلدی ایکی گواهیمیز.

بیزنی بو دهر باغی‌نینگ عشرتی آرزۆسیدین،
شکر که فارغ آیله‌میش مرحمت الهیمیز.

آگهي، بۆلسه، تانگ اپمس، فقر اپلی گر مطیعیمیز،
بیز که بوکون جهان ارا کشور فقر شاهیمیز.

۱۳۱

عشرت مَیین احباب طرب بیرله ایچینگ سیز،
بیز بادهٔ غم نېچه تعب بیرله ایچرمیز.

بیزگه غم ارا چهره اېرور اؤیله که زعفر،
سیز عیش ایله آیلنگ یوزونگیز اؤیله که قرمز.

بو درد که جانیمده اېرور، کؤنگلوم آچیلمس،
گرچه دېسنگیز کؤنگلوم اوچون نېچه سیز و بیز.

فکر ایچره یَرا قیلدی تیزیم اوستینی منگله‌ی،
هم قیلدی قرا منگه‌ییم اوستینی باتیب تیز.

حالیمنی نِی بیلسون تون و کون فکر ایله غمده،
اول خَیل که عمریده اېرور فکر ایله غمسیز.

جانیم قولاغین کېسسه الم تیغی اگر مینگ،
بېدرد اولوس آلّیده کېسکنچه اېمس کیز.

چون آگهینی الده‌دی بو دهر عروسی،
بیلدیم که اېکن دلّهٔ مُختاله هم اول قیز.

۱۳۲

ترک مهر ایتتی اول آی، مېنده وفاسیدور هنوز،
خسته جانیم درد عشقی مبتلاسیدور هنوز.

اوزدی بالکل، مدّعیغه یار اۏلوب، مېندین کۏنگول،
لېک وصلی ساده کۏنگلوم مدّعاسیدور هنوز.

گرچه عمرېدور چیقرمیش ایردی کۏییدین مېنی،
لېک باشیمده همول گلشن هواسیدور هنوز.

مېن بۏلوب احبابدین بېگانه آنی ایسته‌بان،
اول مېنی ترک اَیلب اعدا آشناسیدور هنوز.

جور تیغین تا که اول ظالم منگه چېکمیش ایدی،
تنده هر یان بوتمه‌گن آنینگ یَراسیدور هنوز.

تۏلدی سرتاسر سرشکیم سېلیدین کۏک گنبذی،
بیلمه‌دیم آیا نېدین برپا بناسیدور هنوز.

جانغه یېتّی آگهي تارتیب جفا و جوریني،
جان بیله هم راغب جور و جفاسیدور هنوز.

١٣٣

نازنینلردور سنگه، ای سرو ناز،
عشقباز و عشقباز و عشقباز.

رحم قیل، هجرینگ اوتی کبلدی بسی
جانگداز و جانگداز و جانگداز.

التفاتینگ آیله‌گیل احوالیمه
چاره‌ساز و چاره‌ساز و چاره‌ساز.

لطف ایتیب عشّاق ارا قیلغیل مبنی
سرفراز و سرفراز و سرفراز.

مدّعیلر صحبتیدین آیله‌گیل
احتراز و احتراز و احتراز.

عشقینگ ایچره یوقتورور مبن زاردبک
پاکباز و پاکباز و پاکباز.

کوپ بولوب جورینگ مبنِ دلخسته‌غه
لطفونگ آز و لطفونگ آز و لطفونگ آز.

قیلدی عشقینگ خیلی صبریم ملکیگه
ترکتاز و ترکتاز و ترکتاز.

هجر ارا صبحیمنی قیلمان شامدین
امتیاز و امتیاز و امتیاز.

مطربا، سازینگنی آوازینگ بیله
آیله ساز و آیله ساز و آیله ساز.

کوز نیازین آگهي‌نینگ، رحم قیل،
قیلمه ناز و قیلمه ناز و قیلمه ناز.

۱۳۴

اي دم عیسادین آرتیق جانفزا گفتارینگیز،
وی بلای جاندور ایکّی نرگس خونخوارینگیز.

یوز اؤلوکّکه جاوداني عمر بېرگه‌ی، هر قچان
بیر تکلّم ظاهر ایتسه لعل شکّربارینگیز.

شاملر محتاج ایمس مشعلغه تا صبحِ ابد،
هر شبستان ایچره توشسه پرتو دیدارینگیز.

جان تلشماقده بیریسی اؤخشه‌مس مېن خسته‌غه،
عشقینگیز دردیدین اؤلغن گرچه کؤپتور زارینگیز.

آیله‌بان اغیارغه رسم وفا اظهاریني،
بؤلغوسی تا کَی جفا آیینی بیزگه کارینگیز.

نې بؤلور یېتکورسنگیز صحّت شفای وصل ایله،
عمرلردور هجر ارا رنجور بو بېمارینگیز.

اي دل و جان، کېتسنگیز اول کؤی ساری قوتقریب
بیزنی یوز آشوبدین، خوش بارینگ، الله یارینگیز.

اي گل و بلبل، بو کون صحبتنی آنگلنگ مغتنم
کیم بو گلشن ایچره تانگله قالمغه‌ی آثارینگیز.

قیلسنگیز، اي دؤستلر، هر وقت آهنگِ نشاط،
آگهینی هم ارادین قؤیمه‌ی آلیب بارینگیز.

١٣٥

باغ و بهار ارا، نې تانگ، بؤلمسه گر قراریمیز
کیم سرِ کؤیونگیز اېرور باغیمیز و بهاریمیز.

سرو ایله لاله‌غه نظر آیلمه‌سک، عجب اېمس
کیم یوز و قدّینگیز دورور سرو ایله لاله‌زاریمیز.

عارضِ آلینگیز اوزه زلفِ سیاهینگیز اېرور
باغ مرادیمیز ارا سنبل مشکباریمیز.

نېتتی یاروتسنگیز دمې صبح وصالینگیز بیله،
قیلدی قرا فراقینگیز کېچه‌سی رؤزگاریمیز.

بسکه اینگیچکه بېلینگیز قوچماغین اېتتیک آرزؤ،
قالمه‌دی تنده قوچقودېک قیلچه انی مداریمیز.

کام تاپرنی لعلینگیز شریتیدین امید اېتیب،
هر دم آغیزغه کېلگوسی چیققه‌لی جان زاریمیز.

ساغر بزم وصلینگیز نشئه‌سی‌نینگ خماریده
یېرگه یېقیلدی اؤیله کیم خاک تن نزاریمیز.

بیر کېچه یاشورون کېلیب کلبه‌میز ایچره، نې بؤلور،
بادهٔ کام بیرله دفع آیله‌سنگیز خماریمیز.

تارته‌میز انتظارینگیز شام و صباح، نېگه کیم
دهر ارا سیزدین اؤزگه یؤق یاریمیز و نگاریمیز.

گلشن عشق ارا بلا نخلی اېرور وجودیمیز،
آهیمیز انده برگیمیز، اشکیمیز انده باریمیز.

هر نه که جور قیلسنگیز چېککه‌میز آگهي کېبی
کیم انگه مانع اؤلغودېک یؤقتورور اقتداریمیز.

١٣۶

نوبهار ایّامی بؤلسه هر کیم عیش و باغسیز،
لاله‌دیک بیر لحظه غمدین کؤنگلی ایرمس داغسیز.

کیمسه بؤلسه باغ و بؤستانسیز اگر فصل بهار،
اؤیله نخلی‌دور که بؤلغه‌ی شاخه و یفراغسیز.

هر کؤنگول کیم باغ ارا عشرت مَییدین شاد ایمس،
مشعلی‌دور کیم یاروغلیق یؤقتور انده یاغسیز.

هر کیشی کاشانه‌سی کیم بؤلمسه باغی انینگ،
یاز ایّامیده بیر دوزخ ایرور اوچماغسیز.

بار دورور قیشدین ساووقراق صحبتین گرم اَیله‌مک،
یاز فصلی یار بیرله اویده باغ و راغسیز.

اؤیله سبل آقیزدی کؤزدین باغ عیشی حسرتی
کیم تاپیلمس ربع مسکون ایچره بیر بوتراغسیز.

گرچه یارماقسیز کیشی ایرمس کیشیلیک سانیده،
باغسیز اؤلغندین امّا یخشیدور یارماغسیز.

بؤلسه خارستان، نی تانگ، بیچاره بلبلغه وطن
کیم جهان باغیده بیر یؤقتور هجومِ زاغسیز.

کلبهٔ ویرانده، تانگ یؤق، آگهي بؤلسه ملول
کیم ایمستور داغسیز کؤنگلی زمانی باغسیز.

١٣٧

وه که منگه کؤرگوزوب اول بت طنّاز ناز،
جانیمه اؤت سالغه‌لی آیله‌دی آغاز ناز.

گرچه کؤروب عشقیده عجز و نیازیمنی کؤپ،
رحم قیلیب حالیمه، آیلمه‌دی آز ناز.

نازی تؤکوب کؤز یاشیم، عشقیم اپتر اپلگه فاش،
آیله‌دی یاشلرنی بو رازیمه غمّاز ناز.

اپمدی نپچوک اسررم جانئی که قتلیم اوچون،
بؤلدی تغافل بیله همدم و همراز ناز.

اؤزگه‌نی آیلب نشان، کؤکسومه سالدی یَرا،
غمزه خدنگین قیلیب چپ غلط‌انداز ناز.

هپچ کؤنگول‌نینگ قوشین قؤیمه‌غه‌ی اپتمه‌ی شکار
کیم اپرور اول خؤبلر شاهیغه شهباز ناز.

توز عدم آهنگین، اپ خسته کؤنگول، اپمدی کیم
آیله‌دی قانونِ قهر اوشبو کپچه ساز ناز.

ایسته‌سنگ اوچماق بلند، عجز و نیاز آیله کسب
کیم بو قناتلر بیله قیلغوسی پرواز ناز.

ناز حقیقت ارا عینِ عنایت اپرور،
آگهي، صبر اپت قیشینگ آخر اپتر یاز ناز.

١٣٨

کېلیب آیین مهرآغاز نورؤز،
کېلیب قیش فصلین اېتی یاز نورؤز.

جهان سر تا قدم فیض و صفاده،
بؤلوب جنّتغه طعن‌انداز نورؤز.

همه اېل عیش بزمیغه قیلیب مَیل،
طرب قانونین اېتی ساز نورؤز.

اؤزیگه هر کیشی، باریچه امکان،
بېریب یوز زینت و پرداز نورؤز.

قیلیب معشوقلر عاشقلریغه،
گهې یوز لطف و گه مینگ ناز نورؤز.

آلیب عشّاق هم معشوقیدین کام،
بؤلوب همصحبت و همراز نورؤز.

باری اېل خرج اېتیب نقدینی بؤلدی
طرب محبوبیغه دمساز نورؤز.

نشاط اسبابیغه خرج اَیلر، اېلغه
جهان گنجی هم اؤلسه آز نورؤز.

نېچه اطناب قیلسنگ عیش وصفین،
بؤلور، اې آگهي، ایجاز نورؤز.

۱۳۹

قۇیوبمن تا تعلّق محبسی ایچره قدم یالغوز،
چېکرمن هر نفس غم شحنه‌سیدین مینگ ستم یالغوز.

نه بار بیر یار غمخواریم، نه دلدار وفاداریم،
یېتوشسه دهردین چېککوم اگر یوز بار غم یالغوز.

غم بېکسلیک انداق اېتتی کیم افراط ایله تون-کون
تۇکردین اشک کۇزده قالمه‌دی بیر قطره نم یالغوز.

زمانې اَیتیشیب حالیمنی یۇق مونگلشغودېک همدم،
اوره آلمان، ایچیم درد اۇتیدین گر یانسه، دم یالغوز.

کیشیم یۇق آلغه‌لی خون و دیت قتل اېتسه‌لر ناگاه،
کیشی مېن ینگلیغ اۇلغن تاپیلور عالمده کم یالغوز.

نه سۇرغونگ اوشبو محنت‌خانه‌ده یالغوز کیشی حالین
که بۇلغه‌ی زهر کامی ایچره، ایچسه جام جم یالغوز.

باری علم و هنر ایچره اېسه هر نېچه کیم دانا،
زمان اهلی ارا بۇلمس زمانې محترم یالغوز.

جهان بازاری ایچره نقدی انداق بۇلغوسی ضایع
که توتمس بیر پول اۇرنین خرج قیلسه مینگ درم یالغوز.

اېل ایچره آبرۇ تاپماق تیلب صرف اېتسه اموالین،
بۇلور بې‌آبرۇلوغ بیرله اېلگه متّهم یالغوز.

اگر بو اېرسه یالغوزلیق غمی کیم مېن چېکیبتورمن،
الهی بۇلمه‌سون عالم ارا کفر اهلی هم یالغوز.

تعلّق ترکین اَیلب اېمدی توتغیل اۇزنی آسوده،
قچانغه تېگرو چېککونگ، آگهي، مونچه الم یالغوز.

۱۴۰

بلند آیلب قویاشغه پایه نورؤز،
کؤتردی یپر یوزیدین سایه نورؤز.

کیلیب فیض و نشاط و عیش بیرله،
مهیّا قیلدی ایلگه وایه نورؤز.

طرب طفلین توغوردی دهر زالی،
انگه بؤلدی مگر کیم دایه نورؤز.

قیلیبتور مهلقالرنینگ یوزینی،
لطافت مصحفیغه آیه نورؤز.

کییب اهل غنا یوز رنگ خلعت،
تؤله باشدین آیاق پیرایه نورؤز.

همه اؤینب آلیب قؤلغه یومورته،
مینینگ ایلگیمده یؤقتور خایه نورؤز.

دِرمدیر مایهٔ عشرت اولوسغه،
ولې مین بؤلمیشم بیمایه نورؤز.

جناب شهغه کیلدیم بو جهتدین،
کؤزوم یاشیغه تایه، تایه نورؤز.

که شاید اؤزگهلردیک آگهینی
طربناک آیلهگهی بیغایه نورؤز.

١۴١

اې کؤنگول، آدم خیال آیلب، دېمه نادانغه سؤز،
چونکه اول انسان اېمس، تاپسنگ دېگیل انسانغه سؤز.

سؤزدور انسان کؤنگلیده بیر گوهر قیمت بها،
آنی خوار اېتمه، دېبان هر هوشی یؤق حیوانغه سؤز.

وه، نې ینگلیغ بیلغوسی حیوان گهرنینگ قدرینی
کیم تاپر حظ یېتسه اول کُنجاره و سامانغه سؤز.

سؤزنی مفهوم آیله‌مک نافهمغه مشکل دورور
کیم بؤلوب سؤز اهلی بغری قان و باتغه‌ی قانغه سؤز.

سنگدل جاهلغه، تانگ یؤق، سؤز اگر قیلمس اثر،
چونکه تأثیر آیله‌مک ممکن اېمس سندانغه سؤز.

هر خساست‌شیوه‌غه سؤزونگنی ضایع قیلمه‌غیل،
سؤز دېمک گر ایسته‌سنگ، دې صاحب احسانغه سؤز.

بیلمه‌گن اؤز قدرینی، نې بیلگوسی سؤز قدرینی،
حیف‌دور دانا دېمک نادان و بې‌عرفانغه سؤز.

احمق اهلی بیلمه‌گه‌ی سؤز ایچره اؤز بهبودینی،
اؤزیگه قیلغه‌ی ضرر آخر چېکیب هذیانغه سؤز.

سؤز قبول امّیدی بیرله دېمه‌گیل حاسدغه کیم
آدمي معقول اېته آلغه‌ی قچان شیطانغه سؤز.

رحم اېتیب سؤز حالیغه، جاهلغه آنی دېمه‌گیل
کیم بؤلوب بېزار اندین کېلگوسی افغانغه سؤز.

عالَم ایچره برچه ایشدین قتّیغ و دشواردور،
آگهي، معقول قیلماق بېحیا نادانغه سؤز.

۱۴۲

کؤنگول بیر بحر زَخّار انده‌دور پاکیزه گوهر سؤز،
ولي شرط اول که معنی شاهدیغه بؤلسه زیور سؤز.

نه مشکل درد اېرور کیم بیر سؤزومنی آیله‌مس باور،
ولېکن باور آیلر مدّعیلر گر دېسه هر سؤز.

خموش اؤلسم، تانگ اېرمس، یار لطفی شهدیدین آیرو
که طؤطی آیته آلمس گر اېسه مهجور شکر سؤز.

سؤزیگه باق اگر بیلمک تیلرسن کیمسه احوالین
که اسرارِ نهانی صورتیغه کېلدی مظهر سؤز.

عجب اېرمس سؤزوم گر باور ایتمس حاسد جاهل
که تکذیب اېتگوسی بوجهل اگر دېسه پیمبر سؤز.

دېبان غفلت اېلیغه پند ضایع قیلمه سؤزونگنی،
اېشیتمک ممکن اېرمس گر دېسنگ هر نېچه کیم کر سؤز.

قیلیب سؤزنی وسیله ایستمه عالم ارا عزّت
که دهر اهلی قاشیده کېلدی معیوب و محقّر سؤز.

سؤزونگگه اهل دنیا آلّیده قدر ایستمه هرگز،
رفیع‌القدر اېرکنی، نه بیلسون گاو ایله خر، سؤز.

دېبان هر سنگدلغه، آگهي، سیندورمه‌غیل سؤزنی
که انسان آبرؤیی افسریغه کېلدی گوهر سؤز.

۱۴۳

ناز و کرشمه باغی‌نینگ سرو روانی سیزموسیز؟
عاشق خسته جسمی‌نینگ راحت جانی سیزموسیز؟

قوللوغینگیزغه فخر ایتر کؤیونگیز ایچره خؤبلر،
کشور حسن تختی‌نینگ شاه زمانی سیزموسیز؟

غمزه اؤقینی یاشورون آتیبان، آیله‌غه‌ی عیان،
کؤکسومیز اوزره هر طرف نیچه یرانی، سیزموسیز؟

غرقهٔ حیرت آیله‌گن کؤزلریمیزنی کؤزگودیک،
کؤرگوزوبان کرشمه و ناز و ادانی، سیزموسیز؟

زار کؤنگولنی بیر نهان درد فغانغه کیلتورور،
راست دیینگیز که باعث درد نهانی سیزموسیز؟

مهر و وفانی کؤرگوزوب اؤزگه اولوسغه دمبدم،
بیزگه همیشه قیلغوچی جور و جفانی سیزموسیز؟

شفقت و التفاتنی بیزگه کم آیله‌بان بسې،
اؤزگه‌گه وافر آیله‌غن لطف و عطانی سیزموسیز؟

یيتکوروبان رقیبغه وصل و نشاط و عیشنی،
بیزگه حواله آیله‌گن درد و بلانی سیزموسیز؟

عشق اؤتی ایچره آگهي کیچه و کوندوز اؤرتنور،
اوشبو اؤت ایچره بو صفت اؤرته‌گن آنی سیزموسیز؟

۱۴۴

طرب بیرله کیلیب هنگام نورؤز،
اولوسنی سرخوش ایتتی جام نورؤز.

باری یر یوزی بؤلدی سبز و خرّم،
یئتوشگچ خضردیک اقدام نورؤز.

گلستانلرغه بیردی دلکشالیغ،
کیلیب یوز فیض ایله ایّام نورؤز.

تون و کون بادهٔ عشرت ایچینگ دیب،
یئتر هر دم صلای عام نورؤز.

همه مست طرب بؤلدی خلایق،
بؤلوب هر دم قدح‌آشام نورؤز.

قیلورغه عشق ایلین دیوانه خؤبلر،
پری‌دیک جلوه آیلب شام نورؤز.

یوزینی گلگل آیلب گلجبین‌لر،
ایچیب هر تون مِی گلفام نورؤز.

سهی‌قدلر یناغی و قباغی،
آچیب هر یان گل بادام نورؤز.

الرنینگ حسنینی آیلب تماشا،
باری عشّاق تاپتی کام نورؤز.

بیریب اول حسن شاهی بؤسه نقدین،
حزینلرغه دیبان انعام نورؤز.

امید اول کیم نصیبین آگهي هم
آلیب بؤلغه‌ی فرح‌فرجام نورؤز.

«س» ردیفی

۱۴۵

دهر بزم و عیشی اندوه و غمیغه ارزیمس،
شربتِ جانپروری مهلک سمیغه ارزیمس.

یوز ییل اؤلسنگ یار وصلی‌نینگ صفالیغ صبحیده،
بیر زمانلیغ هجری شامی مظلمیغه ارزیمس.

یېتسه دوراندین سنگه گر عمرلر سور اوزره سور،
بیر نفس یېتکن ملال و ماتمیغه ارزیمس.

لعلیدین گر جان تاپوب قوچسنگ مرادینگ شاهدین،
نزع وقتی پیکرینگ پیچ و خمیغه ارزیمس.

مدحینگه آچسه اولوس گر خوش عبارت بیرله تیل،
بیر قبیح الفاظ ایله قیلغن ذمیغه ارزیمس.

تېنگ توت اموال جهان بیش و کمینی کیم انینگ
انبساطی بیشی اندوهی کمیغه ارزیمس.

ایسته‌بان عیش، آگهي، غم باشینگه کېلتورمه کیم
دهر بزم و عیشی اندوه و غمیغه ارزیمس.

١۴۶

فراق دوزخی اؤتیغه کیم که یاقیلمس،
وصال جنّتی‌نینگ گلشنیده جا قیلمس.

نیچه که عرض خضوع ایتسه دلبر اؤلمس رام،
کیشی که قصر فنانی مکانی تا قیلمس.

توشرمو یار یوزی عکسی غیر زنگیغه،
کؤنگول سجنجلیدین هر کیشی جدا قیلمس.

اول آی رقیبغه مهر و وفا قیلیب هر دم،
منگه، فغان که بجز جور ایله جفا قیلمس.

جهان عروسی اگرچه کؤرونگوسی دلکش،
ولیک بیرمه کؤنگول لحظه‌یي وفا قیلمس.

بو دَیر ایچیده دمادم ایچینگ مِي عشرت
که عمر فرصتی هیچ کیمسه‌گه بقا قیلمس.

سپهر بوقلمون ظلمین آگهیغه کؤرونگ
که یؤق دمي انی یوز غمغه مبتلا قیلمس.

۱۴۷

هر بنده که خصلتده انداق که ایاز اۏلمس،
خلوتگهِ سلطانغه، بیل، محرم راز اۏلمس.

اول کیم قیله‌دور نازش خلق ایچره تکبّرغه،
یوز پند ایله زجر اېتسنگ ارباب نیاز اۏلمس.

گر پرورش اېتسنگ جان شهدین بېریب افعیغه،
کامیده انینگ زهری بیر ذرّه‌چه آز اۏلمس.

جغدې که کېچه-کوندوز ویرانه‌غه اُنس اېتمیش،
مینگ تربیّت اېتسنگ اول صید آلغوچی باز اۏلمس.

گر طعمه تاووقفه قیل نُقل و شکر و حلوا،
اوچماقده هوا اوزره سَیر اېتگوچی قاز اۏلمس.

قیش فصلی که طبعی‌نینگ مخصوصی برودتدور،
هر نېچه که اۏت یاقسنگ اصلاحیغه یاز اۏلمس.

گر آگهي عالمده اۏرتنسه، تانگ اېرمس کیم
عشق اۏتیغه توشکنگه جز سوز و گداز اۏلمس.

۱۴۸

یوزی‌نینگ مهرینی کؤرگن مهِ انورنی یاد ایتمس،
لبی‌نینگ شهدینی سؤرغن مِی کوثرنی یاد ایتمس.

یاتیب توفراق اوزه کؤییده، باشغه تاشنی یاستانغن
بهشت ایچره ملایم بالش و بسترنی یاد ایتمس.

گل رخساریني ناگه تماشا اَیلسه بلبل،
فغانلر تارتیبان اؤتلوغ گل احمرنی یاد ایتمس.

چو عزّت اهلیغه راغب دورور اول خؤبلر شاهی،
تانگ ایرمستور اگر بو بندهٔ احقرنی یاد ایتمس.

ساریغ یوزگه اریغ اشکیم نیچه آقسه، ایمستور سود
که استغنا کمالیدین زر و گوهرنی یاد ایتمس.

اگرشه‌لر باشی اوزره ایاغی توفراغی یبتسه،
جهان سلطانلیغین ترک اَیله‌بان افسرنی یاد ایتمس.

فغان کیم هر کیچه نؤش اَیله‌بان اغیار ایله ساغر،
خمار ایچره اگر اؤلسم، مبنِ مضطرنی یاد ایتمس.

بورون خؤب وعده گرچه اَیله‌میش ایردی، ولی ایمدی،
بیرین هم یادیغه آلمس، دیمه‌ی اکثرنی یاد ایتمس.

بس ایتکیل، آگهي، اؤتلوغ فغانینگ کیم سینی اول آی،
نیچه کیم اؤرته‌سنگ افلاک ایله اخترنی، یاد ایتمس.

۱۴۹

وه کیم نیدین اوشبو تون اول ماه‌لقا کیلمس،
حالیمنی مگر بیلمس، بیلسه دغی یا کیلمس.

هجران المی زهری اؤلتوردی بوتون، بیلمان
نیوچون لبی شهدیدین آیلرگه دوا کیلمس.

بیر وجه ایله یا میندین قالمیشدور انینگ کؤنگلی،
اول وجه ایله جانیمغه قیلماقده جفا کیلمس.

یا مجلس ارا اغیار کؤپ ایرکنینی انگلب،
سقلب اؤزینی، آیلب اظهار حیا، کیلمس.

یا خود باریبان اغیار بزمینی قیزیتمیشدور
کیم ساووتیبان کؤنگلین بو کیچه منگا کیلمس.

یؤق ایرسه، رقیب اؤلمیش کیلمکدین انگه مانع
کیم اندین اؤله آلمه‌ی بیر لحظه جدا، کیلمس.

هر وجه بیله ایمدی بیشک و گمان بیلدیم
کیم بو تون اول آی آیلب عهدیغه وفا کیلمس.

بیر باردی انگه کؤنگلوم، پندیمنی قبول ایتمه‌ی،
نَیله‌ی که ینه قیتیب اول یوزی قرا کیلمس.

آگهي، قریبتورسن، وصلی هوسیدین کیچ
کیم نفرت ایتیب سیندین اول ماه‌لقا کیلمس.

۱۵۰

کپره‌کمس گل منگه، اول شوخ‌نینگ گلگون ینگاقی بس،
نبته‌ی شهد و شکرنی، شربت شیرین دوداقی بس.

نبتیب سرو و سمن سَیریغه میل اَیله‌ی که یاریم‌نینگ
تماشای قد زیباسی و سیمین سقاقی بس.

دیمنگ رمّان ایله بادام وصفین خسته کؤنگلومگه،
نگاریم لعل روح‌افزاسی و دلکش قباقی بس.

جهان رعنالری‌نینگ صحبتین کؤنگلوم نه قیلسون کیم
انگه اول دلربانینگ بزم وصلی اشتیاقی بس.

قویاش تاجین باشیمغه گر فلک قؤیسه بؤیون سونمان،
نیدین کیم مهوشیم‌نینگ باشیمه یبتسه آیاقی بس.

باقیب ایکّی کؤزوم آی و قویاش شکلیغه نبتسون کیم
الرغه شهسواریم‌نینگ ایکی زرّین چناقی بس.

قبول ابتمان اگر آغوشینی حور اَیلسه جاییم
که جانیم راحتیغه اول پری‌پیکر قوچاقی بس.

اگر حیوان زلالین خضر ببرسه، آغزیمه آلمان
که دُرد باده لطف ابتسه منگه گلچهره ساقی بس.

هوس جام جم ابتمان، آگهي، می نؤش ابتر چاغده
که جام جم منگه یار ایتلری سینغن یلاقی بس.

۱۵۱

چیقتی اول سیمین‌بدن اویدین کیپ اخضر لباس،
اطلس گردوندین اپتکاندپک مهِ انور لباس.

قامت زپباسیغه پپرمیشدور اؤزگه زپب و فر،
توگمه و آلتون کمر پیرله تاپیب زیور لباس.

خلعتین اَیلپمودور اول سرو موزون‌قد یشیل،
یؤقسه، اخضر اَیله‌میشدور خضر پیغمبر لباس.

نطق شیرینی ایکی لب ایچره پؤلمیشدور نهان،
یا که قیلمیش لعل ایله یاقوتدین شکّر لباس.

برچه عالم اهلی جانی جوهرین اَیلر نثار،
ناگه اول قاتل کیپب میدانغه چیقسه زر لباس.

حیفدور زپبا لباس اَرذال ایله اوباشغه،
پؤلمه‌غه‌ی آدم نپچه کیم کیپسه گاو و خر لباس.

حور و غلمان سُندُس و استبرقیدین خوشتورور،
پیرِ دَیر اپتسه کرم پیر کهنه و ابتر لباس.

کپلگیل، اپ اؤتلوغ کؤنگول، اپسکی چپانغه قانع اؤل
کیم همیشه جسمیغه کولدین قیلور اخگر لباس.

پؤلمه محزون، آگهي، سپن داغی عریان قالمه‌غونگ
جرم اپلی حق لطفیدین کیپگن چاغی محشر لباس.

١٥٢

منگه تون خلوت ایچره بؤلدی مطرب‌زاده‌یې مونس،
انینگدېک کیم خمار اهلیغه بؤلغه‌ی باده‌یې مونس.

طرب اوزره طرب کؤنگلومگه یېتکوردی توتوب ساغر،
بؤلوب گلچهره ساقِ طرب‌آماده‌یې مونس.

نې تانگ، اندوه و کلفت قیدیدین آزادلیغ تاپسم
که بؤلمیشدور منگه بیر مهلقا آزاده‌یې مونس.

عجب یؤق، ساده کؤنگلوم یېتسه هر کامیغه کیم بؤلمیش
انگه یوز لطف بیرله بیر نگار ساده‌یې مونس.

مروّت شرعیده واجب انیس و دستگیر اؤلماق،
اگر بؤلسه کیشیگه بېکس و افتاده‌یې مونس.

تواضع کؤرگوزوب زاهد، نې تانگ، اُنس اېتسه عاشققه
که حیرت جایی اېرمس، نرغه بؤلماق ماده‌یې مونس.

تانگ اېرمس، آگهي، فیض الهیغه انیس اؤلسه،
که اول باردور نسب ایچره برادرزادهٔ مونس.

«ش» ردیفی

١٥٣

اي جمالینگگه گر اېرمس واله و حیران قویاش،
اَیله‌نیب باشینگگه نېچون بۏلدی سرگردان قویاش.

شعله ایچره نېگه غرق اۏلمیش تنی باشدین آیاق،
آتش عشقینگ ارا گر بۏلمسه سۏزان قویاش.

یوز قۏیوب هر کون اېشیکینگ یاستانور، نې وجه ایله،
گر سنگه قیلماق اۏزینی ایسته‌مس دربان قویاش.

چېکمه‌گن بۏلسه اۏزین گر قوللرینگ‌نینگ سلکیگه
نې اوچون انجم سپاهی اوزره‌دور سلطان قویاش.

ایسته‌بان قیلماق اۏزین پروانه حسنونگ شمعیغه،
تون-کون اطرافینگده اَیلر تینمه‌یین دوران قویاش.

گر قویاش‌آسا یوزونگ آچسنگ نقابینگ ابریدین،
مهر قاشیده سُها ینگلیغ بۏلور پنهان قویاش.

تا کف پایینگگه یوزین سورتتی اخلاص ایله،
تاپتی رخساریني هر کون چرخ اوزه تابان قویاش.

قیلمه سرکشلیک گر ایسترسن کمال رفعتینگ
کیم کمالیغه مدام اندین تاپر نقصان قویاش.

آگهي‌نینگ تیره شامین یوز آچیب یاروتمه‌سنگ،
تا قیامت صبحی یاروتماق اېمس امکان قویاش.

۱۵۴

مهرِ رخسارینگ که تا عالم ارادور نورفاش،
یوز قۏیر توفراققه هر تون انفعالیدین قویاش.

دلربالرغه مگر کۏیونگ بۏلوبتور سجده‌گاه
کیم قۏیرلر برچه انده لحظه-لحظه یېرگه باش.

مېن دېمه‌ی، بلکیم جهان اهلی باشیغه سالغوسی
یوز تومن درد و بلا گر سېنده‌دور بو کۏز و قاش.

دولت حسنونگ کمالین ایسته‌سنگ، اې مهرچهر،
ذرّهٔ سرگشته‌لرغه قیل شعاعِ مهر فاش.

مست جام وصل اېت، اې آرام جان کیم ایش منگه
تابکَی مخمورلیقلر بیرله بۏلغه‌ی جان تلاش.

روحوم اۏلوب تازه، خسته جسمیمه راحت یېتر،
آیله‌بان دشناملر اورسنگ اگر کۏکسومگه تاش.

آه کیم یوز اوزره خالینگ حسرتیدین صبح و شام،
قان روان اۏلدی توکنگچ چشم خونباریمده یاش.

درد ایله غم همدمیم، طُعمم اېرور خون جگر،
رحم قیل کیم هجر ارا دایم منگه بودور معاش.

جانینی عشق اهلی‌نینگ آلغوسی بیر نظّاره‌ده،
اې پری، فتّان کۏزونگده گر بودور اۏغرین قراش.

آچ متاعِ حسن و کۏرگوزگیل خریداریغه کیم
اېسکی تېز اۏلغه‌ی بو بازار ایچره بو ینگلیغ قماش.

نېتتی قیلسنگ آگهیغه رحم آیلب استماع،
شام هجرینگده چیقر کۏککه فغانیدین خراش.

١٥٥

ساقیا، میخوارەلر جسمیدین آلدی تاب قیش،
قیل مهیّا بزمینی قیزدورغەلی اسباب قیش.

مَی بیله اۆت تابیدین مجلسنی گلشن آیله‌گیل،
گلشن ایچره عشرت ایتمک گر ایرور نایاب قیش.

قیشده جمعیّت کۆنگوللرگه یېتیر اشغالیدین،
اوسرو خوش ایّام ایرور بزم ایتگەلی احباب قیش.

ای خوش اول کیم یاری بیرله اۆلتوروب اۆت یانیده،
مَی ایچر بۆینیغه ایلکینی قیلیب قلّاب قیش.

عام ایتیب لطفونگنی توتغیل آتشین می، ساقیا،
دَیر ارا قیلسون دماغین گرم شیخ و شاب قیش.

نِی بیلورسن کېچەلر فقر اهلیدین نِی اۆتکنین،
بستر زرّین اوزه، ای کیم قیلورسن خواب قیش.

اول گدا حالیغه رحم ایت کیم ساووقدین هر کېچه
تا سحر افغان چېکیب، اشکین تۆکر یېغلاب قیش.

ای غنی، باققیل یلنگلر حالیغه بو شُکر اوچون
کیم کییرسن توبتو قاقوم بیله سنجاب قیش.

آگهي‌نینگ صورتِ حالیغه باق کیم آیله‌دی
اشکی هر یاندین آقیب، رخسارین اسطرلاب قیش.

١٥۶

باغ ایچره قدم، ای گل، قۇیغیل که بهار اۇلمیش،
باغ اهلی تیلب وصلینگ بېصبر و قرار اۇلمیش.

تیرناغی بیله ییرتیب گل سینه‌سینی سېنسیز،
کۇر کیم تنی سرتاسر خوناب و فگار اۇلمیش.

عریان تن ایله بو کیم یېلدین قیلور افغان سرو،
قدینگ غمیغه توزمه‌ی دیوانه‌شعار اۇلمیش.

حالیده پریشانلیغ سنبل‌نینگ اېرور، بسکیم،
گیسویِ پریشانینگ سوداسیده زار اۇلمیش.

باشی قویی، قدی خم نرگس ساری باققیل کیم
صهبای نگاهینگنی تارترغه خمار اۇلمیش.

ییر اوزره تۇشب نسرین یفراغلرینی هر یان،
اۇپمککه کفِ پایینگ، یۇلونگده غبار اۇلمیش.

عشقینگ غمیده تون-کون فریاد و فغان تارتیب،
هم بلبل و هم قمری محزون و نزار اۇلمیش.

مېن زار ایله بۇلماقدین عار اَیلمه بۇستانده
کیم صبح و مسا گل‌نینگ همصحبتی خار اۇلمیش.

باغ ایچره خرام اَیلب، کېل آگهینی شاد اېت
کیم باغ ارا اول سېنسیز یوز غمغه دچار اۇلمیش.

١٥٧

گلستان سَیریغه کیل، ای سهی‌قامت که یاز اؤلمیش،
آچیلمیش هر طرف گللر، عنادل نغمه ساز اؤلمیش.

طراوتلر تاپیب صحرا یوزی نیسان سحابیدین،
نزاهت ایچره جنّت گلشنیدین فرق آز اؤلمیش.

بهرورگه تازه جان ایل جسمیغه عیسی دمی ینگلیغ،
نسیم جانفزاغه هر طرف ایش اهتزاز اؤلمیش.

قؤیوب باش اوزره هر یان لاله‌لر گلرنگ جامینی،
طرب هنگامه‌سینی قیزدورورغه طاس‌باز اؤلمیش.

پری ینگلیغ یشیل برقعلر ایچره یاشوروب یوزنی،
چمنده غنچه‌لر شاهدلریغه شیوه ناز اؤلمیش.

آچیب هر ساری گللر باغ ارا رخسار آتشناک،
ایش اندین زار بلبللرغه یوز سؤز و گداز اؤلمیش.

بلند ایتمک اوچون شوق ایچره قمریلر نواسینی،
چپکیب قد سرولر یوز زینت ایله سرفراز اؤلمیش.

مونونگدیک فصل ارا کام آلدی عمریدین اول آدم کیم
سبور یاری بیله گلشن ارا عشرت‌طراز اؤلمیش.

محب گر آگهي‌غه بؤلسه اول خؤبلر شهی، تانگ یؤق
که حسنِ نطق ایله محمود محبوبی ایاز اؤلمیش.

١٥٨

تا زلف پریشانین یوز اوزره نقاب ایتمیش،
خورشید اوزه آهیم‌نینگ دودینی سحاب ایتمیش.

آچغنده تراغ ایله مشکین ساچی‌نینگ چینین،
هر تارینی بؤینومغه باغلرغه طناب ایتمیش.

زلفی توشوبان اؤتلوغ یوز اوزره نیچوک کیم دود،
رشک اؤتی ارا جان و کؤنگلومنی کباب ایتمیش.

مینین یاشوروب یوزنی، هم نکته‌گه لب آچمه‌ی،
چشمیمنی پُرآب اَیلب، جانیمنی خراب ایتمیش.

قاشیغه توشوب چینلر، یوزیدین آقر تیرلر،
گؤیا که غضب بیرله قتلیمغه شتاب ایتمیش.

خالی مگر اؤغریدور لب شهدی اوچون کیلگن
کیم آنی سالیب عارض اؤتیغه عذاب ایتمیش.

سؤرماق تیله‌سم لعلین، تانگ یؤق که حکیمِ صنع،
اول دُرج مصفّانی پُر شکّر ناب ایتمیش.

بیرگوم دیب ایدی بؤسه اؤپتوردی یوزین توشده،
اول وعده‌غه بو توشنی، وه ایمدی، حساب ایتمیش.

تا آگهي نظم اَیلر لعلی سؤزی اوصافین،
هر نکته‌سینی فکرِ بیر دُرّ خوشاب ایتمیش.

١٥٩

تنده جانیمدور قفس بندی ارا محبوس قوش،
بؤلغن اوج کبریا پروازیدین مأیوس قوش.

یار کؤییدین، کؤنگول، چیقمه دمې کیم خؤب ایمس،
آشیانیغه اگر بؤلمس ایسه مأنوس قوش.

گر سعید ایرسنگ جهان غمخانه‌سین ترک اَیله‌گیل
کیم قیلور مسکن کهن ویرانه‌نی منحوس قوش.

مرد ایسنگ آزاد بؤل بند طمعدین کیم قیلور
ایل قؤلیدین طُعمه یېرگه میل بېناموس قوش.

هوشینگ اؤلسه، چېک تعلّقدین اؤزونگ کیم قاچغوسی
دامنی هر یېرده کیم قیلسه اگر محسوس قوش.

خوش‌ادا بلبلدېک اؤلمه‌ی، صورت‌آرالیغ نې سود،
کؤر که یؤقتور زینت ایچره اؤیله کیم طاووس قوش.

آگهینی، یا رب، آزاد ایت تعلّق دامیدین
کیم اول اؤلمیشدور نجاتی‌نینگ یؤلی مدروس قوش.

۱۶۰

کېلدی ساووق شدّتیدین اؤیله قتّیغ اوشبو قیش
کیم آغیز آچغچ، تؤنگوب تیل بؤلغوسی انداق که تیش.

گرچه یېر جسمی اوزه قار قاقومین یاپتی، ولې
پنجهٔ صرصرغه بؤلدی کؤکسینی چاک اېتمک ایش.

خم بؤلوب اېل قدّی ساووق شدّتیدین یا کېبی،
اشکی مَدّی تؤنگله‌بان تاقتی انگه سیمین کیریش.

موز کېبی قیلمیش برودت آلیب اؤت تأثیرینی،
تنده، تدبیر اَیله‌بان، جان اسره‌ماق مشکل اېمیش.

باش چیقرمه‌ی کلبه‌سیدین، تؤنگلب اؤلمک وهمیدین،
منقطع بالکل بؤلوبتور اېل ارا باریش-کېلیش.

سروقامتلر کییب اېگنیغه خفتان توبتو،
توزمه‌ی آنینگ بیرله هم تیتررلر انداق کیم قمیش.

عقل و هوشوم قاچتی ساووق شدّتیدین، نېچه کیم
تن اوییده جان لحافی ایچره قیلدیم پرورش.

اول کیشی بیلمس بو ساووق شدّتین کیم بزم ارا
آتشین می ایچسه، اېگنیگه کییب سنجاب و کیش.

آگهي، قیش کېلدی دېب عریانلیغینگدین غم یېمه،
شاه لطفی یاز اېتر نېچه مُشدّد بؤلسه قیش.

١۶١

قتیغراق کیلمه‌دی هرگز جهانغه اوشبو قیشدین قیش
که عقل و حسغه یکسر مانع اؤلدی برچه ایشدین قیش.

اگرچه اسره‌دیم عاجر تنیم قت-قت لباس ایچره،
ساووق یبل بیرله لیکن قلتیره‌تتی کؤپ قمیشدین قیش.

بُرودت شدّتی آستیده قدّیم خم قیلیب یادیک،
ضعیف و ناتوان و نازک ایتتی هم کیریشدین قیش.

چیدرغه هر نیچه کیم کؤرگوزوب کؤپ سعی، تیش قیستیم،
اوشاتیب سنگِ شدّتدین، اَییردی برچه تیشدین قیش.

قبب کلبم ارا، قؤیمه‌ی چیقرغه صرصر افواجی،
مبنی محروم قیلدی ایل بیله باریش-کیلیشدین قیش.

منگه مشکل دورور تاپماق علاجین کیم غنا اهلی
علاج اَیلر ساووقفه قاقوم و سنجاب و کیشدین قیش.

یتوشتی، آگهي، قیش موسمی، وه، ایمدی نَیلرسن
که قتّیغدور قری و عاجز ایلگه برچه ایشدین قیش.

۱۶۲

باری دلبرلر ایچره اول پریوش
قویاش ینگلیغ اہرور ممتاز و دلکش.

مہنینگ مجنونلیغیمنی قیلمنگیز عیب
که سوداسیده‌دور عقلیم مشوّش.

نِی تانگ، یانسه قوروق جسمیم که باردور
فراق بیمیدین جانیمده آتش.

بارور افتان و خیزان جان و کؤنگلوم
ایزیدین، سورسه گر هر ساری ابرَش.

باشیمدین عشقی اؤتی شعله تارتر،
قچان قؤیسه باشیغه تاجِ زرکش.

اہرور غم نقشیدین کؤنگلوم مکدّر،
کہتورگیل، ساقیا، جام منقّش.

که یہتکورگه‌ی صفا اول کؤزگو ایچره،
بو ینگلیغ جام ارا صهبای بہغش.

حواس و هم جهاتیم ترکین آیله‌ی
که سدّ راه اہرور بو پنج ایله شش.

بو دَیر ایچره بؤلور شاد آگهي‌دہک،
فنا صهباسیدین کیم بؤلسه سرخوش.

۱۶۳

کؤزیم اؤیله بیر گؤزلگه نگران و عاشق اؤلمیش،
مَلَکِ دورور پریغه که محبّ صادق اؤلمیش.

بو عجب که بیر پریغه بؤلوب اول ایکاو گرفتار،
بیری اول صفت که مجنون، بیری مثل وامق اؤلمیش.

باقیبان محبّت ایله بیری-بیری‌نینگ یوزیغه،
قویاش و قمرغه اؤخشب تون و کون مطابق اؤلمیش.

بیریدور نهال سرو و بیری شاخ عشق پیچان،
بیری چیرمه‌شیب بیریگه ایکاوی مُعانق اؤلمیش.

بو قوچوب انینگ بیلینی، اول اؤپوب مونونگ تیلینی،
ایکاوی سوررگه عشرت نه عجب موافق اؤلمیش.

تاپیب امتزاج ایکاولان شکر ایله شیر ینگلیغ،
حظ ایت، ای کؤنگول، الرنینگ بو ایشی نه لایق اؤلمیش.

قچان، آگهي، کؤروبتور کیشی بؤیله بزم سیندیک،
مگر اوشبو کیچه یاور سنگه لطف خالق اؤلمیش.

«ص» ردیفی

۱۶۴

طلب یؤلیده عزم آیلر کیشیده بؤلسه گر اخلاص،
مرادی منزلیغه بؤلغوسیدور راهبر اخلاص.

کؤنگول شهبازی مقصودی شکارین صید اپتر بپشک،
هوای صدق ارا بؤلسه انگه گر بال و پر اخلاص.

تاپر کامینی هر قول شاهغه خذمت قیلور چاغده،
اگر بپلیگه آنینگ باغلسه محکم کمر اخلاص.

کمال اهلی ارا، البتّه، تاپغه‌ی رتبهٔ عالي،
معاني کسبیده هر کیمسه کیم قیلدی هنر اخلاص.

کؤنگول، اخلاصینگ اؤلسه هپچ رنجینگ بؤلمه‌غه‌ی ضایع
که هرگز قالمه‌میش سعی و طلبده بي‌اثر اخلاص.

یپسنگ اخلاصدین بَر صدق باغیده، عجب اپرمس
که اول باغ ایچره اپکیلدی نهالِ بارور اخلاص.

مرادینگدین نشانی، تانگ اپمس، اخلاصدین تاپسنگ
که طالبغه بپرور مطلوب وصلیدین خبر اخلاص.

بؤله آلمس سبب هپچ نیمه مقصودونگگه یپتمکگه،
فنا یؤلی ارا بؤلسه قَلاووزینگ مگر اخلاص.

نِي تانگ، یار التفاتین آگهي هر دم تاپر کؤپراق
که آنینگ پیشه‌سیدور عشق ارا شام و سحر اخلاص.

۱۶۵

تا قیلمسه اؤزنی کیشی باطل تصوّردین خلاص،
بؤلماق انگه ممکن ایمس هرگز تجبّردین خلاص.

گر ایسته‌مسسن بؤینینگه ابلیس ینگلیغ طوق لعن،
قیل خاطرینگنی سعی ایتیب، دام تکبّردین خلاص.

هر کیم که طاعت فرصتین قؤلدین بیرور غفلت بیله،
بؤلمس ایکی عالم ارا بیر دم تحسّردین خلاص.

انگلب غنیمت وقتنی، سعی ایت ایشینگ اتمامیغه
کیم دهر اوضاعی ایمس هرگز تغیّردین خلاص.

حق امرینی جان بیرله قیل، ذاتین ولي فکر ایتمه‌گیل،
کیم فکر قیلسه آنی، بیل، بؤلمس تحیّردین خلاص.

غم لشکری یوز مینگ ایسه، عاشق بؤلور یالغوز طرف،
بؤلمس دمي تا اؤلگوچه اوشبو تهوّردین خلاص.

گر کامینگ ایرسه آگهي بؤلماق عزیز و معتبر،
هرگز اؤزونگنی قیلمه‌غیل عجز و تکسّردین خلاص.

۱۶۶

جفا آیینی دلداریمغه مخصوص،
وفا رسمی دل زاریمغه مخصوص.

جفادین قۏل چېک، اې گردون که بو ایش
اېرور شۏخ ستمکاریمغه مخصوص.

لبینگ سۏردورمه مېندین اۏزگه گه کیم
بو شریت جان بېماریمغه مخصوص.

اۏقونگ هر تنغه ضایع قیلمه کیم اول
اېرور بو جسم افگاریمغه مخصوص.

یۏلونگ گردی اېرور بیر تۏتیا کیم
یاشرغن چشم خونباریمغه مخصوص.

خرامِ قامتینگ‌نینگ فکرین اېتکچ،
روانلیغ بۏلدی اشعاریمغه مخصوص.

کېت، اې خورشید کیم شامیم یاروتماق،
اېرور اول ماهرخساریمغه مخصوص.

دم عیسادین اېتمان جان طمع کیم
بو معجزدور لب یاریمغه مخصوص.

ساچی اندیشه‌سیده آگهي‌دېک،
نزاکت کېلدی اشعاریمغه مخصوص.

۱۶۷

وه که تا اغیار بؤلدی صحبت یاریمغه خاص،
رشکیدین اندوه و غمدور جان بیماریمغه خاص.

وصلی نؤشی‌نینگ دواسی خاص اؤلوب اہل جانیغه،
هجری نیشی‌نینگ یراسی جان افگاریمغه خاص.

اي اجل، اہل جانینی آلماقده کؤپ لاف اورمه‌غیل
کیم بو ایش اول قاتل بیرحم و خونخواریمغه خاص.

اؤزگه کؤزگه خاص اؤلوب کؤیی ارا ناز اویقوسی،
هر کیچه بیخوابلیغدور چشم خونباریمغه خاص.

ساز بزمیدین نوا عشّاققه مخصوص اؤلوب،
چنگدیک فریادلر محزون دل زاریمغه خاص.

اؤزگه دلبر ساری کؤنگلوم، وه، نیچوک میل آیله‌سون
کیم رسوم دلربالیغ کیلدی دلداریمغه خاص.

شادلیغ انواریغه اہل طالعی مطلع بؤلوب،
تیره‌لیغ انواعی بخت نکبت‌آثاریمغه خاص.

عشق دردی، هجر اندوهی، خلایق طعنه‌سی،
کؤیی ایچره کؤنگول آتلیغ خوار و بیعاریمغه خاص.

آگهي شعرین اؤق گر خوشدل اؤلماق ایسته‌سنگ
کیم طرب مضمونیدور جانپرور اشعاریمغه خاص.

«ض» ردیفی

۱۶۸

بؤلمسه لعلینگ انگه جان اؤلمغه‌ی، جانا، عوض،
نې اوچون کیم جانغه جسم اؤلمه‌یدورور اصلا عوض.

تیره شامیمنی اگر شمع رخونگ یاروتمسه،
بؤلمگه‌ی هرگز انگه مهر جهان‌آرا عوض.

قامتینگدین آیرو طوبی جانبی قیلمان نظر،
نېگه کیم اعلی‌غه بؤلمس هېچ بیر ادنا عوض.

بؤی زلفونگنی دماغیم تاپمسه، بؤلمس انگه
نافهٔ آهوی چین و عنبر سارا عوض.

بادهٔ جام وصالینگ نشئه‌سین گر تاپمه‌سم،
وه، انگه بؤلماق نه ممکن ساغر و صهبا عوض.

خلّص اول کیم هر قچان بؤلسم اگر سېندین جدا،
آیله‌ی آلمان بو جهان ایچره سنگه پیدا عوض.

طؤطی طبعیمنی خوشحال ایت که خاموش اؤلسه اول،
بیر نفس بؤلمس انگه یوز بلبل گؤیا عوض.

واقف اؤل، اؤتکرمه‌گیل بېهوده عمرونگ کیم انینگ
بیر کونیغه بؤلمه‌غه‌ی دنیا و مافیها عوض.

آگهي‌غه بؤلمه‌دی چون عشرت دنیا نصیب،
رحم ایتیب، یا رب، انگه قیل راحت عقبا عوض.

۱۶۹

باغ ایچره یېتکوردی آچیب تا گل یوزین جانانه فیض،
هم تاپتی گللر رنگ و بۏ، هم بلبل دیوانه فیض.

گل خرّم اۏلدی هر طرف گلشنده اول یوز تابیدین،
انداق که تاپغه‌ی شمع اۏتی انواریدین پروانه فیض.

فردوس باغیدین فزون اۏلغه‌ی صفا و زینتی،
اول گل بهار حسنیدین گر تاپسه هر کاشانه فیض.

یېتکوردی اول یوز جلوه‌سی اېل بزمیغه آبادلیغ،
یا رب، قچان تاپغوسیدور اندین بیزینگ ویرانه فیض.

اول کۏز نگاهی شعله‌سی عالمنی سرشار اَیله‌دی
کیم کۏپ یېتورگه‌ی باده‌سی کوچلوک اېسه پیمانه فیض.

خوشحال اۏلوب بۏلدی انگه ایش خندهٔ دندان‌نما،
اول زلف عنبربارديدین تا حاصل اېتتی شانه فیض.

گر خرّم اۏلماق ایسته‌سنگ توفراقده مسکن اَیله کیم
بو خصلت ایله تاپغوسی نشو و نمادین دانه فیض.

خۏی اېت غم و محنت بیله عشق ایچره گر عاقل اېسنگ
کیم تاپغوسیدور محنت و اندوهدین فرزانه فیض.

بیلگیل یقین، اې آگهي، اوشبو زمانه اهلیغه
هر کیم که بۏلسه آشنا، اندین بۏلور بېگانه فیض.

۱۷۰

تا قویاش کبی بؤلدی جلوه‌گر سنگا عارض،
شام فرقتیم کوندبک قیلدی پُرضیا عارض.

عارضینگگه، وه، نَیلب اؤخشته‌ی قویاشنی کیم
خال و زلف ایله یؤقتور انده خوشنما عارض.

گلنی اَیله‌مک تشبیه یوزونگه غلطدور کیم
تاپمه‌میش کؤز و قاشدین زیب و فر انگا عارض.

سرودبک دیسه بؤلغه‌ی قامتینگنی گر انده
لعل جانفزا بیرله بؤلسه دلکشا عارض.

عشق ارا غنی‌دورمن، اؤیله کیم منگه باردور
کان سیم گریان کؤز، معدن طلا عارض.

یوز آچیب یاروت شامیم، ای قویاش، خداحقّی
کیم سنگه قیلیبتور حق مطلع صفا عارض.

آگهي، چبکیب محنت فارغ اؤلمه‌دیم بیر دم،
قیلمه عیب، زرد اؤلسه دایما منگا عارض.

۱۷۱

عارضینگدور مهر انوردین غرض،
قامتینگ سرو و صنوبردین غرض.

خاک کؤیونگ باغ جنّتدین مراد،
نؤش لعلینگ آب کوثردین غرض.

قاشلرینگ کیلدی عبارت قوسدین،
ساچلرینگدور سنبل تردین غرض.

تانگ ایمس، قیلسم قولاقیم زیوری
کیم سؤزونگدور درّ و گوهردین غرض.

قیلمس ایرسنگ بؤینومه پیچان کمند،
پس نیدور زلف معنبردین غرض.

مال جمع اؤلسه، نی تانگ، نادانده کیم
یوک کؤترمک گاو ایله خردین غرض.

همّت اهلی و سخاوت خیلیغه
بذل ایله ایثار ایرور زردین عرض.

سینسن، ای فرزند آدم، واقف اؤل،
خلقت افلاک و اختردین غرض.

آگهي، بیلگیل که ایرمس عاقبت،
جز فنا دنیای ابتردین غرض.

«ط» ردیفی

۱۷۲

اي عاقل، ایتمه زال جهان بیرله اختلاط،
بالقصد قیلمه قاصد جان بیرله اختلاط.

شک یؤقتورور که زهردین آخر بؤلور هلاک
هر غافلی که قیلسه ییلان بیرله اختلاط.

یخشیدور اؤلسه یخشی بیلن مختلط یمان،
یخشی یماندور ایتسه یمان بیرله اختلاط.

توز یورمک ایسته‌سنگ، قریدین قاچمه، اي ییگیت
کیم اؤق بارور توز ایتسه کمان بیرله اختلاط.

لیک اهل عقل آلّیده موزدین ساووق دورور،
پیرِ کهنغه تازه جوان بیرله اختلاط.

همّت اگر بلند ایسه، بي‌وهم قیلغوسی
مور ضعیف شیر ژیان بیرله اختلاط.

یئتسه مدد اگر نفسي فقر پیریدین،
قیلغوسی پشّه فیل دمان بیرله اختلاط.

چین انگله کیم طمعدور اؤت و آبرؤ سمان،
اول اؤتغه بیرمه اوشبو سمان بیرله اختلاط.

گر ایستر ایسنگ ایکّی جهان کامین، آگهي،
قیلمه زمانِي اهل زمان بیرله اختلاط.

۱۷۳

عشق ایچره کیم کام ایسته‌سه، بۇلماق انگه ناکام شرط
کیم راحت ایتکنگه طلب چیکمک ایرور آلام شرط.

عشّاق کۆنگلین آلغه‌لی خُلق و ملاحت شرط ایرور،
یۇق سروآسا قامت و رخسارهٔ گلفام شرط.

آچیب یوزونگنی بزم ارا قیلغیل عیان ناز و ادا
کیم کۆرگوزوب شرم و حیا قیلماق ایمس آرام شرط.

می نۇش قیلغیل کیم طرب هنگامه‌سین قیزدورغه‌لی،
عیش و نشاط اهلیغه‌دور ایچمک لبالب جام شرط.

کۆنگلوم قوشینی ایسته‌سنگ بند ایتمک، آچغیل زلف و خال
کیم آنی صید ایتمککه‌دور بو دانه بیرله دام شرط.

ای حسن گنجیدین غنی، کم قیلمه وصلینگ نعمتین،
باردور توانگر اهلیغه قیلماق مدام انعام شرط.

قاچمه ملامتدین، کۆنگول، عاشق ایسنگ کیم عشق ارا،
هر کیم کمال ایستر ایسه، بۇلماق انگه بدنام شرط.

گر سالک ایرسنگ، زاهدا، کییگیل فنا شالینی کیم
قیلغنغه کعبه عزمینی بار جامهٔ احرام شرط.

امن ایسته‌سنگ اندوهدین، آل قۇلغه ساغر، آگهي،
کیم غصّه و غم دفعیغه بۇلماق قدح‌آشام شرط.

۱۷۴

خؤبلردین آرزؤ مهر و وفا قیلماق غلط،
اول وفاسیزلرغه اؤزنی مبتلا قیلماق غلط.

گر جفا ترکیغه وعده قیلسه‌لر، الده‌نمه‌غیل
کیم الردین بیر نفس ترک جفا قیلماق غلط.

آیله‌سنگ یوز جان فدا، بیر آیله‌مسلر التفات،
اول ستمگرلرگه نقدِ جان فدا قیلماق غلط.

عادت و آیینلریدور آیله‌مک جور و جفا،
آرزؤ اول خیلدین لطف و عطا قیلماق غلط.

دردمند اؤلغن کیشی کیرپیکلری‌نینگ نیشیدین،
لبلری نؤشیدین امّیدِ دوا قیلماق غلط.

آشنالردین تیلرلر دایما بیگانه‌لیغ،
اؤزنی اول بیگانه‌لرغه آشنا قیلماق غلط.

اؤق کیبی قامتلرین چپکمه تیلب آغوش ارا،
شوق بازوسی کوچیدین قدنی یا قیلماق غلط.

کؤککه چیقسنگ هم قویاشدیک توشکه‌سن یپر آستیغه،
عزّ و جاهِ دهردین کبر و هوا قیلماق غلط.

آگهي، نظم آیله سؤز کیم نظم ارا فضل اهلیغه
سپن کیبی ظاهر کلام جانفزا قیلماق غلط.

۱۷۵

بؤلدی لعل جانبخشینگ اوزره تا نمایان خط،
اي پری، خضر ینگلیغ تاپتی جاودان جان خط.

برچه اہل خطینگ کؤرگچ، بنده بؤلدیلر، گؤیا،
قول قیلورغه عالمنی آیله‌دینگ نمایان خط.

جان فدا لبینگ اوزره آیله‌میش مکان، اي شؤخ،
آیله‌گن کیپی مسکن خضر آب حیوان، خط.

ظلمت آب حیوانی سریسر نهان اېتمیش،
لعل روح‌بخشینگنی، تانگ یؤق، اېتسه پنهان خط.

صفحه‌غه یازیلسه خط زیبی آرتوق اؤلغندېک،
آیله‌میش عذارینگگه خؤبلوق فراوان خط.

مصحف رخونگ اوزره خط غباری اېرکنمو،
صفحه‌سیده کؤرگوزمیش یؤقسه مهر رخشان خط.

ایسته‌مم گل و ریحان، نېگه کیم سنگه باردور
غیرتِ چمن عارض، رشکِ بؤیِ ریحان خط.

فهم قیل یوز و خطدین یؤقلوغین بهای حسن،
او ورقده بو مضمون بیلگورور یازیلغان خط.

آگهي ابد عمری مژده‌سیدین آرتوقدور،
وعدهٔ وصال آیلب گر یوبارسه جانان خط.

۱۷۶

تا عیان اؤلدی یوزی اوستیده عنبرفام خط،
آه کیم روشن کونومنی قیلدی تیره شام خط.

لعلین ایستب باردی جان و بؤلدی خطیغه اسیر،
گؤییا کیم اوشبو قوش قیدیغه ایردی دام خط.

رشکیدین یئتکورگوسیدور زهر جانیم کامیغه،
جام لعلیدین بؤلوب هر لحظه شهدآشام خط.

چشمهٔ حیوان اوزه خضر آیله گندیکدور مکان،
بو که قیلمیش لعل جانبخشی اوزه آرام خط.

گلشن اطرافیده ریحان ینگلیغ اول یوز دوریده
قیلغوسی اهل تماشانی فرح‌فرجام خط.

لعلی بیرله آب حیوانیدین ایتسه خضر بحث،
انگه یوز حجّت بیله یئتکورگوسی الزام خط.

خرّم اؤلسه خضردیک، تانگ یؤق، تاپیب عمر ابد
کیم آلور آب حیات‌آسا لبیدین کام خط.

خط که چیقتی، بیگمان، فهم آیله‌سون حسن اهلی کیم
انتهای حسنیدین یئتکورگوسی پیغام خط.

آگهي، هجران غمین تا کَی چیکرسن کیم انگه
آیله گین حالینگنی ارسال آیله‌بان اعلام خط.

«ظ» ردیفی

۱۷۷

آلیب کؤنگلومنی دلکش اون بیله بیر خوشنوا حافظ،
کمند عشقیغه قیلدی اسیر و مبتلا حافظ.

جنونیم عیب ایمس بزم ایچره کیم اؤتلوغ نوا توزمیش،
پری‌دیک جلوه بیرله کؤرگوزوب یوز مینگ ادا حافظ.

جهان باغیغه هرگز کیلمه‌میشدور حُسن ارا انداق
یوزی گل، ساچی سنبل، سروقد، نسرین‌لقا حافظ.

یئتوردی لحظه-لحظه تازه جان اؤلگن تنیم ایچره،
مسیحا معجزین اظهار ایتیب هر دم ارا حافظ.

بغیشلب جسمیمه قوّت، یئتوردی جانیمه راحت،
توزوب ناز و ادا بیرله نوای دلکشا حافظ.

تؤقوز افلاک جسمی طاقت و آرامینی آلدی،
موثر ناله بیرله یئتکوروب اؤتلوغ صدا حافظ.

نِی تانگ، جان و کؤنگولدین اَیریلیب بارسم اگر اؤزدین،
بو ینگلیغ کیم چیکر دلکش نوا اول دلربا حافظ.

سرود اَیلب مینی محفوظ قیلدی غم بلاسیدین،
الهی، برچه آفتدین انگه بؤلسون خدا حافظ.

همیشه آگهي‌غه آفت و غمدین حفیظ اؤلغیل،
قیلیب حالیغه بو غمخانه ایچره رحم، یا حافظ.

۱۷۸

ماه‌رؤیینگ بؤلمسه، خورشید انوردین نه حظ،
نخل قدینگ هجریده سرو و صنوبردین نه حظ.

تاپمه‌غنغه بزم وصلینگ باده‌سیدین کامینی
روضهٔ رضوان ارا تسنیم و کوثردین نه حظ.

یوز اوزه زلفونگ تماشاسی میسّر بؤلمسه،
لالهٔ سیراب اوزه اول سنبل تردین نه حظ.

رحم اِیتیب گر شریت وصلینگنی احسان اِیتمه‌سنگ،
عاشق دلخسته‌لرغه شهد و شکّردین نه حظ.

گر سخاوت لذتیدین بیخبرسن، ای غنی،
مخزنینگده جمع بؤلغن سیم ایله زردین نه حظ.

چون قؤیوب کیتگونگدور آخر یوز تومن ارمان بیله،
پس فریدون مالی و ملکِ سکندردین نه حظ.

آگهي، نظمینگ ارا دلسؤز مضمون بؤلمسه،
ساده اشعارینگ بیله دیوان و دفتردین نه حظ.

۱۷۹

شهددېک شیرین سۆزیدین ناتوان جانیمغه حظ،
مهردېک فرّخ یوزیدین چشم حیرانیمغه حظ.

تازه جان جسمیمگه کیرگندین فزونراق تاپغه‌من،
لطف اېتیب کېلسه قچان اول آی شبستانیمغه، حظ.

هر جفا تاشی که آتغه‌ی اول پری مېن تېلبه‌گه،
یېتکورور جاندین فزونراق جسم عریانیمغه حظ.

شادلیغ تاپغومدورور هر نېچه کیم جور اَیلسه،
کیم اېرور جانیمغه حظ هر نې که جانانیمغه حظ.

ایریلیب مېندین، تیلب وصلین، نېچه کیم کۆرسه رنج،
بار کۆنگول آتلیغ آلاخان و آلامانیمغه حظ.

تانگ اېمس، نظم اَیله‌سم تون-کون فرح‌افزا سخن
کیم یېتر اندین بسې شۆخ سخندانیمغه حظ.

لعلی وصفی، آگهي، شعریمنی شیرین اَیله‌میش،
بو جهتدین تاپغوسی کیم باقسه دېوانیمغه حظ.

«ع» ردیفی

۱۸۰

منگه غم شامی انداق تیره بؤلمیش اختر طالع
که اشکیم ساچسه یوز مینگ انجم ابرمستور انگه مانع.

نه سود اول آی ابشیتمس گرچه فریاد و فغانیمدین،
بؤلور هر تون جهانده یوز قیامت شورشی واقع.

یتوردی صبحغه اغیار شامین مهر رخساری،
منینگ شامیمغه، یا رب، نه اوچون بؤلمس دمي لامع.

انینگ کؤنگلینی یؤق، لیکن ابریتور تاغنی آهیم،
مگر کیم آنی تاشدین هم قتیغ خلق آیله‌میش صانع.

تیلب وصلینی چیکتیم عمرلر جور و جفاسینی،
سالیب هجرانغه آخر قیلدی برچه محنتیم ضایع.

اؤتر آهیم صداسی گرچه گردون اوجیدین هر تون،
ولي اندین نه آسیغ، اول قویاش گر بؤلمسه سامع.

ترحم حالیمه قیلمس نیچه عرض آیلب احوالیم،
گهي ضارع بؤلورمن آلّیده ییغلب، گهي خاشع.

کؤنگول گر ایسته‌سنگ عزّت، نه مقسوم اؤلسه قانع بؤل
که عالم اهلی ایچره خوار اؤلور هر کیم ابسه طامع.

زماني غافل اؤلمه، آگهي، اوقات عمرونگدین
که آگه‌لر دیمیشلر وقت بیر شمشیردور قاطع.

۱۸۱

ساقیا، سیندین ایرور کؤنگلومه آرام طمع،
یعنی ایچمک ایلیکینگ بیرله تؤله جام طمع.

عشق ایلی نؤش قیلورلر می وصلینگ هر دم،
مین هم آنی قیلورم آیله‌مک آشام طمع.

یئتیب ایل صحبتینگه، آیله‌دی کامین حاصل،
نی عجب، مین دغی تاپماق آیله‌سم کام طمع.

عارضینگ هجریده سرغردی یوزوم غم چیکیبان،
ایمدی سیندین قیلورم چهرهٔ گلفام طمع.

چیکرم رنج فراقینگ طمعِ وصلینگ ایله،
نیگه کیم رنج چیکر هر کیم ایسه خام‌طمع.

وه، نیچوک شام غمینگ شرحینی آغاز ایترم،
چونکه اندین منگه یؤق تا ابد انجام طمع.

ای کؤنگول، گنجدیک اؤل کنج قناعتده نهان،
خلقدین آیلر ایسنگ عزّت و اکرام طمع.

کؤزگودیک آیله اؤزونگ صاف ریاضت بیرله،
آیله‌سنگ جلوهٔ معشوقهٔ الهام طمع.

تیله‌سنگ یخشی آت، ای آگهي، ترک طمع ایت
که جهان ایچره قیلور کیمسه‌نی بدنام طمع.

۱۸۲

هر کیچه تینمه‌ی قیلور سؤز و گداز اظهار شمع،
گؤییا، مېندېک اېرور بیر عاشق دیدار شمع.

نې اوچون دېوانه‌لردېک ییغله‌بان ییرتر یقه،
اول پریوش عشقیده گر خود اېمستور زار شمع.

بیر نفس یؤقتور که چیقمس دود شعله باشیدین،
کویگوسی مېندېک مگر غم اؤتیغه بسیار شمع؟

رشتهٔ جانی کویوب هر دم تاپر جسمی گداز،
بیر نهاني دردغه گؤیا اېرور دوچار شمع.

آرتسه اول آی یوزی تابی مُطرّا زلفیدین،
تانگ اېمس، روشن بؤلور بؤلسه پریشان‌تار شمع.

تا کویوب نقش قدمنی باشیغه قیلمس پناه،
راحت امّیدین بو محفلده قیلور بېکار شمع.

چرخ باشیغه سالیب داغ و آیاغین قیلدی بند،
تا که سرکشلیک بیله کؤرگوزمه‌گه‌ی رفتار شمع.

یېتکوره آلمس اولوس جانیغه راحت پرتوین،
تا کویوب کؤرمس روا اؤز جانیغه آزار شمع.

آگهي، وصل ایسته‌سنگ اؤت اور وجودینگ باریغه
کیم بو خصلتدین اول آی بزمیده تاپتی بار شمع.

۱۸۳

یوزونگنی کؤرگه‌لی بؤلمیش منگه زلفِ دوتا مانع،
نیچوک کیم ایسته‌گنگه گنج، بؤلغه‌ی اژدها مانع.

عذارینگ مهریدین گر مدّعی پی‌بهره‌دور، تانگ یؤق
که شب‌پر آچغه‌لی کؤز بؤلغوسی نور و ضیا مانع.

تکلّمغه تیل آچمسسن مینی کؤرگن چاغی، بیلمان،
غضب مانع‌مو ایرکن، یؤق ایسه شرم و حیا مانع.

تانگ ایرمس، گرد راهینگ کؤزگه ییتکچ تؤخته‌سه اشکیم
که کؤز یاشی آقرغه بؤلغوسیدور تؤتیا مانع.

آیاغینگگه یوزوم سورتوب، تیلرمن آبرؤ تاپماق،
باشینگ حقّی زمانی بؤلمه‌غیل، ای مهلقا، مانع.

کیله‌ی دیب وعده قیلدینگ، کیلمه‌دینگ اوشبو گداییگه،
کیم اؤلدی بیلمه‌دیم، ای خؤبلر شاهی، سنگا مانع.

رقیبینگ مانع اؤلمیش کام آلورغه جام وصلینگدین،
انگه هم ییتکه‌لی مقصودیغه بؤلسون خدا مانع.

نصیبیم‌دور ازلده عشق ارا رسوالیغ، ای ناصح،
بو ایش ایچره خدا حقّی اوچون بؤلمه منگا مانع.

نیچه کؤپ بؤلسه جرمینگ عفو و رحمتدین امید اوزمه،
ایمس بحر کرم موجیغه خاشاک و خطا مانع.

اگر قیلسنگ عبادت، صدقِ دل بیرله قیل، ای زاهد
که مقصدغه ییترگه بؤلغوسی ریو و ریا مانع.

فنا و فقر ساری آگهي‌نینگ کؤنگلی مایلدور،
الهی، نفس شیطان مکرینی قیلمه انگا مانع.

۱۸۴

گر بۇسه قیلسم، تانگ ایمس، اول لعل خنداندین طمع
کیم راحت جان ایتکوسی ایل شکّرستاندین طمع.

کۇییگه کیرگچ، ایسترم لعلینی کیم ایمان ایلی
قیلغوسی کوثر شریتین فردوس رضواندین طمع.

اول حسن شاهی لطفیدین کام ایسته‌سم، عیب ایتمه کیم
حاجت‌روالیغدور گدا اهلیغه سلطاندین طمع.

لعلی اچیغ سۇزلر بیله آلغوسی جانیم هر نفس،
گرچه ایمس خاصیّتِ زهر آب حیواندین طمع.

تاپمان مروّتدین اثر ایستب مسلمانلر ارا،
وه، نَیلب آنی اَیله‌گوم اول نامسلماندین طمع.

عشقیده جان بیرمک دورور عشق اهلی جانان مقصدی،
وصلیده جان تاپماق دورور عاشققه جاناندین طمع.

محروملیقدین جانینگه نیش جفا اورمه‌ی دیسنگ،
نۇش وفانی قیلمه‌غیل ابنای دوراندین طمع.

رهبرلیک امّید اَیلمه، ای دل، ریایی شیخدین،
یۇقتور هدایت اَیله‌مک آدمغه شیطاندین طمع.

تحسین امیدین سۇزده هر ناداندین ایتمه، آگهي،
سۇز قدرینی بیلمکنی قیل شاه سخنداندین طمع.

«غ» ردیفی

۱۸۵

اي کؤنگول، ایرمس بو عالم باغی جای شادلیغ،
عاقل ایرسنگ ایستمه انده هوای شادلیغ.

طرفةالعین ایچره‌دور ویرانه‌لیغ مستلزمی،
سوو اوزه قصر حباب‌آسا بنای شادلیغ.

گر زمانی شادلیغ بؤلسه میسّر، بؤلمه شاد
کیم ایرور اندوه و کلفت اقتضای شادلیغ.

شادلیغدور خلوت ایچره غم بیله خؤی آیله‌مک،
ترک ایتیب اول رتبه‌نی، بؤلمه گدای شادلیغ.

ایسته‌بان غم دفعین ایتمک شادلیغ قیلمه هوس
کیم غم اؤلمس دهر ارا بیر دم جدای شادلیغ.

ناگهان گر شادلیغ تاپسنگ انگه الده‌نمه‌غیل
کیم آچیب یومغونچه کؤز یؤقتور بقای شادلیغ.

کییگه‌لی آماده بؤلسون غم لباس ماتمین
کیمسه کیم کییمیش‌دورور گلگون قبای شادلیغ.

ایلکی خالی بارغوسی آخر تومن حسرت بیله،
کیم که نقد عمرینی قیلدی فدای شادلیغ.

شادلیغ حرصی بلالرغه سالیبتور برچه‌نی،
واقف اؤل، اي آگهي، چپکمه بلای شادلیغ.

۱۸۶

کؤیی اپرور اول گل‌نینگ فیض ایچره چمن ینگلیغ،
انده قد و رخساری شمشاد و سمن ینگلیغ.

آشفته کؤنگول چیقمس رغبت بیله بیر ساعت،
اول کؤی انگه بؤلمیشدور گؤیا که وطن ینگلیغ.

چون سنبل مشکینین ترقتی صبا، بؤلدی
عالم یوزی سرتاسر خوشبؤی ختن ینگلیغ.

بیر گلشن خرّمدور یوزی ساچی چینیده،
اؤینب ایکی کؤز انده مستانه جیرن ینگلیغ.

جنتده اپرور کوثر هر نپچه که جانپرور،
اول یوز اوزه اپرمستور جانبخش دهن ینگلیغ.

دُر جلوه‌سی دلکشدور گر حقّهٔ لعل ایچره،
اپرمس لبیدین چیققن دلخواه سخن ینگلیغ.

شیرین لبی‌نینگ فکری جانیمده مقام اپتمیش،
اول جان کیبی‌دور، گؤیا، جانیم انگه تن ینگلیغ.

باطننی قیلیب، اپ دل، آراسته مردآسا،
آرایش ظاهرغه میل اَیلمه زن ینگلیغ.

فکر اپت که همه عمرین غفلت بیله اؤتکرگن،
عالمده کیشی بارمو، اپ آگهي، سن ینگلیغ.

۱۸۷

تا که چیقتی سېکره‌تیب مرکب، چېکیب جانانه تیغ،
قیلدی بیر دم ایچره یوز جان ملکینی ویرانه تیغ.

جانیم اطرافیدین آیریلمس دمې تیغی دمی،
گؤیییا، جانیم اېرور شمع و انگه پروانه تیغ.

اې مسلمانلر، بؤلونگ واقف که بیر کافروشې،
قصد اسلام آیله‌میش هر یان چېکیب مستانه تیغ.

تیغی قانیمغه دمین یېتکورسه، تانگ یؤق، دمبدم،
تشنه‌پې‌دور کیم ایچر قانیمنی قانه-قانه تیغ.

اؤق و تیغیدین تاپر عشق ایچره کؤنگلوم تربیت،
طرفه طفلی کیم آته بؤلمیشدور اؤق و آنه تیغ.

هر طرف اېل قصدیغه عریان و خندان یوزلنور
اول پریوش ایلکیده، بؤلمیش مگر دېوانه تیغ.

قاشی فکری چیقمه‌غه‌ی افگار کؤنگلومدین دمې،
گؤیې بو ویرانئی گنج‌آسا قیلیبتور خانه تیغ.

شوق ایله جان قوشلری تیغیغه مایلدور مگر
کیم دمی و جوهرین قیلمیشدور آب و دانه تیغ.

آگهي، خود جور و ظلمینگ تیغیدین بؤلمیش هلاک،
بیلمان، اې بېرحم قاتل، کیمگه اورغونگ یانه تیغ.

۱۸۸

تاپتی اول نوع زیب و آرا باغ
که ایرور جانغه راحت‌افزا باغ.

ایسیبان دمبدم نسیم بهار،
بؤلدی سرتاقدم مصفا باغ.

آقیبان سلسبیل‌وش سوولر،
تاپتی نزهت بهشت‌آسا باغ.

هر طرف گل آچیب نیچه الوان،
قیلدی بلبلنی زار و شیدا باغ.

بیریبان جلوه سروغه قیلدی
خسته قمرینی ناشکیبا باغ.

پیشیبان میوه‌لر نیچه تورلوک،
تؤلدی نعمت بیله سراپا باغ.

قیلدی، القصّه، اوشبو موسمده،
عشرت اسبابینی مهیّا باغ.

جمله آدم بهشت اهلی کیبی،
شادلیغ بیرله قیلدی مأوا باغ.

لیک عمروم ارا مین محزون،
بیلمه‌دیم نی ایکننی اصلا باغ.

بیت‌الاحزانیم ایچره صبح و مسا،
اؤتتی عمروم قیلیب تمنّا باغ.

نیچوک آچیلسون آگهي طبعی
که دمي قیلمه‌میش تماشا باغ.

۱۸۹

اي جبینینگ چینیدین کؤنگلوم سراسر تابلیغ،
حلقهٔ زلفونگ بیله جان بؤینیدور قلّابلیغ.

قهر و شدّت طور و طرزینه بیریب هر دم رواج،
مهر و شفقت رسمیغه یبتکورمه‌گیل نایابلیغ.

مُلک دنیا کیم اولوسغه مزرع عقبا دورور،
آقیزیب احسان سووین بیرگیل انگه سیرابلیغ.

آه کیم اهل زمان آلّیده آدم اول دورور
کیم ایسه حیوان کیبی نادان و خورد و خوابلیغ.

کسب جهل ایت، اي کؤنگول، اوشبو برودتگاه ارا،
ایسته‌سنگ کیم جسمینگ اؤلغه‌ی کیش ایله سنجابلیغ.

ایسته‌گه‌ی آلماق گدا ایلکیده کؤرسه بیر دِرم،
کیم که قاروندیک ایسه مینگ گنج زرِّ نابلیغ.

یوز جهان ملکیگه تؤیمس اهل دولت‌نینگ بیری،
وه، نیچوک فقر اهلی بؤلسون ملک ایله اسبابلیغ.

یبر یوزیده، آگهي، چون یؤق سنگه بیر کولچه یبر،
برچه عمرونگده نه حاصل آیله‌سنگ میرابلیغ.

۱۹۰

چو سینسیز آیلرم افغان هر آقشام اؤیله که بوغ،
کیلیب مینی، نی بؤلور، بیر تون آیله‌سنگ مفروغ.

شب فراقینگ ارا تیره‌دور بوزوق کلبم،
کیلیب یوزونگ قویاشیدین یئتورگیل انگه فروغ.

فراق کشوریده اؤیله شاه‌من که منگه
سپاه خیلی غم و دود آهیم اؤلمیش توغ.

نیچه تضرع ایله عرض حال ایترمن، آه
که زعمیمه، دیگوسی: سؤزلرینگ باریسی دروغ.

چو یار عارض گلفامی وصفینی یازسنگ،
کیره‌ک سنگه قلمِ آل و صفحهٔ مصبوغ.

سوال زاهد ایشین قیلمه‌غیل که صبح و شام
یینان طعام مخالف ایشی دورور آروغ.

کؤر، آگهي، هنر و فضل قدرسیزلیغینی
که قاتغه‌لی آشیغه تاپمس اهل دانش دوغ.

۱۹۱

یېتوشتی عید قربان، تاپتی خلق اول نوع شادانلیغ
که قالمه‌ی عالم ایچره بیر کیشی اندوه و حرمانلیغ.

کېلیب توأم بهار و عید یوز فیض و صفا بیرله،
باری یېر یوزین اېتتی باغِ و خلدآسا گلستانلیغ.

گلستانلرده هر یان آتشین گللر قیلیب جلوه،
یوزی شمعیدین اظهار اَیله‌دی هر تون چراغانلیغ.

فضای گلشن ایچره خلق هر ساری توزوب مجلس،
تون و کون تاپتیلر عیش و طربدین شاد و خندانلیغ.

آلیب انواعِ نعمتدین اولوس کامینی انداق کیم
تاپیلمس بیر کیشی عشرت قیلورده قالغن ارمانلیغ.

زر و خلعتدین اېتتی آگهینی عید ارا شادان،
الهی، شاهغه یېتکور ایکی عالمده شادانلیغ.

«ف» ردیفی

۱۹۲

سعی ایله تا قیلمه‌یین منزل دل دریا صدف،
حاصل ایتمک ممکن ایرمس گوهر والا صدف.

سینه‌صاف اؤل، ایسته‌سنگ بؤلماق مقیم بزم وصل
کیم تیهنگیز قعریده موندین آیله‌میش مأوا صدف.

قانع اؤل بیر لقمه‌غه گر ایستر ایرسنگ صاف دل
کیم تاپیبتور اوشبو خصلتدین دُر یکتا صدف.

ایسته‌سنگ معنی دُرین، کؤپ لقمه‌غه آچمه آغیز،
بو سببدین آیله‌ی آلمس جز خذف پیدا صدف.

اهل معنی لازمیدور غمدین اؤلماق سینه‌چاک،
کؤکسی چاک اؤلغوسی گوهر حاصل ایتی تا صدف.

آبرؤ ایستر ایسنگ بؤلغیل فنا دَیریده کیم
تاپمه‌غه‌ی ساحلغه چیقسه آبرؤ اصلا صدف.

صاف دلدین ایسته‌گیل اول جلوهٔ بیرنگنی
کیم بیری‌نینگ گوهر ذاتیغه‌دور مینا صدف.

قیلمه کؤنگلونگ بیر نفس خالی خیالِ یاردین،
هر قچان کیم دُردین ایریلسه بؤلور رسوا صدف.

آگهي، اول گوهر یکتانی قیلغیل جستجو
کیم انگه بؤلمیش جمیع عالم و اشیا صدف.

۱۹۳

اول پری مژگانی‌مو قیلمیش نمایان ایکّی صف،
یا بلا خیلی توزوبتور قصد اهتیب جان ایکّی صف.

ظاهر اؤلمیش‌مو خطی شیرین لبی اطرافیده،
شکّر اوزره مؤر یا کؤرگوزدی هر یان ایکّی صف.

تیشلریمو کؤرونور آغزی ارا کولگو چاغی،
حقّهٔ لعل ایچره‌دور یا دُرّ غلطان ایکّی صف.

زلفی تاریمو یوزی اطرافیده تورغن قطار،
کؤرگوزور دوریده یا سنبل گلستان ایکّی صف.

ایکّی یاندین کؤییده عشق اهلی‌مو قیلمیش هجوم،
یؤقسه جنّت ایچره توزمیش اهل ایمان ایکّی صف.

وه، نِی چاره اَیله‌یین کیم درد ایله غم لشکری
قیلغه‌لی توزمیش کؤنگول ملکینی ویران ایکّی صف.

بؤلمسه آلّیمده اول آی اَیله‌مسمن بیر نظر،
توزسه گر ساغ و سؤلیمده حور و غلمان ایکّی صف.

کیچسه جاندین قی بیری تاپغه‌ی ظفرغه اختصاص،
بیر-بیری قصدیغه قیلغچ عزم میدان ایکّی صف.

آگهي جانین نیچوک اسرر که اول سلطان حُسن،
قهر ایله قصدیغه چیکمیش خیل مژگان ایکّی صف.

۱۹۴

سورسه آت چابکسواریم هر طرف،
بوتره‌غه‌ی صبر و قراریم هر طرف.

رخشی توبناغی یېتیب جولان چاغی،
سربلند اؤلغه‌ی غباریم هر طرف.

زار کؤنگلوم بارغوسیدور کېینیدین،
عازم اؤلسه گر نگاریم هر طرف.

سوو سېپر هر لحظه جولانگاهیغه
اوشبو چشم اشکباریم هر طرف.

آلّیده جسمیمنی قابو قیلغه‌من،
ناوک‌انداز اؤلسه یاریم هر طرف.

عقلنی دیوانه قیلغه‌ی قؤیسه یوز
دلبر مجنون‌شعاریم هر طرف.

کؤز اوچیدین قیلسه ناگه بیر نگاه،
غارت آیلر یؤق و باریم هر طرف.

دُرّ اشکیمنی ساچرمن تینمه‌یین،
یؤلیده بودور نثاریم هر طرف.

آگهي، کؤرگچ انی جولان ارا،
باردی تمکین و وقاریم هر طرف.

۱۹۵

باغ ایچره‌دور گل بیر طرف، دېوانه بلبل بیر طرف،
ناز و تغافل بیر طرف، فریاد و غلغل بیر طرف.

توز بزم عشرت باغ ارا کیم بس نشاط افزا دورور،
رخسارۀ گل بیر طرف، گیسوی سنبل بیر طرف.

گلشنده عشرت قیلغه‌لی اېلگه صلاح عام اېرور،
افغان بلبل بیر طرف، هم خندۀ گل بیر طرف.

بزم ایچره مست اۏلسم نې تانگ کیم یېتکوسیدور شیشه‌دین
آهنگ قلقل بیر طرف، کیفیّت مل بیر طرف.

چېکتی اوزاقده باغ ارا دعوای دلکشلیک بۏلوب،
گل اوزره سنبل بیر طرف، اول یوزده کاکل بیر طرف.

دېوانه بۏلسم تانگ اېمس کیم اول پریدین بیر منگه
حدسیز تجمّل بیر طرف، سانسیز تغافل بیر طرف.

تنگری توکّل اهلیغه بۏلغه‌ی طرف، بۏلسه قچان
خیل تموّل بیر طرف، اهل توکّل بیر طرف.

یۏل عزمین اېت اندین بورون کیم بارغوسی بو دشت ارا
خر بیر طرف، جُل بیر طرف، سوو بیر طرف، پل بیر طرف.

گر سۏرسه حالینگ، آگهي، یارینگ کېلیب، کېتکه‌ی اېدی
تندین تکاسل بیر طرف، جاندین تکاهل بیرطرف.

«ق» ردیفی

۱۹۶

مېنِ بېدل سنگه تا بۇلمیشم، اې دلربا، عاشق،
باری عشّاق ارا یۇقتور مېنینگدېک بېنوا عاشق.

نې تانگ، گلشنده گل چاک اېتسه هر یان کۇکسینی، اول کیم
سنگه‌دور، نېچه درد و غمغه بۇلغن مبتلا، عاشق.

تون و کون نېگه تینمه‌ی اېورولور تېگره‌نگده آی و کون،
اگر اېرمس اېسه اول ایکّی سرگردان سنگا عاشق.

جمالینگ جلوه‌سی کیم تاغ جسمیدین آلور طاقت،
کیشی آدم اېمس گر بۇلمسه کۇرگچ انگا عاشق.

«سقاهُم ربُّهُم»[٤٢] صهبای نابیدور لبینگ شهدی،
خماری دردیغه اندین امید اَیلر دوا عاشق.

اگر مینگ جور قیلسنگ، درد عشقینگ ترکین اېتمان کیم
بۇلور شوقی فزونراق نېچه کیم چېکسه جفا عاشق.

قیلورمن، یېتسه سېندین هر جفا و جور، یوز مینگ شُکر
که قیلماقدور شکایت یار جوریدین خطا عاشق.

اگر جور اېت، وگر احسان، نه قیلسنگ کامیم اولدور کیم
رضای یارسیز هېچ ایشنی قیلمس مدّعا عاشق.

قیلور فاش آگهي درد و غمین، مقصودی اولدور کیم
سنگه هر نفس‌پرور بۇلمه‌غه‌ی عالمده تا عاشق.

---

[٤٢] «و سَقَاهُم رَبُّهُم شَرابًا طَهُورا» دېب کېلگن قرآن آیه‌سیگه اشارت؛ ترجمه‌سی: «اولرنینگ پروردگاری اولرگه پاک ایچیملیک ایچیرور»

۱۹۷

وه که یوز محنت بیله بغریمنی قان ایتتی فراق،
دمبدم اول قانئی کؤزلردین روان ایتتی فراق.

نیچه مدّتدور که درد و رنج زؤریدین مینی
کؤزگه ایلمسدیک ضعیف و ناتوان ایتتی فراق.

گه تب و گه لرزه بیرله یئتکوروب یوز مینگ عذاب،
جسم زاریمنی سراسر استخوان ایتتی فراق.

عیش و راحت شخصینی مجروح و مقتول ایتگه‌لی،
آهیم اؤق، اشکیم کیریش، قدیم کمان ایتتی فراق.

گرچه اوسرو آز ایدی ایّام فرقت مدّتی،
لیک یوز ییل درد چیککندین یامان ایتتی فراق.

کؤز یاشیمنی دانه ینگلیغ هر طرفغه آقیزیب،
عارضیم رنگینی انداق کیم سمان ایتتی فراق.

خسته جسمیم ضعفینی یئتکوردی اول غایتغه کیم
ذرّه‌آسا خلق کؤزیدین نهان ایتتی فراق.

اول پریوش کؤنگلیدین یادیمنی بالکل محو ایتیب،
عشق ارا معدوم و بی‌نام و نشان ایتتی فراق.

آگهي، ایمدی اؤلومغه راضی بؤلسم، عیب ایمس
کیم مینی حددین فزون آزرده‌جان ایتتی فراق.

۱۹۸

بؤلمیشم تا که مبتلای فراق،
قصد جانیم قیلور جفای فراق.

وصل عیشیدین ایتتی بیگانه،
مینی چرخ آیلب آشنای فراق.

وه، نیتیب باش کؤترگه‌من یپردین
که تنیم بؤلدی خاک پای فراق.

نی عجب، غمسیز اؤلمسم بیر دم
که بودور دایم اقتضای فراق.

اؤتتی درد و غمیم نهایتدین،
وه، قچان یپتکه‌ی انتهای فراق.

غصّه قیدیده خسته کؤنگلومنی
اوسرو تنگ ایتتی تنگنای فراق.

قالمه‌دی عقل و هوش و صبر و سکون،
باشیمه توشگه‌لی بلای فراق.

سالدی درد اؤتیغه مینی، یا رب،
دوزخ اؤلسون همیشه جای فراق.

قچان اؤلغه‌ی که اول قویاش وصلی
قیلغه‌ی آگهینی جدای فراق.

۱۹۹

وه که بو قیش بۆلوبان قتّیغ و پیوسته ساووق،
تن و جانیمنی مېنینگ قیلدی بسې خسته ساووق.

نې عجب، اېمدی تۆنگوب محنت ایله اۆلسم کیم
یوزومه آیله‌دی راحت دریني بسته ساووق.

قوروغن جسمیم اۆتون ینگلیغ ایېرماغلیق اوچون،
تاپتی صرصر یېلیدین بالته‌سیغه دسته ساووق.

تېگه‌دور جسم ضعیفیمغه قیلیچدین هم ایتیک،
منگه یېتکورسه اۆزین هر نېچه آهسته ساووق.

مونچه کیم یېتکوره‌دور رنج، نې تانگ، جان قوشینی
قفسِ تندین اگر آیلسه وارسته ساووق.

اوروبان اوشبو کهن دَیر ارا کلفت تاشینی،
عشرتیم شیشه‌سینی آیله‌دی اشکسته ساووق.

یوز تېشوک کلبمه هر تون کیریب اویقوم قاچورور،
کۆرمه‌یین راحت اېترگه مېنی شایسته ساووق.

غزل ایتورغه اگرچه قیلورم سعی، ولېک
قۆیمس اۆیلنغه‌لی بیر مصرع برجسته ساووق.

چاره یۆق، آگهي‌نینگ اېمدی تۆنگوب اۆلمکیغه
که قیلور قصد یلنگ جسمیغه پیوسته ساووق.

۲۰۰

بو محفل ایچره کیمگه ایچیرسه شراب عشق،
آیلر مرادی نشئه‌سیدین کامیاب عشق.

بۆلغوسی کام باده‌سیدین سرخوش اول کیشی
کیم بغرین ایتتی شوق اۆتی ایچره کباب عشق.

ایکّی جهان ممالکی معمور بۆلغوسی،
قیلغن کیشیگه کشور جانین خراب عشق.

ای کۆز، اول آی آیاغیغه قیل ایمدی کیم ساچیغ،
هر قطره اشکینگ آیله‌دی بیر لعل ناب عشق.

بیلگیل انی حقیقت ارا راحت، ای کۆنگول،
هر نیچه کیم ییتورسه سنگه کۆپ عذاب عشق.

تاپمسسن اهل عشق ارا سرفرازلیق،
تا قیلمه‌غونچه عجز ایله جسمینگ تراب عشق.

حُسن اهلی بزمی راحتینی تاپمه‌غه‌ی کیشی،
ییتکورمه‌گونچه تا الم بیحساب عشق.

راکب بۆلور طلب یۆلیده مقصد آتیغه،
هر کیمسه‌گه که بۆلسه بو یۆلده رکاب عشق.

سۆز دیمه، آگهي، گۆزلینگ عشقی ترکیدین
کیم ییتکورور نیچه قریسنگ هم شباب عشق.

۲۰۱

وه که اول نوع مبنی آیله‌دی بدحال فراق
که کؤزوم آیله‌دی بی‌نور و تیلیم لال فراق.

یبل کبی تیتره‌توبان، اؤت کبی هم قیزدوروبان،
قیلدی رنگیمنی گهي زرد و گهي آل فراق.

نیچه کون ایچره مبنی اؤیله ضعف آیله‌دی کیم
کؤرگن اہل دیگوسی چبکمیش نیچه مینگ سال فراق.

یوز مشقّت یبتوروب، آخر الفدبک قدّیم
قیلدی خم، اؤیله که درد آستیده‌غی دال فراق.

نی بلا محرق اہدی کیم قلم‌آسا قوروتوب،
سهل مدّت ارا قیلدی بدنیم نال فراق.

جسم بازاری ارا کبلدی اجلگه، گؤیا،
جان متاعینی بجد ساتغه‌لی دلّال فراق.

طعمینی زهر هلاهلدین اچیغراق اہتی،
آغیزمه یبتسه بناگه شکر و بال فراق.

باش کؤترماق نفسي ممکن اہمستور تا حشر،
بؤیله کیم خسته تنیم آیله‌دی پامال فراق.

سؤرسنگیز آگهي حالینی، جواب ایسته‌منگیز
که انگه قؤیمه‌دی حالین دیگودبک حال فراق.

۲۰۲

دؤستلر بو محفلده بو کیچه نگاریم یؤق،
عیب قیلمنگیز بؤلسه صبر ایله قراریم یؤق.

خاطریم بؤلوب محزون، نې عجب، خموش اؤلسم،
بلبلې ایرورمن کیم باغ ایله بهاریم یؤق.

منع قیلمه، ای ناصح، عشق ارا جنونیمنی،
آلدی بیر پری عقلیم، قؤلده اختیاریم یؤق.

آرزؤ منگه یاریم گل یوزینی بیر کؤرمک،
عالم ایچره کؤنگلومده اؤزگه خارخاریم یؤق.

آهیم اؤتی کویدورسه سرو و گلنی، تانگ ایرمس
کیم بو لحظه عالمده سروِ گلعذاریم یؤق.

کؤییدین دمې چیقمان، ای رقیب، مینی سؤکمه،
چونکه بؤلمیشم عاشق، بؤلدی ننگ و عاریم یؤق.

بینوا کؤنگول کامین کیمدین ایسترم، یا رب
کیم نگار دلجوی و مرحمت‌شعاریم یؤق.

شکر کیم ایرور قدریم فقر ایلی ارا عالي،
اهل جاه آلّیده گرچه اعتباریم یؤق.

آگهي، مینی گر شه لطفی قیلمسه پایست،
اوشبو غمکده ایچره بیر نفس توراریم یؤق.

۲۰۳

کویسه عالم بؤلمه حیران، اؤتلوغ افغانیمغه باق،
اؤتلوغ افغانیم تعجب قیلمه، جانانیمغه باق.

قُمری محزون کیبی هر کیچه نالم مدّینی
منع قیلمه، جلوهٔ سرو خرامانیمغه باق.

زعفرانزار ایچره سیماب آققنین گر کؤرمه‌سنگ،
هر طرف ساریغ یوزومده اشک غلطانیمغه باق.

پیچ و تابیم عیب قیلمه اؤتغه توشکن قیل کیبی،
ناتوان کؤنگلومده اؤتلوغ داغ هجرانیمغه باق.

حیرت اِیتمه گر بلا طوفانی توتسه دهرنی،
سیل غمغه منبع اؤلغن چشم گریانیمغه باق.

قصد اَیلر دمبدم رنج و فراق و درد عشق،
چیقمه‌غن مونچه عذاب ایچره قتیغ جانیمغه باق.

دیمه کؤنگلونگدیک نیدین اول کؤی طوفین قیلمه‌غونگ،
یؤلیده توفراق بؤلغن جسم ویرانیمغه باق.

قوللری ایچره بوزوق حالیمنی مبندین، ای رفیق،
قیلمه استفسار و استغنای سلطانیمغه باق.

آگهي حالینی گر عشق ایچره بیلماق ایسته‌سنگ،
چشم عبرت بیرله دردانگیز دیوانیمغه باق.

۲۰۴

ظاهر ایتتی اوشبو قیش ایچره عجب طغیان ساووق
کیم اولوسنی قیلدی شاخ بیددیک لرزان ساووق.

دلربالرنینگ قویاشدیک آتشین رخساریني
قیلدی شدّتدین بولوتدیک جَیب ارا پنهان ساووق.

کؤزلر اشکین آقیزیب تا یيرگه توشگونچه قیلور،
ژاله ینگلیغ تؤنگدوروب، یوز ساریغه غلتان ساووق.

هر نیچه کیم قاقوم اوزره کییدی قاقوم قاردین،
انده هم یير کؤکسینی چاک اَیله‌دی هر یان ساووق.

شعلهٔ اخگردین آثار حرارتنی آلیب،
قیلدی آتشدان ایچین اول نوع کیم یخدان ساووق.

بیر طرف قار کثرتی، بیر ساری صرصر شدّتی،
آلیبان هوشین اولوسنی اَیله‌دی حیران ساووق.

اول گدا حالیغه رحم ایت، ای غنی کیم کیچه‌لر،
قاچوروب اویقوسین، اَیلر دیده‌سین گریان ساووق.

ایسکی تؤن و کهنه پؤستیندین توقّف‌سیز اؤتوب،
برچه اعضانی قیلیب سست، ایتتی قصد جان ساووق.

آگهي شعری اگر ناقص ایسه، ایرمس عجب
کیم انینگ طبعیغه یيتکورمیش‌دورور نقصان ساووق.

۲۰۵

سالدی باشیمغه تا زمانه فراق،
منگه غم کنجین ایتتی خانه فراق.

وصلی بزمیده اَیلمه‌ی حاضر،
مبنی اؤلتوردی غایبانه فراق.

هیچ گلشن ساری هوا قیلمس،
قیلغه‌لی کؤنگلوم آشیانه فراق.

آغزی فکری ارا وجودیمدین
قؤیمه‌دی ذرّه‌دیک نشانه فراق.

ساچتی کؤزدین تیشی خیالیده
اشک دُرّینی دانه-دانه فراق.

قدّی شوقیده یوز الم خَیلین
قیلدی باشیم اوزه روانه فراق.

ساچی سوداسیده فگار ایتتی،
زار کؤنگلوم نیچوک که شانه فراق.

کؤزلری آرزؤسیده هر دم
ایچتی قانیمنی قانه-قانه فراق.

زلفی شامی ارا قرا قیغو
سالدی باشیمغه جاودانه فراق.

دیمنگ، ای دؤستلر که بیر نیچه کون
قیلغوسی یارسیز سنگا نه فراق.

آگهي جانین اؤتغه کویدوردی،
نه قیلور موندین اؤزگه یانه فراق.

٢٠٦

جانیم آلور، ای پری، حالیمغه باق،
اشتیاق و اشتیاق و اشتیاق.

تا مېنی فرقتده قۏیدونگ، نالیشیم
الفراق و الفراق و الفراق.

اَیله‌میشسن قتلیمه اغیار ایله
اتفاق و اتفاق و اتفاق.

باور اېتمسسن، دېسم، یوز یالباریب،
کۏنگلوم آق و کۏنگلوم آق و کۏنگلوم آق.

عشقینگ اۏتیده ایشیمدور صبح و شام
احتراق و احتراق و احتراق.

بو سۏزومگه لطف اېتیب، ای شاه حسن،
توت قولاق و توت قولاق و توت قولاق.

یۏق اېسه، کېل قهر بیرله کۏکسومه
اور پیچاق و اور پیچاق و اور پیچاق.

نې اوچون کیم بو یوریشدین اۏلگنیم
یخشیراق و یخشیراق و یخشیراق.

آگهي کویدی فراقینگ اۏتیغه
باش آیاق و باش آیاق و باش آیاق.

۲۰۷

اي جمالینگ کیم اېرور مهر منیرِ خؤبلوق،
مطلعیدور آسمان عالم محبوبلوق.

عالم اهلی گر اسیرینگ بؤلسه، تانگ یؤق کیم سنگه
یېتکورور نصرت دمادم لشکر مرغوبلوق.

سرونینگ سرکشلیگی بېوجه اېمس کیم بار انگه
رتبهٔ اعلا نهال قدّینگه منسوبلوق.

اي کؤنگول، آسایش بزم وصال ایستر اېسنگ،
چېک بلای هجر، اَیلب صبر ارا ایوبلوق.

اي خوشا دَیر فنا کیم انده اَیلر آرزؤ
کؤزلریم سقّالیغ و کیرپیکلریم جاروبلوق.

یخشیراق نادان اولوس تاج اېتکنیدین باشیغه
اهل دانش‌نینگ آیاغی آستیده منکوبلوق.

آگهي، اوشبو جهاندین چېک آیاق، یؤقسه، مدام
بؤلغوسی باشینگ هجوم غم بیله آشوبلوق.

٢٠٨

وه که افزون بؤلدی انداق حد امکاندین ساووق
کیم جهاندور چهرهٔ زهّاد ناداندین ساووق.

کؤرمه‌میشدور هیچ کیم فصل بهار اؤلغن چاغی،
بؤیله قتّیغ گردش گردون گرداندین ساووق.

قیلدی تأثیر اؤت مزاجیغه برودت اؤیله کیم
بؤلدی آتشدان جهان اهلیغه یخداندین ساووق.

اوشبو اوقات ایچره هر لحظه مېنِ بېمارغه
جورین افزون اېتتی اؤزگه اهل دوراندین ساووق.

کیم کسل بیرله قریلیغ آز اېمس اېردی منگه،
هم یېتوشتی بیر طرفدین فاقه، بیر یاندین ساووق.

گرچه یاتتیم نېچه پؤستین بورکنیب بیر گؤشه‌ده،
انده هم تاپتی مېنی، تورمه‌ی اؤتوب آندین ساووق.

آگهي‌غه نې اؤت و نې لقمه باردور، نې لباس،
حالی گر بودور آنی آیورغوسی جاندین ساووق.

۲۰۹

جهان شۇخیغه آساندور اگرچه آشنا بۇلماق،
ولېکن سۇنگره بس مشکل دورور اندین جدا بۇلماق.

قاشی شکلی اولوس قتلی اوچون بیر تیغ برّاندور،
اېرور اۇز جانیغه قصد آیله‌مک مایل انگا بۇلماق.

ایشی کافر کۆزی‌نینگ آیله‌مک اسلام اویین ویران،
کېره‌کدور راغبیغه دینی ملکیدین جلا بۇلماق.

اسیر اۇلغن رها بۇلمس جفاسی دامیدین بیر دم،
انگه اهل خرددین بس عجبدور مبتلا بۇلماق.

اېرور چون یۇقلوغی مهر و وفاسی مهردېک روشن،
زهی غفلت که اندین طالب مهر و وفا بۇلماق.

نېچوک کام ایسته‌گه‌ی اندین کیشی کیم اهل آدمغه
میسّر بۇلمه‌دی اندین دمې کامی روا بۇلماق.

وصالی آرزۇسی جانغه آفتدور، نه لازمدور،
کیشی یوز سعی ایله اۇز جانیغه اۇزی بلا بۇلماق.

نوا تاپماقنی بزمی سازیدین کۆز توتمه کیم اندین
نوا ایستر کیشی‌نینگ لازمیدور بېنوا بۇلماق.

زبون اۇلمه‌ی دېسنگ، اې آگهي، گر دهر شۇخیغه،
بو مشکل دردنینگ، بیلگیل، دواسیدور فنا بۇلماق.

«ک» ردیفی

۲۱۰

ایش منگه‌دور دؤستلیغ ایلگه نمایان ایله‌مک،
ایل ایشی شأنیمده دشمنلیق فراوان ایله‌مک.

جان نیچه قیلسم فدا گر اهل دوران آلّیده،
قصدی اؤزینی منگه‌دور قاصد جان ایله‌مک.

نیچه کیم خلق آلّیده قیلسم تواضع آشکار،
ایشلریدور کبر و نخوت نیچه چندان ایله‌مک.

دؤست دیب هر کیمسه‌نی خلق ایچره تعریف ایله‌سم،
پیشه‌سی مینیدین مذمّت اولچه امکان ایله‌مک.

آه کیم اهل حسدنینگ شیوه‌سیدور صبح و شام
مین حزین و بیگنه‌غه نیچه بهتان ایله‌مک.

وه، نه درد بیدوادور کیم بارین چین انگله‌بان،
ای ستم بیرله غضب حقّیمده سلطان ایله‌مک.

اوشبو دردیم‌نینگ علاجی، آگهي، یؤقتور، مگر
شه منگه ایل رغمیغه کؤپ عفو و احسان ایله‌مک.

۲۱۱

حسنونگ قویاشی توغمیش، اي مهلقا، مبارک،
جمله جهانغه سالمیش نور و ضیا، مبارک.

فرّخ یوزونگ لطافت بؤستانی‌نینگ گلیدور،
تازه آچیلمیش امّا سرتابه‌پا، مبارک.

ایکّی قاشینگ کمال و اقبال اوجی اوزره
ایکّی هلال ابرور کیم قیلمیش خدا مبارک.

قدّینگ نهالی نورس باغ سعادت ایچره،
اوشبو نهال، یا رب، بؤلسون سنگا مبارک.

عید آقشامیده گلدیک نازک تنینگگه کییگن
زردار توگمه بیرله رنگین قبا مبارک.

کیرگوزمه صحبتینگگه هرگز رقیبنی کیم
اول شوم‌نینگ قدومی بار اوسرو نامبارک.

مهر و وفا منگه، ای حسن اهلی شاهی، قیلدینگ،
بۇلسون، الهی، اوشبو مهر و وفا مبارک.

تا کیم منگه قولوم دیب، قیلدینگ خطاب، یوز شکر
کیم بو کرمدین اۇلدی طالع منگا مبارک.

تون-کون دعام اۇلوبتور اقبال ایله کمالینگ،
امّیدیم اول که بۇلغه‌ی اوشبو دعا مبارک.

مین بندهٔ محقّر، سین شاه لطف‌گستر،
مینڈین دعا مناسب، سینڈین عطا مبارک.

آلدینگگه هر نه کیلسه راضی انگه بۇل، ای دل
کیم بو رَوِشنی توتمیش اهل رضا مبارک.

گر بۇلسه عفو و رحمت اهل گنه‌غه مخصوص،
ای بندهٔ گنهکار، جرم و خطا مبارک.

مقصودی آگهي‌نینگ جان بیرسه قوللوغینگده،
بو مقصدینی، یا رب، قیلغیل انگا مبارک.

۲۱۲

اي کؤنگول، بیل کیم ایمس اطوار یار اوّلغیدیک،
نې وفا و نې کرم آثاری بار اوّلغیدیک.

تیل اوچی بیرله سینی آلدەب نیچه خوش سؤز بیله،
کؤنگلی ایرمستور سنگه الفتشعار اوّلغیدیک.

ییغله اؤز حالینگگه کیم شفقت قویاشی پرتوی
طلعتی صبحیده ایرمس آشکار اوّلغیدیک.

کامی آنینگ مدّعینی کامیاب ایتمک دورور،
ایستمه لطفیدین اؤلمک کامگار اوّلغیدیک.

کؤنگلی قاتمیشدور انینگدیک کیم ترحم اَیلەمس،
کؤزلرینگ هر نیچه ایرسه اشکبار اوّلغیدیک.

بیتالاحزانینگده غمدین یوز کرت اؤلسنگ دغی،
بؤلماغی ممکن ایمستور غمگسار اوّلغیدیک.

چون رقیب تیرەدل سؤزی انگەدور معتبر،
سین نیچوک آلّیده تاپغونگ اعتبار اوّلغیدیک.

ناتوانلیققه چیده کیم نعمت احسانیدین
بؤلماق ایمدی قیده صاحباقتدار اوّلغیدیک.

آگهي، اوّلغیدیک ایستب وفا و مهرینی،
اندین اؤلغونگ تابکَی امّیدوار اوّلغیدیک.

۲۱۳

خط لعلینگ اوزره چیقمیش، اي دلربا، مبارک،
ظلمت ایچیده قالمیش آب بقا، مبارک.

هر یان هجوم اَیلب مشکین خطینگ بولوتدېک،
خورشید عارضینگدین بارمیش ضیا، مبارک.

بیلگچ زمانِ حسنونگ کم فرصت اۏلغنینی،
اَیلب شتاب توتتینگ کۏپ آشنا، مبارک.

مېندین نهان باریب تون اوباش مجلسیغه،
مقصدلری نه اېرسه، قیلدینگ روا، مبارک.

کیلدینگ سحر قاشیمغه، یالغان تبسّم آیلب،
انداق که صبح کاذب، مکر و دغا مبارک.

آرذال دیوسیرت بیرله شراب اپتیب نوش،
کیتمیش قیزیل یوزونگدین رنگ حیا، مبارک.

تانگ آتغوچه بوْلوب مست، اول خَیل ایله تلاشیب،
ویران و چاک بوْلغن جَیب قبا مبارک.

هم بوْسه کثرتی، هم تیش زخمی شدّتیدین
ایکّی لبینگده سانسیز گلگون یرا مبارک.

مجیبینگ[۴۳] آغزی اوْپمیش، گوْیا که قالمه‌میشدور
هرگز اثر خطینگدین لعلینگ ارا، مبارک.

گوْیا که مدعیلر پرداز و زیب بیردی
کیم عارضینگ ینگیدین تاپمیش صفا، مبارک.

اغیار صحبتیغه، ای یار، بار که ایمدی،
خلوت منگه همایون، صحبت سنگا مبارک.

عالمده حسنِ صورت اوسرو وفاسیز ایرمیش،
بیرمک انگه کوْنگولنی عاشققه نامبارک.

بوْل، آگهي، حقیقت‌کیش و مجازدین اوْت،
تا هر نه کامینگ ایرسه، قیلسون خدا مبارک.

---

[۴۳] بو سوْزنی یازیشده کاتب یا تایپیست تامانیدن خطا یوز بیرگنگه اوْخشه‌یدی. (؟)

«گ» ردیفی

۲۱۴

جانبخش لعلینگ اوزره تا خط قیلدی پیدا عارضینگ،
خورشید اوزه جمع اَیله‌دی خضر و مسیحا عارضینگ.

خورشید یرگه کیرگوسی هر تون کمال شرمدین،
حسن اوجی اوزره جلوه تا قیلدی مصفّا عارضینگ.

زاهد تیلر جنّت گل و سروین، مگر کیم کؤرمه‌میش
لطف ایچره زیبا قامتینگ، حسن ایچره حمرا عارضینگ.

جانینگ اوچون رحم اَیله‌بان، کؤرگوز یوزونگ کیم هجر ارا
جانیمغه یتتیم، اَیله‌بان کؤرمک تمنّا عارضینگ.

کؤز سالمه‌غوم جنّت ارا غلمان و حور آچسه یوزین
کیم مقصدیم کؤیونگ ارا قیلماق تماشا عارضینگ.

آیدیک یوزونگ مهجورلر شام غمینی یاروتور،
پرتو مهنینگ شامیمغه هم سالغه‌یمو آیا عارضینگ؟

رشکیده جان بیتاب ایرور اؤت ایچره توشکن قیل کیبی،
جانا، پریشان زلفونگه تا بؤلدی مأوا عارضینگ.

راضی اؤلومگه عارضینگ هجری غمیدین اؤلمیشم،
اؤلتور مهنی یا تیغ ایله، کؤرگوز منگه یا عارضینگ.

قیل آگهي‌غه رحم کیم عشقینگ اؤتیغه کویگوسی،
تا کیم کؤروبتور بیر نظر اول زار و شیدا عارضینگ.

۲۱۵

تا جنون دشتیغه کیردیم قیلیبان باشنی یلنگ،
صرصر آهیم ایله توتتی جهاننی تؤپه‌لنگ.

کؤرینور بو که یوزی صفحه‌سیده لب اوزه خال،
بیر غلط نقطه‌دور، ای جان و کؤنگول، آنی یلنگ.

اول پری کوییغه گر کیرسه سلامت اهلی،
ای جنون اهلی، هجوم آیلب الرنی قاوه‌لنگ.

یؤق مجالیم حرکت آیله‌گودیک، ای احباب،
مینی سودره‌ب یؤلی توفراغیغه ایلتیب یومه‌لنگ.

کام اولدور که کویوب عشق اؤتیغه بؤلسم کول،
قوروغن جسمیم اؤتون ینگلیغ اول اؤت ایچره قلنگ.

تیلرم عشق یؤلی ایچره سبکبار اؤلماق،
یؤق و باریم مینینگ، ای درد و بلا خیلی، تلنگ.

قایم اؤل چیکککه‌لی هر کیچه ریاضت، ای شیخ،
خانقاه ایچره شیشیب یاتمه انینگدیک که آلنگ.

حاکم شرع ایسنگ، ایت عدل ایله حکم، امّا میل
قیلمه بیر یانغه اگر ایرسه آتنگ، یؤقسه بالنگ.

کییسه جاهل، نی عجب، آگهي، قت-قت خلعت
که ایشک راحتیدور نیچه قلین بؤلسه پالنگ.

۲۱۶

تا سیر اوچون قیلدی سفر سرو گل‌اندامیم مېنینگ،
باردی ایزیدین قمری و بلبلدېک آرامیم مېنینگ.

افغان جرس ینگلیغ قیلیب، خیل غباریدین دمې
قالمس کۆنگول آتلیغ غم عشق ایچره بدنامیم مېنینگ.

چابکلیک اَیلب آلّیده یورگه‌ی اېدیم شاطر کېپی،
گر سنگ فرقت قیلمسه مجروح اَقدامیم مېنینگ.

هجریده بیر گام اورغه‌لی گر یۆق آیاغیم قوّتی،
یۆلیده باشیمدین قدم قیلماق اېرور کامیم مېنینگ.

هر لحظه کۆیې طوفیغه احرام باغلرمن، ولې
عجزیم بغایت کۆپتورور، نې سود احرامیم مېنینگ.

اغیار بزمی شامینی شمع رخی روشن قیلیب،
غم ظلمتیده، آه کیم قالدی قرا شامیم مېنینگ.

اېل ساغری لبریز اۆلوب هر دم شراب وصلیدین،
تۆلدی، فغان کیم فرقتی آغوسیدین جامیم مېنینگ.

غم مجلسیده ساغریم گریان کۆزوم‌نینگ کاسه‌سی،
اول ساغر ایچره خون دل صهبای گلفامیم مېنینگ.

گر عشق درسیده منگه عالم اېلی بحث اېتسه‌لر،
بۆلمس میسّر دهر ارا هېچکیمگه الزامیم مېنینگ.

وصلی هواسیده نېچوک قیلغوم پَرافشانلیغ امید،
چون کیم شرردېک پَر دورور آغاز و انجامیم مېنینگ.

زندانِ غمده آگهي اۆلمککه یېتمیش، ای صبا،
یېتکور باریب سلطانیمه، البتّه، پیغامیم مېنینگ.

۲۱۷

سالدی اوت کؤنگلومگه اوغرین باقیشینگ،
آلدی جانیمنی قره‌ب قاش قاقیشینگ.

قالمه‌غه‌ی کول بؤلمه‌یین بار و یؤقوم،
گر بو اېرسه عشوه اوتین یاقیشینگ.

تا ابد یؤقتور خلاصیم گر بودور
بؤینومه عشقینگ کمندین تاقیشیگ.

تیغ مژگانینگ یېتوردی جانغه زخم،
دُرج لبدین قنی مرهم یاقیشینگ.

خرمن عمروم کویر انداق که ابر،
گر بو اېرسه قهر برقین چاقیشینگ.

جورینگ ایّامین دېگونگ عاشققه یاز،
گر بودور یازینگ، نېچوک آیا قیشینگ؟

غم چېکرده بیتمه‌دی یالغوز ایشیم،
دؤستلر، اوشبو ایشیمگه باقیشینگ.

یار یوزین طوفان آلور، اې کؤز یاشی،
تینمه‌یین بیر دم بو اېرسه آقیشینگ.

یوز نظرگه اوزگه گر قانع اېمس،
آگهي‌غه بس دورور بیر باقیشینگ.

۲۱۸

هر لحظه چیقسه کؤک اوزه افغان و آشوبیم مېنینگ،
تانگ یؤق که یؤقتور نېچه کون آلّیمده محبوبیم مېنینگ.

سرو و گلینگ نَیله‌ی، منگه عرض اَیلمه، اې باغبان،
گر بؤلمسه اول قامتی خؤب و یوزی خؤبیم مېنینگ.

هجران ارا اؤلسم نې تانگ کیم تېگسه تاغنی گرد اېتر
اندوه و محنت خیلیدین کؤرگن لگدکوبیم مېنینگ.

درد و غمیم تحریر اېتیب ارسال اېترمن، وه نېته‌ی،
ایلکیگه آلغچ پاره‌لر گر یېتسه مکتوبیم مېنینگ.

گردون کویوب، یېر یوزی غرق اؤلغوسی موندق کیم کؤنگول
اؤتلر ساچیب، سوولر تؤکر بو چشم مرطوبیم مېنینگ.

مېن دَیر پیری خذمتین انداق قیلورمن کیم مژه‌م
خاک جنابین قیلغه‌لی پاک اؤلدی جاروبیم مېنینگ.

بو دَیر ایچیده، آگهي، رؤز و شب ایستب مستلیق،
هم ساقی و پیمانه‌دور، هم باده مطلوبیم مېنینگ.

۲۱۹

نِ قتّیغ قهر ایدی کیم بو حزینینگگه عیان ایتتینگ،
چپکیب جور و جفا تیغینی هر دم قصد جان ایتتینگ.

مینی کؤرگچ سالیب یوز چین جبینینگ اوزره سرتاسر،
الرنینگ هر بیرین قتلیمغه تیغ جانستان ایتتینگ.

بو ینگلیغ کیم ایووردونگ یوز مینِ محزون و زارینگدین،
مگر کیم اؤزگه یوزگه میل قیلمیش دیب گمان ایتتینگ.

فغان کیم یازغوروب بو بیگنه‌نی عشق جرمیدین،
ایشیمنی کیچه-کوندوز گریه و آه و فغان ایتتینگ.

قاشینگ یاسیغه سالیب یوز گره شور و غضب بیرله،
بلا و درد اؤقیغه خسته جانیمنی نشان ایتتینگ.

نگاهِ قیلمه‌یین حالیمغه چشم التفاتینگدین،
تون و کون کؤزلریم گریان و اشکیمنی روان ایتتینگ.

کولوب لعل لبینگدین بیر تکلّم قیلمه‌یین ظاهر،
نیچه مدّت دورور کیم غصّه‌دین بغریمنی قان ایتتینگ.

تبسّم قیلماغینگ صبح امیدیمدین نشان ایردی،
انی هم غنچه ینگلیغ لبلرینگ ایچره نهان ایتتینگ.

عتاب و قهر بیرله خلق ارا آیلب مینی ییردیک،
رقیب و مدّعیلرنی نیچوک کیم آسمان ایتتینگ.

اگر اؤلتورسنگ ایردی بو تیریکلیکدین خوش ایردی کیم
عتاب آیلب، مینی یوز قتله اؤلگندین یامان ایتتینگ.

ییتورسنگ آگهینی باغ لطفونگگه مناسبدور،
که کؤپ مدّت انگه زندان قهرینگنی مکان ایتتینگ.

۲۲۰

رؤزه آلمیشدور ایلیکدین اختیاریمنی مېنینگ،
قؤیمه‌میشدور ذرّه‌چه صبر و قراریمنی مېنینگ.

عقل و هوشومنی قیلیب معدوم و مفقودالاثر،
یوز شکنج ایچره سالور جان نزاریمنی مېنینگ.

هېچ بیر اعضاده قوّت قؤیمه‌یین تېبرنگودېک،
یېقتی توفراق اوزره جسم رعشه‌داریمنی مېنینگ.

تاغدېک باشیم آغیر آیلب، قولاقیم کر قیلیب،
آیله‌دی بې‌نور چشم اشکباریمنی مېنینگ.

گه سالیب جانیمغه تب، گاهي بېریب جسمیمغه تاب،
آیله‌دی نابود تمکین و وقاریمنی مېنینگ.

رؤزه و دی شدّتی هر ساریدین آیلب هجوم،
قیلدیلر تاراج و غارت یؤق و باریمنی مېنینگ.

برچه بیر یان و بو بیر یان کیم خمار جام مَی
عاجز اېتمیش مېن کېبی زېبا نگاریمنی مېنینگ.

ساقیا، آیلب ترحملر مېنِ مخمورغه،
لب به‌لب ساغر توتوب، رفع اېت خماریمنی مېنینگ.

جام رنگین بیرله بېرگیل چای و قنددین دمبدم
کیم ریاضت شدّتی کېستی مداریمنی مېنینگ.

گر سؤزوم بېربط بؤلسه، آگهي، عیب اېتمه کیم
رؤزه آلمیشدور ایلیکدین اختیاریمنی مېنینگ.

۲۲۱

کلبمغه کېلسنگ، اې شوخ، ناگه آچیب عذارینگ،
صدقنگ بۈلورمن، اَیلب جان نقدینی نثارینگ.

حسن اهلی کۆیونگ ایچره قیلمیش هجوم، گۆیا،
اې اهل حسن شاهی، باردور الرغه بارینگ.

مهر فلک که کۆیونگ توفراغیغه قۆیر یوز،
گۆیا که باردور اول هم بیر عاشق نزارینگ.

دیوانه قیلغوسیدور عالم اېلین سراسر،
آچسنگ اگر ملسل گیسوی مشکبارینگ.

نازینگ مقابلیده قیلسم نیاز، تانگ یۆق
کیم سېن مېنینگ نگاریم، مېن زار خاکسارینگ.

یوز اوزره کاکلینگنی گر گلشن ایچره آچسنگ،
گل بیرله سنبل اۆلغه‌ی حیران و شرمسارینگ.

اې گل، کېلیب یوزونگدین بزمیمنی گلشن اَیله،
تا کی سالور کۆنگولغه شوق اۆتی خارخارینگ.

زېبا قدینگنی قیلمان سرو سهی‌غه تشبیه
کیم بار دورور، بیلورمن، بو سۆزده ننگ و عارینگ.

اې مطرب، اېتتی نغمنگ کۆنگلوم اسیر و شیدا،
سازینگگه تار زلفونگ گۆیا که بۆلدی تارینگ.

نې کېلسه آگهي‌غه سېندین یوزین اېوورمس،
سېن شاه و اول قولونگدور، نې قیلسنگ اختیارینگ.

۲۲۲

سپهر حسن اوزه، جانا، کؤروب خورشید رخسارینگ،
بؤلوبمن، ذرّه ینگلیغ اضطراب آیلب، گرفتارینگ.

مېنی بیر لطف بیرله خیل عشّاق ایچره ممتاز اېت
که عشق اهلی ارا یؤقتور مېنینگدېک عاشقِ زارینگ.

کېل، ای لیلی‌وشیم، رحم آیله‌بان، مېن زار و مجنونینگ
کېزرمن عشق دشتین عمرلر بؤلوب طلبکارینگ.

اېمس نرگس، چو سېن سَیر اېتکانینکده شوق ایله گلشن
کؤز آچمیشدور تماشا قیلغه‌لی هر ساری دیدارینگ.

قرانغو کلبم ایچره شمع ینگلیغ یوز آچیب کېل کیم
باشینگدین اېورولەی پروانه‌دېک مېن زار و افگارینگ.

وصالینگ شریتین ببرگیل منگه، مېندېک بیری اېرمس
اگرچه هجرینگ ایچره جان تلاشور نېچه بېمارینگ.

خرابات ایچره کیرمه، زاهدا، گر کیرسنگ ایت ینگلیغ
چیقارور رندلر سودره‌ب، سالیب باشینگگه دستارینگ.

اگر عالم اېلی دشمنلیق اظهار آیلسه یالغوز
سنگه، ای آگهي، نې غم اگر بؤلسه خدا یارینگ.

۲۲۳

کؤنگلوم غمین، ای دؤستلریم، یاریمه اَیتینگ،
جانیم المین لعلی شکرباریمه اَیتینگ.

شاید که ترحّم قیلیبان کلبمه کیلغه‌ی،
حالیمنی پریزاد وفاداریمه اَیتینگ.

ایستب نگهٔ گؤشهٔ چشمین، تاپه آلمه‌ی،
بیمارلیغیم کؤزلری بیماریمه اَیتینگ.

مژگانی خیالی بیله هر لحظه‌ده مینگ اؤق
سنچیلغنینی بو تن افگاریمه، اَیتینگ.

آزاریغه کؤنگلوم چیده‌مه‌ی، ایمدی اؤلومگه
راضی ایرور، اول شؤخ دل‌آزاریمه اَیتینگ.

کیلسون دغی قتل اَیله‌سون و قانیمه قانسون،
قاتل‌وش و عاشق‌کُش و خونخواریمه اَیتینگ.

آگاهینی اؤلتورسون و یا کامینی بیرسون،
زنهار باریب یار جفاکاریمه اَیتینگ.

٢٢۴

وه، نې بلادور بیلمه‌دیم، اې دلربا، قاش و کؤزونگ
کیم بیر نظرده سالدی اؤت جانیم ارا قاش و کؤزونگ.

آلدی قرار و طاقتیم آق سینه و نازک بیلینگ،
سالدی قرا کون باشیمه ایکّی قرا قاش و کؤزونگ.

جانیمغه قؤیدی داغلر رشک اؤتیدین خال لبینگ،
کؤنگلومگه یېتکوردی تومن درد و بلا قاش و کؤزونگ.

هم یوز اؤلوکنی تیرگوزور لعلینگ ارا شیرین سؤزونگ،
هم مینگ تیریکنی اؤلتورور آیلب جفا قاش و کؤزونگ.

قاش و کؤزونگ بیدادیدین داد آیله‌سم، اِیرمس عجب
کیم نِي جفالر قیلمه‌دی آخر منگا قاش و کؤزونگ.

حسن اهلی شاهی‌سن، باری عاشقلرینگ اؤلتورگه‌لی،
گؤیا که جلّاد و قیلیچ بؤلمیش سنگا قاش و کؤزونگ.

مِن زار و حیرانینگ نِچوک دیوانه بؤلمه‌ی، اِي پری
کیم عقل و هوشوم آیله‌دی مِندین جدا قاش و کؤزونگ.

یؤقتور منگه عشقینگ ارا یورمک تیریک امکانی کیم
جانیمنی یا قد و یوزونگ آلغوسی یا قاش و کؤزونگ.

قاش و کؤزونگ ایماسیدین بؤلدی قیامت آشکار،
گؤیا که عالم آفتی قیلمیش خدا قاش و کؤزونگ.

اهل قتلینی قصد آیله‌بان مستانه قیلغچ بیر نظر،
سالدی جهانغه نالهٔ واحسرتا قاش و کؤزونگ.

آیله‌ی حیاتیم نقدینی هر دم نثار و صدقه‌سی،
یاشورمه‌غیل مِن زاردین آیلب حیا قاش و کؤزونگ.

مجلس فضاسیده اصول اِیتکن چاغی رقّاص اؤلوب،
بیر غمزده یوز جان آلور، اِي مهلقا، قاش و کؤزونگ.

شیرین لبینگدین آگهي جسمیغه جان بِیر کیم انی
اؤلتوردی بیر ایما قیلیب باققچ قیا قاش و کؤزونگ.

۲۲۵

رؤزه آیلب مېنی بسې دلتنگ،
باشیم آغیر، آیاغیم اېتتی لنگ.

قاچوروب کون-به‌کون کؤزومدین نور،
اوچوروب دمبدم یوزومدین رنگ.

بوزوبان هیئت و سیاقیمنی،
تاب بېردی تنیمگه اؤیله که چنگ.

رسمِ نااهللیک قیلیب ظاهر،
شیشهٔ عشرتیمغه اوردی سنگ.

عیش بزمی میی خماری بیله
تیلیم الکن، قولاقیم اېتتی گرنگ.

چاشیبان عقلیم، اؤلمیشم مبهوت،
محو اؤلوب فهم و دانش و فرهنگ.

کؤتره آلمه‌غوم قباغیمنی،
کیشیدېک کیم همیشه چېککه‌ی بنگ.

نې بدنده مجال اېترگه شتاب،
نې کؤنگولده خیال اېترگه درنگ.

اېمدی، ای دؤستلر، امید اېتمنگ،
مېندین آثار هوش و نام و ننگ.

اېمس اېردی بورونغی رنجیم آز،
قیلمیش اوستیگه رؤزه هم آهنگ.

آگهي، بیلمه رؤزه‌دین یالغوز،
قریلیغ هم سېنی قیلیبتور تنگ.

۲۲۶

اول یوزی گل نگارنینگ مهر جمالینی کؤرونگ،
مهر جمالی اوستیده ایکّی هلالینی کؤرونگ.

ایکّی هلالینی کؤروب، قانمسه مهرینگیز اگر،
صفحهٔ عارضی اوزه نقطهٔ خالینی کؤرونگ.

نقطهٔ خالینی کؤروب، صبر ایته آلمس ایرسنگیز،
حسن و جمالی باغیده قدی نهالینی کؤرونگ.

قدی نهالینی کؤروب، کؤنگلونگیز ایتمسه قرار،
جان کؤزی بیرله باقیبان، لعلی زلالینی کؤرونگ.

لعلی زلالینی کؤروب، جانینگیز ایتسه اضطراب،
چارهٔ حالینگیز اوچون شهد مقالینی کؤرونگ.

شهد مقالینی کؤروب، تاپمسه چاره حالینگیز،
نکته‌گه لب آچر چاغی غنج و دلالینی کؤرونگ.

غنج و دلالینی کؤروب، ایسته‌سنگیز مراد دل،
آگهي‌دیک قوچوب بیلین، عیش کمالینی کؤرونگ.

۲۲۷

جانغه آرام بیرور جانده الفدیک توروشونگ،
کؤنگلوم آرامین آلور روحِ رواندیک یوروشونگ.

بیره‌دور بزمیمه فردوس کیبی فیض و صفا
یوز لطافت بیله گل خرمنیدیک اؤلتوروشونگ.

تنیمه جان بیره‌دور، بلکه تنیم جان قیله‌دور،
لعل جانبخشینگ آچیب، لطف ایله نکته سوروشونگ.

عقل و هوشومنی آلور، ایلمه‌یین نؤش هنوز،
جام لبریز منگه ناز بیله کیلتوروشونگ.

سینمه‌یین صبرغه قالغه‌یمو بؤیون گر بو ایسه
کُلهِ ناز و ادا گؤشه‌سینی سیندوروشونگ.

قییبان پردهٔ جانیم قیله‌دور یوز پاره
لحظه-لحظه باقیبان کؤز اوچیدین قیموروشونگ.

وای جان صیدیغه کیم غمزه اؤقین آتماق اوچون
قاشلرینگ یاسین اگر بو صفت ایرسه قوروشونگ.

قیلدی کول زار تنیم شوق اؤتی جانیمغه سالیب،
قاشینگه وسمه و رخسارینگه غازه اوروشونگ.

نعمت مقصد ایسه کامینگیز، ای جان و کؤنگول،
خوان حسنیغه باقیب آگهي دیک تیلموروشونگ.

۲۲۸

مونچه کیم دلکش دورور فرخنده دیدارینگ سینینگ،
تانگ ایمستور، جان بیله بؤلسم گرفتارینگ سینینگ.

حسن ارا گرچه قویاش عالیمقام اؤلدی، ولي
کؤیونگه یوز قؤیغن اول بیر عاشق زارینگ سینینگ.

محو اؤلوب دیدارینگه گللر یقه‌سین قیلدی چاک،
باغ ارا چون کؤردیلر گلزارِ رخسارینگ سینینگ.

دام حیرت پایبندیدور مدام آزاده سرو،
تا تماشا قیلدی زیبا قد و رفتارینگ سینینگ.

جاوداني جانغه واصل خسته جانیم بؤلغوسی،
گر ایشیتسم بیر نفس جانبخش گفتارینگ سینینگ.

التفات آیلب اگر کلبمغه یېتکورسنگ قدم،
باش قؤیوب آلّینگده جان ایتکومدور ایثارینگ سینینگ.

نېتتی سؤرسنگ آگهي‌نینگ حالینی رحم آیله‌بان
کیم اؤلرگه یېتتی دردینگدین بو بیمارینگ سینینگ.

۲۲۹

اِي مېنینگ کامیم بودور اۏپسم یناقینگدین سېنینگ،
گه کۏز و قاشینگدین و گاهِي قباقینگدین سېنینگ.

مهربانلیغ کۏرگوزوب، کېلگیل قوچاقیم ایچره کیم
گه اۏپه‌ی لعلینگدین و گاهِي سقاقینگدین سېنینگ.

کوثر و حیوان زلالین ایسته‌مان گر قطره‌یِي
یېتسه ناگه شربتِ شیرین دوداقینگدین سېنینگ.

اېل وصالینگ باده‌سینی دمبدم نۏش اَیله‌بان،
وه که مېن هر دم یوترمن قان فراقینگدین سېنینگ.

گه-گهِي نېتتی کېلیب تسکین یېتورسنگ وصل ایله،
اۏت یانر کۏنگلومده تون-کون اشتاقینگدین سېنینگ.

تون کېچه کېلگوم دېبان کۏپ وعده اَیلب، کېلمه‌دینگ،
توشتی اۏت جانیمغه بو یالغان وثاقینگدین سېنینگ.

آگهي‌نینگ آرزۏسی بو که بۏسه اَیلسه
هم لب لعلینگدین و هم آل ینگاقینگدین سېنینگ.

٢٣٠

وه، نې بلا قرادور، اې شوخ، قرا بلا کؤزونگ،
گر خود ایمس قرا بلا، پس نې بلا قرا کؤزونگ.

گر قاره کون باشیم اوزه عشق ایله[٤٤] سالماق ایسته‌مس،
پس نې اوچون قیلیبتورور مونچه قرا خدا کؤزونگ.

گاه عتاب ایتیب، گهي ناز قیلیب قچانغچه،
خسته کؤنگولگه قیلغوسی جور بیله جفا کؤزونگ.

کیرپیگینگ اؤقینی قاشینگ یاسیدین آتیبان مدام،
قیلغوسی قصد ناتوان جانیمه بارها کؤزونگ.

قییماق اگر ایمس ایسه مقصدی صبر پرده‌سین،
تیغِ مژه‌نی تېز ایتیب، نېگه باقر قیا کؤزونگ.

وه، نه علاج ایته‌ی که بیر اؤغرین اشارت آیله‌بان،
یا قاشینگ اؤلتورور مېنی هر نفس ایچره یا کؤزونگ.

آگهي‌غه ترحّم ایت کیم قره مه‌ی نیازیغه،
اؤلتورور آنی کؤرگوزوب ناز بیله ادا کؤزونگ.

---

[٤٤] ک. نشریده «ایله» سؤزی یؤق. او حالده، هم وزن و هم معنی بوزوق کېله‌دی.

۲۳۱

وه، نې بلا دلکش ایرور، ای شوخ، زیبا صورتینگ
کیم مبندین ایریلدی کؤنگول قیلغچ تماشا صورتینگ.

جسمیمغه کیردی تازه جان کؤرگچ سبنی کیم گؤییا،
روح مجسّم آیله‌میش تنگری تعالی صورتینگ.

بیر کیمسه مثلینگ کؤرمه‌میش دهر ایچره کیم نقّاش صُنع
اسرب ایکن کلکِ هنر چیکمککه گؤیا صورتینگ.

صورت کبی بیجان اؤلوب، حیرتده قالدیم، ای پری،
تا کیم تماشا آیله‌دیم مبن زار و شیدا صورتینگ.

بزم وصالینگگه اگر یبتسم نه حال اؤلغه‌ی منگه،
کؤرگچ بیراقدین بؤلمیشم موندق که رسوا صورتینگ.

آیینه ینگلیغ رؤز و شب حیران و گنگ و لالمن،
تا اول زمان کیم کؤرمیشم بو حیرت‌افزا صورتینگ.

شکلینگ کؤروب، عاجز تنیم تاپتی توانالیغ بسې،
صورت ایمستور، جان ایرور، البتّه جانا، صورتینگ.

سجده بت آلّیده قچان قیلماقده میل آیلر ایدی،
گر کؤرسه ایردی، ای صنم، اهل نصارا صورتینگ.

قیل سیرتینگنی، آگهي، توزمککه ایمدی جدّ و جهد،
تا کی قیلورسن توزگه‌لی میل و تقاضا صورتینگ.

۲۳۲

یېتتیم اؤلرگه درد ایله، حالیمنی سؤرمه‌دینگ،
نؤش وصال جام کرمدین ایچورمه‌دینگ.

مېن خسته عافیت آتیدین تا ییقیلمیشم،
بالینیم اوزره لطف سمندینی سورمه‌دینگ.

قیلماق اوچون وجوب عیادت اداسینی،
تشریف کلبمه نېدین آیا کېتورمه‌دینگ؟

کؤپ مدّت اؤلدی کیم باشیمه توشتی کؤپ الم،
یادینگگه مېن حزینی زمانې توشورمه‌دینگ.

حالیمنی سؤرماغینگ بیله صحّت تاپر اېدیم،
صحّت مگر روا منگه، اې یار، کؤرمه‌دینگ.

جان و تنیم الم اؤتیغه کویدی سربسر،
اول اؤتنی التفات سوییدین اؤچیرمه‌دینگ.

نطقینگ بیله تیریلمک اېدی کامیم، اې مسیح،
کامیمغه نې اوچون مېنی آیا یېتورمه‌دینگ؟

بو قولدین اېتتینگ عار مگر، یؤقسه نې اوچون،
بیر سؤز بیله باشیمنی فلکدین آشورمه‌دینگ؟

نَیلب وفا امیدین اېتر سېندین آگهي
کیم اول اؤلرگه یېتتی و حالینی سؤرمه‌دینگ.

٢٣٣

عارضینگ اوزره توشوب، اي شوخ برنا، کاکلینگ،
باشیمه سالدی غم عشقینگده سودا کاکلینگ.

سنبل مشکین گل احمر اوزه توشگن کبی،
آیله‌میش افزون یوزونگگه زیب و آرا کاکلینگ.

رشکدین گل اوت بولور، سنبل اول اوتغه اورتنور،
گل یوزونگگه باغ ارا توشسه مُطرّا کاکلینگ.

مانع اولمیش زار کونگلوم بهره آلورغه، قیلیب
گنج حسنونگ اوزره مسکن اژدرآسا کاکلینگ.

کاکلینگنی لطف ایتیب یوزدین کوتر کیم قویمغه‌ی
کوزلریم حسنونگنی قیلماققه تماشا کاکلینگ.

قیلدی مجلسنی معطّر ترقلیب چهره‌نگ اوزه،
اویله کیم اوت اوزره توشگن مشک سارا کاکلینگ.

قیل کبی جسمیمغه توشتی شوق اوتی‌نینگ شعله‌سی،
زیب اوچون مشّاطه تا قیلدی مطلّا کاکلینگ.

کاکلینگ سررشتهٔ مقصود ایرور عشق اهلیغه،
وه، قچان توشگه‌ی ایکن ایلکیمگه آیا کاکلینگ؟

تانگ ایمستور آگهي مجنونینگ اولسه، اي پری،
نیگه کیم زنجیر انگه قیلمیش مهیّا کاکلینگ.

٢٣۴

قامتینگ سرو خرامانیم مېنینگ،
لبلرینگ گلبرگ خندانیم مېنینگ.

دردمندینگمن، نظر قیل حالیمه
کیم تۆکر قان چشم گریانیم مېنینگ.

مهربانلیغ یوز آچیب بزمیمغه کېل،
روشن اۆلسون شام هجرانیم مېنینگ.

جوهر جانیم نثارینگ قیلغه‌من،
بۆلسنگ اوشبو کېچه مهمانیم مېنینگ.

ایسته‌سم شهد لبینگ، عیب اېتمه کیم
اول اېرور دردیمغه درمانیم مېنینگ.

نېتتی کیرسنگ جان کېپی آغوشیمه
کیم بودور کۆنگلومده ارمانیم مېنینگ.

آگهي‌دېک یېتگوسی مقصودیغه
کۆیونگه قۆیغچ قدم جانیم مېنینگ.

«ل» ردیفی

٢٣٥

اي کؤنگول، خلایقدین قطع بند الفت قیل،
جانغه ایسته‌سنگ راحت، اختیار عزلت قیل.

نفسغه بؤلوب تابع، قاچمه‌دینگ مناهیدین،
اٮمدی شرم اٮتیب، میل توبه و ندامت قیل.

نٮچه عمرلر قیلدینگ اهلِ شاهغه خذمت،
ترک اٮتیب آنی اٮمدی فقر اٮلیغه خذمت قیل.

جدّ و جهد ایله اؤزنی قوتقریب خلایقدین،
گؤشهٔ خُمول ایچره تنگریگه عبادت قیل.

غیب سرّی کؤنگلونگده قیلماق ایسته‌سنگ جلوه،
صاف قیلغه‌لی آنی عمرلر ریاضت قیل.

ایسته‌سنگ عزیز اؤلماق، هر نه کیم بٮرور تنگری،
راضی اؤل انگه و شُکر اَیله‌بان قناعت قیل.

اَیله‌مک طمع اٮلدین خوارلیققه موجبدور،
اَیله‌گونچه خوار اؤزنی، زهر ایچرگه جرأت قیل.

قرّیلیغ باسیب، قیلسه کسبدین سٮنی عاجز،
تشله‌بان تعلّقنی ترک رنج و محنت قیل.

ایکّی دهر ارا قیلمه‌ی آگهینی درمانده،
بیر کرم بیله، یا رب، ایشلرین کفایت قیل.

۲۳۶

وه که یوز محنت بیله بغریمنی قان ایتتی کسل،
دمبدم اول قانئی کؤزلردین روان ایتتی کسل.

نیچه مدّتدور که رنج و دردی زؤریدین مبنی،
کؤزگه ایلمسدیک ضعیف و ناتوان ایتتی کسل.

گه تب و گه لرزه بیرله یئتکوروب یوزمینگ عذاب،
جسم زاریمنی سراسر استخوان ایتتی کسل.

عیش و راحت شخصینی مجروح و مقتول ایتگه‌لی،
آهیم اؤق، اشکیم کیریش، قدیم کمان ایتتی کسل.

کؤز یاشیمنی دانه ینگلیغ هر طرفگه آقیزیب،
عارضیم رنگینی انداق کیم سمان ایتتی کسل.

خسته جسمیم ضعفینی یئتکوردی اول غایتغه کیم
ذرّه‌آسا خلق کؤزیدین نهان ایتتی کسل.

ایکّی آی ایردی اگرچه بو کسل‌نینگ مدّتی،
لیک ایکی ییل درد چیککندین یامان ایتتی کسل.

شاه عادل کؤنگلیدین یادیمنی بوتکل محو ایتیب،
خلق ارا معدوم و بی‌نام و نشان ایتتی کسل.

بیر نفس حالیم سؤررغه تاپمه‌دیم بیر خاصتر،
خوار و بیقدر ایرکنیم ایمدی عیان ایتتی کسل.

بیلدوروب بیکسلیگیمنی مین حزین بیمارغه،
داغ حسرتدین کؤزومنی خونفشان ایتتی کسل.

آگهي، ایمدی اؤلومغه راضی اؤلسم، عیب ایمس
کیم مبنی یوز وجه ایله آزرده‌جان ایتتی کسل.

۲۳۷

بیلمان نې درد و غمغه ایرور مبتلا کؤنگول
کیم اؤت اورر فغانیدین افلاک ارا کؤنگول.

سرشار کام بؤلغن اولوس حالینی کؤروب،
بحرِ تأسف ایچره باتر دایما کؤنگول.

هر لحظه یوز تفکّر ایله بیقرار اؤلوب،
مجنون‌مثال زؤر ایله ییرتر یقا کؤنگول.

مېن هر نېچه که یالباریبان، صبر قیل دیسم،
سالمه‌ی قولاق ستیزه‌لر آیلر منگا کؤنگول.

هر یېرده بؤلسه درد ایله غم اختریب تاپیب،
باشیمغه کیلتوروب اؤته‌دور بارها کؤنگول.

یېتمه‌ی مرادیغه، تون و کون جستجو قیلیب،
بیهوده چیکه‌کوسی نېچه رنج و عنا کؤنگول.

دردیغه چاره تاپماق اوچون سودره‌بان مېنی
یوز مینگ ایشیککه ایلتیبان، ایتی گدا کؤنگول.

بی‌آبرؤی بؤلمه‌دی یالغوز اؤزی انینگ،
قیلدی مېنی هم ایل ارا یوزی قرا کؤنگول.

منع آیله‌سم اگر مېن انینگ اضطرابینی،
دشنام ایتیب منگه یېتورور کؤپ ایذا کؤنگول.

مېن راضی ایردیم عالم ارا برچه حالغه،
وه، نَیله‌یین که بیرمه‌گوسیدور رضا کؤنگول.

باعث کؤنگولدور، آگهي، حالِ خرابیمه،
ایِ کاش خلق قیلمه‌غه‌ی ایردی خدا کؤنگول.

٢٣٨

جور و کین اؤلمیش اولوسغه رسم و آیین، اې کؤنگول،
پس الردین توتمه کؤز جز جور ایله کین، اې کؤنگول.

ترشرولوغ کؤرگونگ اېلدین، گرچه آچوق یوز بیله
نېچه اظهار آیله‌سنگ گفتار شیرین، اې کؤنگول.

دلکش اشعارینگنی اهل جاهغه عرض آیله‌بان،
توتمه کؤز تحسین الردین، غیرِ نفرین، اې کؤنگول.

رخ کېبی شه‌دین ییراق اؤلمه‌ی دېسنگ بو عرصه‌ده،
هر طرفغه مایل اؤل انداق که فرزین، اې کؤنگول.

یوز قرا بؤلمه‌ی دیسنگ دود طمعدین خلق ارا،
قیل قناعت کاجیدین چهره‌نگنی رنگین، اي کؤنگول.

کبر و نخوتدور بتر انسانغه کفر و شرکدین،
کافر اؤلسنگ اؤل، ولیکن بؤلمه خودبین، اي کؤنگول.

ارّه‌دیک بؤلسه تیشینگ تیز و ایشینگ جنگ و ستیز،
چیققه‌سن اوج سماغه اؤیله کیم سین، اي کؤنگول.

چونکه دعوای وفا قیلغونگ محبّت رسمیده،
گر جفا یبتسه فلکدین، بؤلمه غمگین، اي کؤنگول.

ببوفالر قیلسه‌لر هر وعده کیم یالغان ایرور،
پس انگه الده‌نمه‌غیل فهم اَیله‌بان چین، اي کؤنگول.

گر جهان عیّاره‌سینی ایسته‌سنگ قیلماق نکاح،
اوّل ایت دین نقدیدین آماده کابین، اي کؤنگول.

یبتمه‌دینگ مقصدغه دیب، قیلمه منگه کؤپ سرزنش،
نَیله‌یین بخت اؤلمسه مین زار و مسکین، اي کؤنگول.

چون جهانده کام یؤق، پس آخرت کامی اوچون،
مین قیله‌ی ییغلب دعا، سین دیگیل آمین، اي کؤنگول.

آگهي‌دیک دهر ارا هر نیچه کیم بدحال ایسنگ،
شُکر ایتیب هر حالغه قیل صبر و تمکین، اي کؤنگول.

۲۳۹

قیستوروبتورمو باشی اطرافیغه جانانه گل،
یا مگر رخساری شمعیغه اهرور پروانه گل.

نی اوچون یوز چاک قیلمیشدور یقاسین، ای پری،
گل یوزونگ کؤرگچ اگر بؤلمه‌یدورور دیوانه گل.

جسمی سرتاسر یانیب اؤتلوغ عذارینگ تابیدین،
صدقه اَیلر باشینگه اؤزینی یانه-یانه گل.

تا تماشای جمالینگ نشئه‌سیدین آلدی کام،
سرخرؤلوغ بیرله اَیلر خندهٔ مستانه گل.

گلشن اؤلدی گل یوزونگ وصلیدین اهل کاشانه‌سی،
بیلمه‌دیم تاپغه‌ی قچان بیزنینگ بوزوق کاشانه گل.

توت غنیمت نیچه کون عیش و طرب ایّامینی
کیم نه بلبل قالغوسی بو باغ ارا، جانا، نه گل.

دیمه شبنم باغ ارا کیم بیوفالیغ دردیدین
ساچغوسیدور هر سحر اشکینی دانه-دانه گل.

یار ایله همصحبت اؤلسنگ، گل کیتورمه بزم ارا
کیم بو خلوت ایچره‌دور نامحرم و بیگانه گل.

کیلمسه کلبه‌نگگه یارینگ، آگهي، یؤقتور عجب
کیم قچان قیلغوسی بلبل آشیانین خانه گل.

۲۴۰

تا یوزونگ باغ ایچره کؤردی، ای بت چالاک، گل،
قیلدی عشقینگ پنجه‌سی بیرله یقه‌سین چاک گل.

یایدی پای‌انداز اوچون گلگون حریرین یر اوزه،
عزم گلشن قیلغنینگ چون آیله‌دی ادراک گل.

سورتمک ایستب ایاغینگ توفراغیغه هر سحر،
عارضین شبنم سووی بیرله یوب آیلر پاک گل.

پایمال ایتمک تیلب اؤزنی سنگه، یوز شوق ایله،
تشله‌دی یر اوزره جسمینی نیچوک کیم خاک گل.

توشمه‌سون نیوچون‌آیاغینگگه باشینگدین ایورولوب،
گل یوزونگ آلیده اؤزنی کؤرگوسی خاشاک گل.

غنچه ایرمستور که ایثارینگ قیلورغه، آیله‌دی
دُرج رنگین ایچره سالیب زرلرین امساک گل.

سالدی خوار آیلب آیاغینگگه اؤزین، بو وجه ایله
بؤلدی گل رخسارلر باشیده عزّتناک گل.

تا که کیردی قوللرینگ سلکیگه، ای سلطانِ حسن،
اؤلتورور تختِ زمرّد اوستیده بیباک گل.

گل یوزونگنی آگهي تا کؤردی قیلمس یر نظر،
آچسه گر یوز مینگ قویاشچه گلشن افلاک گل.

۲۴۱

بزم ارا موزون تکلّمغه چو آچتی یار تیل،
حقّهٔ یاقوتدین ساچتی دُر شهوار تیل.

یوز اۏلوکنی تیرگوزوب، طۏطی‌دېک اَیلر خوش بیان،
اول مسیح آچسه قچان سۏزگه شکرگفتار تیل.

هر سۏز اېشیتکچ تیلیدین تاپغه‌من جان لذّتین،
وه، بۏلور اېرکن چوچوک آدمغه بو مقدار تیل.

تانگ اېمس لال اۏلسم اول یوز وصفینی اَیتور چاغی
کیم اېمس ممکن گل اَوصافیده آچماق خار تیل.

یۏق غمیم یوز قتله اۏلمکدین نېدین کیم یارغه
قیلغوسی هر دم مسیحا معجزین اظهار تیل.

عشق سرّین تیلگه کېلتورمه کۏنگولدین زینهار
کیم اېمستور عشق اېلیگه محرم اسرار تیل.

اعتبار و عزّت ایستر کیمسه‌گه عالم ارا،
یا کېره‌ک بسیار زر، یۏق اېرسه، پرگفتار تیل.

اې کۏنگول، مقبول خلق اۏلماق نې امکان کیم سنگه
بۏلمه‌غونچه تا که حشو و لغو ایله مردار تیل.

سۏز روانلیغ بیرله دې آلمه‌ی، فغان کیم اَیله‌دی
خلقنی مېندین، مېنی هم خلقدین بېزار تیل.

تیلنی کېسمک ایسته‌سم، اې دۏستلر، نې عیب کیم
قیلدی بغریمنی رکاکت تیغیدین افگار تیل.

بۏلمه محزون، آگهي، گر تیل سنگه هموار اېمس،
سېنده گر خود بۏلمسه، کلکینگده بار هموار تیل.

٢۴٢

ایسته‌سنگ تاپماق سعادت، اې کؤنگول،
شیوهٔ فقر اَیله عادت، اې کؤنگول.

گر شقی‌لیق ایسته‌مسسن، بؤلمه‌غیل
همدم اهل شقاوت، اې کؤنگول.

احتراز ایت صحبت اشراردین
کیم مؤثر کېلدی صحبت، اې کؤنگول.

یار بدنی دېبتورورلر مار بد،
قاچماق اندین کېلدی سنّت، اې کؤنگول.

گر دېسنگ عالمده رسوا بؤلمه‌یین،
بؤلمه مست جام غفلت، اې کؤنگول.

چونکه باردی آبرؤی و عزّتینگ،
سؤنگره سود ایتمس ندامت، ای کؤنگول.

تا که حاسد بار جهانده، قیلمه‌غیل
آرزؤی جاه و دولت، ای کؤنگول.

قیل حذر حُسّاددین تا یئتمه‌گه‌ی
مالینگ و جانینگگه آفت، ای کؤنگول.

کیم حسد اؤتی جهانئی یاققوسی،
بیرمه‌یین بیر لحظه فرصت، ای کؤنگول.

بؤلسه گر اسلام ایلی افعالی بو،
کفر ایلیدین نی شکایت، ای کؤنگول.

مفت بیلگیل، بار و یؤقونگنی بیریب،
خلقدین تاپسنگ فراغت، ای کؤنگول.

سین کیم و عشرت اویی کیم آیله‌گیل
بیت‌الاحزانغه قناعت، ای کؤنگول.

تا بو ینگلیغ شیوه بیرله تاپغه‌سن
ایل جفاسیدین سلامت، ای کؤنگول.

خلّص اول کیم دهرغه‌سیلکیب ایتک،
قیل فنا ساری عزیمت، ای کؤنگول.

آگهي پندین ایشیتیب، زینهار
آیله اول عزم اوزره سرعت، ای کؤنگول.

۲۴۳

تا مېندین، اې پریوش، قیلدینگ عیان تغافل،
اَیلر منگه دمادم یوز قصدِ جان تغافل.

آهیم جهاننی یاقسه، تانگ یؤق که جانیم اؤرتر،
بیر لحظه ناز و عشوه، هم بیر زمان تغافل.

کؤکدین اؤتر فغانیم، قیلمس سنگه اثر هېچ،
بؤلغه‌یمو مونچه هم، اې نامهربان، تغافل.

چیقماققه یېتتی جانیم، حالیمغه باق که یؤقسه
اېمدی منگه زمانې بېرمس امان تغافل.

بیلمان نه یېرگه حالیم عاید بؤلور که حالا،
سرتاقدم قیلیبتور بغریمنی قان تغافل.

رحم اَیله‌بان زمانې ترک تغافل اېتکیل،
یؤق اېرسه، مېنده قؤیمس نام و نشان تغافل.

قیلغوم عیان مرادیم یوز قتله هر غزلده،
آنی سنگه اؤقورده اَیلر نهان تغافل.

حالیم سنگه دېمکدین یؤق سود کیم هواغه
قؤشغه‌ی انی آغیزدین چیققن همان تغافل.

گر آگهي غم ایچره اؤلسه نې تانگ که چېکسون
سېندین قچانغه تېگرو اول ناتوان تغافل.

۲۴۴

آچیلیب تومن طراوت بیله صحنِ باغ ارا گل،
یېتوروب چمنغه هر یان نېچه زېب ایله صفا گل.

قیلیب آرزۇ قدومینگ شرفیغه واصل اۇلماق،
باقیبان یۇلونگگه تورمیش بیر آیاقده بارها گل.

دېمه هر طرفده نرگس آچیلور چمنده هر صبح،
آچر انتظار ایله کۆز نظر اېتگه‌لی سنگا گل.

بۇلوبان بسې پریشان، نېگه چاک اېتر یقاسین،
اگر اېرمس اېرسه مجنون سنگه، اې پری‌لقا، گل.

تیله‌بان زکات حسنونگ قدمینگنی اۇپسه، تانگ یۇق
که فضای کۆیونگ ایچره وطن اَیله‌گن گدا گل.

آچیلور سحر صبادین دېمه غنچه مشتی هر تون،
آچیبان قۇلی اراسین، قیله‌دور سنگه دعا گل.

بیله کۆر بو کون جمالینگ گلی وقتینی غنیمت
که چمنده ایکّی-اوچ کون تاپه آلمه‌غه‌ی بقا گل.

نېگه چېکمه‌سون فغانلر شب و رۇز خسته بلبل
که بو گلشن ایچره قیلمس انگه لحظه‌یې وفا گل.

کرم اَیلب، اې یوزی گل، یېراق اۇلمه آگهي‌دین
که تیکندین اۇلمس اصلا بو چمن ارا جدا گل.

۲۴۵

بو گلشن ایچره جنون اہلیدہک، نِي وجه ایله چاک اہتر یقا گل،
اگر جمالینگ گلیغه واله اہمس اہسه، اِي پری‌لقا گل.

دہمه سحر غنچه بؤلدی خندان که ناز ایله سہن خرام اہترده،
کمال حیرتدین آغزین آچمیش باقیب گلستان ارا سنگا گل.

اہمس ساچیلغن زری و برگی یہر اوزره کیم مخزنِ چمندین
ساچیق طریقی بیله آیاغینگگه آلتون و لعل اہتر فدا گل.

بهارِ جلوه‌نگدین اَیله‌گیل سرو و گلنی، اِي شاه حُسن، خرّم
که قامتینگگه کمینه قول سرو اہرور، یوزونگگه حزین گدا گل.

نه بلبل احوالیدور پریشان خزان و آفت غمیده یالغوز،
اہرور بو بؤستان ارا همیشه هم اوشبو کلفتغه مبتلا گل.

چو هر کیشیگه عملغه لایق جزا کونیده یہتر مکافات،
پس اَیله‌مک جور ایله جفالر شکسته بلبلغه‌دور خطا گل.

گر آگهي‌غه هم اول یوزی گل دمِي وفا قیلمس اہرسه، تانگ یؤق
که اَیله‌میش بلبلِ حزینغه بو گلشن ایچره قچان وفا گل.

۲۴۶

اي گؤزل، بهار اؤلمیش، عزم سَیر صحرا قیل،
هر ساری گلستانلر گللرین تماشا قیل.

اویده اؤلتوروب طبعینگ گر مکدّر اؤلمیشدور،
سَیر صیقلیدین اول کؤزگونی مجلّا قیل.

جلوه‌گر بؤلوب هر یان، آچیبان گل حسنونگ،
فیض ایله، چمنلرنی باغ جنّت‌آسا قیل.

سبنسیزین گلستانده عندلیب اپرور خاموش،
گل یوزونگ آچیب، آنی صبح و شام گؤیا قیل.

گل تنی اپرور هجرینگ خنجری بیله یوز چاک،
مرهم وصالینگدین زخمیغه مداوا قیل.

خندهٔ لبینگ ایستب، تنگدل اپرور غنچه،
آچغه‌لی انینگ کؤنگلین بیر تبسّم افشا قیل.

ایسته‌بان نظر سبندین خیره‌چشم اپرور نرگس،
بیر نگاه ایله آنینگ کؤزلرینی بینا قیل.

جمع اپترگه سنبل‌نینگ خاطرِ پریشانین،
گل کبی یوزونگ اوزره کاکلینگ مطرّا قیل.

سَیر ارا پری ینگلیغ قدینگه بپریب جلوه،
سرو ایله صنوبرنی بپقرار و شیدا قیل.

خوش‌صفا گلستانلر ایچره اؤلتوروب گه-گه
ایلکینگه آلیب ساغر، میل نؤش صهبا قیل.

اوشبو سَیر ارا اَیلب آگهینی همراهینگ،
برچه اهل عشق ایچره رتبه‌سینی والا قیل.

٢۴٧

اول شۏخ پری عذاریدور گل،
مشکین ساچی اول گل اوزره سنبل.

بیر ساغر روحبخش لعلی،
جان شریتِ خوشگواریدین مل.

رخساری گلی وصالین ایستب،
فریاد اېتەدور همیشه بلبل.

قمری قدیغه چو باقدی گستاخ،
اول جرم ایله توشتی بۏینیغه غل.

ایستب لبیدین کلام جانبخش،
بزم ایچره قیلور صراحی قلقل.

قیلدېک تنیم اۏرتەگەی اۏت ایچره
رخساریده مشکفام کاکل.

خوشتور منگه شهلیغ اطلسیدین،
یېتسه ایتیدین اگر کهن جُل.

اول آی آنی، اې کۏنگول، اېشیتمس،
هر تون نِی آسیغ فغانِ بلبل.

خم قامتینگ، آگهي، باشینگگه
افواجِ بلا کېلورگەدور پُل.

٢۴٨

شراب حسن قیلمیش گل یوزینی گُلگل، ای بلبل،
مناسب وقت ابرور مستانه قیلسنگ غلغل، ای بلبل.

چمن لبریز فیض اؤلسه، نی تانگ، دلکش اونینگدین کیم
قیزر بزم طرب گر قیلسه مینا قلقل، ای بلبل.

تؤله شبنم ابمس گل، ساقیِ دوران سنگه توتمیش
طرب صهباسیدین باغ ایچره جام مُل-مل، ای بلبل.

ظفر غم خیلیغه تاپسنگ تانگ ابرمس کیم سنگه بو کون
تیکندور ذوالفقار و شاخِ گلدور دلدل، ای بلبل.

غنیمت بیر-بیری‌نینگ صحبتین توتماق مناسبدور
که نی گل قالغوسی بو باغ ارا، نی بلبل، ای بلبل.

خموش اؤل کیم بو صحرا قوشلری آلّیده خوشراقدور
نوایِ دلکشایینگدین صدای چُلچل، ای بلبل.

نوا مستانه چبکسه آگهي سبندبک، عجب ابرمس
که یاری‌نینگ یوزی می تابیدیندور گُلگل، ای بلبل.

۲۴۹

گل یوزونگنی تا که کؤردی، ای پریرخساره، گل،
جَیبینی دیوانه‌لردیک آیله‌دی یوز پاره گل.

باغ ارا کیلدی ینه یئتکچ بهارِ مقدمینگ،
عمرلر هجرینگ خزانیدین ایدی آواره گل.

گلده رنگ و برگ ایمس کیم تیغ عشقینگ زخمیدین
بؤلدی باشدین تا آیاق یک‌لخت قانلیغ یاره گل.

گل باشیغه سایه سال، ای حسن شاهی کیم سنگه
بیر پریشانحال بؤلغن بندهٔ بیچاره گل.

زر آیاغینگگه ساچیب، هر برگیدین بیر تیل آچیب،
ایلکینگ اؤپماقنی تیلر یالباره و یالباره گل.

مین اؤپه آلمان آیاغینگ، گل اؤپر ایلکینگ مدام،
بیلمه‌یین حیرتده‌دورمن کیم ایکن نی کاره گل.

کؤیونگه بارسم یقه‌م چاک آیله‌بان، منع ایتمه کیم
گلشنِ وصلینگ ارا یبر توتتی باره-باره گل.

چونکه سین سَیر آیله‌دینگ، بؤلدی قدومینگ یُمنیدین
چرخِ والا گلستان و ثابت و سیّاره گل.

آگهي‌نینگ زار کؤنگلین وصل ارا شاد آیله کیم
بلبل غمگینغه‌دور گلشن ارا غمخواره گل.

۲۵۰

بو کیچه عید آقشامیدور، ای مهِ خودکام، کیل
کیم فراق ایچره منگه اوتتی نیچه ایّام، کیل.

میل جام اینتی اولوس بیرەم هلالینی کؤروب،
بیز دغی نوش آیله‌لی بو تون هلالی‌جام، کیل.

بزم ارا قیلدیم مهیّا می، کیره‌ک ایمدی گزه‌ک،
لبلرینگ بیرله کؤزونگدور شکّر و بادام، کیل.

رؤزه آیی اوتتی، زهد و پارسالیغ وقتی هم،
ایمدی بؤلماقله نیدور مانع قدح‌آشام، کیل.

مَی‌سیز اوتتی نیچه کون، آنینگ مکافاتی اوچون
بادهٔ عشرت قیلالی نوش صبح و شام، کیل.

غم خزان برگی کیبی قیلدی یوزوم رنگین ساریغ،
نوبهارآسا انی قیلماق اوچون گلفام، کیل.

کیچه خلوت، هم ییگیتلیک وقتی، هم عید آقشامی،
بس مناسبدور قدحکشلیککه بو هنگام، کیل.

توت غنیمت، مفت قؤلدین بیرمه عشرت فرصتین
کیم وفا قیلمس دمی بو عمرِ نافرجام، کیل.

آگهي‌نینگ کامیدور ایچمک وصالینگ جامینی،
قیلغه‌لی حاصل انگه بو تون مراد و کام، کیل.

٢٥١

رؤزه اول نوع آیله‌دی بدحال
که تیریکلیک منگه یئتوردی ملال.

نئچه کون بؤلدی کیم خمار ایچره
سؤزگه ائورولمه‌یین تیلیمدور لال.

قوروبان پیکریم قلم ینگلیغ،
آنده قاقشال سؤنگکلریمدور نال.

بسکه غم اؤقلری یئتوردی زخم،
بدنیم بؤلمیش اؤیله کیم غربال.

اوشبو ویرانه آشیان ایچره
جان قوشی تورماق اؤلدی ائمدی محال.

عید آیینی آرزؤ آیلب،
الف‌آسا قدیم بؤلوبتور دال.

کؤزلریم نوریدین اثر قالمه‌ی،
هر کئچه تارتیب انتظارِ هلال.

مگر افلاک‌نینگ بروجیدین
عدم اؤلمیش‌دورور مهِ شوّال.

یا بلای خمار شدّتیدین
هر کون اؤلدی منگه مگر بیر سال.

بیلمان، القصه، نِی بلا بؤلمیش
که بوزولدی منگه باری احوال.

آگهي، رؤزه‌دین ائمس یالغوز،
قریلیغ هم سنگه یئتوردی ملال.

٢٥٢

کېلدی بوکون، کېتیب کهن ایّام، تازه ییل،
بۏلدی جهانغه فیض خدا عام تازه ییل.

برچه مکاندین آیله‌دی اندوه جغدی رم،
بهجت هماسی اېلگه بۏلوب رام تازه ییل.

نورۏز جامی نشئه‌سیدین یېتکوروب دوا،
بۏلدی اولوسغه دافعِ آلام تازه ییل.

یېتتی وصالِ کعبهٔ عشرتغه دهر اېلی،
اخلاص بیرله باغله‌بان احرام تازه ییل.

هر صبح و شام بزم توزوب بۏلدی برچه خلق
ساقیلر ایلکیدین قدح‌آشام تازه ییل.

کۏککه نوای ساز چیقیب هر مکان ارا،
سرشار فیض بۏلدی در و بام تازه ییل.

اې یار، کېل که بیز دغی جمله اولوس کېبی
بزم طرب توزوب، ایچه‌لی جام تازه ییل.

حسنونگ زکاتی، قیل منگه بیر لطف کیم غنی
لازم گداغه آیلسه انعام تازه ییل.

قیل شه دعاسین آگهي اخلاص بیرله کیم
بېرسون خدا انگه نې اېسه کام تازه ییل.

٢٥٣

لطف اَیله‌بان قاشیمغه، ای گلعذار، کېلگیل،
بلبل کبی منگه یؤق صبر و قرار، کېلگیل.

اؤلگوم فراقینگ ایچره، افغان و ناله تارتیب،
بو حالتیمغه اَیلب رحم آشکار، کېلگیل.

هجرینگده دود آهیم عالمنی تیره قیلدی،
ای مه، یوزونگنی آچیب خورشیدوار، کېلگیل.

بېمار اؤلوب غمینگده، یېتتیم یاووق اؤلومگه،
رحم اَیله‌بان سوروب آت، ای شهسوار، کېلگیل.

رخشینگ سُمی ایزینی اؤپمک تیلب تون و کون،
یؤلونگگه اؤزنی سالیب، بؤلدوم غبار، کېلگیل.

هجرینگ غمی تونیده یېتتیم هلاک اؤلورغه،
جان جوهرین قاشینگده اَیله‌ی نثار، کېلگیل.

آلغوسی آگهي‌نینگ جانینی انتظارینگ،
بو ینگلیغ آنی قؤیمه کؤپ انتظار، کېلگیل.

٢٥۴

اي حزین کؤنگول، ایمدی همّت ایله غیرت قیل،
بزم قرب ارا اؤزنی مست جام وحدت قیل.

مسکنینگ حقیقتده اَوجلی معلّادور،
بیلنی باغله‌بان محکم، اول طرف عزیمت قیل.

تا که اؤلغه‌سن محبوس اوشبو کهنه زندانده،
لامکان گلستانین سَیر ایترگه سرعت قیل.

جادهٔ طریقتغه صدق ایله قؤیوب گامینگ،
بیرک توتوب عزیمتنی، عزمِ ترکِ رخصت قیل.

تا طلب طریقی‌نینگ قطعیده بؤلوب کامل،
کام دل بیله سَیر عالم حقیقت قیل.

ایسته‌سنگ مطیع اؤلماق گر سنگه جهان اهلی،
خُلق خوش بیله دایم خیر ایله سخاوت قیل.

قالمه‌سون دیسنگ تؤلمه‌ی یر و کؤک ثوابینگدین،
هیچ یانغه میل ایتمه‌ی، حُکم ارا عدالت قیل.

یا نبي، ایچر چاغده جرم اهلی می لطفونگ،
آگهینی سرمستِ بادهٔ شفاعت قیل.

۲۵۵

یوز آچیب بهارآسا بزمنی گلستان قیل،
بهنوا کؤنگوللرنی بلبل خوش‌الحان قیل.

طؤطی ملاحت‌سن، تیل آچیب تکلّمغه،
تلخکاملر بزمین رشک شکّرستان قیل.

بیر تبسّمینگ ایستب، بؤلمیشم بسپ دلتنگ،
حالیمه باقیب لعلینگ غنچه‌سینی خندان قیل.

یهتتیم اؤلگه‌لی آغزینگ سرّیدین نشان تاپمه‌ی،
بیر تکلّم اَیلب، بو مشکلیمنی آسان قیل.

نقد جاننی صرف اَیلب، لبلرینگ اؤپه آلمان،
رحم اهتیب فقیرینگگه، بؤسه نرخین ارزان قیل.

سرو و گل بو گلشنده خوار و پایمال اؤلسون،
گل یوزونگ آچیب، قدینگ نخلینی خرامان قیل.

اپ گؤزل، توانالیغ عیشین ایسته‌سنگ جاوید،
ناتوان قریلرغه جاودانه احسان قیل.

ساقیا، یوزونگ عکسی مَیده کؤرگوزور جلوه،
کهلتوروب بو کؤزگونی، کؤزلریمنی حیران قیل.

ایسته‌سنگ غم اؤقیدین امن اگر بو میدانده،
می حباب و موجینی جوشن ایله قلقان قیل.

ایسته‌سنگ قویاش ینگلیغ سرفرازلیغ تاپماق،
آگهي، باشینگ خاک آستان سلطان قیل.

٢٥۶

آچمیش یوزینی زیب ایله فصل بهار گل،
قیلمیش فضای باغنی جنّت‌شعار گل.

گلشن هواسین آیله‌میش اوسرو طربفزا،
یوز نوع رنگ و بؤی قیلیب آشکار گل.

زینت بهریب بهشت کیبی باغ صحنیغه،
آداب بیرله هر ساری تورمیش قطار گل.

فیض خرامینگ ایسته‌بان، ای خؤبلر شهی،
تون-کون باقیب یؤلونگگه، چیکر انتظار گل.

چاک آیله‌بان یقاسینی دیوانه‌لر کیبی،
کؤرمک تیلب جمالینگ ایرور بیقرار گل.

صبح و مسا یوزونگ گلی‌نینگ خارخاریده،
یؤلونگده خار ینگلیغ ایرور اوسرو خوار گل.

گلگون طبق ارا کؤتریب باشیغه زرین،
قیلماق تیلر آیاغینگه هر دم نثار گل.

اؤپمک امید ایتیب قدمینگ‌نینگ غباریني،
تشلب اؤزینی یبرگه ایرور خاکسار گل.

گلگه مروّت آیله‌بان، ایت سَیر باغ کیم
بؤلسون یوزونگ نظاره‌سیدین کامگار گل.

نیوچون که تا آچیلدی جمالینگ گلی سنگه،
بیر عاشقِ شکسته و حیران و زار گل.

کؤپ قاچمه آگهي‌دین، ایا گلعذار کیم
باردور همیشه بلبل شیداغه یار گل.

۲۵۷

یوزونگ مهری اوجِ جمال و جمال،
قدینگ سروی باغِ کمال و کمال.

گلستانِ کؤیونگدور انداق نزِه
که جنتدور اندین مثال و مثال.

لبینگ کوثر و کوثر سلسبیل
نشان اندین ایکّی زلال و زلال.

سؤزونگ لذّتیدین تاپیبتور مسیح
روانبخش شیرین مقال و مقال.

ایکی قاشینگ اَوج سعادت اوزه
ایکی بهجت‌افزا هلال و هلال.

لطافت گلستانیده کؤزلرینگ
ایکی شؤخ چابک غزال و غزال.

کؤنگول گلشنیده خیال قدینگ
کؤکرگن دلارا نهال و نهال.

فراقینگ ارا ییغله‌بان زار زار
تیلرمن تون و کون وصال و وصال.

که صبر اَیله‌مک فرقتینگ دردیغه
منگه بؤلمیش اوسرو محال و محال.

ترحّم قیل ایمدی تلطّف بیله
که هجرینگ یبتوردی ملال و ملال.

قیل آزاد جورینگ چیکردین مبنی
که قالمه‌بدور اصلا مجال و مجال.

ضعیف اؤلدوم انداق، ایشیتمس جواب
کیشی حالیم ایتسه سوال و سوال.

بؤلوبتور، خیال اَیله‌بان آگهي
بیلینگنی، نیچوک کیم خیال و خیال.

۲۵۸

جلوه قیلسه قچان اول قامتی سرو و یوزی گل،
ایش منگه نالهٔ قمری و فغانِ بلبل.

دمبدم جانیم ارا سنچیله‌دور غم تیکنی،
مَی ایچیب غیر ایله تا عارضین اَیلر گلگل.

قیلدی جان رشته‌سینی اؤت اوزه توشگن قیلدیک،
تا که اؤتلوغ یوز اوزه قیلدی پریشان کاکل.

یؤق وفا وعده‌سی گر بؤلسه دغی انده وفا،
عهد و پیمانِ وفاسی بیله الده‌نمه کؤنگول.

فرقتی ایچره کؤنگول توشتی بؤلوب زلفیغه بند،
بیر اسیری کیبی زندان ارا و بؤینیده غُل.

ساقیا، دهر غمی جانیمه یئتتی، توتغیل
جانینگ اوچون منگه پُر جام قیلیب، می بیله مل.

قیزدی بزم، اَیت غزل، ساز توزوب، ای مطرب،
باش آیاغینگگه قؤیر شیشه هم اَیلب قلقل.

گر بو گلشنده آنه بؤلسه گل و سرو آته،
سین کیبی توغمه‌غوسی سروِ گل‌اندام اؤغول.

جور ایتیب آگهینی قاولمه‌غیل کؤیونگدین،
سین شهِ حُسن‌سن و بؤلسه کیره‌ک شاهغه قول.

«م» ردیفی

۲۵۹

اي همه اہل دردیغه دانا حکیم،
رحم کیم هجرینگدین اؤلمیشمن سقیم.

نؤش وصلینگدین دوا یېتکورمه‌سنگ،
یؤق منگه بؤلماق هلاکتدین سلیم.

اضطرابیم عشق دردیدین نې تانگ
کیم مدام اندین اېرور جانیمده بیم.

چاره رحمینگدین تیلرمن حالیمه
کیم اېرورسن دردمند اېلگه رحیم.

باردورور دردیمغه آیاتِ شفا
هر کلامینگ کیم اېرور درّ یتیم.

جنّت‌المأوانی مأوا ایسته‌مان،
گؤشهٔ کؤیونگ ارا بؤلسم مقیم.

نېگه کیم کؤیونگ فضاسی تا ابد
کېلدی عشق اهلیغه جنّات النّعیم.

گلشن کؤیونگده تاپغوم تازه جان،
یېتسه گر وصلینگ بهاریدین نسیم.

آگهینی وصل ایله تیرگوز که اول
ماتَ مِن داءِ هواکِ یا حکیم![۴۵]

[۴۵] معناسی: «سېنینگ هوا و هوسینگ دردیدن اؤلدی، اي حکیم!»

۲۶۰

یوزونگ کؤرگچ صباحتده مهِ تابان ایمیش، بیلدیم،
لبینگ سؤرغچ ملاحتده زلال جان ایمیش، بیلدیم.

اؤلر حالتده غم ظلماتی ایچره لعلیدین سؤرغچ،
حلاوت‌بخش آغزی چشمهٔ حیوان ایمیش، بیلدیم.

اول ایتتی وعده کؤپ، مبن تارتیب آنینگ انتظارینی
اؤلوم حالیغه یبتکچ، برچه‌سی یالغان ایمیش، بیلدیم.

قاچینگ، ای مدّعیلر، جان کبره‌ک بؤلسه کیم اول قاتل
قیلیچ ایلکیگه آلیب عازم میدان ایمیش، بیلدیم.

چو کؤردوم شور و شر توشمیش جهان اهلیغه سرتاسر،
سبب بو فتنه‌غه اول نرگسی فتّان ایمیش، بیلدیم.

چیقیب هجران اؤتیدین، گلشنِ کؤیی ارا کیرگچ،
آنی عشّاق ایلیغه روضهٔ رضوان ایمیش، بیلدیم.

فنا شهریده آباد آیله، ای دل، قصر جاهینگ کیم
جهان ملکی بناسی عاقبت ویران ایمیش، بیلدیم.

فلکدین ایسته‌سنگ کام، اؤل جهالت‌پیشه کیم جاهل
سوررده کامینی عالمده بی‌ارمان ایمیش، بیلدیم.

جهان اهلی جهان ایچره بقا بی ینگلیغ ایستر کیم
الر شأنیده کُلّ مَن علیها فان[٤٦] ایمیش، بیلدیم.

تؤکردین اشک، ای کؤز، تینمه کیم بازار محشرده
انینگ هر قطره‌سی بیر گوهر غلطان ایمیش، بیلدیم.

گناهین آگهي‌نینگ عفو قیل، ای دَیر پیری کیم
انی یؤلدین چیقرغن ناصح نادان ایمیش، بیلدیم.

---

[٤٦] معناسی: «اونده هر کیم که بار، فانی‌دور»

۲۶۱

وصل ارا مشکل غم هجران ایکنی بیلمه‌دیم،
هجر دردی بؤیله بیدرمان ایکنی بیلمه‌دیم.

شکر قیلمه‌ی وصلیغه توشتیم غم فرقت ارا،
اوشبو غم موندق بلای جان ایکنی بیلمه‌دیم.

بزمگاه وصل ارا ایردیم جهاندین بیخبر،
هجر ارا توشگچ جهان زندان ایکنی بیلمه‌دیم.

آه کیم تا کیرمه‌گونچه هجر مهلک دشتیغه،
وصل بزمی روضهٔ رضوان ایکنی بیلمه‌دیم.

یتمه‌گونچه تا که جانیم کامیغه زهر فراق،
یار لعلی چشمهٔ حیوان ایکنی بیلمه‌دیم.

جانغه آسایش وصال ایچره یتیب شام و سحر،
هجر دردیدین اؤلوم آسان ایکنی بیلمه‌دیم.

دردِ هجران دفعیغه دیدیم که تارته‌ی ساغرې،
یارسیز صهبای گلگون قان ایکنی بیلمه‌دیم.

برچه اوقاتیمنی بیهوده اؤتوردوم، گؤییا،
عمرنینگ بیر نیچه کون مهمان ایکنی بیلمه‌دیم.

آگهي ینگلیغ همیشه عیش ایله مغرور اؤلوب،
وصل ارا مشکل غم هجران ایکنی بیلمه‌دیم.

۲۶۲

یوزونگنی باغ ارا کؤردوم، گل احمر خیال ایتتیم،
لبینگنی بزم ارا سؤردوم، تونوک شکّر خیال ایتتیم.

تماشا اَیله‌بان پیوسته قاشینگ بیرله رخسارینگ،
توغوبتور قوس برجیدین مهِ انور، خیال ایتتیم.

حیات‌افزا لبینگ اوزره خط جانپرورینگ کؤرگچ،
مسیحا بیرله همدم خضر پیغمبر خیال ایتتیم.

ظرافت بیرله سؤز اَیتور چاغی بزم ایچره تار آغزینگ،
آچیلمیشدور ساچرغه حقّهٔ گوهر خیال ایتتیم.

درخشان گوهر آسیلغن کؤروب یوز اوزره باشینگدین،
قران ایتکن قویاش بیرله منیر اختر خیال ایتتیم.

کؤروب طور و یساقینگنی پریوشلر صفی ایچره،
سنی شاه و الرنی چاکر و لشکر خیال ایتتیم.

نِی شه کیم غمزه تیغین تارتیبان برچه کؤنگول ملکین
مسخّر قیلغه‌لی عزم ایتکن اسکندر خیال ایتتیم.

جنابینگ تاش و توفراغینی یاستانسم تانگ ایرمس کیم
الرنی منِ ملایم بالش و بستر خیال ایتتیم.

قیلیبسن، آگهي، تشبیه اول آی رخسارینی کونگه،
غلط ایرکن سنی منِ اوسرو دانشور خیال ایتتیم.

۲۶۳

دَیر ارا تا توتی ساقیِ فرح‌فرجام جام،
بؤلدی بیطاقت کؤنگولگه بهجت و آرام رام.

یوز کرمدیندور اشارت یارنینگ هر سؤکمگی،
غفلت اهلی بیلمه‌یین قؤیمیش انگه دشنام نام.

جان قوشیغه یؤقتورور بؤلماق خلاص امکانی کیم
زلفیدین موندااق که قورمیش اول کؤزی بادام دام.

گرچه لعلی باده‌سیدور اؤزگه‌لرگه کامبخش،
لیکن اندین تاپمه‌دیم هرگز منِ ناکام کام.

سؤرمه زاهد حالینی کیم گر اؤقور کوندوز نماز،
لیک انینگ وِردی اینرور بؤلماق قدح‌آشام شام.

قرض آلیب اینلدین یمک نان گرچه باردور زهرچه،
لیکن اؤلمیشدور ضرورتدین منینینگ حلوام وام.

بؤلمه غمگین، آگهي، هر نیچه اینرسنگ تنگدست
کیم خداوند جهانغه باردورور انعام عام.

۲۶۴

یوز شکر که اوشبو کیچه جانانیمه یئتتیم،
گرچه انگه یئتگونچه نیچه جانیمه یئتتیم.

فرقت قرا شامی غمی ظلماتیغه کیرگن
بیر خضر ایدیم چشمهٔ حیوانیمه یئتتیم.

پروانهٔ سرگشته ایدیم هجر تونیده،
یوز ایمگک ایله شمعِ شبستانیمه یئتتیم.

بیر بلبل ایدیم گل غمِ خاریني چیکردیم،
اؤلمکّه یئتوشکنده گلستانیمه یئتتیم.

جان کیرسه اؤلوک جسمیغه ایمدی عجب ایرمس
کیم جان بیریان عیسیِ دورانیمه یئتتیم.

کؤپ مدّت ایدی، خاک مذلّت ارا قالغن
بیر دُرّ یتیم ایردیم و عمّانیمه یئتتیم.

عشّاق ارا قدریم، نِي عجب، بؤلسه فزونراق
کیم یار وفادار و قدردانیمه یئتتیم.

ارمان ایدی کؤنگلومگه وصالیغه یئتوشمک،
طالع منگه یاور بؤلوب ارمانیمه یئتتیم.

یوز قؤیسه، نِي تانگ، قوللوغیمه، آگهي، شه‌لر
کیم قوللوق ایتیب درگهِ سلطانیمه یئتتیم.

۲۶۵

اپ خوش اول کونلر که مقصد گوهریغه کان اپدیم،
یعنی اؤلوب بخت یاور، همدم جانان اپدیم.

اپ خوش اول کونلر که کؤیونگ روضه‌سیده صبح و شام،
هر طرفغه سَیر اَیلب غیرت رضوان اپدیم.

اپ خوش اول کونلر که باشدین تا آیاغیم کؤز بؤلوب،
گلشن دیدارینگه شبنم کبی حیران اپدیم.

اپ خوش اول کونلر که هجرینگدین ملالپ یبتمه‌یین،
بزم وصلینگده نشاط و عیش ایله خندان اپدیم.

اپ خوش اول کونلر که قدینگ سرویغه اَیلب نظر،
شوقیده یوز ذوق ایله قمری کبی نالان اپدیم.

اپ خوش اول کونلر که سرو و عشق پیچاندپک بؤلوب،
سریسر شمشادوَش قدینگ بیله پیچان اپدیم.

اپ خوش اول کونلر که بؤلمه‌ی جاهل و نادان بیله،
داخل اجلاس اهل دانش و عرفان اپدیم.

اپ خوش اول کونلر که خطّینگنی تماشا اَیله‌بان،
آگهي‌دپک دایما مستغنی ریحان اپدیم.

۲۶۶

بؤلدی انداق پُرمشدّد درد ایله گریان کؤزوم
کیم یاش اؤرنیغه آقیزدی لخته-لخته قان کؤزوم.

گاهي اؤت یاقدن کیبی، گاهي پیچاق کیسکن کیبی،
تارتتی تورلوک الملر بیحد و پایان کؤزوم.

وه، نه قتّیغ درد ایدی کیم با وجود خسته‌لیغ،
برق و بادآسا یوگورتوردی مبنی هر یان کؤزوم.

آشسه باشیمدین، نِی تانگ، اشکیم سووی کیم بار دورور
اشتداد درددین پُرموجلیغ عمّان کؤزوم.

کلبهٔ ویرانیم ایتتی گنجِ افریدون کیبی،
گاه اینجولر ساچیب، گاهي تؤکوب مرجان کؤزوم.

قطره-قطره قان و یاشدین تؤلدی جَیب و دامنیم،
بؤیله یاقوت و گهرغه بؤلدی گؤیا کان کؤزوم.

کؤزدین آقدن قطره قانلر دیمه کیم اطرافیمه
تؤکتی باغِ درددین عَنّاب ایله رُمّان کؤزوم.

درد و محنت اؤقلریدین انگله‌غیل قالغن نشان،
بو که حالا کؤرگوزور اطرافیده مژگان کؤزوم.

آه کیم بؤلدی مکدّر مُنخسِف اختر کیبی،
گرچه روشنلیکده ایردی اؤیله کیم چؤلپان کؤزوم.

تا قیامت قؤرقرم کیم تاپمه‌غه‌ی آبادلیغ،
بؤیله کیم بؤلدی جفایِ درد ایله ویران کؤزوم.

مونچه زحمت چیکمس ایردی، آگهي، تاپسه ایدی
تؤتیای خاکپای حضرت سلطان کؤزوم.

۲۶۷

هجران اوتیغه تشلب باردی مېنی جانانیم،
گر چېکسه شرر، تانگ یوق، گردون اوزه افغانیم.

اوقدېک سوروب آت بارغچ، یوللیده اېمستور توز،
قینی بیله افتان و خیزان باره‌دور جانیم.

نَیله‌ی که بیان اېتسم آلّیده، قولاق سالمس،
هجرانیده یوزلنگن احوالِ پریشانیم.

اشکیم سویی اول ینگلیغ طغیان قیله‌دور کیم بار
یېمریلگودېک اوستیمغه بو کلبهٔ احزانیم.

اول مهرلقا دلبر هجریده نېچه ییللر،
ییغلب توکه‌دور قانلر بو دیدهٔ گریانیم.

غم تاشلری آستیده اول نوع نحیف اوللدوم
کیم گرد دېگه‌ی هر کیم کوُرسه تن عریانیم.

یېتکور منگه، ای ساقی، می لشکریدین امداد
کیم غم سپهی کېلمیش توکمککه بو دم قانیم.

هجریده زبون اوللغن حالیم نېچه عرض اېتسم،
بیر لحظه قولاق سالمس اول شاه سخندانیم.

کول بوُلسه یانیب جسمیم، ای آگهي، تانگ یوق کیم
هجران اوتیغه تشلب باردی مېنی جانانیم.

۲۶۸

مهر اَیلب تا یوزونگ حسن اوجیغه چپکتی علم،
ذرّه بؤلدی اضطراب اَیلب انگه برچه صنم.

حسن اقلیمیده سپن اول شاه عالیجاه کیم
لشکرینگ حور و پری و خؤبلردورلر خدم.

ماه رؤیینگ آلّیده خورشیدغه یؤق اعتبار،
حق مگر کیم حسننی یالغوز سنگه قیلمیش کرم.

لاله‌نینگ بغریغه توشکه‌ی رشک اؤتیدین داغلر،
خال رخسارینگ آچیب باغ ایچره گر قؤیسنگ قدم.

جلوه گستاخانه قیلدی تا قدینگ یانیده سرو،
بؤینیغه یپل کاج اوروب، هر دم قیلور قدینی خم.

آشکارا یوز آچیب چیقسنگ حرمدین تشقری،
جان فدا اَیلب، قیلور قوللوق عربدین تا عجم.

نازنینلر شاهیدورسن، آگهي کؤیونگ ارا
بیر گدای بپکس، اندین قیلمه‌غیل لطفونگنی کم.

۲۶۹

یېتیب وصلینگگه بۇلدی برچه عالم شاد، مېن قالدیم،
دمې بۇلمه‌ی فراقینگ بندیدین آزاد، مېن قالدیم.

تاپیب شیرین سۇزونگدین مدّعیلر کام ایله راحت،
کۇروب کافر کۇزونگدین ظلم ایله بېداد، مېن قالدیم.

توزوب اېل گلشنِ بزمینگ ارا عشرت نواسینی،
چېکیب غم محبسیده ناله و فریاد، مېن قالدیم.

همه عشق اهلی تاپتی کامینی وصلینگ شرابیدین،
ایچرغه زهرِ هجرینگنی بۇلوب معتاد، مېن قالدیم.

فغان کیم بهره آلیب اۇزگه‌لر تعلیم لطفونگدین،
معیشت علمی ایچره بۇلدیلر استاد، مېن قالدیم.

همه مقصد عروسین عقد اېتیب، کام اَیله‌دی حاصل،
ولې یوز سعی اېتیب، بۇلمه‌ی انگه داماد، مېن قالدیم.

اېشیتگیل دادیم، اې خۇبلر شهی کیم التفاتینگدین
باری اېل ایسته‌گونچه آلدی کامین، داد، مېن قالدیم.

همه آلیب عنایت مزرعیدین دانهٔ خرمن،
ولې سامان عمرومنی بېریب برباد، مېن قالدیم.

قیلیب اهل قبول امدادِ لطفونگدین بنا یوز قصر،
ولېکن اَیله‌ی آلمه‌ی بیر کتک بنیاد، مېن قالدیم.

کرمدین توز بوزوق حالیمنی کیم معمار لطفونگدین
همه آباد بۇلدی، بۇلمه‌یین آباد، مېن قالدیم.

تانگ اېرمس اضطرابیم، آگهي، کیم اۇزگه قوللردېک
قریغن چاغده غمدین بۇلمه‌یین آزاد، مېن قالدیم.

۲۷۰

مېن که بو کون بیر پریوش دلرباغه اوچره‌دیم،
اؤلمه‌گونچه اَیریله آلمس بلاغه اوچره‌دیم.

ایمدی جاندین گر امید اوزسم، تانگ ایرمس، بؤیله کیم
کؤزی قاتل، کیرپیگی اوق، قاشی یاغه اوچره‌دیم.

تا انینگ رخسارِ پُرانواریغه قیلدیم نظر،
ذره‌یې‌دورمن که مهر پرضیاغه اوچره‌دیم.

زلفیغه توشتی کؤزوم، باقماق تیلب رخساریغه،
وه، نېته‌ی کیم گنج ایستب اژدهاغه اوچره‌دیم.

وصلیدین کؤپ وعده اَیلب، قیلمه‌دی بیرگه وفا،
هېچ بیلمان کیم نې ینگلیغ بې‌وفاغه اوچره‌دیم.

اې طبیب، ایمدی دوایی اَیله‌مکدین چېک ایلیک
کیم مېنِ دلخسته درد بېدواغه اوچره‌دیم.

آگهي، عیب اَیلمه آه و فغانیم کیم بوکون
بیر نگار تندخؤی و پُرجفاغه اوچره‌دیم.

٢٧١

دؤستلر، بوکون عجب بیر سروقامت کؤرمیشم،
صورتی باشدین آیاق غرقِ لطافت کؤرمیشم.

آفتاب‌آسا منوّر طلعت فرخنده‌سین
عالم‌آرا اخترِ اوج سعادت کؤرمیشم.

یوزلری‌نینگ شکلینی انگلب گل گلزار لطف،
کؤزلری‌نینگ صورتین عینِ عنایت کؤرمیشم.

جانفزا شیرین لبینی تاپمیشم آب حیات،
روحپرور نکته‌سین دُرّ ظرافت کؤرمیشم.

قاچسه هوشوم، تانگ ایمس، کؤرگچ قیامِ قامتین
کیم مبنِ حیران آنی قایم‌قیامت کؤرمیشم.

تورغنین بزم ایچره ایلکین قاوشوروب آداب ایله،
بیقرار و مضطرب کؤنگلومگه راحت کؤرمیشم.

جان کیبی نازک بیلیده فوطهٔ زر آستیده،
پیش‌قبضی تیغینی جانیمغه آفت کؤرمیشم.

بیلگوسی هر مدّعا خاطر ارا قیلغچ خطور،
طبعیغه مخصوص انینگ فهم و فراست کؤرمیشم.

کؤرمه‌دیم مانند انگه چابکلیک ایچره، نیچه کیم
دلربالر جلوه‌سین بیحد و غایت کؤرمیشم.

بیلمه‌دیم حالیم نې یېرگه عاید اؤلغه‌ی عاقبت
کیم اؤزوم شوقیده کؤپ بیصبر و طاقت کؤرمیشم.

آگهي، ایمدی منگه اؤلمکدین اؤزگه چاره یؤق
کیم بوکون جانیمده دردین بینهایت کؤرمیشم.

۲۷۲

مېنینگ مقصودوم اولدور کیم سېنینگ باشینگدین آیلنسم،
آیاغینگگه بۏلوب صدقه، کۏز و قاشینگدین آیلنسم.

چو سېن کېلدینگ کیچیک یاشینگ بیله حالیمنی سورماققه،
کېرەکدور مېن قری بندەنگ کیچیک یاشینگدین آیلنسم.

سۏروب حالیمنی لعلینگدین گهر ساچتینگ، مناسبدور
بېریب جان جوهرین، لعل گهربارینگدین آیلنسم.

بوکون بیر شۏخ ایله یۏلداش اۏلوب کېلدینگ، اېرور لازم،
سنگه مېن صدقه بۏلسم، داغی یۏلداشینگدین آیلنسم.

ایکی زلفونگ توشوبتور چیرمەشیب اۏتلوغ یوزونگ اوزره،
یانیب جانیم، نې تانگ، اول ایکّی چیرماشینگدین آیلنسم.

ایتیم دېب شۏخلیقلر کۏرگوزوب، آتتینگ منگه بیر تاش،
عجب یۏق، ایت کېبی سچرەب توروب، تاشینگدین آیلنسم.

ازل نقّاشی نقشینگ بوالعجب چېکمیش، عجب اېرمس،
تماشا آیلەبان نقشینگی، نقّاشینگدین آیلنسم.

باقیب کۏز آستیدین پنهان و فاش اېتتینگ تغافللر،
نهانینگگه، نې تانگ، بۏلسم فدا، فاشینگدین آیلنسم.

قیلیب رحم، آگهي، کۏز یاشینگه، کېلدی همول یاشینگ،
بو یاشینگدین، نې تانگ، اېورولسم، اول یاشینگدین آیلنسم.

۲۷۳

قۇیینگ ییغله‌ی که اوشبو کون سیور یاریمدین آیریلدیم،
مروّتلیغ، محبّتلیغ وفاداریمدین آیریلدیم.

بهارِ وصل ارا بیر عندلیب خوشنوا ایردیم،
یئتیب هجران خزانی، تازه گلزاریمدین آیریلدیم.

حزین کۇنگلومنی کیمگه باغله‌یین، وه، ایمدی کیم بو کون،
فلک ظلم آیله‌بان، خوشخۇی دلداریمدین آیریلدیم.

غم و دردیمغه چاره کیمدین ایسته‌ی کیم مبنِ محزون
معین و مشفق و دلجوی غمخواریمدین آیریلدیم.

عجب یۇق نیم‌بسمل قوش مثللیک اضطرابیم کیم
هُماپرواز و معنی‌صید شونقاریمدین آیریلدیم.

جهان بازاریده قدریم متاعی گر ایسه کاسد،
تانگ ایرمس کیم محبّتلی خریداریمدین آیریلدیم.

قریلیغ چاغیده قوّت کیتیب، افتاده بۇلغنده،
جوان‌دولت، فلک‌قدرت مددکاریمدین آیریلدیم.

نهان رازیم، تانگ ایرمس، ایمدی بۇلسه ایلگه ظاهر کیم
انیس و محرم اۇلغن صاحب‌اسراریمدین آیریلدیم.

مبنی ماتم تونیده آگهي‌دیک یالغوز، ای احباب،
قۇیینگ ییغله‌ی که اوشبو کون سیور یاریمدین آیریلدیم.

۲۷۴

سنگه مېندین، اې دلبر خوشخرام،
سلام و سلام و سلام و سلام.

اگر هجر اۏتی قیلدی، جسمیم یاقیب،
تمام و تمام و تمام و تمام.

ولې شادلیغ بیرله سېن ساغ بۏل
مدام و مدام و مدام و مدام.

اېرورسن شه و مېن قاپونگده کمین
غلام و غلام و غلام و غلام.

قچان ایتلرینگ ایچره بۏلغه‌ی منگه
مقام و مقام و مقام و مقام.

منگه سېنسیزین خوابِ راحت اېرور
حرام و حرام و حرام و حرام.

اېرور فرقتینگ تیغیگه خسته جان
نیام و نیام و نیام و نیام.

اۏزونگ کاشکی تارتسنگ قتلیمه
حسام و حسام و حسام و حسام.

یوبار آگهي‌غه گهې، لطف اېتیب،
پیام و پیام و پیام و پیام.

۲۷۵

آیله‌دیم تون کیچه خلوت ارا جانان ایله بزم،
قیلغه‌ی اول نوع که بیر خسته بدن جان ایله بزم.

محو اؤلوب نور جمالیغه اونوتتوم اوزنی،
ذرّه قیلغن کیبی خورشید درخشان ایله بزم.

چپکیبان مین انی آغوشیم ارا، اول مینی هم،
اؤیله کیم واقع اولور قطره‌غه عمّان ایله بزم.

مین لبیدین می ایچیب، اول سؤزیدین نقل ساچیب،
قیزدی تا تانگغچه بو نعمت الوان ایله بزم.

بؤیله بیر یار اگر هر کیشیگه بؤلسه نصیب،
تیله‌مس حور بیله صحبت و غلمان ایله بزم.

تا که جانیمدین اثر جسم ارا باردور، یا رب،
قیل میسّر بو صفت یار و قدردان ایله بزم.

یار دانا یوزی بیرله قیزیتیب بزمیمنی،
آیلمه‌ی لبک ساووق‌چهرهٔ نادان ایله بزم.

بؤلمه‌غیل، آگهي، هر دونغه جلیس و توزگیل
یار عالي‌نسب و صاحب احسان ایله بزم.

«ن» ردیفی

۲۷۶

حزین کؤنگلومگه صهبای وصالینگ آیله‌گیل احسان
که آشتی حدیدین ایچمک انگه خونابهٔ هجران.

قرردی رؤزگاریم هجر شامیده، یوز آچغیل کیم
همول تون ظلمتی‌نینگ دافعیدور بو مهِ تابان.

اگرچه عشق اپلین قتل آیله‌ماقده هیچ بیمینگ یؤق،
ولیکن لطف اپتیب اؤز جانینگه رحم آیله‌گیل، اي جان!

ستم آیلب شکست اهل وفا کؤنگلیغه یپتکورمه
که بیت‌الله بؤلسه منهدم، عالم بولور ویران.

جفا قیلماقدین اعراض آیله، اي ظالم که اورغه‌ی اؤق
اولوسغه زخم اورمسدین بورون اؤز بغریغه پیکان.

وفا قمری و بلبلغه قیلینگ، اي سرو ایله گل کیم
الرنینگ اشک و آهیدین ابرور سرسبز بو بؤستان.

حزین بلبلنی کؤپ اینجیتمه، اي گل کیم بو بؤستانده
گل و بلبل ایکی-اوچ کون ابرور بیر-بیریغه مهمان.

گدالرغه جفا کؤپ قیلمه‌غیل، اي حسن شاهی کیم
الرنی زار ابتیب، قؤیمس سینی هم زؤر ایله دوران.

عیان ابتکیل کرم فقر اهلیغه بو شُکر اوچون هر دم
که حق سلطان الرنی آیلمه‌ی، قیلدی سینی سلطان.

چو بارغونگ اویقوغه باری انینگدینک اویقوغه بارغیل
که بیدار اؤلغه‌سن مظلوملر قیلغن چاغی افغان.

خطا و سهوینی عفو آیله‌بان، جرم اهلینی شاد ابت
که نسیاندین فنونِ صرف ایله مشتق دورور انسان.

خلافت ایسته‌سنگ آدم کیبی ترک تکبر قیل
که مردود ابددور اوشبو بد خصلت بیله شیطان.

خلایق مشکلینی قدرتینگ یبتکونچه آسان ابت
اگر ایستر ابسنگ حق مشکلینگنی آیله‌گه‌ی آسان.

بو کون ایلکینگده تورغن چاغده نقدینگ خیر و احسان قیل
که تانگله نقد بیر یان بارغوسی، هر بیر قؤلونگ بیر یان.

عمل باغینی سرسبز ایسته‌سنگ، اشک ندامت تؤک،
حقیقتده ابرور رحمت سحابی دیدهٔ گریان.

بو عبرتگاه سیریغه ادب بیرله قدم قوی کیم
نیچه آزاده جسمی هر قدم آستیده‌دور پنهان.

ملایکدین بییکدور آدمي اول شرط بیرلن کیم
ریاضت بیرله نخوت چیرکیدین پاک اَیلسه گر جان.

نِي تانگ گر مؤمن کامل ایمس عالم ارا خوشدل
که عیش و راحت و امن و طرب جایی ایمس زندان.

فلک بیدادیدین، وه، کیمگه داد اَیله‌ی که عالمده
زبونی بؤلمه‌غن بیر کیمسه تاپیلماق ایمس امکان.

چو بغرینگ عمرلر قان اَیله‌بان، لعل اَیله‌دینگ حاصل،
جفا میتینی کؤکسونگ قیلسه چاک اینجیمه‌غیل، ای کان.

جهان آسایش و کامی اول آدم‌نینگ نصیبی‌دور
که عالم‌نینگ یؤق و باری انینگ آلّیده‌دور یکسان.

چو ایرمستور جهان‌نینگ اعتبار و عزتی باقی،
نصیب ایت خسته کؤنگلومگه، الهی، نعمت عرفان.

دعا قیل، آگهي، اول شاه عادل جانیغه هر دم
که عالم باشیغه کیلدی وجودی سایهٔ سبحان.

۲۷۷

آچسنگ یوزونگ قویاشینی ناگه نقابدین،
بارغوسی آبرؤی رخِ آفتابدین.

لعلینگ میی چو بؤلدی طرب‌خیز بزم ارا،
باردی نشاط نشئه‌سی طبعِ شرابدین.

باقسه قدینگ نهالیغه بو گلشن ایچره سرو،
رعنالیغ ایچره اؤزنی چیقرغه‌ی حسابدین.

مشکین ساچینگگه سنبلِ تر تاپتی نسبتِ،
موندین لطیف‌راقدور ایسی مشک نابدین.

عشقینگده آهی خسته کؤنگول‌نینگ، نِی عیب کیم
چیققوسی دود اؤت ارا کویگن کبابدین.

بیرمه کؤنگولنی عاقل ایسنگ قصر و جاهغه،
یؤقتور بقا امیدی بنایِ حسابدین.

هر کیم که دهردین تیلسه شادکاملیغ،
سیراب بؤلماق ایسته‌گوسیدور سرابدین.

بو گلشن ایچره تاپغوسی برگِ نوای عیش،
بلبلنی فرق اَیلمه‌گنلر غرابدین.

تا اؤزلوگونگنی، آگهي، محجوب قیلمه‌سنگ،
مطلوب شاهدی یوزین آچمس حجابدین.

۲۷۸

اي مهر انور تابشی روشن یوزونگ سیماسیدین،
یوز رؤز محشر شورشی ظاهر کؤزونگ ایماسیدین.

لطف اوجیدین مهر رخونگ حالیمغه پرتو سالمسه،
ممکن ایمستور مَخلصیم زلفونگ شب یلداسیدین.

توغسه فلکدین یوز قویاش یاروتمه‌غه‌ی هجریم تونین،
گر بؤلمسه روشن یوزونگ مهرِ جهان‌آراسیدین.

کؤیونگده نالم ایشیتیب، رحم اَیلب، آچ چهره‌نگنی کیم
باغ ایچره گل یاشورمه‌گه‌ی یوز بلبل گویاسیدین.

خاصیّت ایچره هر سؤزی جانبخش اؤلور عیسی کبی،
کیم تاپسه جان لعلِ لبینگ گفتارِ روح‌افزاسیدین.

کؤکسوم انگه اَیلب هدف، جانیمنی قربان اَیلرم،
آتسنگ اگر مژگان اوقین مشکین قاشینگ‌نینگ یاسیدین.

کوثر شرابین ایچکه‌لی میل اَیله‌مان گر جرعه‌یې،
ایچسم وصالینگ بزمی‌نینگ عشرت‌فزا صهباسیدین.

آچیب لطافتلیغ یوزونگ، محزون کؤنگولنی شاد قیل
کیم چهره یاشورمس پری دیوانهٔ شیداسیدین.

بیر آگهي‌نینگ کامینی ایمدی ترحّم گنجیدین
کیم نقد صبری قالمه‌میش خیل غمینگ یغماسیدین.

٢٧٩

بوکون، اي دؤستلر، حالیم خراب اؤلغنغه ییغلرمن
که یعنی درد و داغیم بیحساب اؤلغنغه ییغلرمن.

باریب احباب بیر-بیر، منِ قالیب بیر گؤشه‌ده یالغوز،
ایشیم محبوس قوشدیک اضطراب اؤلغنغه ییغلرمن.

باقیب اطرافغه، بیر همدم اؤلغودیک کیشی تاپمه‌ی،
تحسّر اؤتیغه بغریم کباب اؤلغنغه ییغلرمن.

یاتیب بیر گؤشه‌ده تنها، باتیب غم ایچره سرتاپا،
ملالت اشکیدین چشمیم پُرآب اؤلغنغه ییغلرمن.

کؤروب حالیم جبینیده ملال و کلفت آثارین،
قیلیب نفرت، ایش اهلگه اجتناب اؤلغنغه ییغلرمن.

تموغدیک تیره کلبم ایچره کؤرگچ شوم شکلیمنی،
اولوسغه قاچگه‌لی منِدین شتاب اؤلغنغه ییغلرمن.

قریلیغ ضعفی و بیکس‌لیگیم درد و بلاسیدین،
ایشیم چیکمک کیچه-کوندوز عذاب اؤلغنغه ییغلرمن.

بو وادیده بؤلوب دریاطلب، بیر قطره سوو تاپمه‌ی،
نصیبیم عاقبت مهلک سراب اؤلغنغه ییغلرمن.

اؤتوب اوقات عمروم فکرِ فاسد بیرله سرتاسر،
هنوز اول ایشگه منِده ارتکاب اؤلغنغه ییغلرمن.

ادا قیلمه‌ی حضورِ دل بیله بیر کون نمازیمنی،
سزاوار عقوبات و عتاب اؤلغنغه ییغلرمن.

سؤز ایچره، آگهي، بلبلدیک آیلب خوش‌ادالیغلر،
مکانیم جغددیک دایم خراب اؤلغنغه ییغلرمن.

۲۸۰

مگر که لطف ایتیبان کیلدی اول نگار بوکون
که تاپتی جان حزین تن ارا قرار بوکون.

کؤنگول ملول ایدی هجران غمی ارا هر تون،
تاپیب وصالینی بؤلدی طرب‌شعار بوکون.

یوزی نظاره‌سیدین روشن اؤلدی کؤز آخر،
باقیب یؤلیغه، چیکیب نیچه انتظار بوکون.

سؤزیدین اَیرو تیلیم لال اؤلوب ایدی، یوز شُکر
که ساچتی هر سؤزیدین دُرّ شاهوار بوکون.

تانگ ایردی، غنچه‌دیک ایستب تبسمین کؤنگلوم،
آچیلدی غنچه‌دیک انداق که لاله‌زار بوکون.

ییقیلمیش ایردی یؤلیده، غباردیک توردی،
یئتیب آیاغی یئلی، جسم خاکسار بوکون.

خزان یئتیشمیش ایدی بؤستان عیشیمغه،
یئتوردی فیض جمالی انگه بهار بوکون.

یئلی خیالی بیله قیل کیبی ایدیم عاجز،
یئتوشتی جلوه‌سیدین قوّت و مدار بوکون.

غمیده آگهي کیچه یئتوشمه‌ی اؤلگه‌ی ایدی،
ترحّم اَیلب اگر کیلمس ایرسه یار بوکون.

۲۸۱

الهی، هر کونونگ نورؤز بؤلسون،
همیشه طالعینگ فیروز بؤلسون.

بؤلوب ایّام نورؤزونگ مبارک،
ضمیرینگ انبساط‌اندوز بؤلسون.

قیلیب پرتوفکنلیک عینِ عدلینگ
قویاش‌آسا جهان‌افروز بؤلسون.

سنگه دایم بؤلوب دولت قوشی رام،
شکارانداز و دست‌آموز بؤلسون.

عدو وحشیلرینی صید اېترگه
اؤق و تیغینگ عقاب و یوز بؤلسون.

کیشی کیم ایسته‌سه سرکشلیک اېتمک،
باشی یؤلونگده آنینگ تؤز بؤلسون.

طرب مهری همیشه پاک کؤنگلونگ
سپهری اوجیده مرکوز بؤلسون.

طربگاهینگ ارا خیّاطِ گردون
کنیز و زالِ خلعتدوز بؤلسون.

کؤروب لطفونگنی هر تون آگهي‌نینگ
نصیبی عشرتِ نورؤز بؤلسون.

۲۸۲

کېل، اې چابکسواریم کیم بسې زار و نزارینگمن،
باشیمنی کؤککه یېتکور کیم یؤلونگ اوزره غبارینگمن.

اېرورمن غم عقابی چنگیده گرچه بسې لاغر،
ولېکن شاهبازِ لطفونگه لایق شکارینگمن.

تماشا حسن و دیدارینگنی قیلماق آرزؤ اَیلب،
همیشه نیم‌بسمل قوش مثللیک بېقرارینگمن.

قویاش ینگلیغ کېلیب، نور جمالینگدین یاروتغیل کیم
قرردی کؤزلریم، تارتیب یؤلونگده انتظارینگ من.

اؤلر حالتغه یېتمیشمن غمینگدین، کېل باشیم اوزره
که جانیم نقدینی اَیله‌ی قدومینگگه نثارینگ من.

مېنی عشق اهلی ایچره التفاتینگدین عزیز اېتکیل
که مېن اول خیل ارا کؤپ مدّت اؤلمیشدور که خوارینگمن.

ترحّم اَیله‌بان وصلینگ ملایم مرهمین یېتکور
که هجران تیغی بیرله سینه‌چاک و دلفگارینگمن.

چو سېن یوز وعده‌لر اَیلب، وفا بیریگه قیلمسسن،
ولې مېن یوز جفا تارتیب، وفاده استوارینگمن.

نې تانگ، نظم ایچره نازک‌طبع اېسم کیم آگهي ینگلیغ،
بېلینگ‌نینگ فکری بیرله شاعرِ دقّت‌شعارینگمن.

۲۸۳

اي قویاش، یوزونگ آچ کیم غم تونیده زارینگمن،
صدق ایله نفس اورغن صبحِ بي‌غبارینگمن.

سین جلال و حشمتده حسن ملکی شاهی‌سن،
مین ملال و کلفتده بندهٔ نزارینگمن.

قیلمه عیب اگر قیلسم عشقینگ ایچره عاجزلیق،
قریلیغ یوکی باسغن زار و بي‌مدارینگمن.

گرچه اؤزگه‌لر ینگلیغ آیله‌ی آلمه‌غوم خذمت،
لیک الر قطاریده بیر امیدوارینگمن.

نیچه عمرلردور کیم فرقتینگ غمی ایچره
ییغله‌بان کیچه-کوندوز زار و بیقرارینگمن.

مرحمت کؤزی بیرله حالیمه نظر قیلغیل،
کؤیونگ ایچره یئر توتغن بیر دعاگزارینگمن.

ایسته‌سم عزیز اؤلماق، تانگ یؤق، التفاتینگدین،
چونکه آگهي ینگلیغ عشقینگ ایچره خوارینگمن.

۲۸۴

تانگ ایرمس چرخ جوریدین گر ایتسم ناله و افغان
که یؤقتور بیر کیشی ظلمیدین آنینگ بؤلمه‌غن نالان.

قیو عاشق که تاپسه لحظه‌یې راحت وصال ایچره،
قیلور اول لحظه آنی مبتلای محنت هجران.

اگر یوز جان چېکیب تاپسه کیشی مقصود ساری یؤل،
اوزاققه چېکمه‌یین اَیلر انی آواره و حیران.

بناگه هر کؤنگولگه دست بېرسه شادلیغ جامی،
انگه ناشادلیغ بیرله ایچورمه‌ی قؤیمه‌غه‌ی یوز قان.

بیراو چیقسه اگر خورشید ینگلیغ عزّت اوجیغه،
قیلور درحال انی خاکِ مذلّت آستیده پنهان.

بلاسیدین انینگ نې بیر کیچیک، نې بیر اولوغ فارغ،
جفاسیدین انینگ نې بیر گدا ایمن، نې بیر سلطان.

فلک ظلمیدین ایمن بیر کیشی ایرمس، مگر اول کیم
انینگ آلیده‌دور بو دهر عیش و محنتی یکسان.

نې کېلسه، ایې کؤنگول، آلدینگگه، صبر و شکر قیل تا کیم
مرادینگنی بېریب حق مشکلینگنی اَیله‌گه‌ی آسان.

اؤزونگنی، آگهي، فقر و فنا کنجیده ساکن توت،
بو ناهموار میدان ایچره بېرمه فکرینگه جولان.

۲۸۵

ینه فلک نه ستم ایله‌دی که گریانمن،
ینه کؤنگولغه نه غم یئتی کیم پریشانمن.

بورونغیدین منگه حالا کم اؤلمیش احسانینگ
که نه گناه سنگه آیله‌دیم که حیرانمن.

امیدیم اهردی که بؤلسم قاپونگگه یوز قؤیغچ،
قویاشدیک اوج توتوب سر بلند دوران من.

ولی مبدّل اؤلوب یأس ایله هموم امّید،
مدام ذرّه کیبی ناپدید و لرزانمن.

بو غصّه بیرله باریب اؤزدین و قالیب سؤزدین،
گهي بو حالیمه گریان و گاه خندانمن.

بو تیره‌لیک بیله الفاظیم اؤلدی بؤیله رکیک،
یؤق اهرسه، معنی موزون ایله سخنرانمن.

یئتورگه‌ی اهردی مرادیمنی چرخِ دون‌پرور،
گر اؤزگه‌لردیک اهسم کاش گؤل و نادان من.

فغان که چرخِ جفاپیشه جور و ظلمیدین،
قیله‌ی تظلم ایله کیمگه داد و افغان من.

مگر که آگهي‌دیک عرضِ حال اهتیب شهغه،
بؤله‌ی عنایتیدین مست جام احسان من.

۲۸۶

هر کیشی کیم تاپسه ذوقِ نشئهٔ پیمانه‌دین،
بیر نفس چیقمس کوب‌آسا گوشهٔ میخانه‌دین.

اضطرابیم تانگلمه بزم وصالینگ ایچره کیم
بیقرار اؤلماق نِی تانگ، کؤرگچ پری دیوانه‌دین.

تا یوزونگ مَی تابیدین گل آچتی، کؤنگلوم بلبلی
بیر نفس فارغ ایمستور نالهٔ مستانه‌دین.

یؤق عجب جانیم قوشی باشینگدین ایورولسه مدام
کیم تانگ ایرمس صدقه بؤلماق شمعغه پروانه‌دین.

ایِ کؤنگول، گر خرّم اؤلماق ایسته‌سنگ، بؤل خاکسار
کیم کؤکرمک ممکن ایرمس یئرگه توشمه‌ی دانه‌دین.

عاقل ایرسنگ، نقد عمرونگ قیلمه‌غیل بیهوده صرف
کیم بو ایش ایرمس مناسب هیچ بیر فرزرانه‌دین.

کیلدی اسباب جهان اوصافی غفلت موجبی،
نِی اوچون کیم اویقو حاصل بؤلغوسی افسانه‌دین.

صدق و اخلاص اؤلسه کیمده جمع اؤلور حاصل مراد
کیم توغر موناق اؤغول انداق اتا و آنه‌دین.

شادکام مقصد اؤلماق، آگهي، قیلمه هوس
تا چیقرمه‌ی اؤزنی بو کلفت‌فزا غمخانه‌دین.

۲۸۷

یوز آچیب کیلگن بو تون بزمیمغه دلبرمو ایکن
یا شب قدر ایچره توققن ماه انورمو ایکن.

یوزده لعلی‌مو ایکن بیرگن منگه جان لذّتین،
یؤقسه، جنّت گلستانی ایچره کوثرمو ایکن.

جلوه‌گر بؤلغن قدِ زیباسی‌مو بزمیم ارا
یا ارم باغی ارا زیبنده عرعرمو ایکن.

لبلریده سؤزمو ایرکن ییتکورور جانیمغه ذوق،
یؤق ایسه، یاقوت‌گون ساغرده شکّرمو ایکن.

زلفی‌مو ایرکن عذاری اوزره بؤلغن جلوه‌گر
یا که گلشن ایچره بوتکن سنبل ترمو ایکن.

کیرپیگی ایرکنمو اول کؤز تیبره‌تور هر دم آنی،
چیککن اول کافر و یا قتلیمغه خنجرمو ایکن.

کؤنگلوم ایرکنمو مدام اول یوز خیالی انده‌دور
یا قویاش‌نینگ عکسی توشگن صاف مظهرمو ایکن.

قاصد ایرکنمو کیتورگن یارنینگ پیغامینی،
وحی کیلتورگن و یا ناموس اکبر[۴۷]مو ایکن.

آگهي نظم آیله‌گن سؤزدورمو لعلی وصفیده،
یا چیکیلگن رشته‌گه سیراب گوهرمو ایکن.

---

[۴۷] ناموس اکبر: جبرئیل (ع)نینگ لقبی

۲۸۸

اې پریوش، آچمه یوز، عشق اهلی شیدالنمه‌سون،
مېندین اۏزگه هېچ کیم عشقینگده رسوالنمه‌سون.

یوز جهان سوداسی طرّه‌نگ عِقدیده مضمر دورور،
واقف اۏل، آهیم یېلی بیرله مطرّالنمه‌سون.

اَیله‌گیل قدّینگ نهالین جلوه‌گر باغ ایچره کیم
سرو رعنالنمه‌سون، شمشاد زېبالنمه‌سون.

لعلِ خندان بیرله گلشن سَیرین اېت هر صبح کیم
غنچه‌لر کۏنگلی آچیلماقده تقاضالنمه‌سون.

نرگس آلّیده یاشورغیل یوزنی کیم اول آچکوز
کام آلورغه خوانِ حسنونگدین تمنّالنمه‌سون.

گه-گهي کؤرگوز قویاشغه چهره کیم اول خیره‌سر
بیلسون اؤز حدّینی و حسن ایچره دعوالنمه‌سون.

آچمه دیدارینگ رقیب آلّیده کیم اول بدنظر
پاک رخسارینگ ساری باقیب، تماشالنمه‌سون.

کیرپیگینگ جان قصدین اَیلر قاشینگ ایماسی بیله،
یا رب، انداق اؤق مونونگدیک یا بیله یالنمه‌سون.

ایسته‌سنگ، زاهد، بقای جاوداني، اؤزلوگونگ
اَیله فاني اؤیله کیم تا حشر پیدالنمه‌سون.

مستِ جام کبر اؤلوب، هرگز اؤزینی بیلمه‌گه‌ی
ناتوان ابله، تاپیب دولت، توانالنمه‌سون.

بو چمن‌نینگ رنگ و بؤییده بقا یؤق، اي صبا،
اَیتغیل گللرغه کیم کؤپ زیب و آرالنمه‌سون.

بلبل شوریده‌لرغه داغی مینندین عرض قیل
کیم وفا گلدین تیلب، بیهوده غوغالنمه‌سون.

آگهي، قیلغیل انینگدیک نظم ارا گؤیا تیلینگ
کیم تیلی نظم اهلی‌نینگ سؤز دیرگه گؤیالنمه‌سون.

۲۸۹

مژده، ای شیدا کؤنگول کیم کیلدی جانانیم بوکون،
یئتتی مقصود و مرادیغه حزین جانیم بوکون.

گر اؤلوک جسمیمغه کیرسه تازه جان، ایرمس عجب
کیم یئتوشتی لطف ایتیب عیسای دورانیم بوکون.

ظلمت شام فراقیمنی یاروتتی صبحدیک،
جلوه آیلب، یوز آچیب، خورشید تابانیم بوکون.

بؤلسه گؤیا طؤطی‌آسا ایمدی لال اؤلغن تیلیم،
آیلمه حیرت که یئتتی شکّرستانیم بوکون.

غنچه ینگلیغ تنگ بؤلغن کؤنگلوم آچتی گل کیبی،
نیچه سؤز بیرله لبی گلبرگِ خندانیم بوکون.

غم تونی ظلماتیده بؤلدی قویاشیم جلوه‌گر،
شادلیغ اشکینی تؤک، ای چشم گریانیم بوکون.

باشیغه پروانه‌دیک ایورولسم ایمدی خوشتورور
کیم یاروتتی مجلسیم شمع شبستانیم بوکون.

آگهي، ارمان ایدی کؤنگلومگه بیر کؤرمک یوزین،
قالمه دی یوز شکر کیم کؤنگلومده ارمانیم بوکون.

۲۹۰

بو کیم چرخ آفتابی ایورولور هر لحظه باشینگدین،
تردد بیرله تینمه‌ی کسب نور آیلر قویاشینگدین.

ایرور کؤز و قاشینگ هر بیری یوز جان آفتی، وه کیم
نیچوک جان اسره‌غه‌یمن بؤیله فتّان کؤز و قاشینگدین.

بؤلوبتور شام ینگلیغ تیره سینسیز بیت‌الاحزانیم،
کیلیب آنی منوّر آیله مهر نورپاشینگدین.

اگر فریاد و افغانیم فلکّه یتسه، تانگ ایرمس
که جان نقدینی تاراج آیله‌دینگ اؤغرین قراشینگدین.

جفا ترکین قیلیب، گه-گه کیلیب بو خسته حالین سؤر
که هر دم تازه-تازه جان تاپه‌ی موندق سؤراشینگدین.

اگر اولغه‌یسنگ، ای مهوش، نه آفت بؤلغه‌سن، بیلمان،
جهانغه بؤیله سالدینگ شور و شر کیچکینه باشینگدین.

نهان بارماق علاجی، آگهي، کؤییغه یؤقتور کیم
بارور طوفان اگر هر یرگه بارسنگ آه و یاشینگدین.

۲۹۱

یوزونگ آچ کیم قویاش صدقنگ بؤلوب، باشینگدین آیلنسون،
ینگی آی یوز تواضع کؤرگوزوب، قاشینگدین آیلنسون.

اگرچه لعل و یاقوت اہل ضمیریغه مفرّح‌دور،
حیات‌افزا ایکی لعلِ گهرپاشینگدین آیلنسون.

تن و جانیم هدف آیلب، اؤق و تاش آتسنگ، ای چابک،
بیری اؤقونگدین اہورولسون، بیری تاشینگدین آیلنسون.

رقیبینگ گر اہرور خصمیم، انی یؤلداش اہتیب کہلسنگ،
سنگه جان صدقه بؤلسون، جسم یؤلداشینگدین آیلنسون.

چو اؤن سکّیزگه یہتتی یاشینگ، آل برقع جمالینگدین
که اؤن‌سکّیز مینگ عالم اؤن‌سکیز یاشینگدین آیلنسون.

باقیب کؤز اوچیدین پنهان و فاش اہتتینگ تغافللر،
یؤق و باریم همول پنهان ایله فاشینگدین آیلنسون.

نہچه قلّاش اہسم هم اغنیا آلّیده باش اہگمان،
غنی‌لر همّت ایچره اوشبو قلّاشینگدین آیلنسون.

چو بہرگونگ نان ایله آش، ای سخی، صدق اهلیغه بہرگیل،
ریا و کذب اهلی نانینگ و آشینگدین آیلنسون.

اول آی کؤنگلیغه قیلدی، آگهي، آه و یاشینگ تأثیر،
باری جان و جهانیم آه ایله یاشینگدین آیلنسون.

۲۹۲

ساووققه بو قیش آرتیب شدّت و کین،
قاچوردی خلقدین آرام و تمکین.

اگر بیر یپرده اوْت کوْرسه بوْلوب جمع،
اولوس اطرافیغه انداق که پروین.

بدنلر تیتره‌بان سیماب ینگلیغ،
ایسینماق بیرله تاپمه‌ی اوْتغه تسکین.

یوزی خوْبلرنینگ اوْلمیش نیلوفردیک،
اگرچه ارغواندیک ابردی رنگین.

الفدیک قدلری نوندیک بؤلوب خم،
توشوب ابرؤلریغه شمله‌دیک چین.

چیده‌ی آلمه‌ی ساووقه آیله‌میشلر
کیررنی عاشق آغوشیغه آیین.

تاپیب عشق اهلی آسانلیغ بیله کام،
قوچوب دلدارین اؤلدی راحت‌آگین.

ساووق اہل جسمین افگار آیله‌مکّه
چیقرمیش آغزیدین دندانهٔ سین.

توزه آلمه‌ی برودت شدّتیغه
غنا اهلی کییبتور قاقوم و تین.

اہرور اوشبو ساووق دفعی علاجی
قلین چکمن بیله پؤستین سنگین.

بو قیش نِي حالی کیچگه‌ی آگهي‌نینگ
که نِي چکمن انگه باردور، نِي پؤستین.

اؤتون بیرله کؤمور، هم غلّه فکری
قیلیبتور کؤنگلینی محزون و غمگین.

۲۹۳

خراب اؤلسون، الهی، گنبذ دوّار چرخ دون
که دایم دوری کجدور، طوری شوم و هیئتی واژون.

انینگ کجرولیغی تأثیریدیندور، بو جهان ایچره
جفا اهلی همیشه خرّم و اهل وفا محزون.

بیراو کیم تاپسه یادبک طینتی کجلیک بیله تخمیر،
بؤلور کامی اؤق دایم مراد آماجیغه مقرون.

بیراو کیم بؤلسه صدق و راستلیغ ایچره الف ینگلیغ،
قدی بارِ محن آستیده بؤلغه‌ی اول صفت کیم نون.

بیراو کیم بؤلسه خسّت پیشه‌سی، حکمین سوروب اپلگه،
جهان اموالینی ییغنر اوییگه اؤیله کیم قارون.

بیراو کیم اهل همّت بؤلسه غم کنجین مقام اَیلب،
همیشه فقر و فاقه محنتیدیندور یوزی آلتون.

بیراو کیم آغزیدین چیققه‌ی دمادم فحش ایله دشنام،
اپرور مسکن انگه ایوان عالي، قصر گوناگون.

بیراو کیم تازه‌مضمون بَیت فکر اَیلر قالیب تؤزده،
ییقوق ویرانده یالغوز، بغریدور یوز وهم بیرله خون.

بیراو کیم ساچسه گر اپل قصدیغه بغض و حسد زهرین
بؤلور کون-کوندین آنینگ عمری بیرله دولتی افزون.

بیراو کیم بپرسه گر امواتغه هر نکته‌سی یوز جان،
اؤلوب حسرت بیله بؤلغه‌ی عدم توفراغیده مدفون.

فنا قصریغه یپتکور، آگهي، جهد اَیله‌بان اؤزنی،
اگر ایستر اپسنگ بؤلماق جهان اندوهیدین مأمون.

۲۹۴

جنون دشتیده قاچمه، اي کؤنگول، سنگ ملامتدین
که بو وادیغه کیرگن یوز اپوورمس هیچ آفتدین.

اگر عاشق اپسنگ صبر آیله شدّتلیغ بلالرغه
که عشق ایچره قوتولماق ممکن اپرمس رنج و محنتدین.

ایچورسه ساقی دوران اگر ناکاملیغ زهرین،
اپر اپرسنگ آنی شیرین انگله شهدآمیز شربتیدین.

سپر قیل باشینگه بو رزمگاه ایچره قناعتنی،
اگر مقتول بؤلماق ایسته‌مسسن تیغ منّتدین.

رواج ایستر اپسنگ، مقبول اؤلوب، اهل زمان ایچره،
دیگیل سؤز بارها فسق و فساد و عیش و عشرتدین.

دیسنگ خوار اؤلمه‌یین مردود اولوب دهر اهلی آلّیده،
دمي تیل آچمه‌غیل کیفیّت گؤر و قیامتدین.

کؤرونمس اپل کؤزیگه بیر محقّر ذرّه مقداری،
اؤزونگنی توفراق اپتسنگ نیچه کیم رنج و ریاضتدین.

بهایِم ینگلیغ اپت قارنینگ چپتن، بؤینینگنی گوپچکدیک،
تیلر اپرسنگ اگر انعام وافر اهل نعمتدین.

تکبّر بیرله قیل شیطان کیبی مکر و حسد پیشه،
گر استحسان و تحسین ایسته‌سنگ ارباب دولتدین.

اگر شیرین سؤزونگدین دهر ارا یوز مینگ شکر ساچسنگ،
انی زهر آیله‌گه‌ی بیر تلخ نکته اهل غیبتدین.

اگرچه، آگهي، دوزخ اؤتی مُحرق دورور اوسرو،
ولي یؤق بیر شررچه آتش سوزان فرقتدین.

۲۹۵

اگر اول آی ایشی تون-کون منگه یوز جور و ناز اؤلسون،
دمادم کؤپراق اؤلسون دیرمن و دیمان که آز اؤلسون.

نیچه کیم ناز ایله مین خاکساریدین ایتک تارتر،
آیاغیغه انینگ، یا رب، باشیم خاکِ نیاز اؤلسون.

تیلرمن قیلمه‌غه‌ی جز جان افگاریم شکارین صید،
اگر عشق عالمی‌نینگ هر قوشی بیر شاهباز اؤلسون.

نوا تاپماق اونینگدین ایسترم بزم ایچره، ای مطرب،
ایشینگ عشّاق آهنگیده بؤلماق نغمه ساز اؤلسون.

خزانِ غم ارا افسرده‌من قیش ینگلیغ، ای ساقی،
بهار لطف ایله می گللرین آچغیل که یاز اؤلسون.

تلطف آیله‌بان، کؤرگوز منگه اؤتلوغ یوزونگ تا کیم
حسدپیشه رقیبینگ‌نینگ ایشی سؤز و گداز اؤلسون.

فنا خیلی وجودیم ملکینی گر ترکتاز ایتسه،
دیمسمن لحظه‌یی اندین جدا بو ترکتاز اؤلسون.

همیشه باطناً راغب حقیقت ساریدور کؤنگلوم،
نیچه کیم ظاهرا دأبی انینگ میل مجاز اؤلسون.

سرافراز اؤلدی وصلینگ دولتیدین اهل عشق ایچره،
همیشه آگهي بو دولت ایله سرفراز اؤلسون.

۲۹۶

شاد کؤنگلونگگه حوادثدین دمي غم بؤلمه‌سون،
لحظه‌یي جام نشاطینگ دَورسیز هم بؤلمه‌سون.

یئتمه‌یین تا صبح محشر آفتِ عین‌الکمال،
مهرِ اقبالینگ ضیاسی ذرّه‌چه کم بؤلمه‌سون.

دولتینگ اعداسین ائتسون اؤیله حق معدوم کیم
اول جماعتدین اثر عالمده بیر دم بؤلمه‌سون.

ایسته‌سه رأیینگ خلافی بیرله کؤنگلین کیمسه شاد،
کؤنگلی آنینگ دهر ارا بیر لحظه خرّم بؤلمه‌سون.

خاطرِ صافینگ که بیر آیینه‌دور گیتی‌نما،
بیر نفس زنگِ ملامت بیرله مُظلم بؤلمه‌سون.

خوشتورور عالم سینینگ ذاتِ همایونینگ بیله،
ایسترم کیم سینسیزین بیر لحظه عالم بؤلمه‌سون.

آگهي ییغلب دعای دولتینگ اَیلر مدام،
صدق اشکیدین زمانی کؤزی یي‌نم بؤلمه‌سون.

٢٩٧

دۏستلر، اول شوخ‌نینگ حسنی کمالین‌مو دېین؟
عشقیده بېچاره کۏنگلوم زار حالین‌مو دېین؟

دلربالیغ شیوه‌سی صهبای نابی تابیدین،
یوز گل آچغن گلشن و باغِ جمالین‌مو دېین؟

اۏتغه توشگن قیل کېبی جسمیمغه بېرگن تابلر،
گل یوزیده کاکل سنبل‌مثالین‌مو دېین؟

رشک اۏتیدین جانیمه داغ اوزره قۏیغن داغلر،
جلوه‌گر ایکّی لبیده ایکّی خالین‌مو دېین؟

اۏق کېی قدّیم فلک‌نینگ قوسیدېک خم اَیله‌گن،
یا مثللیک ایکّی قاشی‌نینگ هلالین‌مو دېین؟

طلعتی‌نینگ گلشنِ چینی ارا مست اۏینه‌غن،
ایکّی جادو چشمی‌نینگ چابک غزالین‌مو دېین؟

بو کېچه کلبمغه کېلگچ یوز تبسّم کۏرگوزوب،
ناز بیرله اَیله‌گن شیرین مقالین‌مو دېین؟

غنچه‌دېک لعلین آچیب، هر نکته‌ده درلر ساچیب،
نې دورور حالینگ دېبان، قیلغن سوالین‌مو دېین؟

گه سالیب بۏینومغه قۏل، گه سورتوبان یوزومگه یوز،
ظاهر اېتگن لابه و غنج و دلالین‌مو دېین؟

آغزیمه بیر قطره‌سی یېتگچ یېتورگن تازه جان،
لبلری ایچره حیات‌افزا زلالین‌مو دېین؟

حاصل اېتگن بېنوا کۏنگلوم مراد و کامینی،
نېچه تورلوک عشرت بزم وصالین‌مو دېین؟

تاپیبان یار التفاتین آگهي‌نینگ بو کېچه
بزمی حالین‌مو دېین، عیشی کمالین‌مو دېین؟

۲۹۸

قیل روان قدینگنی کیم بندهٔ خرامینگمن،
سؤزگه آچ لبینگنی کیم زندهٔ کلامینگمن.

عارضینگ یاروق کوندور، کاکلینگ قرا توندور،
آچ یوزونگ قویاشین کیم مبتلای شامینگمن.

شربتِ وصالینگدین کامیم اَیله‌گیل شیرین
کیم فراق زهریدین اوسرو تلخکامینگمن.

اِیمدی وصل ارا قیلسنگ شاد، اِیرور مناسب کیم
نیچه عمر خورسند قاصد پیامینگمن.

قتلیمه قیلیچ سورگیل کیم غم ایچره اؤلگندین
یخشیراق دورور، بؤلسم کشتهٔ حسامینگ من.

ساقیا، کرم اَیلب، مقصدیمنی قیل حاصل،
بؤلماق ایسترم بیر تون جرعه‌نؤش جامینگ من.

«و» ردیفی

۲۹۹

گر اېرورسن مرد، قیل عشق اۏتیدین بغرینگنی سوو،
کبر و نخوت چیرکیدین اول سوو بیله ایلکینگنی یوو.

ترک اېتیب حق ذکرینی، میل اېتمه دنیا فکریغه
کیم قیلور واصل سېنی کامینگگه اول، ناکام بو.

قۏی باشینگنی خلوت ایچره بنده‌لیک توفراقیغه،
غرّه بۏلمه گر جنابینگده اولوس قیلسه غلو.

قیلمه چاک اېل کۏنگلینی تیغِ ستمدین کیم بو چاک
هېچ بیر تدبیر ایله اصلا قبول اېتمس رفو.

تنگری درگاهیده کۏز توتمه نمازینگگه قبول،
تا تکسّر بیرله صدق انهاریدین قیلمه‌ی وضو.

فیض حق اهل غنادین کۏپ یېتر فقر اهلیغه
کیم تاپر خُمدین تمتع شیشه‌دین کۏپراق سبو.

اَیله‌بان بېهوده فکر اېتمکده اوقاتینگنی صرف،
تیلگه بارې قیلمه‌دینگ جاری زمانې ذکر هو.

خذمت مخلوق ایله عمرونگنی ضایع اَیله‌دی،
یوز تومن فاسد خیال و نېچه کاسد آرزۏ.

اوزمه حق لطفیدین امید، آگهي، کۏپ جرم ایله
کیم معاصی اهلی شأنیده دېدی: «لا تقنطوا»[۴۸].

[۴۸] «لاتَقنُطُوا مِنْ رحمة الله» دېب کېلگن آیه‌گه اشارت قیلینگن. ترجمه‌سی: «تنگری رحمتیدن امیدسیز بۏلمنگ»

۳۰۰

فغان و ناله قیلسم عیب ایمس گر یاردین آیرو
که بۇلمس توشسه بلبل ناله‌سیز گلزاردین آیرو.

ملول اۇلمه کۇروب اغیار بیرله، ای کۇنگول، یارینگ
که بوتمه‌یدور بو گلشن ایچره بیر گل خاردین آیرو.

منگه سنگ ملامت عشق وجهیدین یېتر، تانگ یۇق،
اوررلر تاش ایله نخلي که ایرمس باردین آیرو.

اگر عاشق ایسنگ، ایل طعنیدین، ای دل، ملول اۇلمه،
کېره‌کدور عاشق اۇلغن بۇلسه ننگ و عاردین آیرو.

خط و زلفی خیالی چیقمسه افگار کۇنگلومدین،
نې تانگ کیم بۇلمه‌میش ویرانه مۇر و ماردین آیرو.

تعجّب قیلمنگیزلر تېلبرب صحراغه یوزلنسم
که مېن دیوانه‌دورمن اول پریرخساردین آیرو.

کۇنگولدین غیر نقشین صاف قیل یار اۇلسه مقصودونگ
که توشمس عکسی بۇلمه‌ی آیینه زنگاردین آیرو.

جهان زالی اگرچه کۇرگوزور اۇزنی عروس شۇخ،
ولې ایر اول که قیلسه اۇزنی اول مکاردین آیرو.

غم هجر اوسرو مهلکدور ترحّم آیله‌بان، هرگز،
الهی، آگهینی قیلمه وصل یاردین آیرو.

۳۰۱

یوزی اوزره پریشان ایکّی گیسوی معنبرمو؟
گل احمر اوزه یا خود دو دسته سنبل ترمو؟

نمایان‌مو مصفّا جبهه‌سی اوزره ایکی قاشی،
جمال اوجیده یا ایکّی هلال لطف‌گسترمو؟

ایکی قاتل کؤزی‌مو جان آلورغه قصد کؤرکوزگن
و یا دین نقدینی غارت قیلورغه ایکی کافرمو؟

ایکی لعلی‌مو اېرکن آتشین رخساری اوستیده
و یا خود اؤت اوزه توشکن ایکی یاقوت احمرمو؟

لطافتلیغ تیشی‌مو جلوه‌گر ایکّی لبی ایچره،
مقام اېتکن ایکی لعل ایچره یا سیراب گوهرمو؟

آسیلغن ایکّی دُرمو یوز اوزه هر یان قولاغیدین،
قویاش اطرافیده یا خود درخشان ایکّی اخترمو؟

ایکی دلکش قباغی‌مو اېکن زیبا قدی اوزره
و یا بیر نخل اوزره ایکّی بادامِ مقشّرمو؟

اؤرولگن ایکّی کاکلمو دورور هر یان عذاریده
و یا خود گنجِ حسنی تېگره‌سیده ایکّی اژدرمو؟

سؤزی‌مو آگهي‌نینگ ایکّی لعلی وصفیده یا خود
ایکی لعلی عیان اېتکن کلام روحپرورمو؟

۳۰۲

کؤز ایرمس، جان و کؤنگلوم قصدین ایتمککه بلادور بو،
قاش ایرمس، جور و بیداد اؤقلرین آتماقه یادور بو.

غمیم شامین یاروتسه نور رخسارینگ، تانگ ایرمس کیم
طلوع ایتکن صباحت برجیدین شمس الضّحی[۴۹]دور بو.

یئتوشکچ کؤیونگه، تانگ یؤق، تنیمغه تازه جان یئتسه
که هجر اندوهی مهلک دردیغه دارالشفادور بو.

حزین کؤنگلومنی اؤلتورمک بیلن قؤرقوتمه، ای قاتل،
انگه تا کیم غم هجرینگ ارادور، مدّعادور بو.

چو دیدینگ: تیلبه کؤنگلونگ کیمگه‌دور شیدا و آشفته،
ایشیتکیل، ای پری‌پیکر، سنگادور بو، سنگادور بو.

غنیمت انگله‌غیل، ای سرو سرکش، عشق و آهیم کیم
قدینگ نخلینی سرسبز ایله‌گن آب و هوادور بو.

محقّر بیلمه‌گیل خم قامت و گریان کؤز و آهیم،
اجابتغه قرین اؤلغن شرافتلیغ دعادور بو.

ایر ایرسنگ، بیرمه کؤنگلونگنی عروس دهر حسنیغه
که گرچه دلربادور، لیکن اوسرو بیوفادور بو.

نوا یئتکور اونینگدین آگهي‌غه بیر تون، ای مطرب،
که غم چنگیده کؤپ کونلر دورور کیم بینوادور بو.

---

[۴۹] «شمس الضحی» معناسی: «تانگ قویاشی»

۳۰۳

فرقتینگدین موج اورر بو دیدهٔ پرخونده سوو،
اؤیله کیم شورش قیلور پیدا تاشیب جیحونده سوو.

تا بؤلوب گریان یوگوردوم هر طرف ایستب سیئی،
سیل اشکیم بیرله آقتی وادی و هامونده سوو.

اؤیله طوفان‌خیز بؤلدی اشک و آهیم کیم باری
یِر یوزین غرق آیلب ایمدی موج اورر گردونده سوو.

یِتکورور هر دم حیاتیم باغیغه سیرابلیغ،
تِرین آقیب هر طرف اول چهرهٔ گلگونده سوو.

پست‌فطرت مدّعیدین آبرؤ کؤز توتمه کیم
چشمه‌سار شرمدین یؤقتور رخ هر دونده سوو.

هر کؤنگول قیزسه حسد اؤتیدین، اندین ایستمه
رحم کیم ممکن ایمس بؤلماق عیان کانونده سوو.

قیل روانراق نظم ایله معنی ریاضین تازه کیم
آگهي، نظمِ رواندور گلشنِ مضمونده سوو.

۳۰۴

بزمیم ایچره کېچه توققن آی‌مو
یا خود اول رخساری بزم‌آرای‌مو؟

جانیمه مسکن‌مودور ویران تنیم،
یۏقسه، جانانیمغه کلبم جای‌مو؟

آب حیوانمو تنیمغه بېردی جان،
یۏق اېسه، اول لعلی روح‌افزای‌مو؟

نۏش اَیلرمو مسیح آب حیات،
لعل نۏشی یا قدح‌پیمای‌مو؟

قیلدی‌مو شیرین تکلّملر لبی،
ناز ایله یا آغزی شکّرخای‌مو؟

قاشی‌مو ایما یوکیدین بۏلدی خم،
قصدیمه یا خود چېکیلگن یای‌مو؟

اَیتینگ، ای بزم اهلی، حالِ زاریمه
ملتفت اول شۏخِ بېپروای‌مو؟

صبر زهرین ایچ دېمنگ، اېمدی که اول
کاسۀ چین ایچره قندین چای‌مو؟

شعر فکریده کۏرونگ عاجز تنیم
ذرّه‌مو یا مۏر لنگین‌پای‌مو؟

هم ینه دېرسیز همیشه دُرّ نظم
بحر طبعینگدین چیقرغیل، لای‌مو؟

آگهي تا کَی ساچر سۏز نقدینی
کیم معاني گنجیدین اول بای‌مو؟

«هـ» ردیفی

۳۰۵

چون بوکون اول حسن شاهی یار و همدم‌دور منگه،
گؤییا، ملک جهان یکسر مسلّم‌دور منگه.

دولتِ وصلیدین اپل ایچره سلیمانلیغ تاپیب،
حلقهٔ بخت قوی ایلکیمده خاتم‌دور منگه.

جام جمغه التفاتیم بؤلمسه، یؤق عیب کیم
کاسهٔ بزم وصالی ساغر جم‌دور منگه.

ایسته‌مان جنّتنی کیم اول گل بهار حسنیدین
بزم عشرت گلشنی سرسبز و خرّم‌دور منگه.

سربلند اؤلسم، عجب اهرمس، بنی‌آدم ارا
کیم معین اول سرفراز نسل آدم‌دور منگه.

عشق ملکی شاهیمن، عشق اهلی‌دورلر چاکریم
تا که یار احسانیدین شأنِ معظم‌دور منگه.

اي فلک هر کون منگه عرض اېتمه خورشیدینگنی کیم
اول قویاش‌نینگ مهری افزونراق دمادم‌دور منگه.

چون منگه لطف اَیلب اول مرغوب عالم بؤلدی دؤست،
برچه عالم اهلی دشمن بؤلسه نې غم‌دور منگه.

آگهي، اول آی قیلیب‌مو التماسیمنی قبول
یا مطیع حُکم جمله اهل عالم‌دور منگه.

٣٠٦

اي قیلیب تنگری کرم رتبهٔ معراج سنگه،
یاروبان نور نبوت بیله منهاج سنگه.

سبنسن اول شه که سپاهینگ بؤلوبان خیل رُسُل،
شاه و درویش ایکی عالم ارا محتاج سنگه.

چون فلک ساری عزیمت اؤقین آتتینگ، بؤلدی
قاب قوسین هدف‌خانه‌سی آماج سنگه.

«لِی مَعَ الله»[٥٠] سریری بؤلوب آرامگهینگ،
کبلدی اول تخت اوزه حدّة کُلهی تاج سنگه.

بهرگه‌لی زیب و ضیا صحن شبستانینگگه،
ذات حق نوری بؤلوب مشعل وهّاج سنگه.

تشنه‌لبلرغه نی غم حشر بیابانی ارا
که ابرور لطف و کرم قلزم موّاج سنگه.

مهرِ لطفیدین انینگ ذرّه‌چه پرتو بس‌دور،
آگهي دودِ گنه بؤلسه شب داج سنگه.

---

[٥٠] «لی مع الله وقت لا یسعنی فیه ملک مقرب و لا نبی مرسل» دیگن حدیثگه اشارت؛ ترجمه‌سی: مینینگ تنگری بیلن شونده‌ی وقتیم بار که اونده نه مقرّب فرشته‌گه اؤرین بار و نه هم مرسل پیغمبرگه».

۳۰۷

اي بۇلوب آی و قویاش شیشه و پیمانه سنگه،
ساقی بزم طرب دولت شاهانه سنگه.

تا ابد نۇش قیل اقبال مَیین کامینگچه،
بۇلوبان غیرت فردوس طربخانه سنگه.

هر کیچه راحت جاوید عروسی بۇلسون
گۇشهٔ بزمینگ ارا دیگووچی افسانه سنگه.

دولتینگ شمعی بۇلوب اولچه که کامینگ روشن،
بۇلسون اصناف خلایق همه پروانه سنگه.

بنده‌نگ اۇلسون کۇروبان اۇلتوروشونگ شاهانه
بو جهان ایچره باری عاقل و دیوانه سنگه.

بۇلسون آفاق ایچیده برچه اولوس قربانینگ،
آشنا گر خود اېرور، یۇق اېسه، بیگانه سنگه.

خۇبلوق اوجیغه چیققن قویاش‌آسا کۇیتور،
رتبه‌ده اۇخشه‌غوسیدور پری، امّا نه سنگه.

حق کمالینگنی فزون اَیله‌بان اېتسون تا حشر
سنگه روزی طرب و عیش مُلوکانه سنگه.

آگهي حالیغه رحم اَیله که کۇپ ییللردور
دیگوچی مدح و دعا شاعر فرزانه سنگه.

۳۰۸

اول سرور زمان که بییکدور مقام انگه،
قدخم دورور فلک قیلیبان احترام انگه.

جاه و جلالی اؤیله که عالیجنابیده
طعنه اورر فلککه کمینه غلام انگه.

چپکسه مَصاف ارا ینه کیرمس نیامیغه،
اعدا سپاهی قانینی تؤکمه‌ی حسام انگه.

الیاس و خضر همرهی اقبال و بختدپک،
دولت بیله قیو طرف اؤلسه خرام انگه.

ذهنی دقیق اؤیله که برچه علوم ارا
قالمس آچیلمه‌ی آلّیده مغلق کلام انگه.

احسان و لطفی بیرله تاپیب بهره اهل دهر،
قیلماق دعا الرنینگ ایشی‌دور مدام انگه.

یا رب، عنایت و کرم اَیلب، نصیب قیل
عمرِ دوام و مرتبهٔ مستدام انگه.

کؤنگلین همیشه خوش توت انینگ، حاصل اَیله‌بان،
ایکّی جهانده نِی ایسه کام و مرام انگه.

قیل آگهي دعاسینی مقبول و مستجاب
کیم ایش دعای دولت ایرور صبح و شام انگه.

۳۰۹

یا رب، اول خلوت که عشّاق اهلی‌دور محرم انگه،
داخل ایت محض کرم‌دین بو حزینی هم انگه.

جسمیم اول بار امانتنی چیکرگه قیل قَوي
کیم ازل میدانیده حامل ایدی آدم انگه.

جاننی عشقینگ دامیغه بند اَیله‌بان، آزاد قیل
کیم هوا زنجیرینی نفس اَیله‌میش مُحکم انگه.

کؤنگلومه یئتکور صفا بزم حقیقت جامیدین
کیم مجاز ایچره کدورتلر یئتورمیش غم انگه.

تیل سؤزی بیهوده‌گؤلیک صرفی بؤلدی عمرلر،
ایمدی افزون اَیله ذکرینگ شوقینی هر دم انگه.

چیکتی باش نخوت هواسیغه نهال قامتیم،
لطف ایتیب بارِ تواضعدین یئتورگیل خم انگه.

قطره کؤز ابریدین آقمه‌ی طاعتیم باغی قوروب،
وقت ایرور اشک ندامتدین یئتورسنگ نم انگه.

کیمگه کیم قیلسنگ نظر ماتم انگه سور اؤلغوسی،
کیمنی منظور ایتمه‌سنگ سور اؤلغوسی ماتم انگه.

آگهي بیچاره‌نی بیر لطف ایله شاد اَیله‌گیل
کیم هجوم ایتمیش‌دور اندوه و غم عالم انگه.

۳۱۰

مونچه کیم، ای دل، یئتوشتی هجریدین زحمت سنگه،
اوزمه‌دینگ هرگز امیدینگ وصلیدین، رحمت سنگه.

«یار وصلین آیلره‌م دیدینگ طلب جان باریچه»
تاپغه‌سن کام و مرادینگ گر بودور همّت سنگه.

آلدینگه غیرتنی قلقان ایتتینگ، اصلا یئتمه‌گه‌ی
تیربارانِ حوادثدین دمی آفت سنگه.

صبرنی قیلدینگ شعارینگ، ایمدی ایرمستور عجب،
عیش و عشرتغه بدل بؤلسه غم و کلفت سنگه.

عشق ارا فرهاد ایله مجنونغه هرگز یئتمه‌دی،
مونچه کیم یئتتی فلکدین درد ایله محنت سنگه.

نؤش ایتیب جام حقیقت، دایم اؤلغیل تازه‌روح،
همسفال نفس اؤلورغه بؤلمسون رغبت سنگه.

تنگریغه آیلب توکّل، قیل قناعتنی شعار،
ایکّی عالمده کیره‌ک بؤلسه اگر عزّت سنگه.

رنجلر تارتیب تون و کون، حاصل ایتسنگ گنجلر،
برچه‌سی سیندین قالیب، همره بارور حسرت سنگه.

بغرینگه تاش بیرکیتیب صبر آیله جوع و فاقه‌غه
کیم اؤلوم یخشی یئگندین نان چیکیب منّت سنگه.

باردی نوبت بیرله عالمدین باری همراه‌لر،
یؤل یراغین توت که ایمدی یئتگوسی نوبت سنگه.

آگهي، جهد ایت، مصاحب بؤل حقیقت اهلیغه،
تابکَی بؤلغه‌ی مجاز اهلی بیله الفت سنگه.

۳۱۱

هر کیم که فقر گؤشه‌سی بؤلمیش مکان انگه،
خاطر همیشه دهر غمیدین امان انگه.

سَیر ایت فنا طربگهینی، ای کؤنگول که اول
بیر باغدور که یئتمه‌گه‌ی اصلا خزان انگه.

کیرگیل وسیع یئر تیله‌سنگ عجز ملکیگه
کیم بیر کمینه قصر دورور آسمان انگه.

دَیر قناعت ایچره مدام اؤل مقیم کیم
لبریز جام راحت ایرور جاودان انگه.

بیر سودمند پیشه دورور خاکسارلیغ
کیم حادثات دهر یئتورمس زیان انگه.

آسوده‌لیغ مقامی ایرور خلوت فنا،
یوز جان بیریب یئتوشسنگ ایرور رایگان انگه.

هر کیم که دهر شاه‌لیغین ایله‌دی هوس،
باردور نصیب غصّهٔ فکر جهان انگه.

سلطاندور اول گدا که بوزوق کلبه‌سی ارا،
آسوده‌دور تاپیلسه بیرار پاره نان انگه.

یا رب، خُمول گؤشه‌سیده آگهینی قیل،
انداق عدم که قالمسون اصلا نشان انگه.

۳۱۲

اول پری گیسوسی کیم توشمیش سراسر تاب انگه،
یوز کؤنگول قیدی اوچون هر تابی بیر قلّاب انگه.

لعل رنگینی فرح‌افزا تکلّملر بیله،
حقّهٔ یاقوت کیم تؤلمیش دُر سیراب انگه.

کؤزی بیر صیّاد کیم قاش یاسی و کیرپیک اؤق،
جان قوشین صید ایتگه‌لی بؤلمیش‌دورور اسباب انگه.

تاب تاپمیش اؤزگچه اؤتلوغ یوزی مَی تابیدین،
قیلغه‌لی ایمدی نظاره کیمده باردور تاب انگه.

مدّعی ساری باقیب، مینِدین تغافل کؤرگوزوب،
آه کیم هر دم بیرور کام، اؤینب و اؤیناب انگه.

وه نه ظالم ایردی کیم رحم اَیله‌بان سالمس قولاق،
عرض حال ایتسم نیچه کیم یالباریب، ییغلاب انگه.

«هجر شامیده یوزونگ مهتابینی کؤرگوز»، دیسم،
ناز ایله دیر کیم: «کیره‌کدور دیدهٔ بیخواب انگه».

دهر باغی گللری رنگین و دلکشدور بسی،
حیف کیم مهر و وفا بؤیی ایرور نایاب انگه.

جؤیبار وصلیدین سیراب اؤله آلمس دمی،
گرچه کؤپ مدّت بؤلوبتور آگهي میراب انگه.

۳۱۳

گرچه هر عاشققه‌دور یوز قدر جانان آلّیده،
لیک مین دلخسته‌غه بیر ایتچه یوق سان آلّیده.

مین نه ینگلیغ اول پری آلّیده تاپغوم اعتبار،
کیم رقیب دیوسیرت تاپتی عنوان آلّیده.

برچه اهل مقبول اهرور آلّیده مین مردودمن،
ظاهر اوْلمیش بیلمه‌دیم مینده‌ین نه نقصان آلّیده.

بیر نظر مین ناتوانغه قیلمس اول سلطان حُسن،
مؤرلر منظور اهرور گرچه سلیمان آلّیده.

قیلمه‌سم افغان ایله درد دلیم اعلام انگه،
بیر کیشی حالیمنی دیمک اهرمس امکان آلّیده.

مین نیچوک معقول اهته‌ی آلّیده چین سؤز کیم منگه
باور اَیلر مدّعی نِی قیلسه بهتان آلّیده.

اَیله‌دی یوز وعده، لیکن قیلمه‌دی بیرگه وفا،
وه که چیندین افضل اوْلمیش برچه یالغان آلّیده.

ایِ کؤنگول، حیوان کبی گؤل و حماقت‌پیشه بوْل،
آدم اوْلماق ایسته‌سنگ گر اهل دوران آلّیده.

اول ستمگر ظلمی بیرله اوْلگنیمنی عشق ارا،
آگهي، عرض ایت عدالت‌پیشه سلطان آلّیده.

۳۱۴

گر یېتر یوز مینگ الم جور و جفاسیدین سنگه،
اې کؤنگول، بیل یخشیدور هجران بلاسیدین سنگه.

جان قچان تاپغه‌ی اؤلوک جسمینگ مسیح انفاسیدین،
قیلمسه گر چاره لعل جانفزاسیدین سنگه.

زخمینگه بوتمک ایمس ممکن که مرهم اؤرنیغه،
غمزه اؤق یېتمه‌گونچه قاشی یاسیدین سنگه.

اول قرا کؤز باقمسه، بختینگ قراسی بؤلمس آق،
بو قرا یېتمیش انینگ کؤزی قراسیدین سنگه.

شام هجرینگگه سحر یؤق، یېتمسه تا لمعه‌یې
عارضی خورشیدی‌نینگ نور و ضیاسیدین سنگه.

یؤق جنونینگگه علاج اهل بشردین کیم بو حال
واقع اؤلمیش بیر پری ناز و اداسیدین سنگه.

یېتسه گر جور و جفاسی، شاد اؤلوب قیلغیل قبول،
گر امید اؤلسه انینگ مهر و وفاسیدین سنگه.

قصدِ جان اول کؤزلر ایتمیش، ایمدی یؤق چیقماق امان،
بیرمه‌یین جان، اول ایکی ظالم اراسیدن سنگه.

قرّیلر حالیغه باق لطفونگ کؤزیدین، اې ییگیت،
کیم کمال حُسن عاجزلر دعاسیدین سنگه.

چون قرا یېر آستی آخر بؤلغوسیدور منزلینگ،
پس، نې آسیغ گلشن عالم صفاسیدین سنگه.

آگهي، کیم تاپقه‌ی ایردی ساز نظمینگدین نوا،
بهره گر یؤقتور نوایې‌نینگ نواسیدین سنگه.

۳۱۵

اول ملک‌سیما که برچه علم بؤلمیش یاد انگه،
رؤز و شب درس و سبق تکراریدور معتاد انگه.

علم تحصیلی سلوکی ایچره سالک بؤلغه‌لی،
عقل پیریدین دمادم یئتکوسی ارشاد انگه.

صرف و نحو و منطق ایچره تا که سعی اپتی عیان،
سیبِوَیه[۵۱] روحی قیلور تحسین و هم امداد انگه.

قیلغه‌لی علم کلام و حکمت اشکالینی حل،
حددین افزونراق بیریتور تنگری استعداد انگه.

[۵۱] ابو بشر عمرو بن عثمان، ایکینچی هجري عصرده یشب اؤتگن نحو عالمی

نصب ایترگه خیمهٔ علم انداق ایتتی جد و جهد
کیم مدد یبتکوردیلر اقطاب ایله اوتاد[۵۲] انگه.

گؤییا، علمِ لَدُنّی[۵۳]دین تاپیبتور بهره کیم
هر کلامی رمزیدین حیرتده‌دور استاد انگه.

علم ایله، یا رب، قیل آنینگ رتبه‌سین انداق بلند
کیم باری عالِملر اؤلسون تابع و منقاد انگه.

علم انداق گنجِ نافع‌دور بنی‌آدمغه کیم
کیمده اول بؤلسه، ایکی عالم بؤلور آباد انگه.

کسب علم ایتمه‌ی کیشی گر قالسه محضِ جهل ایله،
ایکّی عالَم آبرؤسی بؤلغوسی برباد انگه.

عالم اولدور کیم شریعتدین تجاوز قیلمسه،
گر تجاوز قیلسه، بیلگیل، پیشه‌دور الحاد انگه.

علمدین بِی‌بهره اهل حالینی بیلمک ایسته‌سنگ،
آگهي‌نینگ زار حالین بیلگیل استشهاد انگه.

---

[۵۲] (۱) «اقطاب» «قُطب» سؤزی‌نینگ کؤپلیگی و «اوتاد» «وَتَد» سؤزی‌نینگ کؤپلیگی؛ ایکّیسی هم میخ معناسیده. (۲) تصوف اصطلاحیده، آچون هیچ بیر زمان وجودیدن بؤش بؤلمه‌گن طریقت ایلغارلری گروهی یا گروهلری. بو بَیتده ایهام صنعتی ایشلتیگن.

[۵۳] تنگری تامانیدن، واسطه‌سیز اؤرگنیلگن بیلیم

۳۱۶

چو توتتی ساقی عشقینگ تۏله ایاغ منگه،
شراب شوقینگ ایله گرم اېرور دماغ منگه.

آچیلغوسی بدنیم باغیده گلِ راحت،
محبّتینگ اۏتیدین گر یېتوشسه داغ منگه.

سېنینگ بیله گر اېسم باغ اېرور منگه دوزخ،
ولېک دوزخ اۏلور سېندین اَیرو باغ منگه.

غمینگ تونیده منگه هېچ تیرەلیک یېتمس،
که انده شلعلۀ آهیم اېرور چیراغ منگه.

وصالینگ آهولری رام اېسه منگه، تانگ یۏق
که ایکّی کۏزدور ایکی موجلیغ بولاغ منگه.

یوزونگ خیالیده باغِ بهشت اۏلور بېشک،
یۏلونگده منزل اگر بۏلسه دشت و تاغ منگه.

حریم کۏیونگه یېتسم اگر یېراق اېرمس
که عجزیم اۏلدی یۏلونگده قوي اولاغ منگه.

دمِ جهان غمیدین فارغ اۏلمەدیم، یا رب،
ترحّم اَیلەبان اندین یېتور فراغ منگه.

باقیب اولوس یوزیغه حشو سۏز اېشیتمکدین،
همیشه کۏر و کر اېتگیل کۏز و قولاغ منگه.

مدام بېخود اېتیب بادۀ خیالینگدین،
حزین کۏنگولنی بیرار لحظه قۏیمه ساغ منگه.

قولونگمن آگهيدېک بۏلمیشم ولې فرتوت،
ترحّم اېتسنگ اگر اېمدی یخشی چاغ منگه.

۳۱۷

لعل شیرینی‌مو یپر توتقن قرا خال آستیده
یا قؤیولمیش نقطه اَیلرده رقم بال آستیده.

توشتی‌مو قاتل کؤزی آستیغه زلفی‌نینگ خمی،
یا کؤرینمیشدور همول جلّادنینگ دال آستیده.

گلشن ایچره سبزهٔ مشکین کؤکرمیش‌مو ایکن،
یا کؤرونور عنبرین خطّی رخِ آل آستیده.

ایِ کؤنگول، قوتقر اؤزونگ ایمدی تعلّق چاهیدین
کیم یاتیبتورسن انینگ نیچه مه و سال آستیده.

قیل توکّل حققه ایلدین چیکمه‌غیل منّت که اول
بیر آغیر یوکدور که اؤلمیش نیچه حمّال آستیده.

ایسته‌سنگ آلِ عَبا[٥٤] تابعلری پیرولیغین،
گؤشهٔ فقر ایچره طاعت قیل کهن شال آستیده.

جلوه‌گر بؤلسون دیسنگ اول یوز کؤنگول کؤزگوسیده،
قیلمه آنی تیره نیچه نوع تمثال آستیده.

لطف ایتیب آلغین خبر، ایِ شه، رعایا حالیدین،
قالمه‌سونلر تا جفا و جور عمّال آستیده.

آگهي‌نینگ حالی بس قتّیق ایرور هجران ارا،
قؤیمه‌غیل، یا رب، انی کؤپ بو قتیق حال آستیده.

---

[٥٤] آلِ عَبا: پیمبر (ص)نینگ خاندانی

۳۱۸

دلکشا قاشی‌مودور رخسار دلبر اوستیده،
یا هلال عید ابرور خورشید انور اوستیده؟

باش ابگیب آیتور قولاغیمغه اول آی مستانه سؤز،
اول صفت کیم قلقل آیلر شیشه ساغر اوستیده.

روحپرور سؤزمودور لعلین تحرّکّه سالور،
یا نسیمِ روضه‌دیندور موج کوثر اوستیده؟

خوشنمادور اؤیله لعلی اوزره خط کیم گؤیيا
کیم زمرّد توتتی یپر یاقوتِ احمر اوستیده.

خال مشکین‌لر که یپر توتمیش لب شیرینیده،
خیل هندودور که غوغا قیلدی شکّر اوستیده.

ایکّی مشکین کاکلی آستیده گلگون چهره‌سی،
حُسن گنجیدور که یاتمیش ایکّی اژدر اوستیده.

سیمدپک کؤکسی اوزه یپتکچ قؤلوم‌نینگ رعشه‌سی،
اؤیله‌دور کیم مفلس ایلکی قالتیرر زر اوستیده.

چرخ یپر آستیغه باشینگ سالغه‌ی آخر، نِی آسیغ،
آی و کوندین لعل و گوهر قیلسنگ افسر اوستیده.

آگهي حالیغه رحم ابت، ای گؤزل کیم قرّیلیغ
رنجیدور بارِ گران اول زار و مضطر اوستیده.

۳۱۹

اي مسلّم دلکشالیغ غنچهٔ خندانینگه،
وی مجسّم جانگزالیغ نرگس فتّانینگه.

خط ایمس لعلینگ اوزه کیم تاپماق ایستب تازه جان،
یئتکوروبتور خضر اؤزینی چشمهٔ حیوانینگه.

قتل ایشیده گرچه بیمانند ایرور تیغ اجل،
لیک اؤله آلمس برابر خنجر مژگانینگه.

عارضینگ کیلدی کمال اوجی اوزه تابنده ماه،
یئتمه‌سون، یا رب، زوال اصلا مهِ تابانینگه.

کامیاب اؤلسم، نِی تانگ، بزم وصالینگدین مدام
کیم وفا و مهر رسمیدور مسلّم شانینگه.

هیچ بیر لیلی‌وش اؤز مجنونیغه کؤرگزمه‌دی
لطفلر کیم اَیله‌دینگ ظاهر مبنِ حیرانینگه.

مینده بیر تیلدور ولیکن سینده احسان بیعدد،
تیل آچه‌ی، وه، شُکر ایترگه قیسی بیر احسانینگه.

دَور ایتیب جامِ فلک شام و سحر کامینگ بیله،
تا ابد هرگز نهایت یئتمه‌سون دورانینگه.

آگهي جانیغه راحتلر یئتوردینگ لطف ایله،
تانگ ایمس گر اَیلسه تینمه‌ی دعالر جانینگه.

۳۲۰

بو کیچه کؤزدین نهان تا اول پری‌وش‌دور منگه،
جان و دل دیوانه و خاطر مشوّشدور منگه.

بیر نفس آرام تاپمه‌ی کویسم، ایرمس عیب کیم
لبلری‌نینگ شوقیدین جان ایچره آتشدور منگه.

اؤزگه یوزنی نِي کؤنگول بیرله تماشا اَیله‌رم
کیم کؤنگول مقصودی اول رخسارِ دلکشدور منگه.

یارسیز نَیله‌ی، بو محزون جاننی آلغیل، ای اجل
کیم اؤلوم اوشبو تیریکلیکدین بسي خوشدور منگه.

ساقیا، لطف ایت که اول یوز هجری دردیغه علاج
بادهٔ گلگون تؤله جام منقّشدور منگه.

حور کوثر شریتین گر توتسه ایچمان، نیگه کیم
خسته جانغه مدّعا صهبای بیغشدور منگه.

منزل مقصدغه یئتسم تیز اگر، ایرمس عجب
کیم بو یؤلده فقر اشهب، عجز اَیرَشدور منگه.

زهد اسبابیغه تکلیف ایتمه، ای زاهد، میني
کیم آغیر یوک باش اوزه دستار ایله فشدور منگه.

آگهي، کام ایسته‌سنگ، ترک ایت جهاتِ ستّه‌نی،
باعث ناکاملیغ عشق ایچره بو ششدور منگه.

۳۲۱

چون بوکون یئتی قۇلوم اول شۇخ دلدار ایلکیگه،
گۇییا کیم یئتی ایلکیم بخت بیدار ایلکیگه.

رایگان یئتی دیمنگ ایلکیمگه ایلکی اوشبو کون،
جان و کۇنگلوم نقدینی بیردیم نې کیم بار ایلکیگه.

ایلکیگه ایلکیم اوزەتسم، دۇستلر، پې‌وجه ایمس،
تاپشیرورمن اختیاریم اول وفادار ایلکیگه.

زلفی سوداسیده‌من، توتسه، نې تانگ، ایلکیمنی کیم
قۇل یئتورمک رسمدور بایع خریدار ایلکیگه.

توتغه‌من ایلکینی ایلکیم بیرله گر اۇلتورسه هم
تا که ایلکی تېگمه‌گه‌ی ناگاه اغیار ایلکیگه.

بیلمه‌دیم جانمو ایدی ایلکیگه، تاپتیم تازه جان،
دست بیرگچ توتماق ایلکین اوشبو بیمار ایلکیگه.

پنجۀ خورشید اگر توتسه قۇلوم قیلمان قبول
کیم یئتیبتور ایلکیم اول خورشیدرخسار ایلکیگه.

یئتمکیم بزمی ارا مشکل ایدی، یئتکورمسه
گر توتوب عاجز قۇلومنی قوت‌آثار ایلکیگه.

رحم ایتیب عاجزلیغیمغه توتتی ایلکیم، یۇق ایسه،
توتماق ایلکیمنی مینینگ ایردی بسې عار ایلکیگه.

دیمنگ ایلکیدین چیکیب قۇل، اۇزگه شۇخ ایلکینی توت،
قیسی عاقل، تشله‌بان گلنی، آلور خار ایلکیگه.

آگهي یئتکه‌ی قچان آغزیمغه لعلی شربتی،
اۇتتی عمروم قۇل یئتورمکلیک بیله یار ایلکیگه.

٣٢٢

بول کیچه بیلمان فلکدین کام حاصلدور منگه
یا که اول آی التفات و لطفی شاملدور منگه.

کیلدی‌مو اول آی یوزین آچیب و یا خود چرخدین
مهر انور تیره کلبم ایچره نازلدور منگه.

یؤقسه، مقصد یوسفی روشن جمالی مهری‌نینگ
پرتوی بیرله منوّر چاه بابلدور منگه.

چونکه بو تردیدلر اصلینی تحقیق اَیله‌دیم،
میهمان بول کیچه اول شیرین شمایلدور منگه.

هجر دردیدین نهایتسیز ایشیم مشکل ایدی،
شکر کیم وصلیدین آسان برچه مشکلدور منگه.

نَیله‌یین جنّتنی کیم اول گل قدومی فیضیدین
رشک بؤستان اِرم بول کیچه محفلدور منگه.

نِی عجب، عیشیم مَییغه نشئه کامل بؤلسه کیم
ساقی گلچهره‌نینگ احسانی کاملدور منگه.

ایسته‌سم مینِدین دریغ ایتمس نیچه بؤس و کنار،
بلکه بول کامیم بیرورگه اؤزی مایلدور منگه.

کامیمه یئتکورگه‌لی هر دم شراب لعلیدین،
بزم ارا هر یئرده اؤلتورسم مقابلدور منگه.

اوشبو آقشام بو صفت عیش و نشاطیمنی کؤروب،
هر نفس اعدا ملول، احباب خوشدلدور منگه.

مغتنم توت، آگهي، بول تونني کیم معلوم ایمس،
تانگله دَور چرخدین نِی حال واصلدور منگه.

۳۲۳

جلوه اول چابک قیلور سرمست یکران اوستیده،
چابکِ مهر اؤیله کیم گردون گردان اوستیده.

نقطهٔ عنبر گل خندان اوزه توشکن کیبی،
خال مشکین کیم ایرور اول لعل خندان اوستیده.

کؤیی اوزره آیله‌نیب، فریاد ایتر کؤنگلوم قوشی،
اؤیله کیم بلبل فغان ایتکه‌ی گلستان اوستیده.

قیل تماشا کؤز یاشیم موجی اوزه کؤک گنبذین،
گر حبابی کؤرمه‌سنگ دریای عمّان اوستیده.

عاقبت توفراققه پست آیله‌گه‌ی دَور سپهر،
آیله‌سنگ مسکن نیچه کیم اوج کیوان اوستیده.

ای خوشا، فقر اهلی کیم تینگ توتمس ایسکی تؤنیغه
اطلس و زربفت خلعت کؤرسه سلطان اوستیده.

بیمروّتلیغ جهانغه یوز قؤیوبتور اؤیله کیم
اؤلتورور اؤغلین اتا بیر پرچهٔ نان اوستیده.

سالک دشت فنا بؤلسنگ، سمند ایت شوقنی،
اؤزگه مرکب پایی لنگ اؤلدی بو میدان اوستیده.

باشله‌بان، یا رب، هدایت شاهراهیغه یئتور
آگهي کیم قالدی گمره کوه عصیان اوستیده.

٣٢۴

اي صبا، تاپسنگ محل گر اول پریزاد آلّیده،
گاه-گاهي اَیله بو دیوانه‌نی یاد آلّیده.

غصّه‌دین اؤلگوم آله آلمه‌ی نفس هجرانیده،
تارتیب، اظهار اَیله بو حالیمنی، فریاد آلّیده.

غم تونیده مؤیه اَیلب مؤی ینگلیغ بؤلغنیم،
مؤ-بمؤ شرح اَیلب، ایتکیل مؤیه بنیاد آلّیده.

مېن ایچیب ناشادمن هر لحظه حسرت جامینی،
نؤش ایتیب عشرت مَیین اغیاردور شاد آلّیده.

اول سلیمانِ سریر حُسن تا قیلدی سفر،
باردی پیک خاطریم اول نوع کیم باد آلّیده.

مېن باریب کېینیده قالدیم یوز محن بندی ارا،
همرهی بؤلغنلر اؤلدی غمدین آزاد آلّیده.

گرچه مېن هجران ارا قالدیم، ولي یوز شکر کیم
ناتوان کؤنگلوم ایرور خذمتغه معتاد آلّیده.

عشق درسین وامق و فرهاد مېندین اؤرگنور،
کسب علم ایتسه، نې تانگ، اطفال استاد آلّیده.

بؤلمه‌یین تا خالص و کامل اول آی عشقی ارا،
آگهي، یؤقتور آسیغ مینگ اَیله‌سنگ داد آلّیده.

٣٢٥

عاشق اؤلدونگ، اي کؤنگول، جانینگ کېره‌کمس‌مو سنگه،
اؤتغه کیردینگ جسم عریانینگ کېره‌کمس‌مو سنگه.

ایسته‌بان اول یوز تماشاسینی، کؤزدین دمبدم
قان تؤکرسن، چشم گریانینگ کېره‌کمس‌مو سنگه.

هر دم اېتکونگ آرزؤ کافر کؤزی نظّاره‌سین،
قیل حذر کیم نقدِ ایمانینگ کېره‌کمس‌مو سنگه.

لطفونگ اېتتینگ خسته کؤنگلومدین دریغ، اي شاه حُسن،
بو گدای زار و حیرانینگ کېره‌کمس‌مو سنگه.

اؤزگه‌لرگه التفاتینگ اَیله‌دینگ مخصوص، بو
مستحق لطف و احسانینگ کېره‌کمس‌مو سنگه.

سېل غمدین خانه‌ویران اؤلدوم و یاد اېتمه‌دینگ،
اَیت کیم بو خانه ویرانینگ کېره‌کمس‌مو سنگه.

آگهي حالین کؤروب دایم تغافل قیلغه‌سن،
شاعر دانای دورانینگ کېره‌کمس‌مو سنگه.

٣٢٦

باشده تا عشقینگ هواسیدور منگه،
جان ارا هجرینگ بلاسیدور منگه.

گلشن ایچره گل یوزونگ هجرانیده،
غم‌فزا بلبل نواسیدور منگه.

لطف نوشی‌نینگ دواسی اوزگه‌گه،
قهر نیشی‌نینگ ایذاسیدور منگه.

بیر ساری عشقینگ غمی و بیر ساری
مدّعیلرنینگ جفاسیدور منگه.

یېتمیشم اوْلمکّه کیم باشدین آیاق
درد تیغی‌نینگ یراسیدور منگه.

اَیله‌مک رحم ابتدا قیلغیل بو دم
مدّت عمر انتهاسیدور منگه.

اې حکیم، اېتمه دوا کیم جان ارا
عشق درد بې‌دواسیدور منگه.

اې اجل، قیل رحم و قوتقر کیم تاموغ
دهرنینگ محنت‌سراسیدور منگه.

آگهي، نَیله‌ی قریلیغ سېلیدین
منهدم عشرت بناسیدور منگه.

٣٢٧

عارض اپرور تا مِي حسن ایله گلگل سنگه،
بؤلدی فغانلر چپکیب عشق اپلی بلبل سنگه.

خال لبینگدین، نِي تانگ، بؤلسم اگر تلخکام،
نپگه که ممزوج اپرور شهد ایله فلفل سنگه.

سیپقره کؤر، اِي کؤنگول، ساقی دوران اگر
بپرسه قیلیب یپتّی کؤک جامینی مل-مل سنگه.

دپمه ورَع اهلیغه نشئهٔ می ذوقینی،
قیلسه صراحی عیان هر نپچه قلقل سنگه.

بیر گلیده یؤق وفا بؤیِی بیل، اِي عندلیب،
بپهوده بو باغ ارا چهچه و غلغل سنگه.

سودی یؤق، اِي شه، اجل چاپقونی یپتکن زمان،
بؤلسه قلیچ ذوالفقار، آت دغی دلدل سنگه.

عشقینگ ارا آگهي کؤنگلیدهدور خارخار،
عارض اپرور تا مِي حُسن ایله گلگل سنگه.

٣٢٨

خوشتور بهار موسمی‌نینگ عیشی چاغیده،
اؤز یاری بیرله بؤلسه کیشی وصل باغیده.

سَیر ایتسه گاه دلبری‌نینگ ایلکینی توتوب
باغِ وصال گلشنی‌نینگ سؤل و ساغیده.

گه شوق بیرله تیرسه کؤروب کام گللرین،
اقبال و بخت گلبُنی‌نینگ هر بوداغیده.

گه ذوق بیرله آلسه اوزوب عیش نخلیدین،
کؤرگچ مراد میوه‌لرینی سپاغیده.

گاهي مقام قصر مُعلّا ارا قیلیب،
اؤلتورسه گاه حوض مصفّا قیراغیده.

دلداری بیرله ساقی گلچهره ایلکیدین
ایچسه طرب شرابینی عشرت ایاغیده.

اول نوع بؤلسه مست ایکاولان که قالمسه
آثار هوش هیچ بیری‌نینگ دماغیده.

بیخودلیغ ایچره کؤرگوزوبان بو نیاز و عجز،
قؤیسه باشینی ییغله‌بان آنینگ ایاغیده.

مستانه اول داغی قیلیبان لطف ایله کرم،
جاندیک کیریب، یپر ایتسه مونونگ هم قوچاغیده.

بیر-بیری بیرله بؤلسه هماغوش، اؤیله کیم
بؤلسه لبی لبیده، سقاغی سقاغیده.

هر تون توزوب بو نوع سیور یاری بیرله بزم،
یاقسه مراد یاغینی مقصد چیراغیده.

ناز اویقوسیغه بارسه شب وصل، اؤیله کیم
اویغانسه حشر صبحی‌نینگ آشوبی چاغیده.

سین کیم بو نوع عیش و طرب بزم و باغی کیم،
اؤلگونچه اؤرتن، آگهي، غم درد و داغیده.

٣٢٩

وه که اَیلب لطف و احسان یار مېندین اۏزگه‌گه،
اَیله‌مس ظلم و ستم اظهار مېندین اۏزگه‌گه.

زهر هجرینی بېرور هر دم منگه و وصلی‌نینگ
نۏشینی انعام اېتر بسیار مېندین اۏزگه‌گه.

کویمه‌سون کۏنگلوم نه ینگلیغ کیم قاووب مېن خسته‌نی،
صحبتیغه یۏل بېرور دلدار مېندین اۏزگه‌گه.

بلبل‌آسا نالم، اېرمس تانگ که خارِ هجر اوروب،
جور قیلمس اول چمن‌رخسار مېندین اۏزگه‌گه.

وه که مېندین یارنی بېگانه اَیلب، آشنا
اَیله‌دی چرخ ستم‌کردار مېندین اۏزگه‌گه.

آلدی جانیمنی غم فرقت کرم اَیلب بو دم،
بېرمه، ساقی، مې بورون زنهار مېندین اۏزگه‌گه.

آگهي، گر ییغله‌سم تون-کون، عجب یۏق، نېگه کیم
منگه جور و لطف اَیلر یار مېندین اۏزگه‌گه.

۳۳۰

یوزونگ آیغه نیچوک قیله‌ی تشبیه،
چونکه اندین بؤلوبتورور بو وجیه.

عارضینگدین اگر نقاب آلسنگ،
قویاش اؤلغه‌ی اینینگ یانیده کریه.

هر کیشی کیم یوزیغه اؤخشته‌دور
کوننی، یؤقتور جهانده اؤیله سفیه.

نؤش لعلینگ چوچوکدور اؤیله که قند،
انگه اینرمس ملاحت ایچره شبیه.

نیچه ییللر فراق دشتیده‌من،
منگه گؤیا نصیب بؤلدی بو تیه.

عشق ارا داستان مجنوندین
بار قصّمغه اینل ارا توجیه.

آگهي، قوللوغیغه بیل باغله،
اول که بار مثلدین انگه تنزیه.

۳۳۱

کیل، ای محزون کؤنگول، خؤی ایت غم و اندوه و کلفتغه،
طلبکار اؤلمه هرگز انبساط و عیش و عشرتغه.

نیدین کیم چرخ کجرو گردشیدین یئتمه‌دی هرگز،
قیلیب یوز سعی و کوشش راسترولر کام و راحتغه.

خساست اهلی‌نینگ کامینی گردون آیله‌بان حاصل،
یئتورگه‌ی دایما ناکاملیغلر اهل همّتغه.

زحلدیک تیره‌دللر عزّت اوجیده مکان آیلب،
قویاشدیک صافدللر توشتیلر خاک مذلّتغه.

طرب بزمی ارا بیکارلر دایم قیلیب عشرت،
همیشه خذمت اهلی مبتلادور رنج و محنتغه.

الر کیم بی‌هنردور دمبدم خلعت کییب قت-قت،
هنر اهلی ولی محتاجدور بیر کهنه کسوتغه.

چو تاپتینگ، ای کؤنگول، گردونِ دون حالیدین آگاهلیغ،
بیریب آرقه هنرغه، بؤلمه‌غیل مغرور خذمتغه.

حسد بیرله نفاق و بخل ایله خسّتنی کسب ایتمه،
تیلب عزّت، زمانه اهلی ایچره قالمه زحمتغه.

امیدینگ ایردی کیم اوّلغیدین قدرینگ بلند اؤلغه‌ی،
مگر کیم اوشبو امیدینگ ایرور موقوف فرصتغه.

جهاندور بی‌بقا، فرصت ایرور کم، عمر مستعجل،
باشینگدین قوی هوسنی و یوز اور تقوا و طاعتغه.

قیلیب هر حالغه شکر، آگهي‌دیک شه دعاسین قیل،
اگر ایستر ایسنگ یئتمک توگنمس جاه و دولتغه.

۳۳۲

اي کؤنگول، طالب ایسنگ مقصد میی آشامیغه،
کیر فنا دَیریغه و قؤل سون تجرّد جامیغه.

اوشبو محفلدین تعلّق قطعین ایت کیم ارزیمس
نیچه ییللیک راحتی بیر لحظه‌لیک آلامیغه.

ایستمه یاقماق مروّت شمعین اهل دهردین،
نیچه کیم قالمیش ایسنگ کلفت قرانغو شامیغه.

کامرانلر لطفیدین کؤز توتمه، کامینگ کیم الر
ایلنی ناکام آیله‌مک بیرله یئترلر کامیغه.

آچمه دنیا اهلی خوان بذلیغه دست طمع،
گر دیسنگ بند اؤلمه‌یین اؤلگونچه منّت دامیغه.

ناگوارا لقمه ینگلیغ کیلدی رد مستلزمی،
غرّه بؤلمه ناکس و نوکیسه‌لر انعامیغه.

یوز قؤی اول شه درگهیغه کیم باری شاه و گدا
باغله‌میشلر بیلنی کؤپی طوفی‌نینگ احرامیغه.

عمردور کم فرصت اوسرو، ایستمه اندین بقا
کیم شرردیک متّصل آغازیدور انجامیغه.

آگهي، پس نیگه اوقاتینگنی ضایع ایله‌گونگ،
چون بیلورسن کیم بقا یؤقتور حیات ایّامیغه.

۳۳۳

چېکر اېردی نوا قمری بو زار و ناتوانینگچه،
اگر بۇلسه اېدی سرو سهی سرو روانینگچه.

گل اوزره سنبل مشکین مفرح‌دور، ولې اېرمس
عذارینگ اوزره توشکن گیسویِ عنبرفشانینگچه.

نېچون ظلمت ارا اۇزنی یاشوردی چشمهٔ حیوان،
اگر جانبخشلیکده بار اېسه شیرین دهانینگچه.

نېگه اېلدین قاچیب یېر توتتی کۇکده عیسی و مریم،
اۇلوکنی تیرگوزه آلسه لبِ معجزبیانینگچه.

ساچینگ تاری خیالی گرچه نازکدور نهایتسیز،
نزاکتده ولې اېرمستورور مویِ میانینگچه.

اجل اېل قتلیغه قصد اېتسه گر مینگ ییل، بۇله آلمس
کۇز آستیدین عیان اۇلغن بیر ایمای نهانینگچه.

چېکرمو اېردی تون-کون ذلّت سرگشته‌لیک گردون،
قاپونگده تاپسه اېردی قدر خاک آستانینگچه.

جم و دارا که ملک و جاه بیرله توتتیلر شهرت،
اېمسلر بیر گدایِ زار و بې‌نام و نشانینگچه.

سۇزونگگه، آگهي، کۇز توتمه شه‌دین اۇزگه‌دین تحسین
که سۇز قدریني بیلمس کیمسه شاه خرده‌دانینگچه.

۳۳۴

مجنون کؤنگول‌نینگ عشق ارا گر یاغسه یوز تاش اوستینه،
دہر شاد اؤلوب هر تاشغه، کہلسنگ اگر، باش اوستینه.

اول دلربانینگ آتشین رخساری مشکین قاش ایله،
بیر شمع بزم‌آرا دورور کیم یہتتی منقاش اوستینه.

هر کیم که بؤلسه بہبصر، اول یوز ضیاسیدین قاچر،
اول نوع کیم توشکچ قویاش انواری خفّاش اوستینه.

عشق ایچره گر صادق ایسنگ، شاد اؤل غم و محنت بیله،
باشینگگه کہلسه یوز بلا، چین سالمه‌غیل قاش اوستینه.

زاهد سقالیده سوزوب می مغبچه دُردینی کؤر،
آهاردہک کیم جولهه تؤلدوردی غرواش اوستینه.

خوناب ایچر وقتیمده خوش کہلدینگ کؤنگول کیم خلق ارا
یخشی مثلدور کیم کہلور یخشی کیشی آش اوستینه.

اقبال و عزّت اهلی‌نینگ کیرگه‌ی قطاریغه قچان
کییماق بیله دہبا و خز اَرذال و اوباش اوستینه.

لہکن حقیقتده ایرور اقبال و عزّت لایقی،
فقر ایچره کییگن ایسکی شال آزاده قلّاش اوستینه.

بؤلمه گنه دشتی ارا نومیدلیک لب‌تشنه‌سی
کیم عفو عافی ایچره سوو موجی یہتر راش اوستینه.

روحوم بؤلوب نفس ایلکیده عریان لباسِ فیضدین،
بار اول اؤلوکدہک کیم انینگ قصد ایتتی نبّاش اوستینه.

قیلمه هوس، ایِ آگهي، ایمدی ییگیتلیک عیشینی
کیم یہتتی عمرونگ مدتی ایلّیک یہتی یاش اوستینه.

۳۳۵

مشکین قاشی‌نینگ هیئتی اول چشم جلّاد اوستینه،
قتلیم اوچون نص کېلتورور نون اېلتیبان صاد اوستینه.

قیلغیل تماشا قامت زیباسی بیرله عارضین،
گر کؤرمه‌سنگ گل بؤلغنین پیوند شمشاد اوستینه.

ناز و ادا و غمزه‌سی قصدیم قیلورلر دمبدم،
وه، مونچه آفت‌مو بؤلور بیر آدمیزاد اوستینه.

مېن خسته‌غه جان اسره‌ماق اېمدی اېرور دشوار کیم
قاتل کؤزی بېداد اېتر هر لحظه بېداد اوستینه.

اول گل یوزی شوقی بیله شیدا کؤنگول شام و سحر
بلبلدېک آیلر یوز نوا، مینگ نوع فریاد اوستینه.

باشیمغه یاغگن غم تاشی مینگدین بیریچه بؤلمه‌غه‌ی،
گردون اگر مینگ بیستون یاغدورسه فرهاد اوستینه.

اې شه، کرم آیلر چاغی تېنگ توت یمان و یخشینی
کیم مهر نوری تېنگ توشر ویران و آباد اوستینه.

خاک تنینگ برباد اؤلور آخر، جهانده نېچه ییل
سَیر اېت سلیماندېک اگر تختینگ قوروب باد اوستینه.

نې جرأت ایله آگهي آچغه‌ی آغیز سؤز دېرگه کیم
یوز خیلِ غم قیلمیش هجوم اول زار و ناشاد اوستینه.

۳۳۶

باشیمده غم یوکی، نَیلب توره آلغوم آیاغ اوزره
که طاقت اَیله‌ی آلمس بو آغیر یوک توشسه تاغ اوزره.

غم ایچره تنگ بؤلغن غنچه‌دیک کؤنگلوم آچه آلمس،
آچیلسه باغ ارا گل، سَیره‌سه بلبل بوداغ اوزره.

ایمس گریان کؤزومده کؤزلری شکل و خیالی کیم
کییکلردور که سوو ایستب کیلبتورلر بولاغ اوزره.

یوزین کؤرگچ، باشیغه ایورولورلر جان ایله کؤنگلوم،
ایکی پروانه‌دیک کیم اَیلنور تینمه‌ی چیراغ اوزره.

اگر آب حیات اوزره تیلرسن خضرنی کؤرمک،
تماشا اَیله‌گیل خطّین همول شیرین دوداغ اوزره.

جمالی باغی‌نینگ بادامیغه قصد ایتکن اؤغریدور،
خم اؤلمیش بو که مشکین قاشی اول دلکش قباغ اوزره.

بلا شهریده عشق اهلی ارا انداق غنی‌دورمن
که جمع اؤلغن درم‌دور داغلر کؤنگلومده داغ اوزره.

کرم اهلی درم اهل درمغه ساچسه، تانگ یؤق کیم
مثلدور یاغ اگر تامسه تامر، البتّه، یاغ اوزره.

آقردی چون باشینگ، اوز، آگهي، اؤزدین امیدینگ کیم
خزان یتکن نشانیدور قیراو گر توشسه باغ اوزره.

۳۳۷

اي مطرب گلچهره، توز سازینگنی آوازینگ بیله
کیم جان و دل بؤلسون فدا آوازینگه سازینگ بیله.

سازینگ ایشیتمککه باری بزم اهلی‌دورلر منتظر،
کیل ساز وقتین بو کیچه اؤتکرمه‌گیل نازینگ بیله.

نازینگ بسي کؤپتور، ولي سازینگ بغایت آز ایرور،
قیلغیل مبدّل اول کؤپینگ بیر لحظه بو آزینگ بیله.

گاهي عراق و گه حجاز آهنگینی ساز آیله‌بان،
قیل سرفراز عشّاقنی لحنِ فلکتازینگ بیله.

اؤتلوغ نوادین ایسته‌سنگ درد اهلینی کویدورگه‌لی،
توز راست قانونی ارا، راهوی، چپندازینگ بیله.

تیرگوزگوسیدور هر دمینگ یوز مینگ اؤلوکنی کیم سینی،
تانگ یؤق، مسیحا گر دیسم بو نوع اعجازینگ بیله.

غمزه‌نگ قاشیده یؤق منگه ممکن یاشورماق رازِ عشق،
البتّه، رسوای جهان بؤلغوم بو غمّازینگ بیله.

اورغن بغایت کؤپتورور عشقینگده لاف مردلیک،
لیکن حریف ایرمس بیری بو زارِ جانبازینگ بیله.

دوران غمیدین آگهي محزون ایرور، شاد ایت آنی،
دلکش نوالر ساز ایتیب، جانپرور آوازینگ بیله.

۳۳۸

اول آی رخساری یاروتی قرا شامیمنی یوز کونچه،
ولیکن باشیمه سالدی قرا کون زلفی مینگ تونچه.

دیمه عیسی دمی اوصافینی کیم خسته جانیمغه
ایمستور گلشن کؤیی ارا جانبخش سالگونچه.

نیتهی گلزار سَیرین کیم منگهدور اول پریوشنینگ
قدی سرو و ساچی سنبل، عذاری گل، لبی غنچه.

ایشیت نالهمنی و سالمه قولاق بلبل نواسیغه
که یؤق تأثیری آنینگ نالشیمدین بیر حزین اونچه.

یپر و کؤکنی، نِی تانگ، اشکیم سووی غرق ایتسه کیم یؤقتور
قاشیده نوح توفانی بیر-ایکّی قطره شودرونگچه.

امیدیمدور که وصلی راحتیغه یِتکهمن بیر کون
که تینمهی هجر درد و محنتینی چیککهمن مونچه.

جهان سیم و زرین نَیلهی که عشق ایچره منگه باردور
آریغ اشکیم کوموشچه، هم ساریغ رخساریم آلتونچه.

رکیکالنّطق بؤلغیل، ای کؤنگول، قؤی خوشادالیقنی
که بلبل قدری یؤقتور اهل دهر آلّیده قوزغونچه.

قیلیب جهد، آگهي، یِتگیل شهادتگاه عشق ایچره،
بو حسرتخانهده غم آستیده مردار اؤلگونچه.

۳۳۹

بؤلوب خرّم، تبسّم ظاهر اَیلر هر سحر غنچه،
مگر تاپمیش اول آی کؤیی نسیمیدین اثر غنچه.

نزاکتلیغ لبین کولگو چاغی کؤرمیش‌دورور گؤیا
که حیرتدین آغیز آچمیش بؤلوب آسیمه‌سر غنچه.

مگر تار آغزی‌نینگ عشقی غمیغه مبتلا بؤلمیش،
بو کیم دلتنگ اؤلوب هر دم ایچر خون جگر غنچه.

چمن خلوتگهیده باش چیکر فکرت یقاسیغه،
نشان تاپماق لبی اسراریدین ایستر مگر غنچه.

بیلین خذمتغه باغلب باغ صحنیغه بیرور آرا،
مگر تاپمیش‌دورور اول گل قدومیدین خبر غنچه.

لبی خطدین مزیّن بؤلسه خوشتور کیم مناسبدور
زمردپوش قیلسه لعلِ نابینی اگر غنچه.

نگاریم پیکری حسن و صفا گلزاریدور، انده
ابرور رنگین قبا، گل توگمه و زرّین کمر غنچه.

فغان کیم اوشبو گلشن ایچره آسیب حوادثدین
نه فارغ بیر نفسدور گل، نه بیر دم بی‌خطر غنچه.

وصالی صبحی یئتمه‌ی خرّم اؤلمس آگهي کؤنگلی
که آچیلمه‌یدورور تا یئتمه‌یین وقت سحر غنچه.

۳۴۰

قچان سورسه سمند اول شهسوار، آیلانه-آیلانه،
بارور کؤنگلوم انگه بی‌اختیار، ایلانه-ایلانه.

نهان بؤلغچ کؤزومدین اول پریوش، تبلبه ایتلردیک
قیلورمن دمبدم اون آشکار، آیلانه-آیلانه.

یوز و قدّیغه اؤخشش سرو و گل تاپماق ایمس ممکن،
نیچه کیم سَیر باغ ایتسنگ بهار، آیلانه-آیلانه.

اگر بزم ایچره روشن آیله‌سنگ شمعِ جمالینگنی،
کویر جانیم قوشی پروانه‌وار، آیلانه-ایلانه.

کولوب چیقسنگ حرمدین مین غریب ناتوانینگگه،
بؤله‌ی صدقه، باشینگدین، ای نگار، آیلانه-آیلانه.

ترحّم آیله کیم دشت فراقینگدین چیقه آلمان،
نیچه ییلدین بیری مین دلفگار آیلانه-آیلانه.

لطافتلیغ یوزونگ شوق بیله تیگره‌نگده آی و کون
زمانی تینمه‌دی لیل و نهار، آیلانه-آیلانه.

سینینگدیک نازنین زیبا پرینی کؤرمه‌دیم هرگز،
کیزیب دهر ایچره قؤیمه‌ی بیر دیار، آیلانه-آیلانه.

شرفدور آگهي‌غه عجز ایله یؤلونگده باش قؤیسه،
آیاغینگ‌نینگ ایزین، ای شهسوار، آیلانه-آیلانه.

٣۴١

قد و آغزی هجریده درد و غم یئته‌دور المزده جانیمه،
یئتور، ای صبا، بو خبرنی اول قدی سرو و غنچه‌دهانیمه.

غم فرقتیده بلا هجوم ائتیب آلدی جانیم، انگه علاج
تاپیلورمو گر یئته آلمه‌سم مئن اگر مسیح‌نشانیمه.

نئچه ییلدور، ای فلک، اؤرته‌گونگ مئنی هجر اؤتی ارا قمریدیک،
بو جفالرینگ بس ائرور، مئنی یئتور ائمدی سرو روانیمه.

قویاشینگنی، ای فلک، آیلمه منگه عرض کیم قچان اؤخشه‌غه‌ی
لبی شکّر و سؤزی جانفزا، قدی سرو و قاشی کمانیمه.

باشیم اوزره جانیم آلورغه هجریده درد و غم قیلور ازدحام،
نئته‌یین که وه، یئته آلمه‌غوم مئنِ خسته روح روانیمه.

یؤق ائرور مئنینگ کیبی عشق ارا غم و درد و غصّه‌غه مبتلا،
یوگورور فلک، نظر ائت انگه، چیده‌ی آلمه‌ی آه و فغانیمه.

تیلگیم مئنینگ بودور، آگهي، تون و کون خدای کریمدین
که قیلیب رقیبینی دلشکسته، یئتورسه انی مکانیمه.

۳۴۲

قیل، ای ساقی، کرم کیم قیلدی جسمیم ناتوان رؤزه،
خمار جام مَیدین آیله‌دی بغریمنی قان رؤزه.

کؤزوم نورین، بیلیم‌نینگ قوّتین قؤیمه‌ی آلیب، وه کیم
ستم تیغین چیکیبتور ایمدی آیلب قصد جان رؤزه.

توزوبتور قصدیمه رنج و مشقّت لشکرین صف-صف،
مدد مَی خیلیدین ییتمه‌ی منگه بیرمس امان رؤزه.

قدیم کیم اؤق کیبی توز ایردی، چیکمه‌ی بار اندوهی،
خم ایتتی غم یوکی آستیده انداق کیم کمان رؤزه.

مینی می پرتویدین یاغدو عالمغه چیقرغیل کیم
خمار ایچره قرانغو قیلدی باشیمغه جهان رؤزه.

بؤلوب مین تیلبه‌گه جام صبوحی ایچکه‌لی مانع،
آلیبتور عقل و هوشوم، قؤیمه‌یین نام و نشان، رؤزه.

طبیعت کند ایرور، خاطر پریشان، فکر هم ویران،
مینی آدم قطاریدین چیقردی بیگمان رؤزه.

نیچه کوندور که بیر مهوش می لطفی خماریدین
کیتوردی باشیم اوزره شورش آخرزمان رؤزه.

همول حسن اهلی شاهی التفاتی کملیغیدیندور
که موندق آگهي‌غه کؤپ قیلور جورین عیان رؤزه.

٣۴٣

منگه ظلم اَیلب، اول قاتل عیان آهسته-آهسته،
چېکیب تیغینی اَیلر قصد جان آهسته-آهسته.

جفاسی زۆریدین ایکّی کۆزومدین آقتی دریالر
که قالغه‌ی آستیده آنینگ جهان آهسته-آهسته.

اولوسغه اَیله‌گن ظلمین کۆروب، اندین حذر قیلمه‌ی،
کېلیب چېکتیم جفاسین مېن یامان آهسته-آهسته.

بۆلور هجریده زندان گر مېنینگ منزلگهیم بۆلسه
گلستان، بلکه گلزارِ جنان، آهسته-آهسته.

تۆله بیر جام توت، لطف اَیلب، ای ساقی که بو غمدین
قوتولغه‌یمن ایچیب مېن ناتوان آهسته-آهسته.

وفا یۆق دهر باغی‌نینگ گلیده، بېرمه کۆنگلونگنی،
بو کون-تانگله کېتر، ای باغبان، آهسته-آهسته.

اېمس گردونده رعد آوازی کیم هجران تونی ایچره
اېرور اول آگهي چېککن فغان آهسته-آهسته.

٣۴۴

دیدیم: «کامیمنی شیرین آیله لعلینگ شکّری بیرله»،
دیدی: «آچمه آغیز موندق کلام سرسری بیرله».

دیدیم: «بیر تون مبنی بزمینگگه یتکور، ای پری‌پیکر»،
دیدی: «مشکل دورور آدمغه بزم ایتمک پری بیرله».

دیدیم: «آچغیل یوزونگ تا جان تاپه‌ی لعلینگ قیلیب بوسه»،
دیدی: «مقتول اولورسن کیرپیگیم‌نینگ خنجری بیرله».

دیدیم: «بو خاکسارینگ بیرله بیر آقشام هماغوش اول»،
دیدی: «تاپمس معیّت خاک مهرِ خاوری بیرله».

دیدیم: «رحم آیله‌بان، حالیمنی سور، ای خوبلر شاهی»،
دیدی: «شه سوزلشورمو بنده‌لرنینگ احقری بیرله».

دیدیم: «زرّین اوتاغنگ اوزره گوهر خوب یراشیبتور»،
دیدی: «قیلمیش قران خورشید انور مشتری بیرله».

دیدیم: «جانیم کویر هر لحظه اوت اوزره سپندآسا»،
دیدی: «فکر آیلمه لعلیمنی خالِ عنبري بیرله».

دیدیم: «یوز اوزره لعلینگ جان بغیشلر آب حیواندیک»،
دیدی: «تینگ توتمه‌غیل هر سوونی جنّت کوثری بیرله».

دیدیم: «بولمیش منگه کم نقد لطفونگ اوزگه‌دین نیوچون»،
دیدی: «سین بای ایرورسن گنجِ معنی گوهری بیرله».

دیدیم: «قیسی کیشی کامیغه یتکه‌ی بزم وصلینگدین»،
دیدی: «انداق کیشی کیم مالی وافردور زری بیرله».

دیدیم: «نیوچون قاچرسن آگهي‌دین کورگوزوب نفرت».
دیدی: «قوچماق تیلر بیلیمنی جسم لاغری بیرله».

٣۴۵

هر قچان بزم ایچره گر اول شۇخ طنّاز اۇینسه،
جانلرین، اېرمس عجب، عشّاقِ جانباز اۇینسه.

یوز قیامت شوری توشکه‌ی هر کیشی‌نینگ باشیغه،
چنگ و دفغه گر قیلیب آوازینی ساز، اۇینسه.

کۇرگن اېل صیدی بۇلوب باشیغه قیلغه‌ی جان فدا،
زنگ آیاغیغه تاقیب، چست اۇیله کیم باز اۇینسه.

توشمه‌گن قۇل و آیاقدین کیمسه قالمس بزم ارا،
گر بۇلوبان پایکوب و دست‌انداز اۇینسه.

کیم دورور کیم قیلمه‌غه‌ی آلّیده جان نقدین نثار،
کۇرگوزوب گر یوز ادا و شیوه و ناز، اۇینسه.

رقصغه کیرگه‌ی اۇلوک تن داغی تاپیب تازه جان،
چرخ اوروب، رقّاص اۇلوب، چست و سبکتاز اۇینسه.

هېچ کیم دېوانه بۇلمه‌ی قالمه‌غه‌ی گر اول پری
اۇینه‌ماق چاغی اۇزین آیلب فسونساز، اۇینسه.

آق اۇتاوده مجلس اهلی ایچره اۇتلوغ یوز آچیب،
آیله‌گه‌ی قیش موسمین اول نوع کیم یاز، اۇینسه.

پیچ اورر جان و کۇنگول اۇت اوزره توشکن قیل کېبی،
کاکلی بیرله ببریب یوزیگه پرداز، اۇینسه.

گرچه کۇپتور شۇخلر بزم ایچره، لېکن حسن ارا
برچه‌سیدین دلبریم بۇلغوسی ممتاز، اۇینسه.

هر دمی عیسی دمیدېک یوز اۇلوککه جان بېرور،
آگهي شعرین اۇقوب گر تارتیب آواز، اۇینسه.

۳۴۶

خسته جسمیمنی تیلرمن سودره‌مک جانانغچه،
بار و یؤقومنی فدا آلّیده قیلماق جانغچه.

کیچه و کوندوز خیالی خیلی مسکن اَیله‌میش
جان و کؤنگلوم منزلین تا دیدهٔ حیرانغچه.

آفرینش اول پریوش حسنی‌نینگ شیداسیدور،
ذرّه‌دین تا مهرِ رخشان و مهِ تابانغچه.

لعلی و رخساری شوقی تیغیدین بو باغ ارا
سینه‌چاک اؤلمیش‌دورور گل غنچهٔ خندانغچه.

دیمه‌گیل گوهر سؤزینی کیم تفاوت کؤپتورور
قدر ارا خرمهره‌دین یکتا درِ غلتانغچه.

زاهدا، فردوسنی کؤییغه تشبیه اَیلمه
کیم تاموغدین فرق کؤپتور روضهٔ رضوانغچه.

کؤیی گلزاری بهشتی‌نینگ اهرورلر طالبی
هم پری و هم ملک، هم حور ایله غلمانغچه.

بادهٔ لعل لبی‌نینگ نشئه‌سی مخموریدور
کوثر و تسنیم تا سرچشمهٔ حیوانغچه.

زلفی دامیغه سراسر دهر اهلی بؤلمیش اسیر،
سایل ناکامدین تا کامران سلطانغچه.

چون بؤلور مسکن سنگه آخر یبر آستی، نی آسیغ،
گر یبتورسنگ قصر و ایوان اوجینی کیوانغچه.

جام عشرت دَوری خوشتور، آگهي، بو کون، ولی
حیف کیم یؤق فرصتی تانگله ینه دورانغچه.

٣۴٧

اول ستمگرگه بوکون بۇلمیشدور اطوار اۇزگچه
کیم جفادین یېتکورور کۇنگلومگه آزار اۇزگچه.

یۇق عجب، ببطاقت اۇلسم اۇزگچه، اې دۇستلر
کیم بو دم یاریم اېرور اغیارغه یار اۇزگچه.

اۇزگچه دلسوز اېسه آهیم، تانگ اېرمس، اېمدی کیم
دلبریم بۇلمیشدور اۇزگه اېلگه دلدار اۇزگچه.

کۇزلریمدین اۇزگچه قان آقسه، تانگ یۇق کیم بو دم
هجر تیغیدین بۇلوبتور کۇنگلوم افگار اۇزگچه.

وصلیدین دردیمغه هرگز اۇزگه نوع اېتمس دوا،
بۇلمیشم هجری غمیدین گرچه ببمار اۇزگچه.

مېن وفاسیده زمانې اۇزگه ینگلیغ بۇلمه‌غوم،
گرچه بۇلمیشدور جفاده اول ستمکار اۇزگچه.

اۇزگه ینگلیغ توت تۇله ساغر منگه، اې مغبچه
کیم بوکون کۇنگلوم ارا دوران غمی بار اۇزگچه.

گرچه هر دم اۇزگچه چېککونگ جفاسین، اې کۇنگول،
لېک انینگ عشقیده حالینگ قیلمه زنهار اۇزگچه.

آگهي‌غه اۇزگچه لطف اَیلب آچسه اېردی یوز،
اَیتور اېردی وصفیده یوز رنگ اشعار اۇزگچه.

۳۴۸

ساقیا، کیلگیل که شام عید قربان بو کیچه،
قیل جمالینگ پرتوین شمع شبستان بو کیچه.

کیچه ظلماتیده آیدیک یوز آچیب، یوز لطف ایله،
مَی توتوب، قیل مجلس اهلین شاد و خندان بو کیچه.

عارضینگ گلگل آچیب اوّل اؤزونگ می تابیدین،
آیله‌گیل مجلس فضاسینی گلستان بو کیچه.

سؤنگره بزم اهلینی مست و شاد و خرّم آیله‌گیل،
جام لطفونگدین توتوب صهبای احسان بو کیچه.

سؤنگره شیرین لبلرینگدین نکته نقلینی ساچیب،
عیش و عشرت لذّتینی قیل فراوان بو کیچه.

انجمن اهلی نیچه کون بؤلدی کیم مخموردور،
تیز قیلغیل ساغر لطفونگگه دوران بو کیچه.

برچه سیندین کؤز توتر سرخوشلیغ و خوشحاللیغ،
کامیچه قیل برچه‌نی مسرور و شادان بو کیچه.

اؤیله آباد ایت کؤنگوللر ملکینی کیم قالمه‌سون
بیر کؤنگول کاشانه‌سی بیر لحظه ویران بو کیچه.

آگهینی برچه‌دین کؤپ لطف ایله شاد آیله کیم
قالمه‌سون اصلا حزین کؤنگلیده ارمان بوکیچه.

٣۴٩

توتشتی عشقینگ اؤتی، ساقیا، باشدین آیاقیمغه،
ترحّم اَیله بو تون بؤیله مهلک احتراقیمغه.

وصالینگ بزمیده عشرت نویدین یېتکورور هر دم
صراحی قلقلی و مطرب آوازی قولاقیمغه.

قؤلونگدین باده ایچمککه بسې مشتاق اؤلوبتورمن،
توت ایلکینگ بیرله بیر ساغر، باقیب بو اشتیاقیمغه.

قیو ساغر که شیرین لعلینگه بزم ایچره یېتمیشدور،
توتوب یوز لطف ایله، جان طعمینی یېتکور مذاقیمغه.

بو بزم ایچره مرادیم حاصل اېتگیل مستلیک چاغی،
قؤیوب لبنی لبیمغه، پیکرینگ سالیب قؤچاقیمغه.

اگر بو لطفونگه ایستر اېسنگ جان نقدینی پاداش،
بېرورمن بؤلسه یوز جان، سالمه‌یین بیر چین قباقیمغه.

قری دېب آگهینی اَیلمه محروم بزمینگدین،
کؤزوم‌نینگ یاشیغه باق، اې گؤزل، باقمه سیاقیمغه.

۳۵۰

کیلدیلر کلبمغه نیچه دلربالر بو کیچه،
کؤرگوزوب مین خسته‌غه مهر و وفالر بو کیچه.

تیره شامیمنی منوّر قیلغه‌لی خورشیددیک
یوز آچیب، یئتکوردیلر نور و ضیالر بو کیچه.

هر بیری بیر اؤزگه تورلوک التفات ایلب، مینی
قیلدیلر مستغرقِ لطف و عطالر بو کیچه.

بیریسی آچیب تبسم بیرله لعلی دُرجینی،
نکته‌سیدین ساچتی دُرّ پی‌بهالر بو کیچه.

بیری ساز ایلب ادب بیرله طرب قانونینی،
چیکتی تا تانگ آتغوچه دلکش نوالر بو کیچه.

بیریسی اؤینب پریدیک اؤرته‌ده رقاص اؤلوب،
آلدی هوشوم، کؤرگوزوب ناز و ادالر بو کیچه.

بیری ایلب لب-به‌لب گلگون قدحلر دمبدم،
آغزیمه توتتی مِی عشرتفزالر بو کیچه.

بیری مستانه اؤزین آغوشیم ایچره یئتکوروب،
ایله‌دی حاصل منگه کؤپ مدّعالر بو کیچه.

انتهای عمریده شه شفقتیدین آگهي
تاپتی موناق عشرتِ بی‌انتهالر بو کیچه.

«لا» ردیفی

۳۵۱

قصد جان اول شؤخ بیباک ایتتیلا،
تیغ ایله کؤکسومنی یوز چاک ایتتیلا.

لحظه-لحظه ظلم اؤتین تیز آیله‌بان،
جسمیم اول اؤت اوزره خاشاک ایتتیلا.

وای کیم بیر جلوه بیرله اول پری
قصد عقل و هوش و ادراک ایتتیلا.

هر کیچه آهیم چیکیب دود و شرار،
بیرنی انجم، بیرنی افلاک ایتتیلا.

کؤز یاشیمدین نیچه دریا موج اوروب،
چرخنی غرقاب کؤلاک ایتتیلا.

خیل غم زؤر آیله‌بان، عاجز تنیم
پایمال اول نوع کیم خاک ایتتیلا.

آگهي، تانگ یؤق فغانیم کیم فلک
ظلم ایله جانیم المناک ایتتیلا.

۳۵۲

وه، ینه غم خیلی باشیم اوزره غوغا قیلدیلا،
هوش و صبریم ملکینی تاراج و یغما قیلدیلا.

هجری آتشگاهیغه، وه کیم ینه جان و کؤنگول
توشتی و باشدین آیاق قالمه‌ی اثر، یاقیلدیلا.

عشق رازین یاشورور ایردیم کؤنگولده، وه نیته‌ی،
قان یاشیم یوز ساری آقیب، آشکارا قیلدیلا.

وصلی بؤستانی مقامیم ایردی، وه، ایمدی منگه
چرخ ظلمی هجری زندانینی مأوا قیلدیلا.

محنت و غم شدّتی آهیم اؤتین تیز اَیله‌بان،
هر کیچه دود و شرارین چرخ‌فرسا قیلدیلا.

واقف ایردی آگهي حالیدین اول سلطان حسن،
بیلمه‌دیم مونچه تغافل نیگه پیدا قیلدیلا.

«ی» ردیفی

۳۵۳

عشقینگ غمی که صبح ازلدور بدایتی،
شام ابددین اوتکوسی آنینگ نهایتی.

حفّاظ چرخ قیلغوسی تکرار هر سحر،
اېرمس قویاش کتاب جمالینگ بیر آیتی.

هر تون نجوم دېمه، ساچیلغن سرشک اېرور،
یېغلتتی بسکه چرخنی آهیم سرایتی.

لطف ایله سرگذشتیم اېشیت، بۇلمه‌یین ملول
کیم گلگه خوش کۇرونگوسی بلبل حکایتی.

مقصد رضای دۇست اگر اېرسه، خۇب اېمس
اهل وفاغه محنت هجران شکایتی.

بیر کیمسه دهر ظلمیدین ایمن اېمس، مگر
هر کیمگه یېتسه جام صبوحی حمایتی.

مقصود منزلیغه قچان یۇل تاپر کیشی
تا یېتمه‌گونچه هادی دولت هدایتی.

آسوده‌لیغ کۇنگول تیله‌سنگ، قۇی املنی کیم
اول بیر یۇلې که یۇقتور انینگ حدّ و غایتی.

گر غالب اۇلسه آگهي غم خیلیغه، نې تانگ
کیم یاریدیر شهنشهِ عادل عنایتی.

۳۵۴

بارمو بیر بدعهد اول شوخِ دغاآیین کیبی
کیم قیلور کوپ وعده‌لر یالغان، باریدور چین کیبی.

قیل تماشا گل یوزین کیم آتشین می تابیدین
بولغوسی گه ارغوان‌آسا، گهي نسرین کیبی.

نطق روح‌الله[۵۵] اولوکنی تیرگوزورده بولمه‌غه‌ی،
لعلیدین تقریر تاپغن نکتهٔ شیرین کیبی.

دلکش ایرمس سنبل خوشبوی گل سیراب اوزه،
تیرله‌گن رخساری اوزره گیسوی مشکین کیبی.

اول پری عشقی ارا جانبازلر کوپتور، ولي
پاکباز ایرمس بیری بو عاشق مسکین کیبی.

گرچه مَیدین رندلر آلوده اَیلرلر ایتک،
لیک تردامن ایمسلر زاهد خودبین کیبی.

هر کیشی کیم ارّه ینگلیغ بولسه بدخوی و درشت،
دهر دون ایلتر انی اوج سماغه سین کیبی.

سالغوسی گردون پریشانلیغ بنات‌النّعش‌دیک،
توزسه مجلس دوستلر ناگه اگر پروین کیبی.

راسترولیق، آگهي، سالمیش سینی رخدیک قیراق،
قرب شه تاپغه‌ی ایدینگ، کجرو ایسنگ فرزین کیبی.

---

[۵۵] «روح‌الله» حضرت عیسی علیه‌السلام‌نینگ لقبی

۳۵۵

نوبهار ایامی هر کیم قیلسه صحرا سَیرینی،
ایله‌گنچه، حظ تاپر، فردوس اعلا سَیرینی.

کؤنگلیده قالمس کدورتدین اثر، قیلسه اگر
مرغزار و بیشه‌لرنینگ خاطرآرا سَیرینی.

بحر ینگلیغ طبعیدین موج اورغوسی فیض و فتوح،
گه-گهي زورق مینیب گر قیلسه دریا سَیرینی.

صنعِ حق اسراریدین واقف بؤلور گر اَیلسه،
چشم عبرت‌بین آچیب، اصناف اشیا سَیرینی.

بهره تاپغه‌ی اؤزگچه قیلسه گهي بو سَیر ارا
اولیالر مرقدی‌نینگ عبرت‌افزا سَیرینی.

یتکورور کؤپ سود دنیا سَیری اول سیّارغه
کیم سوروب رخشِ تفکّر قیلسه عقبا سَیرینی.

فیضلر بو برچه‌دین آرتیق تاپر گر اَیلسه
یأس ارا قالغن دل محزون و شیدا سَیرینی.

گلشن راحت دورور فقر و قناعت گؤشه‌سی،
قیلمه‌غونچه لبک نِي بیلسون کیشی تا سَیرینی.

آگهي‌نینگ کؤنگلی هم بیر خوش‌هوا صحرا ایرور،
اول نگار لطف‌خؤ قیلغه‌یمو آیا سَیرینی؟

۳۵۶

اي جمالینگدور جهان زیبنده‌سی،
آی و کون ایرمس انینگ مانند‌ه‌سی.

حسن ملکیده ایرورسن پادشاه،
خؤبلردور آستانینگ بنده‌سی.

خوانِ حسنونگ‌نینگ گداسی کبلدی گل،
ایگنیده یوز پاره بؤلغن ژنده‌سی.

غنچه حیرتدین آچیبتور آغزینی،
تا که ظاهر بؤلدی لعلینگ خنده‌سی.

اؤزنی عشّاقینگگه منسوب اَیله‌بان،
آفتاب اؤلدی یؤلونگ افکنده‌سی.

جلوه بیرسنگ قامتینگگه باغ ارا،
سرو ایله شمشاد اؤلور شرمنده‌سی.

لطف ایتیب، سؤر آگهي‌نینگ حالینی،
گرچه لطفونگ‌نینگ ایمس ارزنده‌سی.

۳۵۷

گلعذاریم کیم بوکون سَیر گلستان اَیله‌دی،
حسنیدین گلشننی رشک باغ رضوان اَیله‌دی.

تا آلیب یوزدین نقاب، اؤلدی پریدیک جلوه‌گر،
گل، بؤلوب دیوانه‌سی، چاک گریبان اَیله‌دی.

لبلریدین گه-گهي پنهان تبسّملر قیلیب،
غنچه‌لر بغرینی گه-گه رشکدین قان اَیله‌دی.

غنچه حیرتدین آغیز آچتی، ییقیلدی یپرگه گل،
باغ ارا تا لعل و رخسارین نمایان اَیله‌دی.

گل تپرده غنچه آغزی بؤسه اَیلب ایلکینی،
رشک اؤتیغه جانِ بیماریمنی سؤزان اَیله‌دی.

اول گل آچیق یوز بیله گل سَیرین اَیلب هر طرف،
بلبل شیدا کیبی کؤنگلومنی نالان اَیله‌دی.

وه، بو نِي طرز خرام ایردی که عالم اهلینی
بیر ادا بیرله اسیر و زار و حیران اَیله‌دی.

اَیله‌گیل، ایِ گل، وفا بلبلغه کیم بیش کون سینی
گردش گردون بو گلشن ایچره مهمان اَیله‌دی.

مهربانلیغ کؤرگوزوب کیلگن گلستان سَیریغه،
آگهي اول گل فداسی جوهر جان اَیله‌دی.

۳۵۸

کؤرمه‌سم مهر جمالین، ماهِ انورنی نیته‌ی؟
سؤرمه‌سم لعل زلالین، آب کوثرنی نیته‌ی؟

قدّی‌نینگ رعنا نهالین گر تماشا قیلمه‌سم،
باغ ارا نظّارهٔ سرو و صنوبرنی نیته‌ی؟

اول گل‌اندامیم اگر مجلسده ساقی بؤلمسه،
لعلگون صهبانی و گلرنگ ساغرنی نیته‌ی؟

هر نفس شیرین کلامی جانغه راحت بیرمسه،
بزم ارا قند و نبات و شهد و شکّرنی نیته‌ی؟

بؤلمسه گر جلوه‌گر رخساری اوزره کاکلی،
گل اوزه بؤلغن پریشان سنبل ترنی نیته‌ی؟

بیرمسه باشیمغه زینت آستانین توفراغی،
افسرِ دارانی و تاجِ سکندرنی نیته‌ی؟

تیره شامیمنی وصالی صبحیدین یاروتمسه،
ماه انورنی نه آیله‌ی، مهر خاورنی نیته‌ی؟

بؤلمسه احباب بزمی عیشی اسبابیغه خرج،
کیسّه‌ده محبوس بؤلغن سیم ایله زرنی نیته‌ی؟

آگهي گر باقمسه خؤبلر سری، عیب ایتمه کیم
بزم ارا چون یؤقتور اول آی، اؤزگه دلبرنی نیته‌ی؟

۳۵۹

بو ینگلیغ کیم کلامینگ اہلگه‌دور جانپرور، اي طوطی،
مسیحیم لعلیدین تاتتینگ مگر کیم شکّر، اي طوطی.

نظر تا اول یوز و لب کوزگوسی و شهدیغه قیلدینگ،
سوزونگدور صاف و جانبخش و حلاوت‌گستر، اي طوطی.

چو شکّرریز قیلدینگ هر نفس شیرین کلامینگنی،
باری قوشلر گروهی ایچره بولدونگ سرور، اي طوطی.

چو یوق آب حیاتِ عمردین سرسبزلیق تاپماق،
نه حاصل خضردیک قیلسنگ لباسینگ اخضر، اي طوطی.

حلاوتلیغ فرح‌گستر سوزونگ باعث دورور بو کیم
قفس قیدی ارا تون-کون ابرورسن مضطر، اي طوطی.

فلک بیدادی یاییدین چیقیب سنچیلغن اوقلردور،
گمان ابتمه تن زارینگ ارا بال و پر، اي طوطی.

خموش اول، جاه ایستب، سوزده کوزگوزمه هنر، کوزگیل
که جاه اهلی جهانده بي‌هنردور اکثر، اي طوطی.

هنرپرور سوزونگدین باشینگه کبلگن بلا دفعین
قیله آلمس گر اولسه هر پرینگ بیر خنجر، اي طوطی.

اگر کام آلماق ابتسنگ آرزو شه لطفی شهدیدین،
سوزونگنی آگهي‌دیک آیله لذّت‌پرور، اي طوطی.

۳۶۰

کېلیب ناگه مېنی اول قاشی یا اۏلتورمه‌ی اۏلتوردی،
آتیب مژگان اۏقین، اَیلب جفا، اۏلتورمه‌ی اۏلتوردی.

دېدیم یوز یالباریب، قاشیمده بیر دم اۏلتوروب اۏلتور،
بهانه اَیله‌بان شرم و حیا، اۏلتورمه‌ی اۏلتوردی.

امیدیم بو اېدی کیم اۏلتوروب دلدارلیغ قیلغه‌ی،
ولېکن کۏرگوزوب ناز و ادا اۏلتورمه‌ی اۏلتوردی.

مېن اۏلتورماق تیلب، ایلکین توتوب توشتوم آیاغیغه،
اول استغنا قیلیب ظاهر منگا، اۏلتورمه‌ی اۏلتوردی.

باریب مجلسلریغه، اۏلتوروب تیرگوزدی عشّاقین،
مېنی لېکن کېلیب کلبم ارا، اۏلتورمه‌ی اۏلتوردی.

یېتوشکچ باشیمه تارتیب قیلیچ، بیر لحظه اۏلتور دېب،
تومن مینگ یالباریب قیلدیم دعا، اۏلتورمه‌ی اۏلتوردی.

فغان کیم آگهي‌نینگ کلبه‌سیغه کېلگچ اول ظالم،
جفا شمشیرینی تارتیب انگه، اۏلتورمه‌ی اۏلتوردی.

۳۶۱

اې پری، منع اېتمه‌گیل بزم وصالینگدین مېنی،
بهره‌مند اېتکیل تماشای جمالینگدین مېنی.

لطف ایله جمع اېت پریشان خاطریم، اَیلب حساب
زمرهٔ دېوانهٔ آشفته‌حالینگدین مېنی.

کامیم اېتتی تلخ هجرینگ زهری، شیرین‌کام قیل
ساغر لعلینگ ارا جانبخش بالینگدین مېنی.

تیغ عشقینگدین اۏلوبمن، تیرگوزه آلمس مسیح
گر اۏزونگ تیرگوزمه‌سنگ شیرین مقالینگدین مېنی.

آدم‌آسا روضهٔ کۏیونگده برخوردار قیل
لذّت نظّارهٔ نورس نهالینگدین مېنی.

خلوت وصلینگ ارا اغیارنی محرم قیلیب،
اَیلمه محروم حسن بېمثالینگدین مېنی.

نېچه کیم حور و پری آلّیمده بۏلسه جلوه‌گر،
اۏتکره آلمس دمې فکر و خیالینگدین مېنی.

غم تاشی سیندوردی عیشیم ساغرین، اې پیر دَیر،
می توتوب مست اَیله‌گیل سینغن سفالینگدین مېنی.

عشق ترکینی بویورغونگ آگهيغه، ناصحا،
اَیلمه آزرده بو امر محالینگدین مېنی.

۳۶۲

بارِ جهان که خوشتورور گلشنِ عیش‌خانه‌سی،
راحت جسم و جان ایرور بزم طرب نشانه‌سی.

بزم ایلی صبرینی آلیب رقصغه جانلرین سالور،
مطرب خوشنواسی‌نینگ شوق‌فزا ترانه‌سی.

جام جم ایچره شربت جان کیبی خوشگوار ایرور،
ساغر زرنگار ارا صاف می مغانه‌سی.

عشق ایلی جان و کؤنگلی‌نینگ سؤز و گدازی شرحینی
روشن ایترگه تیل دورور شمعلری زبانه‌سی.

قصدی یوز آچیب آیله‌مک ایلنی اسیر دام عشق،
زلفِ سیاهین اؤرمکی شؤخلری بهانه‌سی.

چیککوسی جانئی زلفیغه لعل زلالی خال ایله،
دامیغه بند ایتر همول قوشئی بو آب و دانه‌سی.

بزمی میسّر اؤلسه گر، خرج قیلورغه آز ایرور
بیر کیچه‌لیک نشاطیغه، یبر یوزی‌نینگ خزانه‌سی.

دهر طربگاهی بسي دلکش و کؤپ ایرور، ولي
حیف که یؤقتورور انینگ عشرت جاودانه‌سی.

مدّت عمرین، آگهي، چیکسون اوغان اوزاققه کیم
عیش و طرب زمانیدور شاه زمان زمانه‌سی.

۳۶۳

اي یوزونگ برج صباحت اختری،
هر سؤزونگ دُرجِ فصاحت گوهری.

قاشلرینگ شمشیر جلّاد اجل،
کؤزلرینگدور شهر خیبر کافری.

صورتینگ روح مجسّم شکل ارا،
طلعتینگ نور تجلّی مظهری.

کاکلینگدور سنبل گلزارِ حسن،
قامتینگ باغ لطافت عرعری.

تازه رخسارینگ گلستانِ بهشت،
لبلرینگ شهدیدور آنینگ کوثری.

تیغ نازینگ قاتل اهل جهان،
خیل غمزه‌نگ جان و دل یغماگری.

آستانینگدور گدالر مرجعی،
خاک پایینگ کبلدی شه‌لر افسری.

آدم اولدور بو جهان اهلی ارا،
قیسی حیوان‌نینگ ایسه سیم و زری.

کیرمه‌گه‌ی زرسیز کیشیلیک سانیغه،
سعدی اؤلسون فضل ارا یا انوري.

حالیمه بیر باق کرمدین تا بؤله‌ی
رتبه‌ده اهل جهان‌نینگ سروری.

آگهینی لطف ایله قیلغیل عزیز
کیم ایرور اول عشق اهلی‌نینگ احقری.

۳۶۴

آغزین قچان ذکر اَیله‌سم، شیرین‌مقال اَیلر مبنی،
ببلین قچان فکر اَیله‌سم، نازک خیال اَیلر مبنی.

اول آی قاشی‌نینگ شکلینی وصف ابتمک ابتسم آرزؤ،
حیرت سپهریده انینگ فکری هلال اَیلر مبنی.

قدّی نهالی‌نینگ قچان اوصافیغه سورسم قلم،
زبا عبارت فکرتی انداق که نال اَیلر مبنی.

شیرین سؤزی تعریفیده گر نکته سورمک ایسته‌سم،
نازک معاني دقّتی حیران و لال اَیلر مبنی.

باقیب یوزیغه جمع ابته‌ی دیسم پریشان خاطریم،
حایل بؤلوب مشکین ساچی، آشفته‌حال اَیلر مبنی.

حسنی کمالینی، نی تانگ، وصف اَیله‌سم تکرار ایله
کیم اوشبو معنی عشق ارا صاحب‌کمال اَیلر مبنی.

شیدا کؤنگول کؤزگوسیده هر وقت بؤلسه جلوه‌گر
اول دلربانینگ صورتی، صورت‌مثال اَیلر مبنی.

جانیم قتیغلیغدین لبی هجریده تندین چیقمه‌دی،
ابمدی یوز اؤلگندین بتر بو انفعال اَیلر مبنی.

هر نی جفا کیم اَیلسه، منّت توترمن جانیمه
کیم لطفی‌نینگ شایسته‌سی اوشبو خصال اَیلر مبنی.

وصلی خیالی کبچه‌لر همدم منگه، وه کیم اؤزی،
بیلمان، قیو تون محرم بزم وصال اَیلر مبنی.

آغزی وصالی فکرینی هر دم قیلورمن، آگهي،
آخر عدم، البتّه، بو فکر محال اَیلر مبنی.

۳۶۵

چو قیلدی عارض و قدّینگ تماشا بلبل و قمری،
گل ایله سرو ساری باقمس اصلا بلبل و قمری.

هوای سرو و گل قیلمس، نیدین کیم باغ ارا کؤرگچ،
یوز و قدّینگ هواسین قیلدی پیدا بلبل و قمری.

چیکر رخسار و قدّینگ شوق بیرله بیر نفس تینمه‌ی
نوالر دلکشا و بهجت‌افزا بلبل و قمری.

تون و کون خوش ادا و جانفزا اون بیرله گؤیادور،
گل و سروینگ جمالین کؤردی گؤیا بلبل و قمری.

بو گلشن ایچره تاپتی تا یوز و قدّینگ وصالینی،
گل و سرو اِیتمه‌دی هر گز تمنّا بلبل و قمری.

ازلده کویدی عشقینگ اؤتیغه، کؤرگیل که جسمیده
کول آثارین عیان اِیتتی سروپا بلبل و قمری.

کرم اَیلب گلستان سَیرینی ترک اِیتمه کیم یِیتسون
مراد و مقصدیغه کامیچه تا بلبل و قمری.

نظر ایستر اِیسنگ گر جاهل و عالمغه، بیلگیل کیم
اِیرور زاغ و زغن نادان و دانا بلبل و قمری.

تانگ اِیرمس، آگهيچه بؤلمسه سؤز اهلی کیم هر قوش
نوا توزمک بیله بؤلغه‌یمی آیا بلبل و قمری؟

۳۶۶

اول نوع تموّج ینه کؤز یاشیمه یېتتی
کیم آشتی باشیمدین، دېمه سوو باشیمه یېتتی.

کؤرگن کیشی غم بحریده امواج بلا دېر
چینلر که الم زهرین ایچیب قاشیمه یېتتی.

یالغوز دېمه آهیم اؤتی کویدیردی تنیمنی،
کول قیلدی ایچیم اوّل و سؤنگ تاشیمه یېتتی.

حالیمنی کؤروب، هوشی قاچیب، باردی اؤزیدین،
هجران تونیده هر کیشی کیم قاشیمه یېتتی.

عیب اَیله‌منگیز حال زبونیم که ازلده
بو نقش مېنینگ خامهٔ نقّاشیمه یېتتی.

کېتمیش اېدی جان گوهر نطقین تیله‌بان، شُکر
کیم اوشبو گدا اول لبی دُرپاشیمه یېتتی.

کؤنگلوم بیله بارغچ بیر اؤق آتتی ایکیمیزگه،
مېندین اؤتوبان ناوکی یؤلداشیمه یېتتی.

اشکیم یېتوشوب، حالیمه رحم اَیله‌دی اول شوخ،
یوز شکر که بو لحظه یاشیم یاشیمه یېتتی.

کؤپ سؤز دېمک اؤلتوردی مېنی، آگهي، آخر،
فریاد که تیل تیغی مېنینگ باشیمه یېتتی.

۳۶۷

گر حساب ایتسه اول آی عشّاقِ زاریدین مبنی،
نبگه منع آیلر تماشای عذاریدین مبنی.

قوللر ایچره خوار ایسم، تانگ یؤق که اول سلطان حسن،
خارج ایتمیشدور کمین قوللر قطاریدین مبنی.

کؤککه یبتکه‌ی ایردی باشیم، قدریم آرتیب ایل ارا،
پست اگر توتمس ایسه کؤیی غباریدین مبنی.

لطفی بیرله کامراندور اؤزگه، مبن محرومم‌ن،
ای اجل، قوتقر بو حالیم ننگ و عاریدین مبنی.

اؤلمک اول قاتل‌نینگ ایلکیده مبنینگ کامیم ایرور،
آیله‌منگ تهدید تیغِ آبداریدین مبنی.

یؤق عجب، آهیم شراری بیرله یاقسم کؤکنی کیم
اؤرته‌دی هجران اؤتی محرق شراریدین مبنی.

گرچه اول گل وصلیدین آییرغوسی گردون، ولی
اؤتکره آلمس زمانی خارخایدین مبنی.

مبن وفادین یوز ایوورمسمن زمانی، گرچه اول
قهر آیلب، سالدی چشمِ اعتباریدین مبنی.

لطفیدین اوزمان امیدیم، آگهي، هر نبچه کیم
قهری خارج قیلدی وصل اهلی شماریدین مبنی.

۳۶۸

بول کیچه اول آی کلبهٔ احزانیمه کیلدی،
کؤنگلی چیدهمه‌ی ناله و افغانیمه، کیلدی.

کؤکدین تیله‌گن کامیم اؤلوب یپرده میسّر،
خورشید آچیب چهره، شبستانیمه کیلدی.

عشّاق ارا بؤلسم، نِی عجب، ایمدی غنی کیم
اول گنجِ وفا گؤشهٔ ویرانیمه کیلدی.

بیطاقت ایدی جان و دلیم هجریده، یوز شکر
کیم یپرگه‌لی آرام دل و جانیمه، کیلدی.

یوز لطف ایله یوز بؤسه منگه یپرگه‌لی یوزدین
بؤینیمغه قؤلین سالدی، یاووق یانیمه کیلدی.

آلغچ یوزیدین بؤسه، کولومسوب دیدی: «لعلیم
اؤپ ایمدی که نوبت لب خندانیمه کیلدی.

لعلیم سنگه جان یپرگوسی، یؤق خضر سویی کیم
مخصوص بو ایش چشمهٔ حیوانیمه کیلدی».

مِن جان کیبی قوچتوم یپلینی، لعلینی سؤردوم،
اول روحِ رواندیک تن عریانیمه کیلدی.

تانگ آتغوچه یاتتیم قوچوشوب، آگهي، بو تون،
وصل آیتی گؤیا که مِنینگ شأنیمه کیلدی.

۳۶۹

اي صبا، بول کون باریب، البتّه، جانانیم سری
عرض قیل یوز درد و غم یوز قۇیغنین جانیم سری.

ذرّه ینگلیغ اضطرابیمنی شب هجرانیده،
قیل عیان، اَیلب هوا خورشید تابانیم سری.

فرقتیده بلبل‌آسا زار کۇنگلوم ناله‌سین
یېتکور افغان و غریو اَیلب گلستانیم سری.

دردیدین هر دم اۇلرگه یېتکنیم کیفیّتین
اَیتغیل بیر-بیر باریب عیسای دورانیم سری.

غم تونی هجر اۇتیغه پروانه ینگلیغ کویگنیم
اَیله روشن، عزم اېتیب شمعِ شبستانیم سری.

قالغنین سۇزدین تیلیم‌نینگ اَیت گۇیالیغ بیله،
یوز قۇیوب یار ادافهم و سخندانیم سری.

آگهي یۇلونگگه اَیلر نقدِ جانینی نثار،
گر دېسنگ حالین باریب درگاهِ سلطانیم سری.

۳۷۰

قچان کیم اول پری کؤزدین نهان اؤلدی، نهان اؤلدی،
ایشیم مجنون کیبی آه و فغان اؤلدی، فغان اؤلدی.

چیق استقبالیغه، ای دل، نثاری ایله جان نقدین
که دیرلر بو طرف اول شه روان اؤلدی، روان اؤلدی.

کؤنگولده آتشِ عشقینگ نهان اسره‌ی دیدیم، ای شؤخ،
نیته‌ی آهیم شراریدین عیان اؤلدی، عیان اؤلدی.

اؤشول کون کیم یاروتتینگ حسن ایوانین جمالینگدین،
دلِ ویرانیم عشقینگگه مکان اؤلدی، مکان اؤلدی.

حزین جانیمغه درد و غم اؤقین یاغدورغه‌لی هر دم،
یوزونگ اوزره ایکی قاشینگ کمان اؤلدی، کمان اؤلدی.

اینانمان، ای که دیرسن دلربالرده وفا باردور،
یقیندور کیم بو سؤز منگه گمان اؤلدی، گمان اؤلدی.

تون و کون چیقمه‌سم میخانه‌دین، نی عیب کیم انده
کیشی کیم کیردی کلفتدین آمان اؤلدی، آمان اؤلدی.

جهان سوداسیدین، ای کیم تیلرسن سود تاپغه‌یسن،
بو سودا سودی، بیلگیل کیم زیان اؤلدی، زیان اؤلدی.

اگرچه یخشیدور احباب ایله بزم ایتمگینگ هر تون،
ولی آگاهینی قاودینگ، یامان اؤلدی، یامان اؤلدی.

۳۷۱

اي یوزونگدین منفعلدور آفتاب خاوری،
وی دمینگدیندور خجل عیسی دمِ جانپروری.

کسب نور اَیلر یوزونگدین کیچه-کوندوز آی و کون،
نِي اوچون کیم اول اِیرور حسن و لطافت مصدری.

بیر نظرده آلغوسی فتّان کؤزونگ یوز جان و دل،
سیندیک اِیرمستور جهانده هیچ کیم‌نینگ دلبری.

تاپمه‌سم لعلینگ زلالین، حاجت اِیرمستور منگه
آب حیوان شریتی و باغِ رضوان کوثری.

اجتناب اَیلب، کؤزومدین بؤلماغینگ پنهان نیدور،
چونکه مین دیوانهٔ بیخان و مانمن، سین پری.

نیتتی وصلینگ مخزنیدین بیر دِرم قیلسنگ کرم،
سین اِیرورسن شاه، مین کؤیونگ گدای احقری.

آگهي، ییتسه انینگ خاک جنابی باشیمه،
حاجت اِیرمستور منگه سلطان دوران افسری.

۳۷۲

مېنی اول ببوفا قاتل بو آقشام کېلمه‌ی اؤلتوردی،
وفا قتلیمغه قیلغن وعده‌سیغه قیلمه‌ی اؤلتوردی.

آلیب کؤنگلومنی کېتتی، سؤنگ کېلیب بیر سؤرمه‌دی حالیم،
طریقِ دلربالیغ شیوه‌سینی بیلمه‌ی اؤلتوردی.

مېن آنینگ انتظارین تارتیبان تا صبح اؤلتوردوم،
مېنی اول مدّعیلر بزمیدین ایریلمه‌ی اؤلتوردی.

قاچیب اویقو کؤزومدین، برچه عالم یاندی آهیمدین،
تغافل بیرله بو حالیم کؤزیگه ایلمه‌ی اؤلتوردی.

توزوب اغیا ایله صحبت، ایچیب تانگ آتقوچه ساغر،
مېنی سرمستلیکدین بیر نفس آییلمه‌ی اؤلتوردی.

مرادیم اېردی آنینگ تیغی زخمیدین قتیل اؤلماق،
فغان کیم قتلیمه تیغی دمی تارتیلمه‌ی اؤلتوردی.

حیاتیم باعثی اېردی سؤزی، فریاد کیم نَیله‌ی،
ایکی شیرین لبی بیر نکته‌گه آچیلمه‌ی اؤلتوردی.

تاپر اېردیم وصالیدین دوا هجرانی دردیغه،
بو دردیمغه بو آقشام اول دوا تاپیلمه‌ی اؤلتوردی.

شه عادلغه داد آیله‌ی قؤلیدین، آگهي، قؤی کیم
مېنی اول ببوفا قاتل بو آقشام کېلمه‌ی اؤلتوردی.

۳۷۳

اشکیمه گر کناره یۏق، بۏلمسه بۏلمسون، نېتەی،
آهیمه هم شماره یۏق، بۏلمسه بۏلمسون، نېتەی.

هر دم اولوسغه لطف ایله باققوسی، قهر ایله ولې
مېن ساری بیر نظاره یۏق، بۏلمسه بۏلمسون، نېتەی.

عشق اېلی کۏنگلی دردیغه چاره قیلور، ولې مېنینگ
درد دلیمغه چاره یۏق، بۏلمسه بۏلمسون، نېتەی.

هجر ایله ضعفیم اۏیله کیم آه حزینیم اۏتیغه
شعله بیله شراره یۏق، بۏلمسه بۏلمسون، نېتەی.

جان لبیدین چو بېرمەدی جسمیمه، وه که قاشیدین
قتلیمه هم اشاره یۏق، بۏلمسه بۏلمسون، نېتەی.

کۏییغه بارسم اېتگوسی وصلیغه وعده، اول دغی
بۏلغوسی باره-باره یۏق، بۏلمسه بۏلمسون، نېتەی.

طالعی روشن اۏزگەنینگ لطفی قویاشی نوریدین،
مېن کېبی بختی قاره یۏق، بۏلمسه بۏلمسون، نېتەی.

بۏلدی ستارەسی ایسیغ خلققه مهرِ یاری گرم،
مېنده ایسیغ ستاره یۏق، بۏلمسه بۏلمسون، نېتەی.

دېدیم: «اۏلوبتور آگهي اشکی کنارەسیز»، دېدی:
«آشکینه گر کناره یۏق، بۏلمسه بۏلمسون، نېتەی».

۳۷۴

درد دلیم انگه دېدیم، دېمه انی منگا، دېدی،
کیم منگه عاشق اۏلسه، اول لازم اېرور انگا، دېدی.

یوز اوزه ایکّی نرگسینگ، وه، نې بلا قرا دېدیم،
کۏنگلونگ و جانینگ آلغوچی ایکّی قرا بلا، دېدی.

لبلرینگ آغزیمه یېتور، جان تاپه‌یین، انگه دېدیم،
لعلی تبسّم اَیله‌بان، یۏقمو اۏلوم سنگا، دېدی.

قوچماق اېرور ببلینگ حزین کۏنگلومه مدّعا، دېدیم،
یۏقمو اویاتینگ اوشبو سۏز دېگه‌لی، بې‌اِبا، دېدی.

حسنونگه اَیله‌یین نظر، مېن ساری بیر قرا، دېدیم،
یاشوروبان یوزین، کېت، اې مسخره، ببحیا، دېدی.

بۏسهٔ لب ثواب اوچون اَیله منگه عطا، دېدیم،
قاش و قپاغینی چیتیب، قۏی، بو سۏزونگ خطا، دېدی.

وه، نېدین اېرکن اېتمه‌گونگ هېچ وفا منگا، دېدیم،
ظاهر اۏلوبتورور قچان حسن اېلیدین وفا، دېدی.

خسته کۏنگولغه قیلغه‌سن مونچه نېدین جفا، دېدیم،
دېمه جفا آنی سېنینگ دردینگه‌دور دوا، دېدی.

آگهي کامینی نېدین اَیلمه‌گونگ روا، دېدیم،
کام تاپرمو جانین اول قیلمه‌غوچه فدا، دېدی.

۳۷۵

اَیلب مېنی فراق ارا حیران اول آی غمی،
بغریمنی قیلدی قیغو بیله قان اول آی غمی.

وه نَیله‌یین که جسمِ نزاریمنی هجر ارا
کلفت اؤتیغه اَیله‌دی سوزان اول آی غمی.

تون-کون حزین کؤنگولنی نېچه فکرگه سالیب،
یېتکوردی عقل و هوشومه نقصان اول آی غمی،

آهیمنی دوددېک چیقریب کؤککه هر کېچه،
ایکّی کؤزومنی اَیله‌دی گریان اول آی غمی.

بیر یاندین اېل جفاسی اؤق باشیمه یاغیب،
جانیمغه قصد قیلغوسی بیر یان اول آی غمی.

کؤنگلوم اوییغه جمع بؤلوب بېحد و عدد،
حالیمنی قیلدی اوسرو پریشان اول آی غمی.

دلجمعلیغ منگه نېچوک اؤلسون که بیر نفس
چیقماق کؤنگولدین اؤلمه‌دی امکان اول آی غمی.

راحت اوچون تموغ تیلرم کیم جهان ارا
بېردی عذابلر نېچه الوان اول آی غمی.

اېمدی تیریکلیک، آگهي، عشق ایچره قیده‌دور،
موندق که قصد قیلدی منگه جان اول آی غمی.

۳۷۶

اي جنابینگ لایقی جان تحفه‌سی،
یؤق مناسب بحر ایله کان تحفه‌سی.

زر ساچر هر کون یؤلونگ توفراقیغه،
بو دورور خورشید رخشان تحفه‌سی.

باشینگه ساچماقده انجم گوهری
ایلکیده گردون گردان تحفه‌سی.

بزمگاهینگ عشرت‌افزا جامی‌نینگ
لایقیدور آب حیوان تحفه‌سی.

آستانینگ خاکیغه درخور ایمس
جز سرشکیم چشمِ گریان تحفه‌سی.

حضرتینگدین یارلیغ یبتکچ، مبنی
فکرتیده قیلدی حیران تحفه‌سی.

چون ایمس ایردی جنابینگ لایقی
دُرّ و لعلی گنجِ دوران تحفه‌سی.

لاجرم، جان نقدین آلیب کیلمیشم،
مؤردین بودور سلیمان تحفه‌سی.

پادشاها، آگهي‌دین قیل قبول
کیم بودور عمریده تاپغان تحفه‌سی.

۳۷۷

تا که بزم ایچره حریف لعل جانان اؤلدی چای،
جانفزالیغ ایچره رشکِ آب حیوان اؤلدی چای.

جانفزا طعم و طرب‌انگیز کیفیّت بیله،
جملهٔ عالم اهلیگه راحت جان اؤلدی چای.

گؤییا کیم چای اهرور مهر گیه، یؤقسه نهدین
هم گدا مطلوبی، هم مرغوب سلطان اؤلدی چای.

تاپتی عزّ و اعتبار اول نوع آفاق ایچره کیم
سربسر مقبول اهل کفر و ایمان اؤلدی چای.

تاپسه هر مجلس خزان فصلی کیبی افسرده‌لیغ،
جلوه‌گر اؤلغچ، بهارآسا گلستان اؤلدی، چای.

یهتگوسی کؤزلرگه یوز نور و کؤنگوللرغه سُرور،
هر قچان چینی قدح ایچره نمایان اؤلدی چای.

یهتسه هر مشکل کیشی آلدیغه معنی فکریده،
ایچکچ، اول مشکل انینگ آلّیده آسان اؤلدی، چای.

خسته جانلرغه دوا، بهمار تنلرغه شفا
بؤلمسه مونچه نهدین مشهور دوران اؤلدی چای.

اِي حکیم، اهمدی دوایی اَیله‌مکدین فارغ اؤل
کیم باری بهمارلر دردیغه درمان اؤلدی چای.

گر بودور خاصیّتی آنینگ جهان بازاریده،
یوز دِرم هم بؤلسه بیر مثقالی ارزان اؤلدی چای.

اوشبو تعریف، آگهي، بس بؤلغوسیدور چایغه،
کیم طرب‌افزای بزم حضرت خان اؤلدی چای.

۳۷۸

آلدی کؤنگلومنی مېنینگ بېرگینه دلبرگینه‌یې،
تیشی گوهرگینه‌یې، لبلری شکّرگینه‌یې.

جلوه‌گر بؤلدی پریدېک سوروبان رخشینی تېز
چابکِ ترگینه‌یې، شوخِ ستمگرگینه‌یې.

بیر باقیب هوش و خرد نقدینی غارت قیلدی
کؤزی کافرگینه‌یې، کیرپیگی نشترگینه‌یې.

قیلدی حیران مېنی یوز ناز و ادا ظاهر اېتیب
سیم‌پیکرگینه‌یې، سؤزلری گوهرگینه‌یې.

اؤرته‌بان عشق اؤتیغه جان و تنیم آیله‌دی کول
یوزی انورگینه‌یې، خالی معنبرگینه‌یې.

آلدی عقل و خرد و صبر و قراریمنی سوروب
بیر تکاورگینه‌یې، شوخ دلاورگینه‌یې.

قچان اؤلغه‌ی که منگه کېلسه سوروب رخشینی اول
نازپرورگینه‌یې، ظالم کافرگینه‌یې.

مېنده خود قالمه‌دی بیر ذرّه کېبی طاقت و تاب،
آیله‌گیل، یا رب، انی تېز میسّرگینه‌یې.

آگهي، بیل، کېچه-کوندوز ایشیدور آه و فغان،
کیمگه کیم اوچره‌سه بیر یاشغینه دلبرگینه‌یې.

۳۷۹

اي مهربانیم، کیل بیری، گلدیک یناغینگنی اؤپه‌ی،
گاهي باشینگدین ایورولوب، گاهي آیاغینگنی اؤپه‌ی.

کؤپ مدّت اؤلدی کیم کؤره آلمه‌ی ساغینمیشمن سیني،
کیل کیم قوچوب نازک بیلینگ، قاش و قباغینگنی اؤپه‌ی.

رازِ دلیم پنهان سنگه دیمک بهانه ایله‌بان،
آهسته ایلکیم بؤینونگه سالیب قولاغینگنی اؤپه‌ی.

زهرِ غمینگدین نیچه وقت اؤلدی که ایردیم تلخکام،
بیر رخصت ایمدی، لطف ایتیب، شیرین دوداغینگنی اؤپه‌ی.

انداق منگه بؤل مهربان بزمِ وصالینگ ایچره کیم
کؤکسونگگه کؤکسوم یپتکوروب، سیمین سقاغینگنی اؤپه‌ی.

اي شهسواریم مرکبی، قؤیغیل قدم مین ساری کیم
یؤلونگگه توفراق ایله‌بان باشیم، تویاغینگنی اؤپه‌ی.

کیل آگهي آغوشیغه عریان بؤلوب، اي گلبدن،
تا کؤیلک‌آسا تیتره‌بان باشدین آیاغینگنی اؤپه‌ی.

٣٨٠

تا مېن غم عشق مبتلاسی،
باشیمغه یاغر فلک بلاسی.

کؤزومگه جهاننی تیره قیلدی
مشکین ساچی شامی‌نینگ قراسی.

دېمه قاش و کیرپیگی که جانیم
قصدیغه چېکیلگن اوق و یاسی.

اې زار کؤنگول، نه چاره آیله‌ی
کیم جانغه توگنمه‌دی جفاسی.

کؤکسومده اېرور عدددین افزون
شمشیر جفاسی‌نینگ یراسی.

فریاد که یېتمه‌دی زمانې
بیر زخمیمه مرهم وفاسی.

گردوندین اؤتر حزین کؤنگول‌نینگ
هر کېچه فغانلری صداسی.

یوز عمرده آیتیلیب توگنمس
اندوهِ فراقی ماجراسی.

گر آگهیغه قیلور جفا اول،
لېکن انگه ایش انینگ دعاسی.

٣٨١

شکر کیم گردون ترحّم رسمینی فن اَیله‌دی،
بیر قویاش رخساریدین کؤزومنی روشن اَیله‌دی.

یاروتورغه تیره کلبمنی طرب انواریدین
مطلبیم شمعِ شبستانیمنی مسکن اَیله‌دی.

انتظار ایله قررغن کؤزلریم یاروتغه‌لی،
اول کؤزوم نوری یوزینی پرتوافکن اَیله‌دی.

هجری بحریدین چیقیب بو کون مرادیم گوهری،
جانِ ویرانیمنی وصلی بیرله مخزن اَیله‌دی.

سبل کلفتدین بوزولغن خاطریم ویرانه‌سین
شادلیغ معماری معمور و مزیّن اَیله‌دی.

آچیلیب کامیم گلی بهجت بهاری فیضیدین،
جنّت‌آسا عشرتیم بزمینی گلشن اَیله‌دی.

ساقی دوران توتوب مقصد می گلگونینی،
بزم عیشیم روضه باغیدیک ملوّن اَیله‌دی.

اول می ایچره جلوه اَیلب اول بت نورس یوزی،
آلّیده آشفته کؤنگلومنی برهمن اَیله‌دی.

نِی سؤررسیز آگهي‌دین حالی‌نینگ کیفیّتین
کیم تیلین حیرت هجومی لال و الکن اَیله‌دی.

مستزادلر

١

وه، منگه، قهر اېتیب اول قاتل بېباک صنم،
بېرەدور زهر جفا،
التفات آیلەبان اغیارغه، تینمەی بیر دم،
توتەدور جام وفا.

غم عشق ایچره فغانیم اؤتی‌نینگ شعلەلری
باریب آفاق سری،
کول انینگ حُرقتیدین بؤلدی تمام عالم،
کویوبان ارض و سما.

نې عجب، عشق ارا دیوانەلیغ اظهار اېتسم
که اؤشول رشک پری،
عقل و هوشومنی مېنینگ قؤیمەیین آلدی کم کم،
کؤرگوزوب ناز و ادا.

دیسم اول شؤخِ پریوشنی پریزاد اگر،
تانگ ایمس کیم هرگز
بؤلماغی ممکن ایمس دهر ارا جنس آدم،
بو صفت عشوه‌نما.

صدق ایله یؤلیده باشیمنی قؤیوبمن تون و کون،
پایمال ایتمک اوچون،
قیلغه‌من گر کیلیبان قؤیسه باشیم اوزره قدم،
نقد جانیمنی فدا.

چیکیب اندین ستم و جور و جفا، اؤلمکّه
یئتمیشم اوسرو یاووق،
رحم بو حالیمه اَیلب نفسی ظلم و ستم
قیلمه‌دی ترک اصلا.

هجر اندوهی بیله بؤلسه مشوّش کؤنگلونگ،
آگهي، غم یئمه کیم
برچه تشویشینگ اؤلور محو اگر لطف و کرم
قیلسه دلدار سنگا.

٢

اې یار، سنگه اوشبو جهان باغی ارا گل
بیر عاشق حیران،
دیدارینگه شیدا،
بیر شیفته‌دور کاکل مشکینینگه سنبل،
هم حالی پریشان،
هم باشیده سودا.

هم سرو قدینگ جلوه‌سینی کؤرگه‌لی قمری،
هر دم چېکیبان آه،
بالکل باریب اؤزدین،
هم گل یوزونگه محو جمال اؤلغه‌لی بلبل
تون-کون چېکر افغان،
تینمه‌ی دمې اصلا.

تا توشتی فراقینگگه مېنینگ غمزده کؤنگلوم،
هر لحظه یانادور،
یوز درد اؤتی ایچره،
اېمدی انگه تارترغه دمې صبر و تحمّل
یؤق محنت هجران،
رحم اَیله نگارا.

فریاد که اسلام اېلینی قتل قیلورغه
مستانه سوروب آت،
انداق قیلیچ اوردونگ
کیم یېتتی دم تیغینگ ایله قتلغه بالکل
مجموع مسلمان،
اې کافر ترسا!

چشم کرمینگ بیر نگهی قیلغوسی آباد
عالمنی سراسر،
نیدور بو ستم کیم
چیکمکنی دریغ آیلمه‌گونگ تیغ تغافل،
بۆلسه نیچه ویران
معمورۀ دنیا.

حسنونگنی تماشا قیلیبان، بهره آلورلر
کۆزوم بیله کۆنگلوم
بیر-بیریدن افزون،
زنهار که ایمدی یازیبان یوز اوزه کاکل،
آیلب انی پنهان،
منع ایتمه تماشا.

مین کیم ایشیکینگ بنده‌لری عاجزیدورمن،
شکر ایتمک ایشیمدور،
گر آچ و گر تۆق،
لطفونگگه قیلورمن باری حال ایچره توکّل،
یا رازقِ منّان،
سینسن انگه دانا.

هی هی، نی طراوتلیغ ایرور باغ جمالینگ
کیم تیرگوسیدور گل
اندین همه عالم،
موندین دورور انواع گل و لاله بیله مُل،
هم جیب گلستان،
هم دامن صحرا.

هجرینگ غمی زهرینی ایچیب آگهي زار،
اۆلمککه یئتیبتور،
کامیغه یئتوشمه‌ی،
قیلمه نفسي حالینی سۆرماقده تعلّل،
ای عیسی دوران،
قیلغیل انی احیا.

٣

هجرینگ تونیده قالمیشم، آچ، ایِ مهِ تابان،
خورشید کبی یوز،
کؤنگلوم اوییني سبل غمینگ اَیله‌دی ویران،
وصلینگدین انی توز.

یلدا شبی‌دیک شام فراقینگ اوزاق اؤلدی،
صبحیدین اثر یؤق،
کلبمغه کبلیب اؤیله که خورشید درخشان،
قیلغیل انی کوندوز.

قهرینگ بیله هر لحظه منگه ناوک آترسن،
قیل ایمدی تماشا،
اول نوع که سنچیلدی مینینگ جسمیمه پیکان،
هر مؤییم اوزه یوز.

هر دم منگه بیداد فراقینگ ییتوشوب، آه،
تینمه‌ی چیکه‌دورمن،
آهیم شرریدور کؤرینور چرخ اوزه هر یان،
دیمه انی یولدوز.

شیرین دهنینگ شوقیده، ای شوخ دلارا،
رحم ایت که نیچه ییل
فرهاد کیبی قازدیره‌دور کؤنگلومه دوران،
غم تاغینی یالغوز.

نی ییتکنیدین یؤق خبرینگ اوشبو گداغه
کؤیونگده ساووقدین،
اؤتدیک قیزه‌دورسن کییبان، ای شهِ خوبان،
سنجاب ایله قندوز.

فریاد که اؤلتوردی غمینگ آگهي ینگلیغ
مین زار حزینی،
بیر قطره قیلیب لعل لبینگ نؤشیدین احسان،
کیلگیل مینی تیرگوز.

مربّعلر

١

جمالینگ شوقیده یاقتی فلکنی اؤتلوغ افغانیم،
باری یېر یوزینی طوفانغه ببردی چشم گریانیم،
اېشیت دادیمنی اېمدی دردینگ اؤلدی قاصد جانیم،
نگاریم، مهربانیم، مکرمت تختیده سلطانیم.

اؤتوبتور التفاتینگ آرزؤسی بیرله آی و ییل،
کؤزوم گریان، تنیم لرزان، کؤنگول نالان و الکن تیل،
باقیب عین کرمدین اوشبو حالیمغه ترحّم قیل،
نگاریم، مهربانیم، مکرمت تختیده سلطانیم.

توشوب معقول کؤنگلونگگه رقیب‌نینگ هرزه گفتاری،
همیشه قصدی نازک خاطرینگ‌نینگ کؤنگلوم آزاری،
زمانې ترک آزار اېت، منگه رحم ایله‌بان بارې
نگاریم، مهربانیم، مکرمت تختیده سلطانیم.

کرم رخشی عنانین مېن ساری بیر دم اېوورمسسن،
خضردېک باشیم اوزره مقدمینگ هرگز یېتورمسسن،
اۏلرگه یېتمیشم دردینگ چېکیب، حالیمنی سۏرمسسن،
نگاریم، مهربانیم، مکرمت تختیده سلطانیم.

قیلیب کۏپ وعده‌لر، بیرینه قیلمسسن وفا هرگز،
وفا مېندین کۏررسن، ترک قیلمسسن جفا هرگز،
دمې تأثیر قیلمس ناله و زاریم سنگا هرگز،
نگاریم، مهربانیم، مکرمت تختیده سلطانیم.

وصالینگگه قیلور اغیار تون-کون عیش ایله عشرت،
فراقینگده نصیبیم‌دور مېنینگ اندوه ایله کلفت،
دېگیل، بو ناتوانینگگه نېدین کۏرگوزمه‌گونگ شفقت،
نگاریم، مهربانیم، مکرمت تختیده سلطانیم.

یېتر مونگلوغ باشیمغه هر نفس یوز مینگ بلا سېندین،
ولېکن ظاهر اۏلمس لحظه‌یې مهر و وفا سېندین،
قچانغه تېگرو چېککه‌یمن جفا اوزره جفا سېندین،
نگاریم، مهربانیم، مکرمت تختیده سلطانیم.

کېچه-کوندوز فراقینگ تیره زندانی منگه مسکن،
ستم اۏق یېتیب سېندین تن و جانیمده یوز روزن،
قۏلونگدین کیمگه داد اَیله‌ی که عالم ایچره سېندورسن
نگاریم، مهربانیم، مکرمت تختیده سلطانیم.

وفا سېندین تیلب، کۏیونگ ارا بسیار ییغلرمن،
فغانیم تیغدین بغریم قیلیب افگار ییغلرمن،
قۏیوب یوز آستانه‌نگ توفراغیغه، زار ییغلرمن،
نگاریم، مهربانیم، مکرمت تختیده سلطانیم.

بوکون، جان عزیزیم، بادهٔ لطفونگ بیلن شاد ایت،
شکسته خاطریم ویرانینی معمور و آباد ایت،
بو قرّی قولنی، یعنی درد و غم بندیدین آزاد ایت،
نگاریم، مهربانیم، مکرمت تختیده سلطانیم.

اؤتوب عمروم دعاگوی جناب چرخ‌ساییننگمن،
یؤلونگده یوز نیاز و عجز بیرله خاک پایینگمن،
ترحّم اَیله‌گیل حالیمغه کیم مسکین گدایینگمن
نگاریم، مهربانیم، مکرمت تختیده سلطانیم.

کؤروب لطف و عطا سیندین جهان ایچره باری آدم،
تاپیب کام و مرادینی ایرورلر خوشدل و خرّم،
ولی منده‌ک ایمستور هیچکیمگه التفاتینگ کم،
نگاریم، مهربانیم، مکرمت تختیده سلطانیم.

تیلب لطفونگنی، مسکن گؤشهٔ کؤیونگنی تا قیلدیم،
عتابینگ اؤتیغه یوز مینگ عقوبت بیرله یاقیلدیم،
بیله آلمان، سنگه شوم طالعیمدین نی خطا قیلدیم،
نگاریم، مهربانیم، مکرمت تختیده سلطانیم.

نیچه مدّت دورور کیم سالمه‌دینگ کؤنگلونگگه یادیمنی،
ایشیت ایمدی مروّت کؤرگوزوب افغان و دادیمنی،
منی ناکام قؤیمه موندین آرتیق، بیر مرادیمنی،
نگاریم، مهربانیم، مکرمت تختیده سلطانیم.

مُروّت اَیله کیم افتادهٔ خاک رهینگدورمن،
غلام آستان و جبهه‌سای درگهینگدورمن،
قریلیغ دردیدین پژمرده بؤلغن آگهینگدورمن،
نگاریم، مهربانیم، مکرمت تختیده سلطانیم.

٢

اول پریوش کیم دل و جانیمده عشقی داغیدور،
قدّی شمشاد و یوزی گل، لعلی گل یفراغیدور،
بزمگاهیم وصلیدین بو کبچه جنّت باغیدور،
ساقیا، جام طرب کېلتور که عشرت چاغیدور.

عشقیده صادقلیغیمنی گؤییا کیم بیلدی یار
کیم مېنی عشّاق ارا لطفی کؤزیغه ایلدی یار،
گل یوزین آچیب کېلیب، بزمیمنی گلشن قیلدی یار،
ساقیا، جام طرب کېلتور که عشرت چاغیدور.

یوز ادا بیرله کېلیب کلبمنی مأوا اَیله‌دی،
برقعین آلیب، جمالین مجلس‌آرا اَیله‌دی،
وصلیدین اسباب عیشیمنی مهیّا اَیله‌دی،
ساقیا، جام طرب کېلتور که عشرت چاغیدور.

حور ینگلیغ قامتی زیبا و حسنی بی‌بدیل،
بیر لبی کوثر ملاحتده، بیریدور سلسبیل،
مجلسیم فیض جمالیدین بهشت‌آسا جمیل،
ساقیا، جام طرب کیلتور که عشرت چاغیدور.

آیلنیب کامیم بیله بو کیچه دَور آسمان،
منزلیم شمع شبستانیمغه بؤلمیشدور مکان،
خلوتیم محفوظ و یؤق اغیاردین نام و نشان،
ساقیا، جام طرب کیلتور که عشرت چاغیدور.

وقت اسرور صبح و هوا جانپرور و فصل بهار،
مسکنیم گلشن فضاسی و مقامیم لاله‌زار،
همدم و همصحبتیم بیر سروقد و گلعذار،
ساقیا، جام طرب کیلتور که عشرت چاغیدور.

قیزدی بزمیم اول صفت کیم مجلس کاووس و کی،
ساز اؤلوب کیردی نواغه غیژک و تنبور و نی،
ترک ایتیب تقوانی ایمدی ایچکه‌لی رندانه می،
ساقیا، جام طرب کیلتور که عشرت چاغیدور.

قرّیلیغ هنگامی ایردی انتهای عمر هم
کیم بو تون حق بیر ییگیت وصلین منگه قیلدی کرم،
وقت مسعود و کیچه مهتاب و صحبت مغتنم،
ساقیا، جام طرب کیلتور که عشرت چاغیدور.

آگهیغه عمریده بو نوع بیر تون بیردی دست
کیم انگه بیر مغبچه خلوتده بؤلدی همنشست،
ایمدی بؤلسه خوشتورور تانگ آتقوچه مسرور و مست،
ساقیا، جام طرب کیلتور که عشرت چاغیدور.

مخمسلر

«الف» ردیفی

فیروز غزلیگه مخمس

١

تنیمغه بیردی جان، لعل شکربارینگگه سلّمنا،
کؤزومنی روشن اپتتی، نور دیدارینگگه سلّمنا،
مقیّد قیلدی کؤنگلوم، زلف پُرتارینگگه سلّمنا،
نگارا، آلدی هوشوم، طرز رفتارینگگه سلّمنا،
یاروتتی تیره کلبم، مهر رخسارینگگه سلّمنا.

تیلب لطفونگنی، توتتوم عمرلر کؤیونگ ارا منزل،
وجودیم توفراق اؤلدی، بؤلمه‌دی بو مطلبیم حاصل،
ترحّم اَیله بو حالیمغه، اي بیباک سنگین‌دل،
ایشیم قاتل کؤزونگ بیدادیدین بؤلمیش بسي مشکل،
ایچیب قانیمنی تؤیمس، چشم خونبارینگگه سلّمنا.

وصالینگ طالبیدور عالم ایچره کافر و مومن،
ایمسلر لحظه‌یي عشقینگ جفا و جوریدین ایمن،
اگرچه اؤلگوسیدور برچه یوز محنت بیله، لیکن
لبینگ سؤزدین بیرور جان اؤلگن ایلگه درد عشقینگدین،
روانپرور لب و جانبخش گفتارینگگه سلّمنا.

فزونراقدور عددین جنس وصلینگ‌نینگ خریداری،
بو سوداده بیرور جان نقدینی خورسند اؤلوب باری،
مناسبدور الر حالیغه قیلسنگ رحم اظهاری،
همه عشق اهلیدور، ای مغبچه، زلفونگ گرفتاری،
باری دین اهلینی بند ایتتی، زنّارینگگه سلّمنا.

وفا یؤلین توتوب، دلجؤلیق آتین برق‌تاز اَیلب،
یتوشتونگ کلبمه لطفونگ کؤپ و قهرینگنی آز اَیلب،
ولیکن حیله‌پرور نکته بیرله سرفراز اَیلب،
دیدینگ: «لطف اَیله‌گوم»، اؤلتوردینگ امّا نیچه ناز اَیلب.
اگر لطفونگ بو ایرسه، جور و آزارینگگه سلّمنا.

تیلرمن بنده‌لیک قانینی کؤیونگده نیاز ایتسم،
باشیمنی آستانینگ سجده‌سیدین سرفراز ایتسم،
ولي مقبولونگ اؤلمس عمرلر موناق نماز ایتسم،
قیلورسن ناز اگر مین هر نیچه عرض نیاز ایتسم،
ستمگر مهوشا، بو نوع اطوارینگگه سلّمنا.

مدام ایت، آگهي، بیر لحظه تینمای قدّ و زلفین وصف،
کؤنگولنی خوش توتوب، قیل اؤینه‌ی-اؤینای قدّ و زلفین وصف
که یتگه‌ی مقصدیغه کیم که قیلغای قدّ و زلفین وصف،
سنگه فیروز اؤلوب بخت ایتتینگ اول آی قدّ و زلفین وصف،
بو ینگلیغ طبعِ نازک بیرله اشعارینگگه سلّمنا.

نوايي غزليگه مخمّس

٢

نگار مايلِ اغيارمو اېکن آيا؟
بو بېدليدين انگه عارمو اېکن آيا؟
و يا منگه داغی غمخوارمو اېکن آيا؟
اول آی بو تېلبه بيله يارمو اېکن آيا؟
ضميری ايچره غميم بارمو اېکن آيا؟

فغان که تشلب اول آی هجر اؤتيغه کېتتی مېنی،
اول اؤت باشيمدين آياق اؤرته‌بان اېريتتی مېنی،
هم آلدی هوشوم و بيلمان که سؤنگره نېتتی مېنی،
بو کيم فراق اؤزومدين خبرسيز اېتتی مېنی،
اؤزی بيرارته خبردارمو اېکن آيا؟

کؤنگول اؤزی غمی‌نینگ چاره‌سین قیله آلمس،
مېنینگ فراق ارا حالیمنی هم بیله آلمس،
دمې اول آی سرِ کؤییدین آیریله آلمس،
مېن اول طرف باره آلمان، کؤنگول کېله آلمس،
مېنینگدېک اول داغی بېمارمو اېکن آیا؟

سحر چاغیده کېلیب، کلبم آیله‌بان مسکن،
یاتیب چو اویقوغه میل اېتتی اول مهِ پُرفن،
باریب آیاغی اوچیغه مېنِ اسیرِ محن،
کؤزوم تابانیغه کیم شام وصل سورترمن،
اویوبمو اېرکن و بېدارمو اېکن آیا؟

یوز اوزره زلفینی تا آچتی نامسلمانیم،
اؤت ایچره توشتی و کویدی دلِ پریشانیم،
جهانئی یاقسه، نې تانگ، اېمدی اؤتلوغ افغانیم،
کمند زلفی که آچیلغچ اوچتی ایمانیم،
رسن‌مو رشتهٔ زنّارمو اېکن آیا؟

خمار شدّتیدین کؤنگلوم اؤلدی بې‌آزرم،
نې زهد اېمدی ملایم منگه، نې تقوی نرم
که مېنده قالمه‌دی اصلا حیا و ننگ و شرم،
چو خرقه باده‌غه رهن اؤلدی، بؤلمیشم سرگرم،
گراوغه نوبتِ دستارمو اېکن آیا؟

مېنینگ بو پندیم اېشیت، آگهي، اېسنگ آدم،
فنا یؤلیده وجودینگ یوکینی آیله عدم،
یېترگه منزل مقصودغه سعی قیل سېن هم،
نوایې اؤزلوکیدین کېچتی، داغی قؤیدی قدم
بو یؤلده، اېمدی سبکبارمو اېکن آیا؟

مونس خوارزمي غزلیگه مخمّس

٣

اي خیل غمزه‌نگ تاراجی بیرله یېتمیش سراسر امکانغه یغما،
عشوه‌نگ سپاهی چاپغونلریدین توشمیش گدا و سلطانغه یغما،
فتّان کؤزونگ‌نینگ ایماسیدیندور آدمغه آفت، حیوانغه یغما،
وه، نې بلالیغ کؤزدور سنگه کیم سالمیش نگاهینگ دورانغه یغما،
مردملرینگدین کفر ایچره غارت، کیرپیکلرینگدین ایمانغه یغما.

هم چاک اېتیب گل هر یان گریبان، هم نسترنغه یوز پاره خفتان،
هم سنبلِ تر اعضاسی لرزان، هم سریسر دور پژمرده ریحان،
هم غنچه بغری قت- قت بؤلوب قان، هم نرگس اؤلمیش مبهوت و حیران،
هم سرو رعنا اندامی عریان، هم نخل زېبا حالی پریشان،
گؤیا که سالمیش قدّینگ نهالی بیر جلوه بیرله بؤستانغه یغما.

عشقینگ جفاسی دامی اسیری تا بؤلمیشم مېن بختِ سیه کیم،
سېندین ترحّم بیر کؤرمه‌دیم، اي حسن و ملاحت ملکیده شه کیم،
مېن ناتوان و زار و حزینینگ، آخر سنگه نې قیلدیم گنه کیم،
غمزه‌نگ سپاهین تارتیب یېتوشتونگ مېن مبتلانینگ قصدیغه، وه کیم
بو ترکتازینگ آشوبی سالدی کؤنگلومگه غارت هم جانغه یغما.

حیرتغه سالدی قدّینگ خرامی باغ جنان‌نینگ عرعرلرینی،
بېقدر قیلدی لعلینگ کلامی قنّاد عالم شکّرلرینی،
بیر شؤخ سېندېک یؤقتور، نېچه کیم کؤردوم جهان‌نینگ دلبرلرینی،
یېتگچ خیالینگ، تؤکتی کؤزومدین دامنغه اشکیم گوهرلرینی،
غوّاصدېک کیم ساحلغه تؤککه‌ی دُرلرنی، سالغچ عمّانغه یغما.

ناگه یېتوشسه گر هر کیشی‌نینگ کؤنگلیغه عشقینگ تیغی یَراسی،
هرگز تاپیلمس بو عالم ایچره تا اؤلمه‌غونچه آنینگ دواسی،
بیلمان که سېنده باردور نه خصلت، ای خؤبلرنینگ فرمانرواسی،
آچغچ جمالینگ، کؤز مردمیدین تاراج بؤلدی نور و ضیاسی،
اول نوعدور کیم یېتگه‌ی پریدین، بیر جلوه قیلغچ، انسانغه یغما.

عشقینگ غمیدین بو عالم ایچره آهین فلکدین آشورمه‌غن کیم؟
هجرینگ تونیده ییغلب تون و کون بیت‌الحزنده اؤلتورمه‌غن کیم؟
هر دم یوتوب قان، محنت تاشیدین جان شیشه‌سینی سیندورمه‌غن کیم؟
بیر کیمسه یؤقتور عالم ایچینده نقدِ دلینی آلدورمه‌غن کیم
گؤیا که یېتمیش عشقینگ بلاسی غارتگریدن هر یانغه یغما.

سېنسن لطافت تختی اوزه شه، حُسن اهلیدورلر خیل سپاهینگ،
بؤلسون، الهی، تا رؤز محشر افزون و عالی اقبال و جاهینگ،
توتغیل قولاغ کیم آلینگده حالین عرض اېتگوسی بو حالی تباهینگ،
غمدین بوزولغن کؤنگلومگه یغما سالماغلیق ایستر خال سیاهینگ،
نه حاصل آیلر اېرکن بو هندو سالماق بیله اول ویرانغه یغما.

ترغیب اېتر کؤپ اهل جهانني اضعاف ایله زر نذر آیله‌مککه،
آیلر دعالر گنج کرمدین اتلاف ایله زر نذر آیله‌مککه،
قانع اېمستور، اېلدین طریق انصاف ایله زر نذر آیله‌مککه،
زاهد که اېلنی آیلر دلالت اصراف ایله زر نذر آیله‌مککه،
اول حیله‌گرگه بودور غرض کیم سالغه‌ی گروه نادانغه یغما.

جانا، اېشیتگیل اهل وفاغه اوسرو ستمگر قاتل اېمیش عشق
کیم آگهیغه جور و جفادین قیلمس زمانې اؤزگه بیر ایش عشق،
آیلب ترحّم، حالیغه باق کیم اېمدی تېز[٥٦] اېتمیش قتلیغه تیش عشق،
مونسنی آیلب حیران جمالینگ تاراجین آنینگ قصد آیله‌میش عشق،
حیرته‌من کیم آلغه‌ی نېسین اول سالماق بیله بو حیرانغه یغما.

---

[٥٦] ک. نشریده، «تېز» سؤزی توشیب قالگن.

نوايي غزليگه مخمّس

۴

اي باغ حسنونگ فيضيدين گلر طراوت اِلتوا[٥٧]،
بلبل غم عشقينگ ارا اهل نواغه پيشوا،
عالم گلستانی ارا بؤی نسيمينگ استوا،
اي نوبهار عارضينگ صبحيغه جانپرور هوا،
اندين گل و بلبل تاپيب يوز برگ بيرله مينگ نوا.

جنّتده طوبی‌نينگ بلند اقبال و جاهی، نېگه کيم،
افلاک اوجی سدره‌نينگ آرامگاهی، نېگه کيم،
موناق الر بو منزلت تاپتی الهی، نېگه کيم،
طوبی و شاخ سدره‌دور کؤيونگ گياهی، نېگه کيم
عشّاق اشک و آهيدين هر دم تاپر آب و هوا.

[٥٧] «طراوت‌اِلتوا»، يعنی: «گلر ينگيليک و گؤزللیککه اؤره‌لگن»

رنجور هجرینگ نالهٔ جانکاه تارتیب صبح و شام،
دارالشفای کؤیونگه امید بیرله اورسه گام،
جُلّاب وصلینگنی انگه بېر، اې حکیم لاینام،
زهر فراقینگدین قیو عاشق که بؤلدی تلخکام،
نؤش وصالینگ یېتمسه، عیسی انگه تاپمس دوا.

آدم عدم خاکی اېدی یوز مینگ قرون و ازمنه،
نې انده جسم اېردی، نې جان، نې بیر ثواب و نې گنه،
اؤز خواهشینگ بیرله انگه قیلدینگ وجود اویین بنه،
قیلمه‌ی قبول ایجادی‌نینگ امکانی یؤق سؤنگره ینه،
مقبولنی رد اَیله‌مک لطفونگدین اؤلغه‌یمو روا.

هوشینگ قولاغینی توتوب هر دم بو پندیمنی اېشیت،
ساکن وطن ایچره بؤلوب، اطراف عالم سیرین اېت،
اغیار بیرله انجمن هر نېچه امکاندور قیزیت،
زاهد، کؤنگول‌نینگ خلوتین مطلوب غیریدین اریت،
سېن سَیر قیلسنگ گر کېره‌ک کؤنگلونگده بؤلسون انزوا.

گر ایستر اېرسنگ، آگهي، اول یوز ساری سالماق نظر،
کؤزگه فنا میدانی‌نینگ گردیدین اېت کحل بصر،
بیر ذرّه چاغلیغ قؤیمه‌غیل جسمینگ غباریدین اثر،
دېسنگ، نوایي، جان ارا محبوب بؤلسون جلوه‌گر،
اوّل گؤنگول کؤزگوسیدین محو اَیله نقش ماسوا.

«ب» ردیفی

نوايي غزلیگه مخمّس

۵

اي کؤنگول، بؤلسنگ اگر هوش و خرددین بهره‌یاب،
چرخدین کؤز توتمه بؤلماق دهر ارا عزّت‌مآب.
ناگهان آیلب سنگه بیر مهر قیلماق ارتکاب،
ساچسه انجمدین فلک باشینگگه یوز مینگ دُرّ ناب،
ژالهٔ غم بیل که یاغدورغه‌ی بیر آفتلیغ سحاب.

یؤق هدف بو ژاله‌غه اهل جهاندین اؤزگه کیم
یېتگچ اؤق، مجروح قیلمس جسم و جاندین اؤزگه کیم
یاغماغیدین سود یؤق اېلگه زیاندین اؤزگه کیم
نې غرض بو ژاله‌نی یاغدورسه اندین اؤزگه کیم
عمر نخلین سیندوروب، تن گلبنین قیلغه‌ی خراب.

عالم ایچره هېچ بیر مخلوق قدرت‌کیش اېمس،
بیر نفس سَیر و سکونده اختیاراندیش اېمس،
بو کلامیمنی اېشیتگیل گر قولاغینگ ریش اېمس،
آفرینش بحریدین گردون حبابې بیش اېمس.
بارمو امکان کیمسه‌گه بیر قطره سوو بېرمک حباب.

ممکن اېرمس اېلگه بیر مشکل آچیلغه‌ی چرخدین،
حکمت اهلی بو طمع بېهوده قیلغه‌ی چرخدین،
تنگری تقدیری دورور هر نې که کېلغه‌ی چرخدین،
روزی آرتوق بؤلماغین هر کیم که بیلغه‌ی چرخدین،
زال ینگلیغ‌دور که رازق چرخنی قیلغه‌ی خطاب.

گرچه گردوندور بسی ذی‌شوکت و رفعت‌مدار،
حکم حق آلیده دور لېکن ضعیف و خوار و زار،
هرنه صادر بۇلسه اندین، یۇقتور انده اختیار،
بۇلسه اېردی قدرتی کیم لحظه‌یې توتغه‌ی قرار،
تون و کون تینمه‌ی بو نوع اېتگه‌یمو اېردی اضطراب.

هر دم اوستیگه هجوم آیلب انینگ یوز مینگ محن،
بار غم تارتردین اۇلمیشدور انگه عاجز بدن،
قیلغه‌لی آرام بیر یېرده توته آلمس وطن،
اول دغی اۇز حالیغه حیران اېرور انداق که من،
انده هم سرگشته‌لیک، انداق که مېنده پیچ و تاب.

ایسته‌بان مطلوبینی، تارتیب محن حددین فزون،
خیل فرقت سنگبارانی قدین قیلمیش نگون،
غم لگدکوبیدین اۇلمیش مېن کېبی زار و زبون،
جسمی آنینگ هم حوادث ضربه‌سیدین نیلگون،
تاپمه‌یین مقصودینی مېندېک نېچه آیلب شتاب.

اول قیلیب قوللوقده قدّینی نگون انداق که مېن،
بې‌اراده آیله‌مس سَیر و سکون انداق که مېن،
خذمت امریده قیلور سعیِین فزون انداق که مېن،
قدر ایلگیده بۇلور اول هم زبون انداق که مېن،
آلمه‌ی اول مېندین حساب، انداق که مېن اندین حساب.

ایسته‌سنگ آزاده‌لیغ کسبیده بې‌اندازه سود،
خاطرینگنی قیلمه‌غیل هرگز گرفتار قیود،
آگهي‌دېک ترک آیلب هر نه کیم بود و نبود،
اې نوایي، سالک اېرسنگ حق وجودین بیل وجود،
ماسوی الله[٥٨]نی عدم، والله اعلم بالصّواب[٥٩].

---

[٥٨] «ماسوی الله» عباره‌سی، «تنگریدن باشقه همه نرسه یا هر بیر نرسه» دېگن معنانی انگلته‌دی؛ دېمک: «تنگریدن باشقه نرسه‌نی عدم بیل» دېیدی شاعر اۇزیگه اۇزی.
[٥٩] یعنی: «نیمه تۇغری اېکنیگه تنگری بیلگووچی‌راقدور»

نوایي غزلیگه مخمّس

۶

صبح می نوش ایتگه‌لی، ای دلبر عشرت‌مآب،
بزم ارا مسکن توتوب خورشید ینگلیغ بی‌نقاب،
ایلکینگه آلغچ قدح، گه لطف اَیلب، گه عتاب،
ایکّی اوتلوغ نرگسینگ کیم قیلدیلر بغریم کباب،
بیریدور عینِ خمار ایچینده، بیری مست خواب.

درد ایله محنت سپاهی صف توزوب فرخاشیمه،
یتگوسیدور عشق میدانیده هر دم قاشیمه،
سین دغی رحم اَیلَمه‌ی بو حال ایله کوز یاشیمه،
تیغ تارتیب دم آله آلمه‌ی یتوشتینگ باشیمه،
گویا، خورشید ینگلیغ یوزلده کوزگوزدینگ شتاب.

عشق ظلمیدین یتیب جانیمغه نشتر هر کچه،
یتتی آهیم باختردین تا به خاور هر کچه،
اَیله‌بان تأثیر افغانیم سراسر هر کچه،
آفرینش بسکه احوالیمغه ییغلر هر کچه،
اشک دریاسی ابرور گردون و کوکبلر حباب.

قیلمه‌سم، تانگ یوق، مسیحاغه برابر لعلینی
کیم بیلیبمن جاندین آرتوق روحپرور لعلینی،
کوز توکوب خونابه، کوزگچ اول ستمگر لعلینی،
تلپینورمن اشک ارا، هر دم که تیشلر لعلینی
کیم تینگیزگه توشسه جان وهمیدین آیلر اضطراب.

اؤرتنور سؤز نهانیم عشق ارا بیلگن اولوس،
ییغله‌غه‌ی قان ییغلریمنی کؤزیگه ایلگن اولوس،
دردیم انگلر هجر تیغی بغرینی تیلگن اولوس،
رنج و ضعفیم بؤلمیش انداق کیم سؤزر کیلگن اولوس،
حالیم آیلرلر سوال، امّا ایشیتمسلر جواب.

خانقه ایچره کؤپ اؤلمه بو صفت افتاده کیم،
کیر خرابات ایچره و بؤلغیل طرب‌آماده کیم،
آیله‌گیل سجّاده ترکین، سبن کیم و سجّاده کیم،
نیچه تسبیحینگ حسابی، زاهدا، ایچ باده کیم
سبن و مبندیکلرگه خود بو کارگه‌ده نی حساب.

کؤر که مبن تقوا تنین می اؤتی بیرله داغله‌دیم،
پنجهٔ راحت بیله طاعت کؤزین توفراغله‌دیم،
قیلغه‌لی عیش و طرب جرأت بیله ببل باغله‌دیم،
گر کرم دریاسی‌نینگ موجی بودور کیم چاغله‌دیم،
قانی اؤز بؤینیغه کیم عشرتدین ابتسه اجتناب.

بزم کیم راحت یبتورگه‌ی جام گلفامی بیله،
چیقسه اندین هر کیشی گر کعبه احرامی بیله،
قتل انگه واجب دورور ببداد صمصامی بیله،
خاصه بزمی کیم قویاش راحین شفق جامی بیله
ابلگه توتغه‌ی خسرو انجم‌سپاه و جم‌جناب.

بؤلمه محزون، آگهي، هرگز چبکیب دوران غمین،
نؤش قیل شه دولتیدین دمبدم عشرت میین،
دَیر ارا اؤتکرمه اوقاتیگنی بیر دم مَیسیزین،
ایچ، نوایي، می که فهم ابتدوک طبیب عشقدین،
غصه زهری دفعیغه تریاک ابمیش یاقوت ناب[٦٠].

---

[٦٠] یاقوت ناب: قیزیل چاغیر (مجاز)

نوايي غزليگه مخمّس

٧

بحمدالله که اغیار الفتیدین اجتناب اَیلب،
منگه مهر و وفا و رحم و شفقت بېحساب اَیلب،
بوزولغن مسکنیمنی گلشن اېتمک ارتکاب اَیلب،
تون آقشام کېلدی کلبم ساری اول گلرخ شتاب اَیلب،
خرامی سرعتیدین گل اوزه خویدین گلاب اَیلب.

ملوکانه قۇیوب اېگری باشی اوزره کلاهِ زر،
دلیرانه اېتک سنچیب، آلیب قۇلغه آغیر شش‌پر،
کمند اَیلب ساچی تارین کۇنگول قیدی اوچون یکسر،
چېکیب مژگانی شبرولر کېبی جان قصدیغه خنجر،
بېلیگه زلف عنبربارېدین مشکین طناب اَیلب.

نیچه تورلوک دلال و غنج ایله کلبم ارا کیردی،
تبسّم دُرجیغه لطف و ادا گوهرلرین تپردی،
روان‌آسا خرامیده ادب آثاری فاش ایردی،
کپلیب اؤلتوردی و ایلکیم توتوب یانیده یپر بپردی،
تکلّم باشله‌دی هر لفظینی دُرّ خوشاب اَیلب.

نیچوک دُرلر که بؤلمیش حقهٔ یاقوت انگه مسکن،
الرنینگ بیریغه بؤلمه‌ی بها یوز گنج و مینگ مخزن،
بو ینگلیغ دُر ساچیب حالیمنی سؤردی بؤیله اول پرفن
که اپ زار و بلاکش عاشقیم، مپنسیز نیچوکدورسن،
مپن اؤلدوم لال و اَیته آلمه‌یین، میلِ جواب اَیلب.

بو حالیمنی کؤروب، شوقیم نِي چاغلیق ایرکنین بیلدی،
یپریدین سچره‌بان توردی و قاشیمغه یاووق کپلدی،
ایکاولان مست اؤله‌لی دیب، کولوب، بؤینومغه آسیلدی،
چیقردی شیشهٔ می داغی بیر ساغر تؤله قیلدی،
ایچیب توتتی منگه یوز نوع لطف‌آسا عتاب اَیلب.

دیدی: «اپ خاکساریم، ایمدی اشکینگ تؤکمه‌گیل کؤزدین،
قیلیب نؤش اوشبو ساغرنی، اریت غم گردینی یوزدین»،
مپن ایلکیدین آلیب ساغر، تاپیب کامیمنی بو سؤزدین،
ایچیب، فریاد ایتیب توشتوم آیاغیغه، باریب اؤزدین،
مپنی یؤق باده کیم لطفی انینگ مست و خراب اَیلب.

نه خوشتور، آگهي، عشرت تونیده یار ایله بؤلماق،
قؤلیدین نؤش ایتیب هر دم طرب جامینی افزونراق،
بؤلوب سرمست، آیاغیغه ییقیلماق اؤیله کیم توفراق،
انی کیم اپلتکه‌ی وصل اویقوسی عشرت تونی موندراق،
نوایي‌دپک نپتر تا صبح محشر ترک خواب اَیلب.

شاعر نینگ اؤز عزلیگه مخمّسی

٨

تن اپرور عجب شهر و نفس انگه عسس، یا رب،
بؤلمس اول عسس جوری جانغه هپچ بس، یا رب،
اپمدی خوار اپتیب آنی اول صفت که خس، یا رب،
عشق ذوقینی یپتکور جانغه همنفس، یا رب،
نفس کامینی بیر دم قیلمه دسترس، یا رب!

دهر شؤخیدین افزون اَیلب احترازیمنی،
اؤز جنابینگه یپتکور جبهۀ نیازیمنی،
هر نفس بلند اَیلب آه برق‌تازیمنی،
چپک رهِ حقیقتغه ناقۀ مجازیمنی،
بپر غمینگده کؤنگلومگه نالۀ جرس، یا رب!

جسمِ تیره‌دور تون-کون روحِ پاک زندانی،
یؤقتورور منگه بیر دم انده راحت امکانی،
ایمدی آیله‌مک ایستر سَیر عرش اعلانی،
جان قوشین پرافشان قیل، تننی آیله‌بان فانی،
اوسرو قیلمیش افسرده آنی بو قفس، یا رب!

تا که بؤلمیشم عالم مجلسی ارا واصل،
اختلاط خلق ایتمیش یاردین مبنی غافل،
بؤلماق ایسته‌سنگ ایمدی مقصدیم اگر حاصل،
آیله‌بان فنا اهلی زمره‌سی ارا داخل،
دهر خلقیدین بالکل الفتیمنی کیس، یا رب!

بؤلدی صرف اوقاتیم خلقِ دهر ارا[٦١] هر یان،
اؤتتی مدّت عمروم هزل ایله بؤلوب خندان،
ایمدی اؤز غمینگ ایچره آیله‌گیل مبنی گریان،
کؤزلریم یاشین عشقینگ ایچره آقیزیب هر یان،
بیرنی آیله‌بان جیحون، بیرنی قیل آرَس[٦٢]، یا رب!

یوز اوروب هوا بیرله حرص دشتینه هر دم،
گلستان کؤیونگدین وحشت ایتمیشم گر کم،
قؤیمه اوشبو وحشینی ایمدی آیله‌مککه رم،
آستان قربونگگه سودره، باغله‌بان محکم
رشتهٔ عنایتدین بؤینومه مَرَس یا رب!

فقر کؤییده چشمیم هر تون اشکریز ایتگیل،
آهیم اؤتینی هر دم درد بیرله تبز ایتگیل،
جاه حرصیدین کؤنگلوم مایل گریز ایتگیل،
قانع آیله‌بان گنج فقر ارا عزیز ایتگیل
کیم مبنی ذلیل اوسرو آیله‌میش هوس، یا رب!

---

[٦١] ک. نشریده «دهرگه خلق ارا» بازیلگن.
[٦٢] «ارس»، آذربایجانده بیر دریانینگ آتی

شفقتینگنی دَوره‌مده قلعهٔ خواص اَیله،
بارها منگه آنی مأمن و مناص اَیله،
دیمه‌گوم منگه عالم شهلیغینی خاص اَیله،
یئتکوروب پشیمانلیغ لشکرین، خلاص اَیله،
جرم خیلی تپگره‌منی توتتی پیش و پس، یا رب!

کپلگوسی جهان اهلی بغض ایله منگه اؤترو،
کؤرمه‌دیم کیشی بؤلغه‌ی دؤستلیغ بیله قرشو،
ییغلرم بو حالیمغه، هر کپچه باسیب قیغو،
شفقتینگ منگه یاور قیل که بؤلمیشم اوسرو
انقلاب دوراندین زار و هپچکس، یا رب!

غم قرا تونی ایچره تؤکسه اشک هر مغموم،
یئتّی قت یپر آستیده چپکسه آه بیر مظلوم،
برچه‌سیغه داناسن، یؤق نیمه سنگه معدوم،
هر نه کیم منگه حاجت اپرسه بار سنگه معلوم،
قیلماغیم نِي حاجتدور آنی ملتمس، یا رب!

کام تاپمه‌غه‌ی بؤلغن علمیدین فزون جهلی،
هر نپچه که سَیر اپتسه روم و مکّه و دهلی،
بس علوم اشکالین لطف ایله قیلیب سهلی،
آگهي سؤزین شیرین اؤیله قیل که سؤز اهلی
دَوریده هجوم اپتسون، اؤیله کیم مگس، یا رب!

نوایي غزلیگه مخمّس

٩

منگه ظلم و ستملر بارها اول دلربا اَیلب،
تنیمنی جور تیغی بیرله سرتاسر یَرا اَیلب،
چیقردی عقل و هوشوم جسم ملکیدین جدا اَیلب،
وفانی قیلدی کؤپ آزرده اول آی چون جفا اَیلب،
عدم دشتیده کؤنگلومنی وطن قیلمیش، جلا اَیلب.

تون و کون ییغلر اِیردیم، لطفیدین بؤلماق تیلب خرّم،
کؤروب بو حالیمی، رحم اِیتمه‌ییِن، جور اَیله‌دی هر دم،
جفا قیلماق طریقیده انینگدیک کینه‌وردور کم،
وفا انداق که قاچتی اول جفاگردین اگر مِن هم
قاچه آلسم، ینه عشقین هوس قیلمان، خطا اَیلب.

کیشی یۏق بو زمان ایچره وفالیغ آشنا کۏرگن،
اېرور هر کیمنی کۏرسنگ دۏستیدین یوز مینگ بلا کۏرگن،
کیشی کۏپ دهر دون ایچره وفا آیلب، جفا کۏرگن،
دېمه، دوران ارا یۏقتور وفا آیلب، وفا کۏرگن،
که یۏقتور مینگ جفا تارتیب قوتولغن بیر وفا آیلب.

دوادور عشق مهلک دردیغه نې زهد و تقوادین،
نه بو زحمتغه چاره حاصل اۏلغه‌ی جام صهبادین،
علاجې تاپمه‌سنگ گر شفقت یار دلارادین،
ییقیلغن عشق ارا، صحّت طمع قیلمه مسیحادین
که بو بېمارلیقدین کیمسه قۏپغن یۏق دوا آیلب.

جفاگرلر باشیم اوزره دمادم یاغدوروب خاره،
اېدی باشیم و بلکیم جزو-جزویمنی قیلیب پاره،
باشیمده بو بلالرنی کۏروب، کېلمه‌ی مېنِ زاره،
کۏنگول کیم رۏزگاریمنی قررتیب بۏلدی آواره،
تاپیلسه کېزدوره‌ی دوران ارا یوزین قرا آیلب.

اینانمسمن اگر اول آی وفاسیدین خبر تاپسم،
اېمس باور، انینگ لطفی میدین بهره‌ور تاپسم،
ولې ناگه وفا قیلماقه مَیلیدین اثر تاپسم،
منگه یۏق، اۏزگه‌گه بارې وفا قیلغننی گر تاپسم،
باشیغه اېورولە‌ی، آلّیده جانیمنی فدا آیلب.

فلک‌نینگ جوریدین، ای دۏستلر، دېمنگ فزون اېرمس،
کیشی یۏق کیم جفاسی باریدین قدّی نگون اېرمس،
دېمه، آگه، باشیمغه غمنی سالغن چرخ دون اېرمس،
نوایې، کیمسه یۏق کیم چرخ ظلمیدین زبون اېرمس،
نوا جاوید کیمگه بېردی بیزنی بېنوا آیلب.

«ت» ردیفی

نوایي غزلیگه مخمّس

١٠

اي دلبر محجوبیم، گلدیک یوزونگی کؤرست،
بلبل کبی عشّاقینگ شوق اؤتی بیله اؤرتت،
تانگ آتتی، خمارینگنی جام می ایله ترقت،
شؤخ ایکّی غزالینگنی ناز اویقوسیدین اویغت،
تا اویقولری قاچسون، گلزار ایچیده اؤینت.

سرو آلّیده قدّینگنی هر ساری خرامان قیل،
غنچه قاشیده لعلینگ گلبرگینی خندان قیل،
بیرنینگ آیاغین بند ایت، بیرنینگ ایچینی قان قیل،
تیشلب که ساچینگ اؤردونگ، آچغنده پریشان قیل،
آفاق سوادیده جان رایحه‌سین بوترەت.

بؤستان ارا آهیمدین گل آچیلیب آشفته،
فریادیم ایله بلبل حالی کیلیب آشفته،
جانا، بو اسیرینگ‌نینگ حالین بیلیب آشفته،
کلبمغه خوی‌افشان کیل، زلفونگ قیلیب آشفته،
انجم سپهین سیندور، آفاق اولوسین قؤزغت.

هجرینگده خراب ایتتی یوز درد و محن کؤزنی،
اشکی تؤگنیب هر یان قان ایتتی وطن کؤزنی،
بو حال ایله کؤپ قؤیمه‌ی، ای سیمبدن، کؤزنی،
عارض قویاشین آچیب، اشکی قوروغن کؤزنی
کؤپ هجرده ییغلتتینگ، بیر وصلده هم ییغلت.

عشق ایچره گهي کوه و گه دشت ساری چاپیب،
هر غم تاشی کیم آتتی چرخ، آلدیم انی قاپیب،
میدان فنا کیردیم، عمروم یوزینی یاپیب،
بیر آه ایله کول بؤلدوم، ای چرخ، تیلب تاپیب،
فرهاد ایله مجنونغه عاشقلیق ایشین اؤرگت.

دهر ایچره بو کم‌فرصت عمرونگنی غنیمت بیل،
دولتغه غرور ایتمه، حق قوللوغینی قیلغیل،
تانگله که اجل یبتسه، توفراق اؤلوب، ای غافل،
خارا توبیده یاتغونگ، یؤق سود اگر یوز ییل،
کؤک اطلسی اوستیده جسمینگنی یاتیب آغنَت.

چون جام هلالی‌نینگ بؤلغن چاغی مشتاق،
آگاهي کیبی ایلمه‌ی کؤزیگه فلک طاق،
افزون بؤلوبان هر دم یوز عربده قیلماق،
بزم ایچره نوایي کؤپ ییغلر ایسه، ای ساق،
هوش ایلتکوچی دارونی جامیغه انینگ چَیقت.

مونس خوارزمي غزلیگه مخمّس

١١

امیدیم بۇستانیغه کرم ابرین مطربار ایت،
مرادیم باغینی حسنونگ گلیدین جنّت‌آثار ایت،
خزان هجردین طعبیم گلستانینی بیخار ایت،
بهار وصل ایله، یا رب، کۇنگول دشتینی گلزار ایت،
گل دیدارینگه روحوم قوشینی بلبل زار ایت.

یېتوشمه‌ی علم و دانش ساغریدین قطره‌یې دُرده،
بو محفل ایچره مېن مقصد خماری بیرله پژمرده،
نېچه عمر اۇلدی کیم بو حال ایله مېن زار و آزرده،
جهالت شامی غفلت اویقوسیدین بۇلدوم افسرده،
مېنی آگاهلیغ صبحی نسیمی بیرله بېدار ایت.

کۇنگول غمگین اېرور شیطان فریبی بیرله آی و یېل،
حزین‌دور جان دغی، آچیلمه‌یین ذکرینگگه بیر دم تیل،
ترحّم کۇرگوزوب، لطفونگ کۇزیغه اوشبو حالیم ایل،
غمین کۇنگلومنی وسواس شیاطیندین خبرسیز قیل،
حزین جانیمنی اسرار الهی‌دین خبردار ایت.

هوس کۇییده اَیلب کېچه و کوندوز شتابانلیغ،
هر اېشیککه باریب، کامیمنی تاپمه‌ی یاندیم ارمانلیغ،
بېریب موندق گدالیغدین منگه اېمدی پشیمانلیغ،
فنا ملکیده بېر تخت بقا اوزره سلیمانلیغ،
وجودیم نقشینی یۇقلوغ نگینیده نمودار ایت.

کیشی هر نیچه بؤلسه جاه ایله مکنت ارا کامل،
بؤلور یوز حصّه آنچه کبر ایله نخوت انگه حاصل،
مین اؤلدوم بو جهتدین درد عشق و فقرغه مایل،
بؤلور جاه و سلامت اهلی هم مغرور، هم غافل،
مینی چیک بستر فقر اوزره و عشقینگده بیمار ایت.

ایرورمن کیچه-کوندوز هجر زندانیده غم‌فرسود،
تاپه آلمان اؤزومنی وصل بزمیده دمبي خوشنود،
مرادیم کامیغه یئتمه‌ی زمانبي بادهٔ مقصود،
خمار هجردن هر دم تؤکرمن اشک خون‌آلود،
وصالینگ بادهٔ گلگونی بیرله مست و سرشار ایت.

یئتیب حسنونگدین اوشبو دهر برچه خؤبیغه حسنی،
باری طالب تاپر سینلدین اؤزی مطلوبیغه حسنبي،
مینینگ هم گر تیلرسن خاطریم مرغوبیغه حسنبي،
بیریب نور خدادین باطنیم محبوبیغه حسنبي،
انگه عشّاق، بل معشوقلر کؤنگلین گرفتار ایت.

همیشه نفس ایشیدور تیره‌لیک انداق که خاکِ ره،
تون و کون روح ایشی بیرمک صفاغه کؤزگودیک جلوه،
ولي تدریج ایله اول تاپیب استیلا مونگه وه وه،
غبار نفس روح آئینه‌سین دایم قیلور تیره،
انی رفع آیله‌بان موندین، مونگه صیقل پدیدار ایت.

قچان کیم آگهي محشر قیزیق بازاریغه کیرسه،
دوکان عجز ارا طاعت کساد اجناسینی تیرسه،
تاپیلمس مشتری هرگز نیچه ارزان بها بیرسه،
متاع طاعت مونس اگرچه نارواج ایرسه،
انگه لطفونگنی رحمت چارسوسیده خریدار ایت.

نوايي غزليگه مخمّس

١٢

گر جهان ملکی اوزه اؤزنی سليمان بؤلدی توت،
افسرينگگه لعل خورشيد درخشان بؤلدی توت،
بارگاهينگ قبّه‌سی برجيس و کيوان بؤلدی توت،
قصر جاهينگگه سپهر اوجيده ايوان بؤلدی توت،
هم سپهر آسيبيدين يير بيرله يکسان بؤلدی توت.

يوز پريشانليغ چېکيب جمعيّتِ دولت اوچون،
بؤلمه‌غونگ آسوده بير دم تقوی و طاعت اوچون،
کؤرگوزوب تون-کون تردّد جاه ايله مکنت اوچون،
لعل رُمّاني تيلرسن دمبدم زينت اوچون،
قطره-قطره آغزينگ اندين ناردېک قان بؤلدی توت.

بیقرار اؤلوب تون و کون عاشق مجذوبدیک،
آه تارتیب لحظه-لحظه بیدل منکوبدیک،
هیچ تینمه‌ی دمبدم قان ییغله‌بان یعقوبدیک،
ایسته‌دینگ دنیا عروسین توشده‌گی محبوبدیک،
تاپمس ایرگچ کام لعلیدین پشیمان بؤلدی توت.

آرزؤی نفس ایله اؤزنی قیلیب آشفته‌حال،
صرف ایتیب اسراف ایله سیم و زر و مال و منال،
کیچه‌لر مجلس توزوب بؤلماق اوچون عشرت‌سگال،
شؤخلر قاشین تیلرسن کؤرماق انداق کیم هلال،
جانغه یئتگنده کؤرونگچ کؤزگه پنهان بؤلدی توت.

گؤشهٔ دَیر مغان آیلب مقر سن چنگدیک،
مقصدینگ بؤلماق دورور عشرت‌اثر سن چنگدیک.
بو تمنّالر بیله هر دم اگر سن چنگدیک،
بیر مغنّی‌دین نوا تاپماق تیلرسن چنگدیک
ایگری قد بیرله ایشینگ فریاد و افغان بؤلدی توت.

خندهٔ عشرت سنگه غم برقینی چاقماق دورور،
فکر دولت بؤینونگه حسرت ایپین تاقماق دورور،
شغل مکنت بیلگیل اؤز جانینگگه اؤت یاقماق دورور،
کوس دولت یئتّی دوزخغه ایشیک قاقماق دورور،
پس یئتی اقلیم ملکی اوزره سلطان بؤلدی توت.

آگهي، قیلمه هوس جاه و جلالت مسکنین،
سَیر قیل، جهد آیله‌بان، فقر و قناعت گلشنین،
ترک ایتیب دنیا اوچون ایمدی پریشانلیغ فنین،
ای نوایي، اؤزنی جمع ایت، یؤقسه عالم مخزنین،
قان یوتوب، جمع آیله‌بان، اؤلگچ پریشان بؤلدی توت.

راجی خوارزمي غزلیگه مخمّس

١٣

گلگون یوزونگچه اېرمس گل یوزیده لطافت،
موزون قدینگ مثللیک یۏق سروده رشاقت،
بو حسنونگه ادا و غمزەنگ قیلیب اضافت،
گلشنده ظاهر اېتسنگ، اې گلعذار قامت،
سرو ایله گل باشیغه توشگەی عجب قیامت.

خۏبلر بېریب اگرچه قد و یوزیغه آرا،
عاشقلریدین آیلر صبر و خردنی یغما،
لېکن سۏزوم اېشیتگیل، اې شۏخ ماەسیما،
حسن عالمیده کۏپتور کان صباحت، امّا
سېندېک قچان تاپیلغەی بیر معدن ملاحت.

دردینگ چیکرده یؤقتور درد اهلیغه تکاسل،
ایرمس عیان بیریده عشقینگ ارا تکاهل.
بارمو روا الرنینگ احوالیدین تجاهل،
اي ماه اوج عزّت، مونچه نیدور تغافل،
عشّاق بینواده هیچ قالمه‌دی سلامت.

لطف و عنایت ایتتی چون ایزد مهیمن،
آدم سریر عزّت اوستیده بؤلدی ساکن،
ابلیس ذلتیغه کؤپ قصد قیلدی، لیکن
حق کیمگه بیرسه عزّت، خوار اؤلماغی نه ممکن،
قؤی، اي حسود، موندق بیهوده ایش نه حاجت.

اي بؤلغن عالم ایچره عیدِ فرح بعیدینگ،
کؤنگلونگنی خرّم ایت کیم محشر کونیدور عیدینگ،
قفل طرب آچرغه محنت دورور کلیدینگ،
آفاق ایچیده راحت تاپماق ایسه امیدینگ،
قیلمه امید عالم ملکی ایچیده راحت.

گر ایسته‌سنگ ایشینگگه عالم ارا کشایش،
عدل و سخا و بذل و همّتنی آیله ورزش،
شردین بؤلوب گریزان، خیر آیله‌مکنی قیل ایش،
شرع نبیغه حرمت قیل، فقر اهلیغه بخشش،
شاها، دیسنگ که بؤلغه‌ی حقدین سنگه عنایت.

اي آگهي، اگر سین دانشغه مظهر ایرسنگ،
اور شه جنابیغه یوز هر ایشده مضظر ایرسنگ،
گر راغب بهشت و گر طالب زر ایرسنگ،
شاهینگ دعاسین عادت قیل، راجی، ایستر ایرسنگ
تاپماق ایکی جهانده دولت بیله سعادت.

«دال» ردیفی

راجی خوارزمي غزلیگه مخمّس

۱۴

تا که مقبول مزاج اۏلمیش‌دورور دلداره قند،
کېچه-کوندوز بزم ارا ایستر یمان همواره قند،
پس تانگ اېرمس یاقسه عشقی ایچره هر بېماره قند،
جانفزا لعلیغه اېلتر اول پریرخساره قند،
بېرگودېکدور جان اولوسغه اېمدی باره-باره قند.

اۏزنی افزون طعم ارا بیلمیشدور اول لب آلّیده،
ساتغه‌لی شیرینلیگین کېلمیشدور اول لب آلّیده،
اۏز کۏزیگه اۏزینی ایلمیشدور اول لب آلّیده،
گۏییا ترک ادب قیلمیشدور اول لب آلّیده،
اېلدین اېلگه ساتیلیب بۏلمیش‌دورور آواره قند.

قند اؤزنی اؤخشه‌تیب اول کؤزی بادام ایرنیگه،
بحث ایتر شیرینلیک ایچره شهد آرام ایرنیگه،
بی‌ادبلیک ظاهر اَیلب صبح تا شام ایرنیگه،
قیلغنیدین اؤزنی تشبیه اول دلارام ایرنیگه،
بؤله‌دور هر یئرده مجمع بؤلسه پاره-پاره قند.

بزمگاهینگ تختینی گر اوج چرخ اوستیده قور،
عزّو جاهینگ تاجینی خورشید باشیدین آشور،
عیش و عشرت شهدی بیرله نیچه ییللر کام اور،
مرگ زهرین تاتقونگ آخر گرچه بزمینگده ایرور
چرخ تؤقّوز خوانی اوزره ثابت و سیّاره قند.

آگهي، جانلر فدا اَیلب عجمدین تا عرب،
لعلیدین کامین تاپه آلمس نیچه اَیلب طلب،
لیکن اوشبو ایش مقرر قندغه‌دور، بو عجب،
لعلی اوتروسیغه باردور بؤیله دایم بی‌ادب،
راجیا، سؤرغیل لبیدین، بار ایمیش نی کاره قند.

«ر» ردیفی

نوایي غزلیگه مخمّس

۱۵

تا خال و خط عذارینگ ارا بؤلدی آشکار،
صبح امیدیم اوزره پدید اؤلدی شام تار،
نِي نوع آچه‌ی کؤزومنی مبنِ تیره‌رؤزگار،
خال و خطینگ خیالیدین، ایِ سرو گلعذار،
گاهي کؤزومگه خال توشوبتور، گهي غبار.

تعریف خال و وصف رُخونگ قیلسم ابتدا،
یوز عمر اگر سورولسه قلم یؤقتور انتها،
لیکن بو ایکّی نکته‌نی قیلدیم بو نوع ادا،
یوزونگده خال صفحه‌ده تامغن کیبی قرا،
خالینگ ملاحتی توز اپرور کیم قراده بار.

آهیمنی ایشیتیب، مینی سؤزماقله کیلمه‌سنگ،
لطف ایلکی بیرله یوز اوزه اشکیمنی سیلمه‌سنگ،
جسمیم یانیب کول اؤلغنینی کؤزگه ایلمه‌سنگ،
جانیمنی اؤرته‌گن یوز و خالینگنی بیلمه‌سنگ،
اؤت شعله‌سیده آیله گمان بیر اؤچوک شرار.

بیر رحمت ایله، کوکب عمروم زوالیدور،
اندین همیشه جانیم اجل پایمالیدور،
جانا، بو بیدلینگ تون و کون بؤیله حالیدور،
بیلمان کؤنگولده خاللرینگ‌نینگ خیالیدور
یا کیرپیگینگ تیکنلرین آیلبسن استوار.

عمروم گلی شمال خزان بیرله سؤلماغین،
جسمیم بناسی سیل فنا بیرله تؤلماغین،
جانیمغه دغی آتش حسرت قویولماغین،
هر دم کؤنگول هلاک و کؤزوم تیره بؤلماغین،
بیلگه‌ی بیراو که یاری اینرور شوخ و خالدار.

چون خطّ و خال قیلدی مزیّن جمالینی،
بؤلدوم اسیر کؤرگه‌لی حسنی کمالینی،
تانگ یؤق، مدام ایسته‌سم آنینگ وصالینی،
مشّاطهٔ قضا بیزه‌میش خطّ و خالینی،
بی‌اختیارلیغده منگه بارمو اختیار.

لعلینگدین آگهي کیشی سؤز سؤرسه جان بیرور،
خالینگ خیالی کؤنگلیده اؤلتورسه جان بیرور،
عشقینگ ارا اؤتورسه اؤلور، تورسه جان بیرور،
مسکین نوایي خال لبینگ کؤرسه جان بیرور،
باقسنگ نی بؤلدی صورت حالیغه ای نگار.

فضولي غزلیگه مخمّس

۱۶

تا جان حزینیم الم عشقه مکاندور،
یوز تیغ بلا زخملری انده نهاندور،
جان دؤستلوغی میلی اگر سینده عیاندور،
جان ویرمه غم عشقه که عشق آفت جاندور،
عشق آفت جان اؤلدوغی مشهور جهاندور.

بارِ غم عشق اینتی نیچه شیرنی عاجز،
کیچگیل هوسیدین، سنگه عقل اؤلسه قلاوز،
سودای غم عشق اینمس عقل ایله جایز،
سود ایستمه سودای غم عشقدین هرگز
کیم حاصل سودای غم عشق زیاندور.

دوران ارا اوسرو کؤپ ایرور شؤخ دلارا،
سیمینبر و گل‌پیرهن و قامتی زیبا،
آچسنگ نظرینگنی اگر آیلرگه تماشا،
یخشی کؤرونور صورتی مهوشلرینگ، امّا
یخشی نظر ایتدوکچه سرانجامی یماندور.

شؤخ و قراکؤزلر کؤپ ایرور دهر ارا، لیکن
باردور همه‌سی جور و جفا رسمیده ساکن،
گر ایستر ایسنگ بؤلمق الر ظلمیدین ایمن،
یاد ایتمه قرا کؤزلیلرینگ مردم چشمین
مردم دیوب آلده‌نمه که ایچدوکلری قاندور.

هر سبز خط، ای دل، سنگه بیر فتنهٔ نوخیز،
هر چشم سیه زهر ایله بیر ساغر لبریز،
هر نوک مژه جانینگه بیر نیشتر تیز،
هر ابرؤی خم قتلینگه بیر خنجر خونریز،
هر زلف سیه قصدینگه بیر افعی ییلاندور.

عشق ایچره دلیرانه اگر قؤیسه قدم کیم،
قیلغوسی هلاک آنی دم تیغ ندم کیم،
دیمه نه بیلورسن قیلورین عشق ستم کیم،
عشق ایچره عذاب اؤلدوغین اندین بیلورم کیم
هر کیمسه که عاشقدور ایشی آه و فغاندور.

خؤبلرده اگر هر نیچه کیم حسن و ادا وار،
یوز آنچه الرده ستم و جور و جفا وار،
پس، آگهیا عقل و خرد بؤلسه سنگا وار،
گر دیمسه فضولي که گؤزللرده وفا وار،
آلده‌نمه که شاعر سؤزی، البتّه، یلاندور.

وزیري غزلیگه مخمّس

١٧

عقلیم آیله‌دی شیدا قامتی خرامانلر،
طبعیم اوییگه یغما سالدی چشمی فتّانلر،
صبریم اپتی ناپیدا عارضی درخشانلر،
سالدی باشیمه سودا زلفی عنبرافشانلر،
قیلدی کؤنگلوم آشفته طرّه‌سی پریشانلر.

باشیمه جفا تیغین لحظه-لحظه سالدیلر،
قانیمه مهنینگ اوشبو عالم ایچره قالدیلر،
دهر ارا باری موندین کفر ایله اتالدیلر،
نقد دین و اسلامیم بیر باقیشده آلدیلر،
سورمه‌لی کؤزی کافر، چهره ماهِ تابانلر.

بؤلدوم اول پریوش‌نینگ تا که زار و شیداسی،
صبر اویین خراب اېتتی آه و ناله یغماسی،
آرتیبان باشیم اوزره غم هجومی غوغاسی،
هجری شامی کؤنگلومده خال و زلفی سوداسی،
شادلیغ کنار ایسته، کېلدی یخشی مهمانلر.

بیر نفس رقیبی‌نینگ صحبتیدین آیریلمس،
یاد اېتیب مېنی هرگز کلبمه دمې کېلمس،
دېسنگیز منگه، نېچون کؤزیگه سېنی ایلمس،
اول گؤزل تغافلدین حالیمه نظر قیلمس،
بؤلدی سېل اشکیمدین عالم ایچره طوفانلر.

بو زمانده عالمدین باردی عیش ایله عشرت،
سربسر جهان ایچره تؤلدی غم بیله محنت،
یارلر نېچوک توتسون بیر-بیری بیله صحبت،
ایچکه‌لی می عشرت بېرمه‌دی دمې فرصت،
کېتتی رایگان اېلدین، حیف، یخشی دورانلر.

باقمه‌غوم قویاش ساری مهوشیم جمالی‌سیز،
ینگی آیغه کؤز سالمان قاشی‌نینگ هلالی‌سیز،
سرو ساری میل اېتمان قامتی نهالی‌سیز،
سَیر گلشن و گلنی نیله‌یین وصالی‌سیز،
دوزخ مقرردور یارسیز گلستانلر.

تا که میندی او ظالم خؤبلر سریریغه،
سالمه‌دی خدا هرگز رحمنی ضمیریغه،
قیلمسه کرم، تانگ یؤق، آگهي فقیریغه،
حسن کشوری شاهی باقمه‌دی وزیریغه،
غصه‌لر یوتوب اېمدی اؤلگوم، ای مسلمانلر.

امیر عمرخان غزلیگه مخمّس

۱۸

شهسواریم کیم قویاشدیک حسن میدانیده‌دور،
عشقیدین عشّاق‌نینگ شورش دل و جانیده‌دور،
دیمه یالغوز شور و آفت چشم فتّانیده‌دور،
اول پری کیم فتنهٔ ایّام فرمانیده‌دور،
یوز قیامت جلوه‌سی تحریک مژگانیده‌دور.

آی بیله کون تینمه‌یین پروانه‌دیک لیل و نهار،
اَیلنیب شمع جمالینگنی کؤررگه بؤلدی زار،
چون نمایان اَیله‌دینگ مشکین نقابینگدین عذار،
نِی قمردین بؤلدی ظاهر، نِی قویاشدین آشکار،
اول تجلّی کیم یوزونگ خورشید تابانیده‌دور.

گر منِ مجنونغه هر دم یوزلنیب درد و محن،
خلقدین قاچیب جنون صحراسینی قیلسم وطن،
اوشبو حالیمغه قیلیب هر بیرینگیز بیر نوع ظن،
دیمنگ، ای جمعیّت اهلی، نِی اوچون آشفته‌سن،
تیلبه کؤنگلوم منزلی زلف پریشانیده‌دور.

صبح دولتدور عیان دلبرلیگینگ ایّامیدین،
آب حیواندور نشان لعلینگ می گلفامیدین،
سورمهٔ مازاغ[۶۳] ابرور ظاهر کؤزونگ بادامیدین،
آیت واللّیل ابرور تعبیر زلفونگ شامیدین،
سورهٔ والشّمس تفسیری یوزونگ شأنیده‌دور.

عقل و هوشومنی بیریب خیل بلا تاراجیغه،
قصد قیلدی خسته جانیم‌نینگ ینا تاراجیغه،
آگهي، نَیله‌ی انینگ منِ بینوا تاراجیغه،
بیردی کؤنگلوم کشورین آخر جفا تاراجیغه،
جورلر کیم اول امیرِ حسن دورانیده‌دور.

---

[۶۳] قرآن‌نینگ «ما زاغ البصر و ما طغی» آیه‌سیگه اشارت؛ آیه‌نینگ توشونچه‌سی معراج کیچه‌سی داستانیگه مربوطدور که اونده پیامبر (ص) یالغیز تنگریگه متوجه ایدیلر و باشقه هیچ نرسه‌گه کؤزلرینی بورمس ایدیلر.

کامران میرزا غزلیگه مخمّس[٦٤]

١٩

توشتی تا یوزونگ اوزره زلف عنبرافشانلر،
شوق اؤتی ارا قیلدیک اؤرتنور تن و جانلر،
بؤلسه عاشقینگ، تانگ یؤق، عالم ایچره جانانلر،
پرتو جمالینگگه زار حور و غلمانلر،
زلفونگ آلّیده حیران سنبل گلستانلر.

قالدی کؤز آچیب نرگس حیرت ایچره صبح و شام،
باردی سرو جسمیدین صبر و طاقت و آرام،
تا که باغ سَیریغه ناز بیرله قؤیدونگ گام،
سیموش قباغینگنی ناگهان کؤروب بادام،
تاش ارا اؤزین سالدی رشکدین یوتوب قانلر.

[٦٤] بو غزل هرچند که کامران میرزانینگ دیوانیده کؤزگه اوچره‌مه‌دی، اما مقطعده کیلگن «کامران» سؤزی، شاعرنینگ تخلّصی بؤلیشدن باشقه هیچ بیر معنانی افاده قیله آلمه‌گنی سببلی، اؤیله‌یمیز که غزل کامران میرزادن بؤلسه کیره‌ک.

سرو بارغوسی اوزدین، قامتینگ روان کؤرگچ،
لاله داغ اوْلور، خالینگ یوزده ناگهان کؤرگچ،
گل، نِي تانگ، نثار ایتسه عارضینگنی جان کؤرگچ،
کولگو چاغی لعلینگدین باغ ارا عیان کؤرگچ،
غنچه‌لر نظر قیلغه‌ی، چاک ایتیب گریبانلر.

تا که بؤلمیشم، جانا، عاشق طلبگارینگ،
یِتتیم اوْلگه‌لی، اَیلب آرزؤی دیدارینگ،
وه، نِدین یشیرغونگدور پرده ایچره رخسارینگ،
گل یوزونگ فراقیده بلبل وفادارینگ
هر سحر قیلیب یادینگ، اَیلر آه و افغانلر.

سنچیبان قاشینگ شوقی کؤکره‌گیمغه یوز خنجر،
کیرپیگینگ اورر هر دم جانیم ایچره مینگ نشتر،
لخته-لخته قان اندین بغریم اوْلدی سرتاسر،
یاد ایتیب لب لعلینگ لحظه-لحظه، ای دلبر،
اَیلرم روان کؤزدین قطره-قطره مرجانلر.

یِلگه باردی آهیمدین چرخ اوْیله کیم یِپراغ،
قان یاشیم بیله بؤلدی لاله‌زار دشت و تاغ،
رحم اگر بو حالیمغه قیلسنگ ایمدی یخشی چاغ،
لاله‌دِک غم هجرینگ کؤکسوم اوزره قؤیمیش داغ،
وصل ایله یِبتور، جانا، دردیم اوزره درمانلر.

قیلغیل آگهي طبعین لطف ایله سراسر خوش
کیم خوش اَیلسه عاشق خاطرینی دلبر خوش،
سِندین ایتمک ایسته‌یدور وقتین، ای سمنبر، خوش،
اَیله کامرانینگنی جام وصل ایله سرخوش،
تا که قالمه‌سون کؤنگلی ایچره نِچه ارمانلر.

فضولي غزلیگه مخمّس

٢٠

جهان ملکی کیم اول بیر طرفةالعین ایچره برهم‌دور،
جفا نیشی بیله مملو، ولي نایاب مرهم‌دور،
سرود عشرتیده نوحهٔ اندوه مدغم‌دور،
بو عالم کیم، کؤنگول، قیدین چیکرسن محنت و غم‌دور،
فنا سرمنزلین سَیر اَیله کیم بیر خوشچه عالم‌دور.

قیلیب وهم، انبساط و عیشدین اَیریلمه، اؤلمکدین،
دل و جانینگنی کلفت تیغی بیرله تیلمه اؤلمکدین،
غریب و خاکسار و بیکس اؤلمک بیلمه اؤلمکدین،
اؤنگوب تنهالیغه قبر ایچره نفرت قیلمه اؤلمکدین،
طریق انس دوت کیم هر آووچ توفراق بیر آدم‌دور.

اساس قصرینگی مرمر و یا فولاد کیم قیلسنگ،
ستون کاخینگی عرعر و یا شمشاد کیم قیلسنگ،
خراب اؤلغوسیدور آخر نیچه آباد کیم قیلسنگ،
دیگیل محکم جهان ملکیده هر بنیاد کیم قیلسنگ،
فنا ملکیده دوت منزل کیم اول بنیاد محکم‌دور.

توزوب حق حکمت ایله دهر گلزارِ مصفّاسین،
بیزه‌بتور اهل دل توفراغیدین صحن دلاراسین،
قدم گستاخ قؤیمه، ایسته‌بان قیلماق تماشاسین،
بهار ایّامی کیرسنگ لاله‌زاره، خاک اجزاسین
محقّر کؤرمه کیم هر ذرّه‌سی بیر جام ایله جم‌دور.

چیکرگه، عشق نقصیدور سبب، اندوه فرقتده،
یئتور عشقینگ کماله، قؤیمه اؤزنی رنج و محنتده،
ولیکن دوت قولاق، آیته‌ی سنگه بو سرنی خلوتده،
کمال عشقِ انسان موت ایلندور راه حکمتده،
بلی مُجرا قیلن حکمینگ مثالین نقش خاتم‌دور.

فنا کیفیّتی عُجب و ریادن قوتقرور نفسی،
دیمه عُجب و ریا، رنج و عَنادین قوتقرور نفسی،
نِی رنج و نِی عَنا، تورلوک بلادین قوتقرور نفسی،
اجل آلایش خوف و خطادین قوتقرور نفسی،
بو جوهر کیمیایِ دولته اکسیر اعظم[٦٥] دور.

جهان اهلی نه بیلسون، آگهي، مهر و وفا قدرین،
بیلورمو شبپرکلر شام ارا نور و ضیا قدرین،
نِی تانگ گر بیلمسه بیدردلر ذوق دوا قدرین،
اسیر نفس‌دور اهل جهان بیلمز فنا قدرین،
فضولي، عشق اطواری سنگه آنجق مسلّم‌دور.

---

[٦٥] اکسیر اعظم: کامل انسان، پیشوا

نوایي غزلیگه مخمّس

٢١

کیشی زهد و عبادتده اگر ذوالنّون[٦٦] دوراندور،
وگر عقل و فراستده جهان اهلیغه لقماندور،
و یا جاه و جلالتده باری عالمغه سلطاندور،
سپهر آسیبیدین سالم قوتولماغلیق نه امکاندور
که مهری تشت و تیغ و کولگوسی برق درخشاندور.

انینگ بو مهری هر کون برچه دهر اهلیغه‌دور شامل،
بو کولگوسی دغی جمله خلایق شأنیده کامل،
بو مهر و بؤیله کولگونی کؤروب، الده‌نمغه‌ی عاقل،
مونونگدېک مهر کؤرگچ، شاد اؤلوب کولگن زهی غافل،
بو ینگلیغ کولگو ساری مهر سالغن اوسرو ناداندور.

بو مهر احراقیدین دایم شجرلر مرتعش‌اعضا،
بو کولگو هیبتیدین مضطرب یېر جسمی سرتاپا،
آچیب عبرت کؤزین، قیلغیل تماشا گر اېسنگ بینا،
تېنگیز کؤنگلیده انداق مهردین یوز شعله‌دور پیدا،
قیا بغریده موناغ کولگودین مینگ دشنه پنهاندور.

اگر شهلر سپه چېکسون جهان ملکی ارا حدسیز،
وگر درویشلر قیلسون دعا اېگنیده سالیب کیز،
جفاسی دفعین آنینگ اَیله‌مک ممکن اېمس هرگز،
حجاریدین قیادور انگه یوز مینگ تیغ ایله عاجز،
حبابیدین تېنگیز یوز مینگ کؤز ایله انگه حیراندور.

---

[٦٦] حضرت یونس (ع)نینگ لقبی

ایتک چیرمب، بؤلوب قدخم، اورر هر لحظه پوی و تک،
خلایق تنلریدین جانلرین تا آیله‌گه‌ی منفک،
نظر قیل کؤز بیله گر کؤنگلونگه کیلسه بو سؤزده شک،
چیکیب قوس قزحدین یا کؤنگوللر قصدیغه اینک،
یاغین انده خدنگ و قطره سوولر انده پیکاندور.

بو یادین قصد قیلدی جانیغه کذّاب و صادق‌نینگ،
بو اؤقدین وهم اوردی جسمیغه معشوق و عاشق‌نینگ،
بو یا و بو اؤق اؤلدی آفتی ادنی و فایق‌نینگ،
بو یا بیرله انینگدیک اؤقنی یاغدورغچ، خلایق نینگ
حیاتی قصریغه هر ساری سالماق رخنه آساندور.

کیشی گر حکمران اؤلسون جهان اهلیغه هر کون کیم،
طرب جامینی نؤش ایتسون کؤنگول کامیچه هر تون کیم،
بو ینگلیغ عمر سورسون نیچه ییل، یؤق سود، نیوچون کیم
حیات ایچره بقا چون ممکن ایرمس، نوح بؤلسون کیم
اؤلر حالتده توغمه‌ی اؤلگن اؤغلی بیرله یکساندور.

اگر کؤنگلونگگه کام ایرسه توگنمس عیش ایله عشرت،
بو بزم ایچره فنا جامی بیله ایچ بادهٔ وحدت،
تیلب آب بقا بیهوده چیکمه رنج ایله محنت،
بقا سرچشمه‌سی ظلمتده دیرلر، یؤق که اول ظلمت
سکندر آهی اؤتیدین ییغیلغن دود حرماندور.

بو فاني دَیر ارا هر کیمده بؤلسه نشئهٔ معنی،
انگه ییتگه‌ی دمادم چرخ ظالم ضرب ایله طعنی،
پس ایمدی آگهي‌دیک اختریب آسوده مَضجعنی،
نوایي، اؤرته‌بان اؤزلوک قدم بو یؤلغه قؤی، یعنی
که هر همراه کیم بؤلغه‌ی تجرّد مانعی، یاندور.

فضولي غزلیگه مخمّس

٢٢

اینجو تیشی جان قلزمی ایچره گهریم‌دور،
رنگین لبی دل معدنیده لعللریم‌دور،
بو لحظه که محروم جمالی نظریم‌دور،
دُرلو اپده‌جک دامنیمی چشم تریم‌دور،
پُر لعل اپدن چشمیمی خون جگریم‌دور.

تا آئینهٔ عشقی ارا جلوه‌نمایم،
تا هجری بیابانیده مجنون گدایم،
تا وصل طلب اَیله‌گه‌لی بپسر و پایم،
غم گلشنی ایچره دیگیلن نخل بلایم
کیم داغ منیم برگیم و اشکیم ثمریم‌دور.

اول مهرلقا ترک دوتوب الفت و مهری،
یاشوردی ساروب زلف پریشان ارا چهری،
آهیم اؤتی یاخسه نؤله رخسارهٔ مهری،
اول اؤت که بوراخدوقچه دوتار یېدّی سپهری
مهر رخیدن شعلهٔ آه سحریم‌دور.

چیخ، سرو روان، ایتمه بو دم باغی نشینمن،
نرگس یوری، سېن داغی مقام اَیلمه گلشن،
بلبل ایکی منقارینگی ایت ناله‌دن اَلکن،
دېر گللرینگی باد صبا صحن چمندن،
کیم باغه گېزن اول یوزی گلبرگِ تریم‌دور.

منزل اؤله‌لی زار تنیم کلبه‌سی جانه،
کؤز یاشه، کؤنگول قانی روان اؤلدی جهانه،
گر وجهین انینگ سؤرسنگیز، ای اهل زمانه،
خون دلیمی سیم سرشک ایله روانه،
هر لحظه ایدن یاد رخ سیمبریم‌دور.

انس اَیلمه‌یوب بیر نفس ایچره وطنیمله،
صحرا گېزرم هر نفس عریان بدنیمله،
دیوانه‌لیغیم یېتتی کماله بو فنیمله،
بیر یازییه مجنون اگر ایرمیشدی منیمله،
وېرمیشدی جنون دشتیده خوش راهبریم‌دور.

عشق اهلینه یاغدو گون ایرور بختی سیه‌لیق،
درد ایچره اولوغ دولت ایرور حالی تبه‌لیق،
کېل، اَیله منگه، آگهي، سېن ایمدی سپه‌لیق،
وار عشق دیاریده مُسلّم منگه شه‌لیق،
چون شعلهٔ آهیم باشیمه تاج زریم‌دور.

«ز» ردیفی

شاعر نینگ اؤز غزلیگه باغله‌گن مخمّسی

۲۳

بیز که بهار جلوه‌نگیز سَیری امیدواریمیز،
گلشن دهرغه نظر آیله‌مک اؤلدی عاریمیز،
اؤتتی وصالینگیز تیلب حدّیدین انتظاریمیز،
باغ و بهار ارا، نِی تانگ، بؤلمسه گر قراریمیز
کیم سرِ کؤیونگیز ایرور باغیمیز و بهاریمیز.

قامتینگیزگه سرولر باغ ارا مکتسب ایمس،
عارضینگیزگه لاله‌لر حسن ارا منتخب ایمس،
بیزگه الرسیز، ای پری، گلشن ارا طرب ایمس،
سرو ایله لاله‌غه نظر آیلمه‌سک، عجب ایمس
کیم قد و چهره‌نگیز ایرور سرو ایله لاله‌زاریمیز.

سیز که زیاده حسن ارا دولت و جاهینگیز ایرور،
دهر ارا برچه خؤبلر خیل و سپاهینگیز ایرور،
عشوه و ناز گوهری زیب کلاهینگیز ایرور،
عارض آلینگیز اوزه زلف سیاهینگیز ایرور،
باغ مرادیمیز ارا سنبل مشکبارینگیز.

بیز که فراق مجمری آتشی ایچره عودیمیز،
چیققوسی کؤککه آهدین لحظه-به‌لحظه دودیمیز،
بؤلغوسیدور کویوب عدم بودیمیز و نبودیمیز،
گلشن عشق ارا بلا نخلی ایرور وجودیمیز،
آهیمیز انده برگیمیز، اشکیمیز انده باریمیز.

کام اولوسغه بېردینگیز لب ارا بالینگیز بیله،
تونلرین اېتتینگیز یاروق مهر جمالینگیز بیله،
هر کېچه بیزنی قۏیدونگیز فکر و خیالینگیز بیله،
نېتتی یاروتسنگیز دمې صبح وصالینگیز بیله،
قیلدی قرا فراقینگیز کېچه‌سی رۏزگاریمیز.

نېچه زمانلر اۏلدی، اې مهرلقا و ماهرۏ،
آیله‌گه‌میز وصالینگیز کوندوز و کېچه جستجۏ،
بۏلدی تن نحیفیمیز فرقت ارا نېچوک که مۏ،
بسکه اینگیچکه بېلینگیز قوچماغین اېتتیک آرزۏ،
قالمه‌دی تنده قوچغودېک قیلچه انی مداریمیز.

کۏنگلومیز ایچره هجرینگیز غصّه‌سی هر نفس یېتیب،
یېتدوک اۏلرگه، هوشومیز گاه کېلیب، گهې کېتیب،
رحم و مروّت آیله‌نگیز بو سۏزومیزنی اېشیتیب،
کام تاپرنی لعلینگیز شربتیدین امید اېتیب،
هر دم آغیزغه یېتگوسی چیققه‌لی جان زاریمیز.

برچه اولوس وصالینگیز صبحِ طرب‌شعاریده،
شربت کام ایچیب کرم ساغر زرنگاریده،
بیز قالیبان ولېک غم ظلمتی شام تاریده،
بادۀ التفاتینگیز نشئه‌سی‌نینگ خماریده،
یېرگه یېقیلدی اۏیله کیم خاک تن نزاریمیز.

حسن سریری اوزره سیز جمله جهان شهی کېپی،
روشن اېترگه دهرنی اوج فلک مهی کېپی،
نیّر اولوغ جنابینگیز بندۀ یېرهی کېپی،
هر نه جفا که قیلسنگیز چېککه‌میز آگهي کېپی
کیم انگه مانع اۏلغودېک یۏقتورور اقتداریمیز.

شاعرنینگ اؤز غزلیگه باغله‌گن مخمّسی

۲۴

یئتیب جانیمغه گردون ظلمیدین یوز مینگ الم یالغوز،
الم چیکمکده یئتتیم جانغه مئن زار و دژم یالغوز،
ائشیت دادیمنی ائمدی، ای شهِ صاحب‌کرم، یالغوز،
قؤیوبمن تا تعلّق محبسی ایچره قدم یالغوز،
یئتر هر دم حوادث شحنه‌سیدین مینگ ستم یالغوز.

چیکیب هر لحظه بیکسلیک غمینی جان افگاریم،
اؤلوکلردیک یاتیب بیت‌الحزنده جسم بیماریم،
ائشیتمس بیر کیشی هر شام چیککن ناله و زاریم،
نه بار بیر یار غمخواریم، نه دلدار وفاداریم،
یئتوشسه دهردین چیککوم اگر یوز بار غم یالغوز.

کهن میخانه‌سی بو دهرنینگ، یا رب، خراب اؤلسون،
که بېدادیدین آنینگ ییغلرم هر شام تارتیب اون،
کؤزوم کؤپ ییغله‌ماقدین تیره بؤلسه، نې عجب، بو کون،
غم بېکسلیک انداق یېتتی کیم افراط ایله هر تون
تؤکردین اشک کؤزده قالمه‌دی بیر قطره نم یالغوز.

بنا تا تاپتی تنگری صنعیدین ویرانهٔ عالم،
جهانغه کېلمه‌دی یالغوز مېنینگدېک هېچ بیر آدم،
مېنی اؤلتورسه اېمدی، تانگ اېمس، بو غصّه بیرله غم،
زمانې آیتیشیب حالیمنی، یؤق مونگلشغودېک همدم،
اوره آلمان، ایچیم درد اؤتیدین گر یانسه، دم یالغوز.

کیشی‌سیزلیک مېنی قیلمیش‌دورور انداق که خاک راه،
قؤلومدور بو جهتدین برچه ایشدین دهر ارا کؤتاه،
نېچوک حسرت بیله اؤلتورمه‌ی اؤزنی اېمدی تارتیب آه،
کیشیم یؤق آلغه‌لی خون دیت قتل اېتسه‌لر ناگاه،
کیشی مېن ینگلیغ اؤلغن تاپیلور عالمده کم یالغوز.

قیلیب صرف، اې که عشرت قیلغه‌لی گنجینگ زر و مالین،
قیلورسن نؤش خویش و اقربا بیرله طرب بالین،
زمانې کؤرمه‌میشسن رؤزگار اندوه و اشکالین،
نه سؤرغونگ اوشبو محنت‌خانه‌ده یالغوز کیشی حالین
که بؤلغه‌ی زهر کامی ایچره ایچسه جام جم یالغوز.

کیشی گر دانش ایچره تؤرت دفترغه اېرور خوانا،
اگر یالغوز اېسه نادانچه قدری بؤلمه‌غه‌ی، جانا،
اېشیت، آیته‌ی سنگه حالین انینگ تکرار ایله یانا،
باری علم و هنر ایچره اېسه هر نېچه کیم دانا،
زمان اهلی ارا بؤلمس زمانې محترم یالغوز.

بیراو کیم یالغوز اپرسه آیله‌مس امداد انگه طالع،
قیو ایشدین که سود ایستر، بؤلور اندین ضرر واقع،
اگر یوز گنج هم صرف آیلسه، بؤلمه‌ی انگه نافع،
جهان بازاری ایچره نقدی انداق بؤلغوسی ضایع
که توتمس بیر پول اؤرنین خرج قیلسه مینگ درم یالغوز.

مکان اپتسه فلک هر کیمگه بپکسلیک سیه‌چالین،
اؤتورگه‌ی حسرت و ناکاملیغ بیرله مه و سالین،
اپشیتگیل هم ینه شرح آیله‌ی آنینگ تنگ احوالین،
ایل ایچره آبرؤ تاپماق تیلب صرف اپتسه اموالین،
بؤلور بی‌آبرؤلوغ بیرله اپلگه متّهم یالغوز.

عدمدین تا کپلیب قیلدیم بو ماتمخانه‌نی مسکن،
قالیب غم آستیده بؤلدی ایشیم اؤز حالیمه شیون،
کؤنگول محزون و جان غمگین و تن بپمار و تیل الکن،
اگر بو اپرسه یالغوزلوق غمی کیم مپن چپکیبتورمن،
الهی، بؤلمه‌سون عالم ارا کفر اهلی هم یالغوز.

علایق لوثیدین آیلب ضمیرِ پاکینگ آلوده،
معاش اسبابی فکریدین چپکیب یوز رنج بپهوده،
اؤتوردینگ برچه اوقاتینگ غم و اندوه و قیغوده،
تعلّق ترکین آیلب اپمدی توتغیل اؤزنی آسوده،
قچانغه تپگرو چپککونگ، آگهي، مونچه الم یالغوز.

نوايي غزليگه مخمّس

٢٥

زمان-زمان باشيم اوزره هجوم اېتيب کېله‌سيز،
نفس-نفس يوره‌گيم پند تيغيدين تيله‌سيز،
چو زجر منع منگه سود قيلمسين بيله‌سيز،
جماعتي که جنون منعينی منگه قيله‌سيز،
تاش آتيبان نې اوچون تېلبه‌لرگه قاتيله‌سيز.

فلک ستم قيليبان، اول قوياشدين آيريلديم،
اؤلرگه هجر قرا شاميده ياووق کېلديم،
وصال صبحيغه چون اېمدی يېتمسيم بيلديم،
کېتينگ کؤنگول بيله جان کيم وداعينگيز قيلديم،
فراق اگر بو دورور اېرته کونني کېچ قيله‌سيز.

قیلیب فراق ارا قان یاشینگیز روان ییغلنگ،
که قیلغوسی سفر اول سرور زمان، ییغلنگ،
بو غصّه بیرله خراب اؤلغودیک جهان، ییغلنگ،
فراق وقتیدور، ای کؤزلر، ایمدی قان ییغلنگ،
بیلورموسیز که بوکون نی کیشیدین ایریله‌سیز.

بغیرغه صبر قؤلی بیرله تابکی تاش اوره‌ی،
قچانغه تیگرو تحمّل آیاغیغه باش اوره‌ی،
تیلرمن ایمدی فغانیم سپهردین آشوره‌ی،
کؤنگول فسانه‌لری، سیزنی، وه، نیتیب یاشوره‌ی،
بو نوع کیم یوز اوزه قان یاش ایله یازیله‌سیز.

اگرچه پاک و مصفّا دورور مظاهر اشک،
ولیک بؤلمه‌دی اول حورچهره ناظر اشک،
توشر آیاغیغه بو وجه ایله مقاطر اشک،
کؤزوم حقینی بهل قیلدی، ای جواهر اشک
که باری هم انینگ-اؤق مقدمیغه ساچیله‌سیز.

نیگه فغانیم ایله دهر اهلینی اینجیتمه‌ی،
نیدین اؤزومدین، آله آلمه‌یین نفس، کیتمه‌ی،
بو دم عدم ساری بارغوم، مرادیمه ییتمه‌ی،
فراق نیشلری، وه که ینه رحم ایتمه‌ی،
نفس-نفس نیگه مجروح ایچیمگه سنچیله‌سیز.

کیشیگه لازم ایرور، بؤلسه هرنه حالده، شُکر،
اگر زوال ارا بؤلسون، وگر کمالده شُکر،
کؤرونگ که آگهي‌دیک قیلمه‌ی اتصالده شُکر،
نوایي هجرده قالدی، قیلینگ وصالده شُکر،
جماعتي که سیور یارینگیز بیله بیله‌سیز.

فضولي غزلیگه مخمّس

۲۶

جفا ترکین من محزونه بیر دم اول صنم قیلمز،
کؤزوم اندین اینگدیک نم قیلور ظاهر که یم قیلمز،
اگرچه موج اوروب آقماقنی کم بیر لحظه هم قیلمز،
نم اشکیم مکدّر خاطریمدین دفع غم قیلمز،
بو روشندور که نم آیینه‌دین زنگار کم قیلمز.

قاشینگ محرابی اؤلمیش قبله‌گاه اهل کفر و دین
که انده کیم دعا قیلسه، دیگه‌ی خیل ملک آمین،
پس، آیلب بخت یاورلیک اگر، ای یار خوش‌تمکین،
خم ابرؤیِ مشکینینگنی کؤرسه زاهد خودبین
دخی قامت سجود گوشهٔ محرابه خم قیلمز.

غمینگده آتش آهیمله یاندی بو یئی طارم،
سرشکیم سیل و طوفانیغه باردی جملهٔ عالم،
بونونگله هم جفانی جانیمه کم قیلمه‌دینگ بیر دم،
سنگه، ای شوخ سنگین‌دل، دیمم بت، نیشه[٦٧] کیم بت هم
اگرچه سنگدل‌دور بؤیله بیداد و ستم قیلمز.

چیکیب جوری یوکین، جسمیم اؤلوبتور اول صفت کیم مؤ،
جفاسی خارخاریدین بعینه کؤزلریمدور جؤ،
بغیر قانی همول جؤلرده جاری سوو کیبی هر سؤ،
جفا و جور ایله قان اؤلدی بغریم، یا رب، اول بدخؤ
نیچون ترک اَیلمز جور و جفاسین، بیر کرم قیلمز.

یؤلونگده یوز قؤیوب گریان اؤلن بو خاکسارینگدور،
آیاغینگ توفراغینی اؤپمگه امیدوارینگدور،
سنگه عرض اَیلرم، جانا، ایشیتمک گرچه عارینگدور،
مرادیم گریه‌دین کسب غبار رهگذارینگدور،
کؤزوم یاشی دمادم چهره‌می بیهوده نم قیلمز.

کؤنگول ایرمس که حق توزمیش‌دورور غم گنبذی طرحین،
ایمستور جان که تعمیر اَیله‌میش درد و محن صرحین،
دیمککه تیل نه حاجتدور دل و جانیم نهان جرحین،
خطینگ دَورینده اشک آل ایله درد و غمیم شرحین،
دم اؤتمز کیم رخ زردیمده مژگانیم رقم قیلمز.

بو باغ ایچره گل‌آسا هر کیشی کیم صاف باطندور،
وصالینگ گلشنی‌نینگ راحتی نقدینه خازندور،
تمام آرزؤدین آگهي‌دیک تینج و ایمندور،
فضولي خسته‌دل تا روضهٔ کؤیونگده ساکندور،
تمنّای بهشت و میل گلزار ارم قیلمز.

---

[٦٧] نیشه: نی ایشگه، نیمه اوچون

مخمّس

۲۷

تا که گل جمالینگیز بلبل بیقراریمیز،
فرقتینگیزده بیعدد درد و الم دچاریمیز،
جان و کؤنگولنی اؤرتهدی شعلهٔ آه و زاریمیز،
بیزگه ترحّم اَیلنگ، ای دلبر گلعذاریمیز،
عشقینگیز اؤتی سریسر یاقتی تن نزاریمیز.

باشیمیز اوزره خیل غم حدّ و شمارسیز یئتیب،
یئتتی چیقرغه جانیمیز، عقل و قراریمیز کئتیب،
اَیتینگیز، اوشبو دردغه صبر ائته آلغهمیز، نئتیب،
بزمینگیز ایچره اؤزگهلر جام طربنی نؤش ائتیب،
بیز غم هجرینگیز ارا وصل میی خماریمیز.

عهد وفا کؤپ اَیلهبان قیلدینگیز اختلاف عهد،
مونچه هم اؤلغوسیمودور کیمسه گه انحراف عهد،
بیزگه بؤلورغه اوردونگیز یار انیس لاف عهد،
سیزدین امیدیمیز بومو ائردی، قیلیب خلاف عهد،
درد و المنی قیلدینگیز بیزنینگ انیس و یاریمیز.

کؤرگوزوب التفات ایله لطف و عطای بیشمار،
هر سؤزونگیزده اَیلهبان نئچه ظرافت آشکار،
تا که کئلورگه وعدهلر قیلدینگیز، ای سمنعذار،
خاک قدومینگیز تیلب، شوق ایله تارتر انتظار،
یؤلونگیز اوزره سوو سیپیب دیدهٔ اشکباریمیز.

ایمدی وفا اگر همول وعده‌غه آیله‌بان عیان،
لطف سمندینی سوروب بو قولونگیز ساری روان،
عزم ارا کؤرگوزوب شتاب اؤیله که مهر آسمان،
بؤلسنگیز، آیله‌بان کرم، کلبه‌میز ایچره میهمان،
مقدمینگیزغه بؤلغوسی جوهر جان نثاریمیز.

اؤپماغ و قوچماق ایسته‌بان عاشق بی‌بدیلینگیز،
یؤلغه باقیب، بؤلوبتورور خاک‌صفت ذلیلینگیز،
کیلگه‌لی بیز سری قچان رحم بؤلور دلیلنگیز،
ذرّه‌مثال آغزینگیز بیرله اینگیچکه بیلینگیز
فکر و خیالی منعدم آیله‌دی یؤق و باریمیز.

سیز کیبی اهل حسن ارا گر یؤق ایرور پری‌نژاد،
بیز دغی اهل عشقدین مهر و وفاده‌میز زیاد،
یخشیدور ایچسک ایکّیمیز همدم اؤلوب مِی مراد،
عاشقینگیزمیز آیله‌نگیز بزمینیگیز ایچره بیزنی شاد
کیم شب و رؤز وصلینگیز جامی امیدواریمیز.

عشق، ایلی‌نینگ قطاریده بیزنی هم آیله‌بان حساب،
مهر کیبی عذارینگیز اوستیدین آلیبان نقاب،
روشن ایترگه کامیمیز لطف ایله کؤرگوزینگ شتاب،
دؤستینگیزمیز، ایتمه‌نگیز صحبتیمیزدین اجتناب،
چونکه محبّت اهلی‌نینگ صاحب اعتباریمیز.

مسند حسن اوزره سیز چونکه شه فلک‌جناب،
لطف ایله قیلسنگیز کهره‌ک شاه و گدانی کامیاب،
مونچه نه ایردی آگهي شأنیده قهر ایله عتاب،
ظلمینگیز ایتتی کؤنگلومیز ملکینی سربسر خراب،
گرچه زمانه اهلی‌نینگ شاه جم‌اقتداریمیز.

«س» ردیفی

شاعرنینگ اؤز غزلیگه باغله‌گن مخمّسی

۲۸

راحت دنیا بلای مبرمیغه ارزیمس،
آشکارا نؤشی نیش مبهمیغه ارزیمس،
یوز ایسیغ کولگوسی بیر ساووق دمیغه ارزیمس،
دهر بزم و عیشی اندوه و غمیغه ارزیمس،
شربت جانپروری مهلک سمیغه ارزیمس.

گلشن گردون که یؤقتور خوشهوالیغ صبحیده،
کولگو ابرمس کیم عیاندور بهحیالیغ صبحیده،
ایستمه بیر دم ضیای آشنالیغ صبحیده،
یوز ییل اؤلسنگ یار وصلی‌نینگ صفالیغ صبحیده،
بیر زمانلیغ هجری شامِ مظلمیغه ارزیمس.

بؤلسه بزمینگ جنّت و ساقیلری غلمان و حور،
تاپسنگ انده اولچه کیم کامینگ ایرور عیش و سرور،
واقف اؤل حالینگگه، بؤلمه مست صهبای غرور،
یئتسه دوراندین سنگه گر عمرلر سور اوزره سور،
بیر نفس یئتگن ملال و ماتمیغه ارزیمس.

ای که معقول انگله‌بان نفسینگ خیال فاسدین،
آیله‌دینگ محبوب اؤزونگگه دهر زید و خالدین،
حلقهٔ مقصود ایتیب بؤینینگگه زلف و ساعدین،
لعلیدین گر جان تاپیب قوچسنگ مرادینگ شاهدین،
نزع وقتی پیکرینگ پیچ و خمیغه ارزیمس.

مسکن ایتتینگ توت خلافت تختی اوزره نیچه ییل،
هم باری عالم ایلی اوصافینگه مشغول بیل،
بؤلسه گر هوشونگ بولرغه غرّه بؤلمه، انگله‌غیل،
مدحینگه آچسه اولوس یوز خوش عبارت بیرله تیل،
بیر قبیح الفاظ ایله قیلغن ذمیغه ارزیمس.

جمع ایترگه مال رنجه قیلمه‌غیل جان و تنینگ،
عاقل ایرسنگ آیله‌گیل رسم قناعتنی فنینگ،
بؤلمه محزون سیم و زردین تؤلمه‌دی دیب مخزنینگ،
تینگ توت اموال جهان بیش و کمینی کیم انینگ
انبساطی بیشی اندوهی کمیغه ارزیمس.

فکرینگ آتینی طمع میدانی ایچره سورمه کیم،
یوز قناعت گؤشه‌سیدین اؤزگه ساری اورمه کیم،
هر نه بار و یؤقونگه راضی بؤل و قیغورمه کیم،
ایسته‌بان عیش، آگهي، غم باشینگه کیلتورمه کیم
دهر بزم و عیشی اندوه و غمیغه ارزیمس.

نوايي غزليگه مخمّس

٢٩

فلک کیم یخشیلر بزمیده قدریمنی بلند اٸتمس،
دمي یوق کیم یمانلر مجمعیده مستمند اٸتمس،
بو حسرتدین کؤزوم اشکی یؤلین بیر لحظه بند اٸتمس،
مٸنی مٸن ایسته‌گن اؤز صحبتیغه ارجمند اٸتمس،
مٸنی ایستر کیشی‌نینگ صحبتین کؤنگلوم پسند اٸتمس.

فغان کیم دهر دون ایچره رفیقي تاپمه‌دیم آگه،
قیان بارسم بؤلورلر غول‌وشلر همدم و همره،
تیلرلر بهره مٸندین، مٸن تیلب تاپمن بیریدین، وه،
نه بهره تاپغه‌من اندین که مٸندین ایسته‌گه‌ی بهره،
اؤزی هم بهره‌مند اؤلمس، مٸنی هم بهره‌مند اٸتمس.

کؤزی زهری ایسه هر نېچه کیم مایل مماتیمغه،
لبی شهدی ایدی راغب اؤلومدین هم نجاتیمغه،
بو دم واصل ایمان اول قاتل عیسی‌صفاتیمغه،
نېته‌ی حور و پری بزمین که قتلیم یا حیاتیمغه،
عیان اول زهر چشم آیلب، نهان بو نؤشخند ایتمس.

چیقه آلمه‌ی کؤنگول حیراندور اوسرو شام فرقتدین،
تؤکر اشکینی کؤز هم انتظار صبح وصلتدین،
علاجی بؤلمسه اول مهوش خورشیدطلعتدین،
کېره‌کمس آی بیله کون شکلی کیم حسن و ملاحتدین
ایچیم اول چاک-چاک ایتمس، تنیم بو بند-بند ایتمس.

بوکون چابکلر ایچره یؤق ایدی اول شهسواریم کیم،
بیرینی قیلمه‌دی منظور چشم اشکباریم کیم،
غبارآسا نې تانگ گر قالمسه صبر و قراریم کیم،
کېره‌ک اؤز چابک و قاتل‌وش و مجنون‌شعاریم کیم
بوزوق کؤنگلومدین اؤزگه یېرده جولان سمند ایتمس.

کؤنگولنی آیلب، ای سالک، تعلّق چیرکیدین طاهر،
فنا ملکیگه عزم ایت، پې‌خواطر آیله‌بان خاطر،
نېچه کیم بېرسه کامینگ آیله‌بان مهر و وفا ظاهر،
کؤنگول اوز چرخ زالیدین، فریبین یېمه کیم آخر
اجل سررشته‌سیدین اؤزگه بؤینونگگه کمند ایتمس.

سواد زلفینی کؤرگچ یومر آگاهي تون دېب کؤز،
یوزیغه ناظر اؤلغچ هم توتر قؤل بیرله کون دېب کؤز،
کؤنگول حیرتده قالمه، کؤرمس آنی نې اوچون دېب کؤز،
اول آی اؤتلوغ یوزین آچسه، نوایي، تېگمه‌سون دېب کؤز،
محبّت تخمیدین اؤزگه اول اؤت اوزره سپند ایتمس.

غازي غزلیگه مخمّس

٣٠

نه دلبرسن که مانندینگ قضا کلکی رقم قیلمس،
قد و رخسارینگ‌آسا سرو ایله گلنی بهم قیلمس،
کؤروب جان قامتینگ طوبیغه رنجه بیر قدم قیلمس،
کؤنگول کؤرسه یوزونگنی، میل گلزار ارم قیلمس،
نه گلزار ارم، یاد گل فردوس هم قیلمس.

چو اول ظالم منگه ایکّی کؤزین خونخواره‌لر قیلدی،
دل و جانیمنی مجروح اَیله‌بان، آواره‌لر قیلدی،
دېمه‌ی یالغوز جفاسی تیغی بغریم یاره‌لر قیلدی،
چېکیب یوز ناز ایله خنجر، یوراکیم پاره‌لر قیلدی،
کیشی اؤز دشمنیغه بو صفت هرگز ستم قیلمس.

بلند اېتمک اوچون عالمده قدر و اعتباریني،
منوّر قیلغه‌لی هم تیره چشم انتظاریني،
قیلیب سَیر اول قویاش‌نینگ خاک کؤیی لاله‌زاریني،
صبا اغیاره اېلتور تؤتیالیققه غباریني،
سرشکیم کؤیی‌نینگ توفراغیني بېهوده نم قیلمس.

قیلیب زېبا قدیغه لاله‌گون تؤنلر باری زرکش،
قویاشدېک باشیم اوزره تیغ تارتیب، سېکره‌تیب ابرش،
غضب بیرله شتاب اَیلب، بؤلوب سرتاقدم آتش،
خداغه شکر کیم جور و جفا، ظلمیني اول مهوش
قیلور کون-کوندین افزون جانیمه، بیر ذرّه کم قیلمس.

اگر غم شدتی ایچره اېشیتیب ناله و زارینگ،
قیلیب ناگه ترحّم حالینگه، ترک اَیلب آزارینگ،
نوازش اَیلسه دلدارلیغلر کؤرگوزوب یارینگ،
رقیبا، قیلمه نازش مېن کؤرن یار اؤلسه دلدارینگ،
مېنی شاد اېتمه‌دی باري، سېنی هم محترم قیلمس.

نېچه ییل خانقاه ایچره بؤلوب شیطان کېبی ساجد،
متاع طاعتینگ قیلدینگ ریا بازاریده کاسد،
ایشینگ‌نینگ آخری بیلمان نې یېرگه بؤلغوسی عاید،
کؤروب اول بت قاشین محرابه قیلدینگ سجده، اې زاهد،
سن اېتگن ایشنی بالله هېچ رُهبان و صنم قیلمس.

مرادی آگهي‌نینگ بؤلسه پیر دَیر همرازی،
خرابات فناده رندلرنینگ یار و دمسازی،
بؤلوب اقبال اگر آنینگ بو حالی چاره‌پردازی،
میسّر بؤلسه سینغن کاسه و گلخن کولی، غازي
هوای تخت دارا، آرزؤی جام جم قیلمس.

راجی خوارزمي غزلیگه مخمّس

٣١

کیلدی رنگین آیله‌بان اول سیمتن میمون لباس،
لعلدین قیلغن کیپی گؤیا دُر مکنون لباس،
حسنی عکسیدین تاپیبتور زیب و فر افزون لباس،
آیله‌میشمو اول سمنبر قدّیغه گلگون لباس،
سرو موزون ایتتی یا گلبرگیدین موزون لباس.

بؤلدی تا مین بینواغه عشق جذبی رهنمون،
درد وادیسیده تاپمان بیر دم آرام و سکون،
آتش هجراندین اؤلمیشدور تنیم زار و زبون،
دیمه‌نگیز مین تیلبه‌نی کییمیش لباس لاله‌گون،
تاز-تازه داغ ایله بؤلمیش تنیمده خون لباس.

اول پری ظاهر قیلیب سؤز بیرله گوهرریزلیک،
تبلبه‌لرنینگ آتش شوقیغه بهردی تهزلیک،
کول قیلیب جسمیغه یهتکوردی هواآمیزلیک،
عشق دشتیده قویون آیلرمو گردانگیزلیک،
یا قرا توفراقدین اهتمیش حسنیغه مجنون لباس.

ظاهرا بؤلسه لباسینگ کیمخا یا خود کتان،
نې ضرر گر خاطرینگ ایچره هوا توتمس مکان،
بلکه عاقل اهرسنگ آیلب سعی و کوششلر عیان،
باطینینگ معنیسین اهتگیل زیب ظاهرده نهان،
اؤیله کیم الفاظ رنگیندین قیلور مضمون لباس.

اې طلب یؤلیده حاصل آیله‌گن فهم و شعور،
بؤل مقاصد کسبیده برچه موانعدین نفور،
ایسته‌سنگ گر هر نفسده تاپغه‌سن فیض حضور،
صبح ینگلیغ صدق ایله قیلغیل وجودونگ غرق نور،
کؤر، نې نوع اؤلغوسیدور گر بؤلمسه صابون لباس.

اې توشوب باشیغه عالمده هوایِ سلطنت،
ایسته‌سنگ کییماق سریر اوزره کلاه مکرمت،
اوج عزّت اوزره توت یوز ییل مقام و مرتبت،
خوارلیق بیرله قرا توفراققه کیرگونگ عاقبت،
گرچه آیلرسن قویاشدهک اطلس گردون لباس.

آگهیغه آیله‌بان گردون دون‌پرور ستم،
لحظه-لحظه یهتکورور کؤنگلیغه یوز رنج و الم،
غم هجومیدین اهرور طبعی پریشان، فکری کم،
بؤلسه راجی‌نینگ سؤزی عریان لطافتدین، نې غم،
قیلسه گر لطفیدین انگه ثانې افریدون لباس.

«ط» ردیفی

شاعر نینگ اؤز غزلیگه باغله‌گن مخمّسی

٣٢

گل کبی یوزونگ اوزره چیقتی عنبرافشان خط،
عشق اہلینی بلبلدہک قیلدی زار و حیران خط.
رشک اؤتیغه جانلرنی، تانگ یؤق، اہتسه سؤزان خط،
بؤلدی لعل جانبخشینگ اوزره تا نمایان خط،
اې پری، خضر ینگلیغ تاپتی جاودان جان خط.

یؤق سریر حسن اوزره سبن کبی شهِ والا
کیم هجوم اہتیبتورلر اہل قاپونگده حشرآسا،
اوشبو کہنگ جهان ایچره کیمسه قالمه‌یین اصلا،
برچه اہل خطینگ کؤرگچ، بنده بؤلدیلر، گؤیا،
قول قیلورغه عالمنی آیله‌دینگ نمایان خط.

خط که بؤلدی لعلینگده مؤ-بمؤ عیان، اې شؤخ،
عارضینگگه یہتکوردی حسن بہکران، اې شؤخ،
قیسی تیل بیله وصفین آیله‌یین بیان، اې شؤخ،
جانفزا لبینگ اوزره آیله‌میش مکان، اې شؤخ،
آیله‌گن کبی مسکن خضر آب حیوان خط.

خم ایچیده می دایم مسکنین عیان اہتمیش،
تُنگ ارا شکر منزل بارسه هر قیان اہتمیش،
تیره جسم ایچیده جان بےابا مکان اہتمیش،
ظلمت آب حیوانی سربسر نهان اہتمیش،
لعل روحبخشینگنی، تانگ یؤق، اہتسه پنهان خط.

خلعت نزاکتدور قدّینگه تۏقولغندیک،
خطبهٔ ملاحتدور آتینگه اۏقولغندیک،
خاللر لبینگ اوزره نقطه‌لر قۏیولغندیک،
صفحه‌غه یازیلسه خط زیبی آرتوق اۏلغندیک،
آیله‌میش عذارینگگه خۏبلوق فراوان خط.

عارضینگ اوزه خطّ مشکباری ایرکنمو
یا بهشت باغی‌نینگ سبزه‌زاری ایرکنمو،
یۏقسه، حسن صبحی‌نینگ شام تاری ایرکنمو،
مصحف رخونگ اوزره خط غباری ایرکنمو،
صفحه‌سیده کۏرگوزمیش، یۏقسه، مهر رخشان خط.

گل کیبی سنگه عارض اوسرو دلکشا باردور،
زیب‌بخش انگه هریان خطّ مشکسا باردور،
سینده تا بو خطّ و یوز، ای پری‌لقا، باردور،
ایسته‌مان گل و ریحان نیگه کیم سنگا باردور
غیرت چمن اوزره رشک بۏی ریحان خط.

ای که اوسرو بۏلمیشسن غرّهٔ بنای حسن،
بی‌خزان ایمس، بیل کیم باغ دلکشای حسن،
بار ایسنگ اگر عاقل، ایستمه وفای حسن،
فهم قیل یوز و خطدین یۏقلوغین بقای حسن،
اول ورقده بو مضمون بیلگورور یازیلغان خط.

اول پری که مانندی بو جهان ارا یۏقتور،
یا ایرور ایکی قاشی، غمزه‌سی انگه اۏقتور،
گرچه فرقتی ایچره جان چیقرغه یاووقتور،
آگهي ابد عمری مژده‌سیدین آرتوقتور،
وعدهٔ وصال آیلب گر یوبارسه جانان خط.

«غ» ردیفی

راجی خوارزمي غزلیگه مخمّس

۳۳

اول نوع قیلمیش اېردی مېنی رۇزه ببدماغ
کیم توشمیش اېردی یېرگه باشیم اۇیله کیم آیاغ،
هم تیره بۇلمیش اېردی کۇزوم، هم اصم قولاغ،
ساق، یېتوشتی عید اۇلوبان رۇزەدین فراغ،
خمیازۂ خمار آغیز آچمەی کېتور ایاغ.

خۇب اېردی بزم عیش ارا آرام توتماغینگ،
مخمورلرغه بادۂ گلفام توتماغینگ،
هم وقت صبح سونماق و هم شام توتماغینگ،
فوت اۇلدی رۇزه ایچره نېچه جام توتماغینگ،
اېمدی انینگ قضاسین ادا اَیله‌گیل بو چاغ.

خلق جهانغه ظاهر اؤلوب لطف کردگار،
عالمغه یوز قؤیوب فرح و فیض بیشمار،
یېر یوزی بؤلمیش اؤیله که فردوس لاله‌زار،
ایّام عید کېلمیش و هم موسم بهار،
رونق‌فزای عالم اؤلوب باغ، بلکه راغ.

یېتتی چمنغه زېب ایله زینت شماره‌سیز،
هر سرو بؤلدی حسن ایله بیر نوع عروس‌قیز،
هر یان آقر سو نشئه بېریب اؤیله کیم قیمیز،
شبنم سوویغه غنچه آچه باشله‌دی آغیز،
گللر یاروتتی عید تونی هر ساری چیراغ.

اَیلر چاغی دعا شهِ دولت پناهیغه،
زار و تضرّع آگهي اَیلر الهیغه،
ایستر زیاده‌لیغ تون و کون عزّ و جاهیغه،
راجی قیلورغه تهنیت عید شاهیغه،
اوشبو غزلنی بیتتی مدد اَیله‌بان قراغ.

«ق» ردیفی

نوايي غزليگه مخمّس

٣٤

تا بنا تاپتی بو کهنه گنبذ نیلی‌رواق،
آستیده درد اهلیدور امن و فراغتدین ییراق،
اې کؤنگول، گر دردمند اېرسنگ بو سؤزگه توت قولاق،
چرخ درد اهلیغه هر دم یاغدورور گرد فراق،
اؤت روانراق کیم خطرلیقدور بسې بو اېسکی طاق.

عالم اهلی کؤرگوسی مینگ ظلم گردون زالیدین،
ایمن اېرمستور دمې بیر کیمسه مکرو آلیدین،
آیته‌یین بیر سؤز اېشیت اول شوم‌نینگ تمثالیدین،
اژدرې‌دور حلقه اورغن پېسه کوکب خالیدین،
جز اجل زهرینی کام اندین تاپه آلمس مذاق.

سقف گردون کیم حباب‌آسا کېلیبتور واژگون،
نې بناسیغه در و دیوار باردور، نې ستون،
ایسته‌گه‌ی عقل اهلی نې نوع انده آرام و سکون،
چرخ بیر اویدور ایشی بۇلماق انینگ هر دم نگون،
توشمه‌گن یخشی اقامت موندا‌ق اویده اتّفاق.

سوو اوزه توشگن بنایې فهم قیل کۇک گنبذین،
صرصر آفاتدین ویران دېگیل کۇک گنبذین،
کۇز یوموب تا آچغوچه برباد بیل کۇک گنبذین،
صنع بحریدین حبابې انگله‌غیل کۇک گنبذین،
سیمگون گنبذ دېب اۇلمس اَیله‌مک آنی وثاق.

چرخ اۇز قۇچقاریني ذبح اېتسه قربانینگ اوچون،
نعمت الوان مهیّا اَیلسه خوانینگ اوچون،
شادلیغ کۇرگوزمه هوشونگ بار اېسه آنینگ اوچون،
هضم اېتر فکرین هم اېتگیل، فرض اېته‌ی نانینگ اوچون
قیلدی چرخ انجمنی دانه آی و کونني یارغوچاق.

دهر زالی کیم اۇزیگه دایما زینت بېرور،
کیمگه جفت اۇلسه، باشیغه یوز بلالر کېلتورور،
یېتّی دوزخ محنتین آلتی جهتدین یېتکورور،
ایسته‌سنگ بېش کون فراغت گرچه کابین عمر اېرور،
دهر زالین تۇرت مذهب بیرله قیلغیل اوچ طلاق.

اهل دنیا کیم انگه‌دور بېوفالیغ ساری یۇل،
جهد ایله اورمیش نفاق و کینه شمشیریغه قۇل،
پس، اوزوب اهل جهاندین آگهي ینگلیغ کۇنگول،
اېل نفاقین کۇرمه‌یین دېسنگ، نوایې، فانی اۇل،
چونکه سېن چیقسنگ ارادین کیمگه قیلغه‌یلر نفاق.

«ک» ردیفی

نوایي غزلیگه مخمّس

۳۵

چو عشق دشتیده خیل بلا اېرور مینگ لک،
کیم انده قۇیسه قدم لازمی دورور اۇلمک،
بېلینگنی باغله‌غیل، اې سالک طریقت‌بک،
دېسنگ که دشت فنا اهلیغه بۇله‌ی همتک،
نې دۇست غیری اېسه سیلک برچه‌سیدین اېتک.

بۇلوب همیشه هوا و هوس آتیغه سوار،
قچانغه تېگرو چاپرسن انی یمین و یسار،
کېل اېمدی تشله اۇزونگ فقر اېلی آیاغیغه خوار،
قیل اۇزلوگونگ کېسَگین پایمال بیرله غبار،
یۇق اېرسه بالچیق اۇلور فسق سوییدین بو کېسک.

کییبسن، ای که نیچه قت لباس شاهانه،
حقیر بیلمه کؤروب کسوت فقیرانه،
تأمّل آیله، ایسنگ هوشمند و فرازنه،
گدا و خرقه‌ده اؤلمک نیچوک که پروانه،
یؤق اول که حلّه ارا شاه اؤیله کیم کؤپلک.

کیشی که کؤنگلینی خالی توتر نیچوک کیم نی،
نوا یبتر انگه بو بزم ایچیده پی در پی،
بو سؤزگه توت قولاق، ای رند و واله و لاشَی،
انگه بو دَیر فنا ایچره توتتی مغبچه می
که تیشنی بغریغه بیرکیتمکینی قیلدی گزک.

سپهر دون ستمیدین وفا اهلی پیوست
ایرورلر آگهي‌دیک غصّه قیدیغه پابست،
چو دهر حالی بودور، ای رفیق باده‌پرست،
نوایي بؤلسه، نی تانگ، بزم ایچیده کؤپراق مست
که غصّه جامینی دوران انگه توتر کؤپره‌ک.

«گ» ردیفی

فیروز غزلیگه مخمس

۳۶

بؤلدی کمال حسن ایله تا آشکارا عارضینگ،
بیردی قویاشدیک نور ایله عالمغه آرا عارضینگ،
نِي تیل بیله وصف آیله‌یین مین زار و شیدا عارضینگ،
حسن اوجی‌نینگ خورشیدیدور، ای ماه‌سیما، عارضینگ،
بلکیم لطافت ایچره‌دور اندین هم اعلا عارضینگ.

تا که نقابینگ ابریدین مهر رخونگ بؤلدی عیان،
عیش و نشاط انواریدین سرتاقدم تؤلدی جهان،
فرّخ جمالینگ پرتوین آفاق ارا کؤرگن زمان،
کون ظاهر آیلب انفعال اؤلدی شفق ایچره نهان،
صبح سعادتدین طلوع ایتگچ مصفّا عارضینگ.

کؤرمککه زیبا صورتینگ عالم اہلی رغبت قیلور،
کؤیونگ ساری یوز شوق ایله صبح و مسا سرعت قیلور،
قدّ و یوزونگنی ناگهان نظّاره بیر نوبت قیلور،
سرو اوزره آچیلمیش گل احمر دہبان حیرت قیلور،
کؤرگن کیشی قدّینگ اوزه بو نوع زیبا عارضینگ.

خطّینگنی اؤتلوغ یوز اوزه آشفته کؤنگلوم کؤرگه‌لی،
هر لحظه رشک اؤتی ارا سالور اؤزین کویدورگه‌لی،
بل کیم تیلر بو وجه ایله هر دم اؤزین اؤلتورگه‌لی،
حسن و لطافت رمزینی عشق اهلیغه بیلدورگه‌لی،
گلگون صحیفه اوستیده خط قیلدی پیدا عارضینگ.

شیدا کؤنگول تورمه‌ی اؤزین کؤیونگ ارا چہکسه، نې تانگ،
عشقینگ بلا و دردینی قیلمه‌ی ابا چہکسه، نې تانگ،
ایستب یوزونگ فریادلر صبح و مسا چہکسه، نې تانگ،
کؤنگلوم قوشی بلبل کبی تینمه‌ی نوا چہکسه، نې تانگ
کیم آنی بو نوع آیله‌میش خوش‌لحن و گؤیا عارضینگ.

تا توشتی حسنونگدین باری عالم ارا آوازه کیم،
اہل بؤلدی عشقینگ تیغیدین مقتول بې‌اندازه کیم،
قیلمه وفا ترکین، بؤلوب مغرور حسن و نازه کیم،
عشقینگدین اؤلگنلرگه بیر، جانا، حیات تازه کیم
لعلینگدین اہتمیش چشمهٔ حیوان هویدا عارضینگ.

کہلسه منگه غم جامی‌نینگ ظلماتی اؤترو، نې عجب،
آقسه همول ظلمت ارا کؤزدین قرا سوو، نې عجب،
نومیدلیغ غالب بؤلوب هم باسسه قیغو، نې عجب،
بؤلسه کؤزومگه یاغدو کون توندہک قرانغو، نې عجب
کیم زلف شبرنگ آستیده قیلمیشسن اخفا عارضینگ.

چاه زنخدان و بناگوش منوّرلر بیله،
نازک دهان و جانفزا نطق مقررلر بیله،
دلکش خط و شیرین لب و زلف معطرلر بیله،
شهلا کؤز و مشکین قاش و خال معنبرلر بیله،
زینتلیغ اېتمیشدور بسې تنگری تعالی عارضینگ.

سالدینگ کمند زلف اگر اَیلب تحکّم بؤینومه،
امّا ایلیک سالدینگ، قیلیب ظاهر ترحّم بؤینومه،
آغزینگ یېتوردینگ هم دېبان پنهان تکلّم بؤینومه،
توشمو اېکندور یا خیال، اَیلب تبسّم، بؤینومه
ایلکینگ سالیب، قؤیدونگ یوزوم اوزره دلارا عارضینگ.

اوج صباحتده یوزونگ کېلدی سعادت اختری،
دُرج لطافتده سؤزونگ باردور نزاکت گوهری،
کؤرگچ جمالینگنی، بؤلوب مېن تېلبه هوشومدین بری،
صبر و قرار و طاقتیم باردی کؤنگولدین، اې پری،
وصلینگ ارا بیر دم کؤزوم قیلغچ تماشا عارضینگ.

بؤلماق تیلرسن آگهي مفلوج و الکن مونسینگ،
لېکن بؤله آلمس انگه مانع توشوبسن مونسینگ،
بېر رخصت اېمدی بؤلغه‌لی، اې یار، پرفن مونسینگ،
اقبال فیروزینگ کېپی بؤلماق تیلرمن مونسینگ،
یاشورمه حق حقّی اوچون، اې شؤخ یکتا، عارضینگ.

فضولي غزلیگه مخمّس

٣٧

تا خوبلوغ سریری اوزه مسکن آیله‌دینگ،
قیلماق مبنِ گداغه ستملر فن آیله‌دینگ،
احباب مجلسین کیچه‌لر مأمن آیله‌دینگ،
اي مه، منیمله دوستلری دشمن آیله‌دینگ،
دشمن هم آیلمز بو ایشی کیم سن آیله‌دینگ.

یالباردی کوپ تضرّع ایله بو حزین سنگه،
بیر دم جفا کم اولمه‌دی، اي مه‌جبین، سنگه،
بلکیم زیادراق بولوبان قهر و کین سنگه،
پیکانلرینگله دولدی تنیم، آفرین سنگه،
بیداد چیکمکه تنیمی آهن آیله‌دینگ.

هرگز جفا و جور رسومینی یۆیمه‌دینگ،
ظلم اَیلمکدین، اې بت خونخوار، تۆیمه‌دینگ،
کۆکسومدین اۆزگه یېرگه آتیب ناوک، اۆیمه‌دینگ،
تحسین سنگه که کۆنگلوم اویین تیره قۆیمه‌دینگ،
هر زخم ناوکینگ انگه بیر روزن اَیله‌دینگ.

کۆپدین بېری چېکیب تون و کون نالهٔ حزین،
صبح وصاله بیر دم اۆله آلمه‌یین قرین،
فرقت قرا تونیده اېدیم عاجز و غمین،
اۆلسون زیاده رفعتینگ، اې آهِ آتشین،
محنت سرامیزی بو کېچه روشن اَیله‌دینگ.

اول سروقد مدام اېتیبان میل اهل دون،
بو غصّه آستیده بۆلوبان قامتیم نگون،
زندان حسرت ایچره اېدیم عاجز و زبون،
اوکسولمه‌سون طراوتینگ، اې اشک لاله‌گون،
گل-گل تامیب مقامیمیزی گلشن اَیله‌دینگ.

جور و جفا منگه فلک پُرعتابدین،
ارزان یېتر همیشه قیاس و حسابدین،
ضعفیم اگر قوی بۆلوبان، بو عذابدین
جان چیخسه، منزل اېتمگه اېو دوت حبابدین،
اې کۆزیاشی که قصد بنای تن اَیله‌دینگ.

چون یۆقتورور بو عالم ارا استدامتینگ،
پس انده، آگهي، نې دورور استقامتینگ،
عزم طریق اَیله، کۆپه‌لمه‌ی ندامتینگ،
ممکن دگل جهانده، فضولي، اقامتینگ،
بېهوده سن بو مرحله‌ده مسکن اَیله‌دینگ.

شاعر نینگ اؤز غزلیگه باغله‌گن مخمّسی

٣٨

قدّیم خمینی سرو ستمکاریمه اَیتینگ،
صبریم کمینی غمزه‌سی بسیاریمه اَیتینگ،
کؤزوم نمینی کؤزلری طرّاریمه اَیتینگ،
کؤنگلوم غمین، اي دؤستلریم، یاریمه اَیتینگ،
جانیم المین لعلی شکرباریمه اَیتینگ.

امید که رغبت سؤزونگیز جانبی قیلغه‌ی،
باشیمغه نِي کیلگنی غم هجریده بیلغه‌ی،
لطفی یؤلی بؤلغه‌ی که مبنینگ ساری آچیلغه‌ی،
شاید که ترحّم قیلیبان کلبمه کیلغه‌ی،
حالیمنی پریزاد وفاداریمه اَیتینگ.

افگار تنیم ایچره سۏنگک‌نینگ بیری قالمه‌ی،
فرقت تاشی‌نینگ زخمی و ضربیدین اوشالمه‌ی،
مونچه بیله هم اۏزنی طلب یۏلیده سالمه‌ی،
ایستب نگهِ گوشهٔ چشمین تاپه آلمه‌ی،
بېمارلیغیم کۏزلری بېماریمه اَیتینگ.

دردیم بۏله‌دور هر نفس اوّلگیدین آرتوق
کیم باشغه تېگر خاللری یادیده یومروق،
جانغه آتیلیب هم کۏزی‌نینگ فکریده میلتوق،
مژگانی خیالی بیله هر لحظه‌ده مینگ اۏق
ساچیلغنینی بو تن افگاریمه اَیتینگ.

جور و ستمی خیلی بۏلوب ساغ و سۏلومغه،
تیغ و تبری سېلی بۏلوب بند یۏلومغه،
وصلی اېتگی یېتمه‌دی بیر لحظه قۏلومغه،
آزاریغه کۏنگلوم چیده‌مه‌ی اېمدی اۏلومغه
راضی اېرور، اول شۏخ دل‌آزاریمه اَیتینگ.

جان تا که انینگ هجریده غم اۏتیغه یانسون،
تن تا که الم شدتیدین یېرگه سویانسون،
اېمدی کۏنگول اۏلمککه قۏیوبدورمن، اویانسون،
کېلسون دغی قتل اَیله‌سون و قانیمه قانسون،
قاتل‌وش و عاشق‌کش و خونخواریمه اَیتینگ.

بو خسته‌سی‌نینگ جیبی و جان دُرّینی تېرسون،
یعنی کېلیبان جاندېک انینگ تېریغه کیرسون،
یۏقسه تېریسین سۏیسین و هم خامیغه کیرسون،
آگاهینی اۏلتورسون و یا کامینی بېرسون.
زنهار باریب یار جفاکاریمه اَیتینگ.

شاعر نینگ اؤز غزلیگه باغله‌گن مخمّسی

٣٩

تنگری عدمدین قیلغه‌لی موجود تا قاش و کؤزونگ،
عادت قیلیبتور قتل ایشین صبح و مسا قاش و کؤزونگ،
هر دم مېنی یوز اؤلتورور، قیلمه‌ی ابا قاش و کؤزونگ،
وه، نې بلادور بیلمه‌دیم، اې دلربا، قاش و کؤزونگ
کیم بیر نظرده سالدی اؤت جانیم ارا قاش و کؤزونگ.

اؤتتی ستم قیلماق بیله مېن زارغه آی و ییلینگ،
هر لحظه اچّیغ سؤز بیله جانیم آلور شیرین تیلینگ،
نېتتی یېتورسنگ بؤینومه لطف و کرم بیرله اېلینگ،
آلدی قرار و طاقتیم آق سینه و نازک بېلینگ،
سالدی قرا کون باشیمه ایکّی قرا قاش و کؤزونگ.

تا کیم یقه چاک اَیله‌بان مستانه سوردونگ اَشهبینگ،
کؤرگچ کوموشدېک پیکرینگ، بؤلدوم غبار مرکبینگ،
عقلیمنی حیران اَیله‌دی کؤکسونگگه طوق غبغبینگ،
جانیمغه قؤیدی داغلر رشک اؤتیدین خال و لبینگ،
کؤنگلومگه یېتکوردی تومن درد و بلا قاش و کؤزونگ.

وعده‌نگ چاغی یالغان اگر بۇلسون وگر خود چین سۇزونگ،
بېرمکنی جان عشق اهلیغه قیلمیش‌دورور آیین سۇزونگ،
یالغوز مېنی تیرگوزمه‌دی لذّت بیله رنگین سۇزونگ،
هم یوز اۇلوکنی تیرگوزور لعلینگ ارا شیرین سۇزونگ،
هم مینگ تیریکنی اۇلتورور اَیلب جفا قاش و کۇزونگ.

سېنسن باری خۇبلر ارا بیر خسرو عالي‌نسب،
قاش و کۇزونگ بېدادیدین آرتر منگه رنج و تعب.
پس، درگهینگگه باش اوروب ییغلب سراسر رۇز و شب،
قاش و کۇزونگ بېدادیدین داد اَیله‌سم، اېرمس عجب
کیم نې جفالر قیلمه‌دی آخر منگا قاش و کۇزونگ.

خلق اَیله‌میشدور حق سېنی کام حکومت سورگه‌لی،
بېچاره عشّاق اهلیغه جبر و جفا یېتکورگه‌لی،
بیر کیمسه اۇلمه‌ی قالمه‌دی قاش و کۇزونگنی کۇرگه‌لی،
حسن اهلی شاهیسن، باری عاشلرینگ اۇلتورگه‌لی،
گۇیا که جلّاد اجل بۇلمیش سنگا قاش و کۇزونگ.

بۇلسه سېنینگدېک بیر پری گر هر کیشی‌نینگ دلبری،
بۇلغه‌ی جنون دشتی ارا دېوانه‌لر سردفتری،
بیر لحظه آرام اَیلمه‌ی اوسروک یوز اورغه‌ی هر سری،
مېن زار و حیرانینگ نېچوک دېوانه بۇلمه‌ی، اې پری
کیم عقل و هوشوم اَیله‌دی مېندین جدا قاش و کۇزونگ.

عشقینگ غم و بېدادی‌نینگ یۇقتور حد و پایانی کیم،
بو ناتوانلیغلر بیله، مېن کیم کۇترمک آنی کیم،
رحم اَیله گیل بو حالیمه، اې خۇبلر سلطانی کیم،
یۇقتور منگه عشقینگ ارا یورمک تیریک امکانی کیم
جانیمنی یا قدّ و یوزونگ آلغوسی یا قاش و کۇزونگ.

تا عرصهٔ عالم ارا آچدینگ نقابینگدین عذار،
نظّاره قیلغچ، قالمه‌دی بیر کیمسه‌ده صبر و قرار،
هر یان اولوس ایچره توشوب شور و علالا بیشمار،
قاش و کؤزونگ ایماسیدین بؤلدی قیامت آشکار،
گؤیا که عالم آفتی قیلدی خدا قاش و کؤزونگ.

آلدینگ غضب اظهار اېتیب، ایلکینگگه چون تیغ و تبر،
کؤرگن یوبان قؤل جاندین، اؤز حالیغه بؤلدی نوحه‌گر،
غوغای محشردین فزون عالمغه توشتی شور و شر،
اېل قتلینی قصد اَیله‌بان مستانه قیلغچ بیر نظر،
سالدی جهانغه نالهٔ واحسرتا قاش و کؤزونگ.

مېن زارینگ اؤلمیشمن باری عاشقلرینگ‌نینگ بیکسی،
عاجز بؤلوبتور پیکریم اول نوع کیم کؤیونگ خسی،
آچغیل یوزونگنی کیم اؤلر حالتغه یېتمیشمن بسې،
اَیله‌ی حیاتیم نقدینی هر دم نثار و صدقه‌سی،
یاشورمه‌غیل مېن زاردین، اَیلب جفا قاش و کؤزونگ.

بیر لطف ایله بزم اهلینی شاد اېتگه‌لی مایل بؤلوب،
باشدین آیاغینگ غمزه و ناز و ادا بیرله تؤلوب،
چابکلیک اظهار اَیله‌بان، گه اؤینب و گاهې کولوب،
مجلس فضاسیده وصول اېتگن چاغی رقّاص اؤلوب،
اېلدین آلور جان نقدینی، ای مهلقا، قاش و کؤزونگ.

حق دلربالیغ تختی‌نینگ سلطانی قیلمیشدور سنی،
کؤیونگ ارا بیر بندهٔ عاجز یره‌تمیشدور منی،
رحم اَیله‌بان بو حالیمه، ای حسن اېلی‌نینگ احسنی،
شیرین لبینگدین آگهي جسمیغه جان بېر کیم انی،
اؤلتوردی بیر ایما قیلیب باقققچ قیا قاش و کؤزونگ.

«ل» ردیفی»

راجی خوارزمي غزلیگه مخمّس

۴۰

آیلسه زیبا جمالین هر قچان اظهار گل،
قیلغوسی یپر یوزینی باغِ بهشت‌آثار گل،
تاپماغی اپرمس عجب حسن ایچره بو مقدار گل،
بو که سنچیبتور باشیغه زیب اوچون دلدار گل،
تاپمیش آنینگ حسنی بیرله زیب و فر بسیار گل.

یار باده نوش اپتر اغیار ایله همدم بولوب،
مپن اولرمن زهر حسرت بیرله پیمانم تولوب،
گر انینگ آلدیغه باریب، یالباریب، توفراق اولوب،
دیسم آیریلغیل انگه اغیاردین، آیتور کولوب:
«بولغوسیدور متّصل هر یپرده بولسه خار گل».

ای ستمگر، لطف ایتیب آلغیل جمالینگدین نقاب،
ظلم ایله بو بیدلینگگه بیرمه کؤپ رنج و عذاب،
رحم ایتیب اؤز جانینگه، ترک ایت دمی قهر و عتاب،
عشق تنها آیله‌مس بلبل‌نینگ احوالین خراب،
کؤر نیچوک بؤلمیش‌دورور هر ساری یوز افگار گل.

بو جهان سرتا قدم درد و محن جایی ایمیش،
انده امنیّت نه یاز امکانی بار ایرمیش، نه قیش،
یؤق ایمیش حسرت بیله اؤلمکدین اؤزگه هیچ ایش،
دهر باغی بیوفا ایرکنی گؤیا انگله‌میش،
ماتمیلردیک یوزیده چاک ایتر اظهار گل.

عالم ایچره اول کیشی اورغوسیدور گوی وفا
کیم اولوسدین کؤرمک امید آیله‌مس رؤی وفا،
گر ایرورسن آگهی‌دیک مایل سؤی وفا،
راجی عالم گلشنیدین توتمه کؤز بؤی وفا،
یئتکورور بلبلغه هر دم یوز تومن آزار گل.

نوايي غزليگه مخمّس

۴۱

تینمه‌یین ایمدی تون و کون، ای حزین جان،ییغله‌غیل
کیم اول آی بؤلمیش وفادین رویگردان، ییغله‌غیل،
اؤزگه‌لر بزمیغه میل ایتمیش نمایان، ییغله‌غیل،
ای کؤنگول، هجران کونیدور، تارتیب افغان، ییغله‌غیل،
وی کؤز، آیریلغونگدور اول گلچهره‌دین، قان ییغله‌غیل.

بارغه‌لی تا کیم رقیب حاسد و پُرفن ساری،
کیلمه‌دی آیلب تلطف گاهگاهي من ساری،
مینده حد یؤق بارغه‌لی اول گل بؤلور مسکن ساری،
کؤز توترمن، ای بولوت کیم اؤتسنگ اول گلشن ساری،
چون ساغینسنگ بیزنی، اون تارتیب، فراوان ییغله‌غیل.

تا نشیمن قیلغه‌لی اغیار هر کون بزمیده،
چیققوسیدور آتیلیب افسانه‌لر اؤن بزمیده،
دست تاپسنگ وصلی‌نینگ اقبالیغه چون بزمیده،
راستلیغ حقّی اوچون، ای شمع، هر تون بزمیده
چیقسه سؤز مینیدین، کویوب ببحدّ و پایان ییغله‌غیل.

گر ایرورسن مقصد وصلیغه طالب، ای کؤنگول،
قطع قیلماقدور فنا دشتینی واجب، ای کؤنگول،
سینده عجز افزون و استعداد غایب، ای کؤنگول،
یؤل قتیغ، مقصود مبهم، یأس غالب، ای کؤنگول،
اون چیکیب بو حالینگه، تا باردور امکان ییغله‌غیل.

بیل و آغزی آلغن اؤلسه سینیدین آرام و شکیب،
کؤرگوزوب کوشش الر وصلیغه یئتمکدور عجیب،
آگهي‌دیک تا عدم سر حدّیغه یئتمه‌ی قریب،
ای نوايي، بیل و آغزیدین سنگه یؤقتور نصیب،
خواه پیدا ناله قیلغیل، خواه پنهان ییغله‌غیل.

نوایي غزلیگه مخمّس

۴۲

نوبهار ایّامی تا باغ ایچره خندان بؤلدی گل،
رنگ و بؤدین زینت‌افزای گلستان بؤلدی گل،
گرچه لطف و حسن ایله یکتای دوران بؤلدی گل،
عارضینگنی باغ ارا چون کؤردی، حیران بؤلدی گل،
برگسیز قالدی، نیدین کیم بس پریشان بؤلدی گل.

چرخ اوجیدین توشوب یر اوزره، ای خورشید و ماه،
آیله‌بان قوللوق، تاپینگ اندازه‌سیز اقبال و جاه
کیم بوکون عینِ کرم بیرله کیبب زرّین کلاه،
گلعذاریم کشور حسن ایچره بؤلدی پادشاه،
راست انداق کیم چمن ملکیده سلطان بؤلدی گل.

یوز ادا و ناز ایله اول خؤبلرنینگ پُرفنی،
جلوه قیلدی بزم ارا، آیلب لباسین سوسنی،
تانگ یؤق ایمدی شوق اگر بی‌اختیار آیلب منی،
لعلین ایسترمن قاشیمغه کیلسه اول گل خرمنی،
می تیلر کؤنگلوم، چو بزمیده فراوان بؤلدی گل.

مینگ الم هجرانده تارتیب هر نفس، ای عندلیب،
گل وصالیغه چو بؤلدونگ دسترس، ای عندلیب،
آیلمه‌ی خاموشلیغ ایمدی هوس، ای عندلیب،
کیچه- کوندوز قیلمه گلبانگینگنی بس، ای عندلیب
کیم سنگه بیش کون بو گلشن ایچره مهمان بؤلدی گل.

آگهي، سیلکیب ایتک عالم سرا بؤستانیغه،
بیرمه کؤنگلونگ گلجبینلر عهد ایله پیمانیغه،
کؤر که رحم ایتمه‌ی دمی فریاد ایله افغانیغه،
گل چاغی یاری سفر آیلب، نوایي جانیغه
هر بیری بیر تازه قانلیغ داغ هجران بؤلدی گل.

امیر عمرخان غزلیگه مخمّس

۴۳

اي پری، جمالینگنی پرده‌دین نمایان قیل،
عارضینگ گلین آچیب، بزمنی گلستان قیل،
عاشق گرفتارینگ عیشینی فراوان قیل،
لب اویور تکلّمغه، زلفنی پریشان قیل،
قند قیمتین سیندور، نرخ عنبر ارزان قیل.

باقمه‌یین دل و جانیم اؤزگه دلربالرغه،
عشقینگ ایچره خؤی آیلب محنت و بلالرغه،
یېتمک ایسته‌بان سېندین برچه مدّعالرغه،
حسن شاهیسن، جانا، بو حزین گدالرغه،
کؤز اوچی بیله باقیب، خیر بیرله احسان قیل.

کیم که دهر ارا عشقینگ کسبین آیله‌دی آیین،
اول دورور حقیقتده سرفراز اهل دین،
کؤرگوزوب اگر عشّاق اهلی طوریغه نفرین،
عشق دینیغه منکر بؤلسه زاهد خودبین،
اي صنم، لقا کؤرست، گبرنی مسلمان قیل.

ایچتیلر بوکون باده برچه باده مشتاقی،
عربده بیله تؤلدی دهر تا فلک طاقی،
سودره‌بان عصا ناگه بو صفت طرب چاقی
اجتناب اوچون زاهد کیرسه دَیر ارا ساقی،
بیر قدح بیله آنی زهدیدین پشیمان قیل.

عارضینگ طرب اوجی اوزره‌دور مهِ تابان،
لبلرینگ فرح باغی ایچره غنچهٔ خندان،
عشوه و ادا رخشی اوزره سپن شهِ خؤبان،
ایسته‌سنگ کؤنگوللرنی غمزه یاییغه قربان،
قاشلرینگ هلالینی ماه عید قربان قیل.

عاشق حزینلرنینگ دادیغه کرمدین یپت،
سینهٔ مرادیغه التفات اؤقین بپرکیت،
چابکانه هر ساری غمزه مرکبین سپکریت،
شؤخ چشم و نوخط‌سن، ناز دشتیده سَیر اپت،
گرد خاک پایینگنی سورمهٔ غزالان قیل.

آگهي کپی معنی حسنیغه بپریب آرا،
دلکشا عبارتغه تیلنی آیله‌بان گؤیا،
صفحه‌غه سوروب بو دم خامهٔ فرح‌افزا،
یار لعلیدین حرفِ آیله‌دیم امیر انشا،
اي کؤنگول، بو گوهرنی جان ایچیده پنهان قیل.

«میم» ردیفی

فضولي غزلیگه مخمّس

۴۴

چونکه کؤردونگ من حزینی زار و بیمار، اي حکیم،
دردیمی قیلدینگ سوال، آیلرگه تیمار، اي حکیم،
توت قولاق، آیته‌ی سنگه ایمدی منِ زار، اي حکیم،
عشقدین جانیمده بیر پنهان مرض وار، اي حکیم،
خلقه پنهان دردیم اظهار ایتمه زنهار، اي حکیم!

عشق دردیدور اگرچه اوسرو شدتلیغ بلا،
لیک ایرور درد اهلیغه یوز جان کیبی راحتفزا،
پس، ایلینگ چیککیل میننینگ دردیمغه قیلماقدین دوا،
وار بیر دردیم که چؤخ درماندین آرتوخدور منگا،
قؤی منی دردیمله، درمان آیلمه، وار، اي حکیم!

دردیمی فاش ایتمه‌سون دیب، چیکمان آه سردیمی،
هم نهان توتگوم سرشک آل و رنگ زردیمی،
سن دغی لطف ایله شاد ایت جان غم‌پروردیمی،
گر باسیب ایل نبضیمه تشخیص قیلسنگ دردیمی،
آل امانت، قیلمه هر بیدرده اظهار، ای حکیم!

درد ایله مأنوس و مسرور اؤیله‌دورمن نیچه ییل
کیم ایرور عاجز انینگ شرحینی قیلماغلیقده تیل،
اندین آیریلسم اؤلرمن بیر زمان، البتّه، بیل،
کیل منیم تدبیرِ بیهوده‌مده سن بیر سعی قیل
کیم اؤلم بو درده آرتوغراق گرفتار، ای حکیم!

رعد ینگلیغ توتغه‌ی افلاک اوجین افغانیم اونی،
برقدیک یاققه‌ی جهانئی آهیم اؤتی اوچقونی،
گر مینِ دیوانه‌دین قیلمس ایسنگ باور مونی،
کؤر تنِ عریان ایله احوالیمی هجران کونی،
وار ایمیش رؤز قیامت، قیلمه انکار، ای حکیم!

راحت اؤلمس عاشقه تا ترک راحت قیلمه‌یوب،
کام تاپمس خنجر عشق ایله بغرین دیلمه‌یوب،
دردیغه تاپمس دوا تا جانیدین ایرلمه‌یوب،
چیکمه زحمت چارهٔ دردیمده، اؤلمه بیلمه‌یوب
کیم اؤله درمان درد عشق دشوار، ای حکیم!

هر کیشی‌نینگ جانیده گر عشق دردی یر توتر،
بیر دم اندین مخلصی تاپمه‌ی بو عالمدین اؤتر،
کؤر که تاپمه‌ی آگهي تدبیرین آنینگ قان یوتر،
رنج چیکمه، صحّت امیدین فضولیدین کؤتر
کیم قبول صحّت ایتمز بؤیله بیمار، ای حکیم!

نوايي غزليگه مخمّس

۴۵

دهر ارا افزون بؤلوب هر لحظه درد و محنتيم،
نِي تنيمده قالدی تاب و نِي کؤنگولده طاقتيم،
تانگ ايمس، ايمدی عدم ملکيگه عزم سرعتيم،
بؤلميش انداق منقطع اهل زماندين الفتيم
کيم اؤزوم بيرله چيقيشمس هم زمانِي صحبتيم.

نِي عجب، هر لحظه بؤلسم بيقرار و تنگ‌ظرف
کيم دمِي حق يادی بيرله قيلمه‌ديم فکر شگرف،
بيل که سورگوم صبح و شام ايلگه خوشامد بيرله حرف،
طرفه کؤر کيم خلق کامی بيرله عمروم بؤلدی صرف،
طرفه‌راق بو کيم بيراوگه ياقمه‌دی بير خذمتيم.

عرشنی کول آیله‌بان گردین اوچورغه‌ی هر طرف،
صفلرین خیل ملک‌نینگ برهم اورغه‌ی هر طرف،
آی ایله کونئی سها ینگلیغ یاشورغه‌ی هر طرف،
یېتّی کؤکنی کؤک ورقلردېک ساوورغه‌ی هر طرف،
طاق مینایي ارا چیرمشسه آهِ حسرتیم.

دېرسیز، ای احباب، توت بیز بیرله بیر مأواده انس،
مېندین اېتمنگ توتماق امیدینی بو دنیاده انس
کیم اؤزوم بیرله توته آلمان دمې بیر جاده انس،
ای خوش اول کیم توتمیش اېردی وحش ایله صحراده انس،
موحش احوالې منگه کیم بار اؤزومدین وحشتیم.

دهر عزّ و جاهینی عرض اېتمه، آلّیمدین ییتور
کیم مېنِ دلخسته‌غه زېب جهان مردود اېرور،
بار اؤزونگ خورشید آلتون خشتی بیرله کام سور،
ای فلک، انجم اوشاق تاشین ییغیب باشینگگه اور
کیم فنا میخانه‌سی تاشیدین اؤلدی تربتیم.

آه تاج و چهره آلتون، اشک لعل ناب اؤلوب،
عشق ارا شه‌من، مهیّا بو قدر اسباب اؤلوب،
بیلمه‌سم شکرین بو دولت‌نینگ تنیم بېتاب اؤلوب،
لعلدېک باشیم آسیلسون غرقهٔ خوناب اؤلوب،
لعل تېککن سلطنت تاجیغه بؤلسه رغبتیم.

آگهي‌دېک تا غم عشق ایله تاپتیم اتصال،
دنیا و عقبا سؤزیدین تیلنی قیلدیم گنگ و لال،
جلوه‌گر بؤلدی منگه موندین جمال لایزال،
ای نوایي، ایکّی عالمدین کېچیب، تاپتیم وصال،
بو ایکی بتخانه‌دین اېرمیش بو یؤلده آفتیم.

«نون» ردیفی

شاعرنینگ اؤز غزلیگه باغله‌گن مخمّسی

۴۶

اویاتلیغدور مسیحا بو کلام روح‌پاشینگدین،
خجلدور بدر هم بو حسن ایله اؤن تؤرت یاشینگدین،
نېچوک دېرمن نشاندور ینگی آی زیبنده قاشینگدین،
بو کیم چرخ آفتابی اېورولور هر لحظه باشینگدین،
تردّد بیرله تینمه‌ی کسب نور آیلر قویاشینگدین.

کؤزونگدور ظاهراً یوز خیل انسان آفتی، وه کیم،
قاشینگ ایماسی مخفیّاً بنی جان آفتی، وه کیم،
دېمه‌ی یالغوز الرنی جسم ویران آفتی، وه کیم،
اېرور کؤز و قاشینگ هر بیری یوز جان آفتی، وه کیم
نېچوک جان اسره‌غه‌یمن بؤیله فتّان کؤز و قاشینگدین.

نظر احوالیمه سال، ای یوزی خورشید تابانیم
که هجرینگده تون و کون ذرّه‌دیک مضطر دورور جانیم،
چیقیب باشیم اوزه لحظه-به‌لحظه دود افغانیم،
بؤلوبتور شام ینگلیغ تیره سینسیز بیت‌الاحزانیم،
کیلیب آنی منوّر آیله مهر نورپاشینگدین.

کؤروب ناز و ادا سیندین بو زار و بیدل و بیکس،
کویوب عشق اؤتیغه هر لحظه اول ینگلیغ که خار و خس،
قیله آلمه‌ی دمی آه اورماق و قانییغله‌ماقنی بس،
اگر فریاد و افغانیم فلککه ییتسه، تانگ ایرمس
که جان نقدینی تاراج آیله‌دینگ اؤغرین قراشینگدین.

وفا رسمین توتوب، جانا، کؤنگول رنج و ملالین سؤر،
لبینگ هجری ارا تیل‌نینگ توشونمسدیک مقالین سؤر،
عدم سرمنزلیغه جان غمگین انتقالین سؤر،
جفا ترکین قیلیب گه-گه کیلیب بو خسته حالین سؤر
که هر دم تازه-تازه جان تاپه‌ی موناق سؤراشینگدین.

سپهر حسن اوزه تا جلوه قیلدینگ، ای مه روشن،
جهان اهلیغه غوغا توشتی محشر اهلیدیک بی‌ظن،
بیراو یؤق بؤلمه‌غن رسوای عشقینگ اول صفت کیم من،
اگر اؤلغه‌یسنگ، ای دلبر، نه آفت بؤلغه‌سن، بیلمن،
جهانغه بؤیله سالدینگ شور و شر کیچکینه یاشینگدین.

سمکدین تا سما آهینگ اؤتی بیرله یاروقدور کیم،
بنای دهر اشکینگ سیلیدین هر یان ییقوقدور کیم،
مع القصّه، نه ییرگه یوز اوروبسن، اول بوزوقدور کیم،
نهان بارماق علاجی، آگهي، کوییغه یؤقتور کیم
بارور طوفان اگر هر ییرگه بارسنگ آه و یاشینگدین.

فیروز غزلیگه مخمّس

۴۷

چابک سمندینی سوروب تېز اؤیله کیم دلدل بوکون،
هریان رکابیده یورور شه‌لر نېچوک کیم قول بوکون،
باغ جمالیغه قیلیب گیسوسینی سنبل بوکون،
بزمیمغه کېلدی اول پری، رخسارین اَیلب گل بوکون،
چېکسم، نې تانگ، اؤتلوغ نوا اول نوع کیم بلبل بوکون.

مهر و وفا رسمین توتوب اول ماه‌پیکر، اې کؤنگول،
اَیلب پریشان یوز اوزه زلف معنبر، اې کؤنگول،
بزمیمغه کېلگچ اؤیله کیم روح مصوّر، اې کؤنگول،
بؤلدی مشامیم مشک ایسی بیرله معطّر، اې کؤنگول،
یوز اوزره یازمیشدور مگر اول دلربا کاکل بوکون.

خورسند و خوشحال اېتگه‌لی مېن بېنوانی رؤز و شب،
توتتی وصالی جامینی عشرت میيدين لب-به‌لب،
اې دؤستلر، اندازه‌سیز قیزمیش منگه بزم طرب،
کؤنگلومگه تأثیر اېتمسه بلبل فغانی، نې عجب
کیم گلعذاریم ایلکیده مینا قیلور قلقل بوکون.

بزم ایچره عیش اسبابینی اؤز کؤنگلی کامیچه قوروب،
نقل و شکردین هم گزک آماده اَیلب، کېلتوروب،
سؤنگره ادا و ناز ایله ایلکین صراحیغه اوروب،
سرمست صهبا بؤلغه‌لی چینی قدحنی تؤلدوروب،
اوّل اؤزی نؤش اَیله‌بان، توتتی منگه هم مل بوکون.

می نشئه‌سیدین آلیبان کؤنگلی مرادیچه نصیب،
تاپیب جمالی اؤزگچه می تابیدین آرا و زېب،
باغ ایچره کیرگچ تابلیغ رخسارین اَیلب دلفریب،
اول آتشین یوزنی کؤروب گلشنده شیدا عندلیب،
عشقی اؤتیغه اؤرتنیب بؤلمیش وجودی کول بوکون.

زهد و ورعنی اؤزونگه هر نېچه کیم کار اَیله‌دینگ،
لېکن ریا و عُجبنی آیین و اطوار اَیله‌دینگ،
همکاسه رند اهلیغه بؤلماقدین دغی عار اَیله‌دینگ،
تون باده ایچمه‌ی، زاهدا، خودبینلیک اظهار اَیله‌دینگ،
بو بې‌ادبلیک بؤینونگه تسبیحینگ اېتمیش غل بوکون.

گر دولت و حشمت ارا بارمن سلیمان‌دستگاه،
باشیم اوزه خورشیددېک تابان اېرور زرّین کلاه،
امّا اېشیتگین، آگهي، سېنسن منگه بیر نیکخواه،
گرچه اېرورمن طالع فیروز ایله عالمغه شاه،
لېک اول پریلر سروری آلّیده دورمن قول بوکون.

نوايي غزليگه مخمّس

۴۸

ینه نِي کؤز ستمیدین حزین و گریانمن،
ینه نِي کیرپیک اؤق زخمی بیرله نالانمن،
ینه نِي لعل غمی ایچره جان کبی قانمن،
ینه نِي چهره‌غه اؤت سالدی می که حیرانمن،
ینه نِي طرّه‌نی یبل آچتی کیم پریشانمن.

قچانغه تبگرو بو وادیده یبرگه پست اؤله‌یین،
جبینِ سجده بیله نقش پا کبی تؤله‌یین،
تیلرمن ایمدی قیام ایچره صدقه‌سی بؤله‌یین،
اوچورغیل، ای قویون، اول آی باشیغه ایورولهیین،
بو دم که یؤلیده توفراق بیرله یکسانمن.

کؤروب فراق ارا حالیمنی هوشودین کیتر ایل،
دریـغ تیرناغیدین یوزلریگه خط بیتر ایل،
بسي بو قصّه‌ده حیرت محلّیغه یئتر ایل،
بیری فسون و بیری سیمیاغه حمل ایتر ایل،
بو ضعفدین که بؤلوب ایل کؤزیغه پنهانمن.

وجود عالمیغه تا که بؤلمیشم مقرون،
قویون کیبی مینی صحرانورد قیلدی جنون،
انینگدیک انس منگه توتتی وحشيِ هامون،
وحوش ارا مینی دشت اوزره کؤردی چون مجنون،
تصوّر اَیله‌دی اول خیل ارا نگهبانمن.

نیچه جهان ایلیدین دؤستلیغ که قازغاندیم،
وفا امیدی بیله باشلریغه اَیلاندیم،
ولي جفالریغه توزمه‌دیم، دغی یاندیم،
چو خلقدین قاچیبان دشت ساری یوزلاندیم،
رفیقلر، بیلینگیز وحشيِ بیابانمن.

بورون اؤزومگه زمان اهلین آشنا کؤردوم،
باریغه مهر و وفا اَیله‌مک روا کؤردوم،
ولیک سؤنگره الردین تومن بلا کؤردوم،
چو بیلمه‌ی ایلگه وفا اَیله‌دیم، جفا کؤردوم،
نی سود ایمدی اگر نیچه کیم پشیمانمن.

کؤنگول سجنجلیدین رفع ایترگه غم زنگین،
تانگیبمن، آگهي، خوارزمدین سفر تنگین،
پسند همّتیم ایتمه‌ی بخار اورنگین،
قیلورمن ایمدی نوایي حجاز آهنگین،
ساغینمه‌غیل که ینه عازم خراسانمن.

نوايي غزليگه مخمّس

۴۹

اگر محنت تونی ایچره منگه یوز ییل معاش اؤلسون،
وگر جسم ضعیفیم غم سوادی ایچره لاش اؤلسون،
دیمان راحت سپهری‌نینگ قویاشی نورپاش اؤلسون،
اگر عشقینگ هواسیدین یاغر هر ژاله تاش اؤلسون،
نشانه هر بیریگه دیرمن اوشبو خسته باش اؤلسون.

اجل‌نینگ رهزنیدین بؤلمه‌یین گر نقد جان خوفی،
میسّر بؤلسه سرتاسر جهان بازاری‌نینگ طوفی،
تاپه آلمان متاع حسنونگه بیر نیمه مستوفی،
یوزونگ‌نینگ مهریدین بیر ذرّه ساتمان گر فلک جوفی
تؤله بؤلسون فلوری، هر فلوری بیر قویاش اؤلسون.

دل شیدا بیله جان حزینیمغه اگر هر دم
نیچه داغ اؤرتەسنگ، اندین زیاده بؤلغوسی خرّم،
بو ینگلیغ بیتوالردین دمې احسانینگ اېتمه کم،
کؤنگولغه جان بیله بیر داغینگ آزدور، قؤی ینه بیر هم،
نیچه ایکّی گداغه بیر درم اوزره تلاش اؤلسون.

نه ظالم اېردی کیم مونچه جفا قیلماق بیله تالمس،
جفاسیدین امان بیر لحظه غمگین خاطریم قالمس،
نیچه فریاد قیلسم، زار حالیمغه نظر سالمس،
ستم زنگین تیموردیک کؤنگلیدین، وه کیم قیره آلمس،
نیچه کیم نالهٔ زاریمده سوهاندیک خراش اؤلسون.

وصالینگ بادەسی‌نینگ بؤلمیشم اول نوع مشتاق
که آنینگ انتظاریدین قرردی کؤزلریم آق،
نه یېر صحنی کؤزومگه کؤرینور، نه چرخنینگ طاق،
کؤنگولده سرّ عشقینگ اسرەی-اسرەی اؤلدوم، اې ساق،
قدح توت کیم خرابات اهلیغه فاش اؤلسه، فاش اؤلسون.

تون و کون فقر کؤییده توزوب بیر مجلس دلکش،
فنا جامی بیله لاجرعه سیپقر بادهٔ بیغش،
یېتوشسنگ سلطنت تختیغه، بؤلمه غرّه و سرکش،
اؤلرده تیغ دورور، شه اَیلسه گلشن گلین مفرش
و یا گلخن کولی اوزره گدا صاحب‌فراش اؤلسون.

کؤز ایستر دمبدم قاقوم بیله کوندوزده یېر یېرگەی،
کؤنگول‌نینگ آرزؤسی بو که دایم اؤزده یېر یېرگەی،
تمنّا آگهیغه بو دورور کیم یوزده یېر یېرگەی،
نوایې اشک درّیدیک تیلر کیم کؤزده یېر یېرگەی،
اگر عشقینگ هواسیدین یاغر هر ژاله تاش اؤلسون.

فضولي غزلیگه مخمّس

۵۰

دوتدیلر عشق اہلی توفراق کیبی صحرا اہتگین،
ناگهان سَیره کہلورسه دوته‌لر تا اہتگین،
دوتمق اؤلورمو بو تدبیر ایله آیا اہتگین؟
اہله آلور گہزه‌جک اول گل رعنا اہتگین،
وهم اہدر کیم دوته بیر عاشق شیدا اہتگین.

تا پریوار منگه جلوه‌لر اَیلب یشورون،
آتش عشق ایله قؤیدی دل و جانیمغه دوگون،
تننی توفراق اہدوبان، یؤلی اوزه دوتدوم اؤرون،
بیلدی کیم خاک ره اؤلدوم اہتگین دوتمق اوچون،
کؤترور دوشمیه قؤیمز یبره عمدا اہتگین.

من دلخسته‌غه بیداد ایتیبان شام و سحر،
آیله‌دی جان و دل و صبریمی مفقودالاثر،
توزه بیلمه‌ی بو صفت ظلم ایله بیداده مگر
دادلر قیلمغه اول کافر ایلیندن کیچه‌لر،
چیخر آهیم کؤکه تا دوته مسیحا ایتگین.

نیچه کیم قیلسه طلب دشتی ارا سعی فزون،
تا ساوورمه‌ی بدنی گردینی انداق که قویون،
ییتمه‌دی منزل مقصوده یوروب هر مجنون،
اؤیله عریان کیراک آوارهٔ صحرای جنون
که تعلّق دیکنی دوتمیه قطعا ایتگین.

آتش هجر ایله عریان بدنیم سرتاسر
یانر انداق که عقوبت اؤتینه اهل سقر،
بو عذاب ایچره کؤزوم یاشی که بو نوع آقر،
شاملر قانلو یاشیم موجینه، البتّه، دیگر،
هر نیچه کیم کؤترور چرخ معلّا ایتگین.

کیم که پیوسته قؤلی جام ایله صهباده اؤلور،
جور گردون و غم دهردین آزاده اؤلور،
اؤلسه هم توفراغی آنینگ طرب‌آماده اؤلور،
رند خاک اؤلسه دخی دُرد خُم باده اؤلور،
نه ایسه قؤیمز ایلیندین می و صهبا ایتگین.

آگهي، فصل بهار اؤلدی و یوز آچتی چمن،
بؤلدی صحرا یوزی آیینهٔ گلزار ختن،
غنچه‌وش تنگ اؤلوبان آیلمه بیر پیرده وطن،
گلر آچیلدی، فضولي، یاقه‌لر چاک ایدوبن،
کیل دوتالوم می و محبوب ایله صحرا ایتگین.

مونس خوارزمي غزلیگه مخمّس

۵۱

سراپا اشک اؤلوب خاک درینگگه ساچیله آلمان،
قدیم اؤق اَیله‌بان کؤیونگ ساریغه آتیله آلمان،
بؤلوب توفراق آیاغینگگه زمانې باسیله آلمان،
تردّدلر بیله اؤزنی سنگه همدم قیله آلمان،
بو حرمانیمغه موجب نې ایکن، جانا، بیله آلمان.

روادورمو مروّت رسمیده مونچه جفا قیلماق
که یېر اوزره ییقیلدی پیکریم اول نوع کیم توفراق،
قیل ایمدی رحم، ای خؤبلر ارا حسن ایچره افزونراق،
قویاشدیک عارضینگدین اَیرو بختیم تیره‌دور انداق
که هرگز سایه‌دیک اول تیره‌لیکدین اَیریله آلمان.

حسد اهلی منگه قصد اَیله‌بان یؤلوم اوزه کیلمیش،
مرادیم ایشیگین سعی و جدل قفلی بیله ایلمیش،
مگر کیم کؤیونگه عزم ایتگنیمنی بو کیچه بیلمیش،
رقیب کینه‌ورلر منعیمه انداق غلو قیلمیش
که سرتاسر کؤنگول بؤلسم جنابینگگه کیله آلمان.

فراقینگ داغ و رنجی حیله و تدبیر ایله کیتمس،
غمینگ تیغی یراسی هیچ بیر مرهم بیله بیتمس،
آچیلماقده دل تنگیم، گلستان سَیری سود ایتمس،
غمینگدین غنچه‌دورمن گر نسیم شفقتینگ یېتمس،
بهار اؤلسه جهان یکسر زمانې آچیله آلمان.

باریتور تا که کؤی عشق ارا ناموس ایله عاریم،
برابر انگله‌میشمن عالم ایچره یؤقوم و باریم،
یئتورمک راحت اہلگه قدرتیم یئتکونچه‌دور کاریم،
ملایم طینت اؤلمیشمن کیشیگه یئتمس آزاریم،
اگر خار ره اؤلسم هم آیاققه سنچیله آلمان.

منگه دشمنلیغ اظهار آیلسه گر حاسد جافی،
انینگ حقّیده مبنده دؤستلیغ اطواریدور وافی،
اینانغیل صدق بیرله بو سؤزوم‌نینگ یؤقتورور لافی،
محبّت کینه‌دین کؤنگلومنی اول نوع آیله‌میش صافی
که دشمنلر یوزیگه دؤستلیغ بابین ایله آلمان.

قیلیبتور بؤینومه تا اول پری زلفی خمین پیوند،
جنون جامین ایچرمن لحظه-لحظه اؤیله کیم گلقند،
مبنینگدیک مست مجنونغه نی پند آیلر آسیغ، نی بند،
اہرورمن بیخودِ عشق، اورمه یوزومگه گلاب پند،
بو تدبیرینگ بیله، ای شیخ نادان، آییله آلمان.

قچان عمروم بؤلوب آخر، اجل چنگالیغه یئتکوم،
بؤلوب عشقینگ بیله همره عدم ملکی ساری کیتکوم،
ولی نااهلنی یالغان سؤز ایله آلده‌مه‌ی نیتکوم،
سلامت اهلی آلّیده دیدیم: «عشقینگنی ترک اہتکوم»،
سلامت اهلی بیلسونلر بو سؤزده تاپیله آلمان.

همه وصلینگده شاد و آگهي هجرینگده‌دور مغموم،
سبب بو حالغه نی اہرکنی آلّیمده‌دور مکتوم،
منگه، ای خؤبلر شاهی، بو سرنی آیله‌گیل معلوم،
اہرور کؤیونگده ایتلر محرم و مبن مونسینگ محروم،
نیدین اول زمرهٔ محرم ارا مبن قاتیله آلمان.

فیروز غزلیگه مخمّس

۵۲

اېرورسن حسن شاهی، مېن غلام خاکسارینگمن،
فدا جان و کؤنگولنی آیله گن خذمتگذارینگمن،
ولېکن خیل عشّاق ایچره تیره‌رؤزگارینگمن،
ترحّم آیله گیل، اې شؤخ کیم عشق ایچره زارینگمن،
گرفتار کمند تار زلف مشکبارینگمن.

فراقینگ تیره شامیده چېکیب یوز رنج ایله محنت،
دمې صبح وصالینگ پرتویدین کؤرمه‌دیم راحت،
نظر آیلب بو حالیمغه عیان اېت لطف ایله شفقت،
کؤنگولده قالمه‌یین بیر ذرّه چاغلیغ تاب ایله طاقت،
یوزونگ خورشیدی هجرانیده تون-کون بېقرارینگمن.

جنون درد و غمی خیلی باشیم اوزره غلو آیلب،
کېزرمن عشق صحراسین تون و کون های و هو آیلب،
بو حالیمنی کؤروب، مهر و وفا رسمینی خؤ آیلب،
کېل، اې لیلی‌وشیم کیم بزم وصلینگ آرزؤ آیلب،
بلا دشتیده کېزگن عاشق مجنون‌شعارینگمن.

اېرورمن عمرلر هجران قرا شامیده ساکن کیم،
نجات اندین وصالینگ صبحیدین آیرو نه ممکن کیم،
آلیب پرده یوزونگدین، اې مه و خورشید، بېزن کیم،
کؤزومنی آیله روشن مهر ینگلیغ عارضینگدین کیم،
بؤلوبتور تیره اوسرو تارته-تارته انتظارینگ من.

بۆلوبمن توشگه‌لی کۆیونگدین آیرو اۆیله کیم مغموم
که بۆلمیشدور منگه جان و دل و هوش و خرد معدوم،
بو احوالیم اېرور، اې خۆبلر شاهی، سنگه معلوم،
مروّت‌مو مقرّب درگهینگدین آیلمک محروم
مېنی کیم محرم راز نهان و آشکارینگمن.

انینگدېک تنگ دورور عشقینگ غمی ایچره معاشیم کیم،
تون و کون هجردین کۆزدین آقر یوز ساری یاشیم کیم،
بو حالیمغه ترحّم آیله‌بان، اې بغری تاشیم کیم،
جفا تاشین اوروب، کۆپ قیلمه‌غیل مجروح باشیم کیم
وفا باغیده بوتگن بیر نهال مېوه‌دارینگمن.

اگرچه حسن ارا ممتاز اېرورسن اهل دوراندین،
ولې عار اېتمه‌گیل عشقینگده بو محزون و گریاندین،
تیکاندین گل قاچیب هرگز چیقه آلمس گلستاندین،
نگارا، اجتناب اېتمک نېدور مېن زار و حیراندین
که سېنسن بیر گل خندان، مېنِ ببچاره خارینگمن.

انینگدېک بۆلمیشم تون-کون مِی گلفام مشتاق
که نې عالم قراسی بار منگه معلوم نې آقی،
تنیمده اېمدی جان اسررغه بیر دم وقت اېمس باقی،
منگه آیلب لبالب دمبدم ساغر توت، اې ساقی،
قۆلونگدین باده ایچمه‌ی مدّتې‌دور کیم خمارینگمن.

سلیماندېک اېرورمن بخت و دولت تختیده ساکن،
مطیع حکمیم اۆلمیش وحش، طیر و کافر و مومن،
هوای مدحتیمده، آگهي، پُر تېز بیر لاچین،
اگرچه بخت فیروز ایله عالم شاهیمن، لېکن
سېنینگ، اې حسن امیری، بندهٔ بې‌اعتبارینگمن.

نوايي غزليگه مخمّس

۵۳

فرقت ایچره ایستب اول آشوب دوران مژده‌سین،
هیچ کیمدین تاپمه‌دیم مېن زار و حیران، مژده‌سین،
ییغله‌دیم بو تون تیلب حقدین فراوان مژده‌سین،
صبح یېتکوردی صبا گلبرگ خندان مژده‌سین،
یا کؤنگول تاپتی مسیح انفاسیدین جان مژده‌سین.

کؤر اؤلوب اېردی کؤزوم هجرانیدین اول خؤب‌نینگ،
کېلدی بو کون نور ایچیگه دیدهٔ مرطوب‌نینگ،
بیلمه‌دیم کیم مژده‌سی یېتمیشدور اول محبوب‌نینگ
یا فلک بېردی ییغی کؤر آیله‌گن یعقوب‌نینگ
کؤزلری آچیلماق اوچون ماه کنعان مژده‌سین.

کؤنگلوم ایردی هجری زاندانِ غمی‌نینگ بیکسی،
کیچه و کوندوز فغان تینمه‌ی چیکر ایردی بسي،
بؤلدی بیر مژده انینگ بو حال و افغانین بسی،
نِي گل خندان، نِي عیسی‌دور، نِي یوسف مژده‌سی،
تاپتی بیر مهجور اؤلر حالتده جانان مژده‌سین.

عشق دردیدین شکنج ایردی منگه تن غنچه‌دیک،
سربسر ایردی ایچیم قان بیرله تؤلغن غنچه‌دیک،
تنگلیک زندانینی آیلب نشیمن غنچه‌دیک،
غنچه ایردیم، تانگ ییلیدین تؤنغه سیغمن غنچه‌دیک
تا صبا ییتکوردی اول سرو خرامان مژده‌سین.

مرکبینگنی یبل کیبی کلبم ساری سورسنگ، نِي تانگ،
جان سؤزونگدین جسمیمه بیرمک روا کؤرسنگ، نِي تانگ،
لطف ایتیب اول یار پیغامین ایشیتتورسنگ، نِي تانگ،
هجر ارا، ای پیک، اگر سین نامه ییتکورسنگ، نِي تانگ،
تانگ یبلی هر تون بیرور خورشید تابان مژده‌سین.

مین ساری عزم آیلمه‌ی اول قاتل پُرفن هنوز،
مقدمی گردیدین ایتمه‌ی کؤزلریم روشن هنوز،
پایمال اؤلمه‌ی سم رخشیغه خاک تن هنوز،
نقد جان بیردیم، مسلمانلر، اؤیاتلیغمن هنوز،
تا ایشیتتیم پیکدین اول نامسلمان مژده‌سین.

بخت گؤیا، آگهي، یار و مطیعیم بؤلدی کیم،
ظلمت غم خارینی قؤیمه‌ی یؤلومدین یولدی کیم،
وصل مهری نوریدین کلبم سراسر تؤلدی کیم،
ای نوایي، شام هجران یبغلریم دفع اؤلدی کیم
صبح ییتکوردی صبا گلبرگِ خندان مژده‌سین.

نوایي غزلیگه مخمّس

۵۴

یوزی خورشیدی کیم بؤلمیش سعادت نوری فاش اندین،
صفا کسب اَیله‌بان آی و کون اَیلرلر تلاش اندین،
اِبرورلر عالم ایچره کیچه-کوندوز نورپاش اندین،
همول تاغی که طالع بؤلمیش اِبردی اول قویاش اندین،
قویاش لعلیچه باردور باشیمه هر پاره تاش اندین.

سعادت صبحیدیک هر دم عیان اَیلب تبسّمنی،
گل‌افشان اِیتگه‌لی اغیار ارا رنگین تکلّمنی،
قیلیبتور تیره آهیم دودی پنهان ماه و انجمنی،
کؤزومگه اویقو غم شامی نِیتیب کیرگه‌ی که مردمنی
یقیندور کیم آقیزغه‌ی سیل رودی بیرله یاش اندین.

می آلود آیله‌بان اول دلربا لعل قدح‌نوشین،
عیان اپتی جهان اهلیغه جان سرچشمه‌سی جوشین،
کوزی مستانه باقققچ، آچیبان قاش یاسی آغوشین،
کواکب نرگسی و چرخ‌نینگ قوسی کوزنگول هوشین
نی آلسونلر، چو آلمیشلر آنی اول کوز و قاش اندین.

شب هجران ارا اوسرو بوزولدی کوزنگلوم احوالی،
حزین جان داغی بولدی درد و محنت خیلی پامالی،
عدم یولیغه آخر اوزنی غمدین قیلغه‌لی خالی،
کوزنگول بیر آینی ایستب باردی، جان قالدی اولوم حالی،
بو هم آیریلمه‌غه‌ی اپردی بو قتّیق یولده کاش اندین.

همول شیرین لقا عشقی توتوب یر جان ایله تنده،
قرار و صبر و طاقت قویمه‌دی فرهاددیک منده،
کیزرمن کوهسار ایچره بولوب تون-کون پراکنده،
جنون افغانیدین تاغ ایچره‌دور نالم خراشنده،
انینگدیک کیم صدا فریادیغه توشمیش خراش اندین.

کوزنگول یپتسه سنگه گر فاقه‌دین اندازه‌سیز محنت،
توکل حققه آیلب، چیکمه‌گیل مخلوقدین منّت،
ریاضت بیرله خوی اپت، بار اپسه سپنده اگر همّت،
بغیر پرکاله‌سین آیلب غذا، قانین قیلیب شریت،
توقّع قیلمه عالم اهلیدین، اوتسه معاش اندین.

فغانین آگهي‌نینگ یپتی چرخ اهلی اپشیتی کیم،
صدای گریه‌سی اهل جهان بغرین اپریتی کیم،
دیمه گریان بولوب تون-کون نه مقصد حاصل اپتی کیم،
نوایي مکنتی قان یاش ایله بیر یرگه یپتی کیم
بولوبتور لعلفرش آفاق ارا هر یان توتاش اندین.

نوايي غزليگه مخمّس

۵۵

آچیب میدین یوزونگ گلگل، چیقیب میخانه‌دین خندان،
پریدېک جلوه بیرله تا که بۇلدونگ عازم میدان،
ایشیم دشت جنون ایچره یوگورمگ هر طرف نالان،
اېرور سرگشته خاک تن ارا مجنون کۇنگول هر یان،
تۇن اېتگندېک قویوندین جسمیغه مجنون سرگردان.

چیقیب میدان ارا تا گوی و چوگان اۇیونین قوردونگ،
قدم الطاف ایله عشق اهلی‌نینگ باشیغه یېتکوردونگ،
ولې هر گه که بو دېوانه ساری مرکبینگ سوردونگ،
یلنگ جسمیم کۇروب آنچه بلا تاشینی یاغدوردونگ
که زخمیم باغلاغندین اېمدی اېرمستور تنیم عریان.

بۇلوب حالیمغه ناظر خلق، دَوریمده قورر حلقه،
قیان یوز اورسم اطرافیمدین اَیریلمه‌ی یورر حلقه،
نه آدمدین اولوس تنها جواریمده کۇرر حلقه،
جنونیم حیرتیغه وحش دَوریمده اورر حلقه،
مُشَعبِد لعبیغه هنگامه خلقیدېک بۇلوب حیران.

آقیب یېر یوزیده هر ساری یوزمینگ نهر اشکیمدین،
خراب اۇلمه‌ی نې صحرا قالدی، نې بیر شهر اشکیمدین،
نېچوک اَیلرسیز، اې احباب، امید بحر اشکیمدین،
توزه‌لدی نوح‌نینگ طوفانیدین سۇنگ دهر، اشکیمدین
قیامت آشکارا بۇلدی اول طوفان و بو طوفان.

بو گلشن ایچره هر دم باشی اوزره یاغیبان ژاله،
قیلیبتور پیکرینی هر طرف پرگاله-پرگاله،
بو ینگلیغ حال ایله اظهار قیلمه‌ی آه ایله ناله،
مېنینگدېک تازه داغ زخمیدین قان غرقیدور لاله،
مگر کیم داغینی کؤنگلیغه قؤیمیش شعلهٔ هجران.

اینانغیل، ای کؤنگول، محنت‌سرادور اوشبو عالم کیم،
سرود و نغمه‌سی نوحه، سرور و سوری ماتم کیم،
کیشی گر انده‌دور هوشیار، ایمس بیر لحظه بېغم کیم،
ایچیب گردونچه ساغر، کاش انداق بېخود اؤلسم کیم،
ایکینچی سوردین هم بؤلمه‌غه‌ی اویغانماغیم امکان.

قیلیب جرأت آیاغینگدین تعلّق بندینی سیندور،
توتوب آزاده‌لیغ رسمین، قدم میخانه ساری اور،
اونوت دنیا غمین، احباب بیرله عیش بزمین سور،
جهان آسایشین آلّینگده مشکل قیلمه کیم باردور
اگر مشکل دېسنگ مشکل و گر آسان دېسنگ آسان.

اېشیتگیل گه-گهي عشّاق بېدل آه و زارین کیم،
غرور اېتمه کؤروب حسنونگ بقای بېمدارین کیم،
وفاسیز انگله اوشبو دهر باغی‌نینگ بهارین کیم،
کؤپ، ای گل، اورمه بلبل جانیغه بېداد خارین کیم،
سېن و مېندېک گل و بلبلنی کؤپ اؤتکردی بو بؤستان.

چېکیب دوران جفاسینی فزون اعداد و امکاندین،
تؤیرمن آگهي‌دېک هر نفس یوز مینگ کرت جاندین،
اؤتر موندین تون و کون آه و نالم چرخ گردوندین،
نوایي، قیلمه عیب افغان و فریادیم که دوراندین
نه بیر فریاد و اؤن افغان که یوز فریاد و مینگ افغان.

«هـ» ردیفی

راجی خوارزمي غزلیگه مخمّس

۵۶

اول شوخ بي‌پروا مینیب سرمست یکران اوستینه،
لطف و ادا بیرله کیلیب عشّاق حیران اوستینه،
شیرین تکلّملر بیله جان بیرگوسی جان اوستینه،
لعل حیات‌افزاسیدور رخسار جانان اوستینه،
یا خود مسیح اینمیش‌دورور یپر مهر رخشان اوستینه.

اي حاصل اینگن عشق ارا آگاهلیغ کیفیّتین،
قیلغن ضمیریدین جدا غفلت غباری ذلّتین،
کؤرمک تمنّا اَیله‌سنگ گر حق تعالی قدرتین،
نظّاره قیلغیل آتشین رخساری بیرله قامتین،
گر کؤرمه‌سنگ گل بوتگنین سرو خرامان اوستینه.

فرخنده رخساری کیلیب اوج صباحت کوکبی،
گیسوی مشکینی بؤلوب اول نوع کیم هجران شبی،
باردور کمال حسن ارا اهل جهان‌نینگ مطلبی،
اول دلربانینگ دلکشا خطّی بیله شیرین لبی
توتغن کیبی باردور وطن خضر آب حیوان اوستینه.

اي دوستلر، مین خسته‌غه دلدارلیغ ظاهر قیلینگ،
یعنی ترحّم کؤرگوزوب رسم عیادتغه کیلینگ،
جسم نزاریمنی کؤروب، حال خرابیمنی بیلینگ،
دیمنگ اول آی هجرانیده نِي نوع اؤتر آی و ییلینگ،
تون-کون چیکرمن، تینمه‌یین، افغانلر افغان اوستینه.

احسان سینی قیلغوسیدور مقبول طبع خاص و عام،
سیندین آنی کؤرگچ، بؤلور بندەنگ جهان اهلی تمام،
ایمدی که فهم ایتتینگ مونی، ای خسرو عالیمقام،
احسان ایت، امّا قیلمەغیل منّتدین ایلنی تلخکام،
بؤلغەیمو بذل آغو سالیب بیرسه کیشی نان اوستینه.

مینگ ییل اگر خورشیددیک قیل رفعت اوجینی مقر،
برچه مراد و کامدین کامینگچه بؤلغیل بهرەور،
امّا اجل یېتگچ، قیلیب بو یاغدو عالمدین گذر،
کیرگونگ قرا یېر آستیغه آخر، سنگه یؤق سود اگر
چیقسنگ فلککه اَیلەبان ایوانلر ایوان اوستینه.

قصد ایتسه جلّاد اجل گر هر کیشی‌نینگ جانیغه،
باقمس انینگ یوز حیله و مینگ ریو ایله داستانیغه،
گر اسم اعظمنی اؤقوب کیرسه علی قلقانیغه،
حایل بؤله آلماق ایمس ممکن اجل پیکانیغه،
داوود قیلغن جوشنین کییسه سلیمان اوستینه.

یؤقتور ثبات اوشبو جهان ادبار و اقبالیغه کیم،
آلدەنمەغیل عاقل ایسنگ اسباب و اموالیغه کیم،
بیرمه رعایا خیلینی ظلم اهلی چنگالیغه کیم،
ای شه، عنایت بیرله باق افتادەلر حالیغه کیم،
بؤلمیش الرنینگ سین کیبی کؤپ کیمسه سلطان اوستینه.

نظم ایچره دور کشف آگهي طبعیغه سرّ غیب کیم،
یؤقتور بو سؤز تحقیقیده، البتّه، شک و ریب کیم،
بیلگچ آنی رشک ایلکیدین یوز چاک اَیلب جیب کیم،
بؤلسه پریشان خاطری راجی‌نینگ ایرمس عیب کیم،
جمع اؤلغوسی هر دم انینگ اندوهی دوران اوستینه.

شاعرنینگ اؤز غزلیگه باغله‌گن مخمّسی

۵۷

قهر اَیلب اول قاتل مینیب یکران بیداد اوستینه،
قاش و کؤزیغه چین سالیب، کیلدی بو ناشاد اوستینه،
تاپمان امان ایمدی نیچه داد اَیله‌سم داد اوستینه،
مشکین قاشی‌نینگ هیئتی اول چشم جلّاد اوستینه،
قتلیم اوچون نص کیلتورور نون ایلتیبان صاد اوستینه.

اول آی مزیّن اَیله‌بان قاش یاسی بیرله عارضین،
جانپرور اَیلب لعل روح‌افزاسی بیرله عارضین،
آچمیش بوکون قدّ جهان‌آراسی بیرله عارضین،
قیلغیل تماشا قامت زیباسی بیرله عارضین،
گر کؤرمه‌سنگ گل بؤلغنین پیوند شمشاد اوستینه.

تا اول پری‌نینگ وادی عشقی ارا قؤیدوم قدم،
اندوه ایله غمدین یئتر هر دم ستم اوزره ستم،
بو نِی قتیق حال ایردی کیم مونچه ستم اوستیغه هم،
ناز و ادا و غمزه‌سی قتلیم قیلورلر دمبدم،
وه، مونچه آفتمو بؤلور بیر آدمیزاد اوستینه.

چیقتی بوکون تارتیب قیلیچ اول ظالم خونخوار کیم،
بؤلمه‌ی قالور عالم ارا جان و دلی افگار کیم،
اؤتروسیده آنینگ تیریک تورماق کیم و مِن زار کیم،
مِن خسته‌غه جان اسره‌ماق ایمدی ایرور دشوار کیم
قاتل کؤزی بیداد ایتر هر لحظه بیداد اوستینه.

تا بیر یؤلی حسن جهانتابینی آیلب جلوه‌گر،
جان و تنیمنی اشتیاق اؤتیغه یاقدی سربسر،
ایمدی ترحّم کؤرگوزوب حالیمدین آلمس بیر خبر،
اول گل یوزی شوق بیله شیدا کؤنگول شام و سحر،
بلبلدیک آیلر یوز نوا یوز نوع فریاد اوستینه.

مجنون جنون دشتی ارا حالیمدین آگه بؤلمه‌غه‌ی،
گر بؤلسه آگه بیر قدم آتغونچه همره بؤلمه‌غه‌ی،
مینديک بلاکش سخت‌جان عالمده بالله بؤلمه‌غه‌ی،
باشیمغه یاققن غم تاشی مینگدین بیریچه بؤلمه‌غه‌ی،
گردون اگر مینگ بیستون یاغدورسه فرهاد اوستینه.

خُلق و شیَم آیلر چاغی تینگ توت یامان و یخشینی،
سَیر نعم آیلر چاغی تینگ توت یامان و یخشینی،
بذل درم آیلر چاغی تینگ توت یامان و یخشینی،
ای شه، کرم آیلر چاغی تینگ توت یامان و یخشینی
کیم مهر نوری تینگ توشر ویران و آباد اوستینه.

جان و جلال و دولت و اقبال‌نینگ شکرینی قیل،
یعنی کرم آیلر چاغی بیچاره‌لرنی کؤزگه ایل،
عمر عدم‌فرجامغه یؤقتور وفا تحقیق بیل،
خاک تنینگ برباد اؤلور آخر جهانده نیچه ییل،
سَیر ایت سلیماندیک اگر تختینگ قؤروب باد اوستینه.

اؤزنی مهیّا آیلنگ، ای احباب، سیز سؤز دیرگه کیم،
لطف و فصاحتلر بیله تیل آچینگیز سؤز دیرگه کیم،
لیکن منگه ترغیبلر کؤرگوزمنگیز سؤز دیرگه کیم،
نی جرأت ایله آگهي آچغه‌ی آغیز سؤز دیرگه کیم،
مینگ خیل غم قیلمیش هجوم اول زار و ناشاد اوستینه.

نوايي غزليگه مخمّس

۵۸

بؤلمه‌یین بیر دم نگار باده‌آشامیم بیله،
همدم و همراه‌من اندوه و آلامیم بیله،
نیله‌یین، یا رب، بو بخت نکبت‌انجامیم بیله،
بیر قدح می ایچمه‌دیم سرو گل‌اندامیم بیله،
بیر نفس ایورولمه‌دی دوران مینینگ کامیم بیله.

درد عشق و رنج فرقت زؤر آیلب هر زمان،
قیلدیلر هم جسم زاریمنی انینگدیک کیم کمان،
چاره‌یي ایستب بو دردیمغه مینِ بیخان و مان،
هر میي کیم آنسیز ایچتیم، تاپمه‌دیم غمدین امان،
زهر غم گؤیا ایزیلمیش ایردی اول جامیم بیله.

آیلمه‌ی آرام بیر ساعت طرب ایوانیده،
جان تلاشورمن تون و کون درد و غم زندانیده،
اي صبا، عرض آیله یېتسنگ اول قویاش‌نینگ یانیده،
تونگه یېتمس کونني اؤتکردیم اؤلوب هجرانیده،
کونگه یېتگه‌یمن‌مو، وه، بو صبحی یؤق شامیم بیله.

تا که توشتوم عشق ارا مېن زار و بدنام، اي رفیق،
تاپمه‌دیم بیر دم وصالی بزمیدین کام، اي رفیق،
ایش منگه آه و فغاندور صبح ایله شام، اي رفیق،
قیده بؤلسون مضطرب کؤنگلومگه آرام، اي رفیق،
توتمه‌دیم آرام چون بیر دم دلارامیم بیله.

قاصدا، یېتسنگ اول آیغه هجری مهلک شامین آیت،
زار کؤنگلوم اول صفت شام ایچره خون‌آشامین آیت،
عشقیده درد و غمیم آغاز ایله انجامین آیت،
اي صبا، اول گلغه مهلک فرقتیم پیغامین آیت،
بلکه جان نقدین انگه یېتکور بو پیغامیم بیله.

عشق ارا تا کیم توشوبمن عیش و راحتدین یېراق،
تقوی اهلی مجمعیدین اؤزني سالمیشمن قیراق،
شوق اؤتی جسمیم ارا سؤزانه‌دور باشدین آیاق،
کؤنگلوم ایچره بت غمی، کفر ایچره اؤلسم یخشیراق،
پیر دَیر آلدیغه بارغونچه بو اسلامیم بیله.

آگهي، اول آیغه دېب درد و دلیم شرحین دېین،
غم تونی تاپمان باقیب گه ایلگری، گاهي کېین،
آه کیم اغیار ایچیب تون-کون انینگ وصلی میین،
اي نوایي، اؤلسم ارمان اېلتکومدور ایچمه‌یین
بیر صبوحي گلعذار باده‌آشامیم بیله.

نوايي غزليگه مخمّس

۵۹

نِ بؤله آلديم غم عقبا سرانجامی بيله،
نِ فرح تاپتيم جهان صهبای گلفامی بيله،
ايش منگه تون-کون اولوس تعظيم و اکرامی بيله،
وه که عمروم بؤلدی ضايع برچه اهل کامی بيله،
بادهٔ ناب اؤرنيغه خونابه آشامی بيله.

اِي کؤنگول، قيل برچه کامينگنی خدادين ملتمس،
ايسته‌سنگ راحت زمانه اهليدين پيوند کېس،
کامران اؤلماق تيلب، شه خذمتين قيلمه هوس،
کيمسه يوز ييل کامرانليغ قيلسه، بيل کيم ارزيمس،
دهر ارا بير لحظه بؤلماقه بيراو کامی بيله.

فقر ایلیغه کلبه‌سی ملک جهاندین یخشی کیم،
انده ایسکی بؤریا تخت کیاندین یخشی کیم،
تینچلیق بیرله اتاله نؤش جاندین یخشی کیم،
زهرنی اؤزکامی بیرله ایچسه اندین یخشی کیم
ایچسه حیوان شریتین ناکاملیغ جامی بیله.

قدنی هر تون خم قیلیب تنگری رکوعیغه ایگیل،
آچ سحرلر، آه اوروب، افغان چیکیب، ذکریغه تیل،
عیش و عشرت جایی ایرمستور بو عالم، انگله‌غیل،
ای کؤنگول، ایل صبح عیشی ساری باقمه، خؤی قیل
فردلیغ ویرانیده محنت قرا شامی بیله.

هر کیشی کیم فقر پیریدین ایرور ارشادلیغ،
گؤشه‌یی ایچره ایریک ماشاد ایله معتادلیغ،
یتمه‌گه‌ی هرگز انگه شه خلعتیدین شادلیغ،
قوشغه یونگ مسکن ارا خوشراق دورور آزادلیغ،
بؤلغنیدین بند ارا صیّاد ایپک دامی بیله.

اهل دنیا کیم ایرورلر آدمیلیقدین ییراق،
پیشه‌سی آزار و منّت، عادتی کین و نفاق،
هوشونگ اؤلسه بو سؤزومگه صدق ایله توتغیل قولاق،
بؤلماق ایتلر مُنعمی تن طعمه اَیلب یخشیراق،
تننی قیلغونچه سیموز ناکسلر انعامی بیله.

عارض اؤلدی زرد، ترک ایت گلجیینلر صحبتین،
قامت اؤلدی خم، اونوتغیل سروقدلر قامتین،
آگهي‌دیک تینمه‌یین آخترمه دنیا عشرتین،
ای نوایي، حزن ایله اؤتکر قریلیغ محنتین
کیم ییگیتلیک باردی عیش و عشرت ایّامی بیله.

راجی خوارزمي غزلیگه مخمّس

۶۰

بؤلوب صبحیم فراقینگ ایچره شام آهسته-آهسته،
فغان و ناله اَیلرمن مدام آهسته-آهسته،
مېنی اَیلرگه گاهي شادکام آهسته-آهسته،
کېل، اي سرو روان، اَیلب خرام آهسته-آهسته،
کیریب جان گلشنیده قیل مقام آهسته-آهسته.

منگه درد و بلا زندانیدور صبح و مسا مسکن،
کؤزوم خیره، دلیم تیره، تنیم خسته، تیلیم اَلکن،
بو حالیمغه ترحّم ظاهر اَیلب، اي مهِ پُرفن،
فراقینگده قررغن کؤزلریمنی اَیله‌گیل روشن،
آچیب گه-گه رخ خورشیدفام آهسته-آهسته.

دیمیشسن دردگه طاقت قیله آلمسسن عشق ایچره،
محن تیغی بیله کؤکسونگ تیله آلمسسن عشق ایچره،
آیاق غم دشتیغه باسیب کیله آلمسسن عشق ایچره،
دیمه باش اؤینه‌ماق رسمین بیله آلمسسن عشق ایچره،
بیلور سربازلر رسم نظام آهسته-آهسته.

بؤلوبمن تا غم عشقینگ ارا بیچاره و واله،
قدیم بؤلمیش‌دورور محنت یوکیدین اؤیله کیم هاله،
بو هیئت بیرله بزمینگگه یئتیبمن تایه و تاله،
مغنّی، توز بییک سازینگنی و چیککیل بییک ناله،
ایمس دلخواه ساز ایتمک دوام آهسته-آهسته.

اگر هوشونگ ایسه بیر دم ایشیت پندیمنی، ای آدم،
یئمه حیوان مثللیک هر نه کیلسه آلّینگه هر دم،
بؤلوبتور نفس سرکش روحونگه مستولی و احکم،
دیسنگ کیم نفس رام اؤلسون، ریاضت آیله‌گیل کم کم،
سالورلر بدلگام آتغه لگام آهسته-آهسته.

قناعت گلشن عزّتغه ایلنی آیله‌بان واصل،
طمع زندان ذلّتغه قیلور پی‌رَیب و شک داخل،
توتوبان جهل و غفلت ترکینی عالمده، ای عاقل،
چو دانشده چیقردینگ آت قناعت فیضین ایت حاصل،
طمعدین ایلگه باردور ننگ و نام آهسته-آهسته.

کیلیبتور تا عدمدین آگهي بو عالم دونغه،
بؤلوبتور مبتلا درد و غم بیحدّ و افزونغه،
ترحّم آیله‌بان ایلکینگ سونوب صهبای گلگونغه،
کیتور، ساقی پیاپی جام می راجي محزونغه،
غمی دفعین قیلور شرب مدام آهسته-آهسته.

نوایي غزلیگه مخمّس

۶۱

بؤلمه مایل دهر باغی‌نینگ بهارستانیغه،
قیلمه‌غیل مفتون کؤنگولنی نرگس فتّانیغه،
اَیلمه جان بلبلین شیدا گل خندانیغه،
آتشین گل گرچه زینتدور جهان بؤستانیغه،
برق اٖیرور هر یٖیل اوچورغن برگ بلبل جانیغه.

آه کیم بو دَیرنینگ عیشیغه یؤقتور اعتبار،
عشرتیدین صورت عسرت بؤلوبتور آشکار،
کؤر که یوز مینگ جان چٖیکیب، تارتیب صعوبت بٖیشمار،
بیر قدح مٖی ایچمه‌دی بو دَیر اهلی بٖی‌خمار،
تا تحرّک بؤلدی بو طاس نگون دورانیغه.

تا که اول بٖیگانه‌وش عشقیغه بؤلدوم آشنا،
وصلیدین محروم اؤلوب چٖیکمک ایشیم رنج و عنا،
طاقتیم یؤق توزگه‌لی موناق صعوبتغه ینا،
حسرت اؤلتوردی مٖینی، ای مغ، کٖیتور جام فنا
کیم چیده‌ی آلمان بوکوندین سؤنگ انینگ هجرانیغه.

عشق طوریده وفا اهلیغه باردور اؤزگه حال
کیم بٖیریب یوز جان، قیلورلر سؤنگره امید وصال،
قیلمه‌سون هر بوالهوس دعوای عشق اٖیتمک خیال،
بؤلمه‌یین فانی محبّت جامین ایچمکدور محال،
ثبت اٖیتینگ بو نکته‌نی دَیر فنا ایوانیغه.

عشق وادیسی ارا عزم اَیله‌بان هر یان دلیر،
وصل شوقیده تون و کون تارتیب افغان و نفیر،
آگهي ینگلیغ طلب ایچره بؤلوب محنت‌پذیر،
کام تاپمه‌ی، کیم که حرمان دردیغه بؤلمیش اسیر،
ایسته‌سه همدرد اؤلتورتونگ نوایي یانیغه.

نوايي غزليگه مخمّس

٦٢

تا اَيله‌دی عزم سفر مستانه اول رخساری مه،
خاک رهيغه باش قۇيوب تاپتی مرادينی همه،
تانگ يۇق، بو خجلتده اگر اۇلسم مېنِ بختی سيه،
نې پۇيه اوردوم يۇليده، نې باشيم اېتتيم خاک ره،
اول شۇخ عشقی سعييده باشدين آياغيمدور گنه.

اې همدم نيکو شيَم، سۇرسنگ اگر مېندين الم،
توتغيل قولاق، اَيلب کرم، اَيله‌ی سنگه مېن شرح غم،
تون بزم ارا قۇيوب قدم، ايلکينگگه آليب جام جم،
تا باده ايچتی اول صنم تا مَيغه چۇمدی لعلی هم،
جانيمده اۇتدور دمبدم، بغريمده قاندور ته-بته.

عشق ایچره مېن بېمارغه، هجرانده دل‌افگارغه،
یانماق ایش اؤلمیش نارغه، یېتمک تیلب دلدارغه،
کؤپ قؤیمه‌یین آزارغه، یا رب، یېتور دیدارغه،
چون جلوه بؤلدی یارغه عیش اؤلدی جانِ زارغه
کیم اول قد و رفتارغه جان گلشنیدور جلوه‌گه.

آچسه، بؤلوب مسندنشین، یوز اوزره زلف عنبرین،
بؤلماق اسیر کفر و دین، تانگ اېرمس، ای دل، بیل یقین،
گر قهر ایله اول مه‌جبین سالیب قاشی اوستیغه چین،
جان قصدیغه قیلسه کمین، خیلی اېرور مینگ نازنین،
خورشید چېکسه تیغِ کین، انجم نې تانگ بؤلماق سپه.

خواب جهالتدین آییل، مغرور دولت بؤلمه‌غیل،
تنگری رکوعیغه اېگیل، هر لحظه آچ شکریغه تیل،
لطف ایلکی بیرله متّصل فقر اهلی کؤز یاشینی سیل،
عمر اؤتمگین اندیشه قیل، دورانغه یؤقتور مهر بیل،
ای شه، گدانی کؤزگه ایل کیم نې گدا قالور، نې شه.

هجری غمیدین رؤز و شب جسمیمده اېردی لرز و تب،
ناگه قیلیب ترک غضب، کلبمغه کېلدی بې‌سبب،
نؤش اَیله‌بان می لب-به‌لب، اظهار اېتیب عیش و طرب،
آچغچ یوزین اول نؤش‌لب، قیلدیم فغان بیرله شغب،
بلبلغه توشسه، نې عجب، آشوب و افغان صبحگه.

گر قیل غنا اوجینی یؤل ور کوه فقر آستیده اؤل،
شکریغه دایم قؤی کؤنگول، اهل رضا ایچره قؤشول،
لېک آگهي‌دېک بؤلمه گؤل، سالیب کؤزونگنی ساغ و سؤل،
هر یان، نوایي، سونمه قؤل، نې کېلسه حقدین راضی بؤل،
سېن عاجز و حاکمدور اول، اَلْعَجْزُ لَکْ وَ الْحُکْمُ لَه[٦٨].

---

[٦٨] «سېن عاجز و حاکمدور اول»؛ بیر مصرعده، عین توشونچه ایکّی تیلده تکرارلنگن.

فیروز غزلیگه مخمّس

٦٣

چپکیب هجران ارا آه و فغان آهسته-آهسته،
یپتر اپردیم اؤلرگه هر زمان آهسته-آهسته،
بیلیب بو حالیم، اَیلب امتحان آهسته-آهسته،
منگه رحم اَیلب اول شیرین زبان آهسته-آهسته،
یپتوشتی باشیم اوزره ناگهان آهسته-آهسته.

بؤلوب هجران تونیده قیغو زندانی منگه مسکن،
ییغیدین تیره بؤلمیش اپردی چشمیم بپشک و بپظن،
بو حالیمغه ترحّم کؤرگوزوب اول شؤخ سیمینتن،
فراقیده قررغن کؤزلریمنی اَیله‌دی روشن،
آچیب رخسارهٔ خورشیدسان آهسته-آهسته.

نیچه مدّت ایدی کیم هجر دردیغه بؤلوب دوچار،
تنیم ایردی ضعیف و کؤنگلوم افگار و کؤزوم ناکار،
تاپه آلمه‌ی دوا عالم ارا یوز سعی ایتیب اظهار،
ایدیم هجرانی دردی شدتیدین اؤلگودیک بیمار،
یئتوردی وصلیدین صحّت روان آهسته-آهسته.

تومن مینگ شکر کیم اؤلمککه یئتگنده مینِ بیمار،
کیلیبان باشیم اوزره اول طبیب شکّرین‌گفتار،
تکلّم باشله‌دی قیلماق اوچون حالیمنی استفسار،
مسیحا معجزین جانبخش لعلیدین قیلیب اظهار،
اؤلوک جسمیمغه بیردی تازه جان آهسته-آهسته.

یاروتماققه جمالی پرتویدین بیت‌الاحزانیم،
آچیب کیلدی یوزینی لطف ایله خورشید تابانیم،
قاشیمده اؤلتوروب، آیلب کلامین راحت جانیم،
سؤروب دلدارلیغ رسمی بیله حال پریشانیم،
قیلیب آیینِ دلبرلیغ عیان آهسته-آهسته.

وفا و مهر افزون ظاهر آیلب حدّ امکاندین،
ساچیب درّ و گهر هر سؤزله‌گنده لعل خنداندین،
ایه‌مه‌ی جانفزا شیرین سؤزین مین زار و حیراندین،
دیدی: «ای عاشق زاریم، ملال درد هجراندین
بؤلوبسن اوسرو زار و ناتوان آهسته-آهسته.

فراقیمده نیچه کون امتحان حالینگنی قیلمیشمن،
نیاز و عجزینگ و اخلاص و صدقینگ کؤزگه ایلمیشمن،
باری عشّاق ارا لایق سینی لطفیمغه بیلمیشمن،
بو دم وصلیم بیله کامینگ روا آیلرگه کیلمیشمن،
مقامینگگه باری ایلدین نهان آهسته-آهسته.

بیریب جان نقدین، ایسترلر خلایق بارها لعلیم،
بیری‌نینگ قیلمه‌میشدور بیر نفس کامین روا لعلیم،
ولي محض کرمدین وقف قیلمیشمن سنگا لعلیم،
اگر ایسترسن اؤپمکلیکنی اینک جانفزا لعلیم
و گر قوچسنگ بیلیم اینک میان آهسته-آهسته.

ضمیرینگ عشق ایچره صاف ایکندور اؤیله کیم شیشه،
انگه کیلتورمه‌دینگ یاد رخومدین اؤزگه اندیشه،
غمیم تاغیغه صبح و شام اوروب فرهاددیک تیشه،
نیچه کون درد هجرانیم ارا صبر آیله‌دینگ پیشه،
بؤل ایمدی وصلیم ایچره شادمان آهسته-آهسته».

بو سؤزلرنی دیبان، چیکتی مینی، بؤینومغه سالیب دست،
مین آنینگ اؤتروسیده خم قیلیب قدّیمنی بؤلدوم پست،
اول ایتتی آغزیمه شیرین لبینی شهددیک پیوست،
مین اول دم یار لعلی باده‌سی بیرله بؤلوب سرمست،
فراق رنجیدین تاپتیم امان آهسته-آهسته.

تؤکوب هجرانده ییللر آگهي اشکینی سوو ینگلیغ،
وصال اقلیمی ساری گام اوروب چابک بوغو ینگلیغ،
یتوشتی مسند کام اوزره شاه کامجو ینگلیغ،
کیشی گر صادق ایرسه عشق ارا، وصل ایچره بو ینگلیغ
بؤلور فیروزبخت و کامران آهسته-آهسته.

«ی» ردیفی

مونس خوارزمي غزلیگه مخمّس

۶۴

دلبریم‌مو جلوه قیلغن یا ملک یا خود پری،
یا طلوع اېتتی لطافت برجی‌نینگ سعد اختری،
بیلمه‌یین، تردید ارا بۆلدوم تحیّر مظهری،
عارضی یا لاله‌مو یا شمع‌مو یا مشتری،
یا قمر یا کۆزگومو یا آفتاب خاوري.

آتشین رخساریده اېرکن‌مو خال عنبرین،
دانهٔ اسپند یا اۆت اوزره توشگن‌مو اېکین،
کیرپیگی‌مو اۆق و یا خنجرمودور، بیلمان یقین،
کۆزی یا جلّاد یا صیّاد یا آهوی چین،
یا بلای جانمو یا خود هندوی جادوگري.

تیش‌مودور لعلی ارا، یؤق ایرسه ببهمتا گهر،
غنچهٔ خندان ارا یا ژاله توشمیشدور مگر،
یا نبات صاف جان کامی ارا قیلمیش مقر،
لعلی یا یاقوت ایرور یا جان شیرین یا شکر،
یا عقیق و لعل یا جنّت گلی برگ طری.

آغزیدور انداق کیچیک کیم گؤییا معدوم ایرور،
شکلی دقّت اهلی‌نینگ آلّیده نامفهوم ایرور،
لبک سؤز اَیتور چاغی بار ایرکنی معلوم ایرور،
آغزی یا دُرج عدم یا نکتهٔ موهوم ایرور،
چشمهٔ حیوان‌مو یا فردوس رضوان کوثری.

چهرهٔ گلگونی‌مو یا روضهٔ رضوان‌مودور،
زلف مشکینی‌مو یا که[٦٩] سنبل بؤستان‌مودور،
لعل رنگینی ایکنمو یا گل خندان‌مودور،
خطّی یا مؤر و ملخ یا سبزهٔ ریحان‌مودور،
یا خط مصحف‌مو یا مرآت حسنی جوهری.

ببلی‌مو نازکلیک ایچره کؤزگه ایرمستور عیان،
یؤقسه بیر قیل‌مو ایکن کیم کؤزدین اؤلمیشدور نهان،
یا خیال نازکی یا وهمدور یا خود گمان،
قدّی یا سرو روان یا خامه یا اؤق سنان،
یا الف یا آ و یا باغ رعونت عرعری.

آگهي، اول آی لبی‌نینگ نطق روح افزاسی‌مو،
یؤقسه عشرت جامی‌نینگ راحتفزا صهباسی‌مو،
یا فَرَق طؤطی‌سی‌نینگ گفتار بزم آراسی‌مو،
سؤز یا گلبانگ بلبل یا مسیح انفاسی‌مو،
یا مگر مونس‌نینگ ایتگن نظم دقت‌پروری.

---

[٦٩] ک. نشریده، «که» سؤزی یؤق. او حالده مصرع‌نینگ اؤلچاوی قیسقه‌لیک قیله‌دی.

شاعرنینگ اؤز غزلیگه باغله‌گن مخمّسی

۶۵

دهر بهاری بزمی‌نینگ یؤق حدی و کرانه‌سی،
یېتکورور اېلنی کامیغه دَور مِي شبانه‌سی،
انگله مونی اگر اېسنگ اهل خرد یگانه‌سی،
بارِ جهان که خوشتورور گلشن عیش‌خانه‌سی،
راحت جسم و جان اېرور بزم طرب نشانه‌سی.

بزم ارا چونکه مطرېي سازینی ایلکیگه آلور،
سازی قولاقلرین بوروب، نغمه توزرگه قؤزغالور،
نغمهٔ دلکشا توزوب، ناز ایله ساز اگر چالور،
بزم اېلی صبرینی آلیب، رقصغه جانلرین سالور،
مطرب خوشنواسی‌نینگ شوق‌فزا ترانه‌سی.

مجلسی مسندی نېچه رنگ ایله خوش‌نگار اېرور،
هر بیری عشرت اهلی‌نینگ خسرو کامکار اېرور،
انگله‌سون آنی بېگمان کیمسه که هوشیار اېرور،
جام جم ایچره شربت جان کېبی خوشگوار اېرور،
ساغر زرنگار ارا صاف مِي مغانه‌سی.

هر کېچه اهل حسن‌نینگ عشوه و نازی شرحینی،
بیر نفس اهل عشق‌نینگ عجز و نیازی شرحینی،
هجر ارا درد اهلی‌نینگ کؤنگلیده رازی شرحینی،
عشق اېلی جان و کؤنگلی‌نینگ سؤز و گدازی شرحینی
روشن اېترگه تیل دورور شمعلری زبانه‌سی.

ناز و ادا و عشوه‌لر بیرله توزوب نظام عشق،
لطف و کرم بیله توتوب اهل جهانغه جام عشق،
بو که دمادم ایتگوسی برچه‌نی شادکام عشق،
قصدی، یوز آچیب، آیله‌مک اهلنی اسیر دام عشق،
زلف سیاهین اؤرمکی شؤخلری بهانه‌سی.

جلوه پریدیک آیله‌بان نورفزا جمال ایله،
بزم اهلی هوشینی آلیب نیچه تومن دلال ایله،
هر نیچه بهره ییتکوروب شهد کیبی مقال ایله،
چیککوسی جانئی زلفیغه لعل زلالی خال ایله،
دامیغه بند ایتر همول قوشنی بو آب و دانه‌سی.

هجریده قالغن اهل ایشی غم اؤتیده گداز ایرور،
وصلیغه ییتسه هر کیشی خرّم و سرفراز ایرور،
باشدین آیاق کرشمه و غمزه و لطف و ناز ایرور،
بزمی میسّر اؤلسه گر، خرج قیلورغه آز ایرور
بیر کیچه‌لیک نشاطیغه ییر یوزی‌نینگ خزانه‌سی.

ای که بو دَیر ایچیده‌سن عشرت اهلی‌نینگ افضلی،
خاطر خرّمینگ ایرور فیض و صفا سجنجلی،
دلکش و خؤب ایرور، دیدینگ، دهر طربگهی بلی،
دهر طربگهی بسی دلکش و خؤب ایرور، ولی
حیف که یؤقتورور انینگ عشرت جاودانه‌سی.

شاه زمان لطفیدور تینگ یاووق و ییراققه کیم،
فیض نگاهی ییتگوسی هم بییک و اوشاققه کیم،
باقمسه اول باقرمیدی مین کیبی بیر چولاققه کیم،
مدّت عمرین، آگهي، چیکسون اوغان اوزاققه کیم
عیش و طرب زمانیدور شاه زمان زمانه‌سی.

نوايي غزليگه مخّس

۶۶

رشکدین دهرمن جهانده بیر کیشی یار اؤلمه‌غه‌ی،
یار غیریدین اثر کؤزگه نمودار اؤلمه‌غه‌ی،
عالم ایچره ایکّیمیزدین اؤزگه جاندار اؤلمه‌غه‌ی،
یار ایله بیر خلوت ایسترمن که اغیار اؤلمه‌غه‌ی،
بلکه اول خلوت‌نینگ اطرافیده دیّار اؤلمه‌غه‌ی.

اؤیله خلوت ایچره توزمک ایسترم صحبتنی کیم،
بیلمه‌گه‌ی هر کیمسه انده اَیله‌گن عشرتنی کیم،
حق منگه قیلسه کرم بو نوع امنیّتنی کیم،
اهلدین انداق یاشورون ایسترمن اول خلوتنی کیم
کؤنگلوم اندین واقف و جانیم خبردار اؤلمه‌غه‌ی.

اوشبو خلوتده قیلیب یالغوز وطن کیم اؤرته‌ده،
یارغه محو ایتکه‌من جان و بدن کیم اؤرته‌ده،
قالمه‌غه‌ی تیلگه دیمک من، یؤقسه سن کیم اؤرته‌ده،
تار و پودیم ایچره نابود اؤلغه‌من کیم اؤرته‌ده،
اؤزلوکومدین دیمه کیم اؤزلوکدین آثار اؤلمه‌غه‌ی.

بخت اؤلوب یاور اگر توشسه بو خلوت اتّفاق،
بؤلسم اهل دهر مأوا و مکانیدین ییراق،
یارغه دیمک تیلرمن یاشورون درد فراق،
بو که دیرلر بار دورور دیوار کیبنیده قولاق،
اول فضا دَوریده کؤز ییتگونچه دیوار اؤلمه‌غه‌ی.

لطف ایله قیلغه‌ی میسّر بؤیله خلوتنی خدا،
انده حالیم شرحینی یار ایتگه‌ی اوّل ابتدا،
هر نفس ظاهر قیلیب جانپرور و دلکش صدا،
مخفی اسراریمغه بؤلغه‌ی یار لفظیدین دوا،
یاردین اَیرو ولیکن صاحب‌اسرار اؤلمه‌غه‌ی.

یارلیغ دعواسیده قیلغن کیشی کؤپتور تلاش،
یار دیب هر کیم‌نینگ آلّیده ولی ایندورمه باش،
آگهي ینگلیغ قیلیب اوشبو جهان ایچره معاش،
ای نوایي، قیلمه هر یار آلّیده سرّینگنی فاش،
بارمودور امکانی کیم اول یارغه یار اؤلمه‌غه‌ی.

فضولي غزلیگه مخمّس

۶۷

قابل دیدار اگر اهل جمال اَیلر منی،
یوزلری‌نینگ کؤزگوسی طؤطی‌مثال اَیلر منی،
گرچه خؤبلر صورتی صاحب‌مقال اَیلرمنی،
حیرت، ای بت، صورتینگ کؤردوکده لال اَیلر منی،
صورت حالیم کؤرن صورت خیال اَیلر منی.

دهر ارا مهر رخونگ سالغوسی پرتو کونچه کیم،
هجریدین یاغدو کونوم بؤلمیش قارانغو تونچه کیم،
پرتوي اندین تیلرمن کیچه تانگ آتغونچه کیم،
مهر سالمزسن منگه، لطف اَیلمزسن بونچه کیم،
سایه‌تیک سودای زلفونگ پایمال اَیلر منی.

حسن ایله سنسن جهانده مهر انور، نیچه کیم،
فرقتینگ شامیده منمن زار و مضطر، نیچه کیم،
گرچه احسانینگ منگه بیحدّ و بپمر، نیچه کیم،
ضعف طالع مانع توفیق اؤلور، هر نیچه کیم،
التفاتینگ آرزؤمند وصال اَیلر منی.

اؤیله عالي‌منزلتسن کیم سپنینگ مثلینگ عدم،
کؤیونگه مپن خاکسارینگ یپتکوره‌ی نَیلب قدم،
چون سریر حسن اوزه سن پادشاه محتشم،
من گدا، سن شاهه یار اؤلمق یؤخ، امّا نَیلَیَم،
آرزؤ سرگشتهٔ فکر محال اَیلر منی.

چاک اپرور مپن خسته‌غه نازینگ خدنگیدین جگر،
سنبلونگ سوداسیده دیوانه کؤنگلوم نوحه‌گر،
اپمدی رحم اَیلب منگه، اي سروقدّ و سیمبر،
تیر غمزه‌نگ آتمه کیم بغریم دیلر، قانیم دؤکر،
عقد زلفونگ آچمه کیم آشفته‌حال اَیلر منی.

هر نفس کؤنگلوم بارور بیر ماه‌پیکر عشقینه،
هر زمان جانیم توشر بیر لعلی شکّر عشقینه،
کؤرگچ، اؤلغوم مبتلا بیر شؤخ دلبر عشقینه،
دهر وقف اپتمیش منی نورس گؤزللر عشقینه،
هر یپتن مهوش اسیر خطّ و خال اَیلر منی.

کیمگه رهبرلیک قیلور یار شفیق عشق کیم،
بؤلغوسی منزل انگه بیت‌العتیق عشق کیم،
آگهي‌دیک چون منگه باردور رفیق عشق کیم،
اي فضولي، قیلمزم ترک طریق عشق کیم
بو فضیلت داخل اهل کمال اَیلر منی.

نوايي غزليگه مخمّس

۶۸

تا که اول آی هجریده صبر و قرارِي کؤزله‌لی،
ایمدی آنینگ عشقی دردیدین فرارِي کؤزله‌لی،
بیزدین اول انداق که اندین بیز کنارِي کؤزله‌لی،
ای کؤنگول، کیل کیم ایکاو بؤلوب نگارِي کؤزله‌لی،
سرو قدّي ایسته‌بان سیمین عذارِي کؤزله‌لی.

عارضین گلگل آچیب می تابیدین اول گلعذار،
جلوه آیلب، اؤزگه‌لر بزمینی قیلدی لاله‌زار،
ای کؤنگول، قیلمس انگه تأثیر ایمدی آه و زار،
یارلیغ کؤز توتغنیمیز کؤزله‌دی چون اؤزگه یار،
بیزده هم کؤز بار، باریب بیر اؤزگه یارِي کؤزله‌لی.

مرکبین میدان ارا هر ساری چاپیب یالغوزین،
اؤزگه‌لر کؤزیگه آیلر تؤتیا رخشی توزین،
بیزگه یئتکچ، اؤزگه ساری کوچ بیله تارتر اؤزین،
چون غبار مرکبیدین روشن آیلر ایل کؤزین،
تئرموروب تورغونچه باریب شهسواریِ کؤزله‌لی.

اختریب عالمنی بیر خورشیدطلعت تاپمه‌سک،
گلجبین و غنچه‌لعل و سروقامت تاپمه‌سک،
حسن ایله توتغن جهان ملکیده شهرت تاپمه‌سک،
گر انینگدیک شؤخ شهرآشوب و آفت تاپمه‌سک،
بیر فقیرِ مهربانِي، غمگساریِ کؤزله‌لی.

نیچه جان قیلسق فدا اول قاتل خونخوار اوچون،
نیچه ساچسق اشک درّین یؤلیغه ایثار اوچون،
بیزدین الفت قطع ائتیب کام دل اغیار اوچون،
سَیر دشت و باغ ائترمیز، هم ینه بیر یار اوچون،
باغ ساری کؤز ساله‌لی، دشت ساری کؤزله‌لی.

هیچ کیم دشت طلب قطعیده، یا رب، تالمه‌سون،
جسمی آنینگ بار حرمان آستیده تاوشالمه‌سون،
یئتمه‌یین منزلغه ضعف آیلب اؤزینی سالمه‌سون،
گرچه ناپیدا ائرور مقصود، ارمان قالمه‌سون،
خاص و عام ایچره قیله آلغونچه باریِ کؤزله‌لی.

هردم ایستب اول ستمگر جور و ظلمیدین مناص،
تاپماق اؤزگه شؤخ عشقیغه تیلرسن اختصاص،
آگهي‌دیک بؤلمه‌غونچه تا انینگ وصلیغه خاص،
ای نوایي، بؤلمه‌غونگ اندین بولر بیرله خلاص،
کیل که هم وصلین تیلب، صبر و قراریِ کؤزله‌لی.

مونس خوارزمي غزلیگه مخمّس

۶۹

تا تنگری یره‌تمیشدور اول عارض زیبانی،
لعل لب انگه بیرمیش بو حسن دلارانی،
کؤرگچ، نې عجب، بؤلسم آشفته و حیرانی،
جانبخش لبینگ اوزره چیقمیش خط ریحانی،
کیم کؤردی خضر بیرله بیر یېرده مسیحانی؟

تأدیب انگه یېتکوردی چرخ اؤیله تانگ آتغونچه
کیم اوردی صبا کاجین آغزینی قانتغونچه،
یېتمک سببین سؤرسنگ بو ذلّت انگه مونچه،
دعویغه آچیب اېردی لب آغزینگ ایله غنچه،
بو ترک ادبدیندور، آغزیدین آقر قانی.

هر کیم که جهان ایچره فرزانه‌لیغ ایسته‌یدور،
کؤرگچ سېنی، عقل اندین بېگانه‌لیغ ایسته‌یدور،
هر عاشق شیدا کیم مردانه‌لیغ ایسته‌یدور،
شمع رخونگه، جانا، پروانه‌لیغ ایسته‌یدور،
بېهوده اېمس آی‌نینگ هر کېچه‌ده دورانی.

اې عرصهٔ حسن ایچره خؤبلر ارا چابکره‌ک،
غمزه‌نگ قیلیچیغه ایش هر لحظه بغیر تیلمک،
چشم سیهینگ کامی جان آلماق اېرور بېشک،
پیوسته قاشینگ یایی مژگاندین آتر ناوک،
گؤنگلوم هدفی آنینگ، جانیم دغی قربانی.

هجران ارا کام اېردی بو شیفته‌حالینگگه
کیم سالسه نظر گه-گه فرخنده جمالینگگه،
گرچه یېته آلمسمن بیر لحظه وصالینگگه،
بؤلمیش دل تنگیمده آرام خیالینگگه،
زندان ارا توتغندېک منزل مهِ کنعانی.

بو دهر دنی ایچره گر شاه و گر سایل،
مجموع اولوس جانی رخسارینگه دور مایل،
اې ناز فنونیده مهوشلر ارا کامل،
جانلرغه جمالینگدین آگهلیغ اؤلور حاصل،
حسن ایچره سنگه بؤلمیش آیینهٔ روحانی.

هر لحظه اگر آتسنگ اؤق بې‌سبب اېرمس کیم،
آگاهیغه اندین جز عیش و طرب اېرمس کیم،
تن نېچه فگار اؤلسه جانغه تعب ایرمس کیم،
پیوسته یرالردین شکریم عجب اېرمس کیم
گلرنگ قبا تاپمیش مونس تن عریانی.

نوايي غزليگه مخمّس

۷۰

شهِ زرّین کله چون صبحدم تیغ دودم چیکتی،
سپاه نور آلماقده جهاننی یک قلم چیکتی،
عدم ملکیگه ظلمت لشکری تورمه‌ی قدم چیکتی،
سحر خاور شهی چرخ اوزره کیم خیل حشم چیکتی،
شعاع خط بیله کوهسار اوزه آلتون علم چیکتی.

آچیب شاه کواکب چون سحرنینگ راه مدروسین،
تماشا قیلغه‌لی عزم اَیله‌دی کؤک طاق مینوسین،
خس و خاشاک ظلمتدین قیلورغه پاک اؤتروسین،
قضا فرّاشی چیکتی صبح‌نینگ سیمین سپورگوسین،
مُذهّب پرلرین انداق که طاووس ارم چیکتی.

قضا کلکی مزیّن قیلغه‌لی کؤک طاق تعمیرین،
یازر گاهِي انگه واللّیل، گه والشّمس تعبیرین،
بو دم کون تیغی بیرله حق ابتیب واللّیل تحریرین،
کتابه صنع کلکی سورهٔ والشّمس تفسیرین،
فلک طاق حواشیسیده زرحلدین رقم چیکتی.

جهاندین تانگ یېلی چون هر طرف تون دودینی سوردی،
قویاش انواریني آفاق ارا هر ساری یېتکوردی،
تیلب اؤز مطلبین هر کیم فغانین کؤکدین آشوردی،
مؤذّن کعبه طاقی اوزره گلبانگ صمد اوردی،
برهمن دَیر ایوانیده آهنگ صنم چېکتی.

گهې معشوقلر عشّاقی احوالین سوال اېتتی،
گهې عشّاق معشوقی قاشیده عرض حال اېتتی،
گهې اهل سخن تدقیق ایله عرض مقال اېتتی،
معاني اهلی گاهې نکته اوزره قیل و قال اېتتی،
مغنّی خیلی گاهې نغمه اوزره زیر و بم چېکتی.

یوتوب قانلر شب هجران غمیدین عاشق صادق،
حیاتیدین بیلیب هر دم مماتین افضل و فایق،
انگه بو صعب محنتلر چېکرنی کؤرمه‌یین لایق،
یقه چاک اېتتی گاهې صبح اول ماتمغه کیم عاشق،
بو مهلک شام هجران ایچره یوز خوناب غم چېکتی.

چېکیب، ملک آچماق ایستر اېرسه شاه محتشم، تیغین،
کېره‌ک تېز اېتمسه فقر اهلی آهی‌نینگ دودم تیغین،
یقیندور کیم فلکه چېککوسی هر کیم الم تیغین،
زمانه کولدی اول غافلغه کیم دوران ستم تیغین،
انگه اورماقنی انگلب اؤزگه‌گه تیغ ستم چېکتی.

طرب شمعین یاروت، جانا، ضیاسیز عمرنی انگلب،
کؤنگولنی خرّم اېت نشو و نماسیز عمرنی انگلب،
یوروتکیل صاف صهبانی، صفاسیز عمرنی انگلب،
خوشا اول کیم مونونگدېک چاغ وفاسیز عمرنی انگلب،
صبوحي جامنی احباب بیرله دمبدم چېکتی.

قیو عاشق که آنینگ دلبری سیمین سقاق اؤلسه،
یوزی گل، ساچی سنبل، سرو قد، شیرین دوداق اؤلسه،
عجب ایرمستورور صبر و شیکیب اندین ییراق اؤلسه،
اگر کؤنگلیده بیر گل هجریدین خار فراق اؤلسه،
بهانه ییغله‌ماققه بیر نیچه جام الم چیکتی.

نیچه ییللر چیکیب هجران ارا یوز مینگ غم و محنت،
کؤزیده یاش، تیلیده ناله، کؤنگلیده تومن کلفت،
بو حالت ایچره ناگه یوز قؤیوب آنینگ ساری دولت،
اگر خود وصل اقبالی میسّر بؤلسه بیر ساعت،
فریدون تختی اوزره بزم توزدی، جام جم چیکتی.

خوشا اول کیم نگاری ایلکیدین بیر جام بیرگچ دست،
قدین تعظیم اوچون هر دم قیلیب خم اول صفت کیم شست
سالیب کؤزنی ادب بیرله تنین توفراققه اَیلب پست،
بؤلوب مطلوب رخساریغه محو و جامدین سرمست،
یوزین توفراققه قؤیدی، باشینی آلدیغه خم چیکتی.

توترده جام انگه ساقی آلیب برقعنی یوزدین کیم،
تامیزسه تورک آیینی بیله توتغه‌ی تؤقوزدین کیم،
آقیزسه تؤلدوروب ساغر ینه سونغه‌ی اؤتوزدین کیم،
نه دولتدور که بو حالتده انداق باردی اؤزدین کیم،
بقا اقلیمدین رختینی تا ملک عدم چیکتی.

خوشا بزم می وحدت انگه ساقی حبیب اؤلغه‌ی،
نشاطی بس عجیب و نشئه‌سی بیحد غریب اؤلغه‌ی،
نه ممکن، آگهي، بو بزمغه هر کیم قریب اؤلغه‌ی،
نوایي، شاید اول رهروغه بو مقصد نصیب اؤلغه‌ی
کیم اول دشت فنا قطع ایتگه‌لی ییللر قدم چیکتی.

دلاور غزلیگه مخمّس

٧١

فلک بیدادی بیرله خانه‌ویراندورمن، ای ساقی،
نه ویران کیم آلاخان و آلاماندورمن، ای ساقی،
غریب و خاکسار و زار و گریاندورمن، ای ساقی،
بو دَیر ایچره سنگه بیر کیچه مهماندورمن، ای ساقی،
کرم قیل، مستحق لطف و احساندورمن، ای ساقی.

بو دوران ایچره باردور هر کیشی کیم عاقل و فاضل،
انینگ شأنیده چرخ سفله‌پرور ظلمیدور کامل،
اؤزومنی بو سببدین آیله‌دیم میخانه‌غه داخل،
قدح توتغیل که تا بؤلغه‌ی منگه جمعیّتی حاصل،
فلک بیدادیدین خاطرپریشاندورمن، ای ساقی.

تون آقشام مسجد ایچره کیرگنیم جرمین اونوتغیل کیم،
اول ایش‌نینگ توبه‌سین بو زار و محزون قیلدی توتغیل کیم،
کرم ظاهر قیلیب یازغورمه‌یین، قهرینگنی یوتغیل کیم،
ورع ترکین قیلیب دَیر ایچره کیردیم، باده توتغیل کیم
ریایی زهددین اوسرو پشیماندورمن، ای ساقی.

خرد اهلی قیلورلر کبچه-کوندوز حیله و تزویر،
باریغه اَیله‌مک تحصیل دنیا فکری-له تدبیر،
قاچیب کبلدیم الردین آشنالیغنی قیلیب تقصیر،
مبنی بند ایت آیاغیمغه سالیب می موجیدین زنجیر،
خرددین بسکه مجنوندبک گریزاندورمن، ای ساقی.

وصالینگ آگهي‌دبک آرزۇ اَیلب کبچه-کوندوز،
یبتیبمن، آغزیمه یبتگنده جان[۷۰]، بزمینگ ارا یالغوز،
بو حالیمغه ترحّم اَیله‌بان اسباب عشرت توز،
دلاورغه قدح سون میزبانلیغ رسمینی کۆرگوز،
بو دَیر ایچره سنگه بیر کبچه مهماندورمن، ای ساقی.

[۷۰] ک. نشریده «جان» سۆزی یۆق.

نوايي غزليگه مخمّس

٧٢

اول کؤز و قاشی قاره یؤق، بؤلمسه بؤلمه‌سون نیته‌ی؟
بؤسه بیله کناره یؤق، بؤلمسه بؤلمه‌سون نیته‌ی؟
بؤلسه دغی دوباره یؤق، بؤلمسه بؤلمه‌سون نیته‌ی؟
گر المیمغه چاره یؤق، بؤلمسه بؤلمه‌سون نیته‌ی؟
ور غمیمه شماره یؤق، بؤلمسه بؤلمه‌سون نیته‌ی؟

تیغ فراقی دمبدم باشیم ایرسه نَیله‌یین؟
نیش جفاسی هر نفس بغریمه کیرسه نَیله‌یین؟
آه و فغانیم اؤتغه بو دهرنی بیرسه نَیله‌یین؟
رنجیمه یؤقتورور عدد، خواست بو ایرسه نَیله‌یین؟
دردیمه گر کناره یؤق، بؤلمسه بؤلمه‌سون نیته‌ی؟

حالیمه باقمه‌یین همول حسن سریری‌نینگ شهی،
بؤلغوسی اؤزگه خلق‌نینگ همنفسی و همرهی،
غمدین ایتر کؤنگللرین بزم وصال ایله تهی،
یاردین ایلگه کاملر بو که مېنینگ ساری گهې،
کؤز اوچیدین نظاره یؤق، بؤلمسه بؤلمه‌سون نېته‌ی؟

جان و کؤنگولنی قیلمیشم یار خیالیغه فدا،
عقل و خرددین اؤلمیشم هجری غمی ارا جدا،
وصلینی جستجو قیلیب عالم ارا مېنِ گدا،
جمع ایمس ایرسه خاطریم، جمع اؤلوریغه، زاهدا!
حاجت استخاره یؤق، بؤلمسه بؤلمه‌سون نېته‌ی؟

هر نېچه تنگ و تیره‌دور هجر تونیده مسکنینگ،
صبر قیل، ای حزین کؤنگول، باریچه قوّتینگ سنینگ،
شمع کېبی نه سود ایتر آه و فغان و شیونینگ،
مشعل وصل ایله اولوس شامی منوّر و منینگ
بختیمه بیر شراره یؤق، بؤلمسه بؤلمه‌سون نېته‌ی؟

اول شه حسن کیم انینگ ایلگه یېتر کفایتی،
مهر و وفا و لطفی‌نینگ اؤزگه‌گه یؤق نهایتی،
لېک مېنِ گداغه یؤق گرچه دمې عنایتی،
قسم ازلغه شادمن، بو که فلک رعایتی
حالیمه آشکاره یؤق، بؤلمسه بؤلمه‌سون نېته‌ی؟

هجر ارا آگهي کېبی زهر المنی کؤپ یېدی،
اوشبو سبب بیله مدام عاجز و خسته‌دل ایدی،
دردیغه تاپمه‌یین دوا بېحدو غایت اینجیدی،
دېدیم: «ایرور نوایې اؤز دردیغه چاره‌سیز»، دېدی:
«گر المیمغه چاره یؤق، بؤلمسه بؤلمه‌سون نېته‌ی؟»

مسدّسلر

١

نیچه دوران ستمیدین یپر اوزه پست بؤله‌ی،
آه و اشک و الم و درد ایله همدست بؤله‌ی،
ایسترم ایمدی که رند اهلیغه وابست بؤله‌ی،
جام می نشئه‌سیدین زؤر و زبردست بؤله‌ی،
تابکی دهر غمی قیدیغه پابست بؤله‌ی،
ساقیا، بیر منگه بیر جام که سرمست بؤله‌ی.

تا که عقل و خرد و هوش ایله دچار اؤلدوم،
غم و درد و الم ایلکیگه گرفتار اؤلدوم،
بؤلمه‌دیم شاد دمي و تون و کون زار اؤلدوم،
باریدین ایمدی مبنِ غمزده بیزار اؤلدوم،
تابکی دهر غمی قیدیغه پابست بؤله‌ی،
ساقیا، بیر منگه بیر جام که سرمست بؤله‌ی.

شدّت جور فلک اؤیله نزار ایتتی مبنی
کیم الم بزمیده غم چنگیگه تار ایتتی مبنی،
هر نفس نیچه تومن ناله‌غه یار ایتتی مبنی،
زخمهٔ کلفت ایله عاجز و زار ایتتی مبنی،
تابکی دهرغمی قیدیغه پابست بؤله‌ی،
ساقیا، بیر منگه بیر جام که سرمست بؤله‌ی.

جانی دَیر ایچره غم دهردین آزاد ایته‌یین،
دل ویرانی چقیر دردیدین آباد ایته‌یین،
دانش و فهم و خرد باریی برباد ایته‌یین،
بو طریق ایله اؤزومی نفسي شاد ایته‌یین،
تابکی دهر غمی قیدیغه پابست بؤله‌ی،
ساقیا، بیر منگه بیر جام که سرمت بؤله‌ی.

اي خوشا رند که یئتمس انگه دوران ستمی،
ییراق اؤلمیش تنیدین سنگ حوادث المی،
ایلمس آنینگ نظریغه بو جهان بیش و کمی،
بلکه تینگ آلّیده‌دور دهر وجود و عدمی،
تابکی دهر غمی قیدیغه پابست بؤله‌ی،
ساقیا، بیر منگه بیر جام که سرمست بؤله‌ی.

اؤتی عمروم تون و کون رنج و الم فکری بیله،
فاقه و فقر ارا یوز محنت و غم فکری بیله،
طمع مرحمت اهل کرم فکری بیله،
سیم و زر حرصی و دینار و درم فکری بیله،
تابکی دهر غمی قیدیغه پابست بؤله‌ی،
ساقیا، بیر منگه بیر جام که سرمست بؤله‌ی.

خانقاه ایچره تیلب فیض چو توتتوم منزل،
کؤرمه‌دیم انده دمي اوشبو مرادیم حاصل،
کیلدی هوشیارلیغ ایچره منگه یوز مینگ مشکل،
آگهي‌دیک تیلرم ایمدی خردنی زایل،
تابکی دهر غمی قیدیغه پابست بؤله‌ی،
ساقیا، بیر منگه بیر جام که سرمست بؤله‌ی.

٢

جهد ایتیب ایمدی هوس بندیدین آزاد اؤله‌لی،
دَیر پیریغه باریب طالب ارشاد اؤله‌لی،
خذمتیده یوگوروب همقدم باد اؤله‌لی،
شفقتی بیرله دمي خرّم و آباد اؤله‌لی،
ای کؤنگول، تابکی اندوه ایله معتاد اؤله‌لی،
کیل، فنا ساغرینی سیپقره‌لی، شاد اؤله‌لی.

عشق طوریده الر کیم ایدیلر صاحب فن،
تون و کون ایستمه‌یین بیر نفس آسایش تن،
سعی ایتیب آیله‌دیلر بزم وصال ایچره وطن،
لیک بیزلر قیلیبان هجر مضیقین مسکن،
ای کؤنگول، تابکی اندوه ایله معتاد اؤله‌لی،
کیل، فنا ساغرینی سیپقره‌لی، شاد اؤله‌لی.

چرخ بیدادی یئتیب بیحد و پایان تون و کون،
ایشیمیز چیکمک ایرور ناله و افغان تون و کون،
تنیمیز خسته و آزرده ایرور جان تون و کون،
بؤلمه‌دی مشکلیمیز بیر نفس آسان تون و کون،
ای کؤنگول، تابکی اندوه ایله معتاد اؤله‌لی،
کیل، فنا ساغرینی سیپقره‌لی، شاد اؤله‌لی.

کیم ایسه جاهل، اؤلوب صاحب عزّ و اقبال،
چرخدین کام مرادین تاپیب، اؤلدی خوشحال،
لیک هر کیم ایسه اهل هنر و فضل و کمال،
محنت و درد و الم خیلیغه بؤلدی پامال،
ای کؤنگول، تابکی اندوه ایله معتاد اؤله‌لی،
کیل، فنا ساغرینی سیپقره‌لی، شاد اؤله‌لی.

تا عدمدین کیلیبان دهرده توتدوق آرام،
قؤیمه‌دوق تقوی و طاعت یؤلی ساری بیر گام،
نفس ایلکیگه اسیر اؤلدوق و بؤلدوق ناکام،
عمرومیز کلفت و قیغو چیکیبان بؤلدی تمام،
ای کؤنگول، تابکی اندوه ایله معتاد اؤله‌لی،
کیل، فنا ساغرینی سیپقره‌لی، شاد اؤله‌لی.

ای خوش اول کیم قیلیبان ترک جهان لذّتینی،
چیکمه‌دی آگهي‌دیک حرص و طمع ذلّتینی،
مسکن آیلب تون و کون فقر و فنا خلوتینی،
کؤرمه‌دی بیر نفس عالم غم ایله محنتینی،
ای کؤنگول، تابکی اندوه ایله معتاد اؤله‌لی،
کیل، فنا ساغرینی سیپقره‌لی، شاد اؤله‌لی.

۳

اي اوج عدالت اوزره خورشید،
وی تخت جلالت اوزره جمشید،
سینندین قیلیب التفات امید،
مدحینگنی بو زار قیلدی تقلید،
شاها، کرمینگدین اینمه نومید،
انعام ایله خرّم اَیله جاوید.

اي ملک جهان سریری شاهی،
رخساری سپهرِ قدس ماهی،
سینندورسن اولوس باشی پناهی،
مقصودونگه یینتگه‌سن، الهی،
شاها، کرمینگدین اینمه نومید،
انعام ایله خرّم اَیله جاوید.

اي بنده، سنگه ملوک عالم،
ایّامینگ اینرور اولوسغه بیرم،
عالم ارا شاه سین کیبی کم،
مین زار کیبی شکسته قول هم،
شاها، کرمینگدین اینمه نومید،
انعام ایله خرّم اَیله جاوید.

اي لعل خوشاب کان احسان،
وی دُرّ ثمین بحر عرفان،
عدلینگ بیله یر یوزی گلستان،
بیرگه‌ی سنگه عمر خضر یزدان،
شاها، کرمینگدین ایتمه نومید،
انعام ایله خرّم آیله جاوید.

مین زار که بندهٔ درینگمن،
خاک قدم تکاورینگمن،
از جملهٔ خیل چاکرینگمن،
محزون و غمین کشورینگمن،
شاها، کرمینگدین ایتمه نومید،
انعام ایله خرّم آیله جاوید.

سیندین فقرا کؤرر کفایت،
شهلرغه دغی یتر حمایت،
محتاجینگه گرچه یؤق نهایت،
مینمن ولي درخور عنایت،
شاها، کرمینگدین ایتمه نومید،
انعام ایله خرّم آیله جاوید.

ایستب کرم طربگهینگنی،
اؤپدی همه خلق درگهینگنی،
لیکن بو فتادهٔ رهینگنی،
یعنی که غریب آگهینگنی،
شاها، کرمینگدین ایتمه نومید،
انعام ایله خرّم آیله جاوید.

۴

بزم توزدیلر ناگه بیر نیچه سمنبرلر،
عارضی درخشانلر، کاکلی معنبرلر،
کؤزلری چپکیب هر یان یوز سنان و خنجرلر،
قیلغه‌لی تومن پاره عشق اپلیغه پیکرلر،
وه که کؤرمه‌دیم عالم ایچره بؤیله دلبرلر،
اؤلتورورغه عاشقنی رحمسیز ستمگرلر.

چونکه من الر ساری شوق بیرله یوز اوردوم،
اؤزنی اول بلالرغه بیخودانه یئتکوردوم،
کؤرگوزوب تضرّعلر، یوز ادب بیله توردوم،
لیک هر بیریسیدین بیعدد جفا کؤردوم،
وه که کؤرمه‌دیم عالم ایچره بؤیله دلبرلر،
اؤلتورورغه عاشقنی رحمسیز ستمگرلر.

یالباریب دیدیم کؤزدین آقیزیب دمادم قان:
«مجلس ایچره شاد آیلنگ من حزینی هم بیر آن»،
دیدیلر تمسخردین لبلرین قیلیب خندان:
«وصل ایستمه بیزدین، کیت یؤلونگگه، ای نادان»،
وه که کؤرمه‌دیم عالم ایچره بؤیله دلبرلر،
اؤلتورورغه عاشقنی رحمسیز ستمگرلر.

مېن دېدیم ینه افغان تارتیبان نېچه کرّت:
«نې بۇلور مقیم اۇلسم بزمینگیزده بیر ساعت»،
دېدیلر که: «سېن فرتوت، بیز جوان خوش‌صورت،
پس، سنگه نه لایقدور بیزدین ایسته‌مک صحبت»،
وه که کۇرمه‌دیم عالم ایچره بۇیله دلبرلر،
اۇلتورورغه عاشقنی رحمسیز ستمگرلر.

مېن دېدیم ینه: «سیزده یۇقمودور مسلمانلیغ،
یېتکورورسیز، اَیلب ظلم، خاطریمغه ویرانلیغ».
دېدیلر که: «مجنوندېک تیلنی قیلمه هذیانلیغ،
تورسنگ اېمدی بو یېرده اۇزنی کۇرمه‌گونگ جانلیغ»،
وه که کۇرمه‌دیم عالم ایچره بۇیله دلبرلر،
اۇلتورورغه عاشقنی رحمسیز ستمگرلر.

چون الردین استغنا موناق اَیله‌دیم معلوم،
بۇلدوم اول جفاگرلر وصلی بزمیدین محروم،
قرّیلیغ‌مودور، یۇقسه، طالعیم دورورمو شوم
کیم الرغه بو ینگلیغ بۇلدوم احقر و مذموم،
وه که کۇرمه‌دیم عالم ایچره بۇیله دلبرلر،
اۇلتورورغه عاشقنی رحمسیز ستمگرلر.

آگهي، کۇنگول کامین قیلماق ایسته‌بان حاصل،
بۇلمه اول بلالرنینگ بزم وصلیغه مایل،
مقصدینگگه قیلمسلر وصل ارا دمې واصل،
قتل اېترغه چېککه‌یلر بلکه خنجر قاتل،
وه که کۇرمه‌دیم عالم ایچره بۇیله دلبرلر،
اۇلتورورغه عاشقنی رحمسیز ستمگرلر.

٥

دؤستلر، ماهوشیم حسن و صفاسینی کؤرونگ،
قویاش‌آسا یوزی‌نینگ نور و ضیاسینی کؤرونگ،
خضردیک سبز خطی نشو و نماسینی کؤرونگ،
سرو ینگلیغ قدی و ناز و اداسینی کؤرونگ،
قاشی یاسیغه باقینگ، کؤزی قراسینی کؤرونگ،
جانیمه هر بیری‌نینگ جور و جفاسینی کؤرونگ.

اؤتینی آهیم اگر کؤکدین آشورسه، نیته‌یین،
سوویني اشکیم اگر کؤککه یئتورسه، نیته‌یین،
صبر و آرام و عدم ساری یوز اورسه، نیته‌یین،
اینلی نالم اونی افغانه کیتورسه، نیته‌یین،
قاشی یاسیغه باقینگ، کؤزی قراسینی کؤرونگ،
جانیمه هر بیری‌نینگ جور و جفاسینی کؤرونگ.

قد زیباسی کیلیب باغ لطافت شجری،
لب شیرینی اپرور نخل نزاکت ثمری،
سؤزیدور لذّت ارا تُنگ ملاحت شکری،
نی ملک اؤخشر انگه ناز و اداده، نی پری،
قاشی یاسیغه باقینگ، کؤزی قراسینی کؤرونگ،
جانیمه هر بیری‌نینگ جور و جفاسینی کؤرونگ.

آه اوروب، کیتسم اگر هر نفس اؤزدین، نی عجب،
اشک سیلینی آقیزسم ایکی کؤزدین، نی عجب،
آیته آلمه‌ی المیم بیرینی یوزدین، نی عجب،
گر تیلیم قالسه غم و درد ایله سؤزدین، نی عجب،
قاشی یاسیغه باقینگ، کؤزی قراسینی کؤرونگ،
جانیمه هر بیری‌نینگ جور و جفاسینی کؤرونگ.

یوزی خورشید، قویاش محو ضیاسیدور انینگ،
حسن ارا اول شه و خؤبلر فقراسیدور انینگ،

جملهٔ حور و پری گؤیا فداسیدور انینگ،
اؤرته‌گن جان و دلیم ناز و اداسیدور انینگ،
قاشی یاسیغه باقینگ، کؤزی قراسینی کؤرونگ،
جانیمه هر بیری‌نینگ جور و جفاسینی کؤرونگ.

مدّتِ‌دور که بو دَیر ایچره مېنِ خام‌طمع،
قیلمیشم جام مراد آیله‌مک آشام طمع،
یعنی اېتمیشمن اول آی لبلریدین کام طمع،
اېمدی مېندین نفسې آیله‌منگ آرام طمع،
قاشی یاسیغه باقینگ، کؤزی قراسینی کؤرونگ،
جانیمه هر بیری‌نینگ جور و جفاسینی کؤرونگ.

ستم و جور و جفا طوریده همتا یؤق انگه،
شفقت و مهر و وفا رغبتی قطعا یؤق انگه،
قهر و آزاری کؤپ و مرحمت اصلا یؤق انگه،
اؤلسه مېندېک نېچه مینگ غمزده، پروا یؤق انگه،
قاشی یاسیغه باقینگ، کؤزی قراسینی کؤرونگ،
جانیمه هر بیری‌نینگ جور و جفاسینی کؤرونگ.

مخفی اؤتیغه ایچیم‌نینگ شک و ریب آیله‌منگیز،
باقینگ احوالیمه، نفی سرّ غیب آیله‌منگیز،
حالیمه چاک بجز سینه و جیب آیله‌منگیز،
کؤنگلوم آهی و کؤزوم اشکینی عیب آیله‌منگیز،
قاشی یاسیغه باقینگ، کؤزی قراسینی کؤرونگ،
جانیمه هر بیری‌نینگ جور و جفاسینی کؤرونگ.

لطفی جامی بیله ایچمک تیله‌بان بادهٔ ناب،
طمعِ خام اؤتی ایچره جگریم بؤلدی کباب،
چېکرم آگهي‌دېک قهر شکنجیده عذاب،
عیب آشفته‌لیغیم آیله‌منگیز، ای احباب،
قاشی یاسیغه باقینگ، کؤزی قراسینی کؤرونگ،
جانیمه هر بیری‌نینگ جور و جفاسینی کؤرونگ.

مثمنلر

۱

آه کیم اَیلب سفر عزمینی جانان، اي کؤنگول،
ناز یکرانین سوروب بؤلدی شتابان، اي کؤنگول،
قطع اِیتیب تعجیل ایله کوه و بیابان، اي کؤنگول،
یِیتی اؤزگه کشور ایچره شاد و خندان، اي کؤنگول،
اَیله‌بان اغیار بزمینی گلستان، اي کؤنگول،
قیلدی کلبمنی مِنینگ بیر تیره زندان، اي کؤنگول.
یِیغله‌سم اِیمدی، نِي تانگ، بو حالیمه قان، اي کؤنگول
کیم بؤلوبمن مبتلای درد هجران، اي کؤنگول.

آشنالیغنی اوزوب مِیندین تومن آزار ایله،
قؤیدی یوز بِیگانه‌لرغه شیوه و رفتار ایله،
توزدی عیش و کام و راحت بزمینی اغیار ایله،
ایچتی عشرت باده‌سینی ساغر سرشار ایله،
ساچتی لذّت نقلینی لعل شکرگفتار ایله،
مست اولوب، شور و علالا باشله‌دی اشعار ایله،
اِیمدی مِن کؤکنی نِیچه یِیقسم فغان و زار ایله،
اول مهِ سرخوش اِیشیتمک اِیرمس امکان، اي کؤنگول.

مدّعیلر بزمی تا اول ماهغه منزل دورور،
دېولر خیلی پری رخساریغه واصل دورور،
طرفه کؤرگیل کیم پری هم دېوغه مایل دورور،
دېونینگ داغی پریدین مقصدی حاصل دورور،
لحظه-لحظه عیش ایله عشرتلری کامل دورور،
چون الر بیر-بیری‌نینگ وصلی بیله خوشدل دورور،
ایش منگه درد فراق ایچره بسې مشکل دورور
کیم بو دردیمغه تاپیلمس هېچ درمان، اې کؤنگول.

تا که اظهار اَیله‌بان بېرحملیک اول دلربا،
تشله‌بان کېتتی مېنی آتشگهِ هجران ارا،
شعلهٔ آهیمغه چورکاندی باری اهل سما،
دهرنی قیلدی فغانیم اؤتی‌نینگ دودی قرا،
سېل اشکیم یېر یوزیده قؤیمه‌دی ییقمه‌ی بنا،
اېل مکان امن تاپمه‌ی اختیار اېتتی جلا،
کاشکی هرگز مېنی خلق اېتمه‌گه‌ی اېردی خدا
کیم سبب بؤلدوم بؤلورغه دهر ویران، اې کؤنگول.

یوزده لعلی شکلی‌مو یا باغ رضوان ایچره اؤت،
یا توشوبتور ذرّه چاغلیغ مهر رخشان ایچره اؤت،
یؤقسه غنچه اخگری سالمیش گلستان ایچره اؤت
کیم اول اؤت‌نینگ تابیدین توشتی منگه جان ایچره اؤت،
جان اؤتیدین شعله اوردی جسم عریان ایچره اؤت،
جسم عریان اؤتی سالدی بیت‌الاحزان ایچره اؤت،
بیت‌الاحزان اؤتی داغی اوردی دَوران ایچره اؤت،
یاندی هم اول اؤتغه برچه اهل دوران، اې کؤنگول.

قدّی هجریده تنیمغه سنچیلیب یوز مینگ سنان،
لعلی‌نینگ شوقی بیله بغریم سراسر بؤلدی قان،
قاشی‌نینگ فکری یوکیدین قامتیم بؤلدی کمان،
ساچی سوداسیده کؤزومگه قارانغودور جهان،
کؤزلری‌نینگ آرزؤسیده اېرور اشکیم روان،

بیلینی آیلب تخیل، بؤلمیشم کؤزدین نهان،
گر ینه قیلسه خدا وصلین میسّر ناگهان،
مونچه مشکل محنت اؤلغه‌ی اپردی آسان، اي کؤنگول.

طالع و بخت آیله‌بان گر حالیمه پروا ینه،
قَیتیبان کیلسه سفردین اول بت زیبا ینه،
مدّعیلر صحبتین ترک آیله‌بان عمدا ینه،
تیره کلبم مهربانلیغ آیلسه مأوا ینه،
کاسه آلیب قؤلغه بؤلماقده قدح‌پیما ینه،
بؤینومه ایلکین سالیب، نؤش آیلسه صهبا ینه،
بؤیله بیر صحبتی تاپسم گر منِ شیدا ینه،
قالمس اپردی ذرّه‌چه کؤنگلومده ارمان، اي کؤنگلول.

هجر شامیده باشیمغه کیلمه‌غن غم قالمه‌دی،
ییغله‌ماقدین کؤزلریمده آقمه‌غن نم قالمه‌دی،
درد و محنت جامیدین منِ ایچمه‌غن سم قالمه‌دی،
غصّه‌دین جسمیمده قوّت اورغه‌لی دم قالمه‌دی،
عقل و هوشوم کیتتی، صبریمدین اثر هم قالمه‌دی،
قیلمه‌غن افسوس حالیمغه بیر آدم قالمه‌دی،
وه نیته‌ی کیم راز عشقیم اپلگه مبهم قالمه‌دی،
نیچه کیم سعی آیله‌دیم سقلرغه پنهان، اي کؤنگول.

گر بوروندین عشق مشکل اپرکنین بیلسم اپدی،
هجر دشتی ایچره بیر دم یپل کیبی یپلسم اپدی،
خنجر غم بیرله بغریم گؤشه‌سین تیلسم اپدی،
بار و یؤقدین فرقت اندوهیده آیریلسم اپدی،
حسرت ایلکی بیرله کؤزدین غم یاشین سیلسم اپدی،
کؤزگه محنت تاغینی بیر ذرّه‌چه ایلسم اپدی،
آنسیزین سانسیز بلانی فهم اگر قیلسم اپدی،
اندین آیریلمس اپدیم اؤلگونچه بیر آن، اي کؤنگول.

تاپیبان بیگانه‌لر اول آی وصالی دولتین،
کیچه و کوندوز سوررلر بزم عیش و عشرتین،
ناز ایله یپرلر دمادم خوان حسنی نعمتین،
نوش اپترلر هر نفس جانبخش لعلی شربتین،
آه کیم مپن زار ایچیب هر لحظه زهر فرقتین،
تینمه‌یین تا کَی چپکرمن کلفت و غم محنتین،
اپمدی مپن داغی تیلب حقدین حضور صحبتین،
اول طرف عزم اَیله‌یین تا باریچه جان، ای کؤنگول.

ایش منگه بؤلمیش اول آی کؤییده مسکن اَیله‌مک،
دردلیغ ابیات اؤقوب، حالیمغه شیون اَیله‌مک،
حسنی وصفینی غزل بیرله مبیّن اَیله‌مک،
مثنوی ایچره غم عشقین مبرهن اَیله‌مک،
آگهي ینگلیغ رباعي صنعتین فن اَیله‌مک،
فکر ایله دلکش مخمّسلر مزیّن اَیله‌مک،
لپک اپمس اپردی حدیم نظم مثمّن اَیله‌مک،
بؤلدی بو جرأتغه باعث حکم سلطان، ای کؤنگول.

۲

وقتینگه خوشلیغ، ای کؤنگول، یئتسه بو عیشخانه‌دین،
تاپسنگ اگر نشاطلر مطرب خوش‌ترانه‌دین،
یوز طرب اؤلسه حاصلینگ چنگ و نی و چغانه‌دین،
جام دوگانه یئتسه گر مغبچهٔ یگانه‌دین،
مست مدام ایسنگ اگر صاف می شبانه‌دین،
لحظه‌یی ایمن اؤلمه هم غصّهٔ بیکرانه‌دین،
بیل که بو کهنه دَیر ارا کج روش زمانه‌دین،
کامیغه یئتمه‌دی بیراو عشرت جاودانه‌دین.

هر کیشی کیم بو دَیر ارا یار ایله همنشین اؤلور،
بزمینی گرم قیلغوچی مطرب نازنین اؤلور،
ساغر عیش توتغوچی ساقی گلجبین اؤلور،
شاهد کامی وصلیغه هر نیچه کیم قرین اؤلور،
بزمیغه تفرقه یئتیب، آخر ایشی انین اؤلور،
وصل نشاطی باریبان فرقت ارا غمین اؤلور،
بیل که بو کهنه دَیر ارا کج روش زمانه‌دین،
کامیغه یئتمه‌دی بیراو عشرت جاودانه‌دین.

بیرمه کؤنگولنی بو جهان محفل بی‌بقاسیغه
کیم غم و نوحه مندرج مطربی‌نینگ نواسیغه،
یؤق اثر وفا دمی ساقی خوشنماسیغه،
زهر هلاک ممتزج بادهٔ جانفزاسیغه،
عیش و نشاطی ارزیمس محنتی و بلاسیغه،
عشرت جاودان تیلب، قؤیمه قدم فضاسیغه،
بیل که بو کهنه دَیر ارا کج روش زمانه‌دین،
کامیغه یئتمه‌دی بیراو عشرت جاودانه‌دین.

ای که بو محفل ایچره‌دور عاریت استقامتینگ،
کم دورور اوسرو فرصتینگ، یؤق طرب ادامتینگ،
توشتی نیچه کون اتّفاق انده بو نوع اقامتینگ

کیم نیچه کؤپ اقامتینگ، کؤپراق اپرور ندامتینگ،
چنگ غم و ملالیدین یؤق نفسي سلامتینگ،
پس غلط انده عشرت و عیش ایله استقامتینگ،
بیل که بو کهنه دَیر ارا کج روش زمانه‌دین،
کامیغه یئتمه‌دی بیراو عشرت جاودانه‌دین.

کؤر که بو عیشخانه‌ده بیر نیچه شاه محتشم،
تخت کیاني اوستیده آیله‌دی نؤش جام جم،
شاهد عیش وصلیدین کامینی آلدی دمبدم،
شام و سحر بو عشرتی بؤلمه‌دی بیر دقیقه کم،
آخر اپتیب سپهر دون برچه‌سیغه عیان ستم،
حسرت ایله بو دَیردین تشقری قؤیدیلر قدم،
بیل که بو کهنه دَیر ارا کج روش زمانه‌دین،
کامیغه یئتمه‌دی بیراو عشرت جاودانه‌دین.

میکدهٔ جهان ارا گرچه طرب‌شعار اپسنگ،
ساقی مهلقا بیله شام و صباح یار اپسنگ،
بادهٔ ناب عروسیغه هر کیچه همکنار اپسنگ،
کام سوررده دایما صاحب اختیار اپسنگ،
بلکه باری جهان ارا خسرو کامگار اپسنگ،
بؤلمه بولرغه غرّه گر عاقل و هوشیار اپسنگ،
بیل که بو کهنه دَیر ارا کج روش زمانه‌دین،
کامیغه یئتمه‌دی بیراو عشرت جاودانه‌دین.

عیش و طرب یپری اپمس اوشبو سرای پی‌بقا،
ساقی گلجبینیغه دأب شعار اپمس وفا،
صاف می نشاطیدین ذره‌چه غم اپمس جدا،
خنده و سور همدمی گریه و ماتم و عزا،
عشرت جاودان طلب آیله‌مک انده‌دور خطا،
اوشبو خطاغه، آگهي، قیلمه اؤزونگنی مبتلا،
بیل که بو کهنه دَیر ارا کج روش زمانه‌دین،
کامیغه یئتمه‌دی بیراو عشرت جاودانه‌دین.

٣

اول آی فرقتیده نیچه ماه و سال،
تون و کون ایدیم زار و آشفته‌حال،
آچیب تون کیچه حور ینگلیغ جمال،
کیلیب قیلدی کلبمنی جنّت‌مثال،
عیان آیله‌بان روحپرور مقال،
تلطف بیله قیلدی حالیم سوال،
بحمدالله کیم واهب ذوالجلال،
منگه روزی ایتتی نعیم وصال.

فراق ایچره مین زارغه یاز و قیش،
ایدی درد ایله غم یوکین چیکمک ایش،
قدیم یا ایدی مدّ اشکیم کیریش،
تنیم قلتیرب اول صفت کیم قمیش،
تیلب حالیمه یاردین بیر باقیش،
قده‌ب ایردیم افکار بغریمغه تیش،
بحمدالله کیم واهب ذوالجلال،
منگه روزی ایتتی نعیم وصال.

جنون دشتیده اول صفت کیم قویون،
کېزیب هر طرف، ییغله‌بان تارتیب اون،
چېکیب آهیم اؤتی فلککه توتون،
اول اؤتدین توشوب جانیمه یوز توگون،
نې کون اېردیم آسوده بیر دم، نې تون،
بو حالیمغه اَیلب ترحّم بو کون،
بحمدالله کیم واهب ذوالجلال،
منگه روزی اېتتی نعیم وصال.

توتوب صحبت اول شوخ اغیار ایله،
می ناب ایچیب جام سرشار ایله،
قیلور اېردی حظ نېچه اشرار ایله،
بو تون، طرفه کیم یوز مینگ آزار ایله،
الردین جدالیغ قیلیب عار ایله،
کېلیب همدم اؤلدی مېنِ زار ایله،
بحمدالله کیم واهب ذوالجلال،
منگه روزی اېتتی نعیم وصال.

یوز آچیب نگاریم نېچوک کیم قمر،
کؤزومگه پریدېک بؤلوب جلوه‌گر،
قویاشدېک قیلیب تیره کلبم مقر،
سؤزیدین ساچیب لحظه-لحظه گهر،
لبیدین تؤکوب هر سؤزیده شکر،
قیلیب اول شکردین مېنی بهره‌ور،
بحمدالله کیم واهب ذوالجلال،
منگه روزی اېتتی نعیم وصال.

کرم بیرله دېدی: «ایا عاشقیم،
نه عاشق که عشّاق ارا فایقیم،
غم عشق دعواسیده صادقیم،
بلا و محن دشتیده وامقیم،

رفیق کهن، مونس سابقیم،
اولوس ایچره سېنسن مېنینگ لایقیم»،
بحمدالله کیم واهب ذوالجلال،
منگه روزی اېتتی نعیم وصال.

ینه دېدی: «اې بېدل بېنوا،
کۆپ اۆلدونگ غم هجریمه مبتلا،
بو تون کېلمیشم یار اۆلورغه سنگا،
نه کیم کامینگ اېرسه، عیان اېت منگا
که قیلغومدورور برچه کامینگ روا»،
بو سۆزنی اېشیتگچ مېن اۆلدوم فدا،
بحمدالله کیم واهب ذوالجلال،
منگه روزی اېتتی نعیم وصال.

چو اول بۆیله سۆرغچ مېنینگ حالتیم،
توتولدی تیلیم، آرتیبان حیرتیم،
سۆز آیتورغه هېچ قالمه‌دی قدرتیم،
بۆلوب محو انگه صورت و سیرتیم،
ییقیلدیم یېر اوزره کېتیب قوّتیم،
کېسیلدی جهان اهلیدیم الفتیم،
بحمدالله کیم واهب ذوالجلال،
منگه روزی اېتتی نعیم وصال.

بو حالیم کۆروب اول پریلر شهی،
منگه قیلدی تسلیم اۆزین لِلّهی،
هماغوشیم اۆلدی مرادیم مهی،
باری غمدین اۆلدی ضمیریم تهی،
مقامیم بۆلوب وصلی خلوتگهی،
مېن و یار یېر بۆلدوق، اې آگهي،
بحمدالله کیم واهب ذوالجلال،
منگه روزی اېتتی نعیم وصال.

ترجیع‌بند

۱

دهر اویی بنیادی کیم سوو اوزره‌دور، محکم ایمس،
انده کیرگن ایل خواطردین امان بیر دم ایمس.

دایما ویرانلیغ آثاری انینگ ارکانیدین،
برچه عالم اهلیغه معلوم ایرور، مبهم ایمس.

کیچه و کوندوز یاغر ادبار گردی سقفیدین،
یاغماغی هر دم فزون آنینگ زمانی کم ایمس.

بو صفتلیغ اوی ارا هر کیم که مسکن ایله‌دی،
خاطری آنینگ خواطردین دمی بیغم ایمس.

اوشبو محنت‌خانه‌ده گر شاه بؤلسون، گر گدا،
بیر نفس عیش و فراغت جامیدین خرّم ایمس.

انده هرکیم باشیغه یوز درد و غم ایلب هجوم،
بیر کیشی یؤق اشک حسرتدین کؤزی پرنم ایمس.

کؤیتور انده عشرت امّیدی بیله توتغن مکان،
شاهد مقصودیغه لیکن بیری همدم ایمس.

برچه زندان بلیّتغه بؤلوبتور مبتلا،
عمری ایچره بیر نفس آسوده بیر آدم ایمس.

دهر بیر ویرانه‌یی‌دور کیم خراب آباد ایرور،
چیقسه اندین هر کیشی غم بندیدین آزاد ایرور.

دهر بیر گلشن دورور بۇیِ وفاسی یۇق انینگ،
جانغه حظ یېتکورگودېک آب و هواسی یۇق انینگ.

یۇق بهاریده خزان آسیبیدین بیر دم امان،
کۆز یوموب آچغونچه فصلی‌نینگ بقاسی یۇق انینگ.

عشرت صبحینی غم شامی مکدّر آیله‌میش،
بیر نفس بهر آلغودېک فیض و صفاسی یۇق انینگ.

هر گلي کیم آچیلور انده، انگه یۇق برگ عیش،
هر قوشي کیم اون چېکر، عشرت نواسی یۇق انینگ.

توشسه هر شبنم سووی گر انده حسرت اشکیدور،
چېکسه قد هر نخل شکل دلکشاسی یۇق انینگ.

آنی سرتاسر حوادث خیلی منزل آیله‌میش،
بېخواطر سَیر قیلغودېک فضاسی یۇق انینگ.

هر کیشی کیم راحت ایستب، آیله‌دی مسکن انی،
محنت و درد و غمی‌نینگ انتهاسی یۇق انینگ.

برچه عمرین اۆتکریب یوز مینگ مشقّتلر بیله،
لحظه‌یي زندان کلفتدین رهاسی یۇق انینگ.

دهر بیر ویرانه‌یي‌دورکیم خراب آباد اېرور،
چیقسه اندین هر کیشی غم بندیدین آزاد اېرور.

دهر دون عیّاره‌سی کیم یۇق انگه مهر و وفا،
پیشه‌سی کین و نفاق و عادتی جور و جفا.

یؤقتورور اصلا همول مکّاره قاتل ذاتیده
ذرّه‌چه رحم و مروّت، قطره‌چه شرم و حیا.

حیله دامیغه خلایقنی گرفتار ایتگوسی،
کؤرگوزوب غنج و دلال و غمزه و ناز و ادا.

عشوه‌لر ظاهر قیلور هر لحظه یوز نیرنگ ایله،
تا که اہل جان و دلیغه سالغه‌ی آشوب و بلا.

قدّی شوقی ایچره‌دور تنلرغه یوز زخم سنان،
کیرپیگی فکریده‌دور جانلرغه مینگ نیش ایذا.

زلفی‌نینگ سوداسی دامیده قیلیب زار و اسیر،
آیله‌گه‌ی جمله خلایق رؤزگاریني قرا.

هجری زهری بیرله آیلب اہلنی دایم تلخکام،
وصلی نؤشی بیرله بیر دم آیله‌مس کامین روا.

قتل ایتر آخر تومن ناکاملیغ تیغی بیله،
کیمسه که بؤلمیش انینگ قید غمیغه مبتلا.

دهر بیر ویرانه‌پی‌دور کیم خراب آباد ایرور،
چیقسه اندین هر کیشی غم بندیدین آزاد ایرور.

سالمه کؤز اوشبو جهان شوقیغه زنهار، ای کؤنگول،
آیریله آلمس بلاغه بؤلمه دوچار، ای کؤنگول،

هر نفس یوز عشوه کیم فاش آیلر، اندین مقصدی
خلقنی عشقیده اؤلتورمکتورور زار، ای کؤنگول.

وصلیغه میل ایتسه هر کیم جور ایله آیلر هلاک،
بؤلمه‌غیل مایل انگه، بؤلغیل خبردار، ای کؤنگول.

ایسته‌سنگ تاپماق نگار آلّیده عزّ و اعتبار،
اول ستمگر آلّیده قیلمه اؤزونگ خوار، ای کؤنگول.

گرچه صورتده کؤرینور بیر نگار شؤخ و شنگ،
لیک معنیده ایرور بیر زال مکّار، ای کؤنگول.

قصدیدور ایلنی فریبی دامیغه قیلغه‌ی اسیر،
بو که هر دم قیلغوسی یوز جلوه اظهار، ای کؤنگول.

حیله‌سیغه الده‌نیب آنینگ باری عالم ایلی،
تون-کون اؤلمیشلر وصالیغه طلبگار، ای کؤنگول.

یؤق جهانده بیر کیشی آنینگ فریبینی ییبان،
بؤلمه‌غن اندوه ایله غمغه گرفتار، ای کؤنگول.

چرخ بیر ویرانه‌یی‌دور کیم خراب آباد ایرور،
چیقسه اندین هر کیشی غم بندیدین آزاد ایرور.

بو جهان ویرانه‌سی کیم انده راحتدور عدم،
مسکن ایتمیشدور انی خیل غم و فوج الم.

هم بناسیده انینگ رنگ بقادور آز کؤپ،
هم هواسیده انینگ بؤی وفا بسیار کم.

نی انینگ شهریده باردور عیش و راحتدین نشان،
نی انینگ صحراسیده باردور نشاط آثاری هم.

شهری و صحراسیدور منکوب خیل حادثات،
باغی و بۆستانیدور پامال افواج ستم.

عمریده محنت چېکردین تاپمه‌غه‌ی بیر دم فراغ،
هر کیشی کیم بو کهن ویرانه‌غه قۆیدی قدم.

نې ستملر چېکمه‌ی اندین باردی افریدون و گی،
نې الملر کۆرمه‌ی اندین قالدی کیکاووس و جم.

جوریدین فارغ ایمس بیر دم گدای ناتوان،
ظلمیدین ایمن ایمس بیر لحظه شاه محتشم.

آگهي، چیق اندین و فقر و فنا یۆلیغه کیر،
دهر ارا بۆلمه‌ی دېسنگ گر مبتلای بندِ غم.

دهر بیر ویرانه‌یې‌دور کیم خراب آباد ایرور،
چیقسه اندین هر کیشی غم بندیدین آزاد ایرور.

۲

اي غمزدهٔ خجسته‌فرجام،
چېککن ستم و جفای ایّام.

بیلگیل که اېرور جهان سرایی
بیر میکدهٔ خمارانجام.

ساقیلری برچه خوّبلوقده،
گلجبهه و گلرخ و گل‌اندام.

صهبای طرب بیله تۆله‌دور،
انده همه شیشه و همه جام.

مطربلری نغمه‌سی کۆنگولگه
راحت یېتوروب نېچوک که الهام.

یۆق عشرت و عیشیغه نهایت،
گر صبح اېرور و یا اگر شام.

یوز حیف که انده کیرسه هر کیم
عشرت میینی قیلورغه آشام.

کامین آله آلمه‌یین چیقر تېز،
یوز غم بیله نامراد و ناکام.

چون وضع جهان بو ینگلیغ اېرسه،
باغلب حرم فناغه احرام.

مقصودغه واصل اېت اۆزونگنی،
جانینگگه گر ایستر اېرسنگ آرام.

آلدورمه کۆنگولنی بو جهانغه،
یېتکورمه جفا عزیز جانغه.

بیر باغ دورور جهان فضاسی
کیم اوسرو فزون اېرور صفاسی.

عیسی دمینی قۇشر هواغه
صحنی ارا جانفزا هواسی.

کوثرنی سوو اېتکوسی اویاتدین
حوض ایچره زلال جانفزاسی.

داوود نواسینی قیلور پست
بلبللری دلکشا نواسی.

جنّت گلی و نهالی اۇزنی
سرو و گلی‌نینگ قیلور فداسی.

هر میوه‌سی لذّت ایچره باردور
یوز غمزده دردی‌نینگ دواسی.

اَیتیب نېچه عمرلر توگنمس
نعمتلری وصفی‌نینگ اداسی.

القصّه، بو باغ دلکشانینگ،
یۇق عشرت و عیشی انتهاسی.

گرچه کۇپ اېرور نشاطی، امّا
نې سود که یۇقتورور بقاسی.

کیرگن کیشی جانی راحت اېتمه‌ی،
یوز حسرت ایله بۇلور جداسی.

آلدورمه کۇنگولنی بو جهانغه،
یېتکورمه جفا عزیز جانغه.

توتغیل بو جهاننی، ای دل‌افگار،
بیر دلبر شوخ و نازکردار.

باردور انگه حسن گلشنیده
قد سرو سهی و لاله رخسار.

رخساری گلی برابریده
جنّت گلیدیر بعینه خار.

باشدین ایاغی ادا و عشوه،
آغزی شکر و لبی شکربار.

بیر جلوه‌ده مینگ جهان اهلینی
قیلغوسی اوزیگه عاشق زار.

وصلیغه اگر یتوشسه هر کیم،
بوْلغوسی طرب میغه سرشار.

فریاد که مهر ایله وفادین،
دایم بری و همیشه بیزار.

وصلیده بیراونی شاد قیلمه‌ی،
قیلغوسی فراقیغه گرفتار.

جانیغه قوْیوب شماره‌سیز داغ،
آیریلغوسی اندین آخر کار.

بیلدینگ که ایشی بودور جهان‌نینگ،
اندین کوْتریب قوْلونگنی زنهار،

آلدورمه کوْنگولنی بو جهانغه،
یتکورمه جفا عزیز جانغه.

بیلگیل که اہرور جهان ابتر،
مگاره و ظالم و فسونگر.

یوز مکر ایله اہل قرارین آلیب،
مایل قیلور اؤزیغه مقرّر.

هر کونده تہگیب تومن مینگ اہرگه،
هم بکر اہرور هنوز اول غر.

کامیغه یہتکورمه‌یین زمانې،
اَیرلغه‌ی انگه کیم اؤلسه شوهر.

ظاهرده اگرچه اؤزنی اول شوم
کؤرگوزگوسی نوجوان و دلبر.

معنیده ولہک ذاتی آنینگ
فرتوت و پلید اہرور سراسر.

سہن غفلت ایله بیلیبسن آنی
بیر تازه عروس نازپرور.

عاشق بؤلوبان انگه قیلیبسن
عشقیده اؤزونگنی زار و مضطر.

آگاه بؤلوب بو حالتینگدین،
جانینگگه جفادین اورمه خنجر.

هوشونگ قولاغین توتوب مہنینگ، بو
پندیمنی اہشیتکیل، اې برادر.

آلدورمه کؤنگولنی بو جهانغه،
یہتکورمه جفا عزیز جانغه.

باردور بو جهان منقلب‌حال،
بیر شعبده‌باز و شوخ و هزّال.

هم بوقلمونلیغ ایچره چالاک،
هم حیله‌نمونلیغ ایچره‌دور زال.

یوز لعب ایله کؤرگوزور اولوسغه،
مینگ لعبت و دلفریب تمثال.

هر لعبی ایرور غریب و نادر،
هر لعبتی هم لطیف و دَخّال.

کؤرگن کیشینی قیلور گرفتار،
قؤیمه‌ی نفسیٖ قیلورغه اهمال.

آلیب ایلیگیدین اختیارین،
اَیلب نیچه نوع حیله و آل.

مقصد طلبی ساری یوبارمه‌ی،
ضایع اؤتورور انگه مه و سال.

غارت قیلبان نقود عمرین،
نیٖ ملک قویر انگه و نیٖ مال.

آخر قیلور آنی دست‌خالی
خجلتکدهٔ عدمغه ارسال.

ای دؤست مینینگ بو سؤزلریمنی
دُر ینگلیغ ایکی قولاغینگه آل.

آلدورمه کؤنگولنی بو جهانغه،
یئتکورمه جفا عزیز جانغه.

فریاد که بو جهان باطل،
بیر ظالم و تندخوی و قاتل.

اپل قتلی اوچون جفاسی تیغی،
اپگنیده مدام اپرور حمایل.

ظلم و ستم و جفا فنیده،
اوستاد هنرشعار کامل.

تون-کون ستم و جفاسی آنینگ،
برچه اولوغ و کیچیککه شامل.

جوریدین اپمس زمانې ایمن،
گر شاه دورور و یؤقسه سایل.

ناکام چپکر جفا و جورین
مجموع اراذل و افاضل.

بیر لحظه اپمس اولوس باشیدین
جوری و جفاسی تیغی زایل.

بو عالم ایچیده یؤقتور اندین
بؤلغن کیشی مقصدیغه واصل.

بیر کیمسه‌نی کامیغه یپتورمه‌ی،
آیلر عدم اهلی ایچره داخل.

اندین حذر آیله‌بان همیشه،
ای همدم هوشیار و عاقل!

آلدورمه کؤنگولنی بو جهانغه،
یپتکورمه جفا عزیز جانغه.

بیل اوشبو جهانئی، اې مسافر،
بیر کهنه رباط پرخواطر.

یۏق انده بقا صفاسی اصلا،
لېک انده فنا غباری وافر.

یوز محنت و درد صورتیغه،
صحن و در و بامیدور مظاهر.

اېرمستور انینگ فضاسی ایچره،
راحت اثری بیراوغه ظاهر.

هر کون کېلیب آنی منزل اَیلر،
بیر اۏزگه صفت گروه سایر.

کامی بیله بیر کون آنی مسکن
قیلغن کیشیدور عدیم و نادر.

راحت تیلب انده کیم که کیردی،
محنت بیله چیقتی اندین آخر.

احوال جهاندین اوشبو لحظه
دېدیم سنگه بیر نېچه نظایر.

پس انده فراغ امیدی بیرله
گر عاقل اېسنگ، خوش اېتمه خاطر.

پندینی اېشیتیب آگهي‌نینگ،
حالینگگه بۏلوب همیشه حاضر.

آلدورمه کۏنگولنی بو جهانغه،
یېتکورمه جفا عزیز جانغه.

٣

اي مسند حسن اوزه سليمان،
چاووش درينگ سپهر گردان.

محتاج سنگه جميع عالم،
حکمينگگه مطيع انس ايله جان.

قالدی ايشيگينگده بنده بؤلمه‌ی
عالم ارا نِي گدا، نِي سلطان.

درگاهينگه يوز قؤيوب تون و کون
خورشيد ايله ماه ايکّی دربان.

حسنونگ قوياشی چو قيلدی جلوه،
ذرّات انگه کيلدی اهل دوران.

خؤبلر کؤروبان يوزونگ گلينی،
بلبل کيبی بؤلدی زار و نالان.

عشقينگگه کيم ايتتی اؤزنی منسوب،
لطفونگ انگه آيله‌دينگ نمايان.

وصلينگ مينی توتوب دمادم،
قيلدينگ آنی مست و شاد و خندان.

الّا مِن بِنوانی قيلدينگ
قهرينگ بيله مبتلای هجران.

کؤپ مدّت ايرور که بؤلميشم مِن
آتشگهِ فرقت ايچره سؤزان.

يؤقتور منگه ايمدی صبر و طاقت،
هجران غمينی چيکرگه بير آن.

رحم آيله که قالمه‌دی قراريم،
چيقماقده يِتوشتی جان زاريم.

اي یار پریوش و ملک‌خۇ،
یۇق سېن کېبی دلربای مهرۇ.

شیرین لبینگ اۇتروسیده کوثر،
کوثر قاشیده اېرور ساسیق سو.

گوهر کېبی تیشلرینگ قاشیده
بۇلغوسی خذف‌مثال اینجو.

خال سیهینگ عذارینگ اوزره،
توشکن کېبی‌دور اۇت ایچره هندو.

قدّینگ قاشیده کۇرونگوسی سرو،
سرو آلّیده اۇیله کیم ترانغو.

ایکّی قرا کۇزلرینگ اېرورلر
عالمنی بوزرغه ایکّی جادو.

تا پرده ارا یوزونگ یاشوردونگ،
کۇزومگه جهان اېرور قرانغو.

تیره شب هجر ارا قالیبمن،
باشیمغه قیلیب هجوم قیغو.

سېن غیر ایله بزم اېتیب، قیلیب نۇش
چینّی قدح ایچره چایِ خوشبۇ.

مېن کلبۀ کلفت ایچره هر دم
غم کاسه‌سیدین ایچرمن آغو.

مېن بېدل و دلبریم اېرورسن،
دلبر ایشی اوشبو نوع اۇلورمو؟

رحم اَیله که قالمه‌دی قراریم،
چیقماققه یېتوشتی جان زاریم.

هر دم منگه یوز جفا قیلورسن،
مینگ دردغه مبتلا قیلورسن.

قتلیمغه قیلیب کؤزونگنی جلّاد،
قصدیمغه قاشینگنی یا قیلورسن.

غمزه‌نگ قیلیچین چپکیب باشیمغه،
جاندین بدنیم جدا قیلورسن.

کیرپیکلرینگ اؤقلرینی آتیب،
باشدین آیاغیم یرا قیلورسن.

مپندین یاشیرورغه گنج حسنونگ،
زلفونگ ایکی اژدها قیلورسن.

ویران اپتیبان بنای صبریم،
ظلمینگ اوپینی بنا قیلورسن.

یپتسه ستمینگ گر انتهاغه،
باشدین ینه ابتدا قیلورسن.

تا که تیله‌سم حصول کامیم،
قهرینگ کپلیبان، ابا قیلورسن.

لپکن باری مدّعیغه هر دم
هرنه اپسه مدّعا قیلورسن.

جانیمغه اوروب فراق نیشین،
اپل زخمی اوزه دوا قیلورسن.

القصّه که هر ستم که بیلسنگ،
قؤیمه‌ی بارینی منگا قیلورسن.

رحم اَیله که قالمه‌دی قراریم،
چیقماقده یپتوشتی جان زاریم.

بیر قطره کؤزوم یاشیغه جیحون،
کیلدی انگه بیر حباب گردون.

خون جگریم، شفق ایمستور،
گردون ایتگینی قیلدی گلگون.

آهیمدین اوچوب هواغه تاغلر،
یپر یوزی سراسر اؤلدی هامون.

گلشنلر ایمس که خون چشمیم
صحرا ایتگینی قیلدی پرخون.

افغانیم ایذاسیدین ایمستور
بیر کیمسه جهان ایچیده مأمون.

بار محن آستیده الفدیک
قدّیم بؤلوبان بعینه نون.

ممدود اؤلوب اؤیله مدّ نالم
کیم قصر فلککه بؤلدی اوستون.

کؤرگن کیشی ییغله‌غه‌ی بو حالیم،
کؤنگلی بؤلوبان ملول و محزون.

شوقینگ ارا بیقرار ایرورمن،
لیلی غمیده نیچوک که مجنون.

آخر ییقیلیب، کیتیب اؤزومدین،
بؤلدوم غم ارا اؤلرگه مقرون.

گهگاه باقیب بو حالتیمغه،
ای شؤخ خجسته و همایون.

رحم آیله که قالمه‌دی قراریم،
چیقماققه ییتوشتی جان زاریم.

حق عینِ کرمدین ایتتی، ای ماه،
اقلیم جمال اوزه سینی شاه.

لیکن سنگه بو حزینینی قیلدی
بیر قرّی کمین غلام درگاه.

قیلماققه باشیمنی پایمالینگ،
جسمیم سنگه‌دور فتادهٔ راه.

هجرانینگه طاقت اَیله‌ی آلمه‌ی،
تون-کون ایشیم اؤلمیش آه ایله واه.

گر اَیلمه‌سنگ ایشیمگه چاره،
اؤلگوم غم و حسرت ایله بالله.

لازم سنگه‌دور، مبنِ حزینغه
سالسنگ کرمینگ کؤزینی گهگاه.

بسکیم قریبان فسرده بؤلدوم،
حالیم کؤروب اهل قیلورلر اکراه.

بیر لطف ایله بیرمه‌سنگ ییگیتلیک،
ارمان بیله کیتکه‌من چیکیب آه.

زندانِ ملال ارا توشوبمن،
بیر کیمسه ایمس غمیمدین آگاه.

اشکیم تؤکولوب نیچوک که دانه،
جسمیم قوروبان بعینه کاه.

اؤز حالیمه ییغلرم نهاني،
هر تون چیکیبان فغان جانکاه.

رحم اَیله که قالمه‌دی قراریم،
چیقماققه یئتوشتی جان زاریم.

هر دلبر شۆخ حورمنظر
کیم حسن ارادور جهانده اشهر.

گهگاه بۆلور کرم یوزیدین،
اۆز عاشقی ساری مهرگستر.

کاشانه‌سیغه کیریب قویاشدېک،
تیره تونینی قیلور منوّر.

حالین سۆره‌ب التفات بیرله،
اَیلر باشینی فلکّه همسر.

خسته تنیغه یېتورگوسی جان،
دېب نېچه کلام روحپرور.

کامینی چوچوتکه‌لی ایچورگه‌ی
نۆش لبینی نېچوک که شکّر.

القصه، انینگ نه اېرسه کامی،
لطفی بیله یېتکورور مکرّر.

لېکن مېنِ ناتوانغه هرگز،
اېِ ظالم و قاتل و جفاگر!

سېندین نفسېِ وصال کامی
عمروم ارا بۆلمه‌دی میسّر.

هجرینگ اۆتیغه یانیب، همیشه
جانده شرر و کۆنگولده اخگر.

بو حال ایله مېن قچانغه تېگرو
جان اسره‌غه‌من، بۆلوب مکدّر.

رحم اَیله که قالمه‌دی قراریم،
چیقماققه یېتوشتی جان زاریم.

تا میلینگ ایرور فزون جفاغه،
یؤق ذرّه‌چه رغبتینگ وفاغه.

اول کون که سنگه کؤنگولنی بیردیم،
اندین بیری قالمیشم بلاغه.

کوندین-کون اؤلوب زیاده جورینگ
منِ زار و حزین و بینواغه.

بیر باقمه‌غه‌سن کرم کؤزیدین،
کؤپ ییللر اؤتوب منِ گداغه.

دشناملر اَیله‌گونگدور، آچسم
آلّینگده تیلیمنی گر دعاغه.

لطفونگ تیله‌بان توگندی عمروم،
یئتمس‌مو عتابینگ انتهاغه.

شهلرگه ایرور همیشه لازم
قوللرنی یئتورسه مدّعاغه.

گرچه سنگه یئتمه‌گوسی دادیم،
لیکن انی سالمیشم خداغه.

منِ زارغه جور ایتر چاغیده،
گهگاه خدانی سال اراغه.

اؤز جانینگه رحم ایت، آگهي‌نینگ
آهینی چیقرمه‌غیل سماغه.

گر چیکسه بیر اؤتلوغ آه مظلوم،
عالمنی یاقیب، بیرور فناغه.

رحم اَیله که قالمه‌دی قراریم،
چیقماقه یئتوشتی جان زاریم.

۴

اي گوهر معدن سعادت،
نوباوۀ گلشن شرافت.

قدّینگ چمنی نزاکت ایچره
زیبنده نهال خوش‌طراوت.

فرخنده عذار تابناکینگ
حسن اوجی اوزه مهِ لطافت.

شیرین و لطیف و تار آغزینگ
نوغنچۀ گلبن ملاحت.

گیسوی معنبرینگ یوز اوزره
فردوس ارا سنبل نزاکت.

جادو ایکی نرگسینگ نگاهی
عالمغه سالوب بلا و آفت.

آفاق ارا قامتینگ خرامی
قایم قیلیب آفت قیامت.

بو عاشق زار و ناتوانینگ
حالیغه باق، آیله‌بان عنایت

کیم هجر غمی قرا تونیده
یېتتیم چېکیب اۏلگه‌لی ملالت.

لېکن نېچه کیم ملول اېرورمن،
یوز شکر که هر سحر دوامت.

جانیمغه اېرور جلیس ذکرینگ،
کۏنگلومگه مدام انیس فکرینگ.

مطلوب جهان اېرور جمالینگ،
معدوم زمان اېرور مثالینگ.

تاپغه‌ی اېدی تازه جان مسیحا،
تاپسه اېدی جانفزا مقالینگ.

حیوان سوویغه یېتوردی خجلت
جانبخش لبینگ ارا زلالینگ.

حیرتغه سالور چمنده گلنی
بیر جلوه بیله عذار آلینگ.

لاله جگریغه قۏیغوسی داغ
رشک اۏتی بیله یوز اوزره خالینگ.

یوز عجز ایله خم بۏلور ینگی آی
کۏرگن چاغی دلکشا هلالینگ.

دېوانه بۏلور پری گمانسیز،
گر کۏرسه بو غنج ایله دلالینگ.

کۏرمک طمع اَیله‌بان یوزونگنی
مېن خستهٔ زار تنگ‌حالینگ.

اۏلسم دغی باقمان اۏزگه یوزگه،
بیلمان که نېدور سېنینگ خیالینگ.

ایستب سېنی تینمه‌یین شب و رۏز،
گرچه تاپه آلمه‌دیم وصالینگ.

جانیمغه اېرور جلیس ذکرینگ،
کۏنگلومگه مدام انیس فکرینگ.

سین شاد یورورسن، ای پریزاد،
مین اؤلتوروبان غمینگده ناشاد.

سین عیش ایله شرابه مشغول،
مین رنج بیلن تعبغه معتاد.

سین عشرت ارا مثال شیرین،
مین محنت ارا نیچوک که فرهاد.

سین غیر ایله شادمان و خندان،
مین رشک ایله تارتیب آه و فریاد.

قیلماق سنگه ایش ستم بیله ظلم،
چیکمک منگه ایش جفا و بیداد.

سینسن منگه اوسرو تند و سرکش،
مینمن سنگه بس مطیع و منقاد.

سین هجر بلاسینی قیلیب کؤپ،
مین بؤلمه‌یین اول بلادین آزاد.

سین ناز بیله عتاب ایتیب جمع،
مین صبر بیله سکونئی برباد.

سین هیچ مروّت ایتمه‌گونگدور،
مین قیسی کیشیگه آیله‌یین داد.

سین یاد مینی بیر آیله‌مسسن،
مین هر نفس آیلرم سینی یاد.

جانیمغه ایرور جلیس ذکریینگ،
کؤنگلومگه مدام انیس فکرینگ.

تا عشقینگه تاپتیم آشنالیغ،
غمدین تاپه آلمادیم رهالیغ.

قیلدی مېنی مبتلای هجران،
گردون اېتیبان ستمفزالیغ.

هر لحظه‌ده قصد جانیم اَیلر،
تا سالدی منگه بو مبتلالیغ.

یوز درد سالور باشیمغه هردم،
هېچ بیری ولې اېمس دوالیغ.

قۏیمس مېنی بیر نفس بلاسیز،
موناق هم اۏلور اېکن بلالیغ.

بیر دم یېتوروب یوزونگ قویاشین،
تیره تونوم اېتمه‌دی ضیالیغ.

آلّیده عیان اېتیب تضرّع،
وصلینگنی کۏپ اَیله‌دیم گدالیغ.

لېکن نفسې ترحّم اَیلب،
کامیمغه‌یېتورمه‌دی روالیغ.

یادینگ بیله شاد بۏلدوم آخر،
قالدی انگه بو یوزی قرالیغ.

سېندین نېچه ظاهراً جدامن،
یۏقتور ولې باطناً جدالیغ.

جانیمغه اېرور جلیس ذکرینگ،
کۏنگلومگه مدام انیس فکرینگ.

بارمو خبرینگ بو مبتلادین
کیم جانغه یېتوشمیشم عنادین.

خورشید رخونگ هواسی بیرله
موهومراق اۏلمیشم هوادین.

اَیریلمیشم، ایسته‌بان وصالینگ،
بېگانه و یار و آشنادین.

اشکیم بیله غرق اېتیب جهاننی،
آهیمنی آشورمیشم سمادین.

مونچه الم و جفا و آزار
یېتتی منگه چرخ بېحیادین.

کیم قیلدی جدا مېنی، قیلیب ظلم،
سېندېک ملک پری‌لقادین.

اغیارغه یار و همدم اَیلب،
آییردی سېنی مېنِ گدادین.

هر یېرده اېسنگ مدام ساغ اۏل،
ایمن بۏلوب آفت و بلادین.

حقّینگده تون و کون آگهي‌دېک
فارغ نفسي اېمن دعادین.

بیر گۏشه‌ده ییغلرم همیشه،
وصلینگنی امید اېتیب خدادین.

جانیمغه اېرور جلیس ذکرینگ،
کۏنگلومگه مدام انیس فکرینگ.

قطعه‌لر

١

قناعت گوشه‌سیده خاکسار اولماقنی عادت قیل،
اگر یتمک تیلرسن مهر ینگلیغ اوج عزّتغه.

طمع ترک اَیله‌بان ابلدین ابتک خورشیددیک چیککیل
که تا اولتورمه‌غه‌یسن سایه‌دیک خاک مذلّتغه.

قناعت دولتی باقی دورور قانعغه کیم هرگز
میسّر بولمه‌غه‌ی طامعغه یتمک اوشبو دولتغه.

طمع ادباری طامعغه توگنمس محنتِ‌دور کیم
یتوشمک ممکن ابرمس اولگوچه بیر لحظه راحتغه.

٢

کونگول، محتاجلیق ناگه اگر قیلسه سنی مضطر،
باریب حاجتروالیغ التجا قیل اهل همّتدین.

وگر خود جوع و فاقه تیغیدین یوز قتله اولسنگ هم،
طمع رحم و مروّت قیلمه هرگز اهل خسّتدین

که یوز گنج اول بیریب آچیق یوز ایله هم چیکر منّت،
بو بیر نان بیرسه اولتورگه‌ی اچیغ سوز بیرله منّتدین.

٣

باری عالم اہلی‌نینگ شوم و بدبختی اول آدمدور
که بخل و خسّت و کبر و حسد اندین بؤلور واقع.

اگر جمع اَیلسه یوز گنج خسّت بیرله قاروندہک،
ینه اہل مالینی اَیلر طمع، بؤلمه‌ی انگه قانع.

اؤزی خود بہرمه‌گه‌ی عمریده بیر محتاجغه بیر نان،
بہرور ایلغه داغی بؤلغه‌ی کمال سعی ایله مانع.

انینگدہک شوم‌نینگ دیداریني کؤرمسلیک اَولادور
که آنینگ شامَتی کؤرگن کیشینی هم قیلور ضایع.

٤

فلان باذلغه یوز لعنت که گر انعام اہتر بؤلسه،
تنعّم اهلینی اونده‌ب بہرور یوز نعمت الوان

ولې آچ اہل نہچه تیلمورسه آلّیده تیلب لقمه،
قاور قهر و تشدد ظاهر اَیلب بہرمه‌یین بیر نان.

بو فعلی شامَتیدین گر انگه قهر و غضب اَیلب،
گدای دردبدر قیلسه، نې تانگ، آخر انی یزدان.

٥

فلان سفله که چرخ سفله‌پرور گردشی بیرله،
جهان گنجینی آز فرصتده جمع اہتی فریدوندہک.

خساست غایتیدین مستحققه بہرمگه‌ی بیر پول،
بو فعلیدین عجب یؤق گر انی یہر یوتسه قاروندہک.

٦

بار ایکّی شوم بخل و حسد بیرله دهر ارا،
حق لعنتیغه بیر-بیریسیدین قریب ایرور.

دلدار بزمی ایچره و شه آستانیده،
بیری ایرور رقیب و بیریسی نقیب ایرور.

اؤلتورسه هر کیشی گر الرنی ثواب اوچون،
تنگری عنایتی انگه بیشک نصیب ایرور.

٧

ای کؤنگول، کیمسه کیم سینی سیومس،
قاچ، انینگ تیگره‌سیگه آیلنمه

که نصیحت قیلورده اؤتکنلر
دیدیلر: «سیومه‌گنگه سویکنمه».

٨

کؤنگولنی باغلمه نامرد وعده‌سیغه دمې
که وعده‌سیده انینگ بؤلمه‌غه‌ی وفا هرگز.

ملایم اؤلمه دمې دشمن قدیمینگگه،
ملایمت بیله اول بؤلمس آشنا هرگز.

باشیییلان‌نینگ اگر هر نیچه که نرم دورور،
ولیک بؤلمس ایچی زهریدین جدا هرگز.

٩

کیچیکلیکده عدل آیله‌مک ارتکاب،
بیل آثار عزّ و جلالت دورور.

ستم رسمینی آیله‌مک منعدم،
جهانده نشان صلابت دورور.

١٠

هر کیشی دشمن قدیمی‌نینگ
التفاتیغه گر کؤنگول باغلر.

تهزدور کیم یهبان پشیمانلیغ،
بغرینی حسرت اؤتیغه داغلر.

١١

هوش اهلی گر ایسته‌سه مقصد گلینی جلوه‌گر،
خار و خس آیینهٔ گیتی‌نمادور، ای کؤنگول.

جزم قیلسه یار وصلی بارگاهی عزمینی،
برچه اشیا اول طرفگه رهنمادور، ای کؤنگول.

١٢

کیشی کیم یمانلیغ اهرور شیوه‌سی،
کهلور هر نفس باشیغه یوز بلا.

جلای وطن آیلب انی فلک،
قیلور غربت اندوهیغه مبتلا.

١٣

ای کؤنگول، یخشیلیغنی قیل پیشه
که یمانلیغ اٸرور یمانغه جزا.

کیم که ترک اَیلسه یمانلیغنی،
بؤلور، البتّه، یخشیلیققه سزا.

١۴

فلک گردشین کؤرکه آفاق ارا
قویاشنی قرا یٸرگه هموار اٸتر.

جهان دونلوغین کؤر که فرق اٸتمه‌یین
گهرنی خذفدین، بسي خوار اٸتر.

١۵

ملک خوارزم‌نینگ زر و مالین
بالکل اول شوم بٸردی یغماغه.

اؤیله بٸهوده صرف اَیله‌دی کیم
تشله‌غن ینگلیغ اؤلدی دریاغه.

١۶

گر عزیز اؤلماق تیلرسن خذمت و اخلاص ایله
کیم سبب خذمت اٸرور هر کیم که بؤلدی ارجمند.

کؤر که ظلمت خیلی دفعیغه چٸکر هر صبح تیغ
آفتاب اول وجه بیرله سرخرؤی و سربلند.

١٧

هر کیشی کیم تشقری قوٴیسه قدم اوٴز حدّیدین،
یٖتمه‌یین مقصودیغه شرمندهٔ عالم بوٴلور.

یوز تومن رنج و مشقّت بیرله عالمدین باریب،
روسیاه و مضطرب‌حال آخرتده هم بوٴلور.

١٨

علم ایچره کمالاتی اول حدغه یٖتیبتور کیم
سوٴز عقده‌سی فکری‌نینگ تیرناغی بیله حلدور.

عقل ایله فراست کیم انسان شرفی اندین،
شأنیده انینگ گوٴیا بیر آیت منزلدور.

١٩

اگر جمع اوٴلسه اوچقون بیر مکانغه،
بوٴلور، البتّه، آتشگاه پیدا.

و گر هر ساریدین ییغنلسه قطره،
بوٴلور تدریج ایله طوفان هویدا[٧١].

٢٠

ایٖ که ضمیرینگگه صفا ایسته‌سنگ،
سَیر قیل و قیلمه ثبات اختیار.

[٧١] بو قطعه‌ده آگهي میلادي ١٨٢٦ – ٢٧ -ییللر، آیدوٴست باشچیلیگیده‌گی قاره قالپاق خلق قوٴزغالانیگه اشارت قیلگن.

نیگه که تغیر تاپر آب صفا،
دایم اگر قیلسه چوقورده قرار.

کؤر که قویاش چابکینی، سَیریدین
هر کون[٧٢] آچر چرخ اوزه روشن عذار.

٢١

کیم که اؤز حدّیدین تجاوز ایتیب،
عمل بد ساری قدم اورغه‌ی.

اؤزی اؤز جانی قصدینی قیلیبان،
اؤزیغه خنجر دودم اورغه‌ی.

٢٢

چیستان[٧٣]

اول نیچوک فرّخ هما کیم باشی آنینگ تؤرتدور،
بؤینیدور آلتی، تنی اؤتّوز، آیاغی تؤرت یوز.

سایه هر کیم باشیغه سالسه، تاپیب اقبال و جاه،
گلستان اؤلغه‌ی آنینگ آلّیده جمله تاغ و توز.

تاپماغونگگه سایه‌سین بزم طرب زندان اؤلوب،
هم قد ایله ناله آیلر هر تون انداق کیم قوبوز.

---

[٧٢] ک. نشریده «کون» سؤزی توشیب قالگن.
[٧٣] بو بیتّه چیستان، بیر ویدیویی منبعدن قؤلگه کیلدی. چیستان‌نینگ جوابی ایسه «دولت».

رباعیلر

١

عمروم اؤتوبان قیلیب گدالیغ، یا رب،
کامیمغه یئتوشمه‌دی روالیغ، یا رب.
مقصدغه همه یئتتی، ولی قالدی منگه،
آق سقّال ایله یوزی قرالیغ، یا رب.

٢

بیر سؤز دیگه‌لی گر آچسه جانان ایکی لب،
بیحدّ و عدد بؤلور دُرافشان ایکی لب،
یوز قتله غم عشقیدین اؤلسم، غم ایمس
کیم بیرگوسیدور بیر سؤز ایله جان ایکی لب.

٣

اول دلبر چابک سوروبان مین ساری آت،
یئتکوردی باشیم اوزره قدم لطف ایله بات،
یؤلیده نثار اَیلمه‌دیم نقد حیات،
وه کیم مینی هر دم اؤلتورور اوشبو اویات.

٤

عشق اوردی انینگدیک دل ویرانیمه اؤت
کیم جسم یانیب، توشتی دغی جانیمه اؤت،
کول بؤلسه وجودیم کویوب ایمدی، تانگ ایمس
کیم اوردی غضب چهرهٔ جانانیمه اؤت.

٥

آهیمغه جفای چرخ اخضر باعث،
اشکیمغه غم دهر ستمگر باعث،
یؤق، یؤق که غلط اَیله‌دیم، انداق ایرمس
کیم برچه‌سیغه فراق دلبر باعث.

٦

دهر اهلیدین امید عطا قیلمه عبث،
گر عاقل ایسنگ، بۇیله خطا قیلمه عبث.
اَیلب طمع وفا ستمگرلردین،
اۇز جانینگه-اۇق اۇزونگ جفا قیلمه عبث.

٧

اِي درگهینگه جمیع آدم محتاج،
آدم دیمه‌یین، جملهٔ عالم محتاج،
محتاجینگ اگرچه کۇپتور اوسرو امّا
مینده‌ک تاپیلور جهان ارا کم محتاج.

٨

ایرمس منگه کۇیونگ ساری آهنگ عرج
کیم عجز ایلیگه طواف کۇیونگدور حج،
باشدین قدم اَیله‌گوم یۇلونگ قطعیده،
معذور ایمان اگرچه ایرسم اعرج.

٩

مین خسته‌غه مطلوب ایرور راحت و راح،
اِي ساقی گلچهره، کیتورگیل اقداح
تا کیم مین آنی نفس-نفس سیپقریبان،
دَوران غمیدین تاپه‌ی بیرار لحظه فلاح.

١٠

توت دمبدم، اِي سرو گل‌اندام، قدح
کیم ایچماق ایلینگدین منگه‌دور کام قدح،
عشقینگ غمیدین کۇنگول ایرور بیطاقت،
ییتکورسون انگه زمانِي آرام قدح.

١١

خلقه قره‌بان، قیلمه علالا، اي شیخ،
عالمغه اؤزونگ آیلمه رسوا، اي شیخ
کیم برچه ریا و حیله و مکرینگنی
فاش اېتمه اولوس ارا سراپا، اي شیخ.

١٢

قدّینگگه فدا نقد روانیم، اي شؤخ،
صدقه لبینگه جوهر جانیم، اي شؤخ،
باشیمغه مسیحدېک یېتوشمس اېرسنگ،
هجر اؤلتوره‌دور بؤینونگه قانیم، اي شؤخ.

١٣

مسجدده نماز اؤقوب مدام، اي زاهد،
گر تاپمس اېسنگ مراد و کام، اي زاهد،
اخلاص بیله کیریب خرابات ایچره،
ساقی قؤلیدین ایچ تؤله جام، اي زاهد.

١٤

اي عارضی گل، قامتی سرو آزاد،
قیسی کیشیگه آیله‌یین ایلکینگدین داد
کیم شربت وصلینگدین اولوس شاد بؤلوب،
مېن زهر فراقینگدین اېرورمن ناشاد.

١٥

گر کېلدی شراب عشق بسیار لذیذ،
بیلمه‌یدور آنی زاهد هوشیار لذیذ،
هر نوع دوا که دافع درد دورور،
کؤرگوسی قچان مزاج بېمار لذیذ.

١۶

اي حکمینگه‌دور انس ایله جان ایچره نفوذ،
یؤق، یؤق که باری اهل جهان ایچره نفوذ،
امرینگگه که مخصوص منگه‌دور، باردور
هم جان ارا، هم روح و روان ایچره نفوذ.

١٧

اي یار، سنگه خلوت ارا منزلدور،
صبر ایت که خدا لطفی سنگه شاملدور
کیم ایکّی جهان راحتی بیرله کامی
صابر کیشیگه خلوت ارا شاملدور.

١٨

یېتکوردی صفا یېر یوزیگه فصل بهار،
آچیلدی گل و لاله و نسرین بسیار،
کېلگیل که چمنلر ایچره بزمِ توزه‌لی،
نوش آیله‌گه‌لی طرب میینی، اي یار.

١٩

اؤلتوردی مېنی اول کؤز و قاش، اي دلبر،
قتلیم اوزه کؤرگوزوب تلاش، اي دلبر،
مېن بؤیله اگر یوز کرت اؤلسم، یؤق باک،
بېرسون سنگه حق اوزاق یاش، اي دلبر.

٢٠

بدطینت اولوس بوم کېبی شوم دورور،
تربیّت انگه کیم ایتسه مذموم دورور،
زقوم نهالی ایچسه گر آب حیات،
آخر بېره‌جک میوه‌سی زقّوم دورور.

٢١

باردی کؤنگول و کېلمه‌دی دلدار هنوز،
وصلیغه مگر تاپمه‌دی اول بار هنوز،
یا وصلیغه یېتکچ بؤلوبان محو جمال،
حالیمنی انگه قیلمه‌دی اظهار هنوز.

٢٢

یار اېتمه‌دی مېن ساری خرامې هرگز،
بزمیمغه کېلیب ایچمه‌دی جامې هرگز،
عاشقلریدین حساب اېتیب، کلبمغه
بیر کېلمه‌دی و بېرمه‌دی کامې هرگز.

٢٣

تا توشکه‌لی باشیمغه غم و کلفتینگیز،
اؤلتوردی مېنی آرزؤ و حسرتینگیز،
یوز شکر که کؤزلریمنی روشن قیلدی،
آخر یېتوروب نور مهِ طلعتینگیز.

٢٤

هر نېچه فریب و مکر بیرله خنّاس
آدم بدنیغه کیریب آیلر وسواس،
آزغورماق ایشیده کیشینی، اېرمستور
تلبیس قیلور چاغیده انداق که ناس.

٢٥

هر کیم که طریق عشق ارا صادق اېمس،
عاشقلیق انینگدېک کیشیگه لایق اېمس،
هر نېچه که چېکسه تون و کون آه و فغان،
بیلگیل که جمال یارغه عاشق اېمس.

٢۶

ذرّه اوچوبان نیّر اعظم بؤلمس،
یِر بالش ایتیب، اوج فلک خم بؤلمس،
انسان ارا نادانی بیلینگ حیواندور،
حیوان نیچه زؤر آیلسه آدم بؤلمس.

٢٧

قیلماق بیله پرورش تیکن گل بؤلمس،
هم تربیّت ایله زاغ بلبل بؤلمس،
گر اصلی یامانغه یخشیلیق مینگ قیلسنگ،
یخشیلیق انینگ نیّتی بالکل بؤلمس.

٢٨

اول نوع ساووق بؤلدی فراوان بو قیش
کیم اؤلدی تؤنگوب آدم و حیوان بو قیش،
بؤلدی آنه‌سیدین ینگیدین توققندیک،
هر کیم که امان سقله‌دی گر جان بو قیش.

٢٩

هر نیچه جفا و جور ایرور یارغه ایش،
یوز آنچه وفا و مهر بو زارغه ایش،
گر شمع اؤتیغه هر نیچه کویسه، اؤزین
اورماق انگه پروانهٔ ناچارغه ایش.

٣٠

ای ایکّی یوزونگ جهان ارا آی و قویاش،
اندین آله‌دور نور و ضیا آی و قویاش،
بو ایکّیسیدین تون و کونوم روشندور،
پس حاجت ایمس ایمدی منگا آی و قویاش.

٣١

اي نفس اؤزونگ غم یوکیغه آیلمه دوش،
ترک آیله تعلقنی و کبل اؤیله که قوش،
مبن خسته‌غه ایش قچانغچه بؤلغوسیدور
سبن ظالم ایله گاه یره‌ش، گاهي اوروش.

٣٢

یا ربّیم، هدایتینگ منگه قیل مخصوص،
هم لطف و عنایتینگ منگه قیل مخصوص،
یعنی که قیلیب عفو گناه و جرمیم،
احسانینگ و رحمتینگ منگه قیل مخصوص.

٣٣

یا رب، مبنی نفس بندیدین آیله خلاص،
هم کبر و هوا کمندیدین آیله خلاص،
هر ایشده پسندینگنی منگه روزی ایت،
عالم اهلی‌نینگ پسندیدین آیله خلاص.

٣٤

هر کیمسه‌گه بؤلسه صحبت یار غرض،
اول صحبت ارا بادهٔ سرشار غرض،
عشق ایچره یؤق و بارینی اول[٧٤] ترک آیلب،
قؤیسون باشیدین هر نبچه کیم بار غرض.

[٧٤] ک. نشریده «اول» سؤزی یؤق. خطاط یا تایپیست آلدیدن خطا بؤلگن بؤلسه کبره‌ک.

٣٥

گل بؤلمه‌غوسی یوزونگ جمالیغه عوض،
سرو اؤلمه‌غوسی قدینگ نهالیغه عوض،
جان بیرسه اؤلوکّکه نیچه کیم آب حیات،
بؤلغوسی قچان لبینگ زلالیغه عوض.

٣٦

گر قیلسه وفا وعده‌سیغه یار غلط،
باردور انگه بو بابده گفتار غلط،
ناگاه اگر چین دیسه، باور قیلمان
کیم واقع اؤلور سؤزیده بسیار غلط.

٣٧

ایّام بهار کیلدی هنگام نشاط،
ای گل، ایچه‌لی گلشن ارا جام نشاط،
بو فصل دورور اوسرو غنیمت بو کون
کیم تانگله‌غه قالمه‌گوسی انجام نشاط.

٣٨

بو تون بؤلوبان نغمه‌سرا، ای حافظ،
توزدونگ عجب آهنگ و نوا، ای حافظ،
بزم اهلیغه دلکش اون ایله جان بیردینگ،
عالمده الهی مینگ یشا، ای حافظ.

٣٩

هر نی که ایرور مزاج جانانیمه حظ،
اولدور بو جهان ایچره مینینگ جانیمه حظ،
ایل کؤنگلی کمند زلفیدین بؤلسه ملول،
اول بند مینینگ دل پریشانیمه حظ.

۴۰

کؤرمک یوزینی دیدهٔ گریانغه طمع،
قوچماق بیلینی بو تن عریانغه طمع،
سؤرماق لبی‌نینگ شریتینی جانغه طمع،
توتماق قؤلینی دل پریشانغه طمع.

۴۱

قیلغوم بوکون اول شاه جهان بیرله وداع،
انداق که تن ضعیف جان بیرله وداع،
نِ عیب، چیقرده ییغله‌سم کؤییدین
کیم آیله‌گه‌من باغ جنان بیرله وداع.

۴۲

تا قیلدی لبی سؤزده شکرافشانلیغ،
جانسیز بدنیم بؤلدی همول دم جانلیغ،
دیر زاهد: «اؤشول مسیح عشقین ترک ایت»،
آدمده بو نوع اؤلور ایکن نادانلیغ.

۴۳

ساقی، قیلیبان یوزونگنی شامیمغه چیراغ،
توت درد و غمیم دفعیغه مستانه ایاغ،
تا آنی ایچیب ابدگچه بیخود اؤلوب،
بو غمکده ایچره بؤلمه‌یین بیر دم ساغ.

۴۴

سؤزدور بو جهان اهلی ارا قلزم ژرف،
پاکیزه معانی انگه‌دور دُرّ شگرف،
بو بحر تاپر کؤنگول ارا گنجایش،
لیکن انگه هر کؤنگول بؤله آلمس ظرف.

۴۵

خیل مژەسی توزەتدی هر یان ایکی صف،
عالم ملکین قیلورغه ویران ایکی صف،
تاپغوسی شکست اول ایکّی صف آلّیده،
هر نېچه که توزسه کفر و ایمان ایکّی صف.

۴۶

احسانینگه، ای یار قدردان، قوللوق،
انعامینگه هم بېحد و پایان قوللوق،
یوز قوللوق اگر هر نفس اېتسم یېریدور
کیم لازم اېرور منگه فراوان قوللوق.

۴۷

هر دم یوز اوروب شدت و طغیانغه ساووق،
کۆرگوزدی جفالر مېنِ حیرانغه ساووق،
یوز نیش اوروب بو تن عریانغه ساووق،
فریاد که یېتکوردی مېنی جانغه ساووق.

۴۸

ای یار، دمِي حال پریشانیمه باق،
ساریـغ یوزوم و دیدۀ گریانیمه باق،
هر کېچه فلک خرمنینی کویدورگن
آهیم اۆتی و شعلۀ افغانیمه باق.

۴۹

اول نوع منگه جور و جفا قیلدی ساووق
کیم عاجز اۆلوب یېتمیشم اۆلمککه یاووق،
چاره انگه اۆت یاقیب یېمک یاغلی پلاو،
گوشت اۆلسه انگه سېمیز قۆزی، یۆقسه تاووق.

٥٠

وه کیم ینه ظلمینی عیان اپتتی فلک،
بغریمنی غم هجر ارا قان اپتتی فلک،
کؤز یؤلیدین اؤل قانئی روان اپتتی فلک،
آخر منگه، کؤر که قصد جان اپتتی فلک.

٥١

اي اهل جهانغه عید اپرور دورانینگ،
یؤق آیلمه‌گن کیمسه دعای جانینگ،
اپل جانیغه راحت یپتورور احسانینگ،
بؤلسون باری اپل جانی سپنینگ قربانینگ.

٥٢

نِي قاتل اپرور رحمسیز، اي یار، کؤزونگ
کیم قانیم ایچیب تؤیمه‌دی خونخوار کؤزونگ.
عالم ارا بیر تیریک تاپیلمس موندق
کیم قتل قیلور اولوسنی بسیار کؤزونگ.

٥٣

نِي عیسی جانبخشدور، اي یار، لبینگ
کیم جان تاپر اپل، آیلسه گفتار لبینگ.
عالمده تاپیلمس بیر اؤلوک سرتاسر،
گر بؤیله که جان بپرگوسی بسیار لبینگ.

٥٤

تا توشتی فراق اؤتیغه بپمار کؤنگول،
یوز درد و غم و المغه دوچار کؤنگول،
دوران ستمی تیغیدین افگار کؤنگول،
بؤلمیش مپندین ملول و بپزار کؤنگول.

٥٥

هم مهر جهانتاب سنگه چهرهٔ آل،
هم ایکّی قاشینگ هیئت ارا ایکّی هلال،
هم آب حیات ایکّی لبینگ ایچره زلال،
هم سبزهٔ خط انده اېرور خضرمثال.

٥۶

اې ذاتینگه مخصوص دورور جود و کرم،
جود و کرمینگ بیرله جهاندور خرّم،
خرّم چو جهان اهلی بؤلورلر هر دم،
بؤلسم، نې عجب، الر ایچیده مېن هم.

٥٧

مېندین اېشیت، اې دؤست، بو ینگلیغ پیغام
کیم کؤنگلوم اېرور مدام یادینگگه مقام،
گر وصلینگه خود دمې یېته آلمسمن،
لېکن تون و کون ایشیم دعا بیرله سلام.

٥٨

اې ساقی گلچهره، کېتور گلگون جام،
لبریز قیلیب انگه شراب گلفام،
تا سیپقریبان مېن آنی، گلدېک آچیلیب،
دفع اَیله‌یین اندوه جفای ایّام.

٥٩

رحم اَیله‌گیل، اې شؤخ، بسې زارینگمن،
باشدین قدم اَیله‌بان، طلبگارینگمن،
ساتماق تیله‌سنگ اگر متاع حسنونگ،
جان جوهرینی بېریب، خریدارینگمن.

٦٠

اي درگهینگه سپهر دربان اؤلسون،
رأیینگگه مطیع اهل دوران اؤلسون،
ادنا سپهینگ قیصر و خاقان اؤلسون،
آلّینگده اولوس جانلری قربان اؤلسون.

٦١

اي دولت و اقبال سنگه یار اؤلسون،
هر ایشده خدا لطفی مددگار اؤلسون،
احباب اؤلوبان لطفونگ ایله افسردار،
اعدا باشی دایما سرِ دار اؤلسون.

٦٢

اي برچه کونونگ عیش ایله نوروز اؤلسون،
هم تازه ییلینگ سعادت‌اندوز اؤلسون،
خورشید کبی مرتبهٔ اقبالینگ
تدریج بیله بلند و فیروز اؤلسون.

٦٣

کؤپ مدّت ایدی، چیکیب بلای هجران،
یؤلیغه باقیب منتظر ایردینگ، اي جان،
چیق آلدیغه ایمدی کؤرگوزوب استقبال
کیم کیلگوسیدور بو کون همول جان و جهان.

٦٤

اي یار، سنگه تنگری تبارک بؤلسون،
نوروز ایله تازه ییل مبارک بؤلسون.
احباب سرافراز اؤلوبان لطفونگدین،
اعدا باشی منکوبِ بلارک بؤلسون.

۶۵

قیش موسمیده قؤریلسه بیر تازه اؤتاو،
یانسه ایچیده قوروغ سازاق بیرله آلاو،
ارمانی بؤلورمو دهر ارا اول کیشی‌نینگ
کیم انده توزوب بزم، یېسه یاغلی پلاو.

۶۶

قیش قتّیق اؤلوب، یاغدی بسې قار و قیراو،
یاقماق اوی ارا اوسرو ضرور اؤلدی آلاو،
مېندېک قری، البتّه، تؤنگوب اؤلگوسیدور،
اؤت باشیده گر یېمس ایسه یاغلی پلاو.

۶۷

تا کجلیک ایله کیردی فلک دورانغه،
دانا همه نان گداسیدور نادانغه،
توزلیک بیله اَیلنسه ایدی گر گردون،
نادان یوزی توشمه‌گه‌ی ایدی بیر نانغه.

۶۸

باردور منگه کؤپ جرم فراوان، توبه،
جرم اوبینی قیل جملهٔ ویران توبه،
یا رب، کرمینگ بیرله انینگدېک که نصوح،
بو جرم ایله توبه‌دین قیل احسان توبه.

۶۹

یا رب، قیلیبان غمینگنی محبوب منگه،
دردینگنی تون و کون اَیله مغلوب منگه،
روحومنی همیشه نفسگه غالب ایت،
نفسیمنی همیشه اَیله مغلوب منگه.

٧٠

ای کېلدی فنون و علم تسلیم سنگه،
قیلماق منگه لازم اۏلدی تعظیم سنگه،
گرچه یۏق اېدی قوّت آیاغیمده، ولې
کېلدیم باش ایله، آلغه‌لی تعلیم، سنگه.

٧١

کافر کۏزی بېداد عیان آیله‌دیلا،
جور اۏقیغه جانیمنی نشان آیله‌دیلا،
هر لحظه دلیم آه و فغان ایله‌دیلا،
آخر مېنی رسوای جهان آیله‌دیلا.

٧٢

اې مطرب گلچهره، توزوب سازینگنی،
سازینگگه هماهنگ قیل آوازینگنی،
لطفونگنی بوکون بزم اېلیغه وافر اېت،
تا صبحغچه کم آیله‌گیل نازینگنی.

٧٣

فریاد که قرّیلیق منگه زۏر اېتتی،
باشیم چاشیبان عقل ایله هوشوم کېتتی،
هم اوردی کسل جفا نیشینی انداق
کیم تندین اۏتوب جانیمه اېمدی یېتتی.

٧٤

مساوی‌الطّرفین

اول شۏخ که	آچیلدی	خطّ	رخساری
آچیلدی	ریاحینده	یوزی	گلناری
خطّ	یوزی	بې‌صبر و قراری	منمن
رخساری	گلناری	منمن	زاری

تویوقلر

١

کیشی غم دفعیغه گر مؤل ایچر یوز مینگ قدح مل هم،
کؤنگولده عشق ذوقی بؤلمسه، افزون اېتر ملهم.

شهادت عالمی اسراریدین هرگز خبر تاپمس،
کیشی تا بؤلمه‌غونچه غیب اسراری بیله ملهم.

٢

غم یوکی تا قامتیم یا قیلمه‌دی،
آهیم اؤتیغه فلک یاقیلمه‌دی.

قیلمه‌دی رحمي منگه خود، اؤزگه‌گه
بیلمه‌دیم کیم قیلدیمو یا قیلمه‌دی.

٣

دؤستلر، همراهلیغ اَیلب بارینگیز،
تندخؤ یاریم قاشیغه بارینگیز.

بیر کېچه بزمیمغه کېلتورمک اوچون
باش آیاغیغه قؤیوب یالبارینگیز.

۴

وعدهٔ لطف اېتمه، آت، جور اَیلب، اؤق
کیم منگه اول نسیه‌دین بو یخشی، اوق.

اؤتتی عمروم وعده‌نگ امیدی بیله،
صبر قیلماق بؤلغوسیدور مونچه اؤق.

۵

بؤلدی چون عمرونگ کونی‌نینگ وقتی توش،
نفس سرکش آتینی کؤپ چاپمه، توش.

خوابگاه اېتکیل قناعت منزلین،
یؤقسه، هرگز کؤرمه‌گونگ راحتنی توش.

۶

اوچ بلند اَیلب قناعتنی قنات
کیم یېرینگ حرص اَیله‌میش قعر قنات.

ایلکینگه آلیب ریاضت تاشینی،
کبر و نخوت باشین اول تاشدین قنات.

۷

درد زهری سالدی چینلر قاشیمه،
کېلمه‌دی حالیم سؤررغه قاشیمه.

غم یوکین چېمکده، ای دل، چابک اؤل،
هرگز اوشبو ایشده باشینگ قاشیمه.

۸

کاسه آلسنگ قؤلغه ایچمککه چاقیر،
اوشبو مخمورینگنی بزمینگگه چاقیر.

مدعی خیلینی خیل رشک ایله
هېچ رحم اېتمه‌ی مېنینگ کامیمچا قیر.

٩

اگر عشق ایچره توشسه باشیم اوزره غم یوکی یوز من،
اېوورمسمن، انی چېکمکده اصلا یلقیبان، یوز من.

رضای یار ایله یوز ییل بلا طوفانیده قالسم،
چیقه‌ی دېب امن و راحت ساحلیغه بیر نفس یوزمن.

اگر خصمیم مېنی اؤلتورسه، یؤق بیر ذرّه غم اندین
که اتراک ایچره بیری مینگگه غالب بؤلغوسی یوز من.

١٠

چهره‌سی‌نینگ گرچه محرق ناری بار،
بېرگوسی دایم نهالِ ناری بار.

سیغمه‌غونگ بزمی ارا، ای مدّعی،
تېلموروب تؤرمه بو یېرده، ناری بار.

مثنويلر

١

دهر باغی تعریفیده

دهر که بیر باغ مصفّا دورور،
باشدین آیاق زیب ایله آرا دورور.

لطف و نزاکت ارا هر گلشنی
عیش ایله عشرت اهلی‌نینگ مسکنی.

اؤیله که فردوس فضاسی انینگ،
روحفزا آب و هواسی انینگ.

نهرلری اؤیله که بحرالنّجات،
بلکه عذوبت ارا عین‌الحیات.

سوولری هر ساری نمودار اؤلوب،
آیینهٔ تحتها الانهار اؤلوب.

حوضلری ایچره مصفّا زلال،
خاصیت و طعم ارا کوثرمثال.

اؤیله هواسی بؤلوبان دلکشا
کیم دم عیسی کیبی‌دور جانفزا.

آچیلیبان یوز رنگ ایله گللری،
ساچیلیبان گل اوزه سنبللری.

غنچه‌لری کولگو قیلیب آشکار،
اؤیله که بزم ایچره لب لعل یار.

سوولری اطرافیده ریحان بوتوب،
خط کیبی یار اہرنی اوزه یپر توتوب.

نرگسی یوز ناز ایله آچیب کؤزین،
کؤرگوزوبان خلققه مرغوب اؤزین.

سرولری اؤزنی قیلیب جلوه‌گر،
قد چہکیبان ناز بیله سربسر.

هر ساری اشجاری چہکیب کؤککه باش،
هر بیری بیر رنگ قیلیب میوه فاش.

کامیغه هر میوه بہریب بیر مزه،
صورت ارا بیر-بیریسیدین نزه.

گل اوزه بلبللری گؤیا بؤلوب،
نغمه‌سی اہلگه طرب‌افزا بؤلوب.

سرو اوزه قمریلری تارتیب نوا،
صوتی خلایققه بؤلوب غمزدا.

جلوه قیلیب قوشلری یوز رنگ ایله،
هر بیر اہتیب ناله بیر آهنگ ایله.

هر بیری آهنگی کہلیب دلکشا،
لحنی اہشیتگنگه بؤلوب جانفزا.

قصرلری مثل قصور بهشت،
فیض ایله آغشته انگه خاک و خشت.

خلققه هر قصری بؤلوب بزمگاه،
شمعلری زینت ارا مهر و ماه.

برچه خَوَرنققه[٧٥] کبلیب طعنه‌زن،
رشک جنان باغیغه آتش‌فگن.

هر بیری یوز نقش قیلیب آشکار،
غیرِ مکرر باری نقش و نگار.

بزمگهی مطربی حددین زیاد،
هر بیری بیر صورت ارا حورزاد.

فیض‌اثر لحن و نواسی کبلیب،
قوّت تن، روح غذاسی کبلیب.

گر لبی خوش لهجه‌سیدین هر دمی،
چیقسه تاپیب تازه حیات عالمی.

نغمهٔ دلکش ارا چبککچ نوا،
سالیب اولوس باشیغه تورلوک هوا.

لبلری هر صوتغه کیم آچیلیب،
مجلس ارا درّ و گهر ساچیلیب.

هر اونیدین بلبل گؤیا خجل،
هر دمیدین داغی مسیحا خجل.

ناز ایله هرگه که نوالر توزوب،
یوز مینگ اؤلوک هر نفسی تیرگوزوب.

چنگ ایله ساز اَیلسه آهنگینی،
آلغوسی زهره قؤلیدین چنگینی.

---

[٧٥] «خَوَرنَق»، بهرام گور ساسانی اوچون یسه‌لگن عجایب گؤزل و شکوهلی قصرنینگ آتی

قیلسه عیان نالهٔ بهجت‌اثر،
ایلگه بیرور عمر ابددین خبر.

حورصفت حسن ارا ساقیلری
غنج و دلال ایله مجسّم بری.

طرزی و رفتاری بسي خوْب اوْلوب،
باشدین آیاق جان کیبی مرغوب اوْلوب.

شکلیدین آثار طرب آشکار،
طرزیده انواع فرح بیشمار.

یوزلریدین خوْبلوغ انواری فاش،
کوْزلریدین مستلیغ آثاری فاش.

صورتیدور لطف و کرم مصدری،
هیئتیدور خُلق و شیَم مظهری.

عشوه‌سیدین اهل طرب مست اوْلوب،
نشئه‌سیغه دهر ایلی پابست اوْلوب.

کیمنی که تنگ اَیلسه مخمورلوغ،
لطفی انگه بیرگوسی مسرورلوغ.

کیم ایسه بیر درد بیله مبتلا،
بیتکه‌ی انینگ مرحمتیدین دوا.

هر کیشی کیم دهر ارا غمگین ایرور،
لطفیدین آنینگ فرح‌آگین ایرور.

غمزده‌لر یاری بوْلوب صبح و شام،
قیلماق ایرور کوششی مست مدام.

شفقتی بیرله همه اهل شاد اؤلوب،
ایلکیدین عشرت اویی آباد اؤلوب.

شیشه‌لری صورت زیبا کیلیب،
عیش اهلیگه انجمن‌آرا کیلیب.

سرودیک اندامی ارا سینه صاف،
هرنه دیسنگ وصفیده اهرمس گزاف.

اهلگه بؤلوب روحفزا قلقلی
اؤیله که فردوس برین بلبلی.

جسمیده می عکسی نمایان بؤلوب،
باشدین آیاق جلوه‌گهِ جان بؤلوب.

جانغه فرح هیئت زیباسیدین،
کؤز تاپیبان نور تماشاسیدین.

زینت بزم اؤلدی قیامی انینگ،
راحت جان کیلدی خرامی انینگ.

لبلریدین قیلسه قچان لعل فاش،
لعلی‌نینگ آلّیده بؤلور لعل تاش.

جسمی که یاقوت فرح کانیدور،
اهل طرب پیکری‌نینگ جانیدور.

کاسه‌لری صاف و مُنقّش دورور،
نیچه تومن رنگ ایله دلکش دورور.

نقشلری برچه بؤلوب دلنشین،
کؤرمه‌ی انی عمریده نقّاش چین.

صورتی اول نوع که ماه تمام،
واله انگه مجلس اہلی صبح و شام.

دست-بەدست آلیبان اهل طرب،
بۆسه قیلیب لبلرینی رۆز و شب.

اول بېریب اول اہلگه روان شریتین،
بلکه بېریب لذّت جان شریتین.

کولگوگه آغزی آچیلیب بارها،
قیلماق اوچون اہلنی طرب‌آشنا.

هم تۆلون آی پیکریدور، هم هلال،
اہلگه بۆلوب موجب دفع ملال.

جانغه فرحلر یېتوروب خندەسی،
اهل جهان خندەسی‌نینگ بندەسی.

جمله خلایق انگه راغب بۆلوب،
وصلیغه یوز جان بیله طالب بۆلوب.

بادەلری صاف و معطّر کېلیب،
راحت جان اۆیله که کوثر کېلیب.

لون و مزاج ایچرەدور اوسرو جمیل،
اۆیله که تسنیم بیلن سلسبیل.

طالب آشام انگه حورا بۆلوب،
غیرت صهبای طهورا بۆلوب.

لمعەسی انداق که منیر آفتاب،
آیینۀ بهجت انگه هر حباب.

موجلری کیم بؤلور انده عیان،
جوهر مرآت مصفّای جان.

رنگیده آثار طرب آشکار،
بؤیده اسرار فرح بیشمار.

طعمی بیریب نشئهٔ آب حیات،
ایچسه کیشی تاپغوسی غمدین نجات.

لذّتیدور روح و روان راحتی،
بلکه بدن قوّتی، جان راحتی.

نشئه‌سیدین طبع نمایش تاپیب،
عقدهٔ اشکالی کشایش تاپیب.

غم تونی‌نینگ مشعل تابانی اول،
اهل طرب پیکری‌نینگ جانی اول.

تاپسه انینگ وصلینی قیسی مکان،
بؤلغوسیدور غیرت باغ جنان.

شؤخلری حور ایله غلمان کیبی،
حور ایله غلمان دیمه‌یین، جان کیبی.

قامتی طوبی کیبی زیبا کیلیب،
صورتی جاندیک فرح‌افزا کیلیب.

یوزی لطافت چمنی‌نینگ گلی،
ساچی طرب گلشنی‌نینگ سنبلی.

قاشی نزاکت فلکیده هلال،
کؤزی نزاهت ختنیده غزال.

کیرپیگیدور ناز کمالیغه اوْق،
غمزه‌سی‌نینگ قتل ایشیده مثلی یوْق.

لعلی صفا کانیده یاقوت ناب،
نطقی فرح بحریده درّ خوشاب.

زلفی عذاری اوزه پیچان کمند،
اهل جهان بوْینیغه اَیلرگه بند.

ظاهر اولوب لعلی اوزه خطّ و خال،
اَیله‌گه‌لی دهر اہلین آشفته‌حال.

نیچه ادا هر نفس اظهار اہتیب،
عشقیغه کوْرگننی گرفتار اہتیب.

جلوه‌سیغه کیمسه که دوچار اوْلوب،
جان بیله حسنیغه گرفتار اوْلوب.

هر کیشی کیم بوْلدی گرفتار انگه،
سوْنگره قوتولماغلیغی دشوار انگه.

هر کیشی وصلیغه انینگ تاپسه دست،
بوْلغوسیدور بادهٔ عشرتغه مست.

کوْزی یارور شمع جمالی بیله،
کام تاپر لعل زلالی بیله.

طالعی خوش، بختی همایون بوْلور،
عیشی دغی دمبدم افزون بوْلور.

انگله‌غیل القصّه که بو بزمگاه
کیم اہرور عشرتگهِ درویش و شاه.

کیلدی دل‌آویز و دلارا بسې،
اهل جهانغه طرب‌افزا بسې.

زینتی و شوکتیدور بیشمار،
جلوه‌گهِ قدرت پروردگار.

عیشی بیلن عشرتی‌نینگ سانی یوق،
نعمتی‌نینگ حدّی و پایانی یوق.

راحتی و حظّی اپرور بیحساب،
دولتی و مالیغه خود نې حساب.

لیک دریغا که بقا یوق انگه،
ذرّه چه آثار وفا یوق انگه.

کوز یوموب آچغونچه اوتر فرصتی،
عیشیغه وابسته اپرور محنتی.

مطربیغه همدم اولوب هر کیشی،
تاپماق اپسه کام و نوالر ایشی.

تاپغوسی اندین ینه محروملوق،
نوحه و ماتم بیله مغموملوق.

آلسه کیشی ساقی موزونیدین،
جام لبالب می گلگونیدین.

گرم هنوز اولمه‌یین اندین دماغ،
بولغوسیدور دردی خمار ایچره داغ.

شاهدیدین کیمسه تاپیب گر وصال،
بولسه نیچه وصل ارا عشرت‌سگال.

آخر اؤلوب فرقتیغه مبتلا،
کیلگوسیدور باشیغه یوز مینگ بلا.

دولتیغه هر کیشی گر تاپسه دست،
بؤلسه نیچه کون انگه مغرور و مست.

بارغوسی دولت، قالیبان حسرتی،
حسرتیغه ارزیمه‌غه‌ی دولتی.

انده اگر شاه و گدا گر دورور،
چیککه‌لی حسرتنی برابر دورور.

کؤر که سکندر بیله بهرام و جم،
یالغیز الر یؤق که نیچه شاه هم.

انده بؤلوب کامروا نیچه کون،
آیله‌بان اظهار هوا نیچه کون.

مسند دولتده مقام ایتتیلر،
بزم و نشاط اولچه که کام ایتتیلر.

لیک قیلیب عیش مدام ارتکاب،
آیله‌دیلر سعی طلب بیحساب.

حاصل ایته آلمه‌یین امّا مراد،
حسرت ایله باردی باری نامراد.

مقصدیغه هیچ بیری یتمه‌دی،
منزلیغه شاد بؤلوب کیتمه‌دی.

باردی همه یوز تومن ارمان بیله،
همراه اؤلوب محنت حرمان بیله.

پس کیشی کیم عاقل و دانا دورور،
فهم و خرد بیرله توانا دورور.

عالي و آزاده توتوب همّتین،
دهرغه صرف آیلمه‌غه‌ی رغبتین.

بزمگهی عیشیغه الدنمه‌غه‌ی،
رغبت ایله دَوریغه آیلنمه‌غه‌ی.

کؤرگه‌ی انینگ عیشی و رنجینی تېنگ،
بیلگه‌ی انینگ فقری و گنجینی تېنگ.

بلکه توتوب تېنگ یؤق و باریني،
چېکمه‌گه‌ی آنینگ غم و آزاریني.

عادت اؤلوب صبر و قناعت انگه،
ایش تون و کون بؤلغه‌ی عبادت انگه.

خلق ارا گر آگه اېسنگ، آگهي،
ببغرض هر سؤزنی دېسنگ، آگهي.

چونکه اېرور باشدین آیاق چین سؤزونگ،
لېک کېره‌کدور عمل اېتسنگ اؤزونگ.

گر عملینگ بؤلمسه، نې فایده،
برچه سؤزونگ بؤلغوسی ببفایده.

٢

دلبریم صفتلری

کېلیب، اي ساقی خجسته‌لقا،
تیره حجره‌م ارا قویاش‌آسا.

لطف بیرله قاشیمده مسکن قیل،
کون مثللیک تونومنی روشن قیل.

آلیب ایلکینگگه جام مینانی،
جام ارا قوی لطیف صهبانی.

التفات آیله‌بان منگه توتغیل،
نېچه ایچسم ینه تۏله توتغیل.

تا انی نۏش آیله‌بان هر دم،
دهر اشغالیدین بۏلوب بېغم.

مستلیق بیرله بې‌حجابانه،
باشله‌یین طرفه دلکش افسانه

که نېچه عمر اېدی مېنِ محزون،
بیر پریزادغه اېدیم مجنون.

نه پریزاد کیم فرشته اېدی،
خلقتی نور ایله سرشته اېدی.

قامتی حسن باغی شمشادی،
بلکه فردوس سرو آزادی.

یوزی‌نینگ آفتاب اپدی زاری،
قاشی‌نینگ ینگی آی گرفتاری.

لبی شهدینی کؤرگچ آب حیات،
اپل کؤزیدین یاشوردی آنی اویات.

ساچی‌نینگ سنبل اپردی حیرانی،
تون و کون تیره و پریشانی.

طلعتی بنده‌سی مهِ تابان،
بنده‌لیک داغیدور یوزیده نشان.

کؤزی‌نینگ ناظری چو نرگس اؤلوب،
حیرت ایچره مدام بپحس اؤلوب.

زلفی هر تاریغه توشوب یوز تاب،
اپردی یوز جانغه هر بیری قلاب.

قباغیغه کؤنگول بپریب بادام،
یوز کؤز ایله باقر اپدی ناکام.

سؤزی قیلغنده گوهرافشانلیغ،
یپتکورور اپردی دُرغه حیرانلیغ.

تیشی‌نینگ خجلتین چپکیب اینجو،
باشیدین تا آیاق بؤلور اپدی سو.

آلمه کؤرگن چاغی زنخدانین،
تؤکمیش اعضاسیغه کؤزی قانین.

آچسه گر ناگهان بناگوشین،
دهر اپلی‌نینگ آلور اپدی هوشین.

ناز بیرله خرام قیلغن چاغ،
توره آلمس ایدی یبریده تاغ.

کؤرگوزور چاغده غمزه بیرله ادا،
توشر ایردی جهان ارا غوغا.

یؤق ایدی دهر ارا نظیری انینگ،
کؤرگن اؤلغه‌ی ایدی اسیری انینگ.

بو صفتلیغ نگار زیبادین،
دلبر و دلکش و دلارادین.

نیچه مدّت ایدی سپهر دنی،
ظلم آیلب ایرمیش ایردی منی.

مین بؤلوب مبتلای هجرانی،
تاپه آلمه‌ی طلب قیلیب آنی.

تون و کون ییغله‌بان فراقیده،
چیکیبان آه اشتیاقیده.

قان کؤزومدین مدام آقر ایردی،
آهیم افلاکنی یاقر ایردی.

اوکولوب باشیم اوزره درد و غم،
قصد جانیم قیلور ایدی هر دم.

هر زمان هوشدین کیتر ایردیم،
هر نفس اؤلگه‌لی یبتر ایردیم.

یاتیب ایردیم اؤلوک کبی بیر تون،
توشوبان باشیمه قارانغو کون.

اۏزدین اېرمس اېدیم دمې آگاه،
اول کېچه اوشبو حال ارا ناگاه.

آیلنیب چرخ دَوری کامیمغه،
کېلدی خورشید تیره شامیمغه.

ینه اول دلربا و دلداریم
مرحمت‌خۏی و مهربان یاریم.

توتوبان لطف ایله طریق وفا،
کېلدی باشیم اوزه قویاش‌آسا.

تیره کلبمغه نور یېتکوردی،
لطف ایله یانباشیمده اۏلتوردی.

کۏردی کیم یاتمیشم اۏلوک یانگلیغ،
اوشبو حالیمغه بۏلدی کۏپ تانگلیغ.

لطفی ایلکی بیله کۏتردی باشیم،
عارضیم اوستیدن سوپوردی یاشیم.

کۏز آچیب چون انینگ یوزین کۏردوم،
قالتیره‌ب اۏتروسیده اۏلتوردوم.

ایچیبان وصلی جامیدین شربت،
یېتکچ اعضا و هوشومه قوّت.

حالیمه آیله‌بان ترحّملر،
لطف ایله کۏرگوزوب تبسّملر.

دېدی: «اې عاشق طلبگاریم،
هجر شامیده خسته و زاریم.

مېنسیزین کیچیتی نې صفت حالینگ،
اۏتتی نې نوع ماه ایله سالینگ؟

نې بلالرنی باشینگه هجران
غمی کېلتورگن اېرسه، اَیله بیان».

مېن چو اندین بو نوع سۏز اېشیتیب،
کېلیبان گاه اۏزومگه، گاه کېتیب.

مونگره‌یيب اۏتروسیده قان یيغلب،
چېکیبان آه ایله فغان، یيغلب.

دېدیم: «اې ماهوش، نېسین سۏرغونگ،
حالیم اوشبو دورور اۏزونگ کۏرگونگ.

تیله‌سم اَیله‌مک بارین اعلام،
اۏتوبان عمر تاپمه‌غه‌ی اتمام.

لېک چون کیم سېن اېتتینگ استفسار،
مجملا حالیم اېتکه‌من اظهار.

مرحمت کۏرگوزوب اېشیت آنی،
مېن دېین خلوت ایچره پنهانی.

قامتینگدین دمې که اَیریلدیم،
غم یوکیدین قدیمنی یا قیلدیم.

عارضینگ فرقتیده تارتیب آه،
تیره قیلدیم عذار مهر و ماه.

ایسته‌بان کۏزلرینگ، بۏلوب گریان،
قالمه‌دی آقمه‌غن کۏزومدین قان.

دهنینگنی خیال ایتیب هر دم،
یئتتیم اوسرو یاووق بؤلورغه عدم.

زلف مشکینینگ آرزؤسی ارا،
بؤلدی یاغدو جهان باشیمغه قرا.

اَیله‌بان دمبدم بیلینگنی خیال،
کؤزدین اؤلدوم نهان خیال‌مثال.

سیمدیک پیکرینگدین آغوشوم،
تا جدا بؤلدی، قالمه‌دی هوشوم.

کیرپیگینگ فرقتی اوروب نشتر،
تیشتی کویگن بغیرنی سرتاسر.

خط و خالینگ فراقیده تون و کون،
چیکتی نالم اؤتی فلککه توتون.

جانفزا سؤزلرینگنی اَیلب یاد،
جانغه هر لحظه اَیله‌دیم بیداد.

ینگی آیدیک قاشینگ چو یاد ایتتیم،
گاه کیلدیم اؤزومگه گاه کیتتیم.

چیکتیم القصّه محنت هجران،
اول صفت بیشمار و بی‌پایان

که سینی کؤرمه‌سم ایدی بو دم،
بؤلور ایردیم قچان مقیم عدم.

شکر کیم بو دم ایزد منّان،
بیردی وصلینگ بیله ینگیدین جان.

اېشیتیب سۆزلریمنی اول دلبر،
قیسی دلبر که رشک شمس و قمر.

بیلدی صادقلیغیمنی عشقی ارا،
پاکباز اېرکنیمنی سرتاپا.

اۆزینی اَیله‌بان منگه تسلیم،
آچیبان ساعدین نېچوک کیم سیم.

توتوب ایلکیمنی بیر قۆلی بیله چست،
حلقه اَیلب بیرینی بۆینومه رُست.

قاشینی سورتوبان قباغیمغه،
آغزینی یېتکوروب قولاغیمغه.

دېدی: «اې خاکسار و محزونیم،
عشق وادیسی ایچره مجنونیم.

شاد توتغیل اۆزونگنی، غم یېمه‌غیل،
اونوت اۆتکنی اېمدی، سۆز دېمه‌غیل

که مېن اېمدی جفانی ترک توتوب،
رسم مهر و وفانی بېرک توتوب.

سنگه دایم جلیس بۆلماق اوچون،
کېچه-کوندوز انیس بۆلماق اوچون.

کېلمیشم خلوتینگ ارا یالغوز،
مېنی یېتکوردی حق سنگا یالغوز.

هرنه کامینگ اېسه روا قیلورم،
تا ابد مهر ایله وفا قیلورم.

سیندین آیریلمه‌غوم دمي هرگز،
سنگه کؤرمان روا غمي هرگز.

وصلیم ایت دردینگه دوا ایمدی،
کامینگ ایت ني ایسه روا ایمدی».

آگهي، مونچه سؤز بیان ایتتینگ،
قصه‌نی بوالعجب عیان ایتتینگ.

توشمو ایرکن و یا خیالینگمو،
یؤقسه بیر ببهوده مقالینگمو.

دست بو کام کیمسه‌گه بیرمس،
گر سنگه بیرسه دست، تانگ ایرمس.

کیشی کیم بؤلسه عشق ارا صادق،
انگه معشوق بؤلغوسی عاشق.

٣

عاشق صادق

دۏستلر، کلبمه کېلینگ بو کون،
صحبتیم مغتنم بیلینگ بو کون.

گرچه پژمردهٔ هلاکتمن،
لېک بیر نېچه[٧٦] کون غنیمتمن.

کیریبان مجلسیم ارا اۏتورینگ،
دَوریمه هاله‌وار حلقه قورونگ.

چاینی دمبدم قیلینگ قندین،
ایچیبان کامینگیز قیلینگ شیرین.

بۏلوبان عیش جامیدین خوشحال،
غم و اندوهنی قیلیب پامال.

---

[٧٦] ک. نشریده، بیر ایکی بوغینلی سۏز شو یېرده توشیب قالگن. او سۏز «نېچه» بۏلسه کېره‌ک دېب اۏیله‌یمیز.

باقیبان مېن ساری، قولاق توتونگیز،
قولاق، البتّه، یخشیراق توتونگیز.

که دېرم سیزگه دلکش افسانه،
هر عباراتی دُرِ شاهانه.
*٧٧

بو شیرین قصّه‌غه سورغن قلمنی
ورق اوزره چېکر موندا‌ق رقمنی.

که بار اېردی عجب بیر عاشق زار،
بلای عشققه بؤلغن گرفتار.

اېدی فرهاددېک عشق ایچره صادق،
همه افعالی عاشقلیققه لایق.

جمیع عشق اېلی‌نینگ پاکبازی،
یېتیب افراطغه عجز و نیازی.

کېچه-کوندوز اېدی دېوانهٔ عشق،
همیشه مسکنی ویرانهٔ عشق.

انینگ معشوقی اېردی بیر پریزاد،
نزاکت گلشنیده سرو آزاد.

اېدی نرگس کؤزی شوقی هلاکی،
گل اېردی چهره‌سی‌نینگ سینه‌چاکی.

قدی نظّاره‌سیده سرو حیران،
ساچی سوداسیده سنبل پریشان.

---

[٧٧] بوندن کېینگی بَیتلرنینگ اؤلچاوی باشقچه.

بؤلوب غنچه لبی شوقیده بیتاب،
ایدی گوهر تیشی آلّیده بی‌آب.

جمالی بنده‌سی خورشید انور،
خطی شرمنده‌سی مشک ایله عنبر.

خرامیدین توشوب عالمغه آفت،
قیامیدین قؤپوب تورلوک قیامت.

عددسیز ناز و استغناسی آنینگ،
یؤق ایردی دهردین پرواسی آنینگ.

مونونگدیک نازنین عشقیغه اول زار،
بؤلوب جان و کؤنگول بیرله گرفتار.

توشوب باشیغه وصلی‌نینگ هواسی،
یؤق و بارین قیلیب عشقی فداسی.

وصالی بزمین اَیلب آرزؤ کؤپ،
یئته آلمه‌ی قیلیب کؤپ جستجو، کؤپ.

کؤنگولده قالمه‌یین صبر و قراری،
باریب هر کون نگاری کؤیی ساری.

ییراقدین اَیله‌بان حسنین تماشا،
بؤلوب کؤز تیلمورور ایردی سراپا.

آلیب هر کون تماشاسی بیله کام،
یئتر ایردی حزین کؤنگلیگه آرام.

بؤلوب بو حالیدین یاری خبردار،
انگه میل محبّت اَیلب اظهار.

قیلور اېردی فزونراق جلوه‌سینی،
ادا و غمزه بیرله عشوه‌سینی

که تا کؤپره‌ک گرفتار اېتگه‌ی آنی،
نهایتدین فزون زار اېتگه‌ی آنی.

هم اول محزون انگه کؤز سالور اېردی،
تماشا بیرله کامین آلور اېردی.

چو عشقی اول حزین‌نینگ اېردی کامل،
انگه هم یاری کؤنگلی اېردی مایل.

بؤلوب بو زاردین بیر کون بناگاه،
رقیب و مدّعیلر خیلی آگاه.

قیلیب دشنام انگه کؤپ اوردیلر هم،
نگاری کوچه‌سیدین سوردیلر هم.

انی منع آیله‌مکدین تؤیمه‌دیلر،
بارورغه یاری ساری قؤیمه‌دیلر.

الرنینگ ظلمیدین اول زار و مظلوم،
وصال یاردین چون بؤلدی محروم.

اوروب دېوانه‌لردېک هر سری یوز،
کېزیب وادی و تاغ و توزده یالغوز.

یقاسین فرقت ایلکی چاک آیلب،
کؤزین حسرت یاشی نمناک آیلب.

باشی افگار اؤلوب محنت تاشیدین،
سرشکی‌نینگ سووی آشیب باشیدین.

فغانی اؤتیدین گردون گریزان،
بؤلوب صبح و مسا افتان و خیزان.

گهي آه اورغه‌لی قالمه‌ی مجالی،
یاتیب توفراقده جانسیز تن مثالی.

چپکیب آهسته اونلر، زار ییغلب،
قیلیب تاش بغرینی افگار، ییغلب.

یاتیب هم بؤلمه‌یین صبر و قراری،
بارور ایردی توروب اول کؤی ساری.

نگاری کؤییگه قؤیغچ آیاغین،
یپر ایردی مدّعیلرنینگ تیاغین.

تؤکوب ایکّی کؤزیدین اشک غمنی،
چپکر ایردی ینه اندین قدمنی.

علاجي تاپمه‌یین بیچاره ایردی،
تون و کون هر طرف آواره ایردی.

چو بو حال ایچره اؤتتی نیچه مدّت،
نه قالدی هوش انگه، نی صبر و طاقت.

ینه بیر تون سحر وقتیده اول زار،
نگاری کؤیی عزمین قیلدی اظهار.

همول دم طرفه کیم اول کؤی عالي،
رقیب و مدّعیدن ایردی خالی.

یپتیب یوز عجز ایله اول آستانغه،
نیچوک کیم ذرّه یپتگه‌ی آسمانغه.

فلکدین آهی دودینی چیقردی،
اونیدین اویقو کؤزلردین قاچردی.

اېشیتیب نازنین آهی صداسین،
یوز آچیب چیقتی کؤرمککه گداسین.

قویاشدېک تیره تونئی روشن اېتتی،
گدای زار سروقتیغه یېتتی.

هم اول محزون کؤروب یاری جمالین،
آقیزدی سېل ینگلیغ اشک آلین.

نیاز و عجز ایله یېرگه ییقیلدی،
نگاری‌نینگ آیاغین بؤسه قیلدی.

ولې اول نازنین اظهار اېتیب ناز،
عتاب‌آسا تکلّم قیلدی آغاز.

خطاب آیلب دېدی کیم: «اې وفاسیز،
وفاسیز دېمه‌یین شرم و حیاسیز.

قیلیب ببهوده سېن دعوای عشقیم،
اؤزونگنی آیله‌گونگ رسوای عشقیم.

اېمسسن عاشق، امّا مدّعیسن،
هوای نفس بحری منبعیسن.

جدا وصلیمدین اؤلدونگ نېچه مدّت،
زمانې قیلمه‌دینگ کؤیومنی رغبت.

اگر اېرسنگ منگه سېن راست عاشق،
همیشه دعویِ عشقیمده صادق.

بو دعواده تخلّف قیلمس اېردینگ،
جنابیمدین دمې آیریلمس اېردینگ.

نېچون کیم هجر ارا عاشققه بیر دم،
اوزاق یوز ییلچه بۏلغه‌ی، بلکه کۏپ هم.

سنگه بیر دمچه یۏق ایّام هجران،
سۏزونگدور عشق دعواسیده یالغان.

تمام لطف و احسانیم سنگه حیف،
وصالیم، بلکه هجرانیم سنگه حیف.

تور، اې بېشرم، کۏیوم ترکینی اېت،
چیقیب ق ساری کیم کۏنگلونگ تیلر، کېت.

ینه کۏیومگه قیتیب کېلمه اېمدی،
امید وصل مېندین قیلمه اېمدی».

اېشیتتی چون بو سۏز اول زار و محزون،
کمال غصّه‌دین بۏلدی جگرخون.

وجودیغه سراسر اۏت توتاشتی،
اۏتی‌نینگ شعله‌سی باشیدین آشتی.

اول اۏت اوزره سېپیب کۏز یاشیدین سو،
دېدی: «اې نازنین، نې قهر اېرور بو

که اۏتغه کویدورورلرمو کویوکنی،
ینگیدن اۏلتورورلرمو اۏلوکنی.

قیلیب ترک غضب حالیمغه رحم اېت،
اېشیتگیل دادیم و فریادیمه یېت

که ظالم چرخ آیلب بیوفالیغ،
نصیبیم بؤلدی وصلینگدین جدالیغ.

ایدی بو حادثه بؤلماقله حادث،
رقیب و مدّعی‌نینگ منعی باعث.

نیچه کؤیونگگه کیردیم اوردیلر کؤپ،
چیقاریب تشقریغه سوردیلر کؤپ.

الر ایردی قَوی، مین ایردیم عاجز،
علاجي تاپمه‌دیم دردیمغه هرگز.

اؤتوب حددین الر جور و جفاسی،
هجوم آیلب ینه هجران بلاسی.

کیلیب باشیمغه تورلوک درد و محنت،
قیلیب جانیمغه قصد اندوه و حیرت.

تون و کون تیلبرب حیران یوگوردوم،
باشیمنی تاشغه، تاشنی باشغه اوردوم.

ایشیم چیکمک بؤلوب دردینگدین افغان،
آقیزدیم کؤزلریمدین سیلدیک قان.

فغانیم اؤتیغه اؤرتندی گردون،
یاشیم آستیده قالدی تاغ و هامون.

گهي یرگه ییقیلدیم، ترک ایتیب هوش،
اؤلوکلردیک بؤلوب بیحس و خاموش.

یاتیب فرقت تونیده بیخور و خواب،
تنیمده قالمه‌دی هیچ قوّت و تاب.

نیچه مدّت بو ینگلیغ ایردی حالیم،
غم هجرینگ ارا رنج و ملالیم.

بناگه بیر کیچه اقبال اؤلوب یار،
بؤلوب هم بخت ایله طالع مددگار.

توروب کؤیونگ طوافیغه یوز اوردوم،
رقیب و مدّعیدین خالی کؤردوم.

یئتوشتوم خاک درگاهینگگه آلان،
نیچوک کیم جانغه یئتگه‌ی جسم بیجان.

بو حال ایله وصالینگگه یئتوشگچ،
تماشای جمالینگگه یئتوشگچ.

سینی اوشبو صفت کؤردوم غضبناک،
نی جان قالدی منگه، نی عقل و ادراک.

چو یئتتیم وصلینگه تون-کون چیکیب جان،
ینه جانیمغه قؤیدونگ داغ حرمان.

قاشینگده بیلمه‌دیم نیدور گناهیم
که بو دم بؤلدی موندق سدّ راهیم.

عذارینگ لمعهٔ تابانی حقّی،
بو زارینگ دیدهٔ گریانی حقّی.

نه جرمیم بؤلسه عفو ایتگیل، نگارا،
بو دم فریادیمه یئتگیل، نگارا.

تیلب وصلینگنی زار و بیکسینگمن،
توشوب یؤلینگگه انداق کیم خسینگمن.

سېنی دېب ترک قیلدیم خان و مانیم،
فدا قیلدیم سنگه جان و جهانیم.

اېتک سیلکیب تن و جان راحتیغه،
کؤنگولنی قؤیدوم عشقینگ محنتیغه.

ترحّم قیل که بېمارینگمن اوسرو،
آیاغینگ آستیده خوارینگمن اوسرو.

مېنی بیر لطف بیرله سرفراز اېت،
یېتوشتوم اؤلگه‌لی، قهرینگنی آز اېت.

چو سېنسن شاهیم و مېنمن گداینگ،
گداینگ دېمه‌یین کیم خاک پایینگ.

روامو ظلم شه‌لردین گداغه،
و یا خود قهر قیلماق خاک پاغه.

اؤزومدین تارتیبان جورینگنی کېتتیم،
یېتوشگیل دادیمه اؤلمککه یېتتیم.

یېتور بیر لطف ایله کامیمغه، ای ماه،
اؤزومنی اؤلتورومن یؤقسه بالله».

بو سؤزلرنی دېبان قان تؤکتی کؤزدین،
اؤلوک ینگلیغ ییقیلدی، باریب اؤزدین.

ییقیلدی بؤیله چون اول عاشق زار،
کؤروب بو حالنی اول نازنین یار.

انینگ حالیغه رقّت قیلدی پیدا،
تومن رحم و مروّت قیلدی پیدا.

رقیب و مدّعی غدرینی بیلدی،
چیقاریب کؤییدین آواره قیلدی.

تاپیب اؤز عاشقین عشقیده صادق،
بؤلوب اول عاشق مسکینغه عاشق.

زمانې قالمه‌یین صبر و قراری،
باریب قؤلدین عنان و اختیاری.

هم اول محزون اوزه تشلب اؤزینی،
قوچاقلب هم اؤپوب باش و کؤزینی.

دېدی: «کاې عاشق زار و غرییم،
وصالیم راحتیدین بې‌نصیبیم.

نه کیم قیلدیم جفا مېندین بِحِل قیل،
ینه نې ایسته‌سنگ مېندین اؤزونگ بیل.

اېمسسن عاشقیم مېن عاشقینگمن،
نه ایش قیلسنگ سېنینگ مېن لایقینگمن.

باری ایشده سنگه‌دور انقیادیم،
مرادینگ نې اېسه اؤلدور مرادیم.

تیلر اېرسنگ اگر شیرین لبیم اؤپ،
گهې رخساریم و گه غبغبیم اؤپ.

اگر ایستر اېسنگ قوچغیل بېلیمنی،
گهې لعلیمنی سؤرغیل، گه تیلیمنی.

یوز و آغزینگ یوز و آغزیمغه قؤیغیل،
مرادینگ شهدیدین کامینگچه تؤیغیل».

کؤروب بو لطفنی اول زار و حیران،
کیریب عاجز تنیغه قوّت و جان.

نیچه مدّت سوروب وصل ایچره کامین،
نیچوک کام ایسته‌دی، سوردی تمامین.

بؤلوب بیر جانی و جانانی آنینگ،
جهانده قالمه‌دی ارمانی آنینگ.

بلی، هر کیم طلبده بؤلسه صادق،
یئتر مطلوبیغه صدقیغه لایق.

توشوب ایلکیگه هر مشکل کلیدی،
آچیلمه‌ی قالمه‌غه‌ی گنج امیدی.

۴

عمارت عالي[۷۸]

بۆلمیش انداق عمارت عالي
که باری عیب و نقصدین خالی.

اول قدر بار انگه متانت هم
که انی ییقمه‌غه‌ی قیامت هم.

قصری انداق منقّش و رنگین
که ایمس آنچه قصر خلد برین.

اۆتکریب باش فلکدین ایوانی،
قیلدی افلاک ایلینی حیرانی.

تاپیب انداق ستونی زیب و نگار،
اۆیله کیم بیر نگار خوشرفتار.

هم ستون تاشی تاپمیش اۆیله صفا
که جهان عکسی انده جلوه‌نما.

[۷۸] «عمارت عالي»دن منظور، خیوه خانلریدن محمّدرحیم خان بیرینچی زمانیده خیوه شهریده، «داش حاولی» ایچیده قوریلگن کتّه و شکوهلی بنادور.

اۆیله دلکش دری و دېواری،
کۆرگن اېل بۆلغوسی گرفتاری.

حجرەسی دلکش و صفااندود،
بلکه سر تا قدم طلااندود.

لېک بار انده حجرەیې بالا،
پست اندین بو گنبذ والا.

نېچه یوز رنگ ایله تاپیب تزئین،
سربسر باغ خلددېک رنگین.

بۆلوبان فیض بیرله مالامال،
قیلغوسی کۆرگن اېلنی خیره و لال.

بۆلوبان فرشی خشتی سیم ایله زر،
صحنی دندانەلری دُر و گهر.

اېشیگی لعل ایله زمرّددین،
آستانی اېردی زبرجددین.

کۆرسه اېردی مونی بو زینتده،
تورمەغەی اېردی حور جنّتده.

ینه هم نېچه منظر و دهلیز،
برچه فیض و صفا بیله لبریز.

دلکشادور بسې فضاسی هم،
روحپرور کېلیب هواسی هم.

تا که ملک جهان اېرور آباد،
مثلیدین هېچ کیمسه بېرمەدی یاد.

٥

رفینَک باغی تصویری[٧٩]

عجب باغی اېدی حدّ و کرانسیز،
بوتوب انده درخت اصنافی سانسیز.

جهان باغیدېک اۏلغن وسعت‌آباد،
فلک بېرمه‌ی انینگ مانندینی یاد.

آچیب گل صحنیده هر یان شجرلر،
عیان اَیلب نېچه تورلوک ثمرلر.

پیشیب هر ساری انواع فواکه،
یېمکدین کامینی آلیب کِه و مِه.

آچیب یوز جلوه بیرله انده یوز گل،
اوروب چهچه الر شوقیده بلبل.

---

[٧٩] بو مثنوي، خېوه یاووغیده‌گی «رفینک» آتلی قیشلاغده قوریلگن کتّه باغنی تصویر-له‌یدی. مثنوي آگهي‌نینگ «جامع‌الواقعات سلطاني» اثریدن کۏچیریلگن.

چپکیب قد هر طرفدین سرو و ناجو،
توزوب قمری الر عشقیده کوکو.

نزاکتده بؤلوب هر نخل موزون،
حسددین سدره و طوبی ایچی خون.

بوتوب اندازه‌سیز هر یان ریاحین،
ساچیب نگهت نیچوک کیم نافهٔ چین.

توشوب اول زیب ایله گل اوزره سنبل
که خؤبلر عارضی اوستیغه کاکل.

مزیّن حوضلر برچه دلارا،
زلال انده لبالب کوثرآسا.

بیریب ایچگنگه حیوان لذّتینی،
نه حیوان کیم بیرور جان لذّتینی.

مصفّا صفّه‌لر هر یان بیزه‌لگن،
بؤلوب فیض و طرب خیلیغه مسکن.

اگر بیر کؤرسه آنی حور جنّت،
مدام آیلر تماشاسیغه رغبت.

فرح‌گستر فضای دلکشاسی،
طرب‌پرور هوای جانفزاسی.

کیشی گر انده بیر دم توتسه آرام،
جنان بؤستانی سَیرین آیله‌مس کام.

۶

رفینَک باغیده‌گی بنا تصویری[۸۰]

بؤلوب جمع اؤیله استاد و هنرور
که تعدادیده بؤلدی عقل مضطر.

باریسی باغله‌بان خذمت بیلین رُست،
بؤلوب تعمیر ایشیده چابک و چُست.

کیلیب هر بیری بنّای یگانه،
باریغه کؤرگوزوب تحسین زمانه.

ایرور هر بیریده انداق مهارت
که تعریفیده عاجزدور عبارت.

بؤلوب قصر فلک طرحینی توزمک،
الرغه بیر کتک طرحینی توزمک.

باری تیشه الرغه آیلب آهنگ،
یؤنوبان کیچه-کوندوز تینمه‌یین سنگ.

الرنینگ تیشه‌سین آلّیده مرمر،
ملایم مومدیک بؤلدی سراسر.

یؤنرده تاش الرنی کؤرسه فرهاد،
بارین قیلغه‌ی ایدی اؤزیگه استاد.

ینه حدّ و عددسیز کارگر هم
ایتکنی قیستیریب بیلیگه محکم.

---

[۸۰] بو مثنوي رفینک باغی‌نینگ ایچیده قوریلگن بناگه بغیشلنگن.

قیلیب استادلر آلّیده خذمت،
عیان اَیلب چاقیندیک رسم سرعت.

نیچه، کیرپیچ تشورغه باغله‌بان ببل،
تک و پو کؤرگوزوب اول نوع کیم یپل.

نیچه‌سی پیشه اَیلب تاشیماق گج،
قیلیب صدق ایله خذمت پشتینی کج.

نیچه آهنگ ایتیب تاشورغه آهک،
شرردیک چستلیک بیرله اوروب تک.

نیچه پالچیق تاشورنی قیلدی پیشه،
همول پیشه بؤلوب دأبی همیشه.

ینه نیچه گروه نیچه ایش اَیلب،
اؤزی‌نینگ پیشه‌سینی ورزش اَیلب.

تک و پودین توشوب یپرگه تزلزل،
هیاهودین چیقیب کؤککه تغلغل.

عیان اؤلدی انینگدیک شور و غوغا
که گؤیا کیم قیامت بؤلدی برپا.

بؤلوب استادلر هر یان طربناک،
قیلیب تعمیر ایشینی چست و چالاک.

بیریسی خشت آلیب، بیریسی آجر،
بیریسی تاش آلیب، بیریسی مرمر.

بنا اوستیغه قؤیوب جای‌برجای،
فلکدین آشوروبان هوی ایله های.

سراسر توزدیلر محکم اساسین،
مزیّن قیلدیلر دلکش بناسین.

مُطرّح قیلدیلر ایوانینی هم،
سرای و قصری‌نینگ ارکانینی هم.

خوازه باغله‌بان هم کهکشاندیک،
بویوک گنبذ یسرغه آسماندیک.

چیقیب بتّالر اوستیغه یکایک،
انینگدیک کیم فلک اوزره ملایک.

شروع ایتتیلر اصلا توتمه‌ی آرام،
عمارت آیله‌مکّه صبح ایله شام.

نیچه کون جان چیکیب، باغلب رواقین،
ییتوردیلر فلک قصریغه طاقین.

ولیکن گنبذی باش چیکتی انداق
که چرخ ایوانی سقفین آیله‌دی شق.

باری تعمیر ایشی چون تاپتی اتمام،
مهیّا بؤلدی فرش و گنبذ و بام.

بؤلوب نقّاشلر جمع انده بسیار،
قیلیب هر بیری یوز مینگ نقش اظهار.

الردین باغلسه هر نقش و صورت،
تماشاسی سالیب مانیغه[۸۱] حیرت.

---

[۸۱] مانی: نامي نقاش و کاشانیلر زمانیده پیغمبرلیک دعواسینی قیلیب، بهرام‌شاه کاشاني تامانیدن اؤلدیریلگن شخص

مهارت اول صفت هر يېرده ظاهر
که چين نقّاشی اېرمس آنچه ماهر.

الر گر چيزسه‌لر قاغذغه هر نقش،
قيلور کؤرگننی اؤزدين ببخبر نقش.

بو ينگليغ يوز تومن استاد و نقّاش،
قيليب نقش آيله‌مککه يوز هنر فاش.

قلمنی جهد ايله تارتيب سراسر،
بېرورگه کوشک عالي ايچره زيور.

مهيّا آيله‌بان يوز نوع رنگ هم،
زمانې قيلمه‌يين تون-کون درنگ هم.

نېچه استادلر حل آيلب آلتون،
همول ايشده درنگ اېتمه‌ی تون وکون.

نېچه‌سی لاجوردی آيله‌بان حل،
حل آيلرده دمې بؤلمه‌ی معطّل.

اېزيب قرمز نېچه‌سی صبح ايله شام،
دمې صبح و مسا کؤرگوزمه‌ی آرام.

نېچه‌سی زعفران محلول آيلب،
باری ايشدين اؤزين معزول آيلب.

قيليب بير نېچه تينمه‌ی سووده شنگرف،
عيان آيلب تومن مينگ تؤده شنگرف.

توزوب بير نېچه‌سی رنگ زغيزغان،
نېچه‌سی شيپتيمان آيلب فراوان.

ولې نقّاشلر قیلمه‌ی اۏزین سست،
قلم ایلکیگه آلیب چابک و چست.

نېچه‌سی نقش اېتیب دلکش سراغه،
نېچه‌سی گنبذ گردون‌بناغه.

سیزیب یوز نقش قصر ایچره سراسر،
ولې گنبذ ارا غیر مکرّر.

ولېکن نقشِ اسلم‌دور بَری نقش،
زمانه کۏرمه‌ی اندین ایلگری نقش.

بۏلوب هر نقشدین ظاهر یوز الوان،
اېرور نظّاره‌سیده عقل حیران.

ولې نقش اهلی تینمه‌ی صبح ایله شام،
زمانې نقش اېتردین بۏلمه‌ی آرام.

قیلیب آز چاغده وافر سعی و کوشش،
سراسر نقش اېتیب بوتکردیلر ایش.

انینگدېک تاپې زیبیش قصر عالي
که موجود اۏلمه‌غه‌ی هرگز مثالی.

نظیری بۏلمه‌غه‌ی گلزار چین هم،
دېمه‌ی گلزار چین خلد برین هم.

ایچیدین آقیبان صاف و سوزوک سو،
صفاده اول صفت کیم صاف کۏزگو.

باری نقش عکسی اَیلب انده جلوه،
تماشا کۏر، تماشا، الله الله!

جواهردین بۆلوب صحنی ملمع،
لآلیدین بۆلوب فرشی مرصّع.

صفه‌لر یشم دندان بیرله مشحون،
بۆلوب دندانه‌لر سرتاسر آلتون.

فضاسی دُرّ و لعل ایله بېزه‌لگن،
ایپک زیلوچه و قالی تۆشلگن.

هواسی جانفزالیقده سراسر،
دم عیسی بیله باردور برابر.

مقر قیلسه زمانې هر کیم آنی،
جنان باغین هوس قیلمس زمانې،

انینگ مثلینی کۆرمه‌ی دَور آفاق،
بنا تاپمیش‌دور آنینگ مثلیدین طاق.

کیشی توصیفیغه آنینگ تیل آچماق،
اېرور شبنم سووین دریاغه ساچماق

که یعنی کیم بنای بېمثالې
که وصفین اَیله‌مکدین کېلدی عالي.

٧

خبوه باغی تصویری

پیشیب هر طرف مبوه‌لر بیحساب،
جهان لذّتیدین بؤلوب کامیاب.

یشیل یپراق ایچره قیزرتیب قطار،
زمرّد ارا لعل اؤلوب آشکار.

تماشاسیدین جان حلاوت تاپیب،
ولي طعمیدین کام لذّت تاپیب.

آقیب هر طرف شیره‌سی سریسر،
روان اؤلدی هر یانغه جوی شکر.

تؤلوب حوضلر ایچره حیوان سووی،
بؤلوب خوشگوار اؤیله کیم جان سووی.

خیابانلر اؤلمیشلر آراسته،
صفه‌لر دغی برچه پیراسته.

تومن مینگ گل اطرافیده آچیلیب،
گل اوستیگه سنبل دغی ساچیلیب.

بیریب فیض ایله بهره اهل جانیغه،
اورر طعنه جنّت گلستانیغه.

اگر قیلسه هر کیم تماشاسینی،
یؤق اهتگوسی جنّت تمنّاسینی.

٨

کهنه اورگنجده‌گی باغ تصویری

مصفّالیغده یوْق مانندی آنینگ،
جنان اهلی اپرور دلبندی آنینگ.

قصوری قصر جنّتدین معلّا،
فضاسی روضه صحنیدین دلارا.

کپلیب نزهتده باغ دلکشاسی،
ریاض و خلدنینگ رونق‌فزاسی.

مهیّا هر طرف صحنیده گلشن،
گل و عیش و طرب هر ساری خرمن.

مزیّن هر طرفده حوض عالي،
تؤلوب هر حوض ارا عشرت زلالی.

چپکیب یوز زیب ایله اشجاری قامت،
گؤزللر قدّیغه بیردی خجالت.

لطافت بیرله آقیب هر طرف سو،
نیچوک کیم هر ساری غلتاندور اینجو.

کؤنگوللرنی آچیب دلکش هواسی،
بیریب جانلرغه راحتلر صفاسی.

٩

بیرم علی قلعه‌سی[٨٢]

بیراو اَیلب اسباب و مالیغه قصد،
بیراو قیلدی اهل و عیالیغه قصد.

بیراو تیوه آلماق بیله بؤلدی شاد،
بیراو قؤی سوروب، تاپتی کام مراد.

بیراو آلدی کامین، سوروب ییلقیسین،
نه بیر ییلقیسین، بلکه مینگ ییلقیسین.

بیراو اؤلجه اَیلب قرا مالینی،
اسیر اَیله‌بان بعضی اطفالینی.

بیراو دستگیر ایتتی قیز و جوان،
انگه بخت یاورلیک اَیلب عیان.

بیراو باش کیسردین آلیب کام دل،
بیراو قان تؤکردین بؤلوب یوز قیزیل.

خراب ایتتیلر خان و مانینی هم،
باری مسکنین هم، مکانینی هم.

تلان ایتتیلر بؤریاسیغچه،
بوزوب اویلرین قؤریاسیغچه.

---

[٨٢] بو مثنوي، خیوه خانی محمّدامین خان سریازلری‌نینگ بیرم‌علی قلعه‌سیگه قیلگن هجومی و اونده‌گی تینچ اهالی تلان قیلینگنی واقعه‌سینی بیان ایته‌دی. بو شعر، آگهي‌نینگ «جامع-الواقعات سلطاني» اثریدن آلینگن.

١٠

جیحون تولقینی

عجب دریا که کؤرگوزگچ طلاطم،
قالور قعریده آنینگ چرخ و انجم.

ایرور مغربغه مشرقدین روانه،
خرد تاپمه‌ی کناریدین نشانه.

ایرور دهر ایچره مشهور آتی جیحون،
قالیب سرگشته گردابیده گردون.

خروش آیلب اگر کؤرگوزسه کؤلاک،
قالور آستیده آنینگ عرصهٔ خاک.

دیمه کیم تؤلغنور گردابی آنینگ،
یوترغه کؤکنی پیچ و تابی آنینگ.

تراکم هر گهي قیلسه نمایان،
قیلور کؤک حوتینی قعریده پنهان.

کیلیب بیر تاغ انگه هر لطمهٔ موج،
توشوب گه پست، گاهي کؤرگوزوب اوج.

١١

سیاحت‌نینگ فایده‌سی حقیده

کیم که بؤلسه سکون ارا دلتنگ،
سَیر صحراغه آیله‌سین آهنگ.

سَیر اؤلوب موجب نشاطی انینگ،
آرتغه‌ی هر دم انبساطی انینگ.

زایل اؤلوب کدورتی قطعا،
یئتگوسی کؤنگلی کؤزگوسیگه جلا.

کامینی سَیر ارا قیلیب حاصل،
شاهد عیشیغه بؤلوب واصل.

خاصه شاه آیلسه عزیمت سَیر،
روشن اؤلغه‌ی انگه امور خیر.

تجربه کؤپ اؤلوب انگه حاصل،
شاه‌لیغ امریده بؤلوب کامل.

بؤلوبان دهر حالیدین واقف،
برچه سرّ نهانیغه کاشف.

قیلغوسی خلق امتحانین هم،
بیلگوسی یخشی و یامانین هم.

لطف جاییده آیله‌گه‌ی باری،
اؤز یئریده سیاست اظهاری.

حقنی و خلقنی قیلور خوشنود،
موندین آرتوق کیشیگه بارمو سود.

١٢

ساقیغه خطاب

کېل، اي ساقی، ادا و ناز بیرله،
خرام ایت لطف بي‌انداز بیرله.

عیان اَیلب رسوم مهربانلیغ،
کېلیب حجره‌مغه، قیلغیل میهمانلیغ.

قدومینگ فیضی بیرله زیب و آرا،
یېتورگیل خلوتیمغه جنّت‌آسا.

نزولینگدین بېریب کلبمغه رونق،
سراپا قیل انی رشک خَوَرنَق.

یوزونگنی آیله‌بان شمع شبستان،
تماشادین کؤزومنی آیله حیران.

سؤزونگدین لحظه-لحظه ساچیبان دُر،
همول دُر بیرله قیلغیل منزلیم پُر.

بؤلوب بر دم کرم بیرله جلیسیم،
رفیق و همدم و یار و انیسیم.

عنایت شیشه‌سینی ایلکینگه آل،
می معنی فصاحت جامیغه سال.

منگه اول جامنی، آیلب کرم، توت،
لبالب آیلب[۸۳] آنی دمبدم توت.

که مېن هر لحظه آنی آیله‌بان نؤش،
بؤلوب عیش و طرب بیرله هماغوش.

دماغیم نشئه بیرله آیله‌بان مست،
سخن اهلی ارا بؤلوب زبردست.

معاني عرصه‌سی ایچره اورب گام،
چېکیب تیل تیغینی کؤرگوزمه‌ی آرام.

عیان آیله‌ی رسوم پهلوانلیغ،
قیله‌ی سؤز ملکیده صاحبقرانلیغ.

---

[۸۳] ک. نشریده، «ایلب» سؤزی یازیلمه‌ی قالگن.

١٣

غيرت قيل[٨٤]

اې ملامتدين اۏلغن آزرده،
توتمه اۏزنی بو نوع افسرده.

اېل معاش آيله‌بان وسيله بيله،
تاپسه كامينی مكر و حيله بيله.

سېنده هم بار وسيلهٔ عالي،
برچه اېل اول وسيله‌دين خالی.

سنگه اول دايما اېرور پيوست،
سېندين اۏزگه كيشيگه بېرمس دست.

ملک معنی طلسمينگ بۏلميش،
دانشينگ صيتيدين جهان تۏلميش.

سستليغ اېتمه اوسرو، غيرت قيل،
غيرت اېتمک اۏزونگگه لازم بيل.

خاطرينگنی چيقر ملامتدين،
طعبينگ آزاد آيله كلفتدين.

---

[٨٤] آگهي بو مثنويني، اۏز اثری «جامع‌الواقعات سلطاني»نينگ مقدمه‌سيده كېلتيرگن. مثنوي‌نينگ مضمونيدن كۏرينيب تورگنيدېک، شاعر اثر اوستيده ايش باشلشدن ايلگری، اۏزی اۏزيگه خطاباً، غيرت قيليش و هر قنده‌ی قيينچيليكلرگه قره‌مه‌ی، ايجادي ايشگه كيريش كېره‌گليگی حقيده سۏزله‌يدی.

۱۴

سؤزنینگ باقی‌لیگی حقیده

الا، اي مطلع خورشید دانش،
ضمیرینگ مصدر انوار بینش.

سنگه ملک معانیدور مُسلّم
که فضل اهلی ارا سیندیک کیشی کم.

بیلورسن کیم بو عالم پی‌بقادور،
نی کیم عالمغه کیلمیش بیوفادور.

نه باقی قالغوسیدور جاه و دولت،
نه جاوید اؤلغوسیدور عزّ و شوکت.

غرض ملک و جهان سلطانلیغیدین
باری اصناف آدم خانلیغیدین

کیشیدین انده یخشی آت قالسه،
همه کؤرگن، ایشیتگن بهره آلسه.

تناسلدین بو مقصد حاصل ایرمس،
عمارت آیله‌مکدین دست بیرمس.

نیدین کیم انقلاب آیلرده دوران،
الر بؤلغوسیدور نابود و ویران.

مگر باقی قالور سؤزنینگ بناسی،
یئتوشمه‌ی دهر دون سیل جفاسی.

نیچه آفت یپلی کؤرگوزسه طغیان،
سؤز اوراقی دمپ بؤلمس پریشان.

پس ایمدی تیلنی آیلب نکتهپیرا،
قیلیب خامهنگ اوچینی صفحهآرا.

مرتّب آیله خوشمضمون کتابپ،
بلاغتپروریپ، حکمتمآبپ.

١٥

سرطان

هوا اول نوع کؤرگوزدی حرارت
که کیتتی خلقدین آرام و طاقت.

قیزیب قُوم سطحی مس ینگلیغ سراسر،
نه مس، اول نوع کیم تابنده اخگر.

ایسیب هر یان سمومآسا ایسیغ یپل،
ایلیک یوب جانلریدین هر نفس ایل.

بؤلوبان اول قدر نایاب سوو هم
که هم کؤزلرده قالمهی قطرهپپ نم.

آقیزسه بیر گذر بیر قطره خوناب،
کؤرونوب ایل کؤزیگه عالمپ آب.

١۶

«داش حاولی» تصویری[٨٥]

بۆلوب انداق بنا کیم سپل و آفت
اساسیغه یېتیشمس تا قیامت.

سرای قصری جنّتدېک مزیّن،
مسرّتغه بۆلوب دهلیزی مسکن.

بنا هر ساری تاپیب نېچه ایوان،
ولې رفعت ارا انداق که کیوان.

فلککه باش چېکیب هر یان نېچه طاق،
کۆروب، حیرتده قالیب اهل آفاق.

بۆلوب دیواری سرتاپای کاشی،
تاپیب زرحل بیله تزئین حواشی.

بۆلوب کاشیسی اصلیدین سراسر،
تاپیبتور لاجوردی بیرله زیور.

اېشیکلر برچه آلتوندین ملمّع،
صفه‌لر برچه گوهردین مرصّع.

کېلیب هر بیر اوپې‌نینگ سقفی زرکار،
کوموشدین فرش اۆلوب صحنیگه هموار.

اگر تاپماق تیلب انداق عمارت،
فلک سَیر ایچره مینگ ییل قیلسه سرعت.

بۆلور سَیر آیله‌مکدین چرخ عاجز،
تاپه آلمس انینگ مثلینی هرگز.

---

[٨٥] بو مثنوي، آگهي‌نینگ «ریاض‌الدّوله» اثریدن کۆچیریلیب کېلتیریلگن. «داش حاولی»، خېوه شهریده‌گی ایچان‌قلعه‌ده قوریلگن بنانینگ آتیدیر. حاضر بو بناده خوارزم تاریخي موزیمی یېرلشگن.

١٧

کوره‌ش

جسامتده اېدیلر کوه‌پیکر،
ولېکن چست و چابکلیکده صرصر.

اېدیلر فیل‌بازو، شیرنیرو،
فلک شیری الر آلّیده تولکو.

بیری بیریگه زۏر اظهار اَیلب،
ییقرغه نِي عمل کیم بار اَیلب.

بیری قۏل یانباشی سالیب بیریگه،
بیری ایچکیرمکی آلیب بیریگه.

سالیب آبّا قۏلی بیری دمادم،
دراو بیریسی آلیب چست و محکم.

بیری چنگک سالیب، اظهار اېتیب زۏر،
بۏیان آلیب بیریسی کۏرگوزوب شۏر.

مدد چون بیریگه طالع یېتوردی،
کۏتاریب بیرنی انداق یېرگه اوردی

که کولدی اول صفت اهل تماشا
که افلاک اوجیغه یېتتی علالا.

ییقیلغچ اول، چیقیب یانه بیری چست،
توتوب میدان ارا آنینگ بېلین رست.

علی هذا القیاس اهل تماشا،
تماشادین فرح تاپتی سراپا.

١٨

پایگه

قیلیب آتلر انینگدیک تیزرَولیک
که صرصر اؤیله قیلمه‌ی گرمرَولیک.

انینگدیک تویناغیدین چاقیلیب اؤت
که آتشگهغه گؤیا یاقیلیب اؤت.

قویون ینگلیغ چیقیب گرد و غباری،
قویاش یوزی‌نینگ اؤلدی پرده‌داری.

باریسی سرعت ایچره شعله‌دیک تیز،
بؤلوبان شعله، امّا قطره‌انگیز.

بیریسی ایزده و بیر ایلگریده،
شتاب و سرعت اطواری بَریده.

چو یبتتیلر تماشاگهغه تیگرو،
فلک اوزره چیقیب آواز قی-قوو.

علالادین اولوسغه بهجت آرتیب،
ولیکن گردی عالمنی قرارتیب.

کیلیب ایزلیک-ایزیدین برچه‌سی هم،
تماشا بیرله ایتتی ایلنی خرّم.

١٩

شکار

عجب مرغزاری اېدی بېکران،
طراوتده انداق که صحن جنان.

ختن گلشنیدېک نظارت‌نما،
هواسی بغایت اېدی دلکشا.

اېدی اکثر موضعی کشتزار،
نېچه اَیله‌سنگ وصفی یوز انچه بار.

بسې کۆپ اېدی انده اصناف صید،
بیری کۆرمه‌گن عمریده دام قید.

تَزَرِوِ خوش اندام عدددین فزون،
دغی کبک و دُرّاج حددین فزون.

کېزیب اول حوالی ارا سربسر،
بۆلوب هیئتِ خۆب ایله جلوه‌گر.

تماشالری کۆزنی حیران اېتیب،
تحرّکلری لبنی خندان اېتیب.

تاووشقان دغی هر طرفدین توروب،
قاچیب برقدېک هر ساری یوز اوروب.

ینه نېچه تورلوک وحوش و طیور،
تۆلوب اول نواحیده نزدیک و دور.

گهې قیرلر اوزره ایتالکو سالیب،
بیرار لحظه‌ده سانسیز آهو آلیب.

گهې بیشه‌لرده سالیب بازلر،
تزرو آلیبان، صید اېتیب قازلر.

دېمه‌ی آهو و باز و هر جانور
شکار اۆلدی اول دشت ارا سربسر.

یېر و کۆک ساری نېچه قیلسنگ نظر،
شکار اۆلغوسی سربسر جلوه‌گر.

همول کون کیشی قالمه‌ی آو آلمه‌یین،
کیشی اول کون آو آلمه‌یین قالمه‌یین.

٢٠

تاشاووز (تاش حوض) باغی

بناسی ایردی گردونغه برابر،
بروجی ذروهٔ کیوانغه همسر.

مصفّا قصرلر هر یان منقّش،
قصوری خلددیک مرغوب و دلکش.

بؤلوب دهلیزلر هر یان مزیّن،
باریسی شاهد عشرتگه مسکن.

بنا هر ساری تاپیب نیچه ایوان،
هواسی روحبخش و راحت جان.

ستون ایوانلر ایچره اؤیله زیبا
که حیرانی بؤلور شمشاد رعنا.

ولی نزهتده باغِ دلکشاسی،
بؤلوبتور جنّت‌المأوا قیاسی.

بوتون انده نهایتسیز شجرلر،
پیشیب هر یان شجر اوزره ثمرلر.

چپکیب هر ساریدین باش سرو آزاد،
ینه بیر ساری عرعر بیرله شمشاد.

هواغه میل آیلب تاک هر یان،
اوزاتیب قۏللرین پۍباک هر یان.

آسیلیب تاکلریده خوشه گۏیا
که افلاک اوزره دور عقد ثریّا.

چمنلر ایچره هر یان آچیلیب گل،
یازیب گیسوسینی گل اوزره سنبل.

عنادل عشق شۏریدن نواگۏ،
بۏلوب شاخ اوزره گلگه رویبررۏ.

چولاشیب سرو اوزره عشق پیچان،
حسددین آیلهبان قمرینی نالان.

یسالیب حوضلر تاشدین سراسر،
نیچوک کیم جنّت ایچره حوض کوثر.

لبالب هر بیری ایچره سوزوک سو،
صفا ایچره بۏلوب انداق که کۏزگو.

هواسی جانفزا عیسی دمیدین،
معطّردور جهان آنینگ شمیدین.

قلم تعریفینی گر یازسه یوز ییل،
تمام اۏلماغلیغی ممکن ایمس بیل.

۲۱

ضیافت

مرتّب بۇلوب اۇیله جشن عظیم
که رشک آیلب اندین ریاض نعیم.

خلایق قیلیبان باریغه هجوم،
نیچوک کیم فلک عرصه‌سیده نجوم.

توتوب هر کیم اۇز منزلیده مقام،
ایکی صف نشست آیله‌بان خاص و عام.

یوروب چُست فرّاشلر هر طرف،
بسي خوان زرّین یاییب صف-به‌صف.

مقرر چیکیب اطعمه هر ساری،
ولي اىردی غیرِ مکرر باری.

کوموش ظرفلر بیرله آلتون قدح،
الردین یىتیب اىلگه ذوق و فرح.

تؤله نؤشلر آب حیوان کیبی،
غلط اَیله‌دیم، شیرهٔ جان کیبی.

مصفّا قمر قرصیدیک نانلری،
بؤلوب لذّت‌افزای بریانلری.

ریشاله و فاقیلَمه[۸۶] حددین فزون،
مربّای شیرین عدددین فزون.

باری طعمه اول نوع لذّت‌فزا
که قوزغَب ملایکّه هم اشتها.

ارادین کؤتریلمه‌ی اوّلغی خوان،
ینه اؤزگه خوان کیلتیرورلر روان.

ینه یوز تومن میوه‌لر رنگ-رنگ،
اولوس آلّیده تارتیلیب بیدرنگ.

ینه تارتیلیب نقل و قند و نبات،
بیریب کام ارا اهلگه طعم حیات.

یاتیب اؤرته‌ده صحن مجلس تؤلوب،
مثال کیسک خار و بیقدر اؤلوب.

باری اهل تاپیب انبساط اؤزگچه،
کؤنگوللرگه آرتیب نشاط اؤزگچه.

---

[۸۶] بیر تور یمیش؛ اما یمیشلردن مشخص نیمه‌لیگی بیلینمه‌دی؛ اصلیده «قاتلمه/قتلمه» یا «قاپلمه» بؤلیب، کاتب یا تایپیست تامانیدن خطا یازیلگنی احتمالی بار.

۲۲

تؤینامه

اي ساقی مهوش و گل‌اندام،
شیرین‌لب و دلبر و دلارام.

گللر آچیبان یاروغ یوزونگدین،
دُرلر ساچیبان چوچوک سؤزونگدین.

کېل بزمیم ارا نشیمن آیله،
گلشن قیل انی و مخزن ایله.

رخسارینگه کؤزنی آیله حیران،
گفتارینگه جاننی آیله قربان.

جان بېر تنیمه تبسّمینگدین،
لال آیله تیلیم تکلّمینگدین.

آیلب کرمینگ زمان-زمان کؤپ،
لطف و شیمنگ دغی عیان کؤپ.

یوز زینت و یوز طراز بیرله،
مینگ شیوه و غنج و ناز بیرله.

تؤیانه ایاغلر منگه توت،
گلرنگ شراب ایله تؤله توت.

تا توشسون الرنی آیله‌گچ نؤش،
دریای طبیعتیم ارا جؤش.

لونی بیله کؤز منوّر اؤلسون،
عطری بیله جان معطّر اؤلسون.

کوثر سوویدیک صفاسی بیرله،
کون لمعه‌سیدیک ضیاسی بیرله.

بؤلوب تر و تازه روح هر دم،
کؤنگلومگه یئتیب فتوح هر دم.

مستانه توروب قیله‌ی علالا،
تؤی اهلیغه کؤرگوزه‌ی تماشا.

یعنی که آلیب قؤلومغه خامه،
ثبت آیله‌یین اؤیله تؤینامه.

کیم صنعت بی‌نظیر توشگه‌ی،
عقل اهلیغه دلپذیر توشگه‌ی.

*[۸۷]

آتلر ییغیلیب یپر اؤلدی سنگین،
توپچاق، عربي، باریسی رنگین.

هیئتده باری فلکّه مانند،
صورتده شهابغه سالیب بند.

---

[۸۷] بو اؤرته‌ده بیر یا نیچه بیت توشیب قالگنگه اؤخشه‌یدی.

هر بیری اؤزه اپگر مرصّع،
یاقوت ایله لعلدین ملمّع.

زین اوستیده غاشیه طلادین،
غاشیه‌ده حاشیه طلادین.

برچه یوگن و لجامی آلتون،
باری تؤقوم و ستامی آلتون.

زر برچه قویوشقان و اوزنگو،
سیمین همه تپرلیک و تپنگو.

دسته باریسیغه یشم دندان،
زینت بپریلیب دُر ایله هر یان.

جمع اؤلدی برنج نیچه خروار،[۸۸]
وصف اپتمک انی اپرور انگه عار.

یاغ ایله تؤلوب نیچه اولوغ خم،
هر خم ایچیده فلک خمی گم.

مال اؤیله ییغیلدی کؤپ سؤقومغه،
سیغمه‌ی باری دشت و تاغ و قومغه.

تپوه بیله یابو حددین افزون،
قؤی بیرله قؤزی عددین افزون.

وصفین یازه آلمه‌غه‌ی بیری‌نینگ،
یوز عمر قلمزن اؤلسه یوز مینگ.

---

[۸۸] بو اؤرته‌ده بیر یا نیچه بیت توشیب قالگنگه اؤخشه‌یدی.

آتلاریني آیله‌بان سبک‌خیز،
چاپماقده باریني کېتتیلر تېز.

گاهي غۇنان و گهي چاپیب تای،
سالدی اولوس ایچره هوی ایله های.

گردونغه چیقیب صدای ق-قو،
چو اوستیغه چو، چو اوستیغه چو.

بیر ایلگری و بیری کېینده،
بو حال سۇزین نېچوک دېینده.

ق بیری که کېلدی ایلگریراق،
اول باریدین اوّل آلدی بَیراق.

بیراق دېمه‌یین، خزینه آلدی،
بېحد و عدد دفینه آلدی.

چون چاپیبان آت تمام بۇلدی،
عالم اېلی شادکام بۇلدی.

اول یېرده کوره‌ش قورولدی اول دم،
کېلدی همه پهلوانِ عالم.

هر بیریسی بیر هژبر ینگلیغ،
هر بیریسی شیر و ببر ینگلیغ.

سهراب بیری، بیریسی بهمن،
گرشاسب بیری، بیریسی بیژن.

بیریسی چو قیلدی عزم میدان،
یانه بیری اېتتی جمع میدان.

افلاکدین آشوروب بیری شؤر،
ینه بیریسیگه آیله‌دی زؤر.

ایچکیرمکی آلیبان بیریسی،
آبّا قؤلی سالیبان بیریسی.

بیری بیریغه عمل قیلیب فاش،
سالدی بیریگه بیریسی یانباش.

گر بیریسینی بیریسی ییقدی،
یر دوبدوروني فلککه چیقتی.

عاجزلیک ایله ییقیلسه بیری،
چیقتی ینه بیر قیلیب دلیری.

چون کیم کوره‌ش آخریغه یئتتی،
تؤیخانه‌غه شاه عزم ائتتی.

بار ائردی دغی نئچه عجایب،
حد بیرله حسابسیز غرایب.

یوز عقل بؤلوب بیریگه حیران،
عالمنی قیلیب بیریسی خندان.

اندین قیله‌یین بیرینی اظهار،
قورمیش ائدیلر بلند بیر دار.

سه‌پایه‌سی آسماندین اؤتگن،
ایپلر دغی کهکشاندن اؤتگن.

یانه قوروب ائردیلر ایکی سیم،
قوش اوستیدین اؤتمه‌یین، قیلیب بیم.

نازکلیک ایچیده نال ینگلیغ،
نې نال که بار خیال ینگلیغ.

کېلمیشلر اېدی بیر-ایکّی ماهر،
دار اوزره اۏیون قیلورغه ظاهر.

بیر قۏقن و بیری کاشغردین،
آگه اېدیلر بری هنردین.

گه دار اوزه، گاه سیم اوزره،
اۏینرلر امید و بیم اوزره.

گه دار اوزه بۏلوبان سبک‌خیز،
گه سیم اوزه یوروبان بسې تېز.

گه ایلگری، گه کېینگه سچراب،
یوز فن بیله تشلر اېردی پرتاب.

گاهې آیاغیغه حقّه باغلب،
سیم اوزره یوروب، اۏزینی چاغلب.

گاه ایکّی لگن آلیب چېکیب اون،
یاپیب بیریگه بیرینی واژون.

سیم اوزره قۏیوبان آنی چالاک،
اوستیده اۏتوردی قیلمه‌یین باک.

قیلغچ حرکت بیریسی توشتی،
بیر سیم اوزه ایلگری یوروشتی.

گاهې یاتیبان اوروب معلّق،
سیم اوزره ینه توشر مطبّق.

گه سینه‌سیگه آلیب بیر آدم،
سیم اوزره اصول ایتر دمادم.

گه قۇیوبان آنی سیم اوزره،
نې سیم که تار بیم اوزره.

کۆرگوزدی نیچه فن اندین آتلب،
تیشلتی اولوسغه سربسر لب.

گاهې مینیبان .....
چاو سالدی عرب بیله عجمغه.

قیسی بیر ایشین چپکه‌ی بیانغه،
آشوب سالور بری جهانغه.

نصب ایردی دغی ستون والا،
لیکن اوچی ایردی چرخ‌فرسا.

نیچه یاغاچ ایله ایردی پیوند،
اوستیده ایدی بیر آته‌ناق بند.

ایکّی کدو آلیبان برابر،
ایکّیگه سالیب ایکی کبوتر.

قیلدی کدولرنی اول هنرمند،
ایکّی آیاغیغه ایکّیسین بند.

چیقتی انگه ذوفنون ماهر،
بیر بوالعجب ایش قیلورغه ظاهر.

چیققچ، قیلیبان فغان، چپکیب اون،
فرق سری اوزره توردی واژون.

اول دم کؤتریب ایکی آیاغین،
بیر-بیریگه اوردی سؤل و ساغین.

سیندی کدو و کبوتر اوچتی،
اہل کؤلگودین اؤلگه‌لی یاووشتی.

بار اہردی ینه نہچه تماشا،
یہر اوستیده شورش و علالا.

سازنده‌لر اَیله‌بان یوز آهنگ،
بازنده‌لر اؤرته‌ده نہچه رنگ.

بیریسی‌نینگ ایلکیده نقاره،
یوز نغمه‌لر اَیلب آشکاره.

ایلکیگه بیریسی آلیبان دف،
فریاد و نوا قیلیب، اوروب کف.

کؤککه چیقیبان فغانِ سورنی،
عالمنی توتوب صدای کرنی.

غژک قیلیبان فغان و ناله،
حال اهلینی سالدی اؤزگه حاله.

تنبور اہتیبان نہچه نوالر،
هر کیمگه سالیب تومن هوالر.

اعجوبه حساب و حددین افزون،
محبوبه حد و عددین افزون.

سَیر اَیله‌دیلر اولوس نہچه کون،
اسباب طربنی توزدیلر تون.

برچه اولوغ و کیچیک سراپا،
کامیچه قیلیب حظ و تماشا.

بیر نیچه آلیب طعامدین بهر،
بیر نیچه شراب و جامدین بهر.

برچه اولوس اؤلدی شاد و خرّم،
قالمه‌ی کیشیده تریغ کیبی غم.

ساقی، کیتور ایمدی جام قَرقف،
مطرب، آل ایلیکّه سین دغی دف.

جرعه‌نگنی ییتور مذاقیم ایچره،
نغمه‌نگنی کیتور قولاقیم ایچره

کیم می منگه کام نغمهٔ رود،
بو لحظه ایرور زمانِ پدرود

کیم تؤی ایشی آخریغه ییتتی،
تؤی اهلی دغی وداعیم ایتتی.

مین هم تاپیبان دمی فراغت،
مستانه قیله‌ی حظ و حلاوت.

۲۳

ظلمیدین داد

آه کیم چرخ انقلاب‌شعار،
دایما کجلیک آیله‌بان اظهار.

خلققه ظلم آیله‌مک ایشیدور،
ستم ایتمک همیشه ورزشیدور.

کیمسه‌نی کؤرسه هر نفس خرّم،
قیلغوسی مبتلای محنت و غم.

کیم مرادی بیله گر اؤلسه شاد،
نامراد آیله‌مکدور انگه مراد.

کیم که سور ایچره قیلسه بیر عشرت،
یئتکورور ماتم ایچره یوز حسرت.

کام ایله کیم یئتورسه آغزیغه جام،
جامینی سیندوروب قیلور ناکام.

طرفه جلّاد ایرور بسي بیرحم،
نی انگه رعایت دور و نی رحم.

ایلنی ناکام آیله‌بان، قؤیمس،
کلفت انجام آیله‌بان، قؤیمس.

ینگی آی شکلی بیرله تارتیب تیغ،
قتل قیلماققه دایم آیلر بیغ.

ظلم ایله برچه‌نی قتیل آیلر،
خاک ارا جسمینی ذلیل آیلر.

چپکمه‌گن محنتینی بیر کیشی یؤق،
کؤرمه‌گن زحمتینی بیر کیشی یؤق.

ظلمیدین دردناک اپرور برچه،
تیغی بیرله هلاک اپرور برچه.

ستمیدین اولوسغه قان یوتماق،
بیر-بیری حالیغه عزا توتماق.

نه یامان قالغوسی، نه یخشی امان،
برچه جورین چپکرده‌دور یکسان.

۲۴

آمو دریا تاشقینی[۸۹]

سوو انداق بپحد و اندازه تاشیب،
بلند و پستنی آلدی توتاشیب.

قالیب سوو آستیده کوه و بیابان،
عیان اؤلدی مگر سوو آشسه طوفان.

خلایق نپچه کیم کؤز سالسه اؤترو،
کؤزیگه بؤلغوسی مرئی قرا سو.

بؤلوب یؤل قطعیده حیران و مضطر
که سوو توتمیش جهان اهلینی یکسر.

[۸۹] بو مثنویده تصویر قیلینگن تاشقین، میلادي ۱۸۵۸-۸۹ -ییللرده یوز بپرگن.

۲۵

شورش[۹۰]

اتا اؤغلی‌نینگ احوالیغه ییغلب،
اؤغوللر هم اتا حالیغه ییغلب.

انا قیز حسرتیدین تارتیب افغان،
قیز آنه محنتیدین ییغله‌بان قان.

بو شورشدین توشوب عالمغه آشوب،
نه عالم، نیلگون طارمغه آشوب.

آلیب هر خیل یېرده بېشماره،
متاع و مالغه خود نې شماره.

کیشی قالمه‌ی که سانسیز اؤلجه آلمه‌ی،
تؤلوبان-تاشمه‌غن بیر یېری قالمه‌ی.

تؤلوب قؤشلرغه قول بسیار-بسیار،
اوکولوب اؤلجه هم خروار-خروار.

بؤلوب بازار لشکرگه فضاسی
که بیر قول بؤلمه‌یین یوز قول بهاسی.

---

[۹۰] بو مثنوي، خېوه خانی الله‌قولی خان‌نینگ ایرانگه قیلگن حربي یوریشی مناسبتی بیلن یازیلگن. بونده اوروش وقتیده‌گی تلان-تاراج و خلق باشیگه توشگن غوغا تصویرلنگن. بو مثنوي آگهي‌نینگ «ریاض‌الدّوله» اثریدن کؤچیریلیب کېلتیریلگن.

٢۶

آو تعریفی

اي که ضمیرینگگه کشاد ایسته‌سنگ،
شادلیغ افزون و زیاد ایسته‌سنگ.

اَیله گهي سَیر و شکار اختیار،
اَیلمه بیر گؤشه‌ده دایم قرار.

سَیر ایشی چون تاپتی قویاشدین ظهور،
جلوه بیله اَیله‌دی ظلمتنی نور.

مکث خضر چشمه‌سی قیلدی عیان،
موندین ایرور ظلمت ارا جاودان.

سَیر ایله مرآتِ کؤنگول صفوَتی،
بلکه بدن صحّتی‌نینگ قوّتی.

خاصه شکار ایتسه کیشی اختیار،
یئتگه‌ی انگه عیش و فرح بیشمار.

۲۷

بختگه خطاب[۹۱]

تخیّل عذاریدین آلیب نقاب،
سخن شاهدین اَیله‌یین بی‌حجاب.

دیین اهل سؤز ایچره مستانه سؤز،
طبیعت پسند و دلیرانه سؤز.

کیل، ای بخت، حجره‌مغه تعظیم ایله،
ادب بیرله و عرض تسلیم ایله.

بؤلوب بنده تون-کون جنابیمده تور،
مژه‌نگ بیرله فرش بساطیم سوپور.

نه درکار ایسه قیل مهیّا آنی،
نه دلخواه ایسه اَیله پیدا آنی.

آلیب جزودانیمنی تمکین ایله،
کیتیر یانیمه رسم و آیین ایله.

قلمدان ساری هم قؤلونگنی اوزات،
بیر ایلکیمگه آنی ادب بیرله بات.

---

[۹۱] بو مثنویده بختگه خطاب بؤلگن، امّا ک. نشریده «قلمگه خطاب» دیب عنوان بیریلگن.

۲۸

ساقیگه خطاب

کیل، ای ساقیِ مجلس‌آرا جمال،
طرب‌گستر بزم اهل مقال.

سؤزونگ باده‌سی نشئه‌بخش حیات،
یوزونگ کؤزگوسی جلوه‌آرای ذات.

جمالینگ کیلیب زینت انجمن،
وصالینگ فرحبخش اهل سخن.

قدینگ فکریدور سرو بؤستان دل،
لبینگ ذکریدور شکّرستان دل.

زلال لبینگ آب حیوان کیلیب،
کؤزونگ قاصدی کفر ایمان کیلیب.

جهان و جهان اهلی محبوبیسن،
مسلمان و کفر اهلی مطلوبیسن.

جبینینگ مهِ آسمانِ نشاط،
عذارینگ گل گلشن انبساط.

کمین بنده‌دور سرو رفتارینگه،
حزین قول ابرور لاله رخسارینگه.

اپرورسن سراپا لطافت ارا،
صراحی کپی غرق موج صفا.

قیامینگده اظهار جان نشئه‌سی،
خرامینگده روح و روان نشئه‌سی.

لبینگ جام ینگلیغ تبسّم‌نما،
سؤزونگ می کپی جانغه راحتفزا.

تمنّای وصلینگ قیلیب هر زمان،
یپتر اشتیاقینگده آغزیمغه جان.

عنایت رسومینی آغاز قیل،
کرمنی کؤپ و نازنی آز قیل.

یوروش ایله بیر لحظه بزمیم ارا،
قدومینگدین اپت آنی جنّت‌سرا.

وفا دأبینی انتظام اَیله‌گیل،
کیریب کلبم ایچره مقام اَیله‌گیل.

قویاش ینگلیغ اپت مسکنیم غرقِ نور،
یپتور کؤنگلومه انبساط و سرور.

جمالینگنی شمع شبستانیم اپت،
مقالینگنی لذّتده چون[۹۲] جانیم اپت.

[۹۲] ک. نشری شو یپریده، بیتّه بیر-بوغینلی سؤز توشیب قالگن و او سوز «چون» بؤلسه کپره‌ک دپب اؤیله‌یمیز.

گهي ناز بیرله تکلّم قیلیب،
گهي شیوه بیرله تبسّم قیلب،

یوزونگدین اپتیب گاه رفع نقاب،
بؤلوب جلوه‌گر اؤیله کیم آفتاب.

آل ایلکینگگه بیر جام گردون‌مثال
که قیلسون سومورگننی مست مقال.

بؤلوب نشئه‌سی جانغه راحتفزای،
صفاسی کؤنگولدین کدورت‌زدای.

کپلیب لون ارا مهر رخشان کپی،
ولي حدّتی برق سؤزان کپی.

اگر جرعه‌سی بپرسه هر کیمگه دست،
انینگ کؤنگلین اپتسین معاني‌پرست.

چو بو وصفلیغ جام گلفامنی،
فرح‌گستر طبع ناکامنی.

ادب شرطی بیرله کپتورگیل منگه،
کرم فرطی بیرله کپتورگیل منگه

که ایچگچ بؤیله آنی مست سخن،
دیمان مست کیم پایبست سخن.

تاپیب نشئه معنی مرغوبدین،
بؤله‌ی بهره‌ور گوهر مطلوبدین.

۲۹

قوش آوی

هر دم قیلیبان شکار بیر نوع،
هر لحظه اېتیب شعار بیر نوع.

هر کون بۇلوب اۇزگچه صف‌آرا،
قوش سالماق ایله قیلیب تماشا.

گاهي آلیبان، سالیب ایتالکو،
هر لحظه‌ده بېحساب آهو.

گاهي سالیبان پرنده شهباز،
حددین کۇپ آلیب تزرو ایله قاز.

اوچماق بیله گه هواغه لاچین،
حیرتدین اېتیب اولوسنی ساکن.

گاهي اوچوبان بلند شونقار،
هر دمده آو آلدی نېچه خروار.

گاهي آچیبان قنات تویغون،
آو باشیغه سالدی بس یامان کون.

هریان ینه نېچه صیداندار،
آز سالمه‌دی قوش، آو آلمه‌دی آز.

گاهي توتوب اېل گزنده‌لرنی،
گاهي قاووبان پرنده‌لرنی.

هر لحظه اېدی نشاط بو نوع،
هر دم اېدی انبساط بو نوع.

۳۰

پایگه تعریفی

اپردی باری برق کیبی تپزتک،
قیلغوچی هر لحظه‌ده قطع فلک.

سرعت ارا سبقت اپتیب برقدین،
غربغه بیر دمده باریب شرقدین.

گاه اولوغ آتلر اؤلوب رهنورد،
یپتکوروبان کون یوزیغه تیره گرد.

گاه غؤنان اؤیله سبک‌خیز اؤلوب،
سرعت ارا صاعقه‌دین تپز اؤلوب.

گرم رواندپک بؤلوبان گاه تای،
توپناق برقین قیلیبان چرخسای.

گردی توتوبان باری عالم یوزین،
قیلدی نهان نَیّر اعظم یوزین.

گرد ارا آتلر بؤلوبان جلوه‌گر،
چیققه‌ی انینگدپک که قؤشوندین شرر.

برق کیبی برچه‌سی سرعت قیلیب،
بعضی قالیب، بعضیسی سبقت قیلیب.

اؤیله نظر آلّیدین اَیلب گذر،
کیم گذرین انگلمه‌ی اصلا نظر.

اهل جهان باشدین آیاق ییغنالیب،
برچه تماشا بیله کامین آلیب.

۳۱

اؤرمانده آو

عجب بیشه که یؤق حدّ و کرانی،
سباع و جانورلرنینگ مکانی.

شجرلر انده باش چیکمیش سماغه،
باریب هم ریشه‌سی تحت‌الثراغه.

قلینلیغدین بؤلوب بیر-بیرگه محکم،
اراسیدین اؤته آلمس صبا هم.

ولې بعضی یېری میدان اوسع،
همول میدان سراسر کشت و مزرع.

مُعیّن بعضی یېرده مرغزاری،
کؤنگوللرده هواسی خارخاری.

شکار اصنافی انده بېشماره،
قالور حیران کیشی قیلغچ نظاره.

۳۲

منزل اوزاق[۹۳]

پشّه کیم و فیل یوکی طاقتی،
ذرّه کیم و مهر منیر الفتی.

شمعغه پروانه اؤزین، ببگمان،
انگله که یئتکورمک و کویمک همان.

توشتی عجب آلّیمه یؤل بس ییراق،
مرحله نایاب و منازل اوزاق.

بیم بودور کیم انگه قؤیسم قدم،
راهزن اؤلغه‌ی منگه افواج غم.

[۹۳] بو مثنوي «فردوس‌الاقبال» اثریدن بو دیوانگه کؤچیریلگن. میلادي ۱۸۳۹ -ییل، خیوه خانی الله‌قولی خان آگهي‌گه شیرمحمّد مونس‌نینگ توگه‌مه‌ی قالگن «فردوس‌الاقبال» اثری‌نینگ ادامه‌سینی یازیب توگه‌تیشینی بویوره‌دی. شونده آگهي کمترلیک بیلن اؤزینی «فیل آلدیده پشه، قویاش آلدیده ذرّه» حسابلب، اوشبو مثنوینی یازه‌دی. بو مثنویده آگهي‌نینگ مونسگه بؤلگن چوقور حرمت و محبتی کؤرینیب تورگن.

۳۳

وبا آفتی[۹٤]

کون ایسیغ اپردی دغی وقت تموز،
تابش خورشید اپدی آفاق‌سؤز.

هر طرفدین جانگداز اپسیب سموم،
سوو قیلیب تاش بغرینی انداق که موم.

چورکانیب اندین سراسر تاغلر،
دله‌لر بغریده قالدی داغلر.

هر ساری اپستی هوای مختلف،
قیلدی اپل عمرین مَهین و منخسف.

اؤیله کیم مس قیزدی قوم سرتاقدم،
آچتی یوز یوز مینگ تومن رنج و الم.

تاپمه‌ی اپل جان بپرسه هم بیر قطره سو،
گر تاپه آلسه اپرور مثل آغو.

[۹٤] میلادي ۱۸۲۸-۲۹ -ییللر، خبوه قؤشینی‌نینگ خراسانگه اویوشتیریلگن یوریشیده وبا (طاعون) کسلی ترقه‌لیب، کؤپ آدملر، او جمله‌دن مشهور شاعر و مؤرخ شیرمحمد مونس وفات اپته‌دی. آگهي بو مثنویده، انه اؤشه وبا آفتی و اونینگ عاقبتینی تصویرله‌گن.

کون حرارتدین بؤلوب آتشفشان،
قوم دغی حرقت ارا اؤتدین نشان.

کیم که اول قوم قطعیغه قؤیسه قدم،
اؤرتنور باشدین آیاق آلغونچه دم.

لاجرم گامین اوروب اهل سپاه،
تارتیبان جان وهمی بیرله اؤتلوغ آه.

بیر طرف زؤر اَیلب ایسیغ شدتی،
جانستان بیر ساری طاعون علّتی.

هر دم اول علّت شداید کؤرگوزه،
تشلهبان اہل اؤزین آتدین قوم اوزه.

اؤتغه توشگن قیل مثللیک تاب اوروب،
جانلرین جان آفرینغه تاپشوروب.

یاتیب و قالیب منازلده قطار،
بیر-بیریگه اَیلهبان جانین نثار.

کیمده کیم بار اہرسه صحّتدین اثر،
خستهلر حالیغه بؤلوب چارهگر.

میندوروب مرکبغه، اؤزنی چاغلهبان،
ایپ بیلن هر ساری محکم باغلهبان.

جانلری باریچه یؤل عزم اَیلهبان،
عزم قیلماق رسمینی جزم اَیلهبان.

۳۴

تۇقّه‌ی‌ده آو

وسعتده فضاسیدور جهاندېک،
نزهت ارا روضهٔ جناندېک.

گردونغه درختلر چېکیب باش،
یېل کیرمه‌گودېک حجیم و چیرماش.

بعضی یېریدور وسیع هامون،
هم مزرعه انده حددین افزون.

انواع شکار بېشماره،
حیران اۇلوب اَیله‌گن نظاره.

درّاج و تزرو و کبک و هم قاز،
کۇپ نېچه دېسم هنوز اېرور آز.

چابک قولان و سېمیز تاووشقان،
اول بیشه ارا عدددین آشقان.

صورت ارا برچه‌سی اېرور خۇب،
بیری-بیریدین کۇنگولگه مرغوب.

۳۵

باغ تعریفیده[۹۵]

بۇلوب اول ایکّی باغ جنّت‌هوا،
ارم بۇستانیدیک خوش و مصفّا.

سووی جانفزالیقده کوثر کیبی،
بۇلوب خاکی خوشبۇی عنبر کیبی.

مسیحا دمیدیک هواسی کیلیب،
جنان صحنی ینگلیغ فضاسی کیلیب.

یوز الوان بیله آچیلیب گللری،
توشوب گللری اوزره سنبللری.

پیشیب میوه‌لر نیچه الوان بۇلوب،
تماشاسیده عقل حیران بۇلوب.

بۇلوب هر بیری‌نینگ عیان شیره‌سی،
حلاوتده انداق که جان شیره‌سی.

الر ایچره کیرگن کیشی بیر نفس،
ارم باغی سَیرینی قیلمس هوس.

الر وصفیده نیچه سورسم قلم،
مینگیدین بیرین آیله‌ی آلمان رقم.

---

[۹۵] بو مثنوي، میلادي ۱۸۵۶-۵۷ -ییللرده یازیلگن. بونده آگهي، خوارزمده‌گی انگاریک و گندم‌کان قیشلاغلریده بۇلگن گۇزل باغلرنی تعریفله‌گن.

۳۶

شعري مدخل[۹۶]

اي چرخ، منگه بو لحظه يار اۏل،
كېل، خذمتيم اوزره استوار اۏل.

اخلاص ايله اېشيگيم سوپورغيل،
تعظيم ايله بنده‌وار تورغيل.

حجره‌مغه يېتور صفا و تزئين،
انداق كه نگارخانۀ چين.

گنجينۀ صدق اېشيگينی آچ،
عزّت گهرين باشيم اوزه ساچ.

[۹۶] ميلادي ۱۸۴۵-۴۶ -ييللری، آگهي «زبدةالتّواريخ» اثرينی يازگن. بو اثرنی باشلشدن ايلگری، او اوشبو شعري مدخل (كيريش)نی يازه‌دی و كېين ايشگه توشه‌دی.

هر کامنی آیله‌سم تقاضا،
آنی نظریمده آیله پیدا.

عالي قیلیبان منگه محلنی،
تعظیمیمه پست قیل زحلنی.

مدحیم بیله مشتریغه آچ تیل،
منبر انگه آستانیم اپتگیل.

مرّیخنی قیل قاپومده دربان،
تؤکسون خُصماغه تیغ ایله قان.

منزل قویاشینگ یانیمده توتسون،
نوری بیله مسکنیم یاروتسون.

زهره‌نگ قیلیبان قاشیمغه آهنگ،
وقتیمنی خوش آیله‌سون چلیب چنگ.

یانیمده عطاردینگ همیشه،
قیلسین قلمیم یؤنرنی پیشه.

آلّیمده آی آیله‌بان بیلین رُست،
خذمتغه اؤزینی آیله‌سین چُست.

توتسون منگه، ایستب التفاتیم،
تعظیم ایله قاغذ و دواتیم.

تا مین آلیب ایلکیمه قلمنی،
شهنامه ساری سوره‌ی رقمنی.

۳۷

هزار اسپ توصیفی

عجب، کؤرکیم جهان ایچره جهان اول،
جهان دېمه‌ی که عینِ آسمان اول.

طنابی هیئتیدین کهکشانی،
درخشان میخلر انجم نشانی.

کېلیب هر یانیده زرّین قبابی،
انینگ تابنده ماه و آفتابی.

آیاقدین باشغه یېتکونچه زنگار،
حواشیسی قیزیل کېلدی شفق‌وار.

ایچیگه نقش اېتیلگن یوز مینگ الوان،
اېرور انداق که گل فصلی گلستان.

تؤشلگن آستیغه قالین رنگین،
بېریلگن حددین افزون زېب و تزئین.

نظاره قیلغچ آنی، لال اؤلوب عقل،
قالیب حیرت ارا بېحال اؤلوب عقل.

۳۸

چندیر دریاسی‌نینگ توصیفی

عجب دریا که آنینگ یؤق مثالی،
سوویدور چشمهٔ حیوان زلالی.

ایکی یانیدین اپتمیش بیشه اظهار،
صنملر لعل و خطّیدین نمودار.

تزرو اول بیشه‌لر ایچره نمایان،
بؤلوب زیبا صور بیرله خرامان.

قیلیب درّاج ظاهر شکل مرغوب،
کؤرونوب اپل کؤزیگه جان کبی خؤب.

بؤلوبان قهقه‌زن کبک دري هم،
تاووشقان هر قدم جلوه‌گری هم.

اوچوب حدّ و عددسیز صید هر یان،
قیلیب شه قرچیغایی تیز جولان.

تزرو آلیب گهي حدّ و کرانسیز،
گهي صید اَیله‌بان درّاج سانسیز.

شکار اَیلب گهي حدسیز تاووشقان،
گهي کبکِ دري صید اَیلب آسان.

نه یالغوز صید اپتیب پرّنده‌لرنی،
شکار اَیلب باری درّنده‌لرنی.

نِي ینگلیغ جانور کیم کؤردی، آلدی،
قیرانلر وحشی و طیر ایچره سالدی.

۳۹

زمان و فلک حقیده

جهان دلبرې کیم ایشی ناز ایرور،
جفا و وفاسی کۆپ و آز ایرور.

نیچه رنگ ایله جلوه اظهار ایتر،
اولوسنی اۆزیغه گرفتار ایتر.

کۆزی کحلی ایل دود افغانیدین،
یوزی غازه‌سیدور اولوس قانیدین.

ساچیدین اولوس قصدیغه دام ایتر،
فسوندین کۆنگول قوشلرین رام ایتر.

رسوم وفادین مبرّادور اول،
لباس حیادین معرّادور اول.

کیشی کیم بؤلور بهقراری آنینگ،
انگه ظلم قیلماق شعاری آنینگ.

وصالی بیله کیمنی کیم قیلسه شاد،
همول دم آنی آیله‌گه‌ی نامراد.

قچان کیمسه‌گه آشنالیغ قیلور،
اوزاق چهکمه‌ی اندین جدالیغ قیلور.

ستم تیغینی تارتیبان جانیغه،
سالور یوز جفا بیرله هجرانیغه.

جهاننی که قیلدیم بو ینگلیغ صفت،
فلکدین دغی آیته‌یین معرفت

کیم اول رحمسیز طرفه جلّاد ایرور،
ایشی دایما ظلم و بیداد ایرور.

بیلیگه قؤشب کهکشاندین کمر،
بؤلوب هیئتی شو ایله جلوه‌گر.

ایرور ایلکیده یاسی قوس قزح
که تا صید قیلغه‌ی شکار فرح.

هلالیدین ایلکیده برّندهٔ تیغ،
شهابیدین اؤقلر آتیب بیدریغ.

قیلیب آدم اهلین اسیر و قتیل،
کېسیب باشینی، قانین آیلب سبیل.

شفق قیلمه ذیلیده آنینگ گمان،
قتیل اۏلغن اېل قانیدیندور نشان.

جهان اهلی ایچره صغار و کبار،
گدا یا که سلطان والاتبار.

زبونی انینگ بۏلمه‌یین قالمه‌غه‌ی،
جفاسیغه چاره تاپه آلمه‌غه‌ی.

جهان و فلک شکوه‌سین گر دېدیم،
نې تانگ کیم الردین المناک اېدیم.

یېتیب نشتر کینلری جانیمه،
سبب اېردیلر آه و افغانیمه.

نه مېن کیم قیلیب آفرینشغه کین،
خصوصا قیلیب اهل دانشغه کین.

جهان ایچره گر یخشیدور یا یامان،
الر ظلمیدین قالمه‌غوسی امان.

گروهې کیم اهل سلف اېردیلر،
نجابت دُریغه صدف اېردیلر.

باریسیغه آیلب ستملر عیان،
بارین قیلدیلر توفراق ایچره نهان.

۴۰

نصیحت[۹۷]

ایا خسرو معدلت‌دستگاه،
نجابت سپهریده رخشنده ماه.

شهنشاهلیق اؤلسون مبارک سنگه،
مددکار تنگری تبارک سنگه.

بؤلوب لطف حق دایما ناصرینگ،
ملول اؤلمسون بیر نفس خاطرینگ.

ضمیرینگنی، صبر آیله‌بان، شاد توت،
باری کلفت و غمدین آزاد توت.

اتا سؤگیدین بؤلمه اندوهگین،
کؤنگولنی بو غم بیرله قیلمه حزین.

اگرچه بو غم اوسرو دشواردور،
ولې چبککه‌لی بنده ناچاردور.

[۹۷] ک. نشریده بو مثنوي ژانریده یازیلگن شعرگه «قصیدهٔ نصیحت» دیب عنوان بیریلگن. باشقه ایریم منبعلرده هم شو عنوانده یادلنگن.

قیلیب صبر بیرله سکون آشکار،
باری حالده شکر قیل اختیار.

اېشیت بو حزین بنده‌دین معرفت
که دېگوم نېچه منفعتلیغ نُکت.

جهان ایچره خلق اَیله‌دی شاهلر،
قوي قدرت و صاحب جاه‌لر.

قیلیب بعضی عدل و کرم آشکار،
ولې بعضی ظلم و ستم اختیار.

یېتیب بعضیدین اېلگه راحت بسې،
ولې بعضیدین رنج و محنت بسې.

بۏلوب بعضی تحسین و رحمتغه دوچ،
ولې بعضی نفرین و لعنتغه دوچ.

قیلیب سلطنت برچه اۏز کامیچه،
سوروب حکمینی کۏنگلی آرامیچه.

اگر یخشی اېردی و گر خود یامان،
یېر آستیده بۏلدی باریسی نهان.

نه قالدی الرنینگ بیریدین اثر،
نه بۏلدی بیری‌نینگ ایشیدین خبر.

باریسی کۏروب چرخ دوندین ستم،
عدم ساری ناچار قۏیدی قدم.

بودور دایما چرخ ظالم ایشی
که ظلمیدین اصلا قوتولمس کیشی.

قنی اول ایناق محمّدامین
که خبوه ارا ایردی مسندنشین.

قنی میر عادل عوض‌بیگ ایناق
که لطف و عطا ایردی باشدین آیاق.

قنی خان عالي‌مکان ایلتوزر
که باشیغه قوْیمیش ایدی تاج زر.

قنی شاه عالم محمدرحیم
که افلاکغه قهریدین ایردی بیم.

قیان باردی الله‌قولی پادشاه
که آچمیش ایدی ملک تارتیب سپاه.

قنی دهر شاهی محمدامین
که آفاق انگه ایردی زیر نگین.

قنی کعبه و قبله‌گاهینگ سینینگ
که ایردی شفیق و پناهینگ سینینگ.

ایدی قهریدین مضطرب آسمان،
کف جودیدین منفعل بحر و کان.

آلور چاغده ایلکیگه تیغ و تبر،
ایدی عاجز اوْتروسیده شیر نر.

انی هم قیلیب عاجز و ناتوان،
عدم کشوری ساری قیلدی روان.

کیشی شاه بوْلسون و یا خود گدا،
قوتولماق فلک ظلمیدین یوْق انگا.

فلک زالی اوسرو جفاکار ایرور،
فسونساز و مکّار و غدّار ایرور.

یوزیده یؤق اصلا حیادین اثر،
کؤزیده یؤق اصلا وفادین خبر.

حیاسیزدین اصلا وفا ایستمه،
وفاسیزدین اصلا حیا ایستمه.

اولوسغه یئتورمک ستمدور فنی،
ایرورلر زبونی فقیر و غنی.

بیراو گر مرادین تاپیب بؤلسه شاد،
مرادی انینگ آیله‌مک نامراد.

بیراوگه مقام اؤلسه گر اوج بخت،
انینگ قصدی اورماق انی یئرگه سخت.

بیراو تاپسه پُر جامدین کامینی،
ستم تاشیدین سیندورور جامینی.

بیراو نؤش اقبالدین تاپسه بهر،
بهرور جام ادباردین انگه زهر.

بیراوده اگر کؤرسه سور و سرور،
قیلور آنی ماتم ارا ناصبور.

مع القصه، عالمده یخشی-یامان،
جفاسیدین آنینگ قوتولمس امان.

مگر اول کیشی اندین ایمن دورور
که دَیر فنا ایچره ساکن دورور.

توتوب تېنگ جهان بود و نابودینی،
زیان بیرله فرق آیله‌مس سودینی.

بوگون، پادشاها، سنگه سلطنت،
بېریبتور خدا کؤرگوزوب مرحمت.

اگرچه بو ایش بس آغیر یوک دورور،
غم و محنتی نېچه تورلوک دورور.

اؤزونگنی بویوک چېککه‌لی چاغله‌غیل،
کمر بېلگه همّت بیلن باغله‌غیل.

بو ایشده اؤزونگ سالمه، مردانه بؤل،
جلادت‌شعار و دلیرانه بؤل.

بو ایش‌نینگ کمالیغه طالب اېسنگ،
انینگ باعثی نې اېکندور دېسنگ.

تاپر سلطنت نېچه ایشدین کمال،
دېگه‌ی بیر-بیر آنی بو آشفته‌حال،

که همّت بیریدور، شجاعت بیری،
عدالت بیریدور، سیاست بیری.

جلادت بیری، بیری غیرت دورور،
سخاوت بیری، بیری عفّت دورور.

بیری حلم کېلدی، بیریسی حیا،
بیری وعده‌غه آیله‌مکلیک وفا.

فتوّت بیری، صاف نیت بیری،
مروّت بیری و حمیّت بیری.

بیریدور وقوف اؤغریلر حالیدین،
الر ایلکینی کیسمک اہل مالیدین.

بیری کیلدی بؤلماق رعیّت‌نواز،
مساکین و مظلوملره چاره‌ساز.

بیری تربیت بیرله قیلماق عظیم
الرنی که دور نیکخواه قدیم.

بیریسی سپه کؤنگلین آلماق دورور،
کرم دامی بؤینیگه سالماق دورور.

بولردین یہتر سلطنتغه نظام،
بولرسیز اول ایش هیچ تاپمس تمام.

ینه نیچه ایش سلطنتغه زوال
یہتورگوسی، سورگوم الردین مقال

که غفلت بیری کیلدی، شرکت بیری،
کهولت بیری و کسالت بیری.

بیری جهل صهباسیدین مستلیک،
بیری دام شهوتغه پابستلیک.

بیری فسق و بدعتغه بیرمک رضا،
بیری جبر و ظلم اَیله‌مک اقتضا.

بیری اَیله‌بان میل امساک مال،
سپاه اهلینی توتماق آشفته‌حال.

بیری کیلدی اِدمان عیش و طرب،
بیری کیلدی اِتیان لهو و لعب.

بیری ملکدین بیخبرلیق دورور
که شهلرغه بو ایش خطرلیق دورور.

بیری عزّت اهلینی خوار اَیله‌مک،
اولوس ایچره بیاعتبار اَیله‌مک.

بیری قیلماق اَوباشغه تربیت،
بیریب منصب ایتمک انگه تقویت.

بیری قرب حسّاد و غمّاز ایرور
که قربی الزنینگ ضررلر بیرور.

بو سؤزلرنی کیم مبن بیان اَیله‌دیم،
نیچه بیت بیرله عیان اَیله‌دیم.

بولرغه قیو شه که قیلسه عمل،
انینگ ملکیگه ییتمس اصلا خلل.

حکومت بناسی بؤلوب استوار،
انینگ خاندانیده توتغه‌ی قرار.

فقیرینگ که عاجز ایرورمن بسي،
تنیم ناتواندور نیچوک کیم خسی.

*۹۸

۴۱

نیّتی توز پادشاه

شهې کیم بؤلسه آنینگ نیّتی توز،
قیان یوز اورسه دولت کؤرگوزور یوز.

توگّل بیرله هر یان کیم سورر آت،
بؤلور معدوم آفات و بلیّات.

تیکنزار ایچره گر بؤلسه خرامان،
قدومی یمنیدین بؤلغه‌ی گلستان.

سوو ایستب گر توجّه قیلسه اظهار،
اؤت ایچره بؤلغوسی دریا پدیدار.

اگر اؤت کؤنگلیگه بؤلسه تمنّا،
بؤلور اول لحظه آتش‌پاش دریا.

اگر هر ساریغه کؤرگوزسه نهضت،
بؤلور بارغن یېری گلزار جنّت.

وگر هر ملک ساری چېکسه لشکر،
بؤلور، البتّه، منصور و مظفّر.

---

[۹۸] ۴۱- ساندن باشلب قوییده‌گی برچه مثنویلر، قطعه‌لر قطاریدن چیقریلیب، مثنویلر قطاریگه یېرلشتیریلدی.

۴۲

قحطچیلیک ظهوری حقیده[۹۹]

اول اہل ایچره قحط اہتتی انداق ظهور
که جانلر بدنلردین اؤلدی نفور.

سمان رنگیدہک سرغه‌یيب یوزلری،
کؤکردی غم ماشیدہک کؤزلری.

بؤلوب برچه بوغدای کیبی سینه‌چاک،
قیلیب اؤزنی نان حسرتیدین هلاک.

کہچه کؤرسه آی شکلینی ناگهان،
اوزاتور ایلیک آیله‌بان نان گمان.

یہتیب آچلیغی حدّ و غایتغچه
که یہب هر نه تاپسه اؤت ایلدیزگچه.
*[۱۰۰]

[۹۹] بو مثنوي، میلادي ۱۸۵۶-۵۷ -ییللر، خوارزمده یوز بہرگن قحطچیلیک و آچرچیلیک مناسبتی بیلن یازیلگن.

[۱۰۰] ک. نشریده، یوقاریگی بہش بیت بیر قطعه و قوییده‌گی بہش بیت ینه بیر ایری قطعه حسابله‌نیب، قطعه‌لر قطاریگه یہرلشتیریلگن، بیراق بیرینچیده بو شعر قطعه اہمس، مثنوي ژانرده یازیلگن؛ ایکینچیده اہسه، بیزنینگ فکریمیزچه، قوییده‌گی بیتلر هم یوقاریده‌گی بیتلرنینگ دوامی بؤلیشی کہره‌ک.

بؤلوب فاش الر ایچره قحط و غلا،
همه بؤلدیلر جوعغه مبتلا.

قیلیب کؤزلرین تیره نان فرقتی،
سالیب تنلری ایچره جان فرقتی.

آچیب ظلم اہلی پنجۂ اقتدار،
آلیب خلق‌نینگ ایلکیدین اختیار.

یېبان برچه اموالینی تؤیمه‌یین،
آلیب نقد و اسبابینی قؤیمه‌یین.

خلایق همه اَیریلیب مالیدین،
دېمه‌ی مالیدین اهل و اطفالیدین.

۴۳

غافل سپاهی عاقبتی

سپاهی که یوز اورسه غفلت انگه،
یېتیب هر طرف خیل آفت انگه.

عدو ایلکیگه مبتلا بؤلغوسی،
باری مال و باشدین جدا بؤلغوسی.

بسا خیل دشمن‌کُشِ زؤردست،
تاپیب غفلت ایله عدودین شکست.

بسا لشکر عاجز و حزمدار
چیقاریبتورور زؤرلردین دمار.

۴۴

حزم اهمیتی سپاهی اوچون

سپاهی که بار ایرسه بی‌احتیاط،
تاپر آبرؤ اوجیدین انحطاط.

گروهی که حزم اؤلسه آنینگ فنی،
تاپه آلمه‌غه‌ی دست انگه دشمنی.

بسا حزمسیز لشکر زؤردست
که تاپمیش‌دورور آز عدودین شکست.

بسا احتیاط‌آشنا آز گروه
که قیلمیش کؤپ اعدانی جاندین ستوه.

۴۵

بیوفا حقیده

اعتماد ایتمه بیوفا سؤزیگه،
دؤستلیغ بیرله باقمه‌غیل یوزیگه.

شوم ایرور هیئتی و دیداری،
میل کؤرگوزمه‌گیل انینگ ساری.

کیم که مشقیمگه[۱۰۱] نظر قیلغه‌ی،
اورسه هر ایشگه قؤل ضرر قیلغه‌ی.

---

[۱۰۱] بو سؤزنی یازیشده کاتب یا تایپیست تامانیدن خطا یوز بیرگنگه اؤخشه‌یدی. منظوری بیلینمه‌دی.

۴۶

یمانلیغ‌پیشه عاقبتی

کیمسه کیم بؤلغه‌ی یامانلیغ پیشه‌سی،
خون ناحق آیله‌مک اندیشه‌سی.

بؤلسه قصدی ملک ویران آیله‌مک،
حالینی اہل‌نینگ پریشان آیله‌مک.

بؤلوبان اؤز فعلی باشیغه بلا،
ایکّی عالم ایچره بؤلغه‌ی یوزقرا.

تنگری قهریغه بؤلوب آخر دچار،
اؤلگوسی ایتلر مثللیک خوار و زار.

عبرت اؤلغه‌ی حالی آدم اهلیغه،
دیمه‌یین آدم که عالم اهلیغه.
***

کییکلر همول دشت ارا سریسر،
بؤلوب صورتِ خؤب ایله جلوه‌گر.

اوزاقدین اولوسغه نمایان اؤلوب،
تماشاسیده خلق حیران اؤلوب.

آتلری پالچیق اوستیده یاتیب،
اؤزلری سریسر سووغه باتیب.

گه یاتر اہردی، گه تورلر اہدی،
کؤرگولیک نِی اہسه کؤررلر اہدی.
***

چونکه بو نسخه‌غه ایلیک اوردوم،
ابتدا قیلغه‌لی قلم سوردوم.

آت قۏیر وقتده دېدیم آنی:
«جامع‌الواقعات سلطاني».[١٠٢]
***

چو قالدینگ ایش قیلور وقتیده غافل،
پشیمانلیغ بیله اېمدی نه حاصل.

چو غرق اۏلدونگ محیط بېکرانغه،
نجاتینگ یۏق یوز اورسنگ هر قیانغه.
***

اظهار اېتیبان هوا شرارت،
فاش اَیله‌دی اول قدر حرارت،

کیم یاندی اولوس تنیده جانی،
هم کویدی اۏتیندېک استخوانی.

جانلرغه سالیب سوو حسرتی اۏت،
تنلرغه قویاش حرارتی اۏت.

اېل هر ساری اۏتلوغ آه تارتیب،
اول آه فلک یوزین قرارتیب.

ایش اۏیله اولوسغه صعب توشتی،
کیم جانلری آغزیغه یېتوشتی.
***

[١٠٢] بو ایکّی بیت آگهي‌نینگ «جامع‌الواقعات سلطاني» اثریدن آلینگن.

قویاش چهره‌سین هر قچان کیم آچر،
همه شب‌پرک خیلی اندین قاچر.

اېرور گل ایسی گرچه زیب دماغ،
ولېکن جُعل ایستر اندین قیراغ.

پسندیده‌دور گرچه مشعلغه نور،
ولې دود اېرور دایم اندین نفور.
***

اگر مهمان سنگه بۏلسه میسّر،
انگه جانینگ اویین جای اېت مقرّر.

چو مهمان دۏستینگدور، خواه دشمن،
آچوق یوزلوکنی و عزّتنی قیل فن.
***

فضاسی صحنی جنّتدېک دلارا،
بناسی رفعت ایچره چرخ‌فرسا.

بۏلوب کاشی انگه برچه حواشی،
انگه بۏلوب حواشی برچه کاشی.

مزیّن چرخدېک رنگین رواق،
ملوّن مهردېک رخشنده طاق.

بۏلوب هر حجره‌سی کنجینۀ علم،
مصفّالیق بیله آیینۀ علم.

فضاسیغه مفوّض خوشهوالیق،
هواسیغه مسلّم جانفزالیق.
***

کیشی نیچه عمارت قیلسه بنیاد،
و یا خود حددین افزون قۆیسه اولاد.

توتوب بۆلمس بیریسیدین بقا کۆز،
قالور باقی جهان ایچره مگر سۆز.
***

خوشا، اول که دشمن بۆلوب زیردست،
عدم محبسیده ایسه پایبست.

یئتیب اندین احبابغه انبساط،
کۆنگوللر خواطرسیز آیلر نشاط.

باری شورش و فتنه ساکن بۆلور،
خلایق خواطردین ایمن بۆلور.
***

گهي کیم یوز قۆیوب باشیمغه قیغو،
کۆرونوب کۆزومه عالم قرانغو.

بۆلوب غم خیلی گاهي قاصد جان،
ییقیلیب باشیمه گردون گردان.

آچیب گاهي حوادث ایلکی پنجه،
قیلیب کۆنگلوم‌نینگ اجزاسینی رنجه.

بۆلوب دلخسته و طبعیم پریشان،
فغانلر آیلر ایردیم، لیک پنهان.
***

توتوب اؤز مرادی بیله گؤشه‌سین،
ریاضتدین انجام اٸتیب تؤشه‌سین.

دعانگ آیله‌مککه فراغت بیله،
مدام آیله‌سون انس خلوت بیله.
***

گر شهر فناغه بیری کٸتتی،
شهلیغ ینه بیریسیغه یٸتتی.

عدل اٸتسه بیری، قیلیب بیری جور،
هر بیریگه اؤزگچه اٸدی طور.

تا تاپتی وجود برچه عالم،
عالم ارا کٸلدی خیل آدم.
***

الا اي بو قصر ایچره قیلغن مکان،[۱۰۳]
بو منزلنی فهم اٸتمه‌گیل جاودان.

وفاسیزدورور دهر اقبالی، بیل،
بقاسیز دورور ملک ایله مالی، بیل.

کؤنگول قؤیمه‌غیل ملک بنیادیغه،
یٸت، البتّه، مظلوملر دادیغه.
***

خنجر اوکولوب حساب و سانسیز،
یٸتگچ توشوروب کیشینی جانسیز.
***

[۱۰۳] بو اوچ بیت، آگهي حقیده‌گی بیر ویدیوي منبعدن قؤلگه کٸلدی.

کیشیگه همراه اؤلسه مرد چالاک،
انگه یؤل آفتیدین یؤقتورور باک.
***

قیش شدتی‌نینگ رنجیدین بؤلور اولاغلر ناتوان،
برچه چیریک اهلی بؤلور هم عاجز و هم خسته جان.
***

شعرهای فارسی

غزل‌ها

۱

ای زبانم کرده دربر چون نگین نام ترا،
شد دلم آیینه‌دار روی گلفام ترا.

کرده‌ام در راه تو این جسم خاکی را غبار،
تا بود روزی که بوسم نقش اَقدام ترا.

عمرها شد در میان جان گرفتم چون الف
در فراقت فکر قدّ سرو و اندام ترا.

کی شود، یا رب، که در بزم وصالت می‌رسم،
تابکی تسکین دهم دل را به‌پیغام ترا.

خلق از خوان نوالت جمله نعمت‌پرور است،
نیست موری کو نشد محظوظ انعام ترا.

هیچ کس از نشئهٔ احسان تو مخمور نیست،
جملهٔ اهل جهان مست می جام ترا.

دانهٔ اشکت بیفشان، آگهی، شام و سحر،
تا که مرغ التفاتش می‌شود رام ترا.

۲

زهی از حسنت اهل حسن را زیباجمالی‌ها،
ز عشقت عاشقان را پایهٔ صاحب‌کمالی‌ها.

به‌ذوق شهد وصف لعل گویای روانبخشت،
زبانها همچو طوطی یافته شیرین‌مقالی‌ها.

به صد تدقیق نتوان بست مضمون دهانت را،
گسسته طبعها سررشتهٔ نازکخیالی‌ها.

شده زنجیر گیسوی پریشان‌تار مشکینت،
دل دیوانگان را باعث آشفته‌حالی‌ها.

به‌درد داغ هجرانت کسی کو مبتلا گردد،
دوایش نیست جز شام و سحر دلسوز نالی‌ها.

چشد یک جرعه مخموری اگر از بادهٔ وصلت،
به مستی تا قیامت می‌کند عشرت‌سگالی‌ها.

رموز آشنایی با سخن روشن نمی‌گردد،
مگر در شرح او گردد زبانها گنگ و لالی‌ها.

مکن تحقیر رندان، زاهدا، کز طاعت ناقص
به درگاه الهی خوشتر آید لاابالی‌ها.

هوای گلشن حمدت کند گر آگهي هر گاه،
به چشم طبع او بنما گل مضمون عالی‌ها.

۳

مددگاری نموده اختر بختم مرا امشب،
منوّر گشت چشمم از رخ آن مهلقا امشب.

به مردنها رسیده بودم از درد فراق او،
به نوش آمدن بخشید دردم را دوا امشب.

به راحتها مبدّل گشت آزار جفاهایش،
چو آمد آن ستمگر کرده اظهار وفا امشب.

شب و روز آرزویم بود بوس لعل نوشینش،
بحمدالله که حاصل شد مرا این مدّعا امشب.

در این محفل که می‌خوران همیشه سرخوش کامند،
شده از نشئهٔ جام طرب کامم روا امشب.

مرا، ای خضر، ره ننما به سوی آب حیوانت،
که نوش لعل دلدارم بس است آب بقا امشب.

شب و روز، آگهی، از شکر این نعمت مشو غافل
که کامت کرد شیرین از می لطفش خدا امشب.

۴

ای دل، ز چرخ کام تمنّا مکن عبث،
از تشنه‌کام آب تقاضا مکن عبث.

گر عاقلی بساز به درد گرسنگی،
سیری هوس ز نعمت دنیا مکن عبث.

از رنگ و بوی و حسن و وفا عاری است و بس،
گلهای این حدیقه تماشا مکن عبث.

مرغ هوای قدسی و عالم خرابه است،
آنرا چو جغد مسکن و مأوا مکن عبث.

جز درد نیست آرزوی جاه بر سرت،
درد سری برای تو پیدا مکن عبث.

کن التجا ز اهل کرم جمله کام را،
امّا ز هر خسیس تولّا مکن عبث.

گنجی خفی‌ست در دل ویرانه راز فقر،
این گنج را به هیچ کس افشا مکن عبث.

زاهد، تو کیستی و می جام عشق کیست،
خود را به دَیر آمده رُسوا مکن عبث.

در کنج عزلت، آگهی، دایم مقیم باش،
رغبت به سَیر باغ مصفّا مکن عبث.

۵

بیا در کلبه‌ام، ای مغبچه، هنگام عید آمد
که از پیر مغان با مَی کشی بر من نوید آمد.

به رویم بسته بود ابواب عشرتها رخت بنما
که بر قفل طرب از دیدن رویت کلید آمد.

به وصل آرام ده یک دم که از باد خزان هجر،
تن زار و ضعیفم مضطرب چون برگ بید آمد.

فغانم از فلک بگذشت در شام غمت، ای ماه،
به گوش مرحمت اکنون ترا وقت شنید آمد.

ترحّم‌ها نموده از می وصلت بده کامم
که چون کیفیّت حالم ترا این دم پدید آمد.

مگردان از حضورت بی‌حصول مدّعا امشب
که نقد التفاتت آگهی کرده امید آمد.

۶

عزم سَیر باغ کن، ای گلعذار، آمد بهار،
کرده صد فیض طراوت آشکار، آمد بهار.

باغ‌ها را داده زینت، دشتها را داده فیض،
تا کند آفاق را جنّت‌شعار، آمد بهار.

زندگی بخشیده از فیض وفا اموات را،
کرده عیسی را ز معجز شرمسار، آمد بهار.

کن تماشا کز کف دریا نشان ابرها،
بر سر باغ و چمن گوهرنثار آمد بهار.

جام‌های لاله و گل را ز شبنم هر طرف،
کرده سرشار شراب خوشگوار، آمد بهار.

از خزان هجر مخموران عشرت را ز دل،
بهر دفع غصّه و رنج خمار آمد بهار.

مگذران بیهوده این هنگام را، آگاه باش،
پیش از این در دهر بیحد و شمار آمد بهار.

دل مبند ایّام عشرت را که در گلزار دهر،
وحشی و کم‌فرصت و بی‌اعتبار آمد بهار.

سَیر کن با آگهی همراه در باغ و چمن،
وقت گلگشت گلستان، ای نگار، آمد بهار.

۷

به جان کوشش کن، ای دل، در قبول حکم و فرمانش،
ولی هرگز مزن دم از شکست عهد و پیمانش.

حصول کام دیگر آرزو کردن ز تو حد نیست،
ترا یک نکتهٔ شیرین بس است از لعل خندانش.

چو نوش لعل نوشینش نصیبی نیست نوشیدن،
بنوش و دم مزن هر لحظه زهر چشم فتّانش.

اگر خواهی به‌زخم جان افگارت رسد مرهم،
هدف کن سینهٔ صافت به شست تیر مژگانش.

تو در ظلمات هجران تشنگی‌ها را قناعت کن
که در وصلش نصیب دیگران است آب حیوانش.

جفا و جور و بیدادش کشیدن را مهیّا شو،
ولی از دل برون کن آرزوی لطف و احسانش.

اگر رسم تغافل اینچنین است آن پریوش را،
نگه کردن به چشم لطف بر حالت چه امکانش.

چو واقف شد رقیب از صحبت آن شوخ، بیرون آ
که دوزخ به ز آن جنّت که باشد خوف شیطانش.

بلند است آن قدر معراج استغنای آن دلبر،
که حالت آگهی معلوم نتواند جز افغانش.

مخمّس

۱

تن از خم زلفش سر و پا چین و شکن شد،
سر از غم چشمش وطن درد و محن شد،
عقل ابروی وی دیده و رسوای زمن شد،
دل باز خیال رخ او کرد و چمن شد.
جان نیز عقیق لب او دید و یمن شد.

چون مشک شده عطرفشان عنبر زلفش،
بوده شکن و پیچ همه زیور زلفش،
افزون هم از آن خواسته زیب و فر زلفش،
بکشاد چو مشّاطه گره از سر زلفش،
بر گردن شوق من دیوانه رسن شد.

آنگاه که با ناز و ادا آن بت گلرو،
انداخت پریشان به رخش سنبل گیسو،
اشعار به گیسوش بگفتم همه چون مو،
از سنبل مویش همه شعرم شده خوشبو،
هر مصرع رنگین چو گلستان ختن شد.

دست طلب از دامن وصلش شده کوتاه،
در هجر کشیدم همه شب نالهٔ جانکاه،
کرده به من غمزده رحم عاقبت آن ماه،
از راه تلطّف به سرم آمده ناگاه،
چون روح روان داخل افسرده بدن شد.

بنشسته مقابل به من بیدل و شیدا،
نوشید به صد لطف و ادا ساغر صهبا،
گردیده مرا حاصل از او کام و تمنّا،
خرّم چه عجب امشب از این دولت عظما،
آن گنج وفا کرده کرم مایل من شد.

از پرده برون کرده چو رخسارهٔ انور،
بکشاده سراسر گره زلف معنبر،
جا کلبهٔ من ساخته همچون مه خاور،
شمع رخ او چون شب من کرد منوّر،
جان پردهٔ فانوس شد و چشم لگن شد.

از فیض رخش گشت دلم مأمن فردوس،
وز گوهر نطقش شده جان مخزن فردوس،
گر جای نخواهم چه عجب مسکن فردوس،
خلوتگهِ تنگم شده چون گلشن فردوس،
امشب که به آن دلبر گلچهره وطن شد.

صد شکر که دلدار به‌هنگام عنایت،
داده به دلم بادهٔ گلفام عنایت،
دل را چه عجب یابد اگر کام عنایت،
چون خورد ز دست کرمش جام عنایت،
مستانه حزین آگهی سرگرم سخن شد.

تعویذالعاشقین دیوانی سؤزلیگی/لغتنامه‌سی

«آ» حرفی

آته‌ناق: چیلّیک

آرتوق/آرتیق: بیلگیلنگن معیاردن کؤپ؛ آشیق، حددن آشیق

آسیغ: فایده، نفع، منفعت، سود، بهره

آشاق: ۱- قویی ۲- تگ، آست

آغو: زهر، سَم

آقساق: چؤلاق، لنگ

آقیم: یؤنه‌لیش، جریان

آل: قیزیل، سرخ

آل: فریب، نیرنگ، حیله

آلاخان: ۱- ده‌یدی، بیکار، ولگرد، آواره، سرگردان ۲- آلامان/اله‌مان

آلامان/اله‌مان: ۱- چقّان، زرنگ، چالاک ۲- یاغی، شورش قیلووچی، سرکش ۳- تلانچی، چپاولچی، غارتگر

آلنگ/النگ: ۱- سوو یا یاوگه تؤسیق حیثیده توزه‌له‌دیگن دیوار یا که چوقورلیک ۲- سنگر، موضع

آنجق/آنجاق/انجق: بیراق، امّا، لاکن، لیکن، ولیکن، ولی

آو: ۱- شکار، شکار ایشی، صید ۲- شکار، صید، نخچیر

آهار: جلا

آییلماق: هوشگه کیلماق، هوشیار بؤلماق

«ا» حرفی

ابرام: بیرار ایشگه کؤپ تأکید قیلیش، اصرار قیلیش

ابرش: آت، رخش، اسپ

آتراک: (تورک سؤزی‌نینگ کؤپلیگی) تورکلر، تورکي تیللی خلقلر

اتلاف: یؤق قیلیش، تلف قیلیش

اتیان: ۱- انجام بېریش ۲- جماع قیلیش، جنسي مقاربت قیلیش

اچینرلی: اچینیش حسّینی اویغاته‌دیگن

احتراز: بیرار ایش یا نرسه‌دن اؤزنی تییش، اؤزنی اوزاق توتیش

احقر: کیچیکراق، حقیرراق

احکم: مُحکمراق، استواررراق

احمر: قیزیل، قیزیل توسلی، سرخ

اخضر: ۱- یشیل، سبز، سبز توسلی ۲- کؤک، ماوي، ماوي توسلی

ادبار: قاره‌بختلیک، بدبختلیک

ادمان: ۱- بیرار ایشنی دوامدار انجام بېریش ۲- دایم‌الخمرلیک

ارتکاب: انجام بېریش، آینیقسه نامشروع ایش انجام بیریش

ارداق: حرمت، عزت

ارذال: (رذل سؤزی‌نینگ کؤپلیگی) توبنلر، فرومایه‌لر، پستلر

آرَس: آذربایجانده‌گی بیر دریانینگ آتی

اریتماق/ارتماق: پاکله‌ماق، پاک قیلماق

ازمنه: (زمان سؤزی‌نینگ کؤپلیگی) زمانلر، عصرلر

استبرق: دېبا، ایپک گزلمه، ایپکدن تؤقیلگن گزلمه

استحسان: ١- یاقتیریش، پسند اٸتیش، ٢- مقتش، تحسین اٸتیش

استدامت: مداومت، ثبات

اسکندر/سکندر: مقدونیه‌لیک نامي پادشاه؛ اؤتّیز یاشیگه کیرمسدن، قیسقه مدت ایچیده مشرق زمینئی تسخیر اٸتیب، ییریک امپراتورلیک قورگن فوق‌العاده شخصیت

اسلم: تؤغری‌راق، درست‌راق، سالم‌راق

اشتداد: زؤرلشیش، قتّیغلشیش، شدّت تاپیش

اشهب: ١- آق و قاره توسلی آت ٢- آق و قاره (توس)

اشهر: مشهورراق، تنیقلی‌راق

اصفر: سریق، سریق توسلی

اصم: قولاغی اٸشیتمه‌یدیگن؛ کر، ناشنوا

اصول: ١- بیر تور اؤیین؛ رقص ٢- موزون و یاقیملی حرکت

اضعاف: ایکّی برابر قیلیش و اوندن هم کؤپه‌یتیریش

اطناب: سؤزئی اوزه‌یتیریش، پُرگویلیک قیلیش، طول کلام

اعجوبه: عجایب ایشلری بیلن اٸلئی تعجبگه سالووچی آدم

اعراض: ١- یوز بوریش، قؤل تارتیش، انصراف قیلیش ٢- بیرار نرسه‌دن اؤزئی اوزاق توتیش، اؤزئی تییش

اعرج: چؤلاق، آیاغی چؤلاق، آقساق

افریدون/فریدون: فردوسي شاهنامه‌سیگه کؤره، پیشدادي‌لر سلاله‌سیدن، یېتّی اقلیمگه پادشاهلیک قیلگن افسانوي شخصیت

افسر: ١- تاج، پادشاهلیک کلاهی ٢- منصبدار (حربي کوچلر حقیده)

افعی: بیر تور زهرلی کتّه ییلان؛ اژدر، اژدها، اژدرها

اقطاب: ۱- (قطب سۆزی‌نینگ کۆپلیگی) قطب: تېگیرمان‌نینگ تاشی تگیده‌گی تېمیر میخ ۲- آچون هېچ بیر زمان وجودیدن بۆش بۆلمه‌گن بیر گروه طریقت ایلغارلری (تصوف)

اکسیر اعظم: کامل انسان، پیشوا (مجاز)

الکن: روان گپیره آلمه‌یدیگن؛ توتیله

الوان: ۱- رنگ-برنگ ۲- قیزیل، قیپ-قیزیل

امساک: زیقنه‌لیک/زیخنه‌لیک، نان یېمسلیک، خساست

انسب: اویغونراق، مناسب‌راق

انبساط: ۱- قووانچ، خوشلیک، نشاط، سرور ۲- کېنگلیک، وسعت، بسط

انچه-مونچه: کۆپ، زیاد

انحطاط: سقوط، زوال، افول

انفعال: اویات/اویت، شرم، خجالت، آزرم

انین: مونگلی تاووش، آه و ناله

اوتاد: ۱- (وَتَد سۆزی‌نینگ کۆپلیگی) وتد: میخ ۲- آچون هېچ بیر زمان وجودیدن بۆش بۆلمه‌گن بیر گروه طریقت ایلغارلری (تصوف)

اوروغ: ۱- قوم، قریندا‌ش ۲- تخم

اوزنگو/اوزنگی: رکاب

اوسرو/اسرو: کۆپ، جوده، خیلی، بسیار

اوسروک: مست، سرخوش

اوسع: کېنگراق، وسیعراق

اوشاتماق/اوشتماق: بۆلک-بۆلک قیلیب سیندیرماق، میده-میده قیلماق

اوشاق: ۱- کیچیک، میده ۲- باله، طفل

اوغان: تېنگری/تنگری، خدا، رب، پروردگار

اوکولماق: ییغیلماق، جمع بولماق

اوقماق: انگله‌ماق، توشونماق، پیقه‌ماق، بیلماق

اولچه: اؤشنچه، او حدده، اؤشه اندازه‌ده

اولکن: ۱- جوده کتّه، بویوک ۲- اولوغ، اعتبارلی

اون: ۱- سسِ، آواز، تاووش ۲- فریاد، ناله، تاووش

اوندەماق: بیرار ایشگه چقیرماق، دعوت قیلماق

اونوم: حاصل، ثمر

اونوملی: مؤل حاصل بره‌دیگن؛ پُرحاصل

اویات/اویت: شرم، حیا، خجالت

اویانماق/اویغانماق: ۱- کؤزلرینی اویقودن آچماق، اویقودن تورماق ۲- هوشیار بؤلماق ۳- پیدا بؤلماق، قؤزغلماق

اویغون: مناسب، شایسته

اویوشتیرماق: یؤلگه تشله‌ماق، توزماق، تشکیل قیلماق

اویوماق: یاتماق، اویقوگه کیتماق

اؤتاغه: جیغه، تاج، افسر، دیهیم

اؤتاو: اؤرته آسیا کؤچمنچی‌لریگه خاص بؤلمیش سیار اوی؛ خرگاه

اؤترو: ۱- یوزمه-یوز، روبرو، مقابل ۲- قرشی، ضد، قره‌مه-قرشی، مقابل

اؤته: جوده، کؤپ، بسیار

اؤچوک: اؤچگن، اؤچیریلگن، اؤچیق

اؤرمان: درختلر بیلن قلین قاپلنگ کتّه میدان؛ جنگل

اؤرنک: نمونه، سرمشق، الگو

اؤزلوک/اؤزلیک: ۱- خودی، خودپسندلیک، خودخواهلیک، نفسانیت، انانیّت، منیّت، ۲- وجود، نفس، شخصیت

اؤشول/اؤشل: اؤشه

اؤکسولماق: آزه‌یماق، کمه‌یماق، پسه‌یماق، توشماق

اؤکینج: تأسف، افسوس

اؤلجه: ۱- غنیمت ۲- آو، شکار

اؤنگماق: ۱- بیرار نرسه‌گه اؤرگنماق، عادت قیلماق، توافق قیلماق، سازش قیلماق ۲- یخشیلنماق، اؤنگلنماق، ایشی اؤنگیدن کېلماق، ایشی یوریشماق ۳- اوز رنگینی یوقاتماق، رنگی اوچماق

اؤی: فکر، نظر

اؤیلنماق: فکرلنماق، فکرگه چؤممماق

اؤیماق: ۱- حک قیلماق، ۲- کوله‌ماق، تېشماق

ایاغ: چاغیر کاسه‌سی، ساغر

ایاوسیز: ۱- بېدریغانه ۲- بېرحمانه

ایت: کوچوک، سگ

ایتالکو/ایتالغی: بیر تور آوچی قوش

ایتیک: تېز، بُرّنده

ایجاز: سؤزنی قیسقرتیش، اختصار کلام

ایخچم: ۱- ییغناق، جمع و جور ۲- اویغون، مناسب ۳- مختصر

ایذا: آزار، اذیت، رنج

ایرغه‌تماق: باشنی چیقه‌ماق، سیلکیماق

ایریم: ۱- بعضی، برخی ۲- اجره‌تیلگن، علیحده

ایلغار: پیشتاز، پیشقدم، پیشاهنگ، پیشرَو

ایلک: بیرینچی، بیرلمچی، اینگ اوّلگی

ایلماق: ۱- ایلگک تشلب باغله‌ماق؛ حلقه قیلینگن ایپ یا ایپگه اؤخشه‌گن بیرار نرسه بیلن باغله‌ماق ۲- یاپماق، بیکیتماق (دروازه، اپشیک... حقیده)

ایلیک: قؤل، اپل، دست

اینجو: مروارید، دُر، گوهر

ایریک: قتّیق، درشت

اینیقسه: خصوصا، مخصوصا، بالاخص

اپچیل: چقّان، چست و چالاک

اپله‌ماق: عهده‌سیدن چیقماق، عمله‌ماق، بیرار ایش‌نینگ یؤلینی تاپماق

اپت: گوشت

اپرین: دوداق، لب

اپسماق: یوریماق، حرکت قیلماق، اؤتماق (یپل/شمال حقیده)

اپگیلماق: خم بؤلماق، تعظیم قیلماق، سجده قیلماق

اپگین: آرقه‌نینگ یپلکه و بؤیین آره‌سیده‌گی اوستکی قسمی؛ اوست

اپل: ۱- قؤل، ایلیک، دست ۲- اولوس، خلق، مردم ۳- اهل، اهالی ۴- یورت، مملکت، دیار

اپمان/اپمن: اپمس‌من

اپو: اوی، خانه، منزل

اپوورماق: اَیلنتیرماق، بورماق

اپورولماق: اَیلنماق، صدقه بؤلماق

«ب» حرفی

بات: تېز، زود، درحال

بار: ١- مفهوم، مفاد ٢- موجود

باشکېنت: پایتخت

باقیشماق: یاردملشماق، بیر-بیریگه یاردم بېرماق

بال: عسل، شهد، انگبین

بالته: تبر، تیشه

بَجِد: جدّیّت بیلن، جداً

بِحِل قیلماق: بیراونینگ خطاسیدن اۆتماق، کېچیرماق، عفو اېتماق

بدایت: هر نرسه‌نینگ باشلنه‌دیگن نقطه‌سی؛ باش، شروع، آغاز، اوّل

بدر: تۆلون آی، تۆلگن آی، اۆن تۆرت کېچه‌لیک آی

برجیس: مشتری (سیاره)

بعینه: خودّی، خودّی اۆزی، عین، عینا

بَلارَک: آبدار قیلیچ، جوهردار شمشیر

بنات‌النعش: یېتّی ایناغه، یېتّی یولدوز

بنگاه: اوی، منزل، خانه

بوداق/بوتاق: ١- درخت‌نینگ تنه‌سیدن یا اساسي یۆغان شاخلریدن ترماقله‌نیب چیققن یان شاخه

بوتراق: باتقاق، باتلاق

بوتره‌ماق: سچره‌ماق، ساچیلماق، تره‌لماق

بوتماق/بیتماق: ۱- اؤسیب اونماق، کؤکریب یئتیشماق (اؤسیملیکلر حقیده)
۲- توزه‌لماق، التیام تاپماق (یره حقیده)

بوراخماق/بوراقماق: کؤزدن چیقرماق، تشله‌ماق، ترک ائتماق

بورکنماق: باشدن آیاق اؤره‌لماق، هیچ بیر آچیق یئرنی قؤیمه‌ی اؤره‌لماق

بورون: ۱- آلدین، ایلگری ۲- بینی

بورونغی/بورونگی: آلدینگی، ایلگریگی

بوزغونچی: بوزووچی، خراب قیلووچی، مخرّب

بوغ: بخار

بوغو: اوزون شاخلی، اؤرمانلرده یشاوچی کیبک توری؛ گوزن

بولاق: چشمه، سوو چشمه‌سی ۲- منبع، هر نرسه‌نینگ منبعسی

بؤشه‌ماق: ۱- بؤش بؤلماق، خالی بؤلماق ۲- ایشدن چیتلنتیریلماق

بؤلک: ۱- باشقه، اؤزگه، اؤگون ۲- ایریم، علیحده ۳- پرچه، قسم، قطعه

بؤلیم: ۱- قسم، بخش ۲- شعبه، دیپارتمنت

بهایم: تؤرت آیاقلی حیوانلر

بهجت: قووانچ، خوشلیک، مسرّت، نشاط

بهرام: اشکانیلر سلاله‌سی پادشاهلریدن بیری

بِهِل: ۱- قرضینی اوزیب، باشقه قرضی بؤلمه‌گن کیشی ۲- آگهي بو سؤزنی «اوزیلگن قرض»، «ادا بؤلگن حق» و «بجا کیلتیریلگن تکلیف» توشونچه-سی بیلن ایشلتگن.

بَهلَه: آوچیلر و میرشکارلرگه مخصوص تیری قؤل‌قاپ

بیاض: ۱- بیر یا نیچه شاعر شعرلریدن توزیلگن تؤپلم ۲- آقلیک

بیت‌الاحزان: قیغولر اویی، غمخانه، غم و عصّه کؤپ بؤلگن اوی

بیت‌العتیق: کعبه، خانهٔ خدا، کعبة الله شریف

بیتیک: یازوو، نامه، مکتوب

بیراق: اما، مگر، لیکن

بیستون: خسرو پرویز بویروغی بیلن فرهاد قازگن تاغ‌نینگ آتی

بیلرمان: آگاه، چیزفهم

بیلگورماق: بیلدیرماق، آگاهلنتیرماق

بییک/بویوک: اولوغ، کتّه، اولکن

بهرک: ۱- یاپیق، بهکیتیب قۆییلگن ۲- قتّیق، محکم، مستحکم

بهرکیتماق: ۱- بهکیتماق، یاپماق، قبه‌ماق ۲- باغله‌ماق

بهلگو/بهلگی: نشانه، علامه

بهمر: سانسیز، چهکسیز، حدسیز، اندازه‌سیز

«پ» حرفی

پاک: ۱- بوتونله‌ی، کاملا، کلّا ۲- پاکیزه، یوویلگن ۳- حلال

پالچیق/بلچیق: باتقاق لای، لجن

پالنگ: جُل، پالان

پرکاله/پرگاله: ۱- هر بیر نرسه‌نینگ بیر بۆلگی؛ توته، پارچه ۲- یماق، پینه

پوی و تک: عجله بیلن قتنش، تېز کهلیب-کېتیش

پۆیه: چاپیش؛ نه اونچه ایلدم و نه اونچه سهکین، اورته‌چه سرعتده چاپیش

پهسه: پهس، برص

«ت» حرفی

تابان: ۱- آیاق‌نینگ پاشنه‌سیدن پنجه‌سیگچه بؤلگن تگی قسمی؛ آیاق‌نینگ کفی ۲- آیاق‌نینگ پنجه/برماقلری ۳- هر بیر جسم‌نینگ تگی قسمی ۴- اتاق و اتاققه اوخشه‌گن اوستی یاپیق محللرنینگ یوزی/سطحی

تابوق: ۱- بؤساغه/بؤسغه، آستانه، درگاه، حضور، محضر، پیشگاه ۲- سجده، بیر تور تعظیم

تاپشیریق: بیراونینگ ذمه‌سیگه یوکلنگن یوموش؛ وظیفه

تالماق/تالیقماق: چرچه‌ماق، هاریماق، خسته بؤلماق

تاله: ۱- بیخود، سرگشته ۲- گزلمه تؤقیشده ایشلتیله‌دیگن اینگیچکه طبیعي یا مصنوعي خام مواد

تاموق/تاموغ: دوزخ، جهنم، تموق/تموغ

تانگ: ۱- اپرتنگ چاغی ۲- عجب، تعجب، حیرت

تانگله: ۱- اپرته، ۲- کیله‌جک، آینده

تانگله‌ماق: عجبلنماق، حیران قالماق، تعجب قیلماق، حیران بؤلماق

تانگلیغ: متعجب، حیران، متحیّر

تانگماق/دانگماق: باغله‌ماق

تاوشالماق: اپزیلماق، ینچیلماق، ضعیفلنماق

تایه: حیران، سرگشته

تپنگو: آت اپگری‌نینگ کناره‌سی

تجاهل: بیلمسلیکده اورماق، اؤزنی نادان کؤرکزماق

تجبّر: تکبّر، کبر و غرور

تجرد: یالغیزلیک، گؤشه‌گیرلیک، عزلت

تحت‌الثری: یەرنینگ تگی، زمین‌نینگ آستی

تخت کیان: شهنشاهلر تختی

ترانغو: یولغین، گز درختی

ترقتماق: ۱- یایماق، نشر قیلماق ۲- یایماق، یازماق، ساچماق

ترکتاز: ۱- یوریش، جولان، تاخت و تاز ۲- یوریش قیلووچی، غارتگر

تزرو/تذرو: قرقاول، بیر تور حلال اېتلی قوش

تسنیم: اوچماقده‌گی بولاقلردن بیری

تعب: ۱- قیینچیلیک، رنج، زجر ۲- هاردیق، چرچاق، خستگی

تقّاسله‌ماق: سالیشتیرماق، مقایسه قیلماق، قیاسله‌ماق

تکاسل: ۱- کسللیک، بېمارلیک ۲- تنبللیک، کاهللیک

تکاور: ۱- تېز چاپر آت ۲- کماندو

تکاهل: کاهللیک، تنبللیک، سستلیک

تکسّر: ۱- سینیش ۲- کوچسیزلیک، ناتوانلیک، ضعیفلیک

تکلیف: ۱- تاپشیریق، وظیفه ۲- چقیریش، دعوت ۳- پیشنهاد

تلبیس: ۱- الده‌ش، فریب بېریش ۲- تظاهر، ریاکارلیک

تله‌ماق: ۱- کیشی‌نینگ مالینی زۆر بیلن آلماق، تالان-تاراج قیلماق ۲- قاپماق، تیشله‌ماق، تیشلب آلماق

تموّج: تۆلقین اوریش، سوونینگ تۆلقین اوریشی

تموق/تموغ: دوزخ، جهنم، تاموق/تاموغ

تنزیه: پاکلیک، آلایشسیزلیک، طهارت

تَنگ: یوک، بار

تُنگ: کوزه‌گه اؤخشه‌گن، آغزی تار و بؤینی کوتاه و قارنی کته ایدیش

توپچاق: ۱- سیمیز و لؤکّه آت ۲- سیمیز و لؤکّه آت‌نینگ صفتی

توتماق: ۱- فرض ایتماق، تصور قیلماق ۲- اوشله‌ماق

توتون: ۱- دود ۲- تنباکو

توز: ۱- درست، راست، حقیقت ۲- تؤغری، تیک ۳- تیکیس یر

توزلوک: ۱- تؤغریلیک، راستلیک، تیکلیک ۲- تؤغریلیک، صحت

توزماق: ۱- تشکیل ایتماق ۲- تألیف ایتماق ۳- چیده‌ماق، تحمّل قیلماق

توشونچه: ۱- مفهوم ۲- بیلیم، آنگ، تفکر درجه‌سی

توغ: یلاو، سنجاق، بیراق، عَلَم

توغدارلیک: بیراقدارلیک، پرچمدارلیک، عَلَمدارلیک

توگل: بوت، تؤلیق، بیتگن، چله‌سی یؤق، کامل، مکمّل

توگله‌ماق: بیتیرماق، توگل قیلماق

تومن: ۱- جوده کؤپ، چیکسیز ۲- اؤن مینگ ۳- اولوسواللیک، شهرستان

تونوک/تونیک: تینیق، غباری یؤق، زلال، صاف، شفاف

تویغون: قیرغی، قرچیغه‌ی، قییغیر، باشه

توینا‌ق/تویاق: آت و ایشک کبی حیوانلرنینگ تیرناغی، سُم

تؤز: ۱- ترقاق، تؤزگن، تیتیلگن، تیت و پاشان ۲- پی‌نظملیک

تؤستدن: کوتمه‌گنده، کوتیلمه‌گنده، قؤقیسیدن، ناگهان، ناگاه

تؤغان: سوو بندی، سد

تؤقوم/تؤقیم: ایگر آستیگه قؤییله‌دیگن، عادتده کیگیزدن قیلینه‌دیگن آت و ایشک کبی حیوانلر افزاری

تۆقەی: ۱- قمیشزار، نیستان ۲- بوتەزار ۳- باتلاق

تۆگرەک: حلقه، دایره، گروه

تۆلیق: پُر، مکمّل، کامل

تۆنگماق/تۆنگلەماق: موزلەماق، یخلەماق

تهوّر: ۱- گستاخلیک، جسارت، پرواسیزلیک ۲- باتیرلیک، جسارت

تین/تیین: ۱- آلمەخان، سنجاب ۲- آلمەخاننینگ تېریسی و اوندن بۆلگن پۆستین

تیه: قومزار و سووسیز و اۆتسیز چۆل، صحرا، بیابان

تېرلیک: مرکبلرنینگ تېرینی اۆزیگه سینگدیریش اوچون اېگرنینگ آستیگه قۆیيلەدیگن کیگیز

تېرمورماق: تېرمولماق/تېرمیلماق، کۆز اوزمسدن اوزاق قرەب قالماق

تېکشیرماق: ۱- کۆزدن کېچیریب تۆغریلیگینی انیقلەماق ۲- تفتیش قیلماق

تېگرو: -گچه، تا، الی

تېلبرەماق: تېلبەلردېک حرکت قیلماق، دېوانەلردېک یورماق

تېلموروشماق: تېرمولوشماق/تېرمیلیشماق، تېرمولماق/تېرمیلماق، تیکیلماق، کۆز اوزمسدن اوزاق قرەب قالماق

تېنگلشماق: برابرلیک قیلماق

تېنگیز/دېنگیز: بحر

«ج» حرفی

جانی: ۱- جفاکار، جفاپیشه ۲- بدخۆی

جانگزالیغ: جانگه آزار یېتیریش

جرح: یره/یرا، زخم، جراحت

جُعَل: تېزکچی قۇنغیز

جلا: وطندن اوزاقلشیش، آواره‌لیک

جُلّاب: گلاب بیلن بال یا شکردن توزه‌لگن شربت

جلادت: ۱- صلابت، عظمت ۲- چقّانلیک، چابکلیک ۳- باتیرلیک، شجاعت ۴- توانمندلیک، قدرتمندلیک

جم: ۱- جمشید اسمی‌نینگ قیسقرتمه‌سی ۲- ییریک پادشاه

جمشید: افسانه‌لرگه کۆره، پیشدادي‌لر سلاله‌سی‌نینگ تۆرتینچی پادشاه‌سی

جمعیّت: ۱- جمع، جماعت، جامعه ۲- خاطر آسوده‌لیگی (مجاز)

جناب: بۆساغه/بۆسغه، تابوق، آستان، درگاه

جوع: آچلیک، آچ حالت

جوف: ۱- هر نرسه‌نینگ ایچی ۲- قارین

جولاه/جولهه: ۱- تۆقووچی، نسّاج ۲- اۆرگیمچک، تارتنک، عنکبوت

جهاتِ ستّه: آلتی جهت؛ عالم‌نینگ آلتی جهتی، سۆل، ساغ، آلد، آرت، یوقاری و قویی

جیرن/جَیران: کییک، آهو

«چ» حرفی

چاپقون/چاپغون: ۱- تاخت و تاز ۲- کوچلی و بیردنیگه، قیسقه مدت‌گینه یاغیب اۆته‌دیگن یاغین؛ رگبار

چاروا/چاروه: تۆرت آیاغلی اوی حیوانلری، اهلی حیوانلر، مال، دام

چاغ: ۱- کېز، پیت، وقت، زمان، موقع، موسم، دَور ۲- خورسند، شاد ۳- آماده، تیّار

چاغله‌ماق: ۱- آماده قیلماق، حاضرله‌ماق ۲- تخمین قیلماق، قیاسله‌ماق

چاغلیغ: کبی، بېکین، اۆخشش، مانند ۲- -چه، -چه مقدارده، -چه قدرده

چاقین/چقین: ۱- چقماق، یشین، آذرخش، صاعقه، برق ۲- اؤت‌نینگ جرقه‌سی، الونینگ شراره‌سی

چاو: داوروق، دانگ، آوازه، شهرت

چاووش: ۱- قوشین یا کروان‌نینگ نقیی؛ پیش قراوول، طلایه ۲- ایشیک آغاسی، حاجب، پرده‌دار

چپنداز: کلاسیک موسیقه پرده‌لریدن بیری‌نینگ آتی

چرغ: شونقار، بیر تور آوچی قوش

چقیر: تیغه‌لی، تیغه‌دار

چناق: باش‌نینگ و یا کؤزنینگ کاسه‌سی، عموما کاسه‌گه اؤخشه‌گن سویکلر

چوچوک: ۱- شیرین، تاتلی ۲- یاقیملی

چورکانماق: کویماق، مجقلنیب کویماق

چولاشماق/چولشماق: بیر-بیریگه اؤره‌لماق، چوولماق

چیرماش: بیر-بیریگه یاپیشیب اؤره‌لگن

چیرمشماق: محکم قوچماق، اؤره‌لماق

چیرمه‌ماق: ۱- محکم اؤره‌ب، چندیب باغله‌ماق ۲- قتّیق اؤره‌ب آلماق

چبتن: سبد

چبکلنماق: محدود بؤلماق

چبکماق: ۱- تارتماق ۲- باشدن کبچیرماق، تحمل قیلماق، کؤرماق، تارتماق ۳- ایچیگه تارتماق، استعمال قیلماق (ناس و چیلیم... حقیده) ۴- سیزماق، چیزماق، تارتماق (رسم، نقش... حقیده) ۵- اورماق

«ح» حرفی

حباب: سووگه بیرار نرسه توشگنده یا یامغیر یاغگنده سوونینگ یوزیده تاپیله‌دیگن پوفکچه

حِجار: (حجر سؤزی کؤپلیگی) حجرلر، تاشلر

حجاز: کلاسیک موسیقه پرده‌لریدن بیری‌نینگ آتی

حدّت: ۱- ایتیکلیک، تېزلیک ۲- خشم، غضب

حدة: وحدت، یگانه‌لیک

حزم: احتیاط، تدبیر، هوشیارلیک

حسّاد: (حاسد سؤزی‌نینگ کؤپلیگی) حاسدلر، حسد اهلی

حُسام: اؤتکیر قیلیچ، تېز و برّان شمشیر

حشو: ۱- هر نرسه‌نینگ آرتیقچه بؤلگی؛ زاید ۲- سؤز/سخن ایچیده معنا یوزه‌سیدن کېره‌کلیگی بؤلمه‌گن سؤز/کلمه یا عبارت

حُقّه: ۱- جواهر و شونگه اؤخشه‌گن قیمت‌بها نرسه‌لر قؤییله‌دیگن کیچکینه قوتّی ۲- مکر، فریب، نیرنگ

حمیّت: جوانمردلیک، فتوت، آزاده‌لیک، اولوغوارلیک

«خ» حرفی

خارخار: تشویش، دغدغه، اضطراب، قیغو، غم

خاره/خارا: بیر تور قتّیق تاش، سنگ خارا

خاشع: ۱- خاکسار، متواضع، فروتن ۲- متقی، پرهیزگار

خز: ایپکدن و گاهې هم یونگدن تؤقیله‌دیگن گزلمه

خساست/خسّت: ۱- قیزغنچیقلیک، بخیللیک ۲- توبنلیک، پستلیک

خصما: (خصم سؤزی‌نینگ کؤپلیگی) خصملر، یاولر، عدولر، دشمنلر

خضوع: تواضع، فروتنلیک

خفتان: اوروشده کییله‌دیگن بیر تور کییم

خُمول: گمناملیک، نام و نشانسیزلیک

خنّاس: ۱- شیطان، ابلیس ۲- شیطان صفت، بدفعل

خَوَرنَق: بهرام گور ساساني اوچون یسه‌لگن عجایب گؤزل و شکوهلی قصرنینگ آتی

خوی: تبر، عرق

خَیل: گروه، دسته، طایفه

«د» حرفی

دأب: خؤی، خاصیت، عادت

داج: ۱- قارانغی ۲- جوده قارانغی کېچه

دارا: هخامنشي‌لر سلاله‌سی‌نینگ سؤنگگی شهنشاه‌سی؛ داریوش اوچینچی

دارالشفا: کسلخانه، شفاخانه

داغی/دغی/دخی: هم، تقی

داه: چؤری، کنیز

دخّال: باشقه‌لرنینگ ایشیگه کؤپ اره‌لشه‌دیگن آدم

دُرّاج: ککلیککه اؤخشه‌گن پتلری آق و قرا خاللی قوش

دُرد: چاغیرنینگ قویقه‌سی

دژم: قیغولی، پریشان، دلتنگ، افسرده، مغموم

دغا: الدمچی، الداقچی، دغل، مکّار، فریبگر

دگل: ایمس

دلال: ناز، غمزه، کرشمه، عشوه

دَمار: دم و نفس

دمان: مست و خشمگین (مجاز)

دوداق: ایرین، لب

دوگون/توگون: ۱- چیگین، گره ۲- بۇغچه/بۇخچه

دیّار: بیرار کیمسه، هیچکیم

دیت/دیه: خون‌بها

دیمک: بوندن چیقه‌دی که؛ یعنی، پس

دینگیز: بحر

دیین: دیه‌یین، آیته‌یین

«ذ» حرفی

ذروه: ۱- چۇقّی، قلّه ۲- اوج

ذوالنّون: ۱- حضرت یونس (ع)نینگ لقبی ۲- بلیق‌نینگ ایگه‌سی (معنا)

ذوفنون: فنلر ایگه‌سی، نیچه هنرگه ایگه بۇلگن کیشی

«ر» حرفی

راح: ۱- چاغیر، می ۲- شادلیک، سرور، نشاط

راست: شش‌مقام موسیقه‌سی بیشینچی مقامی‌نینگ آتی

راش: ۱- چاش، غله‌نینگ ینچیلیب پاکلنگن اویومی ۲- اریق‌نینگ ایکّی تامان لبه‌سی ۳- اریق قازیلگنیده ایکی قیرغاغیگه چیقه‌دیگن توپراق

راهوی: کلاسیک موسیقه مقاملریدن بیری‌نینگ آتی

رایحه: ایس، اینیقسه یخشی ایس؛ بویِ خوش

ربع مسکون: یه‌رنینگ تؤرتدن بیر قسمی، یه‌رنینگ انسانلر یشه‌یدیگن قسمی

رخش: آت، اینیقسه اصیل آت

رشاقت: رعنالیک، خوش قامتلیک

رطب‌اللّسان: شیرین‌تیللی، خوش‌بیان

رعایت: ادب، احترام، پاس، اعتنا، وقع

رعشه: قلتیره‌ش، تیترمه، لرزه

رکیک‌النطق: یامان‌تیللی، بدزبان، بددهان، فحّاش

رُمّان: انار، نار

رَمَد: کؤز آغریغی، کؤز کسللیگی، درد چشم

رُهبان: راهب، مسیحي عابد، دیرنشین

ریشاله: نیشالده، نیشالّا، نیشاله

ریو: حیله، نیرنگ، خدعه، مکر، فریب

«ز» حرفی

زال: قری، کپکسه، پیر

زخّار: ۱- کؤپ سوولی، تؤلقینلی، موّاج ۲- کؤپ تؤله، لبریز

زغیزغان: ۱- آله شقشقه، هکّه، اله که (آله عکه)، عقعق ۲- آله، ابلق

زورق: کیمه، کیچیک کشتی، قاییق/قایق

زهّاد: (زاهد سؤزی‌نینگ کؤپلیگی) زاهدلر

زهد: پرهیزگارلیک، تقوا، ورع

زیلوچه: کیچیک زیلو، گیلمچه

«س» حرفی

ساچیق: بیرار کیشی‌نینگ افتخاریگه اونینگ اوستیدن ساچیله‌دیگن نرسه؛ شاباش، نثار و شادباش

ساروماق/ساریماق: ۱- بیر نرسه‌نی ایپ بیلن باغله‌ماق ۲- اؤره‌ماق، بیر نرسه‌نی بیر نرسه‌نینگ ایچیگه اؤره‌ماق

سازاق: چؤللرده اؤسه‌دیگن برگسیز، میده گللی درخت و اونینگ یانیلغی صفتیده ایشلتیله‌دیگن یاغاچی؛ سکساوول

ساغ: ۱- راست، راست تامان، سؤل سؤزی‌نینگ قرشیسی ۲- صحتمند، سالم، تندرست

سالگون: کؤلکه، کؤلنکه، سایه

سام: ۱- افسانه‌لرگه کؤره، زال‌نینگ آته‌سی و رستم‌نینگ بووه‌سی که زابل‌نینگ امیری و نامي پهلوانی اېردی ۲- حضرت نوح (ع)نینگ بیر اؤغلی

سب: ۱- سؤکونج، دشنام، لعن، نفرین ۲- سؤکیش، فحش آیتیش، دشنام بېریش

سباع: یيرتقیچ حیوانلر، درنده‌لر

سبیل: ۱- قربانلیک، نذر، وقف ۲- یؤل، جاده، طریق

سپاق: میوه‌لرنینگ دمچگی

ستام: ۱- جیلاو/جلو، عنان، افسار، لجام ۲- آتگه کېره‌کلی یراغلر هر بیری

سَجَنجَل: کؤزگو، آیینه، مرآت

سحاب: بولوت، ابر

سروقت: ۱- سؤراق، قیدیرو، جستجو، سراغ ۲- کؤریشیش، دیدار

سفیه: ابله، نادان، عقلسیز

سقاق: غبغب

سقیم: کسل، مریض، بیمار ۲- توز ایمس، خطا، نادرست، ناصحیح

سکندر/اسکندر: مقدونیه‌لیک نامي پادشاه؛ اؤتّیز یاشیگه کیرمسدن، قیسقه مدت ایچیده مشرق زمینئی تسخیر ایتیب، ییریک امپراتورلیک قورگن فوق‌العاده شخصیت

سگال: ۱- قیلیق، خؤی، عادت ۲- اندیشه، فکر

سل: بیر آز، آزگینه، اندک

سلماغلی: ۱- آغیر، آغیرلیگی کؤپ ۲- ارزشلی، اعتبارلی، نفوذلی

سمک: ۱- بلیق، ماهی ۲- یئرنینگ آستی

سمند: سریق آت، سریق توسلی آت

سنان: اوچی اؤتکیر قورال؛ نیزه

سنجاب: ۱- آلمه‌خان ۲- آلمه‌خان‌نینگ تئریسیدن بؤلگن پؤستین

سنچماق: ۱- قده‌ماق، تیقماق، سوقماق ۲- قده‌لیب آغریماق

سُندُس: دیبا، ایپک گزلمه

سور: تؤی، بزم، مهمانلیک

سوزوک: ۱- تینیق، صاف، زلال ۲- سوزیلگن (کؤز حقیده)، خمار

سومورماق/سیمیرماق: سؤرماق، سویوقلیکئی سؤریب ایچماق، شیمیرماق

سونماق: توتماق، بیرار نرسه‌ئی تعارف قیلماق، آلیش اوچون اوزه‌تماق

سویانماق/سوینماق: تیه‌نماق، تکیه قیلماق

سؤقوم/سؤقیم: ۱- بوردای پاده ۲- یلقاو، دنگسه، ایرینچاق، ایش یاقمس

سؤل: چپ، چپ تامان، ساغ سؤزی‌نینگ قرشیسی

سؤنگک: سویک، استخوان

سُها: دُبّ اصغرده‌گی یاروغی آز یولدوز

سیپقرماق/سیپقیرماق: ایدیشده بار ایچیملیکنی بیر کؤتریشده ایچماق

سیزماق: چیزماق، تارتماق (رسم و نقش حقیده)

سیلماق: اریتماق/ارتماق، پاکله‌ماق

سیمیا: کؤزباغلش بیلیمی، علم حروف، علم طلسم و جادو

سیزماق: تویماق، حس ایتماق، احساس قیلماق

سیکره‌تماق: سچره‌تماق، اوچیرماق

سیکریماق: سکره‌ماق، سچره‌ماق، آتیلماق

«ش» حرفی

شآمت: شوملیک، نحوست

شحنه: امنیت ماموری، پولیس

شش‌پر: توقماق شکلیده‌گی ایسکی حربي قورال؛ گرز/گرزی

شغب: شاوقین، شور و غوغا

شقاوت: ۱- یوره‌گی قتّیغلیک، کؤزی قتّیغلیک، شفقتسیزلیک، بیرحملیک ۲- بختسیزلیک، بدبختلیک

شقی: ۱- یوره‌گی قتّیق، کؤزی قتّیق، شفقتسیز، بیرحم ۲- بدقسمت

شم: ایس، بو، رایحه

شمله: ۱- سلّه، دستار، عمامه ۲- قدیفه

شودرونگ/شودرینگ: شبنم

شونقار: بیر تور آوچی قوش؛ چرغ

شیپتیمان:

شیرالغه: آو یا اوروش اؤلجه‌سیدن بیراوگه بهریله‌دیگن اولوش

شِیَم: (شیمه سؤزی‌نینگ کؤپلیگی) شیمه‌لر، خؤیلر، خُلقلر، عادتلر

«ص» حرفی

صافی: ۱- پاکیزه، صاف، پاک ۲- بهغش

صباحت: گؤزللیک، چیرای، جمال، ملاحت

صبوحی: تانگ چاغیده ایچیله‌دیگن چاغیر/شراب

صرح: کوشک، قصر، کاخ

صعب: قیین، قتّیق، مشکل

صعوبت: قیینلیک، دشوارلیک، عسرت

صفوت: پاکیزه، باصفا

صلا: یوقاری آواز بیلن مردمنی بیرار ایشگه چقیریش؛ اونداو

صمصام: اؤتکیر قیلیچ، تهز شمشیر

صهبا: اوزومدن توزه‌لگن رنگی قیزیلراق چاغیر، می، باده، شراب

صیت: اهزگو آت، یخشی شهرت، نام نیک

«ض» حرفی

ضارع: ۱- تضرّع قیلووچی ۲- خوار، خاکسار، فروتن ۳- ضعیف، نزار

ضلالت: گمراهلیک، بغی، انحراف

«ط» حرفی

طارم: کؤک، آسمان، سپهر، فلک

طامع: طمع قیلووچی، بیراودن نیمه دیر کوتووچی، طمعگیر

طرفةالعین: بیر لحظه، بیر آن

طُرُنب: طاق

طوبی: ۱- اوچماقده‌گی بیر درخت‌نینگ آتی ۲- اوچماق، بهشت، جنّت

«ع» حرفی

عارض: یوز، بهت، چهره

عافی: عفوقیلووچی، کیچیروووچی

عُجب: ۱- خودخواهلیک، خودپسندلیک، کبر ۲- ناز

عذوبت: ۱- چوچوکلیک، حلاوت ۲- گؤزللیک، جذّابلیک (مجاز)

عراق: شش‌مقام موسیقه‌سی آلتینچی مقامی‌نینگ آتی

عربده: نعره، فریاد، بدخؤیلیک، چیغ و داد

عَرَج: آقسش، عادت یوزه‌سیدن آقسب یوریش

عرعر: اوزون بؤیلی بیر تور یاوایی درخت؛ سرو کوهی

عسرت: ۱- قییینچیلیک ۲- قشاقلیک، قلاشلیک، یؤقسیللیک، فقر

عسس: کیچه قاراولی، تونگی ساقچی، گزمه

عَصّار: یاغچی، یاغ‌ساتووچی، جوازران

عقده: ۱- توگون، چیگین، گره ۲- کیک، کینه، خصومت (مجاز) ۳- چلکش موضوع، یئچیلیشی قییین بؤلگن معما (مجاز)

علالا: شاوقین، هیاهو، شور و غوغا

علی‌الدّوام: پیوسته، همیشه، همواره

عمّان: دېنگیز، دریا؛ اصلیده اۏرته خاورده بیر دریانینگ آتی

عنا: آزار، رنج، زحمت، محنت، عذاب، مشقت، تعب

عنّاب: ۱- چیلان ۲- دوداق، ابرین، لب (مجاز)

عنادل: (عندلیب سۏزی‌نینگ کۏپلیگی) عندلیبلر، بلبللر

عین‌الحیات: سوویدن ایچگن کیشی جاوداني عمرگه ایگه بۏله‌دیگن افسانوي بولاق؛ بقا سووی، حیوان سووی

عین‌الکمال: سوق، یامان کۏز، چشم بد

عین‌الیقین: تصوفده یقین‌نینگ ایکینچی باسقیچی

«غ» حرفی

غرواش: سوپورگیگه اۏخشه‌گن، گزلمه‌لرگه آهار یا بویاق سورتیش اوچون ایشلتیله‌دیگن بویوم؛ چۏرتکه، برس

غریو: فریاد، غوغا، هیاهو

غلا: آچرچیلک، قحطچیلک، قحط،

غنج: ناز، عشوه، کرشمه

غۏنان: ایکّی یشر ابرکک آت

«ف» حرفی

فاقه: قشّاقلیک، قلاشلیک، یۏقسللیک، فقر، افلاس

فتوت: قۏلی آچیقلیک، جوانمردلیک، سخاوت، همت

فتوح: ۱- کوتیلمه‌گن حالده بیرار یخشی نرسه قۇلگه کېلیشی ۲- تصوف-نینگ سلوک باسقیچیده سالککه یوز بېره‌دیگن خاص بیر حالت ۳- (فتح سۇزی‌نینگ کۇپلیگی) اوستونلیکلر، غلبه‌لر

فرزین: وزیر مهره‌سی (شطرنج اۇیینیده)

فَرَق: تانگ، تانگ چاغی

فَش: ۱- سلّه‌نینگ فَشی ۲- یال، آت‌نینگ کاکلی

فلاح: ۱- رستگارلیک، نجات ۲- کامیالیک، پیروزلیک

فلوری: سکه

فواکه: (فاکهه سۇزی‌نینگ کۇپلیگی) مېوه‌لر

«ق» حرفی

قابو/قاپو: اېشیک، دروازه

قاتلمه/قتلمه: یاییلگن خمیرنینگ قت-قتیگه یاغ سورتیب، قیزدیریلگن یاغده پیشیریلگن بیر تور طعام

قاتماق: قۇشماق، قاریشتیرماق، مخلوط قیلماق، مدغم قیلماق

قازغانماق: قازانماق، اېریشماق، قۇلگه کیریتماق، سزاوار بۇلماق

قاقشال: جوده آریق

قاقوم/قاقیم: ۱- کیش، قندوز، سمور ۲- قاقوم‌نینگ تېریسیدن بۇلگن کییم

قانماق: تۇیماق

قانیقماق: قناعت حاصل قیلماق، ایشانچ حاصل قیلماق

قاوشورماق: قاووشتیرماق، جفتلشتیرماق

قاوماق/قاوله‌ماق: ۱- توتیب یا یېتیب آلیش اوچون کېتیدن یوگورماق ۲- بیرار یېردن هیده‌ماق، کېتیشگه مجبور قیلماق، قووماق، قووله‌ماق

قباب: (قبّه سۆزی‌نینگ کۆپلیگی) قبّه‌لر

قباق/قاواق: ۱- پلک، کۆزنینگ پلکی ۲- کادی، کدو

قراق: کۆز، دیده، چشم، بصر

قران: ایکی یولدوز بیر-بیریگه یاووغله‌شیب، عین برجده قرار تاپیش حالتی

قرچیغای/قرچیغه‌ی: قیرغی، تویغون، باشه

قرشو/قرشی: قره‌مه قرشی، مخالف، ضد

قرقف: ۱- چاغیر، می، شراب ۲- ساووق سوو

قشّاق: قلّاش، یۆقسیل، بېنوا، غریب، نادار، فقیر

قشّاقلیک: قلّاشلیک، یۆقسیللیک، نادارلیک، بېنوالیک، فقر

قلّاش: قشاق، یۆقسیل، بېنوا، نادار، فقیر

قَلاووز: یۆل کۆرستووچی، رهنما

قلقان: سپر

قله‌ماق: ۱- نرسه‌لرنی اوستمه-اوست تېرماق ۲- اۆتین و یاغاچ کبی نرسه‌لرنی یاقیش اوچون اوستمه-اوست تېریب قۆیماق

قماش: گزلمه، پارچه ۲- تور، نوع، جنس

قمره‌ماق: قاپله‌ماق، اۆره‌ب آلماق

قنات: کاریز، کهریز

قندوز: ۱- قاقوم، کیش، سمور ۲- قندوزنینگ تېریسیدن بۆلگن کییم

قوتقرماق/قوتقزماق: نجات بېرماق

قوچماق: قوچاقله‌ماق، قوچاق آچیب بغریگه باسماق

قورشه‌ماق: اطرافینی اؤره‌ب آلماق، قمل قیلماق، محاصره قیلماق

قوزغون: زغن

قوللان: یاوایی ایشک، گورخر/گوره خر

قوللوق/قوللیک: غلاملیک، بنده‌لیک

قوللوق: تشکر، رحمت، سپاس

قووماق: قاوله‌ماق، قاوماق، قووله‌ماق

قویوشقان: آت دُمّی‌نینگ تگیدن اؤتکریلیب، ایگرگه باغلنه‌دیگن تسمه

قویون: اویورمه، بؤران، گردباد

قؤپماق: ۱- یوز بیرماق ۲- تورماق، اؤرنیدن تورماق

قؤریا: خیمه، کپّه، خرگاه

قؤشه‌ماق: بیلباغ قیلماق، بیرار نرسه‌نی بیلیگه باغله‌ماق

قؤشین: اوردو، لشکر، فوج، ارتش

قؤلده‌ماق/قؤلله‌ماق: یاردم بیرماق، همکارلیک قیلماق

قؤناق: مهمان

قیا: ۱- قتّیق، ییریک و تیک تاش؛ صخره، تخته سنگ ۲- تیک تاغ، تاغ‌نینگ تیک ییری؛ قایه، قلّه

قیدیرماق: اخترماق، ایزله‌ماق

قیر: ۱- تپه، پشته ۲- چؤل، بیابان، دشت

قیراق: ۱- قیرغاق، دریا بؤیی، سوونینگ کناره‌سی ۲- یاییق نرسه‌لرنینگ چپتی، گؤشه، کنار، قیرغاق، چپت

قیراو: کپچه‌لری آسمان آچیق و هوا ساووق بؤلگن پیتلرده ییرنینگ یا نرسه‌لرنینگ اوستیده حاصل بؤله‌دیگن میده و یوپقه قارگه اؤخشه‌گن ذرّه‌لر

قیرغاول/قرقاول: بیر تور حلال ابتلی قوش؛ تزرو/تذرو

قَیرَوان: بیر شهرنینگ آتی

قیروان: بوتون عالم اطرافی، کون چیقر و کون باتر، مشرق و مغرب

قیزماق: ۱- قیزیماق، قتّیق ایسیماق ۲- قیزیقرلی بؤلماق، مراقلی بؤلماق، جالب بؤلماق

قیمورماق: قیا باقماق، قییق کؤز بیلن باقماق

قیمیز: آت سوتیدن تیّارلنه‌دیگن یینگیل کیف بیرووچی ایچیملیک

قین: قییناق، قییناو، عذاب، آزار

قیناق: منبع، مأخذ، سرچشمه

قیو: قیسی

قییماق: قیچی بیلن کیسماق، قیرقماق

«ک» حرفی

کابین: قلین، مَهر

کاج: شپّات، شپلاق، اینیقسه بیراونینگ بؤینیگه اوریله‌دیگن شپّات

کحل: سورمه/سرمه

گریه: خنک، خنک یوزلی، بدروی، زشت

کسوت: ۱- کییم، لباس، جامه ۲- روش، طریقه

کمر: ۱- بیلباغ، کمربند ۲- بیل، میان

کوب: چاغیر ایچیله‌دیگن کاسه، قدح

کولومسوماق/کولیمسیماق: تبسم قیلماق، تبسم قیلیب کولماق

کوی: آهنگ، آواز، ملودی، نغمه

کؤرستمه: یؤل-یؤریق، رهنمود

کؤزگو: آیینه، مرآت

کؤزله‌ماق: ۱- قره‌ماق، باقماق ۲- اخترماق، قیدیرماق، ایزله‌ماق

کؤک: ۱- آسمان، سپهر، سما ۲- ماوي رنگ

کؤلاک: ییریک تؤلقین، تلاطم

کؤلم: بیرار ایش-فعالیت‌نینگ یاییلیش یا قمره‌ش دایره‌سی، حجمی، مقیاسی

کؤی: کؤچه، محلّه، خیابان

کیرپیچ: خشت

کیرپیک: کیپریک، مژه

کیریش: سؤزباشی، مقدّمه، دیباچه، پیشگفتار

کیریش: یای‌نینگ روده‌دن تؤقیلگن چؤزیلووچن اپی؛ کمان‌نینگ چلّه‌سی

کیز: کیگیز، نمد

کیش: ۱- قاقوم/قاقیم، قندوز، سمور ۲- کیش‌نینگ تپریسیدن بؤلگن کییم

کیمخا/کیمخاب: تاری زردن و پودی ایپکدن بؤلگن گزلمه

کیوان: زحل (سیاره)

کہبی/کبی: ینگلیغ، بہکین، -دہک، مانند، مثال

کہز: پیت، وقت، دَور

کہزماق: یوریب، اَیلنیب کؤرماق، تماشا قیلماق، سیر/سیاحت قیلماق

کہنگاشماق/کہنگشماق: مشوره قیلماق، مصلحت قیلماق

«گ» حرفی

گبر: ۱- مجوس، زردشتي، آتش‌پرست ۲- کافر (مجاز)

گزک: ۱- چاغیر بیلن یېیله‌دیگن یېنگیل یېمیش؛ مزه ۲- یره‌نینگ یلّیغلنگن، یېرینگ آلگن حالتی

گلبن: چېچک بوته‌سی، گل درختی

گلخن: حمام‌نینگ آتش‌خانه‌سی

گُلگُل: آچیلگن، خندان (گل و یوز حقیده)

گوپچک: چرخ یا غیلدیره‌ک‌نینگ مرکزیده‌گی اۏق اۏرنتیله‌دیگن تېشیگی بۏلگن اۏرته قسمی

«ل» حرفی

لآلی: (لۏلۏ سۏزی‌نینگ کۏپلیگی) لۏلۏلر، اینجولر، مرواریدلر

لابه: ۱- تیل یاغلمه‌لیک، تملّق، چاپلوسلیک ۲- اېلنیش، التماس، تضرع، زاری ۳- الداو، فریب، نیرنگ

لاجرعه: بیر کۏتریشده ایدیشده بار سویوقلیکنی ایچیش، سیپقیریش حالتی

لاشَی: ناچیز، بې‌ارزش

لامع: پارلاق، درخشان، تابان

لامکان: ۱- بې‌مکان، جایسیز ۲- غیب عالمی (تصوف)

لاینام: اویقوسیز، اوخلمه‌یدیگن

لَچَک: خاتین-قیزلر باشیگه باغله‌یدیگن اوچ بورچکلی یاغلیق

لعب: اۏیین، تفنن، بازی، شۏخلیک، تفریح

لعبت: ۱- هیکل، بت، مجسمه، صنم، تمثال ۲- محبوب، معشوق

لغو: ١- باطل، فسخ، ملغا ٢- پوچ سؤز، بيهوده سخن

لهو: عياشليک، عيش و نوش

«م» حرفی

ماسوا: ١- تنگريدن باشقه هر نې که بار ٢- اوندن باشقه، غيرِ او

ماشاد: يونگدن تؤقيلگن کييم

محرق: ١- کويديروووچی، سوزاننده ٢- چنقاغليککه باعث بؤله‌ديگن نرسه

محقّر: ناچيز، حقير، خوار، پست

مُختاله: الدمچی، الداقچی، مکار، حيله‌گر

مدّ: دريا سووی‌نينگ سطحی يوقاری کېليشی؛ جزر سؤزی‌نينگ قرشيسی

مدروس: ١- ييتگن، ناپديد بؤلگن ٢- اېسکی، اېسکيرگن ٣- بې‌رونق، متروک

مراق: اشتياق، شوق، علاقه

مرتعش: ١- تيتراق، لرزان ٢- متزلزل

مرکوز: ثابت، برقرار

مَرَس: ايپ، ارغمچی، ريسمان، طناب، رسن

مستغرق: غرق بؤلگن، چؤمگن

مستمند: قشّاق، نواسيز، چاره‌سيز، فقير، محتاج

مستوفی: محاسب، خزانه‌دار

مستولی: چيره، مسلط

مسکنت: قشّاقليک، نواسيزليک، فقر، افلاس

مشدّد: زؤرلشگن، شدت تاپگن، قتيغله‌شگن

مشعبد: کؤزباغچی، کؤزباغلاوچی، شعبده‌باز، چشمبند ۲- الداقچی، الدمچی، حیله‌گر (مجاز)

مصبوغ: بؤیاقلی، رنگلی، رنگلنگن، بؤیاق بپریلگن

مضجع: خوابگاه، آرامگاه

مُضطر: ۱- چاره‌سیز، ناچار، مجبور ۲- قشاق، نواسیز، فقیر

مُطرّا: تر و تازه، شاداب

مظاهر: (مظهر سؤزی‌نینگ کؤپلیگی) مظهرلر، ظهور قیلیش محللری، آشکار بؤلیش جایلری، منبعلر

مُظلم: قارانغی، جوده قارانغی

مُعانق: سبوگی یوزه‌سیدن بیراونینگ بؤینیگه قؤل سالگن کیشی خصوصیّتی

معجز/معجزه: باشقه‌لر بجریشیدن عاجز بؤلگن خارق‌العاده ایش

معرّا: یلنگ، یلنغاچ، برهنه، لُچ

مُعلّا: ۱- یوقاری، بلند ۲- یوقاری درگاه، درگاه بلند و رفیع

معیّت: بیرگه‌لیک، همراهلیک (مجاز)

مفرّح: فرحبخش، نشاط‌انگیز

مفروغ: فارغ بؤلگن، خلاص بؤلگن، قؤتیلگن

مفوّض: تاپشیریلگن، تفویض بؤلینگن

مقاطر: (قطره سؤزی‌نینگ کؤپلیگی) قطره‌لر، تامچیلر

مُقشّر: چاقیلگن، پؤچاقسیزلنتیریلگن (پؤچاقلی مبوه‌لر حقیده)

مُکتَسَب: قؤلگه کیریتیلگن، اکتسابي، فطري سؤزی‌نینگ قرشیسی

مکرمت: ۱- اولوغلیک، بزرگوارلیک، ۲- جوانمردلیک، سخاوت، جود و کرم

مکنت: ۱- کوچ، قوّت، نیرو ۲- بایلیک، ثروت، مال

ملتمس: ایستک، خواهش، آرزو

مِلهَم: جوده خوار و زار کیشی

مُلهَم: الهام بؤلینگن

مُمتزج: قاتیلگن، قؤشیلگن، مخلوط

مناص: پناهگاه، پناه‌جای

مناهی: شرعاً و عرفاً قدغن قیلینگن ایشلر؛ منکرات، منهیات

مُنخسف: ۱- قارانغی، تاریک ۲- توتیلگن (آی)

مَخلَص: ۱- خلاص بؤلیش، آزاد بؤلیش ۲- خلاص بؤلیش محلّی

مستعجل: شتابناک، عجول

منفک: اَیریلگن، جدا بؤلگن، منقطع، منفصل، منتزع

مِنقاش: موچین/موچینه

مُنقطع: ۱- کېسیلگن، اَیریلگن ۲- گؤشه‌گیر، گؤشه‌نشین

منکوب: مصیبت کؤرگن، نکبتگه دچار کېلگن، تباه و برباد بؤلگن، مضمحل

منگله‌ی: پیشانه

موحش: وحشتناک، وهمناک

موفور: کؤپ، فراوان

مونگ: ۱- قیغو، غم ۲- امیدسیزلیک، یأس

مونگره‌یماق/مونغه‌یماق: مأیوس بؤلماق، ناامید بؤلماق

مونگلشماق: قیغوداشلیک قیلماق، راز دل اَیتیشماق

مونگلوغ/مونگلیغ: ۱- قیغولی، غملی، غمگین، محزون ۲- امیدسیز، مأیوس

مُهَیمِن: تنگری‌نینگ آتلریدن بیری، حافظ

میتین: تیشه، کلنگ

میلتوق/میلتیق: قورال، تفنگ، اسلحه

«ن» حرفی

نار: انار، رمّان

ناس: اولوس، مردم

ناقه: تویه، اورغاچی تویه

نال: قمیش، نَی

نبّاش: قبرلرنی تبشیب، کفن اؤغیرله‌یدیگن آدم؛ کفن اؤغری

نخوت: اؤزینی باشقه‌لردن اوستون قؤییش، اؤزیگه آرتیقچه بها بیریش، خودبینلیک، تکبر، غرور، کبر

نزاهت: ۱- تازه‌لیک، شادابلیک، سرسبزلیک (یپر حقیده) ۲- پاکدامنلیک

نزع: جان بیریش

نزه: پاکیزه، خرّم، سرسبز، مصفّا

نص: آچیق و مبهملیگی بؤلمه‌گن سؤز، صریح و معتبر سخن

نفور: بیرار نرسه یا کیمسه‌دن یامانی کبله‌دیگن؛ یوز اؤگیرگن، بیزار

نفیر: تاووش، آواز، فریاد

نُگت: (نکته سؤزی کؤپلیگی) نکته‌لر، نکات

نوال: عطا، بخشش

نؤله: نِی اؤلور، نِی بؤلور

نیّر اعظم: قویاش، کون، آفتاب، خورشید (مجاز)

نیسان: ۱- ثور آیی ۲- کؤکلم، بهار (مجاز)

نیشه: نِی ایشگه، نیمه اوچون

«و» حرفی

وازکِچماق: ۱- ایگه‌لیک یا فایده‌لنیش حقوقیدن کِچماق، اؤتماق، قؤل تارتماق، صرف نظر قیلماق ۲- یوز اؤگیرماق

وافی: ۱- یِترلی، کافی ۲- عهدیگه وفا قیله‌دیگن

وثاق: اوی، اتاق، منزل، خانه، مسکن، اقامتگاه،

وِثاق: عهد، پیمان، قرار

وجوب: لازملیک، ضرورت، لزوم

وجیه: چیرایلی، گؤزل، زیباروی

ورع: پرهیزگارلیک، تقوا، زهد

وهّاج: فروزان، درخشان

«هـ» حرفی

هاله: آیریم کیچه‌لر آی تِیگره‌سیده نمایان بؤله‌دیگن آیدین دایره

هامون: تِیکیس یِر، تِپه‌لیک و چوقورلیگی بؤلمه‌گن چؤل، بیابان، صحرا

هژبر: ارسلان، شیر

هلاهل: بیر تور کوچلی آغو؛ شوکران

همان: ۱- اؤشه لحظه، عین اؤشه وقت ۲- شو وقتگچه، حاضرگچه

همتک/همتگ: یؤلداش، همراه، بیرگه چاپه‌دیگن

همسفال: همکاسه، همتباق، سفره‌داش

همول: عین اؤشه، همان

هیئت: ۱- حالت، وضع، حال ۲- شکل، صورت، ظاهر، قیافه

«ی» حرفی

یا/یای: کمان

یابو/یابی: اصیل نژاددن بؤلمه‌گن، یوک تشووچی آت؛ یابو، استر

یارغوچاق/یارغیچاق: یارغینچاق، قؤل تېگیرمان، دستاس

یارقین: ۱- یاروغ، یاغدولی ۲- انیق، یقّال، روشن

یارماق: آق آلتین

یارماقسیز: آلتین‌سیز، پولسیز، بضاعتسیز

یاروتماق/یاریتماق: یاقتی/یاختی قیلماق

یاروق/یاروغ: ۱- یاقتی/یاختی، روشن ۲- روشن، واضح

یاروماق/یاریماق: ۱- یاقتی بؤلماق ۲- شکوفان بؤلماق

یازغورماق/یازغیرماق: ۱- گله قیلماق ۲- گناه قیلماق

یازیق: سوچ، گناه، معصیت

یاستانماق: بیرار نرسه‌نینگ اوستیگه باش قؤیماق، باش‌نینگ تگیگه قؤیماق

یاغدو: ۱- یاریتووچی منبعدن تره‌له‌دیگن یاروغلیک، فروغ، نور ۲- یارقین، یاغدولی، روشن

یاقماق: ۱- یاندیرماق ۲- سلیقه‌گه ماس توشماق ۳- مزاجگه تؤغری کېلماق، دوا بؤلماق ۴- سوو بېرماق، سوغارماق

یالقیتماق: زېریکتیرماق، بېزار قیلماق، بیراوگه ملال کېلتیرماق

یانا/ینه: قیته‌دن، ینگیدن، تغین، تکراراً

یاناق/ییناق: یوز یا بهت‌نینگ بؤرتیق قسمی

یان باسماق: طرفدارلیک قیلماق

یاندورماق/یاندیرماق: کهلگن تامانگه جؤنتماق، قیتریب یوبارماق

یانماق: کهلگن تامانگه قره‌ب یورماق، قیتماق

یای/یا: کمان

یایماق: ۱- یازماق، تؤشه‌ماق ۲- یازماق، یوپقه‌له‌ماق، یسّیله‌ماق (خمیر، لای کبی نرسه‌لر حقیده) ۳- ترقتماق، آوازه قیلماق

یدّ بیضا: حضرت موسی (ع)نینگ معجزه‌لریدن بیری

یساق/یاساق: ۱- قاعده، قانون ۲- سیاست

یَشم: عقیق یا زبرجدگه اوخشه‌گن قیمت‌بها تاش

یکران: اصیل آت

یک‌لخت: بوتون، یکپاره، یکپارچه

یلاق: ایت و موشوک کبی حیوانلرنینگ نان یهیشی اوچون ایشله‌تیله-دیگن ایدیش؛ تووک

یلقیماق: یلقاولیک قیلماق، اهرینماق، دنگسه‌لیک قیلماق

یلنگ: یلنغاچ، کییمسیز، لچ، برهنه

یم: دریا

یناق/یاناق: یوز یا بهت‌نینگ بؤرتیق قسمی

ینگاق: خودّی یناق یا یاناق

ینگلیغ: کبی/کهبی، بهکین، مانند، مثال

یوریش: هجوم، حمله، تاخت

یوز: قاپلاندن کیچیکراق آوچی حیوان؛ یوزپلنگ

یوزماق: سوزماق، شنا قیلماق

یوگن: جیلاو/جلو، عنان، افسار، لجام، لگام، زمام

یومروق: قؤل برماغلری‌نینگ یومیلگن حالتی، مشت

یومورته/یومورتقه: تخم، تاووق یا هر تور قوش‌نینگ تخمی

یؤسون/یؤسین: طریقه، طرز، روش

یؤسونلوق/یؤسونلیک: -شکلده، -طرزده، -شیوه‌ده

یؤلیقماق: چلینماق، دچار بؤلماق

یؤیماق: بوزماق، خراب قیلماق

یېتکچی: یېتکلاوچی، یؤلباشچی، رهبر

یېتوک: ۱- مهارت آرتتیرگن، تجربه‌لی، رسیده، بالغ ۲- پیشیق، رسا، پخته

یېل: ۱- شمال، باد ۲- دم، باد، هوا

یېلکه: شانه، کتف، دوش

یېلماق: ۱- اېسماق، حرکتگه کېلماق ۲- تېز یوگورماق، یېلدېک اوچماق

یېمریلماق: ۱- قؤپاریلیب توشماق، نوره‌ماق ۲- بوزیلماق، خرابه‌گه ایلنماق

الفبا اؤگیرووچی‌نینگ قیسقه تانیتمه‌سی و بجرگن ایشلری

عبدالمجید اوزگون، شمسي ۱۳۱۷ -ییل حوت آییده، فاریاب ولایتی اندخوی تومنی‌نینگ الهندیخانه گذریده دنیاگه کېلدی. آته‌سی رحمتلی حاجی آستانه‌قل بای، اندخوی‌نینگ تنیقلی یېرلی و چارواچی بایلریدن اېدی. اوزگون تۆقّیز یاشنی تۆلدیریشیگه قدر، مسجد ملاسی قاشیده باشلنغیچ دیني بیلیملرنی اؤرگنیب و اؤن یاشیدن باشلب، اؤشه زمان اندخوی باشلنغیچ مکتبی و کېنیراق اؤرته مکتبینی اؤقیب بیتیردی. اوزگون اوندن سۆنگ سکّیز ییل کابل و اندخوی مکتبلریده اؤقیتووچیلیک وظیفه‌سی بیلن شغللندی و اونینگ یانیده، کېچه‌لیک لیسه مکتبیگه اؤقووگه کیریب و اوندن کېین هم کابل اؤقیتووچی تربیه‌لش مؤسسه‌سی‌نینگ اؤن تۆرتینچی صنفینی بیتیریشیگه قدر اؤز اؤقووینی دوام بېردی.

عبدالمجید اوزگون شمسي ۱۳۵۷ - ۱۳۷۰ -ییلگچه، افغانستان عدلیه وزارتیگه تېگیشلی تورلی لوازملرده ایش بجردی و میلادي ۱۹۹۱ -ییل اېسه، اؤلکه‌ده خوفسیزلیک وضعیّتی یامانلشگنی باعث، مهاجرتگه یوز کېلتیریب و حاضر آلمان اؤلکه‌سیده یشب کېلماقده.

اوزگون یاشلیک چاغیدن توتیب، آته‌سی‌نینگ اېکووچیلیک و چاروا-چیلیک ایشی یانیده، کییک و قوش آولش مهارتیگه هم اېگه بۆلیب و بو ایشگه جوده کۆپ قیزیقردی. او بوندن تشقری، کتاب اؤقیشگه هم قیزیقیب، اؤز مساعد وقتلریده رستم داستان، لیلي و مجنون، فرهاد و شیرین و برزوی دهقان کبی داستاني کتابلر و همده تورکي و فارسي تیللی شاعرلر، جمله‌دن نوایي، فضولي و حافظ شیرازي‌نینگ دېوان و اثرلرینی اؤقیر اېدی.

عبدالمجید اوزگون اؤز آنه تیلی و فرهنگینی یوره‌کدن سېوه‌دی و بو ساحه‌ده ایش قیله‌دی. او اؤزی هرچند شاعر یا یازووچی بۆلیب قلم سورمه‌گن، بیراق اونینگ تیل و ادبیاتیمیز اوچون قیلگن و قیلیب تورگن ایشلری جوده ییریک اهمیتگه اېگه. او اؤلکه‌میز و اېلیمیز آره‌سیده نادر و تاپیلیقسیز بۆلمیش انچه-مونچه ادبي و تاریخي کتابلر و رساله‌لرنی، اؤزبېکستان انترنتي سایتلریدن آلیب، کیریل و لاتین یازوویدن بیزنینگ عرب-اؤزبېک یازوویمیزگه اؤگیرگن. او حاضرگه قدر یازووینی اؤگیرگن کتابلر قوییده‌گیلردن عبارتدور:

١- بدايع‌البدايه، نوايي دېوانی
٢- نوادرالنهايه، نوايي دېوانی
٣- غرايب‌الصّغر/خزاين‌المعاني (١)، نوايي دېوانی
۴- نوادرالشّباب/خزاين‌المعاني (٢)، نوايي دېوانی
۵- بدايع‌الوسط/خزاين‌المعاني (٣)، نوايي دېوانی
۶- فوايدالكبر/خزاين‌المعاني (۴)، نوايي دېوانی
٧- مولانا لطفي هروي دېوانی
٨- مولانا اتايي دېوانی
٩- مولانا سكّاكي دېوانی (تنلنگن اثر)
١٠- مولانا گدايي دېوانی
١١- سلطان حسين بايقرا دېوانی
١٢- عبدالرحيم حافظ خوارزمي دېوانی (ايكی جلد)
١٣- گلشن اسرار، حيدر خوارزمي
١۴- محبت‌نامۀ خوارزمي
١۵- قصص ربغوزي (قصص‌الانبياى ربغوزي) (ناتمام)
١۶- شيرمحمد مونس خوارزمي دېوانی
١٧- تعويذالعاشقين، محمدرضا آگهي دېوانی (قۆلينگيزده‌گی دېوان)
١٨- محمدرحيم خان فيروز دېوانی (ايكّی تۆپلم)
١٩- محمديوسف راجی خوارزمي دېوانی
٢٠- نيازمحمد كامل خوارزمي دېوانی
٢١- امير عمرخان دېوانی
٢٢- نادره‌نينگ توركي شعرلری دېوانی (كامله تخلّصی بيلن)
٢٣- نادره‌نينگ فارسي شعرلری دېوانی (كامله تخلّصی بيلن)
٢۴- نادره‌نينگ فارسي شعرلری دېوانی (مكنونه تخلّصی بيلن)
٢۵- نادره حياتی و ادبي فعاليتی (مقاله)
٢۶- بابا رحيم مشرب دېوانی (اۆزبېک ادبيّات بۆستانی)
٢٧- بابا رحيم مشرب (حياتی و ايجادياتی)
٢٨- ذاكرجان فرقت دېوانی
٢٩- عوض اۆتر سيلنمه شعرلری تۆپلمی
٣٠- شجرۀ تورک، ابوالغازي بهادرخان
٣١- شجرۀ تراكمه، ابوالغازي بهادرخان

۳۲- قوتادغو بیلیک، احمد خاص حاجب
۳۳- هبّةالحقایق، احمد یوگناگي
۳۴- شیباني‌نامه، محمدصالح
۳۵- مولانا ضیاءالدین حزیني دہوانی
۳۶- محمدامین خوجه مقیمي دہوانی
۳۷- اؤزبک تیلی ایضاحلی لغتی (اوچینچی و بہشینچی جلدلری)
۳۸- اؤزبک ممتاز ادبیّاتی تاریخی، دلنواز یوسفوه
۳۹- ممتاز بدیعیت ملاحتی
۴۰- فنون‌البلاغه، شیخ احمد بن خدایداد طرازي
۴۱- ممتاز بدیعیت ملاحتی، ع. حاجی حمیدوف
۴۲- بدایع‌الصّنایع، عطاءالله محمدالحسیني
۴۳- سره حکایه‌لر، اؤتکیر هاشموف
۴۴- سبک ترکستان، محمدامین اوچقون (فارس تیلیده، کیریل یازوویدن اؤگیریلگن)
۴۵- سرای ملک خانم
... و باشقه اؤنلب کتّه-کیچیک حکایه، شعر، مقاله، غزللرگه شرح و... لر که اولرنینگ هر بیری‌نینگ ذکری بو یپرده لازم کؤریلمه‌یدی.

عبدالمجید اوزگون‌نینگ تیل و ادبیّاتیمیز اوچون بجرگن منه شونچه سلماقلی ایشلریدن حاضرگه قدر فقط گینه «مولانا لطفي دہوانی» حرمتلی استاد پوهنوال دکتور سیّد محمدعالم لبیب تامانیدن نشرگه تیّارلنیب، سکینه بانو غضنفر کتب‌خانه‌سی مالي یاردمی بیلن باسیلیب نشر بؤلگن و قؤلینگیزده‌گی «تعویذالعاشقین/آگهي شعرلری دہوانی» هم او کیشی‌نینگ چہککن زحمتلریدن ایکینچیسی محصولدور که کمینه جلال‌الدین قیامي آرقه‌لی نشرگه تیّارلندی. اوزگون صاحب جنابلریگه اوزاق عمر، تؤلیق ساغلیک و تیل و ادبیاتیمیز اوچون بجریب کہله‌یاتگن ایشلریگه آمدلر تیلب قاله‌میز.

منتدارچیلیک

ذکر ابتیش لازم که تعویذالعاشقین دیوانی‌نینگ قؤلینگیزده‌گی نسخه‌سی حرمتلی استاد عبدالمجید اوزگون آرقه‌لی کریل الفباسیدن اؤگیریلیب، توزه‌تیش و نشرگه تیّارلش اوچون کمینه‌نینگ اختیاریگه قؤییلگنیدن تشقری، بو کتاب‌نینگ باسیلیش و نشر قیلینش هزینه‌سی هم اوزگون عایله‌سی تامانیدن تؤلندی. اوشبو اؤرینده، بو محترم عایله‌نینگ برچه اعضاسیگه بو فرهنگي ایشگه اؤزلریدن بذل و همت کؤرستگنلری اوچون صمیمانه منتدارچیلیک بیلدیریش ضمنیده، بو فرهنگدؤست و ادب‌سیور خاندانگه خیر و برکت و همیشه‌لیک ساغلیک و خاطرجمعلیک ایستب قاله‌من.

حرمت بیلن
قیامي